

ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยกับการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของ
ครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย: กรณีศึกษาพหุพื้นที่

นายจตุภูมิ เขตจตุรัส

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา

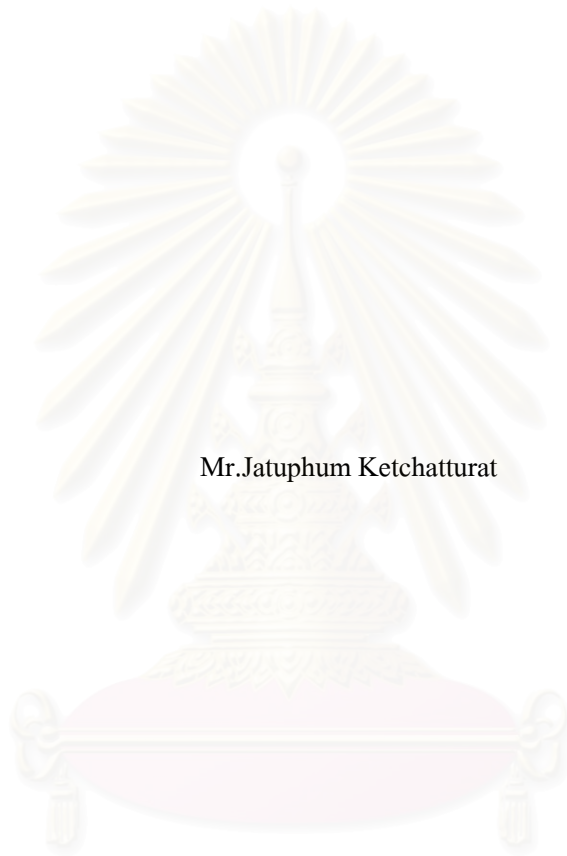
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2547

ISBN 974-53-2076-5

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

INITIATION OF RESEARCH PARTNERSHIP AND CHANGE OF KNOWLEDGE AND
PRACTICES OF SCHOOL TEACHERS AND UNIVERSITY FACULTIES
: A MULTISITE CASE STUDY

Mr.Jatuphum Ketchatturat

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education in Educational Research

Department of Educational Research and Psychology

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic Year 2004

ISBN 974-53-2076-5

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยกับการเปลี่ยนแปลง
ของความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์
มหาวิทยาลัย

: กรณีศึกษาพื้นที่

โดย

นายจตุภูมิ เขตจัตุรัส

สาขาวิชา

วิจัยการศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา สุวรรณเขตนิกม

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

.....คณบดีคณะครุศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.นงลักษณ์ วิรัชชัย)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา สุวรรณเขตนิกม)

.....กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงกมล ไตรวิจิตรคุณ)

จตุภูมิ เขตจัตุรัส : ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยกับการเปลี่ยนแปลงของความรู้ และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย: กรณีศึกษาพหุพื้นที่ (INITIATION OF RESEARCH PARTNERSHIP AND CHANGE OF KNOWLEDGE AND PRACTICES OF SCHOOL TEACHERS AND UNIVERSITY FACULTIES: A MULTISITE CASE STUDY) อ. ที่ปรึกษา: ผศ.ดร.สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม, 334 หน้า. ISBN 974-53-2076-5

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความรู้และการปฏิบัติงานก่อนและหลังการดำเนินงาน ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ลักษณะการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย และการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานอันเนื่องมาจากอิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย วิธีการวิจัยเป็นแบบกรณีศึกษาพหุพื้นที่ (multisite case study) 4 แห่งในโครงการวิจัย 2 โครงการ การศึกษาเป็นแบบสืบย้อน โดยการเก็บข้อมูลด้วยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม การสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการ และแบบเจาะลึก การวิเคราะห์เอกสาร และการสนทนากลุ่ม การวิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา การลดทอนข้อมูล การเปรียบเทียบข้อมูลและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลวิจัยพบว่า

1) สภาพความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยก่อนการดำเนินงานโครงการวิจัย มีลักษณะยังขาดความรู้ในเนื้อหาที่โครงการวิจัยมุ่งเน้นและสำหรับผู้ที่พอมีความรู้ก็ขาดการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน ขาดความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ และครูโรงเรียนไม่สามารถทำวิจัยและนำผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติงานได้

2) ลักษณะการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยมี 3 แบบ คือ แบบนำพัฒนา แบบกัลยาณมิตร และแบบสนับสนุน โดยทั้ง 3 แบบมีลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย 5 ประการ คือ (1) มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน (2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน (3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย (4) มีการทบทวนความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และ (5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย

3) สภาพความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยหลังการดำเนินงานโครงการวิจัย มีการเปลี่ยนแปลงในลักษณะการเพิ่มความรู้มากขึ้นในเนื้อหาสาระที่มุ่งเน้นของโครงการวิจัยและสามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้มากขึ้นและอย่างหลากหลาย มีการพัฒนางานที่ปฏิบัติอย่างต่อเนื่องสามารถทำวิจัยได้และมีการนำผลการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติงาน อิทธิพลสำคัญของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยคือ ทำให้ครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน อันเป็นผลทำให้แต่ละฝ่ายเกิดความรู้ที่มีคุณค่าทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติ และก้าวสู่การพัฒนาวิชาชีพพร้อมกัน

ภาควิชา.....วิจัยและจิตวิทยาการศึกษา....ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชา.....วิจัยการศึกษา..... ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา.....2547.....

##4683660527: MAJOR EDUCATIONAL RESEARCH

KEY WORD: INITIATION OF RESEARCH PARTNERSHIP/ KNOWLEDGE/ PRACTICES
SCHOOL TEACHER/ UNIVERSITY FACULTY

JATUPHUM KETCHATTURAT: INITIATION OF RESEARCH PARTNERSHIP
AND CHANGE OF KNOWLEDGE AND PRACTICES OF SCHOOL TEACHERS
AND UNIVERSITY FACULTIES: A MULTISITE CASE STUDY

THESIS ADVISOR: ASST.PROF. SUWATANA SUWANNAKETNIKOM, Ph.D.
334 pp. ISBN 974-53-2076-5

The objectives of this research were to study the state of knowledge and practice before and after taking part in the initiation of research partnership, the characteristic of the operation of the initiation of research partnership, the change of knowledge and practice of school teachers and university faculties as a result of the initiation of research partnership. A multisite case study was employed in 4 sites of two projects with retrospective approach. The data collection process consisted of participant observation, informal interview, in-depth interview, documentary analysis, and focus group discussion. The data was analyzed by the method of content analysis, reduction of data, constant comparative study, and inductive method.

The research results were as follows.

1) The state of knowledge and practices of school teachers and university faculties before taking part in the initiation of research partnership was empty and weak. Moreover, school teachers were unable to do and use research to improve their works.

2) There were 3 types of the initiation of research partnership between school teachers and university faculties which were: Developmental Operation, Kanlayanamitra Operation, and Supporting Operation. These 3 types share 5 collaborative characteristics of the initiation of research partnership which were: (1) setting research goal (2) setting precise roles in research cooperation 3) sharing activities 4) regularly reflection on the relationship and 5) facilitating each and mutual benefits.

3) After taking part in the initiation of research partnership, the state of knowledge and practices of school teachers and university faculties were change in development direction according to the focus of the content and the variety practice of the projects. They were able to do and use research to improve their works. Effects of the initiation of research partnership were enable school teachers and university faculties to exchange their theory and practice. These yielded a good development of knowledge in both dimensions of theory and practice which supported collaborative professional development.

Department... Educational Research and Psychology.....Student's signature.....

Field of study.....Educational Research.....Advisor's signature.....

Academic Year.....2004.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความเมตตากรุณาอย่างยิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา สุวรรณเขตนิกม อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ซึ่งเป็นกัลยาณมิตรต่อศิษย์เสมอมา คอยให้คำปรึกษาแนะนำ ให้กำลังใจ และตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งและกราบขอบพระคุณท่านอาจารย์มา ณ โอกาสนี้

ข้าพเจ้ากราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้แก่ผู้วิจัยเป็นอย่างดี

ข้าพเจ้ารู้สึกซาบซึ้งและขอบพระคุณในความอนุเคราะห์ของคุณครู ผู้บริหาร และอาจารย์มหาวิทยาลัยทุกท่านที่ให้ข้อมูลที่มีคุณค่าต่อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอบพระคุณผู้มีอุปการะคุณทุกท่านที่ให้ความช่วยเหลือ ให้ความสะดวกในการทำวิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า ขอบพระคุณบัณฑิตวิทยาลัย ที่ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยครั้งนี้ ขอบคุณเพื่อนสนิทมิตรสหาย กัลยาณมิตรทางวิชาการทั้งหลายที่ให้กำลังใจกับข้าพเจ้าเสมอมา

ท้ายนี้ข้าพเจ้ากราบขอบพระคุณบิดา มารดา ปู่ ย่า ตา ยายของข้าพเจ้า ญาติพี่น้อง วงศ์ตระกูลที่คอยสนับสนุนและคอยเป็นกำลังใจให้กับข้าพเจ้าจนสำเร็จการศึกษาครั้งนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญแผนภาพ.....	ฏ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 คำถามวิจัย.....	6
1.3 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	7
1.4 ขอบเขตการวิจัย.....	7
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย.....	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	10
2.1 ความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย.....	10
2.2 ความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย.....	19
2.3 กรณีตัวอย่างโครงการความเป็นหุ้นส่วนระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัย.....	31
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	38
3.1 การศึกษาก่อนลงภาคสนาม.....	42
3.2 การเตรียมตัวทำงานภาคสนาม.....	45
3.3 แผนการศึกษาภาคสนาม.....	46
3.4 การศึกษาภาคสนาม.....	47
3.5 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
3.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53
3.7 การจัดกระทำข้อมูล.....	53

บทที่

4	ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยในโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนกับการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงาน.....	55
4.1	โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.).....	55
4.2	พื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 โรงเรียนแสงอรุณ และมหาวิทยาลัย AU.....	57
4.2.1	ผู้ให้ข้อมูลหลักของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1.....	57
4.2.2	บริบทของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1.....	58
4.2.3	สภาพความรู้และการปฏิบัติงานก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1.....	64
4.2.4	การดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1.....	68
4.2.5	ลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย พื้นที่กรณีศึกษาที่ 1	81
4.2.6	สภาพความรู้และการปฏิบัติงานหลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1.....	84
4.2.7	สรุปการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1.....	98
4.2.8	การวิเคราะห์อิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1.....	101
4.3	พื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 โรงเรียนแสงธรรม และมหาวิทยาลัย BU.....	102
4.3.1	ผู้ให้ข้อมูลหลักของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2.....	102
4.3.2	บริบทของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2.....	102
4.3.3	สภาพความรู้และการปฏิบัติงานก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2.....	109
4.3.4	การดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2.....	114

บทที่

4	4.3.5 ลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครู โรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัย พื้นที่กรณีศึกษาที่ 2	135
	4.3.6 สภาพความรู้และการปฏิบัติงานหลังการดำเนินงานความริเริ่มของ ความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่ กรณีศึกษาที่ 2.....	142
	4.3.7 สรุปการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและ อาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2.....	156
	4.3.8 การวิเคราะห์อิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยที่มี ต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์ มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2.....	158
5	ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยใน โครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทยกับการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงาน	160
	5.1 โครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย (SEET).....	160
	5.2 พื้นที่กรณีศึกษาที่ 3 โรงเรียนทุ่งแสงตะวัน กัมพูชาวิทยาลัย CU.....	162
	5.2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักของ โรงเรียนและมหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 3.....	162
	5.2.2 บริบทของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 3.....	162
	5.2.3 สภาพความรู้และการปฏิบัติงานก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของ ความ เป็นหุ้นส่วนในการวิจัยของครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 3.....	166
	5.2.4 การดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 3.....	170
	5.2.5 ลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครู โรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัย พื้นที่กรณีศึกษาที่ 3	180
	5.2.6 สภาพความรู้และการปฏิบัติงานหลังการดำเนินงานความริเริ่มของ ความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่ กรณีศึกษาที่ 3.....	181
	5.2.7 สรุปการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและ อาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 3.....	194
	5.2.8 การวิเคราะห์อิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยที่มี ต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์ มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 3.....	196

บทที่			
5	5.3	พื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 โรงเรียนดอกคูณเสียงแคน กับมหาวิทยาลัย BU.....	197
	5.3.1	ผู้ให้ข้อมูลหลักของโรงเรียนและมหาวิทยาลัย.....	197
	5.3.2	บริบทของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4.....	197
	5.3.3	สภาพความรู้และการปฏิบัติงานก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของ ความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่ กรณีศึกษาที่ 4	202
	5.3.4	การดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4.....	206
	5.3.5	ลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครู โรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัย พื้นที่กรณีศึกษาที่ 4	219
	5.3.6	สภาพความรู้และการปฏิบัติงานหลังเข้าเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยของครู และอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4	220
	5.3.7	สรุปการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและ อาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4.....	235
	5.3.8	การวิเคราะห์อิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยที่มี ต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์ มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4.....	237
6		ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างพื้นที่และโครงการ.....	238
7		สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	245
	7.1	สรุปผลการวิจัย.....	247
	7.2	อภิปรายผลการวิจัย.....	251
	7.3	ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้.....	260
	7.4	ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป.....	261
		รายการอ้างอิง.....	263
ภาคผนวก	ภาคผนวก ก	หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	269
	ภาคผนวก ข	แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ แนวทางสังเกตการณ์ การสอน แนวทางการสนทนากลุ่ม.....	271
	ภาคผนวก ค	กรอบในการศึกษาภาคสนาม.....	277

ภาคผนวก ก	ภาคผนวก ง	ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของผู้ให้ข้อมูลหลัก (ตัวอย่างการวิเคราะห์เนื้อหา).....	280
ภาคผนวก จ		กิจกรรมสำคัญที่ดำเนินร่วมกันในฐานะหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย.....	306
ภาคผนวก ฉ		รายชื่อผลงานวิจัยของครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยในโครงการวพร.และโครงการ SEET และตัวอย่างผลงานวิจัยของครูและผู้บริหารในโครงการวิจัยวพร.และโครงการ SEET.....	311
ภาคผนวก ช		ตัวอย่างโปรแกรม ATLAS.ti Version Win 4.2 และผลการจำแนกข้อมูล.....	327
ภาคผนวก ซ		ภาพกิจกรรมนักเรียนและกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย.....	331
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....			334

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สรุปความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย.....	30
2	พื้นที่กรณีศึกษาจำแนกตามจังหวัดและโครงการ.....	43
3	มหาวิทยาลัยและจำนวนอาจารย์จำแนกตามโครงการ.....	43
4	สรุปความแตกต่างของการเลือกพื้นที่กรณีศึกษาตามลักษณะ โรงเรียน.....	45
5	แผนการศึกษาภาคสนาม.....	46
6	ตัวอย่างกิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม.....	51
7	จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นและเพศของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1.....	59
8	จำนวนบุคลากรจำแนกตามเพศและวุฒิการศึกษาของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1.....	60
9	จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นและเพศของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2.....	104
10	จำนวนบุคลากรจำแนกตามเพศและวุฒิการศึกษาของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2.....	105
11	จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นและเพศของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 3.....	164
12	จำนวนบุคลากรจำแนกตามเพศและวุฒิการศึกษาของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 3.....	164
13	จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นและเพศของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4.....	199
14	จำนวนบุคลากรจำแนกตาม เพศและวุฒิการศึกษาของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4.....	199

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่		หน้า
1	การสร้างความรู้ของ Nonaka and Takeuchi.....	19
2	กรอบความคิดการวิจัย.....	37
3	ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	40

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

“...ทุกคนมีความรู้ต้องใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม เพราะว่า ถ้าความรู้
นั้นร่วมมือใช้ในทางที่ถูกก็จะเกิดคุณค่าอย่างมหาศาลทั้งแก่ตนเองและทั้งแก่ส่วนรวม
ฉะนั้นแต่ละคนที่ได้เรียนในแขนงของตนก็ย่อมต้องปฏิบัติงานเพื่อตนเองและส่วนรวม
การปฏิบัติเพื่อส่วนรวมนั้นต้องมีความเข้าใจระหว่างบุคคล ระหว่างวิชา (คิงนั้น) ในการ
ปฏิบัติงานทุกด้าน การเตรียมตัวพร้อม การร่วมมือเป็นอันสำคัญอยู่เสมอ...”

พระราชดำรัส เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ.2515

กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการศึกษาที่สามารถสร้างคุณลักษณะหลายอย่างที่พึง
ประสงค์ การศึกษาจึงต้องใช้การวิจัยเป็นวิถีชีวิต ปรับเปลี่ยนจากฐานความเชื่อไปเป็นฐาน
สติปัญญาที่ตั้งอยู่บนข้อมูลและเหตุผล มีวิจารณ์ญาณ วิเคราะห์ สังเคราะห์ สร้างสรรค์ และเกิด
นวัตกรรมได้ ขั้นตอนต่างๆของกระบวนการวิจัย ไม่ว่าจะเป็นการเข้าถึงความรู้ การประเมินความ
เชื่อถือได้ การตีค่า การปรับรูปแบบ เพื่อนำไปใช้ได้ ตลอดจนสร้างพลัง ความเป็นอิสระทาง
ความคิดและเป็นตัวของตัวเอง ย่อมนำมาใช้เป็นเครื่องมือของการศึกษาได้ทั้งสิ้น (จรัส สุวรรณเวลา
,2545) สถานศึกษาหลักที่สำคัญในระบบการศึกษาขั้นพื้นฐานและอุดมศึกษาคือ โรงเรียนและ
มหาวิทยาลัย จึงควรได้กำหนดให้การวิจัยเป็นภารกิจของบุคลากรในสถาบัน

หากพิจารณาภารกิจของ โรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่ผ่านมาจะเห็นว่าภารกิจหลักของ
โรงเรียนมี 6 งานคือ งานวิชาการหรืองานด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน งานบุคลากร
งานกิจการนักเรียน งานบริหารทั่วไป(ธุรการ การเงิน พัสดุ ฯลฯ) งานอาคารสถานที่และ
สิ่งแวดล้อม (ที่เกี่ยวกับการศึกษาและพัฒนาบุคลากรนักเรียน) และงานความสัมพันธ์กับชุมชน
และสังคม (งานชุมชนสัมพันธ์)(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) ส่วนภารกิจ
หลักของมหาวิทยาลัยมี 4 งานคือ การจัดการเรียนการสอน การค้นคว้าวิจัย การบริการสังคม และ
ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม (ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์ และไพฑูรย์ สนิลรัตน์, 2543)จากภารกิจหลักของ
โรงเรียนและมหาวิทยาลัยดังกล่าวยิ่งทำให้เห็นว่ามี ความจำเป็นที่การศึกษาทั้งสองระดับนี้ควร
กำหนดให้การวิจัยมีบทบาทมากยิ่งขึ้นในการพัฒนาสถาบัน

นอกจากนี้สาระในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับปรับปรุง
2545) ในหมวด 4 เกี่ยวกับแนวการจัดการศึกษา ยังได้กำหนดให้ ความสำคัญกับการวิจัยในฐานะ
เป็นเครื่องมือในการพัฒนา ดังนี้

มาตรา 24 (5) ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม
 สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ รวมทั้งสามารถ
 ใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจาก
 สื่อการเรียนการสอน และแหล่งวิทยาการประเภทต่างๆ

มาตรา 30 ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ
 รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับ
 การศึกษา

จากความสำคัญที่ได้กล่าวไปทั้งหมดนั้น การทำวิจัยจึงควรถือเป็นพันธกิจสำคัญของ
 โรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่จะส่งเสริมให้บุคลากรสำคัญของแต่ละสถาบันคือ ครูและอาจารย์
 มหาวิทยาลัยได้ทำวิจัยควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้
 ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ตามศักยภาพของแต่ละคนมากที่สุด รวมทั้งการพัฒนาวิชาชีพของ
 ตนเอง

ในอีกประการหนึ่ง สาระในพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 (ฉบับปรับปรุง
 2545) ได้ระบุถึงการมีส่วนร่วมของภาคส่วนต่างๆในการจัดการศึกษาไว้ดังนี้

มาตรา 8(2) ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

มาตรา 9(6) การมีส่วนร่วมของบุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กร ชุมชน องค์กรปกครอง
 ส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบัน
 สังกัดอื่น

มาตรา 29 ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วน
 ท้องถิ่น เอกชน องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคม
 อื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ชุมชนมีการจัด
 การศึกษาอบรม มีการแสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสาร และรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการ
 ต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุน
 ให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน

จากสาระในพระราชบัญญัติการศึกษาดังกล่าว ได้เป็นสิ่งบ่งบอกว่าสถานศึกษานั้นต้อง
 แสวงหาความร่วมมือในการปรับปรุงและพัฒนาภายในสถาบัน ความพยายามในการแสวงหา
 ความร่วมมือเห็นได้ชัดจากการประชุม UNESCO-ACEID ในเรื่องการเสริมพลังบทบาทครูในโลก
 ที่เปลี่ยนแปลงในมุมมองของเอเชียแปซิฟิกในประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการเป็นหุ้นส่วนของครูใน
 การจัดการการเปลี่ยนแปลงการศึกษาว่าควรให้ทุกคนที่สนใจการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาเข้ามา
 เป็นหุ้นส่วนและร่วมเป็นตัวการการเปลี่ยนแปลง (สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2541)นอกจากนี้ในระยะ
 หลังมหาวิทยาลัยใหญ่ในสหรัฐอเมริกา มีแนวโน้มจะขยายตัวมากในเมืองใหญ่ในมหานครและได้มี
 การเสวนากันมากกว่ามหาวิทยาลัยในมหานครจะมีบทบาทในโลกได้อย่างไรบ้าง โดยได้มีการ

ประกาศของสมาคมมหาวิทยาลัยในมหานครว่า มหาวิทยาลัยมหานครจะต้อง (1)พัฒนาความร่วมมือแบบหุ้นส่วนอย่างสร้างสรรค์กับองค์กรราชการและธุรกิจ เพื่อให้มั่นใจได้ว่าทรัพยากรทางปัญญาของมหาวิทยาลัยต่างๆ จะได้นำไปใช้อย่างเต็มที่กับองค์กรเหล่านั้นอย่างที่จะบังเกิดผลประโยชน์ร่วมกันทุกๆทาง และ(2) ต้องมีส่วนช่วยสนับสนุนอย่างเต็มที่ที่จะเป็นไปได้ในการพัฒนาชีวิตทางวัฒนธรรมและคุณภาพชีวิตโดยทั่วไปของพื้นที่ที่มหาวิทยาลัยมหานครตั้งอยู่ (สำนักงานปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, 2545) ดังนั้นการร่วมมือระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัยจึงเป็นแนวทางที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และความเคลื่อนไหวในการแสวงหาความร่วมมือของสถาบันการศึกษาในระดับการศึกษาต่างๆในการส่งเสริมให้บุคลากรสำคัญคือ ครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยได้ร่วมมือกัน โดยเฉพาะความร่วมมือในการทำวิจัย Lieberman และMiller (1991) อ้างถึงใน Millwater and Yarrow, 2001) กล่าวว่า การร่วมมือกันของครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นเงื่อนไขสำหรับการสร้างวัฒนธรรมในโรงเรียนให้ครูเป็นผู้ที่รักษาแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง กระจือหรือรันในการพัฒนาวิชาชีพของตน Hoyle และ John (1995) เชื่อว่า ความร่วมมือระหว่างครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยเกิดขึ้นได้และน่าจะเป็นไปได้ดี เพราะว่า ครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยถือได้ว่าเป็นนักวิชาชีพเดียวกันคือนักวิชาชีพครูหรือผู้สอน

ความแตกต่างของกระบวนการวิจัยและปัญหาเกี่ยวกับการวิจัยในด้านวิธีการและการนำไปใช้ของครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นอุปสรรคของความร่วมมือในการทำวิจัย เมื่อพิจารณาถึงลักษณะของกระบวนการวิจัยระหว่างครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยแล้วมีความแตกต่างกันจากการเปรียบเทียบลักษณะงานวิจัยที่เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน(Classroom Action Research-CAR) ของครูในโรงเรียนและงานวิจัยเชิงวิชาการ(Academic Research) ซึ่งเป็นลักษณะการทำวิจัยส่วนใหญ่ของอาจารย์มหาวิทยาลัย (สุวิมล ว่องวานิช, 2543; เทวี พรหมมินดี, 2544) พบว่า งานวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนเป็นงานวิจัยมีเป้าหมายเพื่อมุ่งสร้างข้อความรู้เฉพาะใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนา การจัดการเรียนการสอนของครู กิจกรรมการวิจัยจึงเชื่อมโยงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน และทำให้ได้สารสนเทศอย่างรวดเร็วเพื่อนำผลไปใช้แก้ปัญหาในห้องเรียนได้ทันที ส่วนงานวิจัยเชิงวิชาการเป็นงานวิจัยที่มีเป้าหมายเพื่อมุ่งสร้างข้อความรู้ทั่วไปซึ่งสามารถสรุปอ้างอิงได้ เป็นงานวิจัยที่ยึดแบบแผนการวิจัย ตั้งแต่การกำหนดปัญหา ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง ออกแบบการวิจัย และสรุปอภิปรายผลการวิจัย มีการออกแบบการวิจัยที่รัดกุมทั้ง กำหนดประชากร กลุ่มตัวอย่าง สร้างเครื่องมือ เก็บข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

ปัญหาที่พบเกี่ยวกับการวิจัยของครูและอาจารย์มหาวิทยาลัย มีข้อค้นพบจากการศึกษาของ Elliot (1991) อ้างถึงใน Ebbutt, 2000) ว่าผลการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัยยังไม่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติ ความรู้หรือทฤษฎีของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ผลิตออกมาเป็นสิ่งที่ครูไม่สามารถนำมาประยุกต์หรือใช้ในการปฏิบัติงานได้หรือไม่ได้ตอบสนองความต้องการของครูหรือผู้ใช้คนอื่นๆที่จะนำความรู้หรือทฤษฎีเหล่านั้นไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน สกาวรัตน์ ชุ่มเชย (2543) ได้

ศึกษาถึงปัญหาเกี่ยวกับการทำวิจัยของครู พบว่า ครูยังขาดความรู้ ความเข้าใจและการช่วยเหลือจากหน่วยงาน ครูมองวิจัยเป็นเรื่องยาก ไม่มีเวลาและภาระงานครูกมาก นอกจากนี้ครูยังต้องการการสนับสนุนด้าน 1) การอบรม 2) ตัวอย่างผลงานการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนที่หลากหลาย 3) ที่ปรึกษาและผู้นิเทศติดตามด้านการวิจัย 4) การสนับสนุนด้านปัจจัยจากโรงเรียน โดยเฉพาะเรื่องนโยบาย การจัดเวลา สื่อ วัสดุอุปกรณ์และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการวิจัย

แนวคิดของความร่วมมือมีหลายแนวคิด เช่น ความร่วมมือรวมพลัง (Collaborative) ความร่วมมือแบบพันธมิตร (alliance) ความร่วมมือแบบหุ้นส่วน (Partnership) ซึ่งขึ้นอยู่กับเป้าหมายของแต่ละหน่วยงานในการนำแนวคิดมาใช้ในการปฏิบัติงานร่วมกัน ส่วนลักษณะของความร่วมมือในการวิจัยนั้นมีหลายลักษณะเช่นกัน โดยพิจารณาที่บทบาทของผู้ที่เข้าร่วมทำงานวิจัย เช่น ครูทำวิจัยร่วมกับนักวิจัยภายนอกอาจเป็นนักวิจัยจากสถาบันการศึกษาหรือจากมหาวิทยาลัย (Cohen and Manion, 1994) หรือในลักษณะผู้วิจัยเป็นบุคคลภายนอกเข้ามาดำเนินการวิจัยโดยขอความร่วมมือให้คนในชุมชนเป็นผู้ให้ข้อมูล นำแนวทางการปฏิบัติไปปฏิบัติ แล้วผู้วิจัยสังเกต สรุปผลเพื่อเสนอเป็นแนวทางหรือผู้วิจัยเป็นบุคคลภายนอก และบุคคลในชุมชนร่วมกันวิจัย กำหนดประเด็นปัญหาวิจัย ออกแบบและดำเนินการวิจัยร่วมกันในขั้นของการปฏิบัติอาศัยความร่วมมือของทั้งสองฝ่าย แล้วร่วมกันติดตามประเมินผลการวิจัย ปรับปรุงและพัฒนาประเด็นปัญหาอื่นต่อไปหรือผู้วิจัยเป็นบุคคลภายในหน่วยงานหรือชุมชนนั้นๆ ทำงานร่วมกันทำวิจัยโดยประสานความร่วมมือ เป็นการรวมกลุ่มคนที่ประสบปัญหาหรือร่วมอยู่ในภาวะนั้นๆดำเนินการวิจัยเพื่อหาแนวทางปฏิบัติและแก้ไขปัญหามาของเขาเอง (ชาติรี มณีโกศล, 2539)

จากแนวคิดและลักษณะของความร่วมมือในการวิจัยดังกล่าว ความร่วมมือแบบหุ้นส่วน (Partnership) เป็นแนวคิดที่น่าสนใจ ดังที่ Poster และ Day (1988) กล่าวว่าไว้ว่าจุดมุ่งหมายของความร่วมมือแบบหุ้นส่วนในการพัฒนาองค์กรเป็นการช่วยนักการศึกษาในการออกแบบวางแผนร่วมกับกระบวนการพัฒนาองค์กรของตนเองร่วมกัน ซึ่งมีได้ก่อให้เกิดแต่เพียงสร้างความเป็นเจ้าของงานเท่านั้น แต่เป็นการสร้างความมั่นใจในวิชาชีพและความชำนาญของตนเอง อีกทั้งเป็นการค้นหาความเชี่ยวชาญเฉพาะอย่างภายในสถาบันของตนเองอีกด้วย จะเป็นการสร้างที่ว่างสำหรับคนต่างสาขาที่จะมาทำงาน ร่วมงานกันเพื่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกัน หากยังได้ดำเนินการโดยการพัฒนาที่ยั่งยืนของหุ้นส่วนทั้งสองโดยไม่ต้องพึ่งจากที่อื่นแล้ว นั่นจะเป็นวัตถุประสงค์สำคัญของความร่วมมือแบบหุ้นส่วน นอกจากนี้ Labrecque (1994) อ้างถึงใน Michele, (1996) ยังได้อธิบายถึงความร่วมมือแบบหุ้นส่วนในการวิจัยว่าเป็นเครื่องมือสำหรับสร้างพลังที่ไม่เพียงแต่เป็นการสร้างองค์ความรู้บนพื้นฐานธรรมชาติของการวิจัยเท่านั้นแต่มันยังเกี่ยวข้องถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ที่เข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนด้วย ความสัมพันธ์นี้เป็นสิ่งสำคัญที่เกิดขึ้นในกระบวนการวิจัยอย่างผสมกลมกลืนกันไป เช่น การสร้างกิจกรรม การปฏิบัติการภาคสนาม และการร่วมทำวิจัย

ความร่วมมือแบบหุ้นส่วนที่เกิดขึ้นระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัยมีลักษณะดังที่ Catelli และคณะ(2000) ได้อธิบายไว้ว่า ครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยจะต้องทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด มีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนทรัพยากร เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสองสถาบันที่มีลักษณะการอยู่ร่วมกัน อาศัยซึ่งกันและกัน (Symbiotic Relationship) เป็นความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ (Organic Relationship) ความเป็นหุ้นส่วนของสองสถาบันที่มาร่วมกันจะมีความเป็นเจ้าของ (Ownership) และความรับผิดชอบร่วมกันต่อเป้าหมาย ความสำเร็จ และปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น (Catelli *et al.*, 2000; Goodlad, 1994; Schlechty & Whitford, 1997 อ้างถึงใน Catelli *et al.*, 2000)

จากการศึกษาวิวัฒนาการความเป็นมาของความเป็นหุ้นส่วนในการทำงานระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย พบว่าในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาเกิดแนวคิดนี้มาแล้วประมาณมากกว่า 20 ปี (Catelli *et al.*, 2000) จากจุดเริ่มต้นที่มีข้อมูลปรากฏในรายงานชื่อ A Nation at risk ของอเมริกา (Nation Commission on Excellence in Education, 1983 อ้างถึงใน Catelli *et al.*, 2000) ทำให้นักการศึกษาได้เริ่มต้นและพัฒนาให้เกิดความร่วมมือในการปฏิรูปและพัฒนาแง่มุมต่างๆของการศึกษาเรื่อยมา จากการสำรวจในปี 1995 โดย The American Association for higher Education (Wilbur & Lambert, 1995 อ้างถึงใน Catelli *et al.*, 2000) มีความร่วมมือที่ดำเนินการอยู่มากกว่า 2,322 แห่ง ที่สำรวจพบได้ในอเมริกา ในปี 2000 มีการสำรวจโรงเรียนเพื่อพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development School – PDS) พบว่ามีมากกว่า 300 แห่ง ซึ่งโรงเรียนเพื่อพัฒนาวิชาชีพ (PDS) นี้มีลักษณะของความเป็นหุ้นส่วนระหว่างโรงเรียนรัฐบาลและมหาวิทยาลัยที่มีจุดเน้นไปที่การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การปรับปรุงการสอนและการเรียนรู้ พร้อมทั้งการปรับปรุงทั้งสองสถาบันไปพร้อมๆกัน (Holmes Group, 1986,1995 อ้างถึงใน Teresa, 1999) นอกจากนี้ยังมีงานที่กล่าวถึงความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัยจำนวนมากกว่า 1,000 ฉบับในอเมริกา (Catelli *et al.*, 2000)

ในส่วนของประเทศไทยยังไม่มีความเป็นหุ้นส่วนระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัยในการร่วมกันทำวิจัยที่ปรากฏให้เห็นชัด จากการศึกษาของพยุงศักดิ์ จันทรสุรินทร์ (2543) พบว่า รูปแบบความร่วมมือระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษามี 2 รูปแบบ คือ รูปแบบที่เป็นความร่วมมือที่สามารถดำเนินการได้ทันที ซึ่งไม่มีเงื่อนไขและข้อจำกัด โดยดำเนินการความร่วมมือที่เกี่ยวกับยุทธศาสตร์ กิจกรรมความร่วมมือ พร้อมกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือ จะเกิดผลการพัฒนาวิชาชีพครูเฉพาะด้านความรับผิดชอบ และอีกรูปแบบเป็นความร่วมมือที่ดำเนินการอย่างสมบูรณ์แบบ ทั้งในเรื่องยุทธศาสตร์ กิจกรรมความร่วมมือ พร้อมกับดำเนินการตามแนวทางความร่วมมือ โดยมีเงื่อนไขและข้อจำกัด โดยจะเกิดผลพัฒนาวิชาชีพครู ทั้งความรู้วิชาชีพครูและความรับผิดชอบวิชาชีพครู แต่ทั้งนี้ความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัยในลักษณะเป็นหุ้นส่วนกันในการวิจัยก็ยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร

ความเป็นหุ้นส่วนในการทำวิจัยระหว่างครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยจะมีประโยชน์อย่างมากต่อองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นร่วมกันเพราะสังคมเรากำลังเคลื่อนไปสู่สังคมบนฐานความรู้ (knowledge-based society) ทั้งสังคมบนเศรษฐกิจพอเพียงหรือพึ่งตนเองบนฐานความรู้และสังคมส่วนที่เป็นเศรษฐกิจแข่งขันบนฐานความรู้ (วิจารณ์ พานิช, 2546) มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันพื้นฐานสำหรับการเข้าสู่สังคมความรู้ในระยะยาวที่ยั่งยืน (จรัส สุวรรณเวลา, 2547) ครูผู้สอนและอาจารย์มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นผู้นำทางความคิดของสังคม (สุมน อมรวิวัฒน์, 2538) และผู้สร้างสรรค์พลังปัญญาให้กับผู้เรียนเป็นกลุ่มบุคคลสำคัญที่จะร่วมกันสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ชุมชนของนักวิชาการ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกันอย่างกัลยาณมิตร โรงเรียนและมหาวิทยาลัยจะต้องเป็นพหุภาคีที่ร่วมกันผลักดันสังคมไทยไปสู่สังคมบนฐานความรู้ นั่น นอกจากนั้น ความเป็นหุ้นส่วนในการทำวิจัยระหว่างครูผู้สอนและอาจารย์มหาวิทยาลัยยังประโยชน์ให้เห็นถึงการพัฒนาวิชาชีพให้เกิดผลผลิตที่เป็นรูปธรรม อาทิเช่น เกิดผลงานวิจัยที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่มีคุณค่าทั้งในเชิงทฤษฎีและเชิงปฏิบัติอันเป็นกระบวนการสร้างความรู้และร่วมเรียนรู้สู่การปฏิบัติ (interactive learning through action) ที่ทรงพลังยิ่ง สามารถเอาชนะสิ่งยากทั้งปวงได้ (ประเวศ วะสี, 2545) เป็นนวัตกรรมการพัฒนาสังคมและการพัฒนาตนเองของผู้วิจัย ผลจากการวิจัยเหล่านั้นจะมีประโยชน์และคุณค่าในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

จากปัญหาและความสำคัญดังที่กล่าวไปทั้งหมด ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการทำวิจัยกับการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย เพื่อตอบคำถามวิจัยต่อไปนี้

คำถามวิจัย

1. สภาพก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการทำวิจัย
  - 1.1 สภาพความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการทำวิจัย เป็นอย่างไร
  - 1.2 เหตุปัจจัยของการเข้ามาเป็นหุ้นส่วนในการทำวิจัย มีอะไรบ้าง
2. ระหว่างดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการทำวิจัย
  - 2.1 ครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยมีบทบาทการดำเนินงานในฐานะการเป็นหุ้นส่วนในการทำวิจัย อย่างไร
  - 2.2 ยุทธวิธีอะไรบ้างที่ใช้ในการดำเนินงานในฐานะการเป็นหุ้นส่วนในการทำวิจัย
  - 2.3 กิจกรรมสำคัญที่จะส่งเสริมสนับสนุนความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการทำวิจัยมีอะไรบ้าง

2.4 ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการดำเนินงานในฐานะการเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย เป็นอย่างไร

3. ผลที่เกิดขึ้นหลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

3.1 ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ที่เกิดขึ้นจากความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย มีอะไรบ้าง

3.2 คุณค่า (Value) และผลกระทบ (Impact) ที่เกิดขึ้นจากความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย มีอะไรบ้าง

4. ลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นอย่างไร

5. การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนเป็นอย่างไร

6. การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย เป็นอย่างไร

7. อิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยได้อย่างไร

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยก่อนและหลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

2. เพื่อศึกษาการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

3. เพื่อศึกษาลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

4. เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยหลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

5. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

ขอบเขตการวิจัย

1. การวิจัยนี้เป็นการศึกษาแบบกรณีศึกษาพหุพื้นที่ (Multisite Case Study) โดยศึกษาใน 4 พื้นที่ของโครงการวิจัย 2 โครงการ คือ โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.) และโครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย (SEET) พื้นที่ของกรณีศึกษา 4 แห่งอยู่ใน 3 จังหวัด ได้แก่ พิษณุโลก อุทัยธานี และขอนแก่น ในแต่ละพื้นที่ประกอบด้วยบริบทของโรงเรียนและมหาวิทยาลัย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักในทั้ง 4 พื้นที่เป็นครูจำนวน 8 คน และผู้บริหารจำนวน 4 คน จากโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษาของสำนักงาน

การศึกษาขั้นพื้นฐาน 4 แห่ง และอาจารย์มหาวิทยาลัยจำนวน 7 คน จากมหาวิทยาลัยของรัฐ 3 แห่ง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีการดำเนินการศึกษาในลักษณะสืบย้อน

2. ประเด็นหลักที่ศึกษา จากคำถามวิจัยและวัตถุประสงค์ของการวิจัย เมื่อวิเคราะห์สาระสำคัญแล้ว สามารถกำหนดขอบเขตของประเด็นหลักในการศึกษาครั้งนี้ได้ 3 ประเด็นคือ

2.1 สภาพและการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

2.2 การดำเนินงานและลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

2.3 อิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย (Research Partnership) หมายถึง การร่วมทำโครงการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย โดยมีลักษณะดังนี้ (1) มีการตกลงกันไว้ล่วงหน้าในเรื่องพันธะและความคาดหวัง (2) ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุข้อตกลงหรือเพื่อปฏิบัติการกิจเฉพาะในการวิจัย (3) ทบทวนความสัมพันธ์อยู่เสมอและแก้ไขข้อตกลงเมื่อมีความจำเป็น (4) กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการมาทำงานร่วมกัน และ (5) แบ่งปันผลประโยชน์และความเสี่ยงร่วมกันอย่างเท่าเทียมกันและยุติธรรม

ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย (Initiation of Research Partnership) หมายถึง ระยะแรกของการร่วมทำโครงการวิจัยอย่างเป็นทางการเป็นหุ้นส่วนระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย โดยมีลักษณะดังนี้ (1) มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน (2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนร่วมกัน (3) มีการดำเนินงานร่วมกัน (4) มีการทบทวนความสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอ และ (5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกัน แต่ยังไม่ได้มีการแบ่งปันผลประโยชน์และความเสี่ยงร่วมกันอย่างเท่าเทียมกันและยุติธรรม

ครูโรงเรียน หมายถึง ครูผู้สอนและผู้บริหาร โรงเรียนระดับประถมศึกษาที่ได้ทำโครงการวิจัยอย่างเป็นทางการเป็นหุ้นส่วนกับอาจารย์มหาวิทยาลัย

อาจารย์มหาวิทยาลัย หมายถึง อาจารย์ผู้สอนระดับอุดมศึกษาที่ได้ทำโครงการวิจัยอย่างเป็นทางการเป็นหุ้นส่วนกับครูโรงเรียน

ความรู้ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษา การค้นคว้า การปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ที่ได้รับ จากการทำโครงการวิจัยอย่างเป็นหุ้นส่วนกันของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย โดยเป็นความรู้ในขอบข่ายของ 1) หลักสูตรและการเรียนการสอน 2) ผู้เรียน 3) บริบทของสถาบันและชุมชน 4) สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ 5) การวิจัย และ 6) การบริหารงาน

การปฏิบัติงาน หมายถึง การปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ได้ทำโครงการวิจัยอย่างเป็นหุ้นส่วนกัน โดยเป็นการปฏิบัติงานในขอบข่ายของ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การพัฒนาตนเอง 4) ความร่วมมือ 5) การบริหาร และ 6) การทำวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ได้สารสนเทศเกี่ยวกับความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยที่จะนำไปสู่ความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยที่แท้จริงในอนาคต อันจะช่วยในการพัฒนาความรู้และการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย
2. ได้สารสนเทศที่นำไปใช้กำหนดเป็นนโยบายพัฒนางานวิจัยที่ครอบคลุมทั้งการศึกษาในระดับพื้นฐานและอุดมศึกษา
3. ได้สารสนเทศที่นำไปใช้กำหนดเป็นนโยบายการศึกษาที่จะประสานความร่วมมือของการศึกษาต่างระดับ ให้ได้ร่วมใช้ทรัพยากร แลกเปลี่ยนความรู้ทางวิชาการ อันจะนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ร่วมกันในอนาคต

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยกับการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากเอกสาร ตำราต่างๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้สรุปสาระสำคัญตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย และนำเสนอเนื้อหาเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

1.1 แนวคิดความเป็นหุ้นส่วน

1.2 ความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 2 ความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

2.1 ความรู้และการปฏิบัติ

2.2 ความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน

2.3 ความรู้และการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 3 กรณีศึกษาตัวอย่าง

3.1 กรณีตัวอย่าง โครงการวิจัยที่มีลักษณะความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

1.1 แนวคิดความเป็นหุ้นส่วน

(ก) คำจำกัดความของความเป็นหุ้นส่วน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2542 (2546) ได้ให้ความหมายของคำว่าหุ้นส่วนไว้ว่า ทูตที่เข้ากันเพื่อทำการต่างๆเช่น ค้าขายเป็นต้น หรือผู้เป็นหุ้นส่วน(ภาษาพูด)

พจนานุกรม Oxford Advanced (2000) ได้ให้ความหมายของคำว่าหุ้นส่วน (Partnership) ใน 3 ลักษณะคือ 1) สถานภาพของการเป็นหุ้นส่วนในธุรกิจ 2) ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 คน/องค์กรหรือสถานภาพของการมีความสัมพันธ์นี้ และ3) เจ้าของธุรกิจโดยบุคคล 2 คนหรือมากกว่า ผู้ซึ่งร่วมผลประโยชน์กัน

Adam และคณะ (1994) ได้นิยามถึงความเป็นหุ้นส่วนไว้ว่าเป็นกลุ่มของบุคคลที่ร่วมทำงานด้วยกันและรักษาสภาพความเท่าเทียมกันของอำนาจของบุคคล

Panet-Raymond และ Bourque (1996 อ้างถึงใน Michele *et al.*, 1996) ได้นิยามถึงความเป็นหุ้นส่วนไว้ว่าความสัมพันธ์ที่เท่าเทียม (egalitarian) และยุติธรรม (equitable) ระหว่างกลุ่ม

คนสองกลุ่มที่มีความแตกต่างกันในด้านพันธกิจ กิจกรรม ทรัพยากร และวิธีการปฏิบัติ ในความสัมพันธ์นี้แต่ละหุ้นส่วนได้ให้ความช่วยเหลือที่แตกต่างกันแต่ทั้งสองฝ่ายจะต้องได้รับการช่วยเหลือสำคัญที่เท่าเทียมกัน

Park (1992 อ้างถึงใน Michele *et al.*, 1996) ได้อธิบายถึงความเป็นหุ้นส่วนว่าไม่จำเป็นที่หุ้นส่วนจะต้องมีความเท่าเทียมกันแต่ความสัมพันธ์ต้องเป็นการมาร่วมพันธสัญญากันบนข้อตกลงร่วมกัน

Beck และคณะ (1999) ได้ให้ข้อตกลง 2 ข้อของความเป็นหุ้นส่วน (partnership) คือ ความเท่าเทียม และการร่วมรับผิดชอบ สมาชิกที่เข้ามาเป็นหุ้นส่วนต้องเข้ามาร่วมรับผิดชอบต่อทุกขั้นตอนของกระบวนการที่ดำเนินร่วมกันระหว่างสถาบัน

Michele และคณะ (1996) ได้อธิบายลักษณะความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยไว้ดังนี้ (1) หุ้นส่วนนั้นมาจากที่ต่างกันมาทำงานด้วยกัน (2) พันธสัญญาและการร่วมตัดสินใจเกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของการวิจัย (3) วิธีการทำงานต้องอาศัยเวลา ให้อิสระ และ เปิดใจกว้าง และ (4) กระบวนการทำงานเป็นวงจร และให้ความสำคัญกับการสื่อสาร

ลักขณา เตมศิริกุลชัย และสุชาดา ตั้งทางธรรม (2541) ได้อธิบายคำว่าหุ้นส่วนหรือภาคี (Partnership) ว่าเป็นความสัมพันธ์ข้ามหน่วยงานระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร เป็นคำที่ใช้กันในหลายวงการ ดังนั้นการสื่อความหมายจึงแตกต่างกัน เช่น ในทางธุรกิจมักจะหมายถึง โครงการร่วมทางธุรกิจ แต่ถ้าหากในฐานะรัฐบาลจะหมายถึง การร่วมรับผิดชอบ ซึ่งเป็นการสร้างคำจำกัดความขึ้นมาเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการณ์และเงื่อนไขของตน แต่โดยรวมแล้วนั้นคำว่าหุ้นส่วนหรือภาคี (partnership) มีลักษณะสำคัญ 4 ประการ ดังต่อไปนี้

- 1) ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุข้อตกลงหรือเพื่อปฏิบัติการเฉพาะ
- 2) มีการตกลงกันไว้ล่วงหน้าในเรื่องของพันธะและความคาดหวัง
- 3) ทบทวนความสัมพันธ์อยู่เสมอ และแก้ไขข้อตกลงเมื่อมีความจำเป็น
- 4) แบ่งปันผลประโยชน์และความเสี่ยงร่วมกัน

(ข) หลักการสำคัญของการสร้างหุ้นส่วน

ความเป็นหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นเรื่องของการสร้างความสัมพันธ์ และการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารร่วมกัน วิธีการเหล่านี้ต้องเกิดขึ้นตั้งแต่ระยะเริ่มแรก เพื่อเปิดพื้นที่ให้กับกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ และระบบการสื่อสารข้อมูลในหมู่สมาชิก องค์กรต่างๆที่เข้าร่วมในหุ้นส่วนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ต้องยืนยันที่จะสนับสนุนการลงทุนเพื่อพัฒนาศักยภาพของหุ้นส่วน เพื่อความมั่นใจว่าในระยะยาวหุ้นส่วนจะมีความเข้มแข็ง มีผลงาน และมีความยั่งยืน อีกนัยหนึ่งก็คือ การสร้างหุ้นส่วนต้องการกระบวนการศึกษาเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง ความจริงแล้วทุกขณะของการทำงานเพื่อพัฒนาหุ้นส่วน ก็อาจถือได้ว่าเป็นการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (ลักขณา เตมศิริกุลชัย และสุชาดา ตั้งทางธรรม, 2541)

หุ้นส่วนที่ประสบความสำเร็จทั่วโลก ต่างก็มีหลักการสำคัญที่เหมือนกัน 3 ประการ ถึงแม้ว่าคำจำกัดความอาจจะแตกต่างกันบ้าง แต่ก็มีพื้นฐานบนหลัก 3 ประการนี้

ประการแรก คือ ความเป็นธรรม (Equity) ซึ่งหมายถึง แต่ละหุ้นส่วนจะได้รับความเคารพ การยอมรับในทักษะและค่านิยม และได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรม (ความเป็นธรรมในที่นี้แตกต่างจากความเท่าเทียม (equality) ซึ่งเป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจ)

ประการที่สอง คือ ความโปร่งใส (Transparency) หุ้นส่วนไม่สามารถเติบโตขึ้นได้ หากปราศจากความไว้วางใจ หรือมีความลับต่อกัน แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าสมาชิกหุ้นส่วนจะต้องรู้เรื่องของสมาชิกคนอื่นๆ ทั้งหมด (ไม่มีความจำเป็นและบางครั้งก็ไม่มีความเหมาะสมด้วย) สมาชิกหุ้นส่วนต้องมีความเชื่อมั่นว่าการร่วมงานเป็นไปด้วยความซื่อสัตย์และเปิดเผย ถึงแม้สิ่งนี้จะต้องใช้เวลาในการสร้าง โดยเฉพาะในสภาพการณ์ที่เคยมีความเคลือบแคลงกันมาก่อน แต่สิ่งสำคัญคือ ต้องตั้งเป้าหมายในเรื่องนี้ไว้ร่วมกัน

ประการที่สาม คือ ผลประโยชน์ร่วมกัน (Mutual Benefit) ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่อาจเกิดขึ้นได้ง่ายๆ หุ้นส่วนจะมีความยั่งยืนถ้าสมาชิกมองเห็นว่าประโยชน์ของความเป็นหุ้นส่วนมีประโยชน์ต่อหน่วยงานของตนเช่นเดียวกับที่มีประโยชน์ต่อหน่วยงานอื่น นั่นหมายความว่าสมาชิกหุ้นส่วนจะต้องมีความเข้าใจ และมีพันธะของตนต่อการทำให้ความต้องการของเพื่อนสมาชิกบรรลุผลเช่นเดียวกับความต้องการของตน

(ก) เงื่อนไขความสำเร็จของความเป็นหุ้นส่วน

Michele และคณะ (1996) ได้เสนอถึงเงื่อนไขสองอย่างที่จะทำให้ความเป็นหุ้นส่วนประสบความสำเร็จและเกิดประสิทธิผล ประการแรกเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านบุคคลและความเป็นมืออาชีพ (professional) ได้แก่ ความสามารถของส่วนบุคคล ปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ทักษะและประสบการณ์วิชาชีพของแต่ละคน อีกประการหนึ่งเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านองค์กร ได้แก่ ผู้บังคับบัญชา ภาระงาน การสื่อสารที่มีคุณภาพ การจัดสรรเวลา และงบประมาณ เป็นต้น

Adam (1994) ได้กล่าวว่า การสร้างความสัมพันธ์เป็นสิ่งสำคัญที่สุด ถึงแม้ไม่มีความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งและความมั่นใจหรือการตัดสินใจไม่มีประสิทธิผล ผลลัพธ์และการกระทำที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่สามารถแทนได้

Park (1992 อ้างถึงใน Michele *et al.*, 1996) ได้กล่าวว่า ความสมัครใจเพื่อเข้าร่วมทำงานที่เหมาะสมกับทักษะและประสบการณ์ของแต่ละหุ้นส่วนเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จ

Panet-Raymond และ Bourque (1991 อ้างถึงใน Michele *et al.*, 1996) ได้กล่าวว่า แผนงานต้องให้ความสำคัญกับบทบาทของแต่ละหุ้นส่วนในโครงการและดูแลให้ความมั่นใจว่าแต่ละหุ้นส่วนได้รับการช่วยเหลืออย่างเท่าเทียม ผู้ปฏิบัติงานต้องมีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มต้นโครงการ และดำเนินงานร่วมกันไปตลอดระยะเวลาของโครงการ

กุญแจสำคัญของความสำเร็จในการสร้างความเป็นหุ้นส่วน อยู่ที่ความเข้าใจที่ชัดเจนในบทบาท หน้าที่ และลำดับความสำคัญของแต่ละภาคแต่ละหน่วยงานที่เข้าร่วมในหุ้นส่วน หรืออีกนัยหนึ่ง ความเป็นหุ้นส่วนที่ประสบความสำเร็จเกิดจากการใช้ประโยชน์จากความแตกต่างของสมาชิก โดยไม่พยายามทำให้ความแตกต่างลดลง หรือคาดหวังว่าสมาชิกจะเปลี่ยนค่านิยมหลักของตน กุญแจสำคัญของความเป็นหุ้นส่วนที่มีประสิทธิภาพ คือ การแยกแยะความแตกต่างระหว่างสมาชิกแล้วสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานที่เข้มแข็งขึ้นมาจากจุดแข็งที่แตกต่างกันนั้น และเพิ่มคุณค่าให้กับการทำงานร่วมกัน (ลักขณา เต็มศิริกุลชัย และสุชาดา ตั้งทางธรรม, 2541)

1.2 ความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

(ก) ความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ

แนวคิดเรื่องความเป็นหุ้นส่วนระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัยเกิดขึ้นมานานแล้วในต่างประเทศ โดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกาเกิดแนวคิดนี้มาแล้วประมาณมากกว่า 20 ปี (Catelli *et al.*, 2000) จากจุดเริ่มต้นที่มีข้อมูลปรากฏในรายงานชื่อ A Nation at risk ของอเมริกา (Nation Commission on Excellence in Education, 1983 อ้างถึงใน Catelli *et al.*, 2000) ทำให้นักการศึกษาได้เริ่มต้นและพัฒนาให้เกิดความร่วมมือในการปฏิรูปและพัฒนาแง่มุมต่างๆ ของการศึกษาเรื่อยมา จากการสำรวจในปี 1995 โดย The American Association for higher Education (Wilbur & Lambert, 1995 อ้างถึงใน Catelli *et al.*, 2000) มีความร่วมมือที่ดำเนินการอยู่มากกว่า 2,322 แห่ง ที่สำรวจพบได้ในอเมริกา ในปี 2000 มีการสำรวจโรงเรียนเพื่อพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development School – PDS) พบว่ามีมากกว่า 300 แห่ง ซึ่งโรงเรียนเพื่อพัฒนาวิชาชีพ (PDS) นี้มีลักษณะของความเป็นหุ้นส่วนระหว่างโรงเรียนรัฐบาลและมหาวิทยาลัยที่มีจุดเน้นไปที่การเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน การปรับปรุงการสอนและการเรียนรู้ พร้อมทั้งการปรับปรุงทั้งสองสถาบันไปพร้อมๆกัน (Holmes Group, 1986,1995 อ้างถึงใน Teresa, 1999) นอกจากนี้ยังมีงานที่กล่าวถึงความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัยจำนวนมากกว่า 1,000 ฉบับในอเมริกา (Catelli *et al.*, 2000)

The National Council for the Accreditation of Teacher Education (1997 อ้างถึงใน Michael *et al.*, 2001) ได้อธิบายถึงลักษณะโรงเรียนเพื่อพัฒนาวิชาชีพ (PDS) ว่าเป็นความร่วมมือ (Collaborate) ระหว่างครูผู้สอนและอาจารย์มหาวิทยาลัย มีเป้าหมายเพื่อจัดประสบการณ์วิชาชีพให้กับนักศึกษาฝึกหัดครู สนับสนุนและพัฒนาวิชาชีพของครูและอาจารย์มหาวิทยาลัย อาจารย์มหาวิทยาลัยและครูในโรงเรียนร่วมประกันคุณภาพด้านการสอนสำหรับนักเรียน PDS เป็นตัวอย่างของการเป็นหุ้นส่วน (partnership) ระหว่างโรงเรียนและกลุ่มนักวิชาการศึกษาที่จะปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างน้อยหนึ่งอย่างหรือมากกว่าใน 7 อย่างที่เป็นพื้นฐาน ต่อไปนี้ 1) การศึกษาคู (teacher education) 2) การสอนและการเรียนรู้ (teaching and learning) 3) องค์กรโรงเรียน

(school organization) 4) เป้าหมายที่เท่าเทียม (equity goal) 5) การพัฒนาวิชาชีพ (professional development) 6) การสืบเสาะ (inquiry) และ 7) พันธมิตรความร่วมมือ (collaborative alliances)

หน้าที่หลักของ PDS มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) การเตรียมครูฝึกหัด 2) การพัฒนาบุคลากร 3) การวิจัย และ 3) การสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียน ได้ถูกนำมาใช้ในแต่ละโรงเรียน บทบาทและความรับผิดชอบได้หลอมรวมกันระหว่างอาจารย์มหาวิทยาลัยและครูผู้สอน ครูผู้สอนได้กลายเป็นนักวิจัย นักวิจัยได้กลายเป็นครู และนักการศึกษาได้กลายเป็นผู้เรียนรู้

Catelli และคณะ (2000) ได้อธิบายถึงโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่มีความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยว่า ครูผู้สอนและอาจารย์มหาวิทยาลัยจะต้องทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด มีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนทรัพยากร เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสองสถาบันที่มีลักษณะการอยู่ร่วมกัน อาศัยซึ่งกันและกัน (Symbiotic Relationship) เป็นความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ (Organic Relationship) ความเป็นหุ้นส่วนของสองสถาบันที่มาร่วมกันจะมีความเป็นเจ้าของ (Ownership) และความรับผิดชอบร่วมกันต่อเป้าหมาย ความสำเร็จ และปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น (Catelli *et al.*, 2000 ; Goodlad, 1994; Schlechty & Whitford, 1997 อ้างถึงใน Catelli *et al.*, 2000)

นอกจากนี้ยังได้เสนอผลการวิจัยในประเด็นประโยชน์ของการทำวิจัยปฏิบัติการภายใต้บริบทของความเป็นหุ้นส่วนระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัยในอเมริกา จากมุมมองของผู้เชี่ยวชาญได้แก่นักวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัย และคณบดี โดยมีเครื่องมือประกอบด้วยคำถาม 10 ข้อ ผลการวิจัยในประเด็นประโยชน์นำเสนอใน 4 ด้าน ดังนี้

1) ด้านโรงเรียน ข้อค้นพบจากการศึกษาวิจัยช่วยให้ผู้บริหารมีฐานข้อมูลวิจัยที่ใช้ในการปรับปรุงหลักสูตรที่ต้องการและเป็นข้อมูลที่กำหนดเป็นมาตรฐานการเรียนรู้สำหรับผู้เรียน จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในยุคที่โรงเรียนในอเมริกาต้องปรับและรู้ทันตามนโยบายของรัฐบาลกลางที่กำหนดเป็นวาระแห่งชาติ เช่นกันข้อค้นพบจากการศึกษาช่วยให้คณะกรรมการบริหารงานโรงเรียนที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school-based management) ได้มีข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของนักเรียนทั้งหมดในโรงเรียน ประสิทธิภาพและผลกระทบที่เกิดจากการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้แบบใหม่ของผู้เรียน จากประเด็นเรื่องการปรับปรุงโรงเรียนทั้งระบบได้กำหนดเป็นเวทีแสดงความคิดเห็นในวาระของการปฏิรูป งานวิจัยของครูและวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบหุ้นส่วน ได้ถูกจับตามองจากนักปฏิรูปทั้งหลายว่าเป็นยุทธศาสตร์นำพาที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่สำเร็จ ตัวอย่างงานที่น่าสนใจจากหนังสือของประเทศอังกฤษชื่อ Teacher Research and School Improvement มีบรรณาธิการคือ Rob Halsall (1998 อ้างถึงใน Catelli *et al.*, 2000) สิ่งที่คุณเขียนนำเสนอในหนังสือเป็นกรอบงานและกรณีศึกษาที่สะท้อนให้เห็นถึงคุณค่า (value) และประโยชน์ (benefits) ของแต่ละงานในโรงเรียน สำหรับประโยชน์ต่อโรงเรียนอีกประการหนึ่งคืองานวิจัยที่อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการร่วมกับครูในโรงเรียนในลักษณะความเป็นหุ้นส่วนได้ช่วยให้โรงเรียนดำเนินการด้วยงบประมาณจัดการที่ไม่มากหมายถึง การที่ไม่ต้องว่าจ้างบุคคลอื่นมาเป็นที่

ปรึกษาในการดำเนินงานซึ่งต้องใช้งบประมาณจัดการที่มากในเรื่องดังกล่าว นี่คือนี่ที่เป็นประโยชน์ที่ชัดเจนสำหรับโรงเรียน

2) ด้านมหาวิทยาลัย งานที่ได้ศึกษาและนำเสนอต่อสังคมมีจำนวนที่แพร่หลายมากขึ้นในตอนนี้ นับได้ว่าเป็นการบริการต่อชุมชน โรงเรียน ซึ่งแสดงถึงการร่วมเป็นส่วนระหว่างสถาบัน ประโยชน์ที่เกิดกับมหาวิทยาลัยที่เห็นชัดคือการปรับปรุงและพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาและการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเวลาเดียวกัน มีความชัดเจนถึงความพยายามของมหาวิทยาลัยในการเผยแพร่ หลักการ วิธีการแต่ละแบบ ประโยชน์ ข้อค้นพบต่างๆ ซึ่งนับว่าเป็นส่วนขับเคลื่อนสังคมให้พัฒนาไปข้างหน้า สิ่งที่น่าคิดในตอนนี้คือ ในเวลา 10 ปีข้างหน้า คาดการณ์ว่าอเมริกาจะต้องผลิตครูใหม่ประมาณ 2.2 ล้านคน แต่เป็นที่น่าเสียดายว่ามหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ในอเมริกาไม่เข้าใจธรรมชาติของความเป็นจริงและประโยชน์ของความเป็นหุ้นส่วนระหว่างสถาบัน โรงเรียนและมหาวิทยาลัยและการใช้ประโยชน์จากวิจัยเชิงปฏิบัติการ และยังคงพบว่าพวกเขาไม่ได้มีการยกระดับสถานภาพของวิจัยเชิงปฏิบัติการในสถาบันให้เอื้อต่อการนำมาใช้เป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพสำหรับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรการฝึกหัดครูที่เชื่อมกันกับหลักสูตร โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ความเป็นหุ้นส่วนระหว่างสถาบันจึงเป็นแนวทางที่มีประสิทธิผลสำหรับโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่จะนำไปสู่แนวทางการปฏิบัติร่วมกัน แต่กระนั้นมันก็ยังไม่ได้ถูกนำมาพิจารณาเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกันสำหรับแต่ละสถาบัน

3) ด้านครู งานวิจัยเชิงปฏิบัติการในบริบทของความเป็นหุ้นส่วนช่วยให้เกิดการร่วมมือรวมพลัง (Collaboration) สำหรับการปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ของครูและความเป็นครูมืออาชีพโดยมันได้ช่วยเพิ่มทักษะและประสบการณ์ให้กับครูในการมุ่งสู่การเป็นครูมืออาชีพ จากคำบอกเล่าของครูผู้สอนในโรงเรียนว่า “มันเพิ่มความรู้ที่เป็นมืออาชีพให้กับพวกเขา ช่วยเพิ่มการรู้คุณค่าแห่งตน (*self - esteem*) และช่วยยกระดับวิทยฐานะ” อย่างไรก็ตามประโยชน์ทั้งหลายได้ลดคุณค่าเมื่อเทียบกับเวลาจำนวนมากที่ครูต้องใช้ไปในการทำวิจัย ผู้บริหารโรงเรียนให้เวลาครูในการหยุดพักเพียงเล็กน้อยหรือไม่ให้เลยสำหรับการทำงาน ครูรู้สึกถูกกดดันด้านเวลาและบ่อยครั้งได้ถูกจำกัดวงของการมีส่วนร่วม การทำวิจัยไม่ได้กลายเป็นวิถีชีวิตหรือนุรณาการเข้าเป็นส่วนหนึ่งของระบบโรงเรียน

4) สำหรับอาจารย์มหาวิทยาลัยหรือนักวิชาการ การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบร่วมมือรวมพลังในความเป็นหุ้นส่วนช่วยให้ข้อค้นพบนั้นมีความหมายต่อการปรับปรุงหลักสูตรการฝึกหัดครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมถึงมีผลต่อหลักสูตร โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย และการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งแนวทางการปรับปรุงและพัฒนาการศึกษาภายในระยะเวลาสั้นๆ สำหรับการศึกษาระดับ

Maeroff (1983) ได้เสนอหลัก 5 ประการ เพื่อความสำเร็จในการร่วมมือระหว่างครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยในฐานะหุ้นส่วนทางการศึกษา (Academic Partnership) โดยมุ่งหวังความสำเร็จการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนี้

1) ในการเป็นหุ้นส่วนกันจะต้องมีการส่งข่าวสารต่อกัน ระหว่างผู้ที่เป็นหุ้นส่วนและการส่งข่าวสารเพียงอย่างเดียวยังไม่เพียงพอ จะต้องมีการเจรจาโต้ตอบ พิจารณาร่วมกันในสาระของข่าวสารนั้นๆด้วย

2) จะต้องจัดความเป็นทางการแบบดั้งเดิมที่สร้างความแตกต่างออกไป

3) รูปแบบความสัมพันธ์ของความเป็นหุ้นส่วนมีลักษณะของความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขปัญหาร่วมกัน โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมแบบยั่งยืน อันหมายถึง ร่วมแก้ไขปัญหาที่ยาวนาน ไม่ใช่เป็นการเฉพาะและการพัฒนาทางปัญญาของตนเองควบคู่กันไป

4) รางวัลของความเป็นหุ้นส่วน ไม่ใช่เป็นความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ หรือการแก้ไขปัญหาเท่านั้น เป็นรางวัลที่อยู่ในรูปแบบของความรู้สึกที่เกิดขึ้นต่อพันธมิตร ที่ได้รับการยอมรับในความสามารถ ในคุณค่าแห่งตนที่ได้กระทำในสิ่งที่ตนเองเกิดคุณค่า เชิงคุณธรรมที่ได้มีการเสียสละต่อสาธารณะนอกเหนือไปจากนั้น

5) ลักษณะของความร่วมมือแบบหุ้นส่วน มีลักษณะของการมุ่งไปสู่การปฏิบัติ ไม่ใช่เพื่อการเน้นกลไก (ไม่ยึดหยุ่น) ความล่าช้าเป็นศัตรูของความร่วมมือแบบหุ้นส่วน ดังนั้นทุกอย่างจะต้องง่ายต่อการปฏิบัติซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญ

Beck และคณะ (1999) ได้นำเสนอประสิทธิผลของความเป็นหุ้นส่วนระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัยในประเด็นการกำหนดเป้าหมายร่วมกันว่า ความเป็นหุ้นส่วนที่มีเป้าหมายร่วมกันนั้น ต้องเกิดจากสิ่งที่เป็นพื้นฐานของความเป็นหุ้นส่วนระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย โดยเป้าหมายแต่อย่างจะต้องถูกตรวจสอบในประเด็นต่อไปนี้

1) การใช้ประโยชน์จากประสบการณ์และความเชี่ยวชาญที่สามารถหาได้ในโรงเรียน

2) การสร้างโอกาสที่ยั่งยืนสำหรับการสะท้อนผลที่สำคัญ (critical reflection) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู และ อาจารย์มหาวิทยาลัย

3) สิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นจากการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จ คือ การพัฒนาวิชาชีพ (professional development)

4) พันธสัญญาของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายที่เข้ามาร่วมมือกันมีความเท่าเทียม

5) บทบาทและความรับผิดชอบกำหนดไว้ชัดเจนสำหรับแต่ละฝ่ายในการทำงานร่วมกัน

(ข) ความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยกับบทบาทของนักวิชาการและนักวิจัยในการทำงานร่วมกับโรงเรียน

Schon (1995) ได้มองถึงความสัมพันธ์ระหว่างหุ้นส่วนว่าเป็นการช่วยสะท้อนดังเช่นนักวิจัยสามารถช่วยสะท้อนกระบวนการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน (reflectioners) ได้

Epstein และ Kohn (1992) ได้ให้ตัวอย่างถึงมโนทัศน์เรื่อง การปฏิบัติ-การวิจัย (practice-research) เพื่อสร้างการเชื่อมต่อระหว่างผู้ปฏิบัติงานและนักวิจัยที่ซึ่งนักวิจัยสามารถช่วยในการเสริมพลังอำนาจให้กับผู้ปฏิบัติงาน ปรับปรุงการปฏิบัติงาน โดยหลีกเลี่ยงการให้ทฤษฎี แต่เป็นการร่วมทำงาน

Coulton (1995) ได้ศึกษาความเป็นหุ้นส่วนระหว่างชุมชนท้องถิ่นกับอาจารย์มหาวิทยาลัยโดยมองว่าความเป็นหุ้นส่วนกับองค์กรชุมชนได้ใช้การวิจัยเป็นแนวทางสำหรับกำหนดวิสัยทัศน์ คุณค่า และคำถามของทั้งนักวิจัยและผู้ปฏิบัติ (practitioner)

Ellen และคณะ (2004) ได้อธิบายถึงความร่วมมือในการทำวิจัยแบบหุ้นส่วน (Partnership) ระหว่างครูและนักวิจัยว่า มีลักษณะที่พวกเขาทำงานวิจัยด้วยกัน โดยได้กำหนดผลลัพธ์ที่เป็นไปได้และออกแบบวิธีการวิจัยเพื่อให้เห็นแนวทางที่เป็นไปได้นั้นร่วมกัน ตัวอย่างเช่น ครูได้กำหนดประเด็นปัญหาในการช่วยนักเรียนให้รู้วิธีแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ที่ยากซับซ้อน แล้วนักวิจัยได้นำยุทธวิธีการวิจัยมาใช้กับกลุ่มประชากรเดียวกันนี้ มีการวางแผนการวิจัยอย่างเป็นระบบเพื่อควบคุมผลกระทบจากสิ่งต่างๆที่เข้ามาเกี่ยวข้อง ผลวิจัยที่ได้นำมาใช้ในการแก้ปัญหาดังกล่าวหรืออาจจะไม่นำมาใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายก็ได้ สำหรับรูปแบบความร่วมมือนี้ครูรู้สึกได้รับการเสริมพลังอำนาจเพราะว่าพวกเขาได้แก้ปัญหาลูกศิษย์จริงๆ ด้วยกระบวนการวิจัยที่เป็นระบบ นักวิจัยก็รู้สึกได้รับการเสริมพลังอำนาจเช่นกันเพราะพวกเขาได้ช่วยครูแก้ปัญหาลูกศิษย์ที่เกิดขึ้น

ทิสนา แคมมณี และคณะ (2547) พบว่า การให้นักวิชาการจากภายนอกโรงเรียน ทั้งจากสถาบันครุศึกษา หรือนักวิชาการในพื้นที่ เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งที่ช่วยให้การปฏิรูปดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการเข้าไปมีบทบาทของนักวิชาการในการทำงานร่วมกับโรงเรียนนั้น นอกจากจะส่งผลดีต่อการปฏิรูปการเรียนรู้และการพัฒนาครูในโรงเรียนแล้ว ยังเป็นกระบวนการที่ช่วยให้นักวิชาการจากภายนอกโรงเรียนนั้นได้พัฒนาตนเองด้วยการร่วมเรียนรู้ไปพร้อมกับบุคลากรในโรงเรียนอีกด้วย ซึ่งกล่าวได้ว่า กระบวนการเข้าไปมีส่วนร่วมดังกล่าวถือเป็นยุทธศาสตร์หนึ่งของการปฏิรูปคุณภาพคุณครูในสถาบันการผลิตครูและนักวิชาการในพื้นที่

นงลักษณ์ วิรัชชัย และสุวิมล ว่องวานิช (2544) ได้เสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถภาพของครูด้านการวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ว่าต้องมีการเริ่มต้นโดยใช้ผู้นำการเปลี่ยนแปลงหรือวิทยากรแกนนำ ซึ่งอาจเป็นผู้บริหาร ครูต้นแบบ ครูในโรงเรียนหรือนักวิจัย

ภายนอกโรงเรียนก็ได้ กรณีที่ผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นครูหรือนักวิจัยภายนอกโรงเรียน ต้องเริ่มจากการสร้างความตระหนักให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญก่อนเป็นอันดับแรก จึงดำเนินการต่อไปได้ ในการดำเนินงานครูซึ่งเป็นบุคคลสำคัญ ต้องมีความรู้ความเข้าใจอย่างดีและตรงกันในสิ่งที่จะทำให้โดยมีนักวิจัยพี่เลี้ยง (mentor) ซึ่งอาจเป็นครูในโรงเรียนที่มีประสบการณ์ หรือเชิญนักวิจัยจากภายนอก มาเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ชักนำชี้ชวนให้ทุกคนเกิดความรู้สึกร่วมกันและมีความต้องการเหมือนกัน บทบาทของนักวิจัยพี่เลี้ยงมี 6 บทบาท คือ 1) บทบาทในฐานะนักวิจัยปฏิบัติการซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่งของทีมวิจัย 2) บทบาทในฐานะที่ปรึกษาด้านการวิจัยและพัฒนาและด้านกระบวนการเรียนรู้ 3) บทบาทในฐานะผู้ประสานงานให้มีการรวมพลังจากครูทั้งโรงเรียนและบุคคลเกี่ยวข้อง และในฐานะผู้ประสานงานทรัพยากรและบุคคลต้องมีการจัดหาแหล่งทุนทำวิจัย และจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักวิจัยในทีม 4) บทบาทในฐานะผู้ติดตามกำกับ โครงการวิจัย คอยกระตุ้นให้นักวิจัยทำงานเสร็จตามกำหนดการ 5) บทบาทในฐานะผู้เรียนโดยเรียนรู้ร่วมกับครูในโรงเรียน และ 6) บทบาทในฐานะนักประเมินคุณภาพการวิจัย ทั้งนี้ นักวิจัยพี่เลี้ยงจะแสดงบทบาทแต่ละบทบาทตามความเหมาะสม โดยควรจำกัดบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกมากกว่าเป็นผู้ที่คอยสั่งการ เพื่อให้กระบวนการพัฒนาสมรรถภาพครูเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ด้วยตนเองของครูให้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้ จึงจะส่งผลทำให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนที่ยั่งยืน ซึ่งความสำเร็จนี้ขึ้นอยู่กับ การดำเนินงานแบบรวมพลังระหว่างนักวิจัยพี่เลี้ยงหรือนักวิจัยที่ปรึกษากับครูนักวิจัยในโรงเรียน โดยการดำเนินงานแบบรวมพลังมีหัวใจอยู่ที่กิจกรรมหลัก 4 กิจกรรม คือ การฝึกอบรม/สัมมนาให้ความรู้ การติดตาม/ให้คำปรึกษาระหว่างการดำเนินงาน การสร้างเครือข่ายติดต่อประสานงาน และการประเมินผลการดำเนินงานร่วมกัน

จากการศึกษาเอกสาร ผู้วิจัยจึงได้สรุปความหมายของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย (Research Partnership) และความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย (Initiation of Research Partnership) ดังนี้

ความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย (Research Partnership) หมายถึง การร่วมทำโครงการวิจัยระหว่างครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย โดยมีลักษณะดังนี้ (1) มีการตกลงกันไว้ล่วงหน้าในเรื่องพันธะและความคาดหวัง (2) ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุข้อตกลงหรือเพื่อปฏิบัติการกิจเฉพาะในการวิจัย (3) ทบทวนความสัมพันธ์อยู่เสมอและแก้ไขข้อตกลงเมื่อมีความจำเป็น (4) กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการมาทำงานร่วมกัน และ (5) แบ่งปันผลประโยชน์และความเสี่ยงร่วมกันอย่างเท่าเทียมกันและยุติธรรม

ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย (Initiation of Research Partnership) หมายถึง ระยะเวลาของการร่วมทำโครงการวิจัยอย่างเป็นทางการระหว่างครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย โดยมีลักษณะดังนี้ (1) มีการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน (2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนร่วมกัน (3) มีการดำเนินงานร่วมกัน (4) มีการทบทวนความสัมพันธ์กันอย่างสม่ำเสมอ และ

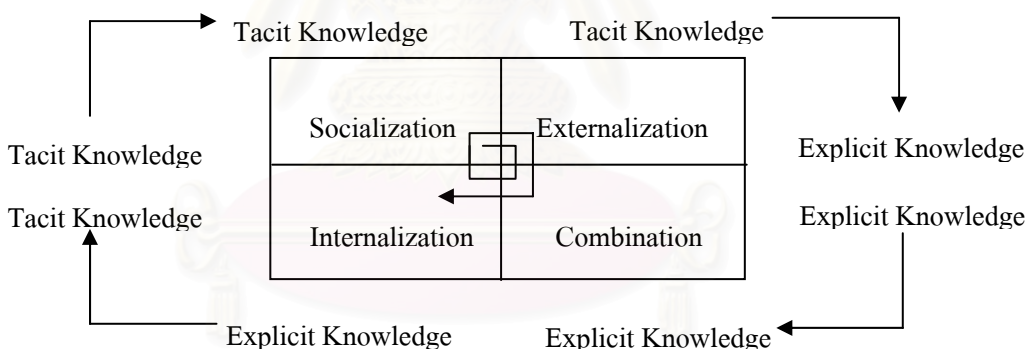
(5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกัน แต่ยังไม่ได้มีการแบ่งปันผลประโยชน์และความเสี่ยงร่วมกันอย่างเท่าเทียมกันและยุติธรรม

เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของค่านิยมศัพท์เฉพาะสองคำดังกล่าวพบว่า ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยยังไม่ได้มีการแบ่งปันผลประโยชน์และความเสี่ยงร่วมกันอย่างเท่าเทียมกันและยุติธรรม ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยเป็นสภาวะเริ่มต้นที่จะพัฒนาไปสู่ความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยในอนาคต

ตอนที่ 2 ความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัย

2.1 ความรู้และการปฏิบัติ

Nonaka and Takeuchi (2000 อ้างถึงใน วิจารณ์ พานิช, 2547; พรธิดา วิเชียรปัญญา , 2547) ได้นำเสนอกระบวนการเปลี่ยนแปลงของความรู้ ซึ่งเป็นรูปแบบพื้นฐาน 4 ประการ สำหรับการสร้างความรู้ในแต่ละองค์การ โดยความรู้ใหม่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้สองประเภท คือ ความที่ปรากฏชัดแจ้งหรือความรู้ในกระดาศ (Explicit Knowledge) กับความรู้โดยนัยหรือความรู้ในคน (Tacit Knowledge) เป็นกระบวนการที่เป็นวงจรต่อเนื่อง ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 การสร้างความรู้ของ Nonaka and Takeuchi (2000)

จากแผนภาพที่ 1 องค์การมีการสร้างความรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ชัดแจ้งหรือความรู้ในกระดาศ (Explicit knowledge) กับความรู้โดยนัยหรือความรู้ในคน (tacit knowledge) ซึ่งเรียกปฏิสัมพันธ์แบบนี้ว่า “การเปลี่ยนแปลงความรู้ (knowledge conversion)” โดยที่กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงความรู้สามารถอธิบายได้ดังนี้

1) Socialization เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงความรู้โดยนัยหรือความรู้ในคนผ่านการแบ่งปันประสบการณ์อันเนื่องมาจากอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน โดยที่บุคคลสามารถรับความรู้ได้จากการสังเกต ลอกเลียนแบบ หรือการลงมือปฏิบัติ

2) Externalization เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงความรู้โดยนัยหรือความรู้ในคนไปเป็นความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้งหรือความรู้ในกระดาศ ขั้นตอนนี้นับว่าเป็นหัวใจสำคัญ

ของกระบวนการสร้างความรู้ เพราะเป็นขั้นที่ความรู้ถูกทำให้ชัดเจนโดยการเปรียบเทียบ ใช้ ตัวอย่าง หรือตั้งสมมติฐาน

3) Combination เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้ง หรือความรู้ในกระดาษ นั่นคือ ทำให้ความคิดต่างๆ เป็นระบบจนกลายเป็นความรู้ ความรู้ที่นำมา รวมกันนี้เกิดการแลกเปลี่ยนของบุคคลเป็นหลัก รวมกับความรู้ที่ผ่านสื่อหรือช่องทางความรู้ต่างๆ เช่น การแลกเปลี่ยนเอกสาร การประชุม การสนทนาทางโทรศัพท์ หรือเครือข่ายการติดต่อสื่อสาร ทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ดังนั้นความรู้ใหม่ในกระบวนการนี้จึงต้องมีการจัดหมวดหมู่ของความรู้ ให้ชัดเจน

4) Internalization เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้ง หรือความรู้ในกระดาษ ไปเป็นความรู้โดยนัยหรือความรู้ในคน จากความรู้ต่างๆ ที่บุคคลได้รับก็จะ รวมกันกลับไปเป็นความรู้โดยนัยหรือความรู้ในคนที่ฝังอยู่ในตัวบุคคลนั้นๆ อีกครั้ง ซึ่งกลายเป็น ทรัพย์สินที่แต่ละต้องไม่ได้แต่มีค่ายิ่งขององค์กร

จรัส สุวรรณเวลา (2547) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการใช้ความรู้ และการเกิดความรู้ ใหม่จากการใช้ความรู้ว่า หากผู้ที่เกี่ยวข้องฝ่ายต่างๆ ได้มีปฏิสัมพันธ์กัน เช่น ได้ช่วยกัน ได้สุม หัวคิดด้วยกัน ได้วางแผนและแก้ปัญหาาร่วมกัน จะมีโอกาสเกิดความรู้เพิ่มขึ้น การที่ผู้มีหน้าที่ ต่างๆ กัน ได้คิดและทำงานร่วมกัน จะเกิดความเข้าใจกันดียิ่งขึ้น เกิดการรู้จักตนเอง การรู้จักและ เข้าใจผู้อื่น และเกิดการเคารพซึ่งกันและกันอันจำเป็นในการทำให้งานสำเร็จหรือได้ผลดียิ่งขึ้น เรียกว่าการทำงานเป็นทีม ยิ่งถ้าผู้ที่มีความรู้ทางวิชาการอยู่เดิม ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจกรณีเฉพาะ ผู้ ที่มีความรู้หรือข้อมูลข้างเคียงที่ต้องนำมาประกอบ ผู้ที่ต้องปฏิบัติใช้ความรู้ นั้น และผู้ที่ได้รับผลจาก การใช้ความรู้ เมื่อมาปฏิสัมพันธ์กันจะนำไปสู่การเกิดความรู้ใหม่

Senge (1990 อ้างถึงใน วิจารณ์ พานิช, 2547; พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547) ได้เสนอ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของคนในองค์กร แห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ว่า การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เป็นการเรียนรู้ร่วมกันของ สมาชิกโดยอาศัยความรู้และความคิดของสมาชิกในกลุ่มมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพัฒนา ความรู้ และความสามารถของทีมให้เกิดขึ้น การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการรวมพลังของสมาชิกในทีมให้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งต่างๆร่วมกัน โดยแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็นและ ประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จนเกิดเป็นความคิดร่วมกันของกลุ่ม (group thinking) พร้อมกระตุ้นให้กลุ่มมีการสนทนา (dialogue) และการอภิปราย (discussion) กันอย่าง กว้างขวาง ซึ่งการอภิปรายเป็นการนำวิสัยทัศน์ของแต่ละคนมาแลกเปลี่ยนกัน และหาข้อสรุปเพื่อ ออกมาเป็นกิจกรรมร่วมกัน ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้ การที่จะเกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ ได้จะต้องมีการสนทนา โดยจะต้องทำควบคู่กันไป ดังนั้น ทีมจึงต้องใช้ทั้งการสนทนาและการ อภิปรายกลุ่มจึงจะเกิดการทำงานเป็นทีม เพื่อไปสู่เป้าหมายขององค์กร

กาญจนา เกียรติธนาพันธ์ (2542 อ้างถึงใน พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547) มีความคิดสนับสนุนว่า การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) จะทำให้การเรียนรู้มีพลังมากกว่าการเรียนรู้ของบุคคลในการที่จะเสนอความคิดหรือความรู้ไปสู่องค์กร ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้เป็นทีมจะทำให้สมาชิกในทีมได้คิดอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับแนวคิดที่ซับซ้อนซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาองค์กร ทำให้มีการพัฒนาจากความรู้ไปสู่การเป็นนวัตกรรม การประสานงาน และการปฏิบัติ อีกทั้งยังส่งเสริมบทบาทของสมาชิกในทีมต่อทีมอื่นๆอีกด้วย

2.2 ความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน

2.2.1 ความรู้และการปฏิบัติงานของครูผู้สอน

(1) ความรู้ที่จำเป็นของครูผู้สอน

สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม (2545) ได้สรุปความรู้ที่สำคัญจำเป็นสำหรับครู ในการปฏิบัติการสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีอย่างน้อย 7 ชุด คือความรู้เกี่ยวกับ

1) ปรัชญา ความเชื่อ ค่านิยม และอุดมการณ์ของชีวิตและวิถีชีวิตที่ถูกต้องดีงาม และสังคมที่ถูกต้องดีงามอันสืบเนื่องกับชีวิตครูที่ถูกต้องดีงามและสังคมในโรงเรียนและในห้องเรียนที่ถูกต้องดีงาม

2) เนื้อหาสาระ อันเป็นองค์ความรู้ที่สำคัญจำเป็นของศาสตร์ที่สอนและความเชื่อมโยงระหว่างศาสตร์ที่สอนกับศาสตร์อื่นๆ ในการพัฒนาของบุคคล สังคม และธรรมชาติอย่างสมดุลยั่งยืน

3) ผู้เรียน ทั้งในส่วนที่เป็นธรรมชาติ ศักยภาพ ความสนใจ ความถนัดและวิถีเรียนรู้ของแต่ละวัยและแต่ละบุคคล และแต่ละกลุ่มบุคคล

4) บริบทของโรงเรียน และบริบทของชุมชนของโรงเรียน และของนักเรียนและความเชื่อมโยงระหว่างบริบทของชุมชนของโรงเรียน และของนักเรียน กับบริบทระดับท้องถิ่น ระดับภูมิภาคและระดับโลก

5) วิธีการสอน (วิธีการสนับสนุนการเรียนรู้) ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและวิธีสอนที่มีลักษณะเฉพาะในแต่ละศาสตร์ แต่ละวิชา แต่ละบริบท

6) หลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผล เพื่อให้ครูสามารถออกแบบ โปรแกรมการเรียนการสอนที่ตอบสนองความต้องการและช่วยเชื่อมโยง และต่อยอดการเรียนรู้ของนักเรียนแต่ละคนและทุกคนในบริบทต่างๆให้พัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพครบมาตรฐานการศึกษา

7) การวิจัยชั้นเรียน เพื่อเสริมสร้างฐานความรู้ ความคิด ปัญญา ความสามารถ และความดีของครูให้กว้างขวางลึกซึ้ง ผู้พัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อสร้างปัญญา ผู้พัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้สามารถพึ่งตนเองในการพัฒนาตนเอง จนเป็นที่พึ่งพาของ

ผู้อื่นให้สามารถอยู่ร่วมกันในสังคม และธรรมชาติอย่างถูกต้องและสร้างสรรค์ การวิจัยชั้นเรียนช่วยครุฑนักวิจัยให้สร้างเสริมจิตความสามารถของตนเองในการเขียนอธิบายคุณภาพของผลงานและกระบวนการปฏิบัติงานและการพัฒนางานการจัดการเรียนการสอนของตนเองได้อย่างมีความหมายและแท้จริง

Darling-Hammond (1998) ได้สรุปถึงสิ่งจำเป็นที่ครูควรจะต้องรู้ไว้ ดังนี้

- 1) ครูจำเป็นต้องเข้าใจเนื้อหาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้งและคล่องแคล่ว
- 2) ครูจำเป็นต้องเห็นแนวทางการเชื่อมโยงของความคิดระหว่างสาขาและชีวิต

ประจำวันได้

3) ครูจำเป็นต้องมีความสามารถในการตรวจสอบอย่างมีไหวพริบ รับฟังอย่างระมัดระวัง และมองอย่างทะลุปรุโปร่งเกี่ยวกับการทำงานของนักเรียน ซึ่งดีเท่ากับ โครงสร้างสถานการณ์ที่นักเรียนเขียนและพูดเกี่ยวกับสถานการณ์ของพวกเขา

4) ครูจำเป็นต้องมีความรู้ที่หลากหลายเกี่ยวกับการเรียนรู้

5) ครูจำเป็นต้องมีความคิดว่าจะอะไรเป็นความแตกต่างของรูปแบบการเรียนรู้ที่มีปัจจัยและวัตถุประสงค์ต่างกัน และจะตัดสินใจอย่างไรว่ารูปแบบใดของการเรียนรู้ที่สำคัญที่สุดในบริบทที่แตกต่างกัน

6) ครูจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่จะทำงานกับนักเรียน ซึ่งไม่มีความสามารถที่จะเรียนรู้เฉพาะอย่างเดียวได้

7) ครูจำเป็นต้องรู้เกี่ยวกับแหล่งของหลักสูตรและเทคโนโลยีที่จะเชื่อมโยงนักเรียนกับแหล่งของข้อมูลนั้นๆ

8) ครูจำเป็นต้องรู้เกี่ยวกับการร่วมมือกัน

9) ครูจำเป็นต้องสามารถวิเคราะห์และให้ผลย้อนกลับเกี่ยวกับการเรียนของนักเรียน แล้วพัฒนาการจัดการเรียนการสอนได้

Shulman (1987) ได้แบ่งความรู้สำหรับวิชาชีพครูไว้ 7 ด้านคือ (1) ความรู้เนื้อหา (Knowledge of Content) (2) ความรู้วิธีการสอน (Knowledge of Pedagogy) (3) ความรู้หลักสูตร (Knowledge of Curriculum) (4) ความรู้เกี่ยวกับการเรียนและผู้เรียน (Knowledge of Learners and Learning) (5) ความรู้บริบทของโรงเรียน (Knowledge of Context of schooling) (6) ความรู้สาระวิธีการสอน (Knowledge of Content of Pedagogy) และ(7)ความรู้ปรัชญาการศึกษา เป้าหมายและวัตถุประสงค์ (Knowledge of Educational Philosophies, Goals and Objectives)

สรุปความรู้ที่จำเป็นของครูผู้สอน ประกอบด้วยความรู้ด้านต่างๆดังนี้

- 1) หลักสูตรและการเรียนการสอน 2) ผู้เรียน 3) บริบทของโรงเรียนและชุมชน 4) สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ และ5) การวิจัย

(2) การปฏิบัติงานของครูผู้สอน ตามมาตรฐานวิชาชีพครู และความเป็นครูมืออาชีพ มีรายละเอียดดังนี้

(ก) มาตรฐานวิชาชีพครู คุรุสภา (2540) ได้กำหนดเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู 11 ข้อ บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่าเด็กทุกคนสามารถเรียนรู้ได้ ครูจึงต้องคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

มาตรฐานที่ 1 ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ หมายถึง การศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตนเอง การเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ และการเข้าร่วมกิจกรรมทางวิชาการที่องค์กรหรือหน่วยงานหรือสมาคมจัดขึ้น เช่น การประชุม การอบรม การสัมมนา และการประชุมปฏิบัติการ เป็นต้น ทั้งนี้ต้องมีผลงานหรือรายงานที่ปรากฏชัดเจน

มาตรฐานที่ 2 ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับผู้เรียน หมายถึง การเลือกอย่างชาญฉลาด ด้วยความรัก และหวังดีต่อผู้เรียน ดังนั้น ในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรมอื่นๆ ครูต้องคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียนเป็นหลัก

มาตรฐานที่ 3 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ หมายถึง การใช้ความพยายามอย่างเต็มความสามารถของครู ที่จะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ให้มากที่สุด ตามความถนัด ความสนใจ ความต้องการ โดยวิเคราะห์ วินิจฉัยปัญหา ความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียน ปรับเปลี่ยนวิธีการสอนที่จะให้ได้ผลดีกว่าเดิม รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่างๆ ตามศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคนอย่างเป็นระบบ

มาตรฐานที่ 4 พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติให้เกิดผลจริง หมายถึง การเลือกใช้ ปรับปรุง หรือสร้างแผนการสอน บันทึกการสอน หรือเตรียมการสอนในลักษณะอื่นๆ ที่สามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 5 พัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ หมายถึง การประดิษฐ์คิดค้น ผลิต เลือกใช้ ปรับปรุงเครื่องมือ อุปกรณ์ เอกสารสิ่งพิมพ์ เทคนิควิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดประสงค์ของการเรียนรู้

มาตรฐานที่ 6 จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน หมายถึง การจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนประสบผลสำเร็จในการแสวงหาความรู้ ตามสภาพความแตกต่างของบุคคลด้วยการปฏิบัติจริง และสรุปความรู้ทั้งหลายได้ด้วยตนเอง ก่อให้เกิดค่านิยมและนิสัยในการปฏิบัติจนเป็นบุคลิกภาพถาวรติดตัวผู้เรียนตลอดไป

มาตรฐานที่ 7 รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ หมายถึง การรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนที่เกิดจากการปฏิบัติการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสาเหตุปัจจัย และการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง โดยครูนำเสนอรายงานการปฏิบัติในรายละเอียด ดังนี้ (1) ปัญหาความต้องการของผู้เรียนที่ต้องได้รับการพัฒนาและเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียน (2) เทคนิควิธีการ หรือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่นำมาใช้ เพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนและขั้นตอน

วิธีการใช้เทคนิควิธีการหรือนวัตกรรมนั้นๆ (3) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามวิธีการที่กำหนด ที่เกิดกับผู้เรียน และ(4) ข้อเสนอแนะแนวทางใหม่ๆ ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้เรียนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

มาตรฐานที่ 8 ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน หมายถึง การแสดงออก การประพฤติและปฏิบัติ ในด้านบุคลิกภาพทั่วไป การแต่งกาย กิริยา วาจา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับความเป็นครูอย่างสม่ำเสมอ ที่ทำให้ผู้เรียนเลื่อมใสศรัทธา และถือเป็นแบบอย่าง

มาตรฐานที่ 9 ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ หมายถึง การตระหนักถึงความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ขอมรับในความรู้ความสามารถ ให้ความร่วมมือในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ของเพื่อนร่วมงานด้วยความเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาและร่วมกับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้น

มาตรฐานที่ 10 ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน หมายถึง การตระหนักในความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น ขอมรับในความรู้ความสามารถของบุคคลอื่นในชุมชนและร่วมมือปฏิบัติงาน เพื่อพัฒนางานของสถานศึกษา ให้ชุมชนและสถานศึกษามีการยอมรับซึ่งกันและกัน และปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความเต็มใจ

มาตรฐานที่ 11 แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา หมายถึง การค้นหา สังเกต จดจำ และรวบรวมข้อมูลข่าวสารตามสถานการณ์ของสังคมทุกด้าน โดยเฉพาะสารสนเทศเกี่ยวกับวิชาชีพครู สามารถวิเคราะห์ วิจัยอย่างมีเหตุผล และใช้ข้อมูลประกอบการแก้ปัญหา พัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม

National Board for Professional Teacher Standards (1994 อ้างถึงใน Epp, S.A., 1999) ได้ระบุและอธิบายปัจจัยสำคัญของการสอนที่บรรลุผลไว้ 5 หลักการ ในนโยบายเรื่อง “What teachers should Know and Be Able to Do” ดังนี้

- 1) ครูมีหน้าที่ต่อนักเรียนและการเรียนรู้ของนักเรียน
  - 2) ครูต้องรู้ในเนื้อหาวิชาและเทคนิควิธีสอนในวิชาที่สอน
  - 3) ครูต้องรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนและการติดตามผลการเรียนรู้
- ของนักเรียน
- 4) ครูต้องคิดอย่างเป็นระบบและสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองได้
  - 5) ครูจะต้องเป็นสมาชิกของชุมชนแห่งการเรียนรู้

(ข) ความเป็นครูมืออาชีพ

กองทุนพัฒนาวิชาชีพครู สำนักพัฒนาระบบบริหาร สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ (2543) สรุปว่า ครูมืออาชีพ คือ ครูที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการจัดกิจกรรม ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 มีดังนี้

- 1) จัดกระบวนการเรียนรู้ มุ่งให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการเรียนรู้ต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและพัฒนาจนเต็มตามศักยภาพของตนเอง
- 2) การจัดการกระบวนการเรียนรู้ต้องจัดสาระ และกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจ และความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล
- 3) กระบวนการคิด ฝึกปฏิบัติ และฝึกปรับปรุง สามารถเผชิญกับสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกัน และแก้ไขปัญหา
- 4) การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้คิดปฏิบัติและเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ให้ผู้เรียนทำได้ โดยคิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง
- 5) จัดการเรียนรู้แบบผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างสัดส่วน สมดุลกัน รวมทั้งปลูกฝัง คุณธรรม ค่านิยมที่ดีงาม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา
- 6) จัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลา ทุกสถานที่และมีการประสานความร่วมมือกับบิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนทุกฝ่าย เพื่อร่วมกันพัฒนาผู้เรียนตามศักยภาพ
- 7) ผู้เรียนมีสิทธิ์ได้รับการพัฒนาจนเต็มขีดความสามารถ โดยใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเข้าช่วย เป็นผลให้ผู้เรียนมีความรู้และมีทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543) ได้นำเสนอวิสัยทัศน์ของครูมืออาชีพว่า เป็นครูที่มีคุณภาพ เป็นผู้ที่รักและพร้อมที่จะเรียนรู้ และส่งเสริม ชี้นำให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ และเป็นผู้รักในการเรียนรู้ เป็นครูที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เป็นครูที่มุ่งมั่นพัฒนา ประเมินและปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งปฏิบัติตามจรรยาวิชาชีพครูอย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและผู้อื่นและมีการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ

Parkay (1992) ได้สรุปไว้ว่า ครูมืออาชีพ ควรประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ 1) มีความรู้ ได้แก่ (ก) มีความรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้เรียน มีความรู้ในเนื้อหาวิชา (ข) มีความรู้ในทฤษฎีทางการศึกษาและการวิจัย 2) การให้ผลสะท้อนกลับและการแก้ปัญหา 3) มีทักษะ ได้แก่ (ก) มีทักษะและเทคนิคในการสอน (ข) มีทักษะในการปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคล

สรุปครูผู้สอนต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูและให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 พร้อมกับพัฒนาตนให้เป็นครูมืออาชีพ โดยขอช่วยงานสำคัญที่ต้องปฏิบัติได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน 2) การพัฒนานักเรียน 3) การพัฒนาตนเอง 4) การร่วมมือ และ 5) การทำวิจัย

2.2.2 ความรู้และการปฏิบัติงานของผู้บริหาร

จันทรา พรหมานนท์ (2546) ได้นำเสนอแนวทางสำหรับผู้บริหารมืออาชีพว่า ผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและเตรียมพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดหลายด้านที่สำคัญ ดังนี้

1) **ต้องพัฒนาตนเอง** ให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะและเทคนิควิธีในด้านต่างๆ ดังนี้

1.1) **ด้านความรู้ ความเข้าใจ** ผู้บริหารและคณะครูจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ในด้านต่างๆ เช่น (ก) ความรู้ ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ครู ผู้บริหาร ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด (ข) ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน การบริหารจัดการหลักสูตร รวมทั้งการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา (ค) ความรู้ ความเข้าใจในการพัฒนาและบูรณาการหลักสูตร (ง) ความรู้เชิงทฤษฎีในเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง และการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ (จ) ความรู้ในเรื่องการวัดและประเมินผลจากการปฏิบัติจริง (Authentic Assessment) (ฉ) ความรู้ด้านจิตวิทยาเด็ก จิตวิทยาวัยรุ่น จิตวิทยาการเรียนรู้ และเทคนิคการจัดการกระบวนการเรียนรู้ (ช) ความรู้ในด้านการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และการจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (ซ) ความรู้ในด้านวัฒนธรรม ค่านิยมใหม่ในการทำงานเพื่อประชาชน เป็นต้น

1.2) **ด้านทักษะ** ผู้บริหารและคณะครูจะต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะความชำนาญในด้านต่างๆ เช่น (ก) ทักษะการจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบต่างๆ (ข) ทักษะในการจัดกลุ่มนักเรียน (ค) ทักษะในการผลิต พัฒนา และการใช้สื่อ รวมทั้งนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ (ง) ทักษะในการจัดทำและใช้แฟ้มผลงานนักเรียน (Portfolio) (จ) ทักษะในการประเมินระดับความรู้และระดับการพัฒนาของผู้เรียน (ฉ) ทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ (ช) ทักษะในการให้คำปรึกษา (ซ) ทักษะมนุษยสัมพันธ์ (ฌ) ทักษะในการเป็นผู้นำแนวใหม่ เป็นต้น

1.3) **ด้านเทคนิควิธี** ผู้บริหารและคณะครูจะต้องพัฒนาตนเองในด้านเทคนิควิธีที่สำคัญ เช่น (ก) ใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ (ข) เทคนิคในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

2) **สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน** ผู้บริหารและคณะครูจะต้องเตรียมตัวและเร่งรัดสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน องค์กรต่างๆ ในชุมชน สถานประกอบการ องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา และสถาบันสังคมอื่นๆ ในชุมชน

3) **จัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและการเรียนรู้** ผู้บริหารและคณะครูจะต้องจัดทำระบบข้อมูลและรวบรวมข้อมูลของชุมชน ท้องถิ่น เพื่อจัดทำเป็นระบบข้อมูล

สำหรับการบริหารจัดการ และเป็นข้อมูลในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ อีกทั้งเป็นการสร้างระบบเครือข่ายการเรียนรู้ของโรงเรียนและชุมชนอีกด้วย

4) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ผู้บริหารและคณะครูจะต้องคิดวางแผน และเริ่มดำเนินการปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโรงเรียนให้มีความเหมาะสมต่อประโยชน์ใช้สอย ให้มีความสะอาด ร่มรื่น สวยงาม ปลอดภัย และมีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การพักผ่อน และการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนตามแนวทางที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนด

5) พัฒนาและปรับปรุงสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ ผู้บริหารและคณะครูจะต้องผลิต จัดหา พัฒนาหรือปรับปรุงสื่ออุปกรณ์การเรียนการสอน รวมทั้งเทคโนโลยีต่างๆให้ทันสมัย พร้อมใช้งานอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียนแต่ละคน

6) ออกแบบการจัดแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน ผู้บริหารและคณะครูจะต้อง ออกแบบการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน เช่น ห้องคอมพิวเตอร์ ห้องสมุด มุมอ่านหนังสือ ห้องปฏิบัติการ ที่สามารถดึงดูดความสนใจของผู้เรียนให้เข้าไปใช้ประโยชน์ แสวงหาความรู้ได้ อย่างรวดเร็ว สะดวก ทันสมัย

7) ปรับปรุงระบบบริหารจัดการ ผู้บริหารจะต้องพัฒนาและปรับปรุงระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ทั้งในด้านการบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานทั่วไป ให้มุ่งเน้นผลงานเป็นไปตามแนวทางการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่โดยยึดหลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) การมีส่วนร่วม (Participation) และความรับผิดชอบ (Accountability)

8) ระดมทรัพยากรในชุมชนร่วมจัดการศึกษา ผู้บริหารและคณะครูจะต้องสร้าง เครือข่ายในชุมชน รวมทั้งต้องระดมทรัพยากรบุคคล เงินทุน และทรัพยากรอื่นๆในชุมชนให้เข้ามา มีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ด้วยวิธีการและรูปแบบที่หลากหลายและเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพของท้องถิ่น

9) เตรียมความพร้อมในการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารและคณะครูจะต้องเตรียมความพร้อมในการจัดระบบประกันคุณภาพในสถานศึกษาของตนเองตามที่ พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติกำหนด โดยให้มีทั้งกระบวนการควบคุมคุณภาพ กระบวนการตรวจสอบและปรับปรุงคุณภาพ และกระบวนการประเมินคุณภาพตามขั้นตอนการประกันคุณภาพการศึกษาของ กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

เสาวณี ตรีพุทธรัตน์ (2546) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารยุคใหม่จะต้องเป็นผู้บริหารที่มีความเข้มแข็งในงานวิชาการ เป็นผู้บริหารที่มีทักษะเชิงมโนคติ (Conceptual Skill) สูง สามารถมองภาพรวมของโรงเรียนได้อย่างชัดเจน มีความเป็นผู้นำในเชิงรุก (Proactive Leadership) ที่สามารถ

สร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในโรงเรียนได้อย่างท้าทาย นั่นคือ จะต้องเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (Transformation Leadership) กล่าวคือ เป็นผู้ที่กระตุ้นจูงใจ ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานให้ปฏิบัติงานเกิดความคาดหวังของการปฏิบัติงานขององค์กรที่ตั้งไว้

สรุปความรู้และการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน พบว่า ความรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 ได้แก่ 1) หลักสูตรและการเรียนการสอน 2) บุคลากรของโรงเรียน เช่น ครู และนักเรียน 3) การบริหารงาน 4) บริบทของโรงเรียนและชุมชน 5) สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ และ 6) การวิจัย ส่วนการปฏิบัติงานที่จำเป็นของผู้บริหารต้องปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูและให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษา พุทธศักราช 2542 พร้อมกับพัฒนาตนให้เป็นผู้บริหารมืออาชีพ โดยขอบข่ายงานสำคัญที่ต้องปฏิบัติได้แก่ 1) การบริหารงาน 2) การพัฒนาบุคลากร 3) การพัฒนาตนเอง 4) การร่วมมือ และ 5) การทำวิจัย

2.3 ความรู้และการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย

ศุมน อมรวิวัฒน์ (2538) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของอาจารย์ในสังคมยุคใหม่ว่า ภาพลักษณ์ของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาในปัจจุบันเริ่มเปลี่ยนแปลงจากความเป็นผู้ทรงคุณวุฒิบนหอคอยงาช้างมาเป็นคนธรรมดาที่มีฐานความรู้และความคิดมั่นคงทางวิชาการ มีความสัมพันธ์กลมกลืนกับชุมชนที่สถาบันนั้นตั้งอยู่ เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ เป็นผู้นำทางความคิดของสังคม และสามารถผสมผสานภูมิปัญญาที่เป็นสากลและเอกลักษณ์ของไทยได้อย่างกลมกลืน นำไปสู่การสร้างสรรค์คุณลักษณะของอาจารย์สถาบันอุดมศึกษาไม่มีคำจำกัดความตายตัว แต่เมื่อมองโดยภาพรวมแล้ว อาจารย์คือผู้สร้างบรรยากาศทางวิชาการ คือผู้จัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ คือผู้คิดค้นแสวงหาความรู้ใหม่ คือตัวอย่างของคนที่มีคุณธรรมมีปัญญา

อมรวิเศษ นาคทรพรพ (2545) ได้กล่าวถึงคุณภาพของอาจารย์มหาวิทยาลัย โดยสรุปว่าคุณภาพของอาจารย์มหาวิทยาลัยน่าจะอยู่ที่ความสามารถในการสร้างคนดีและความรู้ที่ดีให้แก่สังคมเป็นหลัก ซึ่งต้องอาศัยครูดีเป็นปัจจัยสำคัญ โดยลักษณะครูดีมีสามประการคือ ครูต้องทำให้ลูกศิษย์รู้สึกว่าตนเป็นคนสำคัญอยู่เสมอ ครูต้องมีภูมิด้านความไม่รู้ของศิษย์ได้เสมอหรือครูที่ดีย่อมไม่ดูถูกลูกศิษย์ของตน และครูต้องสอนแบบไม่สอนแต่เอาตัวทั้งตัวเป็นบทเรียนสอนลูกศิษย์

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2546) ได้กำหนดมาตรฐานและตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพการศึกษาระดับอุดมศึกษาในด้านมาตรฐานด้านการเรียนรู้ที่ว่าผู้สอนมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างเฉพาะตัวของนิสิตนักศึกษาและการจัดให้นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าวิจัยโดยอิสระในรูปโครงการวิจัยส่วนบุคคล

อุทุมพร จามรมาน (2541) ได้กล่าวว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยต้องมีความสามารถ 2 อย่างคือ (1) ความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความรู้หรือเนื้อหาที่จะสอน โดยระบุแก่นของความรู้ ดังกล่าวได้ว่าอะไรคือแก่นสำคัญ(หรือหัวใจของเรื่อง) และอะไรคือรายละเอียดปลีกย่อย และ(2) ความสามารถในการสอนและการวัดผล

วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา (2543) ได้กล่าวว่า การวิจัยเป็นหน้าที่หนึ่งของอาจารย์ที่ต้องปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ในศาสตร์ของตน

ที่ประชุมประธานสภาอาจารย์มหาวิทยาลัยทั่วประเทศ (ปอมท.) ได้ตระหนักถึงภาระหน้าที่และพันธกิจของอาจารย์มหาวิทยาลัยในการให้การศึกษาและพัฒนาบุคลากรของชาติ ซึ่งถือเป็นภารกิจที่สำคัญในการสร้างคนออกไปปรับใช้สังคมและพัฒนาชาติบ้านเมือง อาจารย์เป็นอาชีพที่มีเกียรติและเป็นที่ยอมรับของสังคมไทยในการสร้างทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพและคุณธรรม จำเป็นอย่างยิ่งที่จักต้องมีจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพที่เหมาะสม จึงได้พิจารณากำหนดจรรยาบรรณของอาจารย์มหาวิทยาลัยไว้เป็นแนวปฏิบัติ ดังนี้ (วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา, 2543)

- 1) อาจารย์พึงดำรงตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ศิษย์และบุคคลทั่วไป ทั้งด้านส่วนตัวและการทำงาน
- 2) อาจารย์พึงสอนศิษย์อย่างเต็มความสามารถด้วยความบริสุทธิ์ใจ ช่วยเหลือและปฏิบัติต่อศิษย์อย่างมีเมตตา และเป็นธรรม
- 3) อาจารย์พึงปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบ เสียสละ อดทน ซื่อสัตย์ สุจริต
- 4) อาจารย์พึงปฏิบัติงานโดยมีเสรีภาพทางวิชาการ ไม่ถูกรบง้างด้วยอิทธิพลหรือผลประโยชน์ใด
- 5) อาจารย์พึงหมั่นศึกษา ค้นคว้า ติดตามความก้าวหน้าทางวิชาการให้ทันสมัยอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา
- 6) อาจารย์พึงเป็นนักวิจัยที่มีจรรยาบรรณนักวิจัยตามข้อกำหนดของคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- 7) อาจารย์พึงปฏิบัติต่อเพื่อนร่วมงานเยี่ยงกัลยาณมิตร ช่วยเหลือ ส่งเสริมและเกื้อกูลซึ่งกันและกัน
- 8) อาจารย์พึงสร้างและส่งเสริมความสามัคคีในหมู่คณะ และมีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัย
- 9) อาจารย์พึงปฏิบัติตนด้วยความรับผิดชอบต่อผู้อื่น สังคม และประเทศชาติ

สรุปความรู้และการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยต้องพัฒนางาน พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอให้เหมาะสมกับบริบทของสถาบัน ให้สอดคล้องกับการกิจหลักของมหาวิทยาลัยที่สำคัญ 4 ด้าน ได้แก่ การบริการชุมชน การเรียนการสอน การวิจัย และการทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยต้องเน้นการวิจัยและความร่วมมือทางวิชาการกับชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 1 สรุปความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

ความรู้และการปฏิบัติงาน	สุวรรณ (2545)	มาตรฐานวิชาชีพครู (2540)	กองทุนพัฒนาวิชาชีพครู (2543)	สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543)	จันทร์พรหมานนท์ (2546)	เสาวณี ศรีพุทธรัตน์ (2546)	สุนัน อมรวิวัฒน์ (2538)	อมรวิทย์ นาคกรพรพร (2545)	สมศ. (2546)	อุทุมพร (2541)	วัลลภา (2543)	ปอมท. (2543)	Daling (1998)	Shulman (1987)	NIBPTS (1994)	Parkay (1992)
ความรู้																
1) หลักสูตรและการเรียนการสอน	✓				✓								✓	✓		✓
2) ผู้เรียน	✓				✓								✓	✓		✓
3) บริบทของสถาบันและชุมชน	✓				✓									✓		
4) สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้	✓				✓								✓	✓		
5) การบริหารงาน					✓	✓										
6) การวิจัย	✓												✓			✓
การปฏิบัติงาน																
1) การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓			✓	✓
2) การพัฒนาผู้เรียน		✓	✓	✓	✓		✓	✓				✓			✓	
3) การพัฒนาตนเอง		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓				✓			✓	✓
4) ความร่วมมือ		✓			✓	✓						✓			✓	
5) การบริหาร		✓			✓	✓										
6) การทำวิจัย		✓							✓		✓	✓				

จากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยจึงได้สรุปความหมายของ ความรู้และการปฏิบัติงาน ดังนี้

ความรู้ หมายถึง สิ่งที่สั่งสมมาจากการศึกษา การค้นคว้า การปฏิบัติ การแลกเปลี่ยนความคิด ประสบการณ์ที่ได้รับ จากการทำโครงการวิจัยอย่างเป็นหุ้นส่วนกันของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย โดยเป็นความรู้ในขอบข่ายของ 1) หลักสูตรและการเรียนการสอน 2) ผู้เรียน 3) บริบทของสถาบันและชุมชน 4) สื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ 5) การวิจัย และ 6) การบริหารงาน

การปฏิบัติงาน หมายถึง การปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ได้ทำโครงการวิจัยอย่างเป็นหุ้นส่วนกัน โดยเป็นการปฏิบัติงานในขอบข่ายของ 1) การพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การพัฒนาตนเอง 4) ความร่วมมือ 5) การบริหาร และ 6) การทำวิจัย

ตอนที่ 3 กรณีศึกษาตัวอย่างโครงการความเป็นหุ้นส่วนระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

1) โครงการความเป็นหุ้นส่วนในเซาท์เทอร์นเมน (Southernman) (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2543) เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปการฝึกหัดครูในสหรัฐอเมริกา ได้ตั้งขึ้นในปี พ.ศ.2528 เป็นหนึ่งในกลุ่มแรกของประเทศที่พัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยกับโรงเรียน เป็นรูปแบบส่งเสริมการสอนใหม่ของครูในโรงเรียนและที่มหาวิทยาลัยไปด้วยกัน

ความเป็นหุ้นส่วนเชื่อมโยง 30 เขตการศึกษา โรงเรียนเอกชน 3 โรง คณะศิลปศาสตร์ของวิทยาลัยเทคนิคเซาท์เทอร์นเมน และมหาวิทยาลัยเซาท์เทอร์นเมนเข้าด้วยกัน ผู้อำนวยการโครงการเป็นศาสตราจารย์ที่มหาวิทยาลัยได้รับอนุญาตให้มาทำงานกับโครงการนี้และได้รับความช่วยเหลือจากผู้ช่วยอีก 2 คน ทั้ง 2 คนนี้ เป็นอดีตครูในโรงเรียนที่เป็นหุ้นส่วนกัน ครูและผู้บริหารเป็นคณะทำงานของโครงการเพราะใช้โรงเรียนเป็นฐาน อันเป็นความพยายามของครูที่จะปฏิรูปโรงเรียน

โครงการความเป็นหุ้นส่วนกันเริ่มต้นเมื่อศาสตราจารย์ และอธิการบดีที่มหาวิทยาลัยได้เชิญศึกษาธิการเขตมาช่วยพวกเขาจัดตั้งองค์กรเพื่อสนับสนุนร่วมกัน โดยมีพื้นฐานตามแนวความคิดการปฏิรูปการฝึกหัดครูของจอห์น กูดแลค ผู้ริเริ่มโครงการ ได้เชิญคนอื่นๆ เข้าร่วมเป็นกลุ่มครู หรือ Educator Groups ซึ่งจะพบปะกันเดือนละครั้ง เพื่อการรับประทานอาหารเย็นโดยไม่มีวาระการประชุมที่แน่นอน นอกจากนำความคิดและข้อมูลต่างๆ มาเล่าสู่กันฟัง สิ่งนี้ขึ้นอยู่กับความสนใจและความเชี่ยวชาญของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นจุดแข็งของโครงการนี้

โครงการได้ชักชวนเครือข่ายที่สนใจการปฏิรูปเข้ามาร่วม เช่น ศูนย์ปฏิรูปการศึกษาแห่งชาติ โรงเรียนและการสอน ศูนย์การศึกษาแห่งชาติเพื่อนวัตกรรม เป็นต้น การที่เข้าร่วมนี้ต้องมีสิ่งซึ่งเป็นที่ยอมรับในเชิงวิชาชีพที่สามารถให้บริการโดยตรง ตั้งแต่เริ่มต้นมาโครงการหุ้นส่วนกันนี้ได้ดำเนินการในสิ่งต่อไปนี้ไปแล้ว

- (1) พัฒนางานร่วมกันในด้านมาตรฐานและการประเมิน โรงเรียนจะต้องประเมินผลตนเอง และตอบสนองต่อการประเมิน โดยทีมที่มาเยี่ยมโรงเรียน
- (2) ก่อตั้งเครือข่ายกับองค์กรธุรกิจในพื้นที่ และผู้นำทางธุรกิจ เช่น จัดทำโครงการติดตามการบริหารงานระหว่างผู้บริหาร หน่วยงานธุรกิจและศึกษาธิการเขต
- (3) จัดทำโปรแกรมการฝึกหัดครูที่มหาวิทยาลัยเซาท์เทอร์นเมน โดยให้มีฐานอยู่ที่โรงเรียนที่เป็นหุ้นส่วนกัน และร่วมกันบริหาร โดยมหาวิทยาลัยและครูที่โรงเรียน
- (4) ส่งเสริมและให้โอกาสด้านการพิมพ์แก่ครูผู้ซึ่งเขียนเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอน โดยใช้ประสบการณ์ส่วนตัว และประสบการณ์ในการทำงานที่โรงเรียน
- (5) สร้างความแข็งแกร่งและขยายเครือข่าย พบปะสนทนาในกลุ่มผู้เป็นหุ้นส่วนกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนางาน

โครงการใหม่ คือ ตลาดความรู้อิเล็กทรอนิกส์ ออกแบบร่วมกันโดยเขตการศึกษา และคณะวิศวกรรมศาสตร์ของมหาวิทยาลัยเซาท์เทอร์นเมน โครงการนี้ให้โอกาสการทำงานร่วมกันในลักษณะสื่อผสมเวบไซท์ ซึ่งเชื่อมโยงกับโครงการผลการเรียนรู้ของมหาวิทยาลัยรัฐเมน ซึ่งเป็นตัวชี้วัดมาตรฐานการปฏิบัติงานใน 8 สาขาวิชาของรัฐ ได้มีการรวบรวมสิ่งต่างๆ เช่น การเรียนรู้ การประเมินผล ข้อเสนอแนะการให้คะแนน ตัวอย่างงานนักเรียน และอินเทอร์เน็ตสำหรับมาตรฐานแต่ละระดับชั้นเรียนในแต่ละสาขาวิชา

โครงการความเป็นหุ้นส่วนในเซาท์เทอร์นเมนได้กำหนดให้ความสำคัญของการเป็นหุ้นส่วนอยู่ที่การยอมรับนับถือในความรู้ทางวิชาชีพของครู และการส่งเสริมศักยภาพของครูในฐานะที่เป็นนักประดิษฐ์และผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง

2) กลุ่มอาจารย์ในมหาวิทยาลัยวิลเลียม พาเตอร์สัน (William Paterson University) ของรัฐนิวเจอร์ซีย์ ประเทศสหรัฐอเมริกา (Michael et al, 2001) ได้ออกแบบการเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาวิชาชีพ (a professional development partnership) กับโรงเรียนในเขตชนบท 3 แห่ง โดยมีการเชื่อมโยงกันระหว่างอาจารย์มหาวิทยาลัย (University faculty members) ครูฝึกหัด (Preservice teachers) และโรงเรียนรัฐบาล (Public school)

รูปแบบนี้ถูกนำไปใช้ในแต่ละโรงเรียน เรียกว่า โรงเรียนพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development School – PDS) แผนพัฒนามีลักษณะเฉพาะเพื่อความต้องการจำเป็นของแต่ละโรงเรียนที่ได้กำหนดเป็นเป้าหมายระยะสั้นหรือระยะยาว แต่ลักษณะร่วมกัน ได้แก่ ข้อผูกมัด (Commitment) ในระยะยาวของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่มาร่วมทำงาน การประสานงานระหว่างมหาวิทยาลัยกับโรงเรียน ผลประโยชน์ร่วมกันและความต้องการจำเป็นของครูและผู้บริหาร

ความเป็นหุ้นส่วนระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย เริ่มขึ้นอย่างเป็นทางการในปี 1999 เมื่อมหาวิทยาลัยได้รับเงินทุนสนับสนุนก้อนใหญ่เป็นระยะเวลา 5 ปี แต่ละโรงเรียนได้ตัดสินใจเข้าร่วม

และดำเนินการไปตามความเป็นหุ้นส่วน บนพื้นฐานความต้องการของนักเรียนและประโยชน์ของครู แต่ละโรงเรียนได้มีผู้ประสานงานจากมหาวิทยาลัยเข้าไปร่วมงานซึ่งเป็นส่วนที่ช่วยสนับสนุนการดำเนินงาน โรงเรียนและผู้ประสานงานมหาวิทยาลัยได้ทำงานร่วมกันตามข้อผูกมัดเป็นเวลา 5 ปี

จุดเริ่มต้นของความสัมพันธ์ โรงเรียน A มีนักเรียนประมาณ 370 คน ในระดับ K- 6 มาจากจากหลายๆประเทศและต่างวัฒนธรรม เกือบครึ่งหนึ่งของนักเรียนพูดภาษาสเปนในขณะที่อยู่ที่บ้านประมาณ 8 เปอร์เซ็นต์ พูดภาษาอัลบาเนีย โปลิช โปตุเกส จีน และเวียดนาม ผู้ประสานงานมหาวิทยาลัยเป็นอาจารย์ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา ได้เคยมีประสบการณ์การเป็นครูในโรงเรียนรัฐบาลและเป็นทีปรีกษาด้านเทคโนโลยี

โรงเรียนนี้ไม่ได้กำหนดเป้าหมายสำหรับการพัฒนาบุคลากรมาก่อน ดังนั้นแผนงานประจำปีจึงได้กำหนดให้มี 1) การตรวจเยี่ยมสำหรับครูที่ห้องเรียนเพื่อดูความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และความร่วมมือในการแก้ปัญหา 2) การประชุมปฏิบัติการ (Work Shop) สำหรับครูที่จะตรวจสอบการสะท้อนการปฏิบัติงาน (reflective practice) และการพิจารณากลยุทธ์ใหม่ในการสอน 3) หลักสูตรทางเทคโนโลยีสำหรับบุคลากรและครูฝึกหัด และ 4) การประชุมปฏิบัติการแบบเข้ม

ครูผู้สอนได้วางแผนแต่ละกิจกรรมด้วยการสนับสนุนของผู้ประสานงานและบุคลากรอื่นๆของมหาวิทยาลัย

การสร้างความสัมพันธ์ โรงเรียน B เริ่มต้นสร้างความสัมพันธ์กับมหาวิทยาลัยหลังจากได้มีสัญญา (Contract) ในครั้งแรก โรงเรียนนี้มีนักเรียนมากกว่า 1,200 คน ในระดับ K-8 จำนวน 50 เปอร์เซ็นต์เป็นผู้ที่พูดภาษาอื่นๆที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ การพัฒนาวิชาชีพของโรงเรียนเน้นไปที่ด้านการสอนภาษา ศิลปะและการรู้หนังสือ ผู้ประสานงานมหาวิทยาลัยเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการอ่านและเป็นอาจารย์ด้านการรู้หนังสือศึกษา (literacy education) และมีประสบการณ์ในการเป็นนักการศึกษาครู (teacher educator) มากกว่า 10 ปี

ในการเชื่อมระหว่างความต้องการจำเป็นกับผลประโยชน์ (Interest) นั้น กิจกรรมสำหรับปีแรก ประกอบด้วย 1) การศึกษากลุ่มผู้ใช้สองภาษา และกลยุทธ์การแลกเปลี่ยนครูเพื่อการสอนการอ่านให้เกิดความเข้าใจและกระบวนการเขียน 2) การสนทนาด้วยภาษาสเปนสำหรับบุคลากร (staff members) 3) จัดให้มีห้องเทคโนโลยีสำหรับครู 4) จัดสัปดาห์สัมมนากรณีที่ดีที่สุดที่ใช้วิดีโอบันทึกไว้ 5) การร่วมประชุมปรึกษาหารือระหว่างครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร อาจารย์มหาวิทยาลัย และกรรมการสถานศึกษา และ 6) การจัดประชุมปฏิบัติการว่าด้วยผู้ปกครองเป็นหุ้นส่วนของการรู้หนังสือ (literacy partners)

โปรแกรมการเตรียมการของครูในการจัดหาสิ่งที่ต้องการในหลักสูตรการรู้หนังสือจัดอยู่ที่โรงเรียน และหลายๆครั้งครูผู้สอนได้ไปเป็นสมาชิกของคลินิกที่จัดขึ้นที่มหาวิทยาลัยเช่นกัน

การเพิ่มคุณค่าความสัมพันธ์ โรงเรียน C ได้เน้นไปที่ความต้องการในการพัฒนาวิชาชีพ สิ่งที่ได้ถูกคิดและนำมาใช้ปฏิบัติตามได้แก่ การใช้หลักสูตรคณิตศาสตร์ของสิงคโปร์ รูปแบบบทเรียนของประเทศญี่ปุ่น และโครงการสังคมเล็กๆ (Microsociety project) ในโรงเรียนนี้ ครูทำงานอย่างร่วมมือร่วมพลังเป็นครูผู้สะท้อนผลการปฏิบัติ (reflective practitioners) และการเริ่มต้นเป็นนักวิจัย ความเป็นหุ้นส่วนที่แข็งแกร่งของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยได้เริ่มขึ้นมาก่อนนี้แล้ว ตั้งแต่ปี 1992 พวกเขาได้ก่อตั้งศูนย์ความร่วมมือการสอนและการเรียนรู้ โปรแกรมของศูนย์นี้เน้นไปที่การเตรียมผู้ที่มีความสามารถสูงที่จะไปทำงานในโรงเรียนในเขตชนบท ครูฝึกหัดได้ถูกกำหนดให้สอนในชั้นเรียนในช่วงปลายปีการศึกษากับโอกาสที่ได้เป็นส่วนหนึ่งที่อยู่ร่วมกับชุมชนของโรงเรียน ผู้ประสานงานติดตามความก้าวหน้าของโรงเรียนนี้เป็นอาจารย์ด้านการศึกษาปฐมวัย และเคยเป็นครูในโรงเรียนรัฐบาลมาก่อน

โรงเรียน C มีนักเรียนมากกว่า 700 คนในระดับ K - 8 นักเรียนจำนวน 68 เปอร์เซ็นต์มีเชื้อสายละติน 23 เปอร์เซ็นต์เป็นอเมริกันที่มีเชื้อสายแอฟริกัน และ 9 เปอร์เซ็นต์มีเชื้อสายบังกลาเทศ มากกว่าครึ่งของนักเรียนได้เข้าเรียนในชั้นอนุบาล กิจกรรมที่ดำเนินการประกอบด้วย 1) การสนทนากลุ่มเรื่องหนังสือ 2) ครูผู้สอนที่มาร่วมสอนในระดับปริญญาตรีและสูงกว่ากับผู้ประสานงานมหาวิทยาลัย 3) ห้องเรียนของมหาวิทยาลัยที่จัดในโรงเรียน 4) สัปดาห์ของการเรียนเป็นกลุ่มและพบปะกับผู้ประสานงาน 5) แผนงานสำหรับศูนย์ครอบครัว เป็นโปรแกรมสำหรับนักเรียนผู้มีปัญหาด้านการอ่านด้วยความร่วมมือกับองค์กรที่มีชุมชนเป็นฐานและ 6) ห้องเรียนเทคโนโลยีสำหรับครูผู้สอน

โครงการความเป็นหุ้นส่วนในการพัฒนาวิชาชีพของกลุ่มอาจารย์มหาวิทยาลัยวิลเลียมเพเตอร์สันได้เน้นไปที่การสะท้อนคิดด้วยตนเอง (Self-reflection) และการเชื่อมต่อของทฤษฎีสู่การปฏิบัติ ความเป็นหุ้นส่วนระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่แท้จริงที่ประสบผลสำเร็จ ครูฝึกหัดครูผู้สอน อาจารย์มหาวิทยาลัยและผู้บริหาร โรงเรียนต้องมีวิสัยทัศน์ร่วมกันที่จะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียน

3) มหาวิทยาลัยมิชิแกนตะวันตก (Western Michigan University - WMU) (2004) มีหุ้นส่วนที่แสดงให้เห็นถึงความร่วมมือระหว่างโรงเรียนรัฐบาล (public school) และวิทยาลัยแห่งการศึกษาในหลักสูตรวิชาชีพครู (The Teacher Education Programs) ความเป็นหุ้นส่วนนี้ได้เรียกว่า SUPT (The School/University Partnership Team) ผู้เข้าร่วมประกอบด้วยนักเรียน ครู และผู้บริหารของโรงเรียนรัฐบาลและอาจารย์มหาวิทยาลัย นักศึกษาและเจ้าหน้าที่ ทุกคนเป็นผู้เข้าร่วมในโครงการ โดยมีเป้าหมายเพื่อ

- 1) ให้กลายเป็นแหล่งเรียนรู้ของครูและผู้เรียน
- 2) พัฒนาทักษะและความสามารถในการพี่เลี้ยง (mentor) ที่มีประสิทธิภาพ

3) เป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาเจ้าหน้าที่เพื่อช่วยเหลือในการปรับปรุงการศึกษาของรัฐ

4) ร่วมทำวิจัยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับงานที่เป็นความร่วมมือกันในลักษณะหุ้นส่วนและการพัฒนาการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ

5) ช่วยเหลือนักศึกษาฝึกหัดครูในหลักสูตรวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์วิชาชีพที่มีคุณภาพในช่วงที่ฝึกประสบการณ์เท่าที่จะเป็นไปได้

ในระหว่างปีการศึกษาได้มีการพบกันครั้งหนึ่งเป็นระยะเวลา 1 เดือน เพื่อกำหนดเป้าหมายที่ต้องการร่วมกัน ในการประชุมในโครงการ SUPT นี้ได้ประกอบด้วย คณะทำงานของมหาวิทยาลัย พี่เลี้ยงแนะนำ (mentor coach) ตัวแทนสำคัญจากโรงเรียนและนักวิชาการทางการศึกษา การมาประชุมกันนี้เพื่อผลักดันงานของความเป็นหุ้นส่วนและพื้นที่รับผิดชอบ มีนักการศึกษาเกือบ 90 คนเข้าร่วมเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและวางแผนสำหรับกำหนดเป้าหมายใหม่ๆ ร่วมกันในโครงการ พวกเขาได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ และบทบาทของพี่เลี้ยง (mentor)

ถึงแม้ว่าครูทุกคนไม่ได้เข้าร่วมเป็นพี่เลี้ยงในพื้นที่ แต่ครูทุกคนในพื้นที่เป็นสมาชิกของโครงการ SUPT นักเรียนได้รับการพัฒนาในหลายๆด้านจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อช่วยพัฒนาศักยภาพของแต่ละคนให้มากที่สุด

โครงการ SUPT ของมหาวิทยาลัยมิชิแกนตะวันตกสร้างโอกาสสำหรับครูในโรงเรียนเจ้าหน้าที่และอาจารย์ของมหาวิทยาลัยและผู้เรียนในทั้งสองระดับการศึกษาได้ร่วมกันเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ รวมทั้งได้ค้นพบและร่วมเข้าใจในการวิธีการสอนที่มีความหมายและการเรียนรู้เพื่อให้เกิดความมั่นใจในการพัฒนาในด้านอื่นๆอีกต่อไป

4) มหาวิทยาลัยแห่งการศึกษาเคมบริดจ์ (University of Cambridge School of Education - UCSE) ได้เป็นหุ้นส่วนในการวิจัยกับโรงเรียนมัธยมศึกษา 6 แห่ง (Ebbutt, 2000) ในโครงการชื่อ SUPER Project มีฐานการทำงานอยู่บนความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย (the research partnership) โครงการเริ่มอย่างเป็นทางการในปี 1999 มีระยะของการให้เงินทุนสนับสนุนเป็นเวลา 2 ปี ตามข้อเสนอและข้อตกลงร่วมกันระหว่าง UCSE กับ 6 โรงเรียน การเจรจาเกิดขึ้นระหว่างผู้บริหารของมหาวิทยาลัยแห่งการศึกษาและผู้บริหารโรงเรียน ในแต่ละโรงเรียนของโครงการ SUPER Project จะกำหนดให้มีครูนักวิจัยที่ผู้ประสานงานและต้องใช้เวลา 1 วันต่อสัปดาห์ที่จะมาทำงานตลอดระยะเวลา 2 ปี หน้าที่ของพวกเขาคือเพื่อแนะนำ สนับสนุน และพัฒนา ความร่วมมือโครงการวิจัยที่มีโรงเรียนเป็นฐานระหว่างครูนักวิจัยในแต่ละโรงเรียนของความเป็นหุ้นส่วนและ UCSE โรงเรียนแต่ละแห่งที่เข้าร่วมในความเป็นหุ้นส่วนมีความแตกต่างกันในด้านขนาด การนัดหมาย และความลึกและความกว้างของประสบการณ์ในการวิจัยที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school-based research)

โครงการ SUPER Project นี้ได้เป็นโอกาสที่ช่วยผลักดันให้โรงเรียนเกิดการพัฒนาวิชาชีพและเชื่อว่าช่วยเพิ่มพูนความรู้ด้านการวิจัยให้กับผู้เข้าร่วมและ โดยเฉพาะอย่างยิ่งวิจัยได้ช่วยในด้านการสอนและการเพิ่มคุณค่าสำหรับการเรียนรู้

5) มหาวิทยาลัยอินเดียน่า (University of Indiana) (1998 อ้างถึงใน พงษ์ศักดิ์ จันทรสุนทร, 2543) มีลักษณะเป็นความร่วมมือระหว่างคณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัยอินเดียน่ากับโรงเรียนของรัฐ ทั้งมลรัฐอินเดียน่าเพื่อสร้างโปรแกรมใหม่ในการเตรียมครูซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทั้งโรงเรียนและมหาวิทยาลัย และได้เป็นประโยชน์ต่อทั้งครูและอาจารย์มหาวิทยาลัย โปรแกรมนี้เรียกว่าโปรแกรมเรียนรู้เพื่อสอน และสอนเพื่อเรียนรู้ (Learning for Teaching and Teaching for Learning Program)

ลักษณะเฉพาะของโปรแกรมเรียนรู้เพื่อสอนและสอนเพื่อเรียนรู้ (LT/TL Program) มีดังต่อไปนี้ คือ

- 1) ร่วมมือกับกลุ่มโรงเรียนเพื่อพัฒนาวิชาชีพ
- 2) มีโครงสร้างของกลุ่มที่มีลักษณะร่วมกัน เพื่อให้การสนับสนุนซึ่งกันและกัน และก่อให้เกิดชุมชนผู้เรียนรู้
- 3) การสอนจัดขึ้นเป็นทีมระหว่างอาจารย์มหาวิทยาลัยและครูในโรงเรียน
- 4) ประสิทธิภาพจริงจากสนามเป็นสาระสำคัญของโปรแกรม
- 5) รายวิชาจะได้รับการบูรณาการข้ามสาขาวิชา และเน้นประสิทธิภาพจากภาคสนาม ซึ่งเรียกว่า โรงเรียนเพื่อพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development School –PDS)

ศูนย์การเรียนรู้ของโรงเรียนเพื่อพัฒนาวิชาชีพ (Professional Development School Sites) หมายถึง โรงเรียนเพื่อพัฒนาวิชาชีพนั้นเป็นการร่วมมือที่มีเอกลักษณ์ระหว่างระดับการศึกษา ตั้งแต่อนุบาลจนถึงชั้นศึกษามหาวิทยาลัย ผู้เรียนนั้นจะมีพื้นฐานในการศึกษาอยู่ที่ศูนย์การเรียนรู้ของ PDS เป็นระยะเวลา 4 เทอม สำหรับจะมีการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเป็นขั้นตอน โดยที่นักศึกษาเหล่านี้จะใช้เวลา 10 – 15 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ณ พื้นที่ใน 3 เทอม ก่อนที่จะทำการฝึกสอน นิสิตนักศึกษาหลายคนยังมีโอกาสที่จะได้ฝึกสอนที่ศูนย์การเรียนรู้ของ PDS ด้วย

ลักษณะเฉพาะของทีมการสอน มีลักษณะที่ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาและอาจารย์มหาวิทยาลัยทำงานเป็นทีมเพื่อ 1) พัฒนาหลักสูตรที่มีบูรณาการ 2) อาศัยวิธีการสอนแบบร่วมมือร่วมใจกันตามรูปแบบ และ 3) เชื่อมโยงทฤษฎีกับการปฏิบัติโดยใช้กรณีศึกษา ประสิทธิภาพในภาคสนาม และการทำกิจกรรม ตลอดจนพิจารณาสาระตามแนวทางที่กำหนด

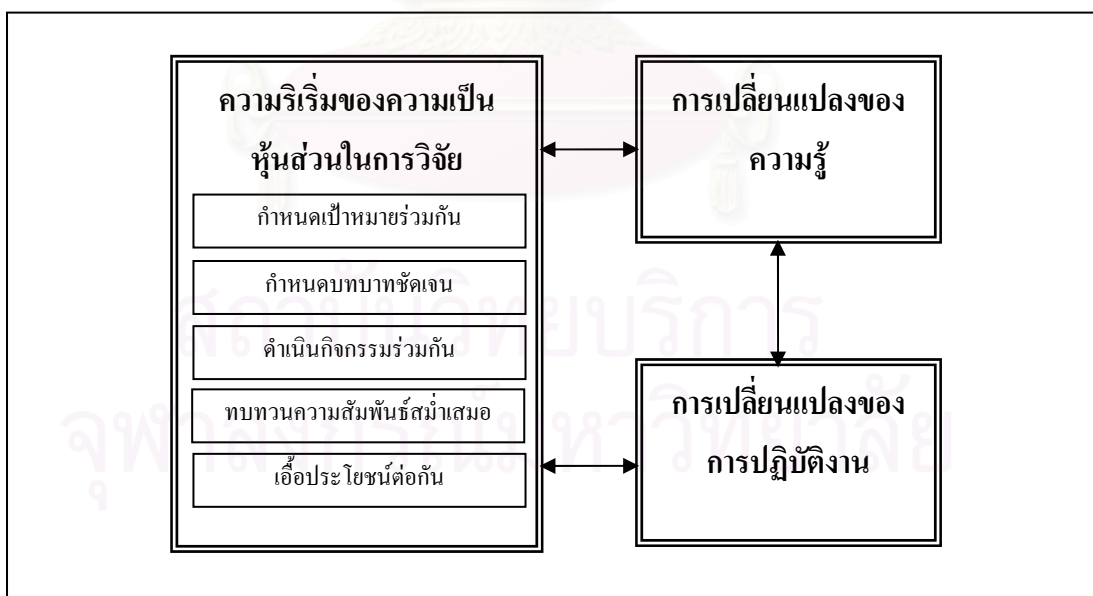
โครงการเรียนรู้เพื่อสอนและสอนเพื่อเรียนรู้นั้นเป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ซึ่งนำเอา นิสิตนักศึกษา นักเรียน อาจารย์มหาวิทยาลัย ครู โรงเรียนมัธยมศึกษา และโรงเรียนเพื่อพัฒนาวิชาชีพมาร่วมกันเป็นทีมเพื่อก่อให้เกิดชุมชนของผู้เรียนรู้ที่มีความเป็น

เอกภาพร่วมกัน และนำเอาทฤษฎีที่ดีที่สุดมาสัมพันธ์กับการปฏิบัติ การเรียนการสอนที่ดีที่สุดด้วย โปรแกรมนี้ออกแบบเพื่อที่จะสะท้อนให้เห็นหลักการของการทำงานร่วมกัน และเน้นการพัฒนาครู ซึ่งเป็นวิธีการหลักของการร่วมมือในการพัฒนาวิชาชีพครูศึกษา

จากการศึกษากรณีตัวอย่างความเป็นหุ้นส่วนระหว่าง โรงเรียนและมหาวิทยาลัยใน ต่างประเทศ พบว่า ความเป็นหุ้นส่วนนั้นมุ่งไปที่ความร่วมมืออย่างเท่าเทียมระหว่าง โรงเรียนกับ มหาวิทยาลัย โดยกำหนดให้ความเป็นหุ้นส่วนได้เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Learner Community) ระหว่างครูในโรงเรียนกับนักวิชาการ นักวิจัย หรืออาจารย์มหาวิทยาลัย โดยการมาเป็นหุ้นส่วนกัน ระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัยได้มุ่งไปที่การพัฒนาจุดเน้นสำคัญร่วมกัน หรือจุดเน้นที่ต้องการ พัฒนาเฉพาะสถาบัน หรือมุ่งเน้นการพัฒนาวิชาชีพพร้อมกัน

กรอบความคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสาร ตำรา ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนด กรอบความคิดการวิจัยโดยได้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความริเริ่มของความเป็น หุ้นส่วนในการวิจัยที่มีลักษณะสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ กำหนดเป้าหมายร่วมกัน กำหนดบทบาท ชัดเจน ดำเนินกิจกรรมร่วมกัน ทบทวนความสัมพันธ์สม่ำเสมอ และเอื้อประโยชน์ต่อกัน กับการ เปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย ดังปรากฏใน แผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 กรอบความคิดการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพความรู้และการปฏิบัติงานก่อนและหลังจากเข้าร่วมเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย การดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงาน และวิเคราะห์อิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Approach) มีการศึกษาแบบสืบย้อน (Retrospective Study) และออกแบบการวิจัยแบบกรณีศึกษาพหุพื้นที่ (Multisite Case Study) ดังที่ Marshall และ Rossman (1995: 41) ได้แนะนำว่า Multisite Cases Study เป็นยุทธวิธีวิจัยที่มีเป้าหมายเพื่อตรวจสอบเหตุการณ์ (events) ความเชื่อ (beliefs) ทักษะ (attitudes) และนโยบาย (policies) ที่ก่อให้เกิดปรากฏการณ์ต่างๆ ผู้วิจัยเห็นว่าการออกแบบการวิจัยดังกล่าวเป็นยุทธวิธีวิจัยที่ช่วยให้ได้สารสนเทศที่ต้องการอย่างหลากหลายจากบริบทพื้นที่ที่ต่างกัน ความต่างของพื้นที่และโครงการวิจัยช่วยให้เห็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเหมือนกันหรือแตกต่างกันชัดเจนขึ้น และทำให้เข้าใจปรากฏการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นของแต่ละพื้นที่ที่กรณีศึกษามากขึ้น

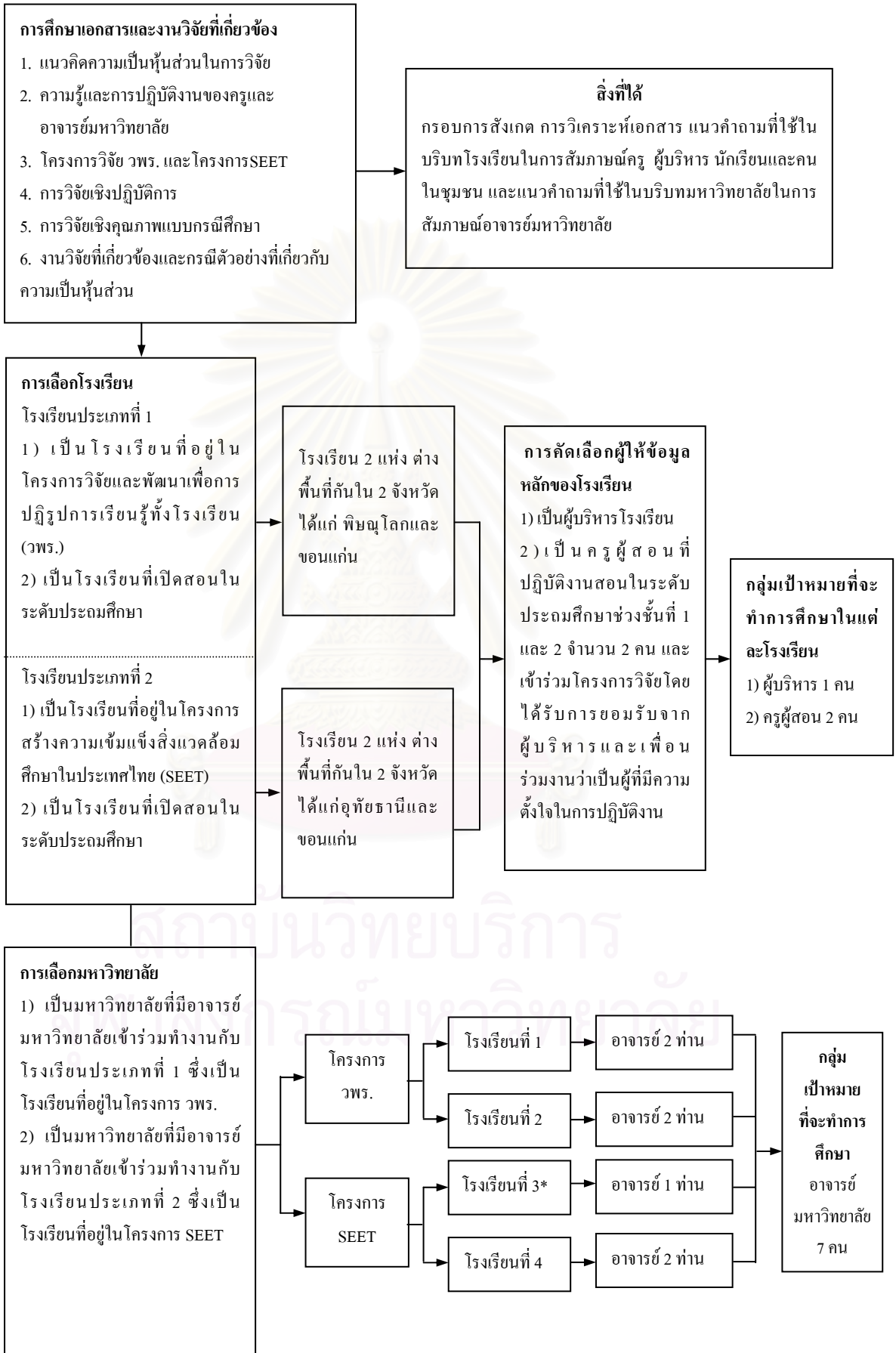
การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และแบบเจาะลึก (Indepth Interview) การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยตนเอง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ระยะ คือ ระยะแรกเป็นการศึกษาก่อนลงภาคสนาม เพื่อกำหนดกรอบในการสังเกต การวิเคราะห์เอกสาร และแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ระยะที่สอง เป็นการศึกษภาคสนาม โดยได้แบ่งออกเป็น 2 ช่วงคือ ช่วงที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลในบริบทโรงเรียนและมหาวิทยาลัยเพื่อให้ได้ข้อมูลระดับกว้างเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของพื้นที่กรณีศึกษาได้แก่ สภาพทั่วไปของชุมชนในแต่ละบริบทตั้งอยู่ สภาพทั่วไปของมหาวิทยาลัย สภาพทั่วไปของโรงเรียน ครู นักเรียน การจัดการเรียนการสอน การดำเนินงานต่างๆของโรงเรียน และข้อมูลระดับลึกเกี่ยวกับเหตุปัจจัยการเข้าร่วมของแต่ละฝ่าย การดำเนินงานร่วมกันระหว่าง ครู โรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัย บทบาทในการทำงานของแต่ละฝ่าย ยุทธวิธีการทำงาน กิจกรรมสำคัญ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานร่วมกัน และผลที่เกิดขึ้นทั้งหมด และข้อมูลเชิงลึกของอาจารย์มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับความรู้และการปฏิบัติงานที่เกิดการเปลี่ยนแปลงหลังจากเข้าร่วมโครงการ ช่วงที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลเฉพาะบริบทของโรงเรียน เพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึกในส่วน of ครู โรงเรียนเกี่ยวกับความรู้ และการปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงหลังจาก

เข้าร่วมโครงการ ระยะที่สามเป็นการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของ
ครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยและสรุปลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย
และระยะที่สี่เป็นการนำลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียน
และอาจารย์มหาวิทยาลัยไปตรวจสอบด้วยการใช้เทคนิคการสนทนากลุ่ม พร้อมทั้งตรวจสอบ
อิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงาน
ดังแผนภาพที่ 3

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ระยะแรก : การศึกษาก่อนลงภาคสนาม

* หมายถึง โรงเรียนที่ 3 มีอาจารย์มหาวิทยาลัยเพียงท่านเดียวที่ร่วมทำงาน

ระยะที่สาม : การวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงาน

ตรวจสอบข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมในประเด็นที่ยังไม่มีความชัดเจน และวิเคราะห์ข้อมูลเพื่ออธิบายการเปลี่ยนแปลงความรู้ และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัย

ระยะที่สี่ : การจัดทำสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ตรวจสอบลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ตรวจสอบอิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้ และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัย

แผนภาพที่ 3 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาก่อนลงภาคสนาม ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาก่อนลงภาคสนาม โดยการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การพูดคุยกับอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้เชี่ยวชาญ ผู้รู้ในประเด็นปัญหาวิจัย และผู้มีประสบการณ์ในการทำงานวิจัยในลักษณะนี้มาก่อน ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยสามารถมองปัญหาวิจัยได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ตลอดจนการเลือกพื้นที่กรณีศึกษาและการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลที่เหมาะสม โดยมีรายละเอียดในการศึกษาดังนี้

(1) การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (Documentary Research) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความเป็นหุ้นส่วน ความรู้ และการปฏิบัติงาน ของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย และการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา เพื่อกำหนดกรอบในการสังเกต แนวคำถามในการสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร

(2) การเลือกโครงการวิจัย ผู้วิจัยได้สำรวจโครงการวิจัยที่ปรากฏความร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย โดยพิจารณาให้สอดคล้องเหมาะสมกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยของคำว่าความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ซึ่งเป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) พบว่า โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.) และโครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย (SEET) มีลักษณะการทำงานร่วมกันระหว่างครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยซึ่งตรงกับนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยนั้น

(3) การเลือกพื้นที่กรณีศึกษา พื้นที่กรณีศึกษา ประกอบด้วย โรงเรียนและมหาวิทยาลัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้กำหนดให้โครงการวิจัยแต่ละโครงการต้องมีพื้นที่กรณีศึกษาอยู่ต่างพื้นที่กัน แต่ในพื้นที่เดียวกันต้องมีทั้งสองโครงการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายจากบริบทที่แตกต่างกัน จึงเริ่มจากการเลือกจังหวัดที่มีการดำเนินงานทั้งสองโครงการวิจัย การเลือกจังหวัดได้ดูจากรายชื่ออาจารย์มหาวิทยาลัยที่ลงไปทำงานในโรงเรียน โดยผู้วิจัยได้สอบถามและขอคำแนะนำ

จากผู้รับผิดชอบหลักของโครงการ พร้อมนำข้อมูลนั้นมาปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผลปรากฏว่าโครงการวพร. ได้เลือกจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดขอนแก่น ส่วนโครงการ SEET ได้เลือกจังหวัดอุทัยธานีและจังหวัดขอนแก่น รายละเอียดดังตารางที่ 2 (เนื่องจากที่พิษณุโลกไม่มีโครงการ SEET จึงได้พิจารณาจังหวัดใกล้เคียงซึ่งก็คือ จังหวัดอุทัยธานี และในการเลือกพื้นที่กรณีศึกษา นี้ ได้เป็นการเลือกมหาวิทยาลัยด้วย)

ตารางที่ 2 พื้นที่กรณีศึกษา จำแนกตามจังหวัดและโครงการ

โครงการ	จังหวัด	
โครงการ วพร.	พิษณุโลก	ขอนแก่น
โครงการSEET	อุทัยธานี	ขอนแก่น

(4) การเลือกอาจารย์มหาวิทยาลัยและเหตุผลในการเลือก ในการเลือกอาจารย์มหาวิทยาลัยแต่ละพื้นที่เป็นการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยผู้วิจัยได้เลือกอาจารย์มหาวิทยาลัยพร้อมๆกับการเลือกโรงเรียนเพราะอาจารย์มหาวิทยาลัยได้ลงไปทำงานในหลายโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ ซึ่งต้องเลือกเพียงหนึ่งโรงเรียนจากโรงเรียนทั้งหมดที่อาจารย์มหาวิทยาลัยรับผิดชอบ ฉะนั้นจึงได้พิจารณาจากความเหมาะสมในการเข้าไปเก็บข้อมูลในแต่ละพื้นที่กรณีศึกษาและคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ในการเลือกอาจารย์มหาวิทยาลัยที่จะเป็นผู้ให้ข้อมูล ผลปรากฏว่าได้จำนวนอาจารย์ที่เป็นผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 7 คน จำแนกตามโครงการ ได้ดังนี้ โครงการ วพร. มีจำนวน 4 คน และโครงการ SEET มีจำนวน 3 คน จากมหาวิทยาลัยทั้งหมด 3 แห่ง ได้แก่ มหาวิทยาลัย AU BU และ CU รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 มหาวิทยาลัยและจำนวนอาจารย์จำแนกตามโครงการ

โครงการ	ชื่อมหาวิทยาลัยที่อาจารย์สังกัด (จำนวนอาจารย์)(ที่ตั้ง)	
โครงการ วพร.	AU (2) (พิษณุโลก)	BU (2) (ขอนแก่น)
โครงการSEET	CU (1) (กรุงเทพ)	BU (2) (ขอนแก่น)

(5) การเลือกโรงเรียนและเหตุผลในการเลือก จากโรงเรียนที่เป็นประชากรในโครงการ วพร. 135 โรงเรียน และโครงการ SEET 45 โรงเรียน ผู้วิจัยเลือกโรงเรียนแบบเจาะจง (Purposive sampling) มีแนวทางการดำเนินการดังต่อไปนี้

(5.1) การเลือกโรงเรียนในโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิบัติการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.) ของจังหวัดพิษณุโลกและจังหวัดขอนแก่น ต้องเลือกให้โรงเรียนทั้งสองแห่งที่อาจารย์มหาวิทยาลัยลงไปทำงานมีความแตกต่างกัน ผู้วิจัยจึงได้สอบถามและขอคำแนะนำจากอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ร่วมทำงานกับโรงเรียน และได้ร่วมพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการเก็บ

รวบรวมข้อมูลภายในระยะเวลาอันจำกัดของการทำวิจัยกับอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยได้พิจารณาจากรายชื่อโรงเรียน พบว่ามีดังต่อไปนี้

จังหวัดพิษณุโลก ได้แก่ (1) โรงเรียนสาธิตพิบูลสงคราม (2) โรงเรียนแสงอรุณ (นามสมมติ) และ(3) โรงเรียนบ้านลำภาศ

จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ (1) โรงเรียนบ้านดงบังคูลราษฎร์บำรุง (2) โรงเรียนชุมชนหนองกงวิทยา (3) โรงเรียนแสงธรรม (นามสมมติ) และ(4) โรงเรียนขอนแก่นคริสเตียน

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การเลือกโรงเรียนแต่ละจังหวัดดังนี้ 1) เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา และ 2) ได้รับการยอมรับจากอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ลงไปทำงานด้วยว่าเป็นโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ผลการเลือกโรงเรียนในจังหวัดพิษณุโลกคือโรงเรียนแสงอรุณ และในจังหวัดขอนแก่นคือโรงเรียนแสงธรรม ความแตกต่างระหว่างโรงเรียนทั้งสองแห่ง แสดงไว้ในตารางที่ 4

(5.2) การเลือกโรงเรียนในโครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย (SEET) ของจังหวัดอุทัยธานีและจังหวัดขอนแก่น ผู้วิจัยได้สำรวจรายชื่อโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ SEET พบว่ามีดังต่อไปนี้

จังหวัดอุทัยธานี ได้แก่ (1) โรงเรียนบ้านพุต้อ (2) โรงเรียนบ้านอิมาคือทราย (3) โรงเรียนบ้านเขาวง (4) โรงเรียนทุ่งแสงตะวัน (นามสมมติ) (5) โรงเรียนบ้านห้วยเปล้า (6) โรงเรียนบ้านบึงอ้ายเจียม (7) โรงเรียนชุมชนวัดสุวรรณบรรพต (8) โรงเรียนลานสักวิทยา และ(9) โรงเรียนบ้านไร่วิทยา

จังหวัดขอนแก่น ได้แก่ (1) โรงเรียนชุมชนบ้านไผ่ขี้งออุทิศ (2) โรงเรียนดอกคูณเสียงแคน (นามสมมติ) (3) โรงเรียนบ้านศิลานาโพธิ์ (4) โรงเรียนบ้านหนองน้ำใส (5) โรงเรียนบ้านโคกโก (6) โรงเรียนบ้านดงเค็ง (7) โรงเรียนชุมชนหนองเม็ก (8) โรงเรียนบ้านไผ่พิทยาคม และ(9) โรงเรียนไตรคามวิทยา

ผู้วิจัยใช้เกณฑ์การเลือกโรงเรียนแต่ละจังหวัดดังนี้ 1) เป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา และ 2) ได้รับการยอมรับจากอาจารย์มหาวิทยาลัยที่ลงไปทำงานด้วยว่าเป็นโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ผลการเลือกโรงเรียนในจังหวัดอุทัยธานีคือโรงเรียนทุ่งแสงตะวัน และในจังหวัดขอนแก่นคือโรงเรียนดอกคูณเสียงแคน ความแตกต่างระหว่างโรงเรียนทั้งสองแห่ง แสดงไว้ในตารางที่ 4

(6) การเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นครูผู้สอน ผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือให้ผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มาร่วมทำงานในโรงเรียน ได้เป็นผู้แนะนำครูผู้สอนที่มีคุณลักษณะตรงตามเกณฑ์ที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ เพื่อคัดเลือกครูผู้สอนแต่ละพื้นที่ที่กรณีศึกษา จำนวน 2 คน ดังนี้

- 1) เป็นครูที่เข้าร่วมโครงการวิจัยกับอาจารย์มหาวิทยาลัยและได้รับการยอมรับจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานว่าเป็นผู้ที่มีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน
- 2) เป็นครูที่ปฏิบัติงานสอนในระดับประถมศึกษาในระดับช่วงชั้นที่ 1 จำนวน 1 คน และสอนในช่วงชั้นที่ 2 จำนวน 1 คน

ตารางที่ 4 ลักษณะเฉพาะของโรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่เลือกเป็นพื้นที่กรณีศึกษาทั้ง 4 แห่ง

ลักษณะเฉพาะของ โรงเรียน/ มหาวิทยาลัย	โครงการ วพร.		โครงการ SEET	
	พื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 แสงอรุณ-AU	พื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 แสงธรรม-BU	พื้นที่กรณีศึกษาที่ 3 ทุ่งแสงตะวัน- CU	พื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 ดอกกุหลาบเคียง-แคน-BU
โรงเรียน				
1) ระดับที่เปิดสอน	ประถมศึกษา	ขยายโอกาส	ประถมศึกษา	ประถมศึกษา
2) จำนวนครู	10 คน	17 คน	6 คน	54 คน
3) จำนวนนักเรียน	148 คน	332 คน	65 คน	1173 คน
4) ที่ตั้ง	ภาคกลาง	ภาคอีสาน	ภาคกลาง	ภาคอีสาน
5) ระยะห่างจาก มหาวิทยาลัย	25 กม.	15 กม.	282 กม.	45 กม.
6) ความสัมพันธ์ ระหว่างครูกับอาจารย์ มหาวิทยาลัย	ครูและอาจารย์ มหาวิทยาลัย รู้จักกันมาก่อน	ครูและอาจารย์ มหาวิทยาลัย รู้จักกันมาก่อน	ครูและอาจารย์ มหาวิทยาลัย ไม่รู้จักกันมาก่อน	ครูและอาจารย์ มหาวิทยาลัย ไม่รู้จักกันมาก่อน
มหาวิทยาลัย				
1) ระดับที่เปิดสอน	ตรี-โท	ตรี-โท-เอก	ตรี-โท-เอก	ตรี-โท-เอก
2) จำนวนคณะวิชา	5	17	18	17
3) จำนวนนักศึกษา	14,758*	20,256*	30,798*	20,256*
4) หน้าที่หลักของ อาจารย์มหาวิทยาลัยที่ เข้าร่วมโครงการวิจัย	งานบริหาร	งานการเรียน การสอน	งานการเรียน การสอน	งานการเรียน การสอน

* ข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2547

2. การเตรียมตัวทำงานภาคสนาม

1) ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดความเป็นหุ้นส่วน ความรู้ และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อการปฏิรูป การเรียนรู้ทั้ง โรงเรียน (วพร.) โครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย (SEET) และการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษาพหุพื้นที่ (Multisite Case Study) เพื่อกำหนดกรอบ ในการสังเกต การวิเคราะห์เอกสาร และแนวคำถามในการสัมภาษณ์ผู้บริหาร อาจารย์มหาวิทยาลัย ครู นักเรียน และคนในชุมชนไว้กว้างๆก่อน

2) การเลือกโรงเรียนทั้ง 4 โรงเรียนซึ่งอยู่ต่างพื้นที่กันนั้น ผู้วิจัยได้พิจารณาถึง รายละเอียดของโครงการวิจัยในลักษณะของการทำงานร่วมกันของครูผู้สอน ผู้บริหาร โรงเรียน

และอาจารย์มหาวิทยาลัย จากเอกสารหลักฐานร่องรอยที่แต่ละโรงเรียนได้ทำและสรุปไว้ได้แก่ รายงานวิจัย และรายงานการเขียนกรณีศึกษา (case study) และศึกษาความเป็นไปได้ในการได้รับความร่วมมือในการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ดีและสมบูรณ์ที่สุด

3) เตรียมรายละเอียดต่างๆ ในการดำเนินการเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล เช่น แบบบันทึกการสังเกต แบบบันทึกการสัมภาษณ์ แบบบันทึกเอกสาร เป็นต้น

4) เตรียมแนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์และอุปกรณ์ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น สมุดบันทึก กล้องถ่ายรูป เทปบันทึกเสียง เป็นต้น

5) เตรียมทำแผนที่ลักษณะทางกายภาพของสนาม แผนที่เวลา เพื่อความสะดวกในการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

3. แผนการศึกษาภาคสนาม ผู้วิจัยได้วางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลก่อนลงภาคสนาม โดยกำหนดช่วงระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล กิจกรรมที่ต้องดำเนินการ และแหล่งข้อมูล ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แผนการศึกษาภาคสนาม

ระยะเวลา	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล
ช่วงที่ 1	บริบทโรงเรียน	ผู้ให้ข้อมูล
พื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 โรงเรียนและมหาวิทยาลัย (20 – 24 ธ.ค.47)	(1) เข้าพบผู้บริหารชี้แจงวัตถุประสงค์ เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล และสร้างความสัมพันธ์ พร้อมทั้งสัมภาษณ์เกี่ยวกับ	1) ครูผู้สอน 2 คน/ พื้นที่ 2) ผู้บริหาร 1 คน/ พื้นที่
พื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 โรงเรียนและมหาวิทยาลัย (14 – 15 ธ.ค.47)	การดำเนินงานร่วมกับกับอาจารย์มหาวิทยาลัย	ข้อมูลเอกสาร 1) เอกสารโครงการวิจัยที่ศึกษา เช่น รายงานผลการดำเนินโครงการ เอกสารประกอบโครงการ
พื้นที่กรณีศึกษาที่ 3 โรงเรียนและมหาวิทยาลัย (25,30 ธ.ค. 47)	(2) เก็บข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของโรงเรียน ชุมชนโดยการสำรวจ และสังเกต	2) เอกสารโรงเรียน เช่น ธรรมนูญโรงเรียน รายงานผลการปฏิบัติงาน
พื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 โรงเรียนและมหาวิทยาลัย (16 – 17 ธ.ค.47)	บริบทมหาวิทยาลัย (1) เข้าพบอาจารย์มหาวิทยาลัยชี้แจงวัตถุประสงค์เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลและสร้างความสัมพันธ์ พร้อมทั้งสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานร่วมกับคณะครูและผู้บริหารโรงเรียนในโครงการวิจัย (2) เก็บข้อมูลระดับลึกในประเด็นสภาพความรู้และการปฏิบัติงานก่อน ระหว่าง และ	ผู้ให้ข้อมูล 1) อาจารย์ 2 คน / พื้นที่ ข้อมูลเอกสาร 1) เอกสารโครงการวิจัยที่ศึกษา เช่น รายงานผลการดำเนินโครงการ เอกสารประกอบโครงการ 2) ผลงานวิจัย

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ระยะเวลา	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล
	หลัง การเข้าร่วม โครงการวิจัยที่มีการดำเนินงานลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยมีลักษณะการเก็บข้อมูลแบบสืบย้อน โดยการ สัมภาษณ์ และการวิเคราะห์เอกสาร	
ช่วงที่ 2	เฉพาะบริบทของโรงเรียน	ผู้ให้ข้อมูลหลัก
พื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 โรงเรียนที่ 1 (20 – 21 ธ.ค. 47)	(1) เก็บข้อมูลระดับลึกของผู้ให้ข้อมูลหลัก ในประเด็นสภาพความรู้และการปฏิบัติงาน ก่อน ระหว่าง และหลังจากการเข้าร่วม	1) ครูผู้สอน 2 คน/ 1 พื้นที่ 2) ผู้บริหาร 1 คน/ 1 พื้นที่
พื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 โรงเรียนที่ 2 (17 - 21 ม.ค. 48)	โครงการวิจัยที่มีการดำเนินงานลักษณะ ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย มีลักษณะการเก็บข้อมูลแบบสืบย้อน โดย	ผู้ให้ข้อมูลสนับสนุน 1) ครูผู้สอนคนอื่นๆ 2) นักเรียน 3) คนในชุมชน เช่น คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง
พื้นที่กรณีศึกษาที่ 3 โรงเรียนที่ 3 (10 - 14 ม.ค. 48)	การสังเกต สัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ เอกสาร	ข้อมูลเอกสาร 1) งานวิจัยของครูและผู้บริหาร 2) แผนการจัดการเรียนการสอน 3) บันทึกการสอน 4) แฟ้มผลงานครู 5) แฟ้มผลงานนักเรียน
พื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 โรงเรียนที่ 4 (24 – 28 ม.ค. 48)		

4. การศึกษาภาคสนาม ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลในพื้นที่กรณีศึกษา 4 พื้นที่ ในแต่ละพื้นที่ประกอบด้วย 2 บริบท ได้แก่ โรงเรียนและมหาวิทยาลัย โดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 ช่วง ดังนี้

ช่วงที่ 1 เป็นการศึกษาทั้งสองบริบท ผู้ให้ข้อมูลหลักของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ครูผู้สอน 2 คนที่เข้าร่วมโครงการ และข้อมูลที่เป็นเอกสาร ผู้ให้ข้อมูลหลักของมหาวิทยาลัย ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย และข้อมูลที่เป็นเอกสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้

1) ข้อมูลระดับกว้างเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของพื้นที่กรณีศึกษา ได้แก่ สภาพทั่วไปของชุมชนที่แต่ละบริบทตั้งอยู่ สภาพทั่วไปของมหาวิทยาลัย สภาพทั่วไปของโรงเรียน ครู นักเรียน การจัดการเรียนการสอน การดำเนินงานต่างๆของโรงเรียน

2) ข้อมูลระดับลึกเกี่ยวกับเหตุปัจจัยการเข้าร่วมของแต่ละฝ่าย การดำเนินงานร่วมกันระหว่าง ครู ผู้บริหาร และอาจารย์มหาวิทยาลัย บทบาทในการทำงานของแต่ละฝ่าย ยุทธวิธีการทำงาน กิจกรรมสำคัญ ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานร่วมกัน และผลที่เกิดขึ้นทั้งหมด และ

ข้อมูลเชิงลึกของอาจารย์มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับความรู้และการปฏิบัติงานที่เกิดการเปลี่ยนแปลง หลังจากเข้าร่วมโครงการ

การเก็บข้อมูลมีลักษณะเป็นการศึกษาเป็นแบบสืบย้อน วิธีการเก็บข้อมูลใช้การ สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและแบบเจาะลึก และการวิเคราะห์เอกสาร ใช้เวลาในการศึกษาแต่ละ พื้นที่โดยเฉลี่ย 2 วัน

เทคนิคการเข้าถึงข้อมูล คือ การประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลด้วยวิธีการที่ หลากหลาย เช่น ส่งหนังสือราชการขอความร่วมมือ โทรศัพท์ติดต่อล่วงหน้าโดยตรงถึงอาจารย์ มหาวิทยาลัยและผู้บริหาร โรงเรียนในการเข้าไปแต่ละพื้นที่ที่กรณีศึกษา และใช้เทคนิคการวิจัยเชิง คุณภาพ คือ การสร้างความสัมพันธ์ (Rapport) เพื่อสร้างความประทับใจครั้งแรกในการที่จะเกิด ความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลและเป็นประโยชน์ต่อการได้ข้อมูลที่สำคัญ

ช่วงที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลเฉพาะบริบทของโรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลหลักของโรงเรียนได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน 2 คน ผู้ให้ข้อมูลสนับสนุนได้แก่ ครูคนอื่นๆในโรงเรียน นักเรียน คนใน ชุมชน และข้อมูลเอกสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้ข้อมูลระดับลึกในส่วนของครู ผู้บริหาร เกี่ยวกับ ความรู้ และการปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงหลังจากเข้าร่วมโครงการ

การเก็บข้อมูลมีลักษณะเป็นการศึกษาเป็นแบบสืบย้อน วิธีการเก็บข้อมูลใช้การ สัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและแบบเจาะลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการวิเคราะห์เอกสาร ใช้เวลาในการศึกษาแต่ละโรงเรียน 1 สัปดาห์

เทคนิคการเข้าถึงข้อมูล คือ การใช้เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การสร้าง ความสัมพันธ์ (Rapport) กับผู้ให้ข้อมูลเพื่อสร้างความประทับใจครั้งแรกในการที่จะเกิด ความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้วิจัยกับผู้ให้ข้อมูลและเป็นประโยชน์ต่อการได้ข้อมูลที่สำคัญ การสัมภาษณ์ด้วยการตะล่อมกล่อมเกล่า (Probe) เป็นการกระตุ้นให้กรณีศึกษาเปิดเผยข้อมูลของ ตนเองให้มากที่สุด

5. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลด้วยวิธีการที่หลากหลายด้วยวิธีการวิจัยเชิง คุณภาพ มีลักษณะแบบสืบย้อน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการและแบบเจาะลึก การ สังเกตแบบมีส่วนร่วม การวิเคราะห์เอกสาร และการสนทนากลุ่ม มีอุปกรณ์ช่วยในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ได้แก่ สมุดบันทึก เทปบันทึกเสียง มีแนวทางการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

5.1 ลักษณะการศึกษาแบบสืบย้อน การศึกษาแบบสืบย้อน (Retrospective Study) เป็นวิธีการศึกษาที่ช่วยให้เห็นภาพการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่ที่กรณีศึกษาแต่ละแห่ง หลังจากการ ดำเนินงานไปก่อนการดำเนินงาน มีแนวทางการดำเนินงานดังนี้

(1) ข้อมูลที่เป็นการสังเกต ได้ใช้การสืบย้อนในลักษณะเหตุการณ์ต่อไปนี้ เมื่อ ผู้วิจัยได้สังเกตการเรียนการสอนของครูท่านหนึ่งไปแล้ว พบว่าครูได้ใช้วิธีการสอนแบบบูรณาการ ผู้วิจัยก็ได้ตั้งคำถามเพื่อสัมภาษณ์ครูถึงการใช่วิธีการสอนวิธีนี้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้วิจัย : อาจารย์ทำไมถึงใช้วิธีการสอนแบบนี้ครับ

ครู : ก็เห็นว่ามันสอนง่ายดี ง่ายๆหลายวิชาแล้วสอน แต่ครูก็ต้องเตรียมหน้า
หน้าหน่อย เพราะเราต้องรู้ว่านักเรียนเขาจะได้อะไรบ้าง

ผู้วิจัย : แล้วอาจารย์ได้ความรู้การสอนแบบนี้มาจากที่ไหนครับ

ครู : ก็ช่วงนั้นเราไปอบรมกันมาหลายรอบ เพราะโรงเรียนเราก็เข้าโครงการ วพร.
ซึ่งใช้การสอนแบบบูรณาการเป็นวิธีการสอนหลัก เพื่อพัฒนานักเรียนให้เกิดพฤติกรรม
ประชาธิปไตย

ผู้วิจัย : แล้วก่อนหน้าที่จะเข้าโครงการ อาจารย์สอนแบบนี้ไหมครับ แล้วทำไมไม่
สอน

ครู : ก็ยังไม่รู้ว่าจจะจัดอย่างไร ความรู้เรื่องนี้ก็ยังไม่ มี แต่ก่อนก็จะสอนแบบบรรยาย
อย่างเดียว ให้นักเรียนทำแบบฝึกหัด ส่งการบ้าน

(2) ข้อมูลที่เป็นการสัมภาษณ์ ใช้การสืบย้อนในลักษณะเหตุการณ์แบบต่างๆ
ดังต่อไปนี้

(2.1) เมื่อผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูท่านหนึ่ง เมื่อได้รับคำตอบที่ครูตอบมาแล้ว
ผู้วิจัยจะถามครูท่านนั้นต่อเลยซึ่งเป็นการสืบย้อนแบบสำเร็จภายในตัว ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ผู้วิจัย : อาจารย์ได้รับความรู้อะไรบ้างครับตอนเข้าร่วมโครงการ

ครู : การนิเทศแบบคลินิกคะ

ผู้วิจัย : ก่อนหน้านี้อาจารย์มีความรู้เรื่องนี้หรือยังครับ

ครู : เพิ่งรู้จักตอนเข้าโครงการนี้แหละคะ

ผู้วิจัย : ตอนที่โรงเรียนยังใช้การนิเทศแบบนี้หรือเปล่าครับ

ครู : เป็นรูปแบบที่ ผอ.เขาส่งเสริมให้ทำต่อ ตอนที่ก็ยังทำกันอยู่

(2.2) เมื่อผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ครูท่านหนึ่งไปในครั้งแรก พบว่า ครูได้ให้ข้อมูล
ว่า “ทำให้รู้จักเด็กมากขึ้น” แต่ผู้วิจัยไม่ได้ซักถามเพิ่มเติมในประเด็นนี้ ผู้วิจัยจึงได้ไปสัมภาษณ์ครู
ท่านนี้ในครั้งที่สองว่า “ที่อาจารย์บอกว่ารู้จักเด็กมากขึ้น เป็นเพราะอะไรครับ แล้วแต่ก่อนนั้น
อาจารย์กับนักเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างไร” เป็นต้น

(2.3) เมื่อผู้วิจัยได้อ่านงานวิจัยที่เป็นลักษณะกรณีศึกษาของอาจารย์
มหาวิทยาลัยที่ทำงานในโครงการ SEET แล้วพบว่าอาจารย์ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงตัวเองคือ ทำให้
พูดน้อยลง ฟังมากขึ้น ผู้วิจัยก็ได้้นำประเด็นนี้ไปถามอาจารย์ว่า “อะไรที่ทำให้อาจารย์พูดน้อยลง
แล้วฟังมากขึ้นครับ ก่อนหน้านี้อาจารย์เป็นอย่างไร อาจารย์ใช้วิธีนี้กับนักศึกษาแล้วเป็นอย่างไร
บ้าง” เป็นต้น

ทั้งนี้ความพอเพียงของข้อมูลในแต่ละประเด็นที่ได้จากการสัมภาษณ์ขึ้นอยู่กับ
ความสมบูรณ์ และความเป็นเหตุเป็นผลของประเด็นนั้นๆที่ได้รับมา

(3) ข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้ใช้การสืบย้อนในลักษณะต่อไปนี เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารที่เป็นรายงานผลการดำเนินงาน โครงการ วพร. ของโรงเรียนแล้ว เมื่อได้วิเคราะห์ออกมาในประเด็นที่ต้องการแล้ว ผู้วิจัยก็จะหาเอกสารอื่นๆของโรงเรียนที่แสดงถึงการดำเนินงานในประเด็นดังกล่าวว่าก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ และรายงานเอกสารการดำเนินงานหลังจากที่เข้าร่วมโครงการ เป็นต้น

5.2 การสังเกต ผู้วิจัยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมเฉพาะบริบทของโรงเรียนโดยเข้าไปดูการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู การประชุมครู กิจกรรมต่างๆของโรงเรียนโดยผู้วิจัยใช้กรอบการสังเกตของ Lofland (1971 อ้างถึงใน สุภางค์ จันทวานิช, 2537) 6 หน่วย ได้แก่

(1) การกระทำ (acts) คือ พฤติกรรมของคนที่อยู่ในพื้นที่การศึกษาแสดงออกในเรื่องต่างๆ เช่น การพูดคุย การซักถาม พฤติกรรมการสอนของครู พฤติกรรมนักเรียน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับครู

(2) กิจกรรม (activities) คือ พฤติกรรมของคนที่อยู่ในพื้นที่การศึกษาที่เป็นขั้นตอนในการงาน การกระทำของคนหลายๆคนที่แสดงความสำคัญและเกี่ยวข้องกัน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่มีกระบวนการ มีขั้นตอน แบบแผน

(3) ความหมาย (meaning) คือ ผู้วิจัยสังเกตการให้ความหมายของการกระทำหรือกิจกรรมโดยคำพูดที่แสดงออกของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล เช่น ความรู้ที่ได้รับอาจารย์ได้นำมาใช้กับนักเรียนอย่างไร แล้วเกิดผลอย่างไร ความรู้ที่ได้รับมานั้นช่วยให้อาจารย์ปฏิบัติงานได้อย่างไร เป็นต้น

(4) ความสัมพันธ์ (relation) คือ การเกี่ยวข้องระหว่างคนในพื้นที่การศึกษา เช่น สัมพันธภาพของครูกับนักเรียน ผู้บริหารกับครู ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในระหว่างการเรียนการสอน

(5) การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (participation) คือ การพิจารณาบทบาทของผู้ให้ข้อมูลที่แสดงบทบาทในโรงเรียน เช่น การเข้าร่วมประชุม การนำผลงานไปขยายผลหลังจากโครงการเสร็จสิ้น

(6) สถานที่ (setting) คือ สถานการณ์และสภาพที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนและห้องเรียนของครูที่เป็นผู้ให้ข้อมูล เช่น การจัดห้องเรียน บรรยากาศในห้องเรียน

5.3 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์ครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยแบบไม่เป็นทางการเน้นการพูดคุยอย่างเป็นกันเอง ซึ่งมีลักษณะดังนี้

- (1) การสัมภาษณ์แบบเปิดกว้างไม่จำกัดคำตอบ ให้ผู้ให้ข้อมูลตอบอย่างอิสระ
- (2) การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเพื่อค้นหาข้อมูลที่ผู้วิจัยสนใจเป็นพิเศษ
- (3) การสัมภาษณ์แบบตะล่อมกล่อมเกลา เป็นการสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยต้องใช้ความระมัดระวังในการใช้คำถาม เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลเผยข้อมูลให้ได้มากที่สุด

5.4 การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เอกสารต่างๆที่รวบรวมมาได้นำมาจัดหมวดหมู่เพื่อใช้ประกอบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ และการสังเกต รวมทั้งการวิเคราะห์เพื่อสรุปข้อมูล

5.5 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสนทนากลุ่มมีลักษณะเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างกว้างขวางของผู้เข้าร่วมสนทนากันเองกับผู้วิจัย การถกประเด็นสนทนามีความอิสระในการแสดงความคิดเห็นตลอดจนการโต้แย้ง ผู้วิจัยจึงได้จัดสนทนากลุ่มโดยมีเป้าหมายเพื่อ 1) ตรวจสอบลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย และ 2) ตรวจสอบอิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

(1) กลุ่มสนทนา ประกอบด้วย ครูผู้สอน ผู้บริหาร และอาจารย์มหาวิทยาลัย ที่อยู่ในพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 โรงเรียนแสงธรรมและมหาวิทยาลัย BU ดังต่อไปนี้ (ก) ครูผู้สอน จำนวน 2 คน (ข) ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน (ค) อาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน

(2) วิธีดำเนินการสนทนากลุ่ม มีดังนี้ (ก) ติดต่อนัดหมายครูผู้สอนและอาจารย์มหาวิทยาลัยที่จะไปร่วมสนทนากลุ่มเพื่อติดต่อวัน เวลา สถานที่ที่สะดวกและพร้อมในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม (ข) ส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย พร้อมคู่มือการจัดสนทนากลุ่ม (ค) ผู้วิจัยดำเนินการสนทนากลุ่มตามวัน เวลา สถานที่ที่ติดต่อนัดหมายไว้

ตารางที่ 6 ตัวอย่างกิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาภาคสนาม

ระยะ / วัน เดือน ปี	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล
พื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 20 ธ.ค.47	1) แนะนำตัวกับผู้บริหารและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลกับผู้บริหาร ครูคนที่ 1 และ 2 สํารวจสภาพทั่วไปของโรงเรียน ห้องเรียน และศึกษาเอกสารของโรงเรียน 2) เข้าประชุมร่วมกับคณะครูและผู้บริหาร 3) สัมภาษณ์ผู้บริหาร	1) โรงเรียน 2) ผู้บริหาร 3) คณะครู 4) นักเรียน 5) เอกสารต่างๆของโรงเรียน ได้แก่ รายงานวิจัยโครงการ ธรรมนูญโรงเรียน แผนปฏิบัติการประจำปี
21 ธ.ค.47	1) สังเกตกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั่วไป 2) สังเกตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) สัมภาษณ์ครูคนที่ 1 และ 2 4) สัมภาษณ์นักเรียน 5) เข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	1) กิจกรรมที่สังเกตได้แก่ การเข้าแถวเคารพธงชาติของนักเรียน กิจกรรมช่วงพักกลางวันของครูและนักเรียน และกิจกรรมของนักเรียน หน้าเสาธงก่อนกลับบ้าน 2) ครูคนที่ 1 และ 2 และครูป.6 3) นักเรียนชั้นป.2 จำนวน 5 คน และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมยอด-

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ระยะ / วัน เดือน ปี	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล
		<p>นักอ่านจำนวน 3 คน</p> <p>4) กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน“ยอดนักอ่าน”</p>
22 ธ.ค.47	<ol style="list-style-type: none"> 1) สังเกตกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั่วไป 2) สัมภาษณ์ครูผู้สอนคนอื่นๆ 3) สัมภาษณ์คนในชุมชน 4) สัมภาษณ์อาจารย์มหาวิทยาลัย 	<ol style="list-style-type: none"> 1) กิจกรรมที่สังเกตได้แก่ การเข้าแถวเคารพธงชาติของนักเรียน กิจกรรมช่วงพักกลางวันของครูและนักเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน “การเดินแอโรบิก”และกิจกรรมของนักเรียนหน้าเสาธงก่อนกลับบ้าน 2) ครูการศึกษาพิเศษ และครูอนุบาล 3) ประธานกลุ่มแม่บ้าน ผู้ปกครองนักเรียน และคณะกรรมการสถานศึกษา 4) อาจารย์มหาวิทยาลัยคนที่ 1และ2
23 ธ.ค.47	<ol style="list-style-type: none"> 1) สังเกตกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั่วไป 2) สังเกตการเรียนการสอนครูคนที่ 2 3) สัมภาษณ์ครูคนที่ 2 4) สัมภาษณ์นักเรียนของครูคนที่ 2 5) วิเคราะห์เอกสารของครูคนที่ 2 6) สัมภาษณ์ผู้บริหาร 	<ol style="list-style-type: none"> 1) กิจกรรมที่สังเกตได้แก่ การเข้าแถวเคารพธงชาติของนักเรียน กิจกรรมช่วงพักกลางวันของครูและนักเรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน “กิจกรรมลูกเสือ-เนตรนารี”และ กิจกรรมของนักเรียนหน้าเสาธงก่อนกลับบ้าน 2) ครูคนที่ 2 3) นักเรียนชั้นป. 5 จำนวน 2 คน และชั้นป.6 จำนวน 2 คน 4) เอกสารของครูคนที่ 2 ได้แก่ แผนการสอน งานวิจัย สื่อการเรียน การสอน และผลงานนักเรียน 5) ผู้บริหาร
24 ธ.ค.47	<ol style="list-style-type: none"> 1) สังเกตกิจกรรมที่เกิดขึ้นทั่วไป 2) สังเกตการเรียนการสอนครูคนที่ 1 3) สัมภาษณ์ครูคนที่ 1 4) สัมภาษณ์นักเรียน 	<ol style="list-style-type: none"> 1) กิจกรรมที่สังเกตได้แก่ การเข้าแถวเคารพธงชาติของนักเรียน กิจกรรมช่วงพักกลางวันของครูและนักเรียน กิจกรรมสภานักเรียน

ตารางที่ 6 (ต่อ)

ระยะ / วัน เดือน ปี	กิจกรรม	แหล่งข้อมูล
24 ธ.ค.47	5) วิเคราะห์เอกสารของครูคนที่ 1 6) สัมภาษณ์ครูผู้สอนคนอื่นๆ	“กิจกรรมส่งเสริมประชาธิปไตย” กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน “คู่มือทัศน ความรู้” และกิจกรรมของนักเรียน หน้าเสาธงก่อนกลับบ้าน 2) ครูคนที่ 1 3) นักเรียนชั้นป. 2 จำนวน 2 คน 4) เอกสารของครูคนที่ 2 ได้แก่ แผนการสอน งานวิจัย สื่อการเรียน เรียนการสอน และผลงานนักเรียน 5) ครูผู้สอนชั้นป. 1

6. แหล่งข้อมูล ผู้วิจัยได้ข้อมูลมาจากหลายแหล่งหลายวิธีการ ได้แก่ (1) แหล่งข้อมูลที่เป็นเอกสาร เช่น รายงานการวิจัยของโรงเรียน ผลงานวิจัยของผู้บริหารและครู ผลงานทางวิชาการ บันทึกรายงานต่างๆ แฟ้มสะสมงาน รายงานการวิจัยของอาจารย์มหาวิทยาลัย รายงานกรณีศึกษาของครู และอาจารย์มหาวิทยาลัย ผลงานนักเรียน (2) แหล่งบุคคล ได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหาร อาจารย์มหาวิทยาลัย นักเรียน กรรมการสถานศึกษา ประธานกลุ่มแม่บ้าน ประธานเครือข่ายสิ่งแวดล้อม และผู้ปกครองนักเรียน (3) แหล่งข้อมูลเหตุการณ์ ได้แก่ กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมครูและผู้บริหาร การจัดการเรียนการสอนของครู

7. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แนวทางการสังเกตกิจกรรมครู นักเรียน ผู้บริหาร และสภาพทั่วไปของโรงเรียน 2) แบบบันทึกการสังเกตกิจกรรมการเรียนการสอนของครู 3) แนวทางการสัมภาษณ์ครูผู้สอน 4) แนวทางการสัมภาษณ์ผู้บริหาร 5) แนวทางการสัมภาษณ์อาจารย์มหาวิทยาลัย 6) แนวทางการสัมภาษณ์นักเรียน 7) แนวทางการสัมภาษณ์ครูผู้สอนที่ไม่ใช่ผู้ให้ข้อมูลหลัก 8) แนวทางการสัมภาษณ์คนในชุมชน 9) แนวทางการสนทนากลุ่มครู ผู้บริหาร และอาจารย์มหาวิทยาลัย และ 10) แบบบันทึกเอกสารข้อมูล

8. การจัดการกระทำข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาจากการขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล มาทำการลดทอนข้อมูล ตรวจสอบข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งทั้ง 3 กระบวนการนี้จะทำควบคู่ไปกับกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล และขั้นตอนสุดท้ายนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์มาเขียนรายงานการวิจัย

8.1 การลดทอนข้อมูล (data reduction) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่บันทึกในภาคสนาม (full field note) มาวิเคราะห์แล้วจัดลงในหัวข้อที่เกี่ยวกับประเด็นที่ศึกษา ซึ่งเป็นการเลือกเฟ้นหาจุดที่น่าสนใจ อันจะทำให้เข้าใจง่าย สรุปย่อ ปรับข้อมูลดิบที่เก็บจากสนาม

8.2 การตรวจสอบข้อมูล ผู้วิจัยทำการตรวจสอบข้อมูลโดยพิจารณาถึงความถูกต้อง ความพอเพียง และความน่าเชื่อถือได้ โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) กล่าวคือ การได้ข้อมูลจากหลายๆฝ่าย หรือหลายๆวิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลในเรื่องเดียวกัน โดยการสอบถามข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล เช่น ครูผู้สอน อาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และนักเรียนในประเด็นเดียวกัน พร้อมกับสังเกตพฤติกรรมปฏิกิริสัมพันธ์ของกลุ่มคนเหล่านี้ด้วย จนกระทั่งได้รับความคิดเห็นในเรื่องนั้นๆ ออกมาตามที่คนในสังคมนั้นเข้าใจและรู้สึก

8.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลหลายลักษณะหลายวิธี มีการศึกษาอย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง จึงทำให้การวิเคราะห์ข้อมูลได้ทำควบคู่กันไปตลอดกระบวนการ และจากแนวคิดของ Bogdan และ Biklen (1992) ได้แนะนำการวิเคราะห์ข้อมูลสองแบบ ได้แก่ Analytic Induction และ Constant Comparative Method สำหรับการศึกษาระบบพหุพื้นที่ (Mutisite Studies) ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูล 4 ลักษณะ ดังนี้

(1) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำเอกสารและข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์แล้วจัดระบบข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ก่อนนำมาสังเคราะห์ แล้วนำเสนอในรูปแบบของการบรรยาย (ดูตัวอย่างภาคผนวก ง)

(2) การจำแนกข้อมูล (Typological Analysis) ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ATLAS.ti Version Win 4.2 ช่วยในการจำแนก โดยใช้การจำแนกแบบไม่ใช่ทฤษฎี คือ การจำแนกข้อมูลที่จะวิเคราะห์ตามความเหมาะสมกับข้อมูล โดยผู้วิจัยได้กำหนดหน่วยการวิเคราะห์ให้แก่ข้อมูล เช่น ข้อมูลที่เกี่ยวกับวิจัยในชั้นเรียนของครู การสอนแบบบูรณาการ เป็นต้น (ดูตัวอย่างภาคผนวก ข)

(3) การเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparative Method) มี 2 ลักษณะสำคัญ คือ (ก) การเปรียบเทียบความรู้และการปฏิบัติงานก่อนการดำเนินงานกับหลังการดำเนินงาน เพื่อสรุปการเปลี่ยนแปลงของแต่ละพื้นที่กรณีศึกษา และ (ข) การเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานระหว่างพื้นที่กรณีศึกษาในโครงการเดียวกันและระหว่างโครงการเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศในการนำไปสู่สรุปของงานวิจัย

(4) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic Induction) คือ วิธีตีความสร้างข้อสรุปข้อมูลจากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เมื่อนักวิจัยได้เห็นรูปธรรมหรือเหตุการณ์หลายๆเหตุการณ์แล้วลงมือสร้างข้อสรุป เรียกว่าเป็นสมมติฐานชั่วคราว ถ้าได้รับการยืนยัน โดยการรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อพิสูจน์สมมติฐานนั้น ก็จะถือเป็นข้อสรุปที่มีความเป็นนามธรรมมากขึ้นเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปของงานวิจัย

บทที่ 4

ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยในโครงการวิจัยและพัฒนา เพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนกับการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงาน

4.1 โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.)

ชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (ชุดโครงการ วพร.) หรือ โครงการวิจัยแม่บท ดำเนินการ โดยคณะนักวิจัยจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ทีศนา เขมมณี, 2547) ซึ่งได้รับการสนับสนุนทุนการวิจัยจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ให้ดำเนินงานเป็นระยะเวลา 3 ปี ตั้งแต่พฤศจิกายน 2544 ถึง พฤศจิกายน 2547 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนโรงเรียน/ สถานศึกษาในการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา รวมทั้งเพื่อการวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน และรูปแบบการขยายผลการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียน/ สถานศึกษาในชุดโครงการ

ชุดโครงการ วพร. มีวัตถุประสงค์เพื่อให้โรงเรียน/ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานนำไปใช้ในการ

1) ปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน ซึ่งหมายรวมทั้งการปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน ซึ่งได้แก่ ครู ผู้บริหาร บุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และชุมชนให้สอดคล้องกับแนวคิดและแนวทางตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (ฉบับปรับปรุง 2545)

2) แก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในประเด็นที่สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนเลือกเป็นจุดเน้นในการปฏิรูป

3) ศึกษาวิจัยและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ

ชุดโครงการ วพร. หรือ โครงการวิจัยแม่บท ประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อยจำนวน 49 โครงการ ใน 33 จังหวัด โดยโรงเรียน/ สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน 135 แห่ง ดำเนินการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้มีผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544 และตามเป้าหมายที่โรงเรียนกำหนด และเพื่อวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อเป้าหมายอันเป็นจุดเน้นของโรงเรียน และสังเคราะห์องค์ความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน แนวคิดและแนวทางในการดำเนินการชุดโครงการ วพร. มีดังนี้

โครงการวิจัยแม่บท โดยคณะนักวิจัยหลัก ทำหน้าที่ออกแบบและวางแผนการดำเนินงาน โดยมีคณะนักวิจัยร่วมร่วมสนับสนุนส่งเสริมการดำเนินงานของโรงเรียน/ สถานศึกษา ตามกรอบแนวคิดพื้นฐาน และยุทธศาสตร์ 5 ด้าน คือ 1) การจัดการศึกษาที่ผู้เรียนสำคัญที่สุด 2) การกำหนดจุดเน้นด้านเป้าหมายและวิธีการพัฒนาการเรียนรู้ 3) การพัฒนาทั้งโรงเรียนแบบรวมพลัง 4) การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และ 5) การวิจัยปฏิบัติการ/ การวิจัยและพัฒนาคุณภาพงาน

นอกจากนี้ คณะนักวิจัยยังดำเนินการวางรูปแบบกระบวนการดำเนินงานการปฏิรูปการเรียนรู้ 10 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นการเตรียมการดำเนินงาน ขั้นที่ 2 การสร้างความตระหนักและกำหนดประเด็นปัญหาการวิจัย ขั้นที่ 3 ขั้นการพัฒนาบุคลากร ขั้นที่ 4 ขั้นการวางยุทธศาสตร์ในการดำเนินงาน ขั้นที่ 5 ขั้นการจัดทำแผนการดำเนินงานและแผนงานวิจัยของบุคลากรทุกฝ่าย ขั้นที่ 6 ขั้นการพัฒนาตัวบ่งชี้ความสำเร็จของการดำเนินงาน ขั้นที่ 7 ขั้นการจัดทำเครื่องมือ ขั้นที่ 8 ขั้นการปฏิบัติการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ขั้นที่ 9 ขั้นการสรุปผลงานและการขยายผล และขั้นที่ 10 ขั้นการประเมินความสำเร็จของการดำเนินงาน

โครงการวิจัยย่อย โรงเรียนเป็นฝ่ายดำเนินการในระยะเวลา 2 ปี ระหว่าง พฤษภาคม 2545 ถึง เมษายน 2547 โดยมีนักวิชาการจากสถาบันครุศึกษา ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรจากหน่วยงานอื่นในท้องถิ่นที่สนใจเรียนรู้เข้ามาร่วมดำเนินงานและทำการวิจัยร่วมกับโรงเรียน ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น เพราะโรงเรียนได้รับความช่วยเหลือสนับสนุนทางวิชาการโดยตรง เมื่อได้แผนแม่บทแล้ว โรงเรียนนำแนวคิดพื้นฐานไปปฏิบัติให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน โดยใช้การวิจัยและพัฒนาเป็นเครื่องมือ ขณะที่ครูทดลองจัดการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการที่ได้ร่วมกันคิดและกำหนดให้ทั้งโรงเรียนดำเนินการ เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะและความสามารถตามจุดเน้นหรือเป้าหมายของโรงเรียน ผู้บริหารและทีมบริหารวิชาการของโรงเรียน ทำหน้าที่จัดปัจจัยเกื้อหนุน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในการพัฒนาการนิเทศภายใน และการทำวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพงานและสร้างองค์ความรู้ รวมทั้งการประเมินผลการดำเนินงาน ด้านนักวิชาการจากภายนอกโรงเรียนช่วยเสริมสมรรถภาพด้านวิชาการให้แก่ครูและผู้บริหาร ส่วนผู้ปกครอง ชุมชน และกรรมการสถานศึกษาก็ให้การสนับสนุนและร่วมมือพัฒนานักเรียนอีกทางหนึ่ง

สำหรับโครงการวิจัยย่อยที่เลือกมาศึกษาในการศึกษาคั้งนี้มี 2 โครงการจาก 2 พื้นที่กรณีศึกษา คือ

1) โครงการการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาพฤติกรรมแบบประชาธิปไตย เป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ในจังหวัดพิษณุโลก มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ให้ครูสามารถจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการได้ทุกคน (2) ให้ผู้บริหาร

สามารถบริหารจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการอย่างมีประสิทธิภาพ (3) คิดหารูปแบบในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยอย่างมีประสิทธิภาพ และขยายผลไปยังโรงเรียนอื่น และ(4) ศึกษาผลสำเร็จของการบริหารจัดการกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการจากพฤติกรรมการสอนของครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยได้ดำเนินการตามกรอบแนวคิดและกระบวนการของรูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนด้วยการวิจัยและพัฒนา

2) โครงการการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียน เป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย ในจังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อ(1) ศึกษาและพัฒนารูปแบบ วิธีการ และเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียน (2) ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียน และ (3) ศึกษาและพัฒนารูปแบบ วิธีการ และเทคนิคในการจัดปัจจัยเกื้อหนุน การจัดระบบนิเทศภายใน และการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม

4.2 พื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 โรงเรียนแสงอรุณ (นามสมมติ) และมหาวิทยาลัย AU (นามสมมติ)

4.2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักของโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

(1) ครูรุ่งอรุณ (นามสมมติ) อายุ 43 ปี ตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 7 ประสบการณ์วิชาชีพ 19 ปี จบการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกภาษาไทย เป็นครูผู้สอนประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ช่วงชั้นที่ 1 สอนทุกวิชา ภาระงานที่รับผิดชอบในโรงเรียนงานพัสดุ และ โครงการอาหารกลางวัน

(2) ครูรุ่งแจ้ง (นามสมมติ) อายุ 49 ปี ตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 7 ประสบการณ์วิชาชีพ 27 ปี สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี วิชาเอกพลศึกษา สอนนักเรียนช่วงชั้นที่ 2 วิชาหลักคือ วิชาคณิตศาสตร์และพลศึกษา และเป็นครูประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

(3) ผู้อำนวยการเมตตา (นามสมมติ) อายุ 47 ปี ประสบการณ์วิชาชีพ 25 ปี สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท วิชาเอกการแนะแนว ได้รับรางวัลผู้บริหารดีเด่นประจำปี 2546

(4) อาจารย์พิสมัย (นามสมมติ) อายุ 60 ปี ช่วงเข้าร่วมโครงการวิจัยดำรงตำแหน่งเป็นคณบดี คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย AU ปัจจุบันเกษียณอายุราชการแล้ว ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

(5) อาจารย์พิชญ (นามสมมติ) อายุ 69 ปี ช่วงเข้าร่วมโครงการวิจัยเกษียณอายุราชการมาแล้ว 9 ปี เคยเป็นอาจารย์ประจำสาขาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย AU

4.2.2 บริบทของพื้นที่การศึกษาที่ 1

1) บริบทของโรงเรียนแสงอรุณ

(1) **สภาพทั่วไปของชุมชน** ลักษณะทั่วไปของชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนเป็นชุมชนเกษตรกรรม คนในชุมชนส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อชาติไทย ประกอบอาชีพทำนา ทำสวน ทำไร่ ส่วนหนึ่งเป็นคณงานรับจ้างทั่วไป พืชไรที่ปลูกกันมากแถบนี้คือ อ้อย ฉะนั้นในช่วงฤดูว่างจากการทำนา ผู้ปกครองนักเรียนส่วนหนึ่งจะไปรับจ้างตัดอ้อย นอกจากนี้บางครั้งเรือยนต์ได้ทำนาปรังซึ่งเป็นการทำนานอกฤดูกาล ทั้งนี้เนื่องจากในชุมชนมีระบบชลประทานเข้ามาอย่างทั่วถึงในหนึ่งปีจึงสามารถทำนาได้ถึง 2-3 ครั้ง ด้านวัฒนธรรมประเพณี โรงเรียน วัด และชุมชน จะมีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ กิจกรรมวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ประเพณีสำคัญวันสำคัญทางราชการ งานบุญงานบวช แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ได้แก่ วัด และสถานประกอบการต่างๆ เช่น แหล่งผลิตกล้วยตากของอำเภอ ศูนย์แปรรูปผลิตภัณฑ์สุกรของกลุ่มแม่บ้าน

(2) **สภาพทางกายภาพของโรงเรียน** โรงเรียนแสงอรุณเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพิษณุโลกเขต 2 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนตั้งอยู่ในตำบลท่าตาล อำเภอบางกระทุ่ม จังหวัดพิษณุโลก มีเขตติดต่อกับอำเภอเมือง และอำเภอวังทอง โรงเรียนอยู่ห่างจากอำเภอเมืองประมาณ 25 กิโลเมตร การคมนาคมและการสื่อสารสะดวก โดยมีรถเมย์โดยสารประจำทางแล่นผ่านโรงเรียนทุกวัน อาคารเรียนทั้งหมดมี 2 หลัง อาคารหลังแรกเป็นอาคาร 2 ชั้น ชั้นบนใช้เป็นที่เรียนสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 และระดับอนุบาล 1-2 จำนวน 4 ห้องเรียน ชั้นล่างใช้เป็นที่เรียนประชุมซึ่งอยู่ระหว่างการปรับปรุง เพราะอาคารหลังนี้แต่ก่อนเป็นอาคารชั้นเดียว ภายหลังปรับตัวอาคารเป็นสองชั้น โดยได้รับความช่วยเหลือจากชาวบ้าน อาคารหลังที่สองเป็นอาคาร 2 ชั้น ชั้นบนใช้เป็นที่เรียน 4 ห้อง ชั้นล่างใช้เป็นที่เรียนโสตทัศนูปกรณ์ ห้องวิทยาศาสตร์ ห้องเรียนคอมพิวเตอร์ และห้องพักครู อาคารประกอบมีห้องเอนกประสงค์ทำเป็นโรงอาหาร ห้องการศึกษาพิเศษ อาคารเสริมจัดทำเป็นห้องสมุดและห้องพลศึกษา และอาคารศูนย์วิชาการกลุ่ม อยู่คนละฟากของถนนลาดยาง เป็นที่ตั้งของศูนย์วิชาการ กลุ่มท่าตาล มีห้องน้ำ 1 หลัง สนามเด็กเล่น 1 สนาม สนามฟุตบอล วอลเลย์บอล และเซปักตะกร้อ

(3) ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

(3.1) **วิสัยทัศน์ของโรงเรียน** คือ โรงเรียนแสงอรุณจัดการเรียนรู้โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ มุ่งให้นักเรียนเป็นคนดี มีความรู้ สุขภาพดี มีคุณธรรม จริยธรรม ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน อยู่ร่วมในสังคมอย่างมีความสุข ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาการศึกษาพิเศษ

(3.2) **พันธกิจของโรงเรียน** คือ 1) พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้โดยยึดนักเรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ 2) ส่งเสริมการสอนแบบบูรณาการ มุ่งให้นำความรู้ไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน 3) ปลูกฝังการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามหลักสุข

บัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ 4) เสริมสร้างบรรยากาศภายในโรงเรียนให้เป็นอุทยานการเรียนรู้ 5) ปรับปรุงระบบประกันคุณภาพภายในให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม 6) พัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยในโรงเรียนเพื่อสร้างความมีวินัยและการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข 7) ปรับปรุงการสอนพุทธศาสนา โดยยึดการฝึกปฏิบัติจริงเป็นสำคัญ และ 8) พัฒนาการศึกษาพิเศษให้เป็นระบบและจัดบริการแก่นักเรียนให้มากขึ้น

(3.3) เป้าหมายของโรงเรียน คือ 1) นักเรียนทุกคนได้รับการจัดการเรียนรู้ที่ยึดนักเรียนเป็นสำคัญ ใช้กระบวนการบูรณาการให้นำความรู้ไปปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวัน 2) นักเรียนปฏิบัติตนตามหลักสุขบัญญัติแห่งชาติ 10 ประการ มีสุขภาพกายและจิตที่ดี 3) โรงเรียนมีระบบประกันคุณภาพการศึกษาที่ดี มีบรรยากาศที่เสริมสร้างการเรียนรู้ตามหลักสูตร มีกิจกรรมที่พัฒนาความมีวินัยและประชาธิปไตยให้นักเรียนได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข 4) นักเรียนได้รับการเรียนรู้และฝึกปฏิบัติตนตามแนวทางพัฒนาจิตพิสัยของวิถีพุทธ คือ ใฝ่รู้ ใฝ่เรียน มีวินัย มีน้ำใจ รักความเป็นไทย และบริโภคด้วยปัญญา และ 5) นักเรียนปกติ นักเรียนด้อยโอกาส นักเรียนพิการ และนักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ ได้รับการเรียนรู้และบริการจากโรงเรียนแตกต่างกันตามความสามารถของแต่ละบุคคล

(3.4) สภาพของนักเรียน โรงเรียนจัดเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 148 คน แยกเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 จำนวนตามเพศและระดับชั้นดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นและเพศ

ชั้น	จำนวนนักเรียน			จำนวนห้องเรียน
	ชาย	หญิง	รวม	
อนุบาลปีที่ 1	6	7	13	1
อนุบาลปีที่ 2	9	12	21	1
รวมระดับก่อนประถมศึกษา	15	19	34	2
ประถมศึกษาปีที่ 1	9	10	19	1
ประถมศึกษาปีที่ 2	14	11	25	1
ประถมศึกษาปีที่ 3	12	8	20	1
ประถมศึกษาปีที่ 4	9	10	19	1
ประถมศึกษาปีที่ 5	8	8	16	1
ประถมศึกษาปีที่ 6	8	7	15	1
รวมระดับประถมศึกษา	60	54	114	6
รวมทั้งสิ้น	75	73	148	8

(3.5) สภาพทั่วไปของครูผู้สอน ผู้บริหาร และบุคลากร โรงเรียนมีผู้บริหาร
โรงเรียน 1 คน ครูประจำการ 8 คน ครูอัตราจ้างการศึกษาพิเศษ 1 คน ภารโรง 1 คน จำแนกตาม
ประเภท เพศ และวุฒิการศึกษาได้ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 จำนวนบุคลากรจำแนกตามประเภท เพศ และวุฒิการศึกษา

รายการ	ชาย	หญิง	ไม่มีวุฒิ ทาง การศึกษา	มีวุฒิทางการศึกษา					รวม ทั้งสิ้น
				ต่ำกว่าปริญญา		ปริญญาขึ้นไป			
				ต่ำกว่า อนุปริญญา	อนุปริญญา	ตรี	โท	เอก	
ผู้บริหาร	-	1	-	-	-	-	1	-	1
ครู	2	6	-	-	-	8	-	-	8
ครูอัตราจ้าง	-	1	-	-	-	1	-	-	1
รวม	2	8	-	-	-	9	1	-	10
นักการ	1	-	1	-	-	-	-	-	1

(4) สภาพการดำเนินงานทั่วไปของโรงเรียนก่อนเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนแสวง
อรุณมีการดำเนินโครงการต่างๆ ได้แก่ โครงการพัฒนาระบบนิเทศภายใน การจัดทำธรรมนูญ
โรงเรียน การพัฒนาครูตามธรรมนูญโรงเรียน มาก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อการ
ปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.) ผลจากการดำเนินโครงการอื่น ๆ มาก่อนแล้วนั้นทำให้ผอ.
เมตตา ได้เห็นสภาพปัญหาและจุดที่โรงเรียนควรพัฒนา คือ การพัฒนาครู การพัฒนาการจัดการ
เรียนการสอน การพัฒนากิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการพัฒนาพฤติกรรมของผู้เรียน

“พอดีพี่ทำโครงการตัวเองเจียบๆอยู่นะ คือ พัฒนาระบบนิเทศภายใน
จัดระบบนิเทศภายในเพื่อพัฒนาให้ครูเป็นครูมืออาชีพโดยใช้เกณฑ์ในการประเมินมาตรฐานของ
ทางรัฐบาล ...เราทำอย่างนี้มา 2 ปี บรรยากาศเราก็พยายามรักษาระดับความเป็นมิตรมาเรื่อยๆ เราทำ
อย่างนี้มา 2 ปีก่อนจะเข้าโครงการ ค่อยๆพัฒนาครูมาเรื่อยๆ และก่อนที่จะทำนิเทศภายใน 2 ปีนี้
พี่ทำธรรมนูญโรงเรียน แล้วก็พัฒนาครูตามธรรมนูญ ธรรมนูญกำหนดเป้าหมายพัฒนาอย่างไร เราก็
พัฒนาแล้วสิ้นปีก็สรุปงาน”

“...พอหมดนิเทศ พอตีหมดทุนด้วยนะ ทุนเขาให้มานิดเดียวให้มา 15,000
บาทเอง เป็นค่าเอกสารทำก็หมดแล้ว พอมันหมดตรงนี้สิ้นปีพอดี...”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

ในปีการศึกษา 2542 โรงเรียนได้ศึกษาและสำรวจข้อมูลเพื่อหาจุดพัฒนา
พบว่า ครูยังใช้ความรู้ความสามารถยังไม่เต็มศักยภาพ ไม่มีการตรวจสอบคุณภาพนักเรียนหลังการ
สอน การคิดแก้ปัญหาคุณภาพนักเรียนมีน้อยมาก นักเรียนยังขาดความใฝ่รู้ ไม่รักการอ่านมา
โรงเรียนไม่สม่ำเสมอ จึงคิดศึกษาวิจัยโดยขอรับทุนการวิจัยจากสำนักพัฒนาการศึกษา ศาสนา และ

วัฒนธรรมเขตการศึกษา 7 ในหัวข้อ “การนิเทศภายในอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาความเป็นครูมืออาชีพของโรงเรียนแสงอรุณ” หลังการศึกษาวิจัยสามารถพัฒนาศักยภาพครูเพิ่มมากขึ้น 33 % พัฒนาคุณลักษณะในการทำงานเป็นทีมเพิ่มมากขึ้น แต่ครูส่วนใหญ่ก็ยังไม่สามารถจัดการเรียนรู้ได้ตามแนวทางปฏิรูปการศึกษา นักเรียนยังไม่มีเวลาจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพราะต้องเรียนตามตารางสอน มีการบ้านมากทุกวิชา บางคนจึงหนีเรียนไม่มาโรงเรียน ครูเน้นการสอนแบบบรรยายใช้สื่อน้อย คุณภาพนักเรียนที่ไม่ก้าวหน้ามักกล่าวอ้างว่าเป็นความบกพร่องของนักเรียนและผู้ปกครอง

(รายงานการวิจัยของโรงเรียนแสงอรุณ: วิเคราะห์เอกสาร, 24 ธ.ค.47)

โรงเรียนมีความตระหนักในการที่จะพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ได้ดำเนินการพัฒนาครูและส่งเสริมครูให้มีความรู้ความสามารถด้านวิชาชีพมากขึ้น เนื่องจากโรงเรียนได้วิเคราะห์ปัญหาของโรงเรียนพบปัญหาด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูยังขาดการเตรียมการสอนและการวางแผนการสอนที่ดี ขาดบรรยากาศที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ การใช้สื่อการใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายยังมีน้อย การตรวจสอบและการพัฒนาคุณภาพนักเรียนตามสภาพจริงยังไม่เป็นระบบ ขาดความต่อเนื่องและประเด็นที่ต้องการพัฒนาคือ พฤติกรรมของผู้เรียนโรงเรียนจึงต้องพัฒนาทั้งระบบเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนให้มีลักษณะที่พึงประสงค์โดยสอดคล้องในกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมเสริมหลักสูตร

(อ.พิสมัย: วิเคราะห์เอกสาร, 24 ธ.ค.47)

(5) เหตุผลและความจำเป็นในการเข้าร่วมโครงการ ผอ.เมตตา กำลังหางบประมาณและความร่วมมือเพื่อใช้ในการพัฒนาวิชาการของโรงเรียน และต้องการบรรยากาศในการทำงานที่อาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่าย จึงได้เสนอตัวเข้าร่วมโครงการวิจัยกับทาง อ.พิสมัย ซึ่งเป็นจังหวะที่โรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการวิจัยก่อนหน้านี้ถอนตัวออกไป เมื่อผอ.เมตตาได้รับทราบข้อมูลจากผู้อำนวยการโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยAU จึงได้สมัครเข้าร่วมโครงการ วพร.

“เรากำลังพัฒนาโรงเรียนอยู่แล้วในหลายๆจุดที่เรามีข้อมูลสารสนเทศไว้โดยมองเป้าหมายว่าครูนี้สำคัญที่สุดเลย แต่กำลังหาบรรยากาศตรงไหนที่จะช่วยให้เราพัฒนาขึ้นได้โดยไม่ได้เกิดจากมือเราคนเดียว เพราะเราคิดว่าตัวเราเองคนเดียวคงไม่ได้ไหวหนึ่งด้วยเงิน พอดีเขามีเงินให้ด้วย สองโครงการนี้จะต้องร่วมกับทางมหาวิทยาลัย AU ทางอาจารย์มหาวิทยาลัย AU มาติดตามดูแลดีเลย เราทำงานคนเดียวเรารู้สึกไม่ไหวแล้วมันต้องมีคนอื่นเป็นแนวร่วม ซึ่งมหาวิทยาลัย AU มาเราก็พอจะอ้างอิงได้ก็โอเคเลยคะ ขอร่วมเข้าไปเลย”

“ที่ทราบข่าวจาก ผอ. โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย AU เพราะลูกอยู่ที่นั่น เขาถามว่า “เห็นน้องตั้ง ใจทำงานดี สนใจที่จะเอาโรงเรียนมาพัฒนาใหม่ เขามิงบประมาณช่วยเหลือด้วย” พี่ก็บอกว่าสนใจ เขาก็บอกว่า “ถ้าสนใจให้ไปหาอาจารย์พิสมัย เพราะมันมีโรงเรียนที่ลาออกจากโครงการ” รุ่งเช้าพี่ก็ไปพบท่าน อ.พิสมัย เลย แล้วเราก็เสนอตัวขอเข้าพัฒนาในโครงการ”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ม.ค.47)

“ผอ. โรงเรียนแสงอรุณ ได้ฟังข่าวก็เลย มาขอสมัครเลย ขอเข้าร่วมโครงการ อีกอย่างเขาเห็นผลจากการที่ลูกเขาเรียน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย AU ลูกเขาสามารถอ่านได้ดี แล้วที่โรงเรียนเขายังอ่านไม่ได้เขาเห็นกระบวนการต่างๆของเรา เขาก็สนใจ”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ม.ค.47)

ผู้ริเริ่มและเห็นความสำคัญของการปฏิรูปโรงเรียนทั้งระบบคือผู้บริหารโรงเรียน เพราะจากการวิเคราะห์สภาพจุดเด่นจุดด้อยของโรงเรียนแล้ว พบว่า ปัญหาการพัฒนาบุคลากรเป็นจุดที่สำคัญ โดยเฉพาะอายุเฉลี่ยของคณะครูทั้งโรงเรียนคือ 46 ปี ซึ่งเข้าสู่ระยะที่มีการพัฒนาช้า เริ่มปรับตัวรับนวัตกรรมใหม่ๆ ได้ยาก ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลง หากจะนำบุคลากรเข้าสู่ระบบการปฏิรูป จำเป็นต้องเป็นโครงการที่มีการกำกับ ติดตามผล มีผู้ร่วมพัฒนาเป็นเครือข่าย มีระยะเวลาต่อเนื่อง เพื่อดูผลการพัฒนาเปลี่ยนแปลงที่ดำเนินไปอย่างช้าๆ แต่ไม่หยุดนิ่ง มีงบประมาณสนับสนุน อีกทั้งควรพัฒนาทีมงานบุคลากรที่ดีขึ้นระดับหนึ่งแล้ว ให้เป็นทีมงานที่เน้นพัฒนาวิชาการมากขึ้น

(รายงานโครงการวิจัยของโรงเรียนแสงอรุณ: วิเคราะห์เอกสาร, 24 ธ.ค.47)

2) บริบทของมหาวิทยาลัย AU

(1) สภาพของมหาวิทยาลัย ปรัชญา คือ มหาวิทยาลัยอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัย AU มีพันธกิจหลัก คือ ให้การศึกษาวิชาการและวิชาชีพชั้นสูง สร้างสรรค์องค์ความรู้และมิติใหม่ทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม บริการวิชาการรวมทั้งเฝ้าระวังชี้เหตุเตือนภัยให้สังคม และเป็นผู้นำการผลิตและส่งเสริมวิทยฐานะครู เพื่อการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของคน ชุมชนและท้องถิ่นให้เจริญก้าวหน้าและยั่งยืน

(2) สภาพของสถาบันครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์ คณะครุศาสตร์ตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัย AU บริเวณริมฝั่งแม่น้ำน่าน ซึ่งตั้งอยู่ในตัวเมืองพิษณุโลก การคมนาคมสะดวก บรรยากาศสงบ ร่มรื่น มีเนื้อที่ประมาณ 40 ไร่ ประกอบด้วยอาคารเรียน 6 หลัง หอพัก 3 หลัง อาคารโรงเรียนสาธิต หอประชุม และศูนย์คอมพิวเตอร์ ปัจจุบันคณะครุศาสตร์ของมหาวิทยาลัย AU จัดการเรียนการสอน 4 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับปริญญาโท 2) ระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู หลักสูตร 1 ปี 3) ระดับปริญญาตรี หลักสูตรครุศาสตร์บัณฑิต และ 4) ระดับอนุปริญญา

(3) เหตุผลและความจำเป็นในการเข้าร่วมโครงการของอาจารย์มหาวิทยาลัย อาจารย์มหาวิทยาลัยได้อธิบายถึงความเป็นมาของการเข้าร่วมโครงการวิจัยไว้ในรายงานการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนเรื่อง การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการอ่านการเขียนและลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก เนื่องด้วยบทบาทหน้าที่ของอาจารย์มหาวิทยาลัยมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย AU ในการพัฒนาทุกๆด้าน โดยเฉพาะด้านการเรียนการสอน ดังนั้นจุดเริ่มต้นของโครงการจึงเป็นความพยายามของอาจารย์มหาวิทยาลัย ที่จะเสนอให้โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย AU เข้าร่วมโครงการวิจัย และจะต้องหา

โรงเรียนที่อยู่ในพื้นที่และต่างสังกัดเข้าร่วมโครงการด้วย ซึ่งเป็นบรรยากาศร่วมเรียนรู้เพื่อการพัฒนาที่ดี

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย AU มีเจตนารมณ์ที่ต้องการให้โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัย AU ซึ่งเปิดสอนในระดับชั้นอนุบาลและระดับประถมศึกษาเป็นโรงเรียนต้นแบบ ทางด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นแบบอย่างแก่โรงเรียนในท้องถิ่น จึงได้สนับสนุนให้โรงเรียนเริ่มพัฒนาหลักสูตรระดับประถมศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2542 โดยศึกษาจากร่างหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยสร้างแผนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ภาษาไทยเป็นแกนวิชา โรงเรียนได้สร้างและทดลองใช้แผนการสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในปีการศึกษา 2543 ชั้นประถมศึกษา ในปีการศึกษา 2544 และชั้นประถมศึกษา ในปีการศึกษา 2545 และมีโครงการจะพัฒนาต่อไปเป็นลำดับ ในขณะเดียวกันได้เผยแพร่รูปแบบการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับโรงเรียนประถมศึกษาอื่นที่สนใจทุกปีการศึกษา

รูปแบบของการของการดำเนินการของโรงเรียนสาธิตฯ สอดคล้องกับแนวคิดหลักของโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนทั้ง 4 ประการ คือ แนวคิดการจัดการศึกษาที่เน้นให้ผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด แนวคิดการปฏิรูปการเรียนรู้ แนวคิดการวิจัยและพัฒนาและแนวคิดการพัฒนาทั้งโรงเรียน คณะครุศาสตร์จึงได้เสนอโรงเรียนสาธิตฯ เข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.) และได้รับการพิจารณาคัดเลือกเข้าร่วมโครงการ ดำเนินงานโครงการวิจัยย่อยขนาดเล็กโดยให้เพิ่มโรงเรียนต่างสังกัดในพื้นที่เดียวกันอีก 1-2 โรงเรียน

โรงเรียนสาธิตจึงได้เชิญชวนโรงเรียนเข้าร่วมโครงการ มีโรงเรียนขนาดเล็กขอเข้าร่วมโครงการ 2 โรงเรียน โดยใช้ชื่อโครงการว่า โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนเรื่อง การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาการอ่านการเขียนและลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็ก การดำเนินงานของโครงการเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคม 2545 ถึงเดือนพฤษภาคม 2547 โดยแบ่งการดำเนินงานออกเป็น 4 ระยะ

(อ.พิสมัย: วิเคราะห์เอกสาร, 22 ธ.ค.47)

“ตอนนั้นเป็นคณบดีคณะครุศาสตร์ ที่นี้เรามีโรงเรียนสาธิตเขาก็พัฒนางานของเขา เริ่มตั้งแต่ พรบ.การศึกษาขั้นพื้นฐานเราเห็น โครงร่างของหลักสูตรเป็นลักษณะของการบูรณาการ และรู้สึกว่ามันจำเป็นที่จะต้องเป็นอย่างนั้น โรงเรียนสาธิตของเราก็เลยสร้างหลักสูตรของโรงเรียนเองเป็นหลักsturบูรณาการ พอเห็นโครงการ วพร. มันเป็นโครงการวิจัยก็เลยคิดว่าเข้าไปอยู่ในโครงการวิจัยดีไหม ก็เขียนสมัครไปโดยไม่รู้เป้าหมายเลยว่าเขาจะให้ทำอะไร”

“ทำไมเราสนใจตรงนี้ เพราะในการพัฒนาโรงเรียนสาธิตฯ เราเห็นครูทุกคนในโรงเรียนช่วยกันทำมาตลอดเราเห็นสภาพมันดีก็เลยเข้าไปในโครงการ”

“พอเข้าไปเขาบอกว่าต้องไปหาโรงเรียนมาอีกสักโรงหรือสองโรงเข้ามาร่วมโครงการด้วยก็จะให้ ตอนแรกเราก็พยายามเผยแพร่หลักการของการบูรณาการจัดอบรม ก็มีคนสนใจเข้ามาสมัคร เราก็พาผู้บริหาร โรงเรียนต่างๆ ไปประชุมที่โครงการ วพร.ด้วย...”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

4.2.3 สภาพความรู้ และการปฏิบัติงาน ก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็น หุ้นส่วนในการวิจัยของครูโรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัย

(ก) สภาพความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนก่อนการดำเนินงานความริเริ่ม
ของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

ความรู้ที่ครูผู้สอนมีต่อไปนี้ 1) การสอนแบบบูรณาการ 2) การเขียนแผนแบบบูรณาการ 3) การจัดกิจกรรมบูรณาการ 4) การสอนแบบโครงงาน 5) การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และ6) สื่อการเรียนการสอน เป็นความรู้ที่ครูยังไม่มีความรู้ ไม่รู้หลักการวิธีการ รู้เพียงเล็กน้อย ไม่ชัดเจน เป็นความรู้ที่ยังไม่ได้นำมาสู่การปฏิบัติ

“...เราก็ไม่ได้ทำกันแบบจริงจังเหมือนตอนนี่ เพราะมันเริ่มมาตั้งแต่ช่วงที่เขาใช้ พ.ร.บ.การศึกษาแล้วว่าการให้ครูสอนแบบบูรณาการ แล้วก็มีให้ทำวิจัยในชั้นเรียน แล้วอีกอย่างคือเราไม่มีความรู้ในเรื่องนี้เท่าไร ที่รู้ก็ไม่รู้ว่าถูกหรือผิด...”

“...การสอนแบบโครงงานก็ยังไม่รู้หลักการเท่าไร วิธีสอนจะให้นักเรียนทำอย่างไร ก็ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร ส่วนสื่อก็พอมีความรู้บ้างก็ทำมาเหมือนอย่างที่เคยเห็นเคยเรียน ก็จะไม่ค่อยมีสื่อการสอนเท่าไร..”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 24 ธ.ค.47)

“...การบูรณาการนี้จริงๆแล้วเรารู้มาตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาใหม่แล้วคือท่านนายกเขา ต้องการให้ทุกอย่างเป็นบูรณาการหมดผู้ว่าราชการจังหวัดก็ยังเป็นซีอีโอ เป็นบูรณาการเหมือนกัน”

“...ที่แรกมันก็ยากพอสมควร ผมอบรมการสอนแบบบูรณาการมา 2 ครั้งก็ยังไม่ค่อยเข้าใจดี ทั้งการเขียนแผนแบบบูรณาการก็ยังไม่ชัด การเรียนการสอน การจัดกิจกรรมอะไรต่างๆที่มันต้องบูรณาการมันก็ยังไม่รู้เรื่องเท่าไร”

“...คือจากเมื่อก่อนเราใช้สื่อน้อย ใช้น้อยมากๆเลยแหละส่วนใหญ่เราจะเน้นความรู้ความเข้าใจ”

“...เรื่องวิจัยในชั้นเรียน ก็ยังไม่ค่อยชัดเจน อะไรเป็นตัวแปร อะไรเป็นปัญหาที่ยังไม่เข้าใจ ขนาดไปอบรมมาบ้างแล้วนะ...”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

การปฏิบัติงานของครูผู้สอนมีสภาพการปฏิบัติในแต่ละด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้านการเรียนการสอนมีลักษณะสอนเท่าที่มี ตามสภาพจะเอื้ออำนวย สอนแบบธรรมดาไม่ได้สอนแบบบูรณาการ กังวลเรื่องสอนให้จบ 2) ด้านการทำวิจัยมีลักษณะมีการทำวิจัยแต่ยังไม่แน่ใจเรื่องรูปแบบและวิธีการ ยังไม่เข้าใจวิธีการที่ชัดเจน 3) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนมีลักษณะใช้เท่าที่มี ใช้น้อย ไม่แปลกใหม่ ไม่ได้ผลิตเพิ่ม ยึดตามกระทรวง 4) ด้านการจัดห้องเรียนมีลักษณะยังจัดตามสภาพที่มีอยู่ไม่ได้เน้นหรือส่งเสริมนักเรียนเท่าที่ควร และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีลักษณะยังไม่ได้ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

“เมื่อก่อนที่เรายังไม่ได้เข้าโครงการก็สอนตามสภาพตามมีตามเกิดไป”

“ตอนที่เราสอนเป็นวิชาๆ ตอนนั้นมันมีเนื้อหาเยอะหรืออย่าง โรงเรียนมีกิจกรรมอยู่เรื่อยๆ ตลอดบางทีเราต้องไปงานตรงนั้นตรงนี้มันก็ต่อไม่ติด บางทีเนื้อหาที่ไม่จบ ก็จะเป็นกังวลกับเราว่า สอนยังไม่จบ คณิตศาสตร์ก็ยังไม่จบ ภาษาไทยก็ยังไม่จบ หลังๆเราก็จะเร่งให้จบ”

“เมื่อก่อนนี่ทีก็จะบอกให้เลยเราก็มีสื่อเก่าอยู่บ้างสอนตามของกระทรวง”

“การทำวิจัยก็เคยทำมาก่อนแล้วบ้าง ทำไปก็ไม่รู้ว่าถูกหรือผิดนะ ก่อนนี่ก็คิดว่า การทำวิจัยมันยุ่งยาก ต้องทำ 5 บท ต้องมีเอกสารอ้างอิง อะไรเยอะแยะ แล้วเราก็ไม่มีความรู้เรื่องนี้เท่าไร”

“เรื่องห้องเรียน มันเป็นหน้าที่ที่ครูต้องดูแลอยู่แล้ว ยิ่งนักเรียนเล็กด้วย แต่ก่อนก็จัดแบบนี้แหละ แต่มันก็ยังไม่ดีเท่าตอนที่เข้ามาโครงการนะพี่ว่า”

“...ผู้ปกครองก็ยังไม่ได้มีส่วนร่วมเหมือนตอนนี้นะ...”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 24 ธ.ค.47)

“เมื่อก่อนสอนได้ธรรมดาไปเรื่อยๆ”

“สื่อใช้น้อย ใช้เท่าที่มี บางชิ้นเราสร้างขึ้นแล้วนำมาใช้ แต่ก็ยังเป็นสื่อที่ไม่ค่อยแปลกใหม่เท่าไร”

“...คือครั้งแรกเนี่ยเขียนแผนก็ไม่เก่ง แผนบูรณาการเราจะเอาตรงไหนทำอะไร”

“... ผอ.ก็ให้ไปอบรมเกี่ยวกับเรื่องวิจัยนะ แต่พอพูดถึงการไม่วิจัยไม่ยอมทำเลยแหละ แต่ผมก็รู้ว่ามันมีประโยชน์ต่อการสอนของเรา”

“...แต่ก่อนชุมชนยังไม่ได้มาร่วมกิจกรรมของโรงเรียน เหมือนตอนทำโครงการ.”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

ความรู้ที่ผู้บริหารมีต่อไปนี่ 1) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม 2) การจัดปัจจัยเกื้อหนุน 3) การนิเทศภายในโรงเรียน 4) การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นความรู้ที่ผู้บริหารยังไม่ได้นำไปสู่การปฏิบัติ

“...แต่ก่อนความรู้เหล่านี้ในฐานะผู้บริหารเองต้องรู้อยู่แล้ว ...เวลาเราจะนำเอาไปปฏิบัติเราจะนำความรู้ที่เรามีอยู่ไปปฏิบัติอย่างไรให้โครงการมันสำเร็จตรงนี้คือความกังวลตอนแรก...”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

การปฏิบัติงานของผู้บริหารมีสภาพการปฏิบัติงานในแต่ละด้านดังนี้ 1) การพัฒนาครูมีลักษณะได้นำโครงการพัฒนาระบบนิเทศภายในมาใช้กับคณะครูในโรงเรียนโดยมีกิจกรรมหลัก 4 อย่างคือ (ก) ให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง (ข) เสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ (ค) พัฒนาทีมงาน และ (ง) ฝึกทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งได้พัฒนาครูไปได้แล้วในระดับหนึ่ง และได้จัดทำธรรมนูญโรงเรียนร่วมกับคณะครูแล้วพัฒนาครูตามเป้าหมายธรรมนูญ 2) การบริหารงานมีลักษณะได้ศึกษาข้อมูลสภาพโรงเรียน นักเรียน คณะครู และชุมชนเพื่อหาสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขแต่ยังขาดความสม่ำเสมอ ได้พัฒนาครูเป็นรายบุคคล และดูแลการทำงานด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ 3) การพัฒนาตนเองมีลักษณะได้ทำตัวเป็นแบบอย่างในด้านต่างๆตามนโยบายการปฏิรูป มีลักษณะนิสัยในการทำงานกับคณะครูด้วยการเป็นผู้มอบหมาย กำกับดูแลและประเมิน แต่ก็ได้ฝึกฝนตนเองให้มีคุณธรรมในการบริหารงาน พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางการบริหารและวิชาการ มุ่งมั่นพัฒนางานในโรงเรียนและมีการริเริ่มการทำงานเป็นหมู่คณะ 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนมีลักษณะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนแต่ด้านการเรียนการสอนค่อนข้างน้อย

“เรามีพื้นประเมินของเรามา 2 ปี ตรงนั้นมันมีกิจกรรมการนิเทศภายในนะ โดยพิจารณาจากแผนการสอนของครู คุณสมถะงานของเด็ก มันมีกิจกรรมหลัก 4 อย่างอันนี้เป็นการนิเทศภายในซึ่งทำมาก่อนเข้าโครงการนะ คือ 1) จะให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรงเลย 2) เสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ตรงไหนที่มีคูงาน มีที่ศึกษาเราจะพาครูไป 3) พัฒนาทีมงาน และ 4) ฝึกทำวิจัยในชั้นเรียน รูปแบบการนิเทศอย่างเป็นระบบนี้มันทิ้งแบบเก่าโดยสิ้นเชิงนะแบบเก่าคือ จะมีผู้บริหารเอาแบบมาตรวจงาน “อันนี้คุณเรียบร้อยไหม งานนี้คุณเสร็จไหมงานธุรการคุณเช็คเป็นปัจจุบันหรือเปล่า” ซึ่งละเลยงานด้านวิชาการและคุณภาพเด็กจะไม่ค่อยได้ดูจะเช็คเอกสารกันซะมากกว่า การนิเทศอย่างเป็นระบบซึ่งเป็นแนวใหม่ เขาให้อีกกิจกรรม 4 อย่างตามที่บอก”

“...มันก็เหมือนเราพัฒนาครูมาแล้วค่อยๆ ใช้กิจกรรม 4 หลัก โดยที่คณะครูไม่รู้ตัวว่าเราใช้เราทำอย่างนี้มา 2 ปีก่อนจะเข้าโครงการ ค่อยๆ พัฒนาครูเรื่อยๆ...”

“...ก่อนที่จะทำนิเทศภายใน 2 ปีนี้นะพี่ทำธรรมนูญโรงเรียน แล้วก็ พัฒนาครูตามธรรมนูญธรรมนูญกำหนดเป้าหมายพัฒนาอย่างไรเราก็พัฒนาแล้วสิ้นปีก็สรุปงาน...”

“...ชาวบ้านเขาก็เข้ามาช่วยเหลือตลอด ก่อนหน้าที่จะเข้าก็มา แต่ด้านการเรียนการสอนยังน้อย ยังไม่มีส่วนร่วมมากนัก...”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

“ผอ.เขาก็พัฒนาครุมาเรื่อยๆนะ จัดนิเทศ จัดอบรมอะไรต่างๆเขาก็สนับสนุนครูให้ไปปรับความรู้มา..”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

“...มาช่วยตลอดนั่นแหละ ชักสองสามปีที่แล้วก็เข้ามา ผอ.เขาค่อนข้างกลัวประสานอะไรชาวบ้านมาช่วยเต็มที่ แต่เขายังไม่เน้นการเรียนการสอนหรือกิจกรรมอะไรมากเท่านี้ นะที่ที่เข้าไปเห็น...”

(คนในชุมชน: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

ผลการวิเคราะห์เอกสารของผู้บริหารพบว่า ผู้บริหารได้มีการ(1) ศึกษาข้อมูลสภาพโรงเรียน นักเรียน คณะครูและชุมชน พร้อมวิเคราะห์หาลักษณะที่ยังต้องปรับปรุงแก้ไขให้เข้าสู่แนวทางการปฏิรูป แต่ยังคงการทำอย่างสม่ำเสมอ (2) พัฒนาครูเป็นรายบุคคล (3) ดูแลการทำงานของครูและพัฒนาครูด้วยตนเอง (4) ได้ทำตนเป็นผู้นำตามนโยบายการปฏิรูปด้วยบุคลิกภาพที่เหมาะสมต่างๆ เช่น เป็นผู้นำด้านวิชาการ นิเทศงานวิชาการด้วยตนเอง ร่วมงานและร่วมรับผิดชอบ ต่องาน และยึดคุณภาพนักเรียนเป็นเป้าหมาย ลักษณะนิสัยในการทำงานกับคณะครูมีการวางตน ดังนี้ (1) เป็นผู้มอบหมายงานและกำกับ ดูแลประเมินผล (2) เป็นผู้นำในการประชุมทุกครั้ง (3) ฝึกฝนตนเองให้มีคุณธรรมในการบริหารงาน และ(4)พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางการบริหารและวิชาการ จริงจัง มุ่งมั่นต่อการพัฒนางานโรงเรียน ริเริ่มการทำงานเป็นหมู่คณะ

(ข) สภาพความรู้และการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยก่อนการดำเนินงาน ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

ความรู้ที่อาจารย์มหาวิทยาลัยมีต่อไปนี้ 1) สังเคราะห์งานวิจัย เป็นความรู้ที่อาจารย์ ยังไม่ได้นำมาสู่การปฏิบัติ และ2) ความรู้เกี่ยวกับวิธีการบริหารงานของผู้บริหาร เป็นความรู้ที่ได้เคยรู้มาบ้างแต่ยังไม่ได้เข้าใจอย่างชัดเจน

“การสังเคราะห์งานวิจัยเราก็มีคอนเซ็ปต์อยู่พอสมควร แต่ยังไม่ได้นำมาปฏิบัติ”

“ส่วนการบริหารงานของผู้บริหาร ถ้าไม่ได้ทำงานด้วยกันเราก็จะไม่เข้าใจชัดเจน เหมือนกับที่เราได้ร่วมทำงานด้วย แต่จริงๆก่อนหน้านี้ก็ทำงานประเมินโรงเรียนก็พอรู้บ้าง”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

การปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยมีสภาพการปฏิบัติงานในแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านการเรียนการสอนมีลักษณะได้ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับคณะครูโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยโดยต้องการให้เป็นโรงเรียนต้นแบบทางด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เป็นแบบอย่างแก่โรงเรียนในท้องถิ่น 2) ด้านบริการชุมชนมีลักษณะได้ทำงานเป็นคณะกรรมการ ประเมินโรงเรียนหรือผู้ประเมินภายนอกของสมศ.และได้ผลิตสื่ออุปกรณ์การสอนสำหรับครูและเป็นวิทยากรพิเศษให้กับหน่วยงานต่างๆ

“โรงเรียนสาธิตของเราได้สร้างหลักสูตรของโรงเรียนเองเป็นหลักสูตรบูรณาการพอเห็นโครงการ วพร. มันเป็นโครงการวิจัย ก็เลยคิดว่าเข้าไปอยู่ในโครงการวิจัยดีไหม ก็เขียนสมัคร ไปโดยไม่รู้ว่าหมายเลยนะว่าเขาจะให้ทำอะไร”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย AU เป็นโรงเรียนที่ครูเป็นอัตราจ้างหมดเลย ไม่ได้เป็นอาจารย์ประจำและครูก็เป็นรุ่นราวคราวเดียวกัน อยู่ไม่ไกลจากโรงเรียน วันเสาร์ต้องมาทำงาน ฉะนั้นเขาจะมีการทำงานกลุ่ม ทำงานร่วมกันเป็นประจำ โรงเรียนสาธิตสร้างหลักสูตรของตัวเอง สร้างแบบเรียนของตัวเอง เกิดจากการที่เขามาประชุมกัน ก็ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ใครคิดกิจกรรมดี ใครคิดอยากจะทำอะไร ก็เกิดการเรียนรู้ขึ้นมา และครูทั้งโรงเรียนก็ช่วยกันสร้างหลักสูตรตั้งแต่ ป. 1 แล้วก็ใช้ เปิดเทอมปี 1 ใช้เลย พอเทอม 2 ปี 1 ก็สร้างแผนการสอน พอปีหน้าก็เอาไปใช้ เพราะฉะนั้นเรามีครบตั้งแต่ ป.1 – ป.6 การที่ทำงานดังกล่าวร่วมกัน การที่คิดกิจกรรมร่วมกัน เอาอย่างนี้ดีไหม มันจะมาเชื่อมโยงบูรณาการกันได้อย่างไร คิดด้วยกัน เขาก็เกิดความเข้าใจต่างๆ มากมาย เมื่อมีครูใหม่เข้ามาก็สามารถเรียนรู้ได้เลย จุดนี้ก็เกิดการวิจัยและพัฒนา ซึ่งเป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน”

“ก็ได้ทำงานในส่วนของการเป็นคณะกรรมการประเมิน โรงเรียน ของ สมศ. มาก่อนเข้าร่วมโครงการวิจัยนี้ด้วย”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“เคยได้ไปเป็นวิทยากรพิเศษที่นั่นที่นี้บ้าง อย่างสื่ออุปกรณ์คณิตศาสตร์เหล่านี้ที่อยู่ที่บ้านผมเนี่ยนะ แล้วก็ที่คณะที่เคยทำเอาไว้ ก็เยอะเลย ผมก็จะนำของพวกนี้มาสอนให้กับครูคนไหนสนใจก็มาที่บ้าน ใครอยากจะทำให้ไปบรรยายที่ไหนผมก็ยินดีไปทุกครั้ง”

“เกษียณอายุราชการแล้ว ก็ไม่ได้อยู่ในหน่วยงานใด”

“ผมมีแนวความคิดในการพัฒนาครูใน โรงเรียนให้นำสื่ออุปกรณ์คณิตศาสตร์มาช่วยในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ หากมีหน่วยงานหรือโรงเรียนใดที่ต้องการให้ผมไปบรรยายที่ไหนผมก็ยินดีไปบรรยายและสาธิตการสอน เพราะถือว่าจุดนี้อย่างน้อยก็ช่วยให้ครูตระหนักถึงการสอนที่เป็นรูปธรรม”

(อ.พิชญ: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

4.2.4 การดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

(1) บทบาทการดำเนินงานของครูโรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เป็นหุ้นส่วนในการวิจัย อาจารย์มหาวิทยาลัยมีบทบาทเป็นทั้งผู้ฝึกอบรมให้ความรู้ ติดตาม ให้คำปรึกษาระหว่างดำเนินงาน กระตุ้นการทำงาน อำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เป็นผู้กำหนด

กิจกรรมต่างๆตามความต้องการของโรงเรียนและจุดที่ต้องการพัฒนาร่วมกัน โดยร่วมปรึกษาหารือกับผู้บริหารโรงเรียน ได้กระตุ้นติดตามครูโดยผ่านผู้บริหารลงไป ส่วนผู้บริหารมีบทบาทมากในการประสานงาน รายงานผลการดำเนินงาน และนำแนวทางที่ได้วางแผนร่วมกับอาจารย์มหาวิทยาลัยมาขยายผลให้เกิดการปฏิบัติใน โรงเรียน ครูมีบทบาทในการทำงานร่วมกับอาจารย์มหาวิทยาลัยค่อนข้างน้อย

“...โรงเรียนนี้เสมือนจะอยู่ในจุดที่ค้อยกว่า เป็นหน่วยงานที่ไปพึ่งพิงเขา แล้วจริงๆก็เป็นอย่างนั้น เขาให้เราพึ่งพิงในด้านสถานที่ ด้านอะไร โรงเรียนอยู่ในฐานะที่ต้องไปพึ่งพิงเขา แม้จะไปเคียงคู่กัน ก็เพียงแค่ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อยู่ในสภาพที่พึ่งพิง เราพึ่งเขาละ”

“...อาจารย์เขาพูดคุยแล้วก็ผ่านเราเข้าไป เราก็คจะเป็นคนถามคุณครูตรงนี้เป็นยังไง แล้วรู้ไหม ผลที่ได้ออกมาเราก็คือคุยกันใน โรงเรียนก่อน แล้วค่อยนำผลการปฏิบัตินั้น ไปคุยกับทางอาจารย์อีกทีหนึ่ง”

“...ช่วยได้เยอะ หนึ่งสถานที่ เขาก็จะให้ใช้ที่มหาวิทยาลัย AU ห้องประชุมติดแอร์ เราไม่ต้องไปเปลืองเงินตรงนี้ ไมโคร โฟน โอเวอร์เสด แล้วก็เรื่องอาหาร เครื่องดื่ม การดูแล เอกสาร เขาก็มีคนพิมพ์ให้เรา โดยเจ้าหน้าที่โรงเรียนสาธิต แล้วก็เรื่องวิทยากร...”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค. 47)

“พอเราคิดเราวางแผนว่าจะเอาอย่างไร ก็ถามผอ.เขาว่าจะเอาด้วยไหม จะจัดอบรมให้ครูมาเข้าร่วม จะได้พัฒนาความรู้ เพิ่มความรู้ให้กับเขา ตรงนี้มันก็เกิดกิจกรรมต่างๆ ที่เรากับทางโรงเรียนได้ร่วมกัน”

“...เราก็ไปคุยอย่างน้อยก็ไปตอนที่สัมภาษณ์ ก็จะถามว่าตัวแปรต้นคืออะไร ตัวแปรตามคืออะไร อย่างไรเพราะตรงนี้เขาต้องการให้ครูทำจุดเล็กๆนี้แหละควรคิดกิจกรรมเพียงเล็กๆ เพื่อไปสู่เป้าหมายให้ได้คืออยากจะทำให้เขาคิดเป็น...”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“ช่วงแรกตามนโยบายที่เข้าโครงการ วพร. ผู้บริหารก็มาประชุมชี้แจงว่าเราเข้าโครงการ วพร. เสร็จแล้วก็ไปอบรม กลับมาก็มาวางแผนในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นประชาธิปไตยในโรงเรียน”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 21ธ.ค.47)

“...ส่วนใหญ่ก็ได้พูดคุยกับผอ.มากกว่า จะประชุม วางแผนงานกิจกรรมต่างๆ ผอ.เขาจะรับนโยบายมาอีกที แล้วก็มาพูดคุยกันกับคณะครูในโรงเรียน”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

(2) ยุทธวิธีการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยได้มีการประสานงานกันตลอดเวลา มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนอย่างสม่ำเสมอ การพูดคุยกันได้พูดคุยทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อรายงานความก้าวหน้าของโรงเรียนและปรึกษาหารือถึงแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน

“เราก็จะมีการคุยกับทางโรงเรียนสาธิตซึ่งเป็นต้นแบบบูรณาการ...เราจะมีการประชุมกันเสมอว่าเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายของโครงการซึ่งเราก็ตั้งหัวข้อการวิจัยไว้ ทำอย่างไรจึงจะเกิดการบูรณาการในโรงเรียน...”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

“ก็จะนัดคุยกันก่อน โทรนัด หรือบางที ผอ.เขาเข้ามารับมาส่งลูกเขาที่เรียนอยู่ที่นี่ เขาก็จะแวะมาคุย ก็มีผู้ช่วยวิชาการของสาธิตด้วยอีกคน เราจะทำงานกันลักษณะนี้ คุยกันแบบไม่เป็นทางการมาก จะทำอะไร จะเอาอย่างไร จะไปทางไหน ช่วงแรกๆมันก็สะเปะสะปะกันอยู่นะ”

“วางแผนกันหลายรูปแบบ บางทีก็โทรหาเรียกไปคุยกัน 3 คน แล้วแต่ใคร ว่าง...”

“..ผู้บริหารมีจุดเด่นในการที่จะประสานงานอะไรต่างๆแล้วก็ประสานงานกับชุมชนจัดกิจกรรมต่างๆ ครูไม่ทำปู้ปอบเขาก็เป็นคนออกแบบวางแผน ต้องทำอย่างโน้นอย่างนี้ละ ...”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

(3) กิจกรรมสำคัญที่ส่งเสริมสนับสนุนความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย กิจกรรมสำคัญที่อาจารย์มหาวิทยาลัยนำมาใช้เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ คือ การพัฒนาครูโดยการอบรมให้มีความรู้ การจัดประชุมครูแต่ละโรงเรียน การจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การจัดทำสื่อการสอนและสาริตการสอน การนิเทศติดตามงานและเยี่ยมเยียน และการดำเนินการโครงการเรียนรู้โรงเรียนเครือข่าย โดยประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียนในการจัดกิจกรรมต่างๆร่วมกัน

“ขั้นแรกต้องพัฒนาครู จะต้องให้ความรู้เขาก่อน ในสิ่งแรกที่เรากำลังจะให้ การอบรมหลายๆอย่าง เช่น การสอนแบบบูรณาการ การวิเคราะห์หลักสูตร การประเมินผล การสอนแบบโครงงาน”

“...สิ่งเหล่านี้เราก็พัฒนาเขาโดยให้ครูทั้ง 3 โรงเรียนเข้ามาทั้งหมดเลย ครูทั้ง 3 โรงเรียนก็จะมาทำด้วยกัน พัฒนาหลักสูตรหรือการสร้างหลักสูตรก็จะมาทำด้วยกัน เป็นส่วนที่เขาได้เรียนรู้ได้คุ้นเคยและก็ได้รับความรู้ไป แล้วเราก็จะมีการเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนเครือข่ายให้ครูและนักเรียนเขาไปเรียนรู้ ไปดูงานของแต่ละโรงเรียน...”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“อ.พิชญ จะเป็นคน เก่งการสอนวิชาคณิตศาสตร์ทั้งการสอนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา อาจารย์จะสร้างสื่อของอาจารย์เอง แล้วก็ไปทดลองใช้ แล้วก็ใช้เป็นกิจกรรม”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“ระหว่างที่เราออกไปเยี่ยม ไปนิเทศแต่ละโรงเรียน ผมก็จะติดเอาพวกอุปกรณ์ สื่อ
คณิตศาสตร์ ไปให้ครูที่โรงเรียนด้วย ไปสาธิตการสอนให้ครูเขาเห็นเป็นตัวอย่าง”

(อ.พิชญ: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

ผลการวิเคราะห์เอกสารของอาจารย์มหาวิทยาลัย พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ให้
ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร โดยเป็นผู้จัดและประสานงานให้ผู้บริหารและครูทุกคนใน
โครงการได้เข้ารับการอบรม

“...สิ่งที่เราก็คือ ..มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุก 6 เดือน ทั้ง 3 โรงเรียนจะมา
ร่วมกัน ใครทำอะไรบ้าง ตรงไหน ใครอยากเอาอะไรมาอวด...”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“...เราจะมีการประชุมกันเสมอว่าเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายของโครงการซึ่งเราก็ตั่ง
หัวข้อการวิจัยไว้ ทำอย่างไรจึงจะเกิดการบูรณาการในโรงเรียน ครูต้องมีความรู้ ครูจะมีความรู้มันก็
ต้องอบรม เราก็จัดทำปฏิทินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย แล้วเขาก็จะมาคุยกับคุณครู “คุณครูรู้ไหมว่า
บูรณาการเป็นอย่างไร” เขาไม่รู้ถ้างั้นเราคงจะต้องหาความรู้กันนะ”

“เราก็มีเรียนรู้ร่วมกัน พัฒนาหลักสูตรร่วมกัน พูดคุยวางแผน จัดอบรมร่วมกัน
นิเทศงานด้วยกัน อาจารย์ก็มาสังเกตการสอนครู มาสัมภาษณ์นักเรียนที่โรงเรียนเลยนะ เอาสื่อมา
ส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้ครู เช่น สื่อวิชาคณิตศาสตร์สอนกับเด็กจริงๆ สาธิตการสอนให้
คุณครูดูแล้วก็ร่วมกับคุณครูพูดคุยกับเด็ก แล้วเขาก็มาฝึกแบ็คให้เรา”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

“ก็ไปอบรม ผอ.จะพาไปอบรมที่นั่นที่นี้ อบรมบ่อยมาก...”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

(4) ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย
ปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการ คือ ความไม่เข้าใจเป้าหมายของโครงการที่ชัดเจนทำให้ครู
ผู้บริหาร และอาจารย์มหาวิทยาลัยดำเนินงานร่วมกันแบบลองผิดลองถูก ในส่วนของโรงเรียนนั้น
ปัญหาที่พบได้แก่ การปรับตัวของครูในช่วงแรกของการเข้าร่วมโครงการ และงบประมาณในการ
จัดกิจกรรมต่างๆภายในโรงเรียน

“ในปีแรกของการดำเนินงานยังไม่ชัดเจน ไม่เห็นเป้าหมาย โดยเฉพาะหัวหน้า
โครงการย่อย ก็ยังไม่ชัดเจน ....”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“... โครงการวิจัย วพร. ในครั้งแรกก็สะเปะสะปะมองกันไม่ได้รูป เราก็มารู้ว่า
จุดประสงค์ในตอนแรกของเขาเป็นอย่างไร ตอนหลังจึงค่อยมาได้เป็นรูปเป็นร่าง กว่าจะมาได้นี้
ผ่านไปแล้วปีนึง เราถึงจะเข้าใจว่าเราจะต้องทำอะไร”

(อ.พิชญ: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“...ครูบางคนขออนุญาตไม่เข้าร่วมอบรม อ้างเหตุผลแล้ว แต่บางเหตุผลเรารู้ว่าจริง บางเหตุผลเรารู้ว่าเขาคงอยากไปอย่างอื่นยังไม่อยากไปหรือยังไม่ให้ความสำคัญ”

“เงินเขาต้องเอามาจัดกิจกรรม มันไม่ใช่เอามาตามปัญหาของเราทั้งหมด อย่างที่อยากจะได้คอมพิวเตอร์มา เขาห้ามซื้อวัสดุราคาสูง ต้องให้จัดไว้ในกิจกรรม ห้ามเป็นค่าแรงงาน ...”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

“เขาบอกว่าเรื่องที่ทำเกี่ยวกับรักการอ่าน มันไม่ตรงกับที่โรงเรียนต้องการพัฒนา ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับประชาธิปไตย เราก็เลยเปลี่ยนเพราะตอนแรกก็บอกว่า ให้อะไรก็ได้ พอมาตอนหลังก็บอกว่าให้เกี่ยวกับวินัยหรือประชาธิปไตยของเด็ก”

“ช่วงที่พี่ทำครั้งแรกนั้นอี้อึดมากเลย เพราะว่าเราเข้าไปอะไรมันก็ใหม่ๆ...”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

“บอกจริงๆเลยคือ ครั้งแรก ผมเบื่อกับการอบรมพอ ก็พยายามชวนเราไปลอง”

“เราบ่นน้อย งบประมาณไม่ค่อยมี ส่วนใหญ่ ครูก็จะควักกระเป๋าตัวเองซึ่งวัสดุรายหัวอะไรของเด็กมันน้อยมากๆเลยอย่างเราซื้อกระดาษทำข้อสอบเนี่ย ปีๆหนึ่งหลายดั่งเพราะว่างบประมาณที่สนับสนุนมันไม่เพียงพอ มันมี แต่น้อยมันไม่เพียงพอหรอก”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

(5) ผลผลิต ผลลัพธ์ คุณค่า และผลกระทบ จากความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

(5.1) ผลผลิต

(5.1.1) สื่อและอุปกรณ์การสอน ครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยได้ร่วมกันผลิตและพัฒนาสื่อเพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอน เช่น สื่ออุปกรณ์คณิตศาสตร์

“...เขาจะมีสื่อมาให้เราร่วมผลิตเดี๋ยวนั้นเลย คือทำไปเราก็เข้าใจทีนี้เราจะทำขึ้นมาใหม่ เราก็นำมาประยุกต์ใช้ก็ได้เอาของที่เรหาได้ในพื้นที่เอามาประยุกต์ใช้”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

“...อาจารย์จะเอาสื่อมาส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนให้ครู เช่น สื่อวิชาคณิตศาสตร์ สอนกับเด็กจริงๆ สาธิตการสอนให้คุณครูดู แล้วก็ร่วมกับคุณครูพูดคุยกับเด็ก แล้วเขาก็มา Feedback ให้เรา”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

“เวลาเราไปจะไปพร้อมกัน 2 คน กับอ.พิชญ อาจารย์จะเป็นคนเก่งการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ทั้งการสอนประถมศึกษา และมัธยมศึกษา อาจารย์จะสร้างสื่อของตัวเอง แล้วก็ไปทดลองใช้ แล้วก็ใช้เป็นกิจกรรม...”

(อ.พิชญ: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“ส่วนใหญ่ก็จะเป็นการสาธิตการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ เพราะเรามีสื่อการสอน มีอุปกรณ์อะไรต่างๆพร้อม เป็นการบูรณาการโดยใช้วิชาคณิตศาสตร์เป็นแกนนำ...”

(อ.พิชญ: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

(5.1.2) ผลงานวิจัย จากการเข้าร่วมโครงการและการรับการอบรมในเรื่องการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนกับอาจารย์มหาวิทยาลัยทำให้คณะครูได้ผลิตผลงานวิจัยออกมาอย่างหลากหลาย รวมทั้งสิ้น 22 เรื่อง

“...ทำวิจัยอยู่นะ รู้สึกจะ 4 หรือ 5 เรื่องนี้แหละจำได้เลยเรื่องแรกเกี่ยวกับนิศัยรักการอ่าน เรื่องที่สองลายมือสวย แล้วก็อีก 2-3 เรื่อง...”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

“...ครูได้ทำวิจัยในชั้นเรียน เข้าใจมากขึ้น...”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“...การวิจัยในชั้นเรียนเราก็ให้เขาเล่าสิ่งที่เขาทำ สิ่งที่เขาวิจัยในชั้นเรียน เขาทำอะไรบ้าง ผิดๆถูกๆอย่างไรเขาไม่ได้เป็นระบบอะไร อย่างไร พอเขาเสนอมาเราก็บอกว่าตรงนี้อาจารย์ก็หาปัญหา ก่อนโดยใช้วิธีการอย่างนั้น มันก็น่าจะดีขึ้น เขาก็ได้รับความรู้เหมือนกันแล้ว เขาก็เกิดไอเดียขึ้นที่จะนำไปทำกับเด็กนักเรียนของเขา...”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ออกสารสังเคราะห์งานวิจัย ซึ่งได้จากการนำผลงานวิจัยในชั้นเรียนของครูมาทำการสังเคราะห์

“สำหรับเราผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการเองเราก็เอาโครงการวิจัยของเขามาสังเคราะห์ได้ออกสารสังเคราะห์งานวิจัย เกิดเอกสารการสังเคราะห์งานวิจัยมาหนึ่งเล่ม...”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

(5.1.3) นวัตกรรมการสอน โรงเรียนได้นวัตกรรมการสอน คือ แผนการสอนแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นผลมาจากการร่วมกิจกรรมกับอาจารย์มหาวิทยาลัย และ โรงเรียนเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการเดียวกัน ดังนี้ (ก) ระดับอนุบาล 1 และอนุบาล 2 ใช้แผนการสอนแบบบูรณาการของแผนการสอนระดับก่อนประถมศึกษา (ข) ระดับช่วงชั้นที่ 1 (ป. 1 – 3) ใช้แผนการสอนบูรณาการโดยยึดภาษาไทยเป็นแกนของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย AU (ค) ระดับช่วงชั้นที่ 2 (ป. 4 – 6) ใช้แผนการสอนบูรณาการโดยยึดคณะครูในช่วงชั้นที่ 2 ร่วมกันทำโดยยึดภาษาไทยเป็นแกนเช่นเดียวกัน

“...พอดีพี่ก็ไปได้คู่มือจากราชภัฏมาที่ไปอบรมมาก็เอามาศึกษาดูว่าเขาเริ่มทำอย่างนี้ๆ ก็ไปสนิทกับน้องทีมมหาวิทยาลัย AU ที่ไปอบรมด้วยกัน เขาแนะนำให้แล้วพี่ก็เอามาทำ...”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

“...ที่ใช้แผนบูรณาการของโรงเรียนสาธิต ชั้นป.1 – 3 ปีแรกเราทดลองใช้แผนบูรณาการของเขานะ คุณครูก็จะบันทึกอุปสรรคที่เกิดจากการใช้แผน...”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

“ทั้งโรงเรียนแสงอรุณและอีกโรงเรียนที่เข้าร่วมก็อยากจะใช้หลักสูตรของโรงเรียนสาธิตเพราะโรงเรียนสาธิตทำหลักสูตรไว้สมบูรณ์ พอมาเปิดคู่มือเขาสามารถนำไปสอนได้ แนะนำกิจกรรมต่างๆมากมาย เขาไม่ต้องคิดกิจกรรม สิ่งเหล่านี้เขาสามารถนำไปใช้ได้เลย...”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

(5.2) ผลลัพธ์

(5.2.1) โรงเรียนได้แนวทางการดำเนินงานจากอาจารย์มหาวิทยาลัย จากความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนนั้นโรงเรียนได้แนวทางเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาตามจุดเน้นสำคัญของโรงเรียน โดยผู้บริหารได้เป็นผู้นำแนวทางมาพูดคุยกับคณะครูในโรงเรียนอีกครั้ง

“...การที่คิดกิจกรรมร่วมกันเอาอย่างนี้ดีไหม มันจะมาเชื่อมโยงบูรณาการกันได้อย่างไร คิดด้วยกัน เราก็เกิดความเข้าใจต่างๆมากมาย เกิดความสามารถในการเรียนรู้ จุดนี้ที่เกิดการวิจัยและพัฒนาซึ่งเป็นการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน”

“เวลาที่พูดคุยกับอาจารย์ ก็ได้แนวคิดมาว่าจะจัดกิจกรรมอย่างนี้ดีไหม อย่างนั้นดีไหม เราก็จะกลับมาคิดว่าเราจะเอาอย่างไรดี แล้วค่อยมาวางแผนร่วมกับคณะครูที่โรงเรียนอีกทีหนึ่ง”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

“ก็มีเรื่องคุยกันเกี่ยวกับกิจกรรมในโรงเรียน การจัดการกิจกรรมต่างๆเป็นอย่างไรจะทำอะไรต่อไปดี พี่ก็ได้อาศัยโอกาสตรงนี้ คือเราไม่ต้องมีการประชุมอย่างเป็นทางการให้เกิดความลำบากในการจัดเตรียมสถานที่ แต่เวลาเพียงเล็กน้อยตรงนี้ก็ช่วยให้เราได้แนวทางในการดำเนินงานต่อไปได้”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

“เวลาที่เราร่วมกันแล้ว ผอ.เขาก็จะนำข้อมูลไปคุยกับครูที่โรงเรียนอีกทีหนึ่ง”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

(5.2.2) เกิดกิจกรรมในการดำเนินงานร่วมกัน จากความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนนั้นได้เกิดกิจกรรมที่ดำเนินร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาความรู้ของครู การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนเครือข่าย และการศึกษาดูงาน

“พอเราคิดเราวางแผนว่าจะเอาอย่างไร ก็ถามผอ.เขาว่าจะเอาด้วยไหม จะจัดอบรมให้ครูมาเข้าร่วม จะได้พัฒนาความรู้ เพิ่มความรู้ให้กับเขา ตรงนี้มันก็เกิดกิจกรรมต่างๆ ที่เรากับทางโรงเรียนได้ร่วมกัน”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“เรามาจัดการเรียนรู้ได้ร่วมกัน เอาโรงเรียนในเครือข่ายมาดูงานของกันและกัน คือบางครั้งมันก็จุกจุกไม่รู้จะจัดอะไร ตรงนี้อาจารย์เขาคิดได้ก่อน แล้วค่อยมาถามเรา เราก็อ่าดีไม่รู้จะจัดอะไรดีเหมือนกัน...”

“มันก็มีอยู่ช่วงหนึ่งเรามาจัดการเรียนรู้ได้ร่วมกัน เอาโรงเรียนสาธิตมา เอาโรงเรียนพัฒนาร่วมมาที่โรงเรียนแสงอรุณ แล้วเอาแสงอรุณกับสาธิตไปพัฒนาร่วม อีกช่วงก็เอาพัฒนาร่วมกับแสงอรุณ ไปสาธิต เรียนรู้กันแบบนี้”

“เราก็จะได้คุยกัน พอถึง 6 เดือน จบภาคเรียนปุ๊บเราก็จะพาคุณครูไปรวมกับคุณครูที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย AU แล้วก็ร่วมกับอ.พิสมัย บางที่ท่านจากโครงการวิจัยหลักก็จะมาแล้วก็สัมมนาแลกเปลี่ยนผลที่เกิดเป็นอย่างไรทางนี้จะทำกันเป็นประจำทุกภาคเรียน มีสัมมนาทุกภาคเรียน”

“ก็มีอยู่ช่วงหนึ่ง แรกๆบูรณาการที่โรงเรียนสาธิตก็ไม่ชัด โรงเรียนสาธิตก็เป็นโรงเรียนใหญ่ กว่าเราแล้วก็เป็นโรงเรียนในเมือง ก็เลยพาคุณครูไปดูที่โรงเรียนตาโมเป็นโรงเรียนเล็กๆเหมือนเรา แล้วเขาก็บูรณาการไปดูการจัดชั้นเรียนเขา เขาจัดอย่างไรการจัดบูรณาการมันต้องยืดหยุ่น มันกำหนดชั่วโมงไม่ได้หลายอย่างกว่าจะลงตัวนะ ก็ใช้เวลาทอมหนึ่ง”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

(5.2.3) โรงเรียนได้รับการช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น เอกสาร สถานที่ สื่อ จากความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยทำให้โรงเรียนได้รับการช่วยเหลือจากอาจารย์มหาวิทยาลัยในการดำเนินกิจกรรมต่างๆเพื่อให้บรรลุผลตามที่ตั้งไว้

“...เราก็แจกเอกสารตัวอย่างที่ทางโครงการให้มา ให้ครูทุกคนไปอ่านกันรูปแบบเป็นแบบนี้เขียนง่ายๆ อะไรลักษณะนี้ อย่าไปยึด 5 บทนะ เขาจะเขียนไม่ได้จะไปหากลุ่มตัวอย่างหรือทำอะไรให้ยุ่งยากมากมายสิ่งเหล่านี้ก็คือที่เราได้ช่วยเขา”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“...ช่วยได้เยอะ หนึ่งสถานที่ เขาก็จะให้ใช้ที่มหาวิทยาลัย AU ห้องประชุมติดแอร์ เราไม่ต้องไปเปลือง เงินตรงนี้ ไมโคร โฟน โอเวอร์เฮด แล้วก็เรื่องอาหาร เครื่องดื่ม การดูแล เอกสาร เขาก็มีคนพิมพ์ให้เราโดยเจ้าหน้าที่โรงเรียนสาธิต แล้วก็เรื่องวิทยากร ส่วนมากก็จะเป็นเราหาบ้าง เขาหาบ้าง...”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

“...แล้วเวลาเปิดการประชุม ท่านอ.พิสมัย ท่านก็มีตำแหน่งอยู่นะ ครูส่วนมากก็จะรู้จัก ก็ได้อาศัยความเชื่อถือทางสังคม สร้างความหนักแน่นในการสร้างความตระหนักให้กับครูที่จะพัฒนาตนเอง..”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

“ท่านช่วยเหลือเรามากเลยนะนั่น ทั้งให้แนวคิด ให้ทั้งสื่อที่ท่านให้มา เราเอามาประยุกต์ใช้ ปรับปรุงใช้กับของเราสื่ออันไหนที่ให้มา เราสามารถใช้ได้หมดแหละ ก็เข้าใจเรียนรู้ได้ คีซัน สื่อ มันช่วยเราเยอะ”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

(5.3) คุณค่า การได้ร่วมผลิตสื่อกับอาจารย์มหาวิทยาลัยทำให้ครูในโรงเรียนมองเห็นคุณค่าของการใช้สื่อในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

“...จริงแล้วสื่อมีประโยชน์เยอะจริงๆผมจึงพยายามหาเวลาว่างที่จะผลิตสื่อแล้วก็ต้องให้ตรงกับในเนื้อหาของเราที่เราจะสอนไม่ต้องยก ตัวอย่างมาก เห็นสื่อปุ๊บก็รู้ตอนนี้อันไหนเป็นความรู้ให้เด็กได้หยิบมาสอน อะไรเป็นสื่อการสอนที่ให้เด็กได้ทำได้หยิบมาสอน เอาออกมาใช้ให้หมดเขาเรียนได้อย่างมีความสุขเราก็ ก็ดีใจแล้ว...”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

ผู้บริหารมองเห็นคุณค่าจากการร่วมโครงการวิจัยกับอาจารย์มหาวิทยาลัยในโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน โรงเรียนได้มองเห็นคุณค่าของการทำโครงการวิจัยนี้กับภาระหน้าที่ในงานปกติที่ต้องทำอยู่เป็นประจำอยู่แล้ว ดังต่อไปนี้ (ก) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ มีความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของโรงเรียน (ข) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ ผสมผสานบูรณาการ ได้กับกิจกรรมตามวิถีพุทธของโรงเรียน (ค) ระบบการนิเทศ ระบบปัจจัยเกื้อหนุน ระบบการวัดผลประเมินผล และระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นหน้าที่ประจำซึ่งผู้บริหารปฏิบัติเป็นปกติอยู่แล้ว (ง) การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เน้นความสัมพันธ์ที่ดี ทั้งคณะครูและนักเรียน เน้นการเสริมสร้างจริยธรรม และทักษะในการสร้างหน่วยบูรณาการทุกหน่วย เน้นการซ่อมเสริมดูแลนักเรียนให้ทำงานกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้ ทุกประการที่กล่าวมานั้นเป็นภารกิจประจำที่ครูต้องจัดทำ จัดสร้าง ให้เกิดในกระบวนการเรียนรู้ทุกรูปแบบ ตามนโยบายการจัดการศึกษาที่ปฏิบัติทั้งประเทศ (จ) ระบบการจัดทำวิจัยในชั้นเรียน การสอนโดยใช้โครงงาน การจัดทำแฟ้มสะสมงานนักเรียน การจัดนิทรรศการ ล้วนเป็นภารกิจประจำที่ต้องปฏิบัติ ทุกสิ่งที่กล่าวมาล้วนเป็นสิ่งที่ต้องปฏิบัติให้เชี่ยวชาญ ชำนาญมากขึ้นตามภารกิจปกติทั้งสิ้น

(รายงานโครงการวิจัยของโรงเรียนแสงอรุณ: วิเคราะห์เอกสาร, 24 ธ.ค.47)

(5.4) ผลกระทบ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการทำโครงการวิจัยร่วมกับอาจารย์มหาวิทยาลัยทำให้เกิดผลกระทบต่อโรงเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องดังนี้

(ก) ผลกระทบต่อครู ครูได้รับผลกระทบในช่วงแรกของการเข้าร่วม คือ การเข้าร่วมอบรมในวันหยุด ทำให้ครูมีความรู้สึกอึดอัดเพราะมีภาระครอบครัวที่ต้องดูแล ต่อมาเมื่อได้รับการพัฒนาในด้านต่างๆครูเริ่มปรับตัว เมื่อได้รับการพัฒนาความรู้มากขึ้น ทำให้ครูได้พัฒนาการจัดการเรียนการสอน ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอน เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนอื่นๆ เกิดการตื่นตัวในการทำงานมากขึ้น มีการทำงานเป็นทีมมากขึ้น

“พอ.พาไปก็ต้องไปเสาร์อาทิตย์ แล้วพีก็มีลูกเล็กด้วยช่วงนั้นแล้ว แพนก็เรียนโท ด้วยอย่างไปเสาร์อาทิตย์เราก็ต้องเอาลูกไปฝากยายเอาไปให้ป้าไปเลี้ยงบ้าง ช่วงนั้นลูกก็ออกปากเลยนะว่าแม่ไม่เคยอยู่เลยนะเสาร์อาทิตย์ก็บอกลูกนะว่าคนอื่นเขาก็ไป”

“แต่ใหม่ๆเราก็อี๊ดอี๊ดอยู่เหมือนกัน ก็อี๊ดอี๊ดเหมือนกันเวลาพอ.พาไปก็ต้องไปเสาร์ อาทิตย์ แล้วพีก็มีลูกเล็กด้วยช่วงนั้นแล้ว แพนก็เรียนโทด้วยอย่างไปเสาร์อาทิตย์เราก็ต้องเอาลูกไป ฝากยายเอาไปให้ป้าไปเลี้ยงบ้าง ช่วงนั้นลูกก็ออกปากเลยนะว่าแม่ไม่เคยอยู่เลยนะเสาร์อาทิตย์ก็บอก ลูกนะว่าคนอื่นเขาก็ไป”

“แพนพีนะบอกเลยเมื่อก่อนกลางคืน ไม่เห็นทำอย่างนี้ คือเราใหม่คำว่าใหม่ เรา ก็ ต้องเตรียม ต้องศึกษา วันเสาร์อาทิตย์ก็มาเขียนสื่อทำบัตรคำ ทำของเล่น เพื่อนำมาให้เด็กเล่น”

“อย่างที่พีบอกพีจะมีการบ้านกลับไปทุกวันเลยเด็กเขาต้องเรียนเรื่องนี้ๆ จะต้อง หาไว้ให้เด็ก”

“...เสาร์อาทิตย์ก็ต้องหาสื่อหาอุปกรณ์เพื่อที่จะนำมาสอนเด็ก”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค. 47)

“...พัฒนาในด้านความรู้ของเรา หลังจากที่ได้เข้าร่วมโครงการวพร.พีก็ได้อบรม นะวิจัยไม่รู้ก็ ครั้งจำไม่ได้ อบรมโครงการอบรมหลายอย่างก็ได้พัฒนาตัวเราเอง...”

“...เราได้ความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น ใรู้ด้วยตนเองคือ ที่ได้อบรมมาจะเป็นการ อบรมเชิงปฏิบัติการ ได้ทำด้วย ได้รู้ได้ทำทำให้เราเข้าใจง่ายขึ้นแล้วก็ดีขึ้น เราก็เอาวิธีการเหล่านั้น แหะมาใช้กับเด็ก ทำไปพร้อมๆกัน”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

“...ได้พัฒนาการเรียนการสอน เราได้ไปเห็นว่าคนอื่นเขาทำอะไร สื่ออันไหน เข้าทำเราก็ขอนำมาใช้เราทำได้เราก็ทำ ทำไม่ได้ก็ลอก จากเขามาบ้างนำมาประยุกต์ใช้กับเด็กเรา...”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

“โรงเรียนแสงอรุณมีการเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนคือ การตื่นตัวของครู”

“ครูก็ได้รับการพัฒนาเข้าใจ ระบบมากขึ้น แล้วก็ถูกกระตุ้นอยู่ตลอดเวลา”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“...เปลี่ยนนะจากที่ดูจากการส่งงานก็ทำส่งกันได้เวลาไปอบรมเราก็ไปกันเป็น กลุ่มเป็นหมู่ คณะบางคนเขาจะเปลี่ยนน้อยเปลี่ยนมากไม่รู้นะโดยสภาพรวมๆก็ดีกว่าเมื่อก่อน”

“เปลี่ยนแปลงที่เห็นชัดที่เกิดจากโครงการ วพร. จริงๆ คือครูเปลี่ยนพฤติกรรม การ สอนไป ในทางปฏิรูปมากขึ้นกว่าเดิมมีการใช้สื่อมากขึ้น มีการสนใจเด็ก รวมๆแล้วคือ เปลี่ยน พฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ขึ้น ก่อนนี้ไม่ใช่สื่อเดี๋ยวนีู้จักกิจกรรมเสริมความรู้เด็ก ใจเย็นลง กับการจัดการเรียนรู้ พี่ถือว่าเขาได้เปลี่ยนพฤติกรรมแต่ถ้าวางล้อมันเป็น 20 วงล้อ อย่างนี้ นะคะ พี่ก็ ว่าคุณครูก็เปลี่ยนไปสักประมาณ 4 - 5 วงล้อ...”

“...ก็เห็นการเปลี่ยนแปลงดีขึ้นในเรื่องของการเรียนการสอนของครู การจัดกิจกรรมของครูแต่ผลต่อเด็กนั้นก็มาหลายๆ รูปแบบ...”

“ครูเปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการเรียนรู้ซึ่งเป็นผลจากที่เขาได้อบรมมาแล้วเรานิเทศงาน ใน สักส่วน 50 ต่อ 50 นิเทศจากเรา หรือ การ *feedback* จากที่ประชุม จากส่วนของนักวิจัยภายนอก มันไปอยู่ในส่วนหัวๆของการอบรมจากตรงนี้ก็สักประมาณ 20 ส่วนการนิเทศ 80...”

“...มีการพูดคุยกันถึงปัญหานักเรียนมาก ขึ้นร่วมกันคิดแก้ปัญหาเด็ก ร่วมกันคิดทำสื่อร่วมกันคิดจัดกิจกรรม...”

“...เดี๋ยวนี้เขาหันหน้ามาร่วมกันคิด ปรีกษา งาน ทำด้วยกันจัดงานเป็นฐาน เขาก็ร่วมกันจัดงานได้แบ่งงานแล้วก็รู้จักรับผิดชอบ คุยกันดีขึ้น...”

“...สอนแล้วก็ ต้องตรวจสอบดูว่าเด็กรู้ไหม และซ่อมเสริมกันรู้จักแบ่งงาน รับผิดชอบงานมากขึ้น คุยปัญหาเรื่องเด็กมากขึ้น เข้าใจเด็กพิเศษมากขึ้น...”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

(ข) ผลกระทบต่อผู้บริหาร ผู้บริหารได้พัฒนาความรู้ของตนเองจากการเข้าร่วมอบรมกับครูทุกครั้ง ผลจากความร่วมมือทำให้โครงการอื่นๆของโรงเรียนได้รับประโยชน์พร้อมกับผู้บริหาร ได้รับรางวัลผู้บริหารดีเด่นด้วย และผู้บริหารยังได้พัฒนาโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

“ไม่มีนัดไหนที่พี่จะพลาด จะต้องเข้าอบรมด้วย และอบรมจนสิ้นสุดมันจะมีอยู่ บางครั้งที่เราคิดธุระถ้าเขายังไม่จบการอบรมเราก็จะไปตอนท้าย”

“...มีมาใหญ่ๆ ก็ 3 โครงการ คือ 1) โครงการให้รู้จักเด็กพิเศษมากขึ้น 2) โครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ...3) โครงการอนามัย มีขยายผลไปถึงว่าช่วยชุมชนทำอะไรไหม มีสัมพันธ์กับชุมชนแล้วมีงานที่ช่วยเชื่อมโยงกันหรือเปล่า พอดีมันก็ตรงกับโครงการ วพร. ที่มีการเอาชุมชนเข้ามาช่วยร่วมงานสร้างสุขภาพจิตให้นักเรียนเรียนดีๆ ครู สบายใจ พอดีในโครงการวพร.เราก็จะต้องมีกัลยาณมิตรกัน จากการที่เราสนิทกันดีๆส่วนตรงนี้ มันก็ไปเสริมงานอนามัยพอดีเลยอนามัยมันมีเกณฑ์ของมันเยอะ มี 10 ข้อ โรงเรียนก็เลยได้รับโรงเรียนอนามัยระดับเหรียญเงิน...”

“...อีกอันหนึ่งเขาให้ผู้บริหารส่งผลงานพี่ก็ส่งผลงานไปก็ได้ผู้บริหารดีเด่นมาประจำปี 2546”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

“ผอ.เมตตาไม่หยุด เขายังทำอะไรต่างๆของเขาอยู่ครูก็เต็มใจที่เข้าร่วมโครงการผู้บริหารก็พึงพอใจต่อโครงการเขายังมีการทำโครงการ โนน โครงการนี้อยู่”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“พี่ก็ยังคงพัฒนาโรงเรียนต่อไป เพราะเรามาอีกก้าวหนึ่งของการพัฒนาแล้ว เราได้พัฒนาครูให้เขาพร้อมที่จะทำงาน ฉะนั้นหากมีโครงการอะไรมาอีกก็คงต้องพัฒนากันไป”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

(ค) ผลกระทบต่อนักเรียน นักเรียนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยและกระบวนการเรียนรู้ มีโอกาสได้รับการจัดการเรียนรู้ที่สนุกสนาน มีประโยชน์ต่อการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับชีวิตประจำวันมากขึ้น และได้ศึกษานอกสถานที่ ร่วมรู้จักสัมพันธ์กับเพื่อนต่างโรงเรียน ต่างท้องถิ่น

จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในห้องเรียนและนอกห้องเรียนและสัมพันธ์ภาพระหว่างเพื่อนและครู พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมทางประชาธิปไตยค่อนข้างชัดเจน เช่น การเดินแถวเข้าห้องเรียน การทำกิจกรรมหน้าเสาธง การไหว้ การประชุมสภานักเรียน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาในช่วงเข้าร่วมโครงการ รวมทั้งมีพฤติกรรมการอ่านมากขึ้นที่ได้สังเกตจากกิจกรรมยอคนักอ่านซึ่งเป็นกิจกรรมที่ครูจัดให้ทุกวันอังคาร สังเกตเห็นจากความกระตือรือร้นของกลุ่มนักเรียนชั้นป.5-6 ในการจัดเตรียมสถานที่บริเวณสนามฟุตบอลของโรงเรียนและการเตรียมหนังสือสำหรับให้เพื่อนนักเรียนทุกคนอ่าน

“อย่าง ป.4 รุ่นนี้ก็จะอ่านหนังสือได้ดี อ่านได้เกือบทุกคนเลยคือ โครงการนี้เมื่อ 2 ปีก่อนใช้ใหม่ ตอนนั้นที่อยู่ ป.2 แล้วก็จะรักการอ่าน ...พวกนี้เขาจะชอบอ่าน อย่างเช่น อ่านการ์ตูนหรือหนังสือนิทาน บางทีก็จะขออนุญาตว่าจะขออ่านหนังสือเล่มนั้นเล่มนี้นะถ้าเขาว่างเขาจะมาขอ”

“นักเรียนชั้นป.4 จะเห็นได้ว่านักเรียนกล้าพูด กล้าคิด และกล้าแสดงออก นั่นคือรุ่นแรกที่เรามาเข้าโครงการวพร...”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 24 ธ.ค.47)

“นักเรียนก็ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาหลายๆด้าน ได้เรียนจากวิธีการที่หลากหลายที่ครูได้ไปอบรมมาแล้วเอามาใช้ โดยเฉพาะได้ไปร่วมเรียนรู้กับโรงเรียนเครือข่ายที่เข้าร่วม ไปเห็นโรงเรียนอื่นเขาเป็นอย่างไร ได้รู้จักเพื่อนที่อื่น ”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

“เราเคยเอานักเรียนของสาธิตมหาวิทยาลัย AU เข้ามาดูสถานศึกษา ของเราพาไปดูสถานที่สำคัญของอำเภอบางกระทุ่มตรงนี้ถือว่าเด็กได้ร่วม ในตอนแรกมี 3 โรงเรียนไปดูที่แหล่งการเรียนรู้ที่เป็นธรรมชาติเลยนะ มีน้ำตก มีถ้ำที่เนินมะปรางเป็นโรงเรียนหนึ่ง จังหวัดพิษณุโลกเด็กได้ไปศึกษา ถ้าเราอยู่แค่นี้มันก็แค่นี้มีความรู้แค่นั้นเอง พอเข้าร่วมโครงการวพร.พอเราได้ไปหลายๆที่เด็กเขาก็ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน...”

“...พอเขาได้เรียนรู้ได้อยู่ด้วยกัน มีการเข้าค่ายด้วยกันครั้งหนึ่งเด็กเราก็เห็นเด็กในเมือง เด็กในเมืองก็เห็นเด็กชนบทเรา แต่เด็กในเมืองจะต่างจากเด็กของเราคือ การแก้ปัญหาเฉพาะหน้าของเราจะไวกว่า คือเขามีประสบการณ์อย่างเด็กในเมืองเวลาเขาทำอะไร เขาจะมีผู้ปกครองทำให้เขาเสร็จแต่เด็กบ้านนอกหรือชนบทนี่จะต้องทำเอง เด็กเราจะรับอาสาเร็วกว่า...”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนชั้น ป.5 จำนวน 4 คน ซึ่งเป็นนักเรียนของครูผู้ให้ข้อมูลหลัก เกี่ยวกับกิจกรรมของโรงเรียนและการสอนของครู พบว่า นักเรียนได้ร่วมกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นและต้องการให้มีการจัดกิจกรรมลักษณะนั้นอีก และได้เรียนรู้จากการสอนที่หลากหลายของครู

“ได้เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆที่โรงเรียนจัดขึ้น ไปที่โรงเรียนสาธิต แล้วก็ไปคูโรงเรียนอื่นๆ ได้เรียนรู้จากท้องถิ่นที่เป็นประโยชน์กับเรา ได้รู้จักเพื่อนต่างโรงเรียน อยากให้ครูจัดอีก”

“สนุกคะ ได้เรียนอะไรใหม่ๆ”

“ครูมีการสอนแบบใหม่ๆ มีสื่อ มีใบงานให้ทำ แล้วก็ให้ทำโครงการ”

(นักเรียนชั้นป.5: สัมภาษณ์กลุ่ม, 24 ธ.ค.47)

(ง) ผลกระทบต่ออาจารย์มหาวิทยาลัย อาจารย์มหาวิทยาลัยต้องคิดหากิจกรรมต่างๆเพื่อพัฒนาครูโรงเรียนเครือข่ายที่เข้าร่วม โครงการให้มีความรู้เพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน

“...ก็คิดหากิจกรรมต่างๆร่วมกับผอ. ทั้งสาธิตแล้วก็แสงอรุณนะ ว่าเราจะทำอะไรกัน แต่ประเด็นหลักๆคือต้องให้ครูมีความรู้...”

(อ.พิสมัย, 22 ธ.ค.47)

“...พออาจารย์เค้าจะทำอะไรก็ต้องคุยกับผอ.อีกครั้งที่เราจะทำตรงนั้นตรงนี้ ในส่วนผมก็เป็นในเรื่องสื่อ ไปสาธิตบ้าง เอาไปให้ครูที่โรงเรียนบ้าง ตรงนี้ผมก็ต้องเตรียม แต่ผมเตรียมไว้เป็นจำนวนมากมีทุกเรื่องที่บ้านใครสนใจก็มา ผมก็เป็นวิทยากรให้ ตรงนี้ก็เป็นกิจกรรมหนึ่งในโครงการที่เราเอาออกไปให้โรงเรียน...”

(อ.พิสมัย, 22 ธ.ค.47)

“อาจารย์เองเขาก็จะมีกิจกรรม หากมีอบรม ประชุมอะไร ก็จะทำให้โรงเรียนเข้าร่วมด้วย จะบอกพี่มาอีกทีหนึ่งว่าจะให้ครูเข้าร่วมอบรมไหม...”

(ผอ.เมตตา, 20 ธ.ค.47)

(จ) ผลกระทบต่อชุมชน ผู้ปกครองได้มีโอกาสรับรู้ความเคลื่อนไหวทางการศึกษา และมีบทบาทในการเข้าร่วมพัฒนาการเรียนรู้ของบุตรหลานร่วมกับโรงเรียนมากขึ้น

“โรงเรียนเปิดวันเยี่ยม โรงเรียนผู้ปกครองก็จะเข้ามาแทรกทุกชั้นเข้ามาเราไม่ทำหีบโหย่งเหมือนเมื่อก่อนที่มาเที่ยวเดินๆดูแล้วก็กลับแต่จะให้ผู้ปกครองเข้าไปอยู่ในห้องเรียนกับคุณครูเลยเป็นสามเส้า ผู้ปกครองเข้ามาเด็กก็ยังอยู่ ครูก็ยังอยู่ให้ผู้ปกครองดูว่าพอใจผลงานลูกหลานไหม คุณครูมีปัญหาอะไรบ้าง ....แล้วมันก็ได้ผลผู้ปกครองบางคนไม่ได้สนใจเด็กนะ พอผ่านกิจกรรมนี้ไป ไปซื้อสืให้ลูก”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค. 47)

“ทุกวันที่ 8 ของเดือนเราจะมีประชุมหมู่บ้าน ...ถ้าเราไปร่วมประชุม เราจะได้ feedback ได้ปฏิสัมพันธ์ พูด ไปเขาตอบกลับมาได้...เข้าร่วมประชุมเพื่อประชาสัมพันธ์โรงเรียนว่า ตอนนี้เราทำอะไรแล้วเอาเขาเป็นส่วนร่วม...”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค. 47)

“เมื่อเราให้เด็กทำกิจกรรมก็จะมีผู้ปกครองมาร่วมด้วย อย่างที่เราจัดงานลอยกระทง คราวที่แล้ว ทางวัดมอบเงินให้ครู 1000 บาท ให้ครูจัดการประกวดของเด็กทุกอย่าง ชาวบ้านเห็นให้เงินมา 500 บาท ฝึกการนั่งสมาธิอะไรของเขาแล้วแต่เขาอยากให้เราทำอะไร เขามีส่วนร่วมเข้ามาเลย จากการทำโครงการวพร.นี้ เราสามารถดึงชาวบ้านเข้ามาได้เพราะชาวบ้านเขาเห็นกิจกรรมเรา...”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค. 47)

“โรงเรียนมีอะไรเขาจะแจ้งให้เราทราบตลอด จะให้ช่วยเหลืองานอะไร หรือให้ไปร่วมกิจกรรมกับเด็ก ผอ.เขาจะแจ้ง เขาจะมาร่วมกับเราตลอดนะ มาประชุมกับคณะกรรมการหมู่บ้าน ที่กำหนดไว้วันที่ 8 ของทุกเดือน ตรงนี้เราก็ได้มีส่วนร่วมร่วมกับโรงเรียนเยอะ”

(คนในชุมชน: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“...ครูนี้อบรมบ่อย เขาก็มีแบบไปตอนกลางวันพักเที่ยง ไปที่อำเภอข้าง ที่โรงเรียนข้าง เขาเปลี่ยนการเรียนการสอนใหม่แต่แต่ละครั้งครูก็ต้องไปอบรม เวลาครูจะไปไหนก็จะมาพูดคุยให้ฟัง จะไปประชุมตรงนั้นตรงนี้ ไปอบรมกี่วัน...”

(คนในชุมชน: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

4.2.5 ลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูและอาจารย์มหาวิทยาลัย พื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 เป็นแบบนำพัฒนา

ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบนำพัฒนา มีลักษณะสำคัญ 5 ประการดังนี้ (1) มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน (2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน (3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย (4) มีการทบทวนความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และ (5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย ในการดำเนินงานร่วมกันอาจารย์มหาวิทยาลัยมีบทบาทมากกว่าครู โดยบทบาทที่แสดงออกของอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นทั้งผู้ฝึกอบรมให้ความรู้ ติดตาม ให้คำปรึกษาระหว่างดำเนินงาน กระตุ้นการทำงาน อำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เป็นผู้กำหนดกิจกรรมต่างๆตามความต้องการของโรงเรียนและจุดที่ต้องการพัฒนา ร่วมกัน ความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบนำพัฒนา ต้องมีการประสานงานกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อรายงานความก้าวหน้าและการให้ข้อมูลย้อนกลับระหว่างกัน ดังนั้นผู้มีบทบาทสำคัญ คือ ผู้บริหารโรงเรียน

(1) มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน ครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกันเพื่อให้เกิดความชัดเจนในการดำเนินงานของแต่ละฝ่าย

“เราก็จะมีการคุยกับทาง โรงเรียนสาธิตซึ่งเป็นต้นแบบบูรณาการ เรานี้เป็นเครือข่ายแต่เจ้าของโครงการวิจัยหลักนี่คือนักวิจัยหลักจากมหาวิทยาลัย AU คือท่านอ.พิสมัย เราจะมีการประชุมกันเสมอว่าเพื่อให้ไปสู่เป้าหมายของโครงการซึ่งเราก็ดึงหัวข้อการวิจัยไว้ ทำอย่างไร จึงจะเกิดการบูรณาการในโรงเรียน...”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

“...เขาก็ตั้งเป้าหมายและจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ พัฒนาการอ่านการเขียนแต่แสวงอรุณต้องการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของเด็กในกรอบใหญ่ของเราก็คือ การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนา...”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

(2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน ครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยต่างมีความเข้าใจในบทบาทของตนเองในการทำงานร่วมกัน

“จริงๆแล้วทางโครงการเขาไม่ได้ต้องการให้เราไปสั่งการในโรงเรียนเข้าไปจัดการอะไรในโรงเรียน แต่จะเป็นตัวกระตุ้นให้เขาคิดของเขาเองเขาอยากจะทำอะไรในรูปแบบของเขาเอง เป้าหมายคือ เขาจะต้องทำของเขาเอง แต่ชื่อเป็นการสอนแบบบูรณาการ...”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“...โรงเรียนนี้เสมือนจะอยู่ในจุดที่ค้อยกว่า เป็นหน่วยงานที่ไปฟังฟังเขา แล้วจริงๆก็เป็นอย่างนั้น เขาให้เราฟังฟังในด้านสถานที่ ด้านอะไร โรงเรียนอยู่ในฐานะที่ต้องไปฟังเขา แม้จะไปเคียงคู่กัน ก็เพียงแค่ไปแลกเปลี่ยนเรียนรู้ อยู่ในสภาพที่ฟังฟัง เราฟังเขานะ”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

(3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย ครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย ตัวอย่างกิจกรรมคือ การผลิตสื่ออุปกรณ์คณิตศาสตร์

“ผมเคยไปชวนเพื่อน ถ้าใครอยากรู้คณิตศาสตร์ไปด้วยกันไปอบรม ไปหาอาจารย์ พิษณุด้วยกัน เสาร์อาทิตย์ เอนเวลาว่างไป”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

“ครูรุ่งแจ้งเขาก็ไปทำสื่อทำอะไรที่บ้าน อ.พิษณุนะช่วงนั้น เพราะแต่ก่อนบ้านแกอยู่ตรงนั้น อ.พิษณุก็เล่าให้ฟังเหมือนกัน ครูรุ่งแจ้งเขาก็ทำอะไรหลายๆอย่างมาพัฒนาการเรียนการสอน”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

“อาจารย์รุ่งแจ้ง โรงเรียนแสวงอรุณ ก็พยายามที่จะทำตัวเป็นผู้นำกลุ่ม แต่จบพลศึกษา ก็พยายามที่จะทำสื่อ โดยมาทำกันที่บ้านนี้แหละวันเสาร์-อาทิตย์แต่ก่อนบ้านอาจารย์เขา จะอยู่

ติดกันกับเราก็ได้มาศึกษาเรื่องสื่อ เรื่องต่างๆ อย่างเวลามีการอธิบายการใช้สื่อการสอนครูคน อื่นๆ เขาก็จะมาด้วยเวลาเขามาแต่ละครั้ง เขาก็จะได้สื่อการสอนติดตัวกลับไปด้วย”

(อ.พิชญ: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

(4) มีการทบทวนความสัมพันธ์ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยมีการประชุมพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอ เพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานของแต่ละฝ่าย

“ก็จะนัดคุยกันก่อน โทรมัด หรือบางที ผอ.เขาเข้ามารับมาส่งลูกเขาที่เรียนอยู่ที่นี่ เขาก็จะแวะมาคุย ก็มีผู้ช่วยวิชาการของสาธิตด้วยอีกคน เราจะทำงานกันลักษณะนี้ คุยกันแบบไม่เป็นทางการมาก จะทำอะไร จะเอาอย่างไร จะไปทางไหน ช่วงแรกๆมันก็สะเปะสะปะกันอยู่นะ”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“...บางทีก่อนที่พี่จะมาโรงเรียนก็จะแวะหาอาจารย์ เพราะอาจารย์ต้องการให้เราเก็บข้อมูลเชิงคุณลักษณะว่ามีการเปลี่ยนแปลงอะไร คุณครูพูดอะไร แล้วเราจัดการอะไรไปบ้าง อาจารย์จะไม่ค่อยมีเวลามาโรงเรียน ส่วนมากเราจะเป็นฝ่ายไปหา ก็จะมีผ. วิชาการที่สาธิตด้วยรวมเป็น 3 คน...”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

(5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ให้ความช่วยเหลือโรงเรียนในด้านต่างๆ เช่น การให้สื่ออุปกรณ์คณิตศาสตร์กับครู การอำนวยความสะดวกในด้านสถานที่ เอกสาร วิทยากร

“ระหว่างที่เราออกไปเยี่ยม ไปนิเทศแต่ละ โรงเรียน ผมก็จะติดเอาพวกอุปกรณ์ สื่อ คณิตศาสตร์ ไปให้ครูที่โรงเรียนด้วย ไปสาธิตการสอนให้ครูเขาเห็นเป็นตัวอย่าง”

(อ.พิชญ: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“สื่อที่ท่านให้มา เราเอามาประยุกต์ใช้ ปรับปรุงใช้กับของเราสื่ออันไหนที่ให้มา เราสามารถใช้ได้หมดแหละ ก็เข้าใจเรียนรู้ได้ดีขึ้น สื่อ มันช่วยเราเยอะ”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

“...ช่วยได้เยอะ หนึ่งสถานที่ เขาก็จะให้ใช้ที่มหาวิทยาลัย AU ห้องประชุมติดแอร์ เราไม่ต้องไปเปลือง เงินตรงนี้ ไมโคร โฟน โอเวอร์เสด แล้วก็เรื่องอาหาร เครื่องดื่ม การดูแล เอกสาร เขาก็มีคนพิมพ์ให้เราโดยเจ้าหน้าที่โรงเรียนสาธิต แล้วก็เรื่องวิทยากร...”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

4.2.6 สภาพความรู้ และการปฏิบัติงาน หลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็น หุ้นส่วนในการวิจัยของครูโรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัย

(ก) สภาพความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนหลังการดำเนินงานความริเริ่ม ของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

ครูผู้สอนได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องต่อไปนี้ 1) การสอนแบบบูรณาการ 2) การเขียนแผนแบบบูรณาการ 3) การจัดกิจกรรมบูรณาการ 4) การสอนแบบโครงงาน 5) การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และ 6) สื่อการเรียนการสอน ซึ่งเป็นความรู้ที่ครูได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้

“พี่ได้จากโครงการนี้เยอะจากที่เราไปอบรมจากโครงการนี้แหละวิจัยก็ต้องใช้อยู่ การสอนโครงงานพี่ก็ได้จากส่วนนี้เยอะ”

“ความรู้ที่ได้รับก็จากการที่ไปเข้าโครงการพร.กับเขานี้แหละ ก็พอดีมีโครงการเขียนแผนแบบบูรณาการเข้ามาอีก ก็ได้เข้ามาเพิ่มเติม อบรมมา 3 – 4 ครั้ง เป็นส่วนหนึ่งในโครงการด้วย แล้วก็โครงการที่แฟนของผมเป็นวิทยากรให้ แล้วก็ของเขาก็อบรมให้”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

จากการสังเกตการเรียนการสอนของครูรุ่งอรุณพบว่า การจัดการเรียนการสอนของครูรุ่งอรุณพยายามบูรณาการสิ่งต่างๆเข้าไปในการเรียน อย่างเช่นการเตรียมความพร้อมของนักเรียนก่อนสอนได้ให้นักเรียนท่องคำอาขยานและใช้เพลงนำในการสอน พอถึงขั้นสอนวิชาคณิตศาสตร์ ก็สอดแทรกความเป็นประชาธิปไตย สอดแทรกคุณธรรม พอถึงขั้นสอนวิชาภาษาไทย ก็สอดแทรกวิชาคณิตศาสตร์ สอดแทรกความมีวินัย

“คือเรารู้หลักการแล้วไง เวลาเราจะสอนให้นักเรียนเขารู้อะไรมันก็เป็นเป้าหมายไว้ แล้วเราจะจัดกิจกรรมอะไรใส่เข้าไปก็ให้มันสอดคล้องกันกับวิชาที่สอน”

“สื่อการสอนพวกนี้พี่ก็ได้ไปเห็นที่นั่นที่นี้เวลาเราไปดูงานที่โรงเรียนอื่น อย่างบางอันก็เอาของสาธิตมาบ้าง เราก็มาปรับเป็นของเราให้มันเหมาะกับเด็กเราด้วย”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 24 ธ.ค.47)

ดังนั้นความรู้ที่ครูรุ่งอรุณได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ จึงเป็นความรู้ที่จำเป็นสำหรับครูรุ่งอรุณในการนำเอามาใช้ในการปฏิบัติงาน

จากการสังเกตการเรียนการสอนของครูรุ่งแจ้งพบว่า ก่อนการสอนครูรุ่งแจ้งได้นำเอาสื่อต่างๆจากตู้ด้านหลังห้องเรียนซึ่งใช้เก็บเอกสาร อุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนไว้มาเตรียมไว้ก่อนที่จะสอน ซึ่งในช่วงเช้านี้จะต้องสอนวิชาคณิตศาสตร์ชั้นป.4 – 5 – 6

“จริงแล้วสื่อมีประโยชน์เยอะจริงๆผมจึงพยายามหาเวลาว่างที่จะผลิตสื่อแล้วก็ต้องให้ตรงกับในเนื้อหาของเราที่เราจะสอนไม่ต้องยก ตัวอย่างมาก เห็นสื่อปุ๊บเด็กรู้”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

“ผมยังผลิตสื่อได้น้อย อยากให้ได้สื่อที่มันหลากหลาย อีกอย่างหนึ่งสื่อเทคโนโลยีนี้ผมอยากใช้เยอะๆ เพราะต่อไปเด็กมันต้องใช้สื่อกับเทคโนโลยีเยอะมาก ... สื่อคอมพิวเตอร์ประเภทนี้เด็กจะชอบมากๆเลย เพราะเขาหนี้อยากจากการเรียนหรือเครียดๆจากการเรียน สื่อก็จะคล้ายๆเกมส์ ซึ่งเมื่อเล่นแล้วก็เหมือนกับการพักผ่อนไปในตัว แล้วยังได้ความรู้จากสื่อเหล่านี้ด้วย มันก็สนุกของเขาไปอีกแบบหนึ่ง เรียนวิชาคณิตศาสตร์ก็ไม่เครียด”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

“...พอติมาเข้าโครงการ วพร.ก็อบรมการสอนแบบบูรณาการ อีก 2 ครั้งก็เป็นการเข้าทวนแล้วมันก็ไม่ได้แตกต่างจากที่เราเคยอบรมมาเหมือนกันหมด ก็ทำให้ผมเกิดความชำนาญขึ้น คือต้องทำบ่อยๆ...”

“...เขียนแผนบูรณาการนี้ต้องทำบ่อยๆเพราะว่าเราต้องมาซึ่งหลักสูตรกันเลย คูมาตรฐานมันจะไม่ได้ตกหล่น เราบูรณาการไปแล้วบางตัวที่ไม่ได้บูรณาการมันก็จะหายไปมันก็ต้องมีแผนรองรับเป็นตัวกำหนดของเราอีกทีหนึ่งเรื่องนี้สอนไปหรือยัง”

“เราก็มาศึกษาหาข้อมูลย้อนหลังก่อนที่จะมาถึงที่เราสอนนี่เป็นอย่างไรเราก็ไปถามแล้วก็ดูผลสัมฤทธิ์ เอ๊ะ ผลสัมฤทธิ์ก็ต่ำ เราก็เลยทำการวิจัยเด็กคนเนี่ย เป็นเพราะอะไร ทำไมมันไม่ทำการบ้าน ก็สรุปว่ามัน ทำไม่ได้มันไม่เข้าใจวิธีการตั้งแต่ขั้นแรกๆมาเลย อ่านก็ตะกุกตะกัก”

“เราได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น ใจรู้ด้วยตนเองคือ ที่ได้อบรมมาจะเป็นส่วนที่ทำให้เราเข้าใจง่ายขึ้นแล้วก็ดีขึ้น เราก็เอาวิธีการเหล่านั้นแหละมาใช้กับเด็ก ทำไปพร้อมๆกัน”

“ตอนนี้ถ้าถามเรื่องการสอนแบบบูรณาการ ผมก็สามารถอธิบายได้ เพราะเราทำมาเยอะแล้วไง ไม่ว่าจะเป็นการเขียนแผน หรือการจัดกิจกรรมมันก็ไม่ยากแล้ว เราสามารถนำความรู้ตรงนี้แหละไปขยายผลให้กับเพื่อนๆคนอื่นได้”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

ดังนั้นความรู้ที่ครูรุ่งแจ้งได้รับการเข้าร่วมโครงการ จึงเป็นความรู้ที่จำเป็นสำหรับครูรุ่งแจ้งในการนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน

ครูผู้สอนได้เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในแต่ละด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้านการเรียนการสอนมีลักษณะได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและใช้วิธีสอนที่หลากหลายขึ้น เช่น สามารถสอนแบบบูรณาการได้ สามารถสอนแบบโครงงานได้ สามารถจัดกิจกรรมบูรณาการได้ สามารถเขียนแผนให้เหมาะสมกับนักเรียนได้ 2) ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนมีลักษณะได้จัดเตรียมสื่อ ผลิต พัฒนาและนำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น 3) การทำวิจัยมีลักษณะสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กนักเรียนได้ 4) การจัดห้องเรียน มีลักษณะดังนี้ ได้จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้มากขึ้น และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีลักษณะให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมกับการจัดการเรียนการสอน

1) ครูผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและใช้วิธีสอนที่หลากหลายขึ้น เช่น สามารถสอนแบบบูรณาการได้ สามารถสอนแบบโครงงานได้ สามารถจัดกิจกรรมบูรณาการได้ สามารถเขียนแผนให้เหมาะสมกับนักเรียนได้

จากการสังเกตการเรียนการสอนของครูรุ่งอรุณพบว่า ครูได้นำวิธีการสอนแบบบูรณาการมาใช้ในการเรียนการสอน โดยเป็นการบูรณาการภายในเนื้อหาและข้ามกลุ่มสาระให้ผสมกลมกลืนกันไป พร้อมสอดแทรกคุณธรรมและประชาธิปไตยให้กับนักเรียน โดยครูผู้สอนคนเดียวเป็นคนจัดและหลายคนช่วยกันจัดเป็นกิจกรรมการบูรณาการทั้งช่วงชั้น จากการสังเกตการเรียนการสอนพบว่า การสอนวิชาภาษาไทย ครูได้ให้นักเรียนอ่านหนังสือเรื่องหนึ่งครูได้ตกลงเวลากันว่าจะใช้เวลาเท่าใด โดยใช้หลักประชาธิปไตย ให้ออกเสียง ครูบูรณาการวิชาคณิตศาสตร์เรื่องการลบจำนวนเข้ามา โดยถามนักเรียนว่า ห้องเรียนเรามีกี่คน ออกเสียงไปกี่คน ที่ยกมือเมื่อสักครู่นี้ แล้วที่เหลือเท่าไรที่ไม่ออกเสียงให้นักเรียนลบเลข

“ถ้าใช้การสอนแบบบูรณาการในการเรียนการสอน ตอนแรกที่เริ่มก็ยากนะเพราะต้องมาดูแลเนื้อหาทั้งหมดอะไรที่จับเข้าด้วยกันได้เนื้อหาที่โยงมาหากัน เราต้องทำงานหนักก่อนที่จะมา สบายนะ พอเรามาบูรณาการเราจะไม่ห่วงแล้วว่า จะทันหรือไม่ทันตรงไหนที่สามารถสอดแทรกได้เราก็สอดแทรกเลยที่ก็มีความคิดเห็นว่าบูรณา การมันก็ดีเหมือนกันแล้วก็ไม่ต้องห่วงว่าเนื้อหาจะไม่ทันแล้วเราก็เป็นผู้ตรวจสอบว่าวิชานี้เรื่องนี้ เราสอนไปแล้วนะเราจะรู้เพราะเราสอนคนเดียว”

“เวลาสอนก็ได้พยายามที่จะบูรณาการกับวิชาอื่นๆ รวมทั้งสอดแทรกพวกคุณธรรมและประชาธิปไตยไปด้วย การสอนอาจจะไม่ตรงกับแผนที่เราเขียนไว้ แต่เราก็สามารถที่จะปรับได้ ว่าเรื่องนี้สอนไปแล้ว เรื่องนี้ยังไม่สอน เราจะรู้เพราะเราสอนคนเดียว”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 24 ธ.ค.47)

ครูรุ่งอรุณได้นำวิธีการสอนแบบโครงงานมาใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

“อบรมโครงงานก็ไปอบรมมาแล้วก็ลองเอามาทำกับนักเรียนดู การสอนแบบโครงงานนี้ก็วิธีสอนที่ช่วยพัฒนาการคิด การทำงานเป็นกลุ่มของนักเรียนได้”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 24 ธ.ค.47)

“...แล้วครูก็เคยให้ทำโครงงาน แบบทำเป็นกลุ่มกับเพื่อน”

(นักเรียน: สัมภาษณ์, 24 ธ.ค.47)

ผลการวิเคราะห์เอกสารของครูรุ่งอรุณ พบว่า ครูได้ให้นักเรียนทำโครงงานอย่างหลากหลาย เช่น (1)การศึกษาคำที่มี ห นำ ในหนังสือภาษาไทย ของนักเรียนชั้นป.2 (2)การศึกษาตัวสะกดแม่กด ของนักเรียนชั้นป.2 (3) การสร้างโจทย์การบวกเลขจำนวนสองหลักจากแผ่นโฆษณา ของนักเรียนชั้นป.2 (4) การสำรวจจำนวนนักเรียนในโรงเรียนของนักเรียนชั้นป.2 และ(5) การสำรวจต้นไม้ในบริเวณโรงเรียนของนักเรียนชั้นป.2

ครูรุ่งแจ้งสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้การสอนแบบบูรณาการเป็นแนวทางในการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียน โดยมีลักษณะเป็นการบูรณาการแบบข้ามกลุ่มสาระ และภายในสาระ จากการสังเกตการเรียนการสอนพบว่า การจัดการเรียนการสอนวิชาคณิตศาสตร์ของครูรุ่งแจ้งได้มีการบูรณาการภายในเนื้อหาสาระวิชา เช่น ครูเชื่อมโยงเรื่องของเกมและสื่อที่เป็นรูปเหลี่ยมต่างๆ ไปยังเรื่องพื้นที่ของสามเหลี่ยมและสี่เหลี่ยม แล้วโยงไปเรื่องเศษส่วนและใช้กิจกรรมบูรณาการในวันสำคัญเป็นลักษณะการเชื่อมโยงระหว่างวิชา

“ผมพยายามปรับเปลี่ยนการสอนไปเรื่อยๆ ให้มันเหมาะกับนักเรียน คือไม่ใช่ว่าจะสอนแบบเดียวไปตลอด เพราะเด็กมันจะเบื่อ หากมีกิจกรรมใหม่ๆ มาเด็กมันจะชอบ บรรยากาศในการเรียนมันก็สนุก เราก็ไม่เครียดด้วย”

“ผมก็จะมีรูปแบบที่ใช้อยู่ประจำคือ ให้นักเรียนแบ่งกลุ่มทำงาน ช่วยกันคิด เวลาที่เรามอบหมายงานให้เขาก็จะได้ช่วยกันทำ แล้วก็การสอนแบบบูรณาการผมจะทำตลอด”

“ส่วนใหญ่ผมจะทำบูรณาการเดือนละ 1 ครั้ง เมื่อผ่านมาเรื่อยๆ นี้ผมเพิ่งทำล่อยกกระทงไป ลอยกระทงผมก็จัดโดยการเอา 4 สาระมารวมกันเช่น ประวัติเป็นมาอย่างไร ให้เขาศึกษาประวัติเป็นวิชาสังคมประดิษฐ์กระทงเป็นของการทำงานและเทคโนโลยี ศิลปะและกิจกรรมเข้าจังหวะเป็นพลศึกษา มีการรำวง แล้วเด็กจะทำได้หมดที่ผมทำนั้นเป็นช่วงชั้นที่ 2 ที่นี้ช่วงชั้นที่ 1 ขอมาแจมด้วยเราก็ไม่ว่ากันคือเราจะทำทุกเดือนเอาวันสำคัญเข้ามาแทรก”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

“ที่เราเพิ่งจัดไปก็เป็นกิจกรรมลอยกระทง มีการบูรณาการข้ามกลุ่มสาระ ครูก็จะมาร่วมกันวางแผนว่าจะเอาอย่างไร จะเอาสาระไหนมาบูรณาการ ครูรุ่งแจ้งเองก็จะเป็นผู้รับผิดชอบในส่วนของการสรุปงาน ....”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

“พี่ก็มาร่วมกับลุงหน่อย (ครูรุ่งแจ้ง) นะเอาเด็กป. 2 มาจัดบูรณาการด้วย คือจะใช้วันสำคัญวันหนึ่งเป็นเนื้อเรื่องที่จะนำเอาวิชาหลายๆวิชามาบูรณาการเข้าไป โดยนักเรียนก็จะได้ร่วมกิจกรรมที่หลากหลายในแต่ละกลุ่มสาระ”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 24 ธ.ค.47)

“ได้เข้าร่วมฐานต่างๆในวันลอยกระทง ครูจะมีกิจกรรมให้ทำในวันนั้น แล้วก็ เป็นลักษณะเวียนฐาน สนุกดี ได้ความรู้ด้วยคะ”

(นักเรียนชั้นป.6: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

“มีกิจกรรมเยอะตอนวันบูรณาการ ครูเขาก็จะมาร่วมกันหลายคน ส่วนครูรุ่งแจ้งก็จะให้นักเรียนทำกิจกรรมวิชาคณิตศาสตร์ แล้วก็พลศึกษาด้วย”

(นักเรียนชั้นป.6: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

“เรียนกับครูเขาก็สนุกดีนะ มีสื่อให้ดูหลายอย่างดี แล้วก็มีการให้นักเรียนทำ
เยอะ”

“ขอเวลาให้ทดลอง อย่างที่เรียนวันนี้เรียนเรื่องการชั่ง การตวง ก็ได้ออกไปทำที่
ละคน”

(นักเรียนครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

2) ครูผู้สอนสามารถจัดเตรียมสื่อ ผลิต พัฒนาและนำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอน
มากขึ้น

ครูรุ่งอรุณสามารถจัดเตรียมสื่อการเรียนการสอนเพื่อใช้กับนักเรียนได้ จากการ
สังเกตการเรียนการสอนพบว่า ครูได้เตรียมเอกสารซึ่งเป็นใบงานวิชาต่างๆที่ถ่ายเอกสารไว้
เรียบร้อยแล้ว จัดไว้เป็นวิชาๆ ที่ขึ้นวางเอกสารหน้าชั้นเรียนด้านขวามือของนักเรียน เพื่อสะดวกใน
การหยิบมาใช้ แล้วได้นำมาแจกให้นักเรียนคนละแผ่น เป็นใบงานการคิดเลขเร็วของวิชา
คณิตศาสตร์

“พี่ก็เตรียมมาและจะเตรียมไว้ล่วงหน้า เช่น ใบงานวิชาคณิตศาสตร์ พี่ก็จะเตรียม
ไว้ให้เด็กพอดีพี่ไปได้หนังสือจากลูกชายด้วยลูกชายเขาเคยไปแข่งคณิตศาสตร์แล้วครูเขาสนับสนุน
ลูกชายพี่อยู่ ป.3 เราก็ได้ฟังลูกบ้าง”

“พี่จะทำใบงานพิมพ์คอมพิวเตอร์ปริ้นท์ออกมาแล้วเอาไปถ่ายเอกสารแล้วเอามา
แจกให้เขาทำ”

“พอเข้าโครงการ มาดู สื่อกันทั้งใบงาน ทั้งสื่อเราต้องเตรียมให้เด็กก่อน ถ้าวัน
จะสอนเด็กเขาไม่ได้ตั้งนั้นเราจะต้อง เตรียมพร้อมทุกอย่างอย่างที่พี่บอกพี่จะมีการบ้านกลับไปทุก
วันเลยเด็กเขาต้องเรียนเรื่องนี้นะๆ จะ ต้องหาไว้ให้เด็ก”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 24 ธ.ค.47)

“คือเราใหม่คำว่าใหม่ เรา ก็ต้องเตรียม ต้องศึกษา วันเสาร์อาทิตย์ก็มาเขียนสื่อทำ
บัตรคำ ทำของเล่น เพื่อนำมาให้เด็กเล่น”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

“พวกสื่อการสอน แบบฝึกหัด ครูรุ่งอรุณเขาทำช่วงที่เข้าโครงการ ในห้องเขาจะมี
เยอะเห็นใช่ไหม พวกพี่ก็ทำกันช่วงนั้นนะ แล้วก็เอามาสอนเด็ก ยุคปฏิรูปมันต้องใช้สื่อการสอน เรา
ไปอบรมกันมาแล้วก็ต้องมาทำให้เด็กกัน

(เพื่อนครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 24 ธ.ค.47)

“เวลาเรียนครูให้อ่าน มีคำมาให้อ่านบนกระดาน มีแผ่นป้ายให้ออกไปหน้าห้อง ”

(นักเรียนครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 24 ธ.ค.47)

“คุณครูให้ทำใบงาน ให้ท่องสูตรคูณ ให้คิดเลขเร็ว ให้ร้องเพลง ให้เล่นเกม”

(นักเรียนครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 24 ธ.ค.47)

“ตอนที่หนูเรียนกับครูรุ่งอรุณตอนนั้น ครูเขามีสื่อ มีอะไรมาให้ทำเยอะคะ”

(นักเรียนชั้นป.3: สัมภาษณ์, 24 ธ.ค.47)

“พี่เข้าไปนิเทศการสอนของครูรุ่งอรุณ ครูเขาก็มีสื่อมีอะไรพร้อมสำหรับสอนเด็ก ก็ได้มาในช่วงที่เข้าโครงการ จากของราชภัฏบึง ที่ทำเองบ้าง”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

ครูรุ่งแจ้งได้นำความรู้เกี่ยวกับการทำสื่อการเรียนการสอนที่ได้รับจากอาจารย์มหาวิทยาลัยมาประยุกต์ใช้และปรับปรุงให้เหมาะสมกับนักเรียน รวมทั้งสามารถผลิตและพัฒนาสื่อร่วมกับอาจารย์มหาวิทยาลัยโดยใช้เวลาวางในวันเสาร์อาทิตย์ไปที่บ้านของอาจารย์มหาวิทยาลัย ตลอดจนได้ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อด้วย

“...ทีนี้พอเราผลิตสื่อได้แล้วเราก็ลองนำมาใช้กับเด็ก เด็กป.6 ที่จบไปแล้วของปีที่แล้วนะที่ผมทำวิจัยด้วย เด็กมันอ่านไม่ได้คิดเลขไม่ได้ แล้วก็ยอมถูกตีเป็นประจำ ทีนี้พอเราเอาสื่อพวกนี้มาใช้ก็เหมือนที่ผมเล่าให้ฟังไปแล้ว ผมให้เด็กแต่งโจทย์วิชาคณิตศาสตร์ เด็กก็ได้ภาษาไทยไปโดยไม่รู้ตัว”

“พอเขียนแผนปุ๊บจะต้องเตรียมสื่ออย่างไร ผมสอนคณิตศาสตร์ก็ต้องเตรียมสื่อคณิตศาสตร์ปรึกษาท่านอาจารย์บ้าง แล้วก็ได้สื่อมา ได้วิธีการใช้มา บางครั้งเราไปเห็นสื่อ สื่อตัวนี้เราไม่เคยใช้ผมก็จะต้องศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับสื่อ นั้น”

“สื่อที่เด็กจะต้องเตรียมกับเราก็มีอย่างเช่นเรื่องของการหาเส้นรอบวงผมจะให้นักเรียนหาขนาดหาค่ามาตรฐานพายอาร์หาเส้นรอบวง เขาก็จะต้องหาเชือกมาค้ำด้วยมาวัดค่า หาค่าคงที่ของมัน พอเราเติมแต่งโจทย์อะไรใหม่ๆเข้าไปเขาสามารถใช้แทนค่าสูตรเข้าไปได้เลย บางครั้งเราเองไม่ต้องทำให้เด็กมันช่วยกัน ให้เด็กเขามีส่วนร่วมด้วยมันก็สนุกไปอีกอย่างหนึ่ง บางทีเราก็ไม่ต้องเหนื่อยแล้วเขาอยากรู้อะไร”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

“สื่อที่ท่านให้มา เราเอามาประยุกต์ใช้ ปรับปรุงใช้กับของเราสื่ออันไหนที่ให้มา เราสามารถใช้ได้หมดแหละ ก็เข้าใจเรียนรู้ได้ดีขึ้น สื่อ มันช่วยเราเยอะ”

“อาจารย์ก็ถามว่ารุ่งแจ้งว่างไหมเสาร์อาทิตย์ ทีนี้เสาร์อาทิตย์ถ้ามีเวลาวาง ผมก็จะไปหาอ.พิชญ แล้วก็นั่งทำสื่อ สื่อที่ผมได้มานั้นท่าน อ.พิชญ จะมีกองไว้ให้แล้วเราจะทำอะไรก็ไปดึงออกมา แล้วก็มาผลิตกัน”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

“ครูรุ่งแจ้งเขาก็ไปทำสื่อทำอะไรที่บ้าน อ.พิชญนะช่วงนั้น เพราะแต่ก่อนบ้านแกอยู่ตรงนั้น อ.พิชญก็เล่าให้พี่ฟังเหมือนกัน ครูรุ่งแจ้งเขาก็ทำอะไรดีๆหลายอย่างมาพัฒนาการเรียนการสอน”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

“อาจารย์รุ่งแจ้ง โรงเรียนแสงอรุณ ก็พยายามที่จะทำตัวเป็นผู้นำกลุ่ม แต่จบผลศึกษาก็พยายามที่จะทำสื่อ โดยมาทำกันที่บ้านนี้แหละ วันเสาร์-อาทิตย์แต่ก่อนบ้านอาจารย์เขา จะอยู่ติดกันกับเราก็ได้มาศึกษาเรื่องสื่อ เรื่องต่างๆ อย่างเวลามีการอธิบายการใช้สื่อการสอนครูคน อื่นๆ เขาก็จะมาด้วยเวลาเขามาแต่ละครั้ง เขาก็จะได้สื่อการสอนติดตัวกลับไปด้วย”

(อ.พิชญ: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“ครูเขาจะมีสื่อ มีอุปกรณ์อะไรต่างๆเยอะ เห็นครูเขาเอาเก็บไว้ในตู้ ครูเขาเคยเอามาสอนอยู่ก็จะเอามาสอนพวกเรา ให้เราลองเล่นดู แล้วก็ถามว่าเป็นอย่างไร”

(นักเรียน: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

จากการสังเกตการเรียนการสอนพบว่า ครูรุ่งแจ้ง ได้ใช้สื่ออุปกรณ์วิชาคณิตศาสตร์ ประกอบการเรียนการสอนโดยระหว่างที่สอนนั้นครูรุ่งแจ้งได้พยายามหยิบสื่อต่างๆที่ได้มาในช่วงการเข้าร่วมโครงการมาสอนนักเรียนและเกี่ยวข้องกับเรื่องที่เรียน เพื่อทำให้นักเรียนเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากยิ่งขึ้น

“สื่อที่ อ.พิชญให้มา เราเอามาประยุกต์ใช้ ปรับปรุงใช้กับของเราสื่ออันไหนที่ให้มา เราสามารถใช้ได้หมดแหละ ก็เข้าใจเรียนรู้ได้ดีขึ้น สื่อ มันช่วยเราเยอะ”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

จากการสังเกตการเรียนการสอนพบว่า ในขณะที่ครูรุ่งแจ้งสอนวิชาคณิตศาสตร์ ได้ถามนักเรียนถึงผลคูณของเลขจำนวนหนึ่ง นักเรียนคิดช้าและตอบช้า ดังนั้นครูรุ่งแจ้งจึงเดินไปหลังห้องไปหยิบสื่อการสอนเรื่องการคูณมาให้ให้นักเรียนดู ซึ่งนักเรียนก็เริ่มให้ความสนใจกับสื่อดังกล่าว บางคนบอกว่าเคยเห็นแล้ว สื่อชิ้นนี้จะเป็นแผ่นตัวเลขหนึ่งถึงร้อย และจะมีแผ่นประกบทับเป็นรูปร่างต่างๆเมื่อทับแล้วก็จะปรากฏตัวเลขตามแม่สูตรคูณ

“ครูเขาจะมีสื่อมาให้เรียนบ่อยๆ เวลาเรียนทำให้เราสนใจขึ้น อย่างที่ได้ไปเรียนกับคอมพิวเตอร์วันนี้ก็สนุกก็จะได้ความรู้ด้วย”

“ครูเขาก็จะมีกิจกรรมกลุ่มให้ทำ แล้วก็ชอบให้นักเรียนดูสื่อการสอน เช่น ลูกแก้ว เอามาบวกลบกัน สื่อหลายอย่างครูเขาชอบให้พวกเราได้ทดลองกัน”

“ครูชอบให้เราเรียนกับสื่อ ครูเขาชอบถามให้เราตอบ ให้เราคิด เราตอบไม่ได้ ครูเขาก็ให้เพื่อนคนอื่นช่วยตอบ จะไม่ดี แต่จะใช้เหตุผลให้เราเข้าใจว่าทำไมมันถึงไม่ถูก”

(นักเรียน: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

นอกจากนี้ผลการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูรุ่งแจ้งได้สะท้อนถึงการใช้สื่อว่า

“.....ผู้สอนต้องพัฒนาตนเอง จัดหาสื่อ นวัตกรรมใหม่ๆ โดยเน้นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมให้มากที่สุด เพื่อการให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างมีความสุข”

(ครูรุ่งแจ้ง: วิเคราะห์เอกสาร, 23 ธ.ค.47)

ดังนั้นสื่อการเรียนการสอนจึงเป็นสิ่งที่ครูผู้สั่งได้ตระหนักว่าต้องนำมาใช้กับนักเรียนให้มากที่สุดเพราะได้ช่วยให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเห็นรูปธรรมของสิ่งนั้นมากขึ้น

3) ครูผู้สอนสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนานักเรียนได้

ครูรุ่งอรุณ ได้ทำวิจัยเรื่องนักเรียนขาดระเบียบวินัยในตนเอง ดังนั้นครูรุ่งอรุณจึงได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้เวลา 4 สัปดาห์ในการสังเกต ครูรุ่งอรุณ ได้สรุปผลที่เกิดขึ้นทุกสัปดาห์ และในสัปดาห์สุดท้ายของการทำวิจัยครูรุ่งอรุณ ได้สรุปว่านักเรียนมีพฤติกรรมดีขึ้นมีเพียงส่วนน้อยที่ยังต้องแก้ไข

...พฤติกรรมที่มีระเบียบวินัยในตนเองของนักเรียนนั้นมีถึง 16 คน ที่ครูไม่ต้องคอยควบคุมดูแลและยังมีอีก 3 คน ที่ยังปฏิบัติตามข้อตกลงของห้องเรียนไม่ได้ ครูต้องคอยดูแลเอาใจใส่ไปอีกต่อไป...

(ครูรุ่งอรุณ: วิเคราะห์เอกสาร, 24 ธ.ค.47)

“ตอนที่ทำวิจัยเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่ก็ทำคณิตศาสตร์ควบคู่กันไปด้วยอย่างการบวกเลขลบเลข เราก็ว่าเด็กเรา 2-3 คนเนี่ยอ่อนคณิตศาสตร์ เราก็จะหาทางแก้ไขแต่ตรงนี้”

“เราก็เด็กตลอดคนอย่างเขามีนิสัยรักการอ่าน ชอบอ่านหนังสือเวลาเขาทำอะไรๆ มันก็ดีขึ้นเพราะมันเป็นพื้นฐานที่จะเรียนต่อไปเด็กๆ พอโตไปเห็นหนังสืออะไรก็อยากอ่าน เราก็จะบอกเสริมอีกว่าอ่านวันละหน้าสองหน้าก็ได้แต่ให้อ่านทุกวันก็ดี เราทำวิจัยตรงนี้เด็กมันก็ดีขึ้นจริงๆ”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

ผลการวิเคราะห์เอกสารของครูรุ่งอรุณพบว่า ครูได้ทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนจำนวน 4 เรื่อง โดยเป็นเรื่องเกี่ยวกับการแก้ปัญหานักเรียนในวิชาภาษาไทย และวิชาคณิตศาสตร์ และปัญหาระเบียบวินัย ดังนี้ (ก) พัฒนาทักษะการบวกเลขสองหลักที่มีการทดของนักเรียนชั้นป. 2 (ข) นักเรียนขาดวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นป. 2 (ค) การพัฒนาการอ่านหนังสือของนักเรียนชั้นป. 2 และ (ง) การพัฒนาการคัดลายมือของนักเรียนชั้นป. 2

ครูรุ่งอรุณ ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาทักษะคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นป.5 ผลการวิจัยทำให้พบ สาเหตุของปัญหาและสิ่งที่ตัวครูต้องปรับปรุงแก้ไข เช่น วิธีการสอนคณิตศาสตร์ การใช้สื่อ ปัญหาเกี่ยวกับความสามารถของนักเรียน

(ก) การที่นักเรียนไม่ส่งงาน มีสาเหตุคือนักเรียนไม่เข้าใจ ไม่มีความรู้และทำไม่ได้

(ข) การแก้ไขปัญหาคือต้องวิเคราะห์ความสามารถของนักเรียนให้ตรงตามจริงที่สุด

(ค) การสอนคณิตศาสตร์ต้องสอนเป็นลำดับ ขั้นตอน และต้องใกล้ชิด เอาใจใส่ศึกษาปัญหาเพื่อแก้ปัญหาและผู้สอนต้องพัฒนาตนเอง จัดหาสื่อ นวัตกรรมใหม่ๆ โดยเน้นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมให้มากที่สุด เพื่อการให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยความสุข

(ครูรุ่งอรุณ: วิเคราะห์เอกสาร, 21 ธ.ค.47)

“...เราก็มาศึกษาหาข้อมูลย้อนหลังก่อนที่จะมาถึงที่เราสอนนี่เป็นอย่างไรเราก็ไปตามแล้วก็ได้ดูผลสัมฤทธิ์ เอ๊ะ ผลสัมฤทธิ์ก็ต่ำเราก็เลยทำการวิจัยเด็กคนเนี่ย เป็นเพราะอะไร ทำไมมันไม่ทำการบ้าน ก็สรุปว่ามัน ทำไม่ได้มันไม่เข้าใจวิธีการตั้งแต่นั้นแรกๆมาเลย อ่านก็ตะกุกตะกัก...”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

4) ครูผู้สอนได้จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้มากขึ้น

ครูรุ่งอรุณได้จัดห้องเรียนให้เป็นบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน จากการสังเกตห้องเรียนพบว่า ห้องเรียนสะอาด โปร่งสบาย อากาศถ่ายเทสะดวก มีการตกแต่งมุมต่างๆ ในห้องเรียนด้วยกระดาษสีที่ตัดเป็นรูปต่างๆ มีภาพประกอบความรู้ มีสื่อการสอนต่างๆแขวนไว้บริเวณด้านข้างของกระดานดำ มีมุมอ่านหนังสือของนักเรียน โดยจะมีหนังสือที่หลากหลาย เช่น หนังสือนิทาน หนังสือเสริมความรู้ หนังสือเรียน หนังสือการ์ตูน ตรงชั้นวางเอกสารของครูจะมีแฟ้มงานและหนังสือจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ

“ห้องเรียนต้องสะอาดมันถึงจะน่าเรียน ตอนเข้ามาพี่ก็จะทำความสะอาดห้องเรียน ต้องทำให้เด็กดู บางทีเด็กมันเล็กทำไม่สะอาด พี่ก็ต้องทำ เพราะถ้าห้องมันรก ไม่สะอาดแล้วเวลาเรียนมันก็ไม่สบาย”

“ห้องเรียนที่พี่จัดไปตามรูปแบบที่พี่คิดว่ามันจะเหมาะกับเด็กนั่นแหละ ไปเห็นที่อื่นเขาจัดแบบนั้นแล้วเด็กเขาก็ได้เรียนรู้เต็มที่ มีที่อ่านหนังสืออะไรอย่างนี้ พี่ก็อยากให้นักเรียนรักการอ่านหนังสือ พี่ก็จัดมุมหนังสือ อยากให้เด็กมันรู้อะไรบ้างเราก็จัด เด็กมันยังเล็ก บางทีพี่ก็ให้เด็กมันจัดช่วย...”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 24 ธ.ค.47)

“..คือเราเน้นให้ครูจัดห้องเรียนให้เด็กเรียนแบบมีความสุข ได้หยิบได้จับ ให้มีบรรยากาศน่าเรียนตรงนี้พี่จะเน้นครูทุกคน...”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 23 ม.ค.47)

ในการจัดห้องเรียนของครูรุ่งอรุณจึงสามารถสะท้อนให้เห็นถึงการจัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

5) ครูผู้สอนได้ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนระหว่างที่เข้าร่วมโครงการนั้น ครูรุ่งอรุณได้ดึงผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลเรื่องการเรียนของลูกหลาน

“พี่ก็มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนรักการอ่านคือ พอนักเรียนอ่านเสร็จปุ๊บก็จะให้ผู้ปกครองของเด็กเซ็นต์ชื่อมาว่าเด็กอ่านได้แล้ว พอเข้ามาหรือเวลาว่างๆเราก็จะให้เด็กเขามาอ่านให้เราฟังตรวจสอบว่าอ่านได้จริงหรือไม่ ผู้ปกครองบางคนก็จะสนใจดีบางคนก็จะไม่สนใจ”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 24 ธ.ค.47)

“ให้นักเรียนมีสมุดบันทึกการบ้านว่าวันนี้ทำอะไรทำเสร็จแล้วก็ให้พ่อกับแม่
เซ็นชื่อมา”

(ครูรุ่งอรุณ: สัมภาษณ์, 24 ธ.ค.47)

“ตอนที่เรียนวิชาภาษาไทยกับครูรุ่งอรุณ ก็จะได้อ่านกิจกรรมก่อนข้างเยอะ ถ้าเป็น
วิชาภาษาไทยครูก็จะให้อ่านให้ครูฟัง ไปอ่านให้พ่อกับแม่ฟัง แล้วก็เล่าให้เพื่อนฟัง...”

(นักเรียนชั้นป.4: สัมภาษณ์, 24 ธ.ค.47)

“...รู้สึกครูเขาจะมีงานให้เด็กมาทำแล้วให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมด้วย เขาคงเน้นขึ้น
ลูกผมมันก็เรียนที่นี้ก็มีอะไรมาให้ดู ให้ช่วยทำบ่อย..”

(คนในชุมชน: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

ผู้บริหารได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องต่อไปนี้ (1) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม
(2) การจัดปัจจัยเกื้อหนุน (3) การนิเทศภายใน และ(4) การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งเป็นความรู้
ที่ผู้บริหารได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงาน

“หลักๆเลยที่เป็นแนวทางหรือยุทธศาสตร์ของโรงเรียนในการดำเนินงาน ก็คือ
การบริหารให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม การจัดปัจจัยเกื้อหนุน การจัดระบบนิเทศภายใน แล้วก็การให้
ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งความรู้เหล่านี้ก็เป็นความรู้ที่ทำให้มีความ
ชัดเจนขึ้นในการทำงานของเราที่จะพัฒนาไปตามที่โครงการกำหนดไว้”

“ถ้าเราไม่เอาข้อมูลจากการนิเทศของนักวิจัยภายนอกมาเข้าสู่การพัฒนา เขาพูดไว้
แล้วเราไม่นำมาสื่อและพัฒนาต่อมันก็จะไม่เกิดผล”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

“ถ้ามาพูดแล้วก็ปล่อยไป ไม่ฟังว่านักวิจัยภายนอกมานิเทศคุณครูว่าไง ไม่สนใจ
การนิเทศของเขานะ มันก็จะไม่เกิดอะไรเลย เขามาพูดลอยๆก็ได้ พูดแล้วก็ไป แต่ว่าเราอยู่ เราเอา
คำพูดของเขามาทำต่อ ตรงนี้ต่างหากที่มันเคลื่อนไหว ถ้าเขาพูดแล้วเราไม่สนใจ หากไม่ทำก็ไม่มีใคร
สนใจอะไร ก็ไม่เกิดอะไรขึ้นเลย”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

ผู้บริหารได้เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในด้านต่างๆดังนี้ 1) การพัฒนาครูมี
ลักษณะได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้ ได้กระตุ้นส่งเสริมให้กำลังใจครูในการทำงาน
มากขึ้น 2) การบริหารงานมีลักษณะได้ใช้วิธีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น และ3) การมี
ส่วนร่วมของชุมชนมีลักษณะได้ดึงชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนมาก
ขึ้น

ผอ.เมตตาได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้ ได้กระตุ้นส่งเสริมให้
กำลังใจครูในการทำงานมากขึ้นและมีความต่อเนื่อง

จากการสังเกตการประชุมประจำเดือน ผอ.ได้เปิดประเด็นเกี่ยวกับการไปศึกษาดูงานที่อื่นเพราะเป็นการพัฒนาความรู้ของครู โดยผอ.ได้ยกเหตุผลว่าเมื่อได้ไปเห็นที่อื่นเขาจัดได้อย่างไร เราก็จะได้นำมาปรับ นำมาประยุกต์ใช้ได้ อย่างหลักสูตรอนุบาลเรตอนนี่ ผอ.ก็อยากจะให้ครูไปดูงานอีกครั้งที่โรงเรียนในเมืองสักแห่งหนึ่ง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่องและมากขึ้น

“...อย่างในที่ประชุมวันนี้ที่ก็อยากให้ครูเขาไปอบรม ไปดูงานเพิ่มเติมอีกเพื่อจะได้นำมาทำได้อีกต้อง แล้วผลมันก็จะเกิดกับนักเรียน”

“...ที่ก็จะพาคุณครูเราไปอบรมเพื่อพัฒนาความรู้ของคุณครูเขาเสียก่อน ก่อนทำอะไรอื่นๆครูจะต้องมีความรู้ เพื่อให้เขาเกิดความมั่นใจในการทำงาน”

“เราก็จะให้ครูที่เขาเก่งหน่อยให้เขาพูด เนื่องจากการอบรมเรื่องนี้บ่อย พอ 3 ครั้งคุณครูเขาพอจะมีความรู้ในการถ่ายทอดได้แล้ว เรามีโอกาสจัดที่ไหน เราจะให้คุณครูที่เก่งนี้จะกะไปเสริมความเป็นผู้นำให้เขา ไปลองเป็นวิทยากรร่วม เวลาที่เขาไปเป็นวิทยากรร่วมกับวิทยากรเราก็จะได้เช้ควว่าเขาเข้าใจชัดหรือเปล่า”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

“เราก็จะให้แรงจูงใจครู นอกจากจะต้องให้เด็กเก่งแล้ว ยังบอกว่าอาจารย์ทำตรงนี้นะ เก็บผลงานด้วย เพื่อประเมินปรับปรุงตำแหน่ง”

“ถึงแม้ว่าโครงการจะสิ้นสุดไปแล้วนะ แต่พี่ก็พยายามที่จะรักษาบรรยากาศการทำงานตรงนี้ไปเรื่อยๆ โดยการกระตุ้นส่งเสริม ให้ครูเขาได้รับความรู้เพิ่มขึ้น”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

“ผอ.เป็นคนที่มีไฟในเรื่องวิชาการมากนะ เป็นคนหัวไว ทันสมัย เขาก็คล่องตัวพยายามประสานงานตลอด แล้วก็ให้เพื่อนครูไปอบรมบ่อยๆจนได้มีหน่วยงานอื่นเข้ามา อย่างเช่นการมีโครงการวพร.นี้แหละเข้ามา ก็จะมีการให้ครูเราทุกคนไปอบรมตลอด เดียวนี้คุ้มมันเป็นเรื่องปกติไม่ได้อัดอัดอะไรแล้ว”

(ครู: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

“ผอ.พาไปอบรมที่นั่นที่นี้บ่อย ให้ครูเรามีความรู้...”

(ครู: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“พี่จะถูกกระตุ้นจากผอ.บ่อย อย่างถามเรื่องที่เราไปอบรมมาแล้วเอามาใช้กับนักเรียนบ้างไหม เกิดผลอย่างไร แก่ใจอย่างไร คือมันก็ทำให้เรารู้สึกว่าเราจะอยู่เฉยๆไม่ได้นะ”

(ครู: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

“ผอ.จะกระตุ้นให้ครูเขาเกิดความ ภาคภูมิใจเอาไปเป็นตัวอย่างที่น่าที่นั่น จัดอบรมโดยให้ครูเป็นวิทยากรเป็นผู้รู้บ้าง เพื่อสร้างกำลังใจให้กับครู ให้เขาได้พัฒนา”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“ผู้บริหารเขาเก่ง เป็นคนช่างพูด เป็นคนที่พยายามที่จะกระตุ้นครู ที่มีลูกเล่น ลูกชน เขาก็จะมีวิธีการต่างๆของเขา”

(อ.พิชญ: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

ผอ.เมตตา ใช้วิธีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยได้สร้างบรรยากาศหรือเปิดโอกาสให้มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจังมากขึ้น

“ที่ประชุมกันไป พี่ก็จะใช้ลักษณะการประชุมแบบกัลยาณมิตร คือ ไม่ใช่คำพูดรุนแรง หรือใช้คำพูดที่ทำให้ผู้อื่นเสียหาย แล้วก็ให้โอกาสทุกคนมีความสำคัญเท่าๆกัน ไม่มีใครเด่น แล้วก็ไม่มีใครด้อย ให้กำลังใจ ชมเชยการทำงานของครูเขา แล้วก็เคารพการตัดสินใจของทุกคน เวลาที่เราทำงานอีกจะต้องมีความยืดหยุ่น หากเกิดความผิดพลาดอะไรก็ไม่ซ้ำเติม มันเป็นลักษณะของการสร้างบรรยากาศให้การทำงานรู้สึกที่ทุกคนมีส่วนร่วมในงาน”

“ พี่ได้สร้างความเข้าใจกับคณะครูเกี่ยวกับการทำงานร่วมกัน ซึ่งมันจำเป็นที่จะต้องมีส่วนร่วมในหลายๆด้าน เช่น ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมสรุปงาน ร่วมแก้ไข แล้วสิ่งสำคัญในการทำงานร่วมกันกับคนหลายๆคนนี้จะต้องยึดเป้าหมายของงานเป็นหลัก เคารพความคิดซึ่งกันและกัน ให้เกียรติ ให้ความนับถือทางสังคม รู้จักผ่อนคลายความตึงเครียดของงาน แล้วก็ขจัดความขัดแย้งที่เกิดขึ้น ไม่ให้เกิดในงานที่เราทำ”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

“...เปลี่ยนแปลงไปอีกอย่างก็คือว่าก่อนนี้พี่จะคิดคนเดียวชะเยอะเหมือนกันนะ โครงการนี้จะทำอะไรพี่จะนั่งนึก และมองโดยสภาพ จะร่วมถามกับครูก็จะคิดเป็นนิสัยปัจจุบัน “ว่าเป็นอย่างไรอาจารย์เห็นเป็นอย่างไรบ้าง อาจารย์คะลองสะท้อนกลับซิอันนี้อาจารย์ว่าดีไหม” จะมีถามทั้งกลุ่ม ใหญ่และถามรายเดี่ยว แล้วก็สังเกตปฏิกิริยาครูมากขึ้น วัตถุประสงค์ของการเปลี่ยนแปลงและเข้าניתศตาม ผลงานเด็กเยอะขึ้น...”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“ผอ.เป็นผู้นำเยอะเลย ก็จะปรึกษากัน ลุงเราจะทำอะไรกันดีลองคิด ให้เด็กได้เรียนสนุกๆ ต่างคนก็ต่างไปศึกษามาตรฐานศึกษาหลักสูตร เนื้อหานี้มันน่าจะเข้ากับที่จะเรียนตรงนี้ได้ นะ”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

“คือที่โรงเรียนนี้ก็จะอยู่กันแบบพี่น้องนะ อยู่กันแบบสบาย พอมีโครงการนี้เข้ามา ก็มีระเบียบอะไรหลายอย่างเข้ามานะ ก็ช่วยเหลือกันไม่ทิ้งกัน จากที่เคยเห็นที่อื่นนะคนที่ทำงานเด่น ก็จะเด่นอยู่คนเดียว แต่ที่นี่ไม่ใช่ ถ้าทำก็จะช่วยเหลือกัน แต่ก็จะมีงานหนักขึ้น ไม่มีใครเกี่ยง ทุกคนมีส่วนร่วม”

(ครู: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“หากผอ.แกไม่อยู่ที่โรงเรียนก็จะโทรมาหาผม ลุงจะเอาอย่างนี้ดีไหม จะเอาอย่างนั้นดีไหม จะถามความคิดเห็นทุกครั้ง อย่างจะทำโต๊ะปิงปองเห็นไหม ผอ.ก็จะโทรมาถามพี่ต้องซื้ออุปกรณ์ขนาดเท่านี้เท่านี้ จะคุ้มไหม”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 23 ธ.ค.47)

ผอ.เมตตาได้ดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโรงเรียนมากขึ้น

“...เราก็ฝึกตัวเองที่จะประชุมหมู่บ้าน เขามีธรรมเนียม พี่มาร่วมสร้างกับผู้ใหญ่บ้านไว้ ทุกวันที่ 8 ของเดือนเราจะมีประชุมหมู่บ้าน.....เพื่อประชาสัมพันธ์โรงเรียนว่าตอนนี้เราทำอะไร...”

“เขาก็จะช่วยกัน มันก็จะไม่ค่อยห่างชุมชน ชุมชนก็จะเข้ามามีส่วนร่วม จะมีประชุมสม่ำเสมอกับชุมชนเพราะมันอยู่ในเป้าหมายการดำเนินงาน มันปฏิรูปจะต้องพยายามดึงเขา มาสนใจ โรงเรียนให้ได้ สนใจลูกเขาให้ได้”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

“เขาก็พาพัฒนา ไปพร้อมกับผู้ใหญ่บ้าน อย่างประชุมประจำเดือนทุกวันที่ 8 ของเดือน ผอ.ก็ไปร่วม มีอะไรเขาก็จะไปขยายที่นั่น ให้ชาวบ้านรู้”

(คนในชุมชน: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“โรงเรียนประกาศนียบัตรน้อยแล้วชาวบ้านก็เข้าไปร่วมกัน ไม่มีการบังคับ อย่างเช่นวันเด็ก เขามีรายการเล่นกีฬาร่วมกับเด็ก เราก็ไป”

(คนในชุมชน: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“ส่วนใหญ่จะใช้แรงงานช่วยเขา อย่างโรงเรียนจะคิดอาคาร อาจารย์เขาก็มาบอกว่าใครว่างให้มาช่วยกัน ส่วนมากคณะกรรมการเขาก็จะมากัน มาช่วยกันฉาบปูนมั่ง มาดูแลว่าคิดอาคารจะอย่างไร แต่ก่อนผมไม่ค่อยได้เข้าไป”

“อยากช่วยด้วย เวลาไปช่วยกันก็ไปด้วยความพร้อมเพียงกัน อย่างคิดโรงเรียนก็หาเงินได้เกือบสี่แสนกว่าบาท ไม่มีการจ้างช่าง ชาวบ้านออกไปช่วยกัน ฝ่ายผู้หญิงที่ทำครัวได้ก็ไปช่วยกันทำครัว คือเราเห็นความดีเขาเนะ ทั้งๆที่เขาไม่ใช่คนบ้านนี้ด้วย ทำไมเขารักอยากช่วยพัฒนาโรงเรียน เราเห็นก็อยากจะช่วยเขา ผมก็เป็นคณะกรรมการอยู่ 3 ปีได้แล้วครับ”

(คนในชุมชน: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“ผอ.เขาเข้าถึงคณะกรรมการ เข้าถึงชาวบ้าน เขาจะไปเยี่ยมชาวบ้าน ใครป่วยเขายังไปเยี่ยมเลย”

(คนในชุมชน: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“ผู้บริหารมีจุดเด่นในการที่จะประสานงานอะไรต่างๆแล้วก็ประสานงานกับชุมชนจัดกิจกรรมต่างๆ”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“ที่นี้ที่เปลี่ยนนิคหนึ่งคือระบบ การดูจากคนอื่นมาจัดให้เป็นเขาอยู่ในช่วงชั้น แล้วก็ดูกันเอง อนุบาลก็จะมี 2 คนดู ช่วงชั้นที่ 1 ก็ จะมีครูอยู่แค่ 3 คนฝึกให้เขาเป็นทีมงาน แล้วให้เขาจัดการกันเองซึ่งก็ผ่านมาได้ยังไม่ครบปี มันก็จะค่อยๆเริ่มนิคหน้อยๆอยู่ที่เราจะต้องกระตุ้นต่อแต่เปลี่ยนรูปแบบให้ฝึกการนิเทศกันเอง ดูกันเองตักเตือนและบอกเล่ากันเอง โดยที่เราดูห่างๆไปสนับสนุนเมื่อรู้สึกเข้าไป”

(ผอ.เมตตา: สัมภาษณ์, 20 ธ.ค.47)

“..ผอ.เปลี่ยนระบบนิเทศให้ครูมีการนิเทศกันในช่วงชั้น หรือแต่ละชั้น...”

(ครูรุ่งแจ้ง: สัมภาษณ์, 21 ธ.ค.47)

(ข) ความรู้และการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยหลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

อาจารย์มหาวิทยาลัยได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องต่อไปนี้ (1) การสังเคราะห์งานวิจัย และ(2) วิธีการบริหารงานของผู้บริหารซึ่งเป็นความรู้ที่อาจารย์มหาวิทยาลัยได้นำมาใช้ในการปฏิบัติงานและเกิดความเข้าใจยิ่งขึ้น

“ได้เรียนรู้เรื่องการบริหารงานคือ โรงเรียนจะพัฒนาได้นั้นผู้บริหารหรือผู้ช่วยฝ่ายวิชาการต้องติดตาม นิเทศอย่างใกล้ชิด ปล่อยไม่ได้ต้องติดตามถึงช่วงนี้ๆ ต้องทำงานเป็นระบบต้องมีเทคนิคในการพูดจากับผู้ร่วมงาน”

“การสังเคราะห์งานวิจัย...เราสามารถที่จะนำไปแนะนำโรงเรียนเขาได้ด้วย ถ้าหากครูเขาทำ ก็ทำเป็นรูปแบบเดียวกันทั้งโรงเรียน เราก็จะได้เอกสารของโรงเรียน แล้วก็พัฒนาแต่ละเรื่องพอครูเข้าใจหนึ่งเรื่องแล้ว โรงเรียนก็จะพัฒนาต่อไปได้เราใช้ประโยชน์จากตรงนี้นะเพื่อไปแนะนำให้กับคนอื่นๆ”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

อาจารย์มหาวิทยาลัยได้เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในด้านต่างๆมากขึ้นดังนี้ 1) การบริการชุมชนมีลักษณะได้ทำงานร่วมกับผู้บริหารและครู ได้จัดอบรมให้ความรู้กับครู ได้จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โรงเรียนเครือข่าย ซึ่งเป็นโครงการร่วมมือระหว่างโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 2) การทำวิจัยมีลักษณะ ได้นำงานวิจัยในชั้นเรียนของครูที่เข้าร่วมโครงการมาสร้างองค์ความรู้โดยใช้วิธีการสังเคราะห์งานวิจัย

“การทำงานในช่วงนั้นทางเราก็จัดกิจกรรมให้กับคณะครูของโรงเรียนที่เข้าร่วมไม่ว่าจะเป็นการอบรม การจัดประชุมแลกเปลี่ยน เสนองาน การนิเทศเยี่ยมเยียนโรงเรียน พร้อมกับเอาสื่อต่างๆไปให้โรงเรียนเขาด้วย”

“พี่ก็จะไปกับ อ.พิชญ ไปโรงเรียนไปนิเทศการเรียนการสอน หรืออย่างสื่อที่เราผลิตไว้เราก็จะเอาไปแจกให้กับครูที่โรงเรียนกัน”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“ตอนนี้ก็ไปทำงานในส่วนของคณะกรรมการประเมิน โรงเรียน สามารถจะใช้จะนำสิ่งที่ได้จากตรงนี้ได้พบที่ได้เห็นจากตัวอย่างเหล่านี้ ไปแนะนำเวลาเราไปประเมินโรงเรียน ในการที่จะพัฒนา ทำเป็นระบบทำวิจัยในชั้นเรียน มีเป้าหมาย ในการทำงานเราสามารถที่จะเห็นข้อย่อยๆที่จะแนะนำเขาให้เป็นรูปธรรมได้เพราะเราเห็นสิ่งที่ เป็นรูปธรรมจากสิ่งที่เราเคยเห็น เพราะฉะนั้นเราสามารถนำสิ่งเหล่านี้ที่จะไปอธิบายได้ไปให้ความรู้กับคนอื่น ยกตัวอย่างให้เห็นได้”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“สำหรับเราผู้ซึ่งเป็นหัวหน้าโครงการเองเราก็เอาโครงการวิจัยของเขามาสังเคราะห์ได้เอกสารสังเคราะห์งานวิจัย เกิดเอกสารการสังเคราะห์งานวิจัยมาหนึ่งเล่มของโรงเรียน สาธิตเราก็ได้สิ่งต่างๆเหล่านี้เพิ่มขึ้นมา...”

(อ.พิสมัย: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

“เวลาทำงานเราจะทำด้วยกันตลอด เวลาไปไหนก็ไปด้วยกัน จะเอาสื่อการสอน อุปกรณ์คณิตศาสตร์ไปแจกจ่ายให้กับครู ในขณะที่เดียวกันก็ผลิตสื่อไม่ว่าจะเป็นใบงานต่างๆก็จะเก็บไว้เป็นห้องๆเลย เวลาครูเขาอยากจะมาอบรมเกี่ยวกับการสอนคณิตศาสตร์ ผมก็จะอบรมให้ความรู้เขาให้เขาได้ทำสื่ออุปกรณ์ด้วย เขากลับไปก็จะได้อีกกลับไปด้วย”

“เคยได้ไปเป็นวิทยากรพิเศษที่นั่นที่นี้บ้าง อย่างสื่ออุปกรณ์คณิตศาสตร์เหล่านี้ที่อยู่ที่บ้านผมเนี่ยนะ แล้วก็ที่คณะที่เคยทำเอาไว้ ก็เยอะเลย ผมก็จะนำของพวกนี้มาสอนให้กับครูคนไหนสนใจก็มาที่บ้าน ใครอยากจะทำให้ไปบรรยายที่ไหนผมก็ยินดีไปทุกครั้ง”

(อ.พิชญ: สัมภาษณ์, 22 ธ.ค.47)

ผลการวิเคราะห์เอกสารอาจารย์มหาวิทยาลัย พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยได้มีการปฏิบัติงานดังนี้ 1) ได้มีการจัดประชุมครูแต่ละ โรงเรียน 2) ได้มีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร โดยการประสานงานให้ผู้บริหารและครูทุกคนในโครงการได้เข้ารับการอบรม 3) ได้มีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อให้ครูทุกคนได้นำเสนองานที่ทำ 4) ได้มีการจัดทำสื่อการสอนและสาธิตการสอน 5) ได้มีการนิเทศติดตามงานและเยี่ยมเยียน 6) ได้ดำเนินการ โครงการเรียนรู้โรงเรียนเครือข่าย

4.2.7 สรุปการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

(1) การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน

(ก) การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูผู้สอน

ก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ความรู้ของครูผู้สอนในเรื่องเกี่ยวกับการสอนแบบบูรณาการ การเขียนแผนแบบบูรณาการ การจัดกิจกรรม

บูรณาการ การสอนแบบโครงงาน การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และสื่อการเรียนการสอน เป็นความรู้ที่ครูยังขาดความรู้ ไม่รู้หลักการวิธีการ รู้เพียงเล็กน้อย รู้ไม่ชัดเจน ยังไม่ได้นำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติ หลังจากดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแล้วครูผู้สอนได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นในเรื่องเหล่านี้และสามารถนำความรู้เหล่านี้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้

ส่วนการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านการเรียนการสอนสภาพก่อนมีลักษณะสอนเท่าที่มี ตามสภาพจะเอื้ออำนวย สอนแบบธรรมดาไม่ได้ สอนแบบบูรณาการ กังวลเรื่องสอนให้จบ สภาพหลังครูได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและใช้วิธีสอนที่หลากหลายขึ้น ได้แก่ สามารถสอนแบบบูรณาการได้ สามารถสอนแบบโครงงานได้ สามารถจัดกิจกรรมบูรณาการ สามารถเขียนแผนให้เหมาะสมกับนักเรียน ด้านการทำวิจัยสภาพก่อนมีการทำวิจัยแต่ยังไม่แน่ใจเรื่องรูปแบบและวิธีการ ยังไม่เข้าใจวิธีการที่ชัดเจน สภาพหลังครูผู้สอนสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาให้นักเรียนได้ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนสภาพก่อนใช้เท่าที่มี ใช้น้อย ไม่แปลกใหม่ ไม่ได้ผลิตเพิ่ม ยึดตามกระทรวง สภาพหลังครูผู้สอนสามารถจัดเตรียม ผลิต พัฒนาสื่อ แล้วสามารถนำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอนได้มากขึ้นด้านการจัดห้องเรียนสภาพก่อนครูผู้สอนยังจัดตามสภาพที่มีอยู่ไม่ได้เน้นหรือส่งเสริมนักเรียนเท่าที่ควรสภาพหลังครูผู้สอนได้จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้มากขึ้น และด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนสภาพก่อนครูผู้สอนยังไม่ได้ให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สภาพหลังครูผู้สอนได้ให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอนมากขึ้น

(ข) การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของผู้บริหาร

สภาพก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ความรู้ของผู้บริหารในเรื่องเกี่ยวกับการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม การจัดปัจจัยเกื้อหนุน รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียน และการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม เป็นความรู้ที่ยังไม่ได้นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน สภาพหลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยผู้บริหารได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและสามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้

ส่วนการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานของผู้บริหารในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านการพัฒนาบุคลากรสภาพก่อนผู้บริหารมีการพัฒนาครูมีลักษณะได้นำโครงการพัฒนาระบบนิเทศภายในมาใช้กับคณะครูในโรงเรียน โดยมีกิจกรรมหลัก 4 อย่างคือ (ก) ให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง (ข) เสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ (ค) พัฒนาทีมงาน และ(ง) ฝึกทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งได้พัฒนาครูไปได้แล้วในระดับหนึ่ง ได้จัดทำธรรมนูญโรงเรียนร่วมกับคณะครูแล้วพัฒนาครูตามเป้าหมายธรรมนูญ และเน้นไปที่การพัฒนาครูเป็นรายบุคคล สภาพหลังได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้ ได้กระตุ้นส่งเสริมให้กำลังใจครูในการทำงานมากขึ้น ด้านการบริหารงานสภาพก่อนได้ศึกษาข้อมูลสภาพโรงเรียน นักเรียน คณะครู และชุมชนเพื่อหาสิ่งที่ต้อง

ปรับปรุงแก้ไขแต่ยังคงขาดความสม่ำเสมอ และดูแลการทำงานด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่ สภาพหลังผู้บริหารได้ปรับเปลี่ยนการบริหารงานโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมมากขึ้น ด้านการพัฒนาตนเองสภาพก่อนได้ทำตัวเป็นแบบอย่างในด้านต่างๆตามนโยบายการปฏิรูป มีลักษณะนิสัยในการทำงานกับคณะครูด้วยการเป็นผู้มอบหมาย กำกับดูแลและประเมิน แต่ก็ได้ฝึกฝนตนเองให้มีคุณธรรมในการบริหารงาน พัฒนาตนเองให้มีความก้าวหน้าทางการบริหารและวิชาการ มุ่งมั่นพัฒนางานในโรงเรียนและมีการริเริ่มการทำงานเป็นหมู่คณะ สภาพหลังผู้บริหารยังคงพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และได้เน้นการปรับปรุงระบบนิเทศของโรงเรียนให้มีลักษณะการนิเทศแบบทีมงาน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนสภาพก่อนผู้บริหารได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนแต่ด้านการเรียนการสอนค่อนข้างน้อย สภาพหลังผู้บริหารได้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของโรงเรียนมากขึ้น

(2) การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย

สภาพก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ความรู้ของอาจารย์มหาวิทยาลัยในเรื่องเกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัยเป็นความรู้ที่อาจารย์ยังไม่ได้นำมาสู่การปฏิบัติ และความรู้เกี่ยวกับวิธีการบริหารงานของผู้บริหาร เป็นความรู้ที่ได้เคยรู้มาบ้างแต่ยังไม่ได้เข้าใจอย่างชัดเจน สภาพหลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย อาจารย์มหาวิทยาลัยได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น และสามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้

ส่วนการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านการเรียนการสอนสภาพก่อนอาจารย์มหาวิทยาลัยได้มีการปฏิบัติงานร่วมกับคณะครูโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยโดยต้องการให้เป็นโรงเรียนต้นแบบทางด้านการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นแบบอย่างแก่โรงเรียนในท้องถิ่น สภาพหลังอาจารย์มหาวิทยาลัยได้ยังคงร่วมพัฒนางานกับโรงเรียนสาธิตและได้มีการนำเอางานวิจัยในชั้นเรียนของครูที่เข้าร่วมโครงการมาสร้างองค์ความรู้โดยใช้วิธีการสังเคราะห์งานวิจัย ด้านบริการชุมชนสภาพก่อนได้ทำงานเป็นคณะกรรมการประเมินโรงเรียนหรือผู้ประเมินภายนอกของสมศ. และได้ผลิตสื่ออุปกรณ์การสอนสำหรับครูและเป็นวิทยากรพิเศษให้กับหน่วยงานต่างๆ สภาพหลังอาจารย์มหาวิทยาลัยยังคงทำงานเป็นคณะกรรมการประเมินโรงเรียนและผลิตสื่ออุปกรณ์การสอน และได้ทำงานร่วมกับผู้บริหารและครู ได้จัดอบรมให้ความรู้กับครู ได้จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โรงเรียนเครือข่ายมากขึ้น

4.2.8 การวิเคราะห์อิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย พื้นที่กรณีศึกษาที่ 1

ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบนำพัฒนา มีลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ (1) มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน (2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน (3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย (4) มีการทบทวนความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และ (5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย ในการดำเนินงานร่วมกันอาจารย์มหาวิทยาลัยมีบทบาทมากกว่าครู ใช้การประสานงานเป็นยุทธวิธีสำคัญในการดำเนินงาน ผู้บริหารมีบทบาทมากในการประสานความเป็นหุ้นส่วนระหว่างครูและอาจารย์มหาวิทยาลัย อิทธิพลจากความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยได้ทำให้ครูมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้นในการพูดคุยเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง มีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมมากขึ้น แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมากขึ้น กิจกรรมที่อาจารย์มหาวิทยาลัยจัดทำให้ครูได้มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนครูโรงเรียนอื่นในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเกิดความมั่นใจในการปฏิบัติงานมากยิ่งขึ้น ครูได้พัฒนาความรู้ของตนเองด้วยการร่วมเรียนรู้กับอาจารย์มหาวิทยาลัยในการผลิตและพัฒนาสื่ออุปกรณ์คณิตศาสตร์เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนสำหรับนักเรียน อาจารย์มหาวิทยาลัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูมากขึ้นทำให้เกิดความเข้าใจและหาวิธีการช่วยเหลือที่ตรงจุด โดยสรุปอิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบนำพัฒนาได้ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย ผลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจึงเป็นอิทธิพลสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

4.3 พื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 โรงเรียนแสงธรรม (นามสมมติ) และมหาวิทยาลัย BU (นามสมมติ)

4.3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักของโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

(1) ครูฟ้าแสง (นามสมมติ) อายุ 43 ปี ตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 7 ประสบการณ์วิชาชีพ 14 ปี จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท สาขาหลักสูตรและการสอน สอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาคณิตศาสตร์ ผลงานและเกียรติประวัติที่เคยได้รับคือ ครูดีเด่น

(2) ครูฟ้าใส (นามสมมติ) อายุ 44 ปี ตำแหน่งอาจารย์ 2 ระดับ 7 ประสบการณ์วิชาชีพ 22 ปี จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท สาขาประถมศึกษา สอนตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 3 อยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาภาษาไทย และได้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิชาการงาน อาชีพ และเทคโนโลยีด้วย ผลงานและเกียรติประวัติที่เคยได้รับคือ ครูดีเด่น

(3) ผู้อำนวยการอำนวยการ (นามสมมติ) อายุ 47 ปี ตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน ระดับ 8 ประสบการณ์วิชาชีพ 24 ปี จบการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท สาขาการบริหารการศึกษา ผลงานและเกียรติประวัติที่เคยได้รับคือ ผู้บริหารดีเด่น และผู้บริหารต้นแบบ

(4) อาจารย์งามตา (นามสมมติ) อายุ 53 ปี ประสบการณ์วิชาชีพ 30 ปี หน้าที่รับผิดชอบเป็นอาจารย์ผู้สอนประจำภาควิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย BU ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

(5) อาจารย์งามจิต (นามสมมติ) อายุ 58 ปี ประสบการณ์วิชาชีพ 35 ปี หน้าที่รับผิดชอบเป็นอาจารย์ผู้สอนประจำภาควิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย BU

4.3.2 บริบทของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2

1) บริบทของโรงเรียนแสงธรรม

(1) สภาพทั่วไปของชุมชน ลักษณะทั่วไปของชุมชนในเขตบริการของโรงเรียน เป็นชุมชนชนบท ส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ ทำสวน ส่วนหนึ่งเป็นคณงานรับจ้างทั่วไป โดยทั่วไปมีฐานะค่อนข้างยากจนใช้เวลาในการประกอบอาชีพมากกว่าอยู่กับบุตรหลาน ในช่วงฤดูว่างจากการทำไร่นานา ผู้ปกครองส่วนหนึ่งจะไปรับจ้างตัดอ้อยที่จังหวัดกาญจนบุรี ด้านวัฒนธรรมประเพณี โรงเรียน วัด และชุมชน จะมีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ ได้แก่ กิจกรรมเนื่องในวันสำคัญทางราชการ กิจกรรมทางศาสนา ประเพณี งานบุญ และงานกิจกรรมตามโครงการต่างๆของโรงเรียน และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่สำคัญ ได้แก่ วัด และสถานประกอบการต่างๆ ได้แก่ แหล่งผลิตดนตรีพื้นเมือง พิณ แคน ไปงกลาง โหวด แหล่งผลิตผลทางการเกษตร ได้แก่ ฟาร์มโคนม ฟาร์มเห็ด และภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับการทอผ้า การจักสาน และการละเล่นพื้นบ้าน ลักษณะเด่นของชุมชน คือ เป็นสังคมชนบท

ที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และให้ความร่วมมือต่อทางโรงเรียนเป็นอย่างดี มีปัญหาสำคัญ คือ ผู้ปกครองให้ความสำคัญต่อการส่งบุตรหลานศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นค่อนข้างน้อย

(2) สภาพทางกายภาพของโรงเรียน โรงเรียนแสงธรรมเป็นโรงเรียนขยายโอกาสขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 1 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านค้อ อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น มีพื้นที่ประมาณ 12 ไร่ อยู่ใกล้แหล่งชุมชน การคมนาคมสะดวก อยู่ห่างจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 1 ประมาณ 20 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากมหาวิทยาลัยขอนแก่น 15 กิโลเมตร มีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในด้านต่างๆดังนี้ ด้านอาคารสถานที่ ประกอบด้วย อาคารเรียน 3 หลัง 17 ห้อง ใช้เป็นห้องเรียน 12 ห้อง ห้องเรียนพิเศษ 5 ห้อง ได้แก่ ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องดนตรี-นาฏศิลป์ และห้องประชุม มีอาคารอเนกประสงค์ 1 หลัง ใช้เป็นโรงอาหาร นอกจากนี้ยังมีสนามกีฬา สนามเด็กเล่นในโรงเรียนโดยเฉลี่ย 20 ตารางเมตรต่อนักเรียน 1 คน ได้แก่ สนามฟุตบอล สนามวอลเลย์บอล สนามตะกร้อ สนามบาสเก็ตบอล และสนามเปตอง อย่างละ 1 สนาม และมีเนื้อที่ทำการเกษตรในโรงเรียนเฉลี่ย 3 ตารางเมตร ต่อนักเรียน 1 คน ด้านบริการ มีการให้บริการอาหารกลางวันนักเรียนสำหรับนักเรียนทุกคน และมีบริการอาหารเสริม(นม) สำหรับนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทุกคน ด้านสาธารณูปโภค มีน้ำดื่ม ไฟฟ้า และประปา เพียงพอกับจำนวนนักเรียน แต่ยังไม่มียุทศาสตร์ ด้านแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน 5 แห่ง ได้แก่ ห้องสมุด มีหนังสือ 2,500 เล่ม ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ มีคอมพิวเตอร์ 11 เครื่อง ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์มีวัสดุครุภัณฑ์ประจำห้องครบตามเกณฑ์ ห้องดนตรี-นาฏศิลป์ และแปลงเกษตรสาธิต

(3) ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

(3.1) วิสัยทัศน์ของโรงเรียน โรงเรียนแสงธรรมมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนา นักเรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มีคุณธรรม จริยธรรม มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียน มีสุขภาพพลานามัย สมบูรณ์ มีความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพและศึกษาต่อ รวมทั้งมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่น โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

(3.2) พันธกิจของโรงเรียน ได้แก่ 1) จัดระบบบริหารจัดการให้เอื้อต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ 2) จัดกระบวนการเรียนรู้ให้นักเรียนมีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ 3) จัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ ให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง มีส่วนร่วม เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดให้มีแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย และใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 4) จัดกิจกรรมให้นักเรียนเกิดความรัก ความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมไทยและท้องถิ่น 5) จัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการใฝ่รู้ใฝ่เรียน รวมทั้งพัฒนาสุขภาพกาย สุขภาพจิตของนักเรียน และ6) ประสานงานและร่วมมือกับชุมชนในการจัดการศึกษา

(3.3) เป้าหมายของโรงเรียน ได้แก่ 1) นักเรียนเห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยในตนเอง ปฏิบัติตนตามหลักธรรมของศาสนา มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์ 2) มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน การเขียนและการค้นคว้า 3) มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ มีทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีคิด วิธีการทำงานได้เหมาะสมกับสถานการณ์ 4) มีความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยเน้นคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาไทย 5) รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี 6) มีความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ มีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค 7) มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย เป็นพลเมืองที่ดี ยึดมั่นในวิถีชีวิต และการปกครองระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข และ 8) รักประเทศชาติและท้องถิ่น มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

(3.4) สภาพของนักเรียน โรงเรียนจัดเป็นโรงเรียนขยายโอกาสขนาดเล็ก มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 332 คน แยกเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 3 จำแนกตามเพศและระดับชั้นได้ ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 จำนวนนักเรียน จำแนกตามระดับชั้น และเพศ

ชั้น	จำนวนนักเรียน			จำนวนห้องเรียน
	ชาย	หญิง	รวม	
อนุบาลปีที่ 1	11	8	19	1
อนุบาลปีที่ 2	13	16	29	1
รวมระดับก่อนประถมศึกษา	24	24	48	2
ประถมศึกษาปีที่ 1	9	15	24	1
ประถมศึกษาปีที่ 2	20	17	37	1
ประถมศึกษาปีที่ 3	12	12	24	1
ประถมศึกษาปีที่ 4	15	19	34	1
ประถมศึกษาปีที่ 5	14	13	27	1
ประถมศึกษาปีที่ 6	16	12	28	1
รวมระดับประถมศึกษา	86	88	174	6
มัธยมศึกษาปีที่ 1	13	15	28	1
มัธยมศึกษาปีที่ 2	25	17	42	2
มัธยมศึกษาปีที่ 3	21	19	40	1
รวมระดับมัธยมศึกษาตอนต้น	59	51	110	4
รวมทั้งหมด	169	163	332	12

(3.5) สภาพทั่วไปของครูผู้สอน ผู้บริหาร และบุคลากร โรงเรียนมีผู้บริหาร
โรงเรียน 1 คน ครูประจำการ 14 คน ครูอัตราจ้าง 2 คน ภารโรง 1 คน จำแนกตามประเภท เพศ
และวุฒิการศึกษาได้ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 จำนวนบุคลากรจำแนกตามประเภท เพศ และวุฒิการศึกษา

รายการ	ชาย	หญิง	ไม่มีวุฒิ ทาง การศึกษา	มีวุฒิทางการศึกษา					รวม ทั้งสิ้น
				ต่ำกว่าปริญญา		ปริญญาขึ้นไป			
				ต่ำกว่า อนุปริญญา	อนุปริญญา	ตรี	โท	เอก	
ผู้บริหาร	1	-	-	-	-	-	1	-	1
ครู	7	7	-	-	-	11	3	-	14
ครูอัตราจ้าง	1	1	-	-	-	2	-	-	2
รวม	9	8	-	-	-	13	4	-	17
นักการฯ	1	-	-	1	-	-	-	-	1

(4) สภาพการดำเนินงานทั่วไปของโรงเรียนก่อนเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนได้เข้า
รับการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาในปี
การศึกษา 2544 ซึ่งสภาพการดำเนินงานทั่วไปของโรงเรียนในขณะนั้นได้แสดงให้เห็นในรายงาน
การประเมินตนเอง ประกอบด้วย แนวคิดหลักของการพัฒนาโรงเรียน คือ การทำงานแบบมีส่วนร่วม
ร่วม การบริหารงานตามวงจร PDCA และการสร้างความตระหนักและจิตสำนึกที่ดีต่อการพัฒนา
โรงเรียน ระบบโครงสร้างบริหารงานมี 6 งานหลัก คือ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการ
นักเรียน งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับ
ชุมชน ลักษณะการบริหารงาน คือ กำหนดเป้าหมายการดำเนินงานที่เน้นผลงานตามมาตรฐาน
การศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านที่เกี่ยวกับผู้เรียน ด้านที่เกี่ยวกับครู และด้านที่เกี่ยวกับผู้บริหาร โดยมีวิธี
ดำเนินงานคือ การวางแผนงาน การนำแผนสู่การปฏิบัติ การตรวจสอบติดตาม และการพัฒนา
ปรับปรุงการปฏิบัติงาน ซึ่งได้มีการประชุมครูอย่างน้อยเดือนละครั้งเพื่อติดตามความก้าวหน้าของ
การดำเนินงาน

แนวคิดหลักของการพัฒนาโรงเรียน แนวคิดหลักที่โรงเรียนใช้ในการบริหาร
จัดการคือ การทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยมีการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ของบุคลากรทุก
ระดับและทุกฝ่าย บริหารงานตามวงจรการทำงานแบบ PDCA (Plan, Do, Check, Act) ในทุก
กิจกรรมที่มีการดำเนินงานจะมีการกำกับ ติดตามประเมินการทำงานเป็นระยะๆ โดยผู้ที่ได้รับ
มอบหมายเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการและรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ทั้งนี้จุดเริ่มต้นสำคัญที่

โรงเรียนใช้ดำเนินงาน คือ การสร้างความตระหนักและจิตสำนึก (awareness) ที่ดีต่อการพัฒนาสถานศึกษาแก่บุคลากรทุกคน

ระบบโครงสร้างบริหาร โรงเรียนมีการแบ่งโครงสร้างบริหารงานออกเป็น 6 งาน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคลากร งานกิจการนักเรียน งานธุรการ การเงินและพัสดุ งานอาคารสถานที่ และงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยมีผู้ช่วยผู้บริหารรับผิดชอบดูแลการบริหาร 2 คน นอกจากนี้ยังมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยสมาชิกจำนวน 15 คน มีการประชุมภาคเรียนละครั้งเป็นอย่างน้อย คณะกรรมการเหล่านี้มีหน้าที่กำหนดแผนงาน การพัฒนาโรงเรียน มีการติดตามการดำเนินงาน และการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

ลักษณะของการบริหารงาน โรงเรียนจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมีเป้าหมายการดำเนินงานที่เน้นผลงานตามมาตรฐานการศึกษา 3 ด้าน คือ ด้านที่เกี่ยวกับผู้เรียน ด้านที่เกี่ยวกับครู และด้านที่เกี่ยวกับผู้บริหาร โดยมีวิธีการดำเนินงานดังนี้ 1) การวางแผนงานของสถานศึกษา ใช้การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม โดยผู้บริหาร ครู นักเรียน และชุมชนมีส่วนในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษา โรงเรียนและชุมชนมีการกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานภายใต้แต่ละมาตรฐานว่าต้องการให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในด้านใด ระดับใด มีการกำหนดเกณฑ์มาตรฐานสำหรับตัดสินระดับความสำเร็จ มีการวางแผนออกแบบกิจกรรม โครงการ เพื่อนำสู่การปฏิบัติ โดยผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้เสนอแผนปฏิบัติการ ตลอดจนระบบการกำกับ ติดตาม 2) การนำแผนสู่การปฏิบัติ กำหนดปฏิทินปฏิบัติงาน และดำเนินงานตามแผน มีกลไกการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ จากผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นระยะๆ ตามตารางที่กำหนดและมีการรายงานผลความก้าวหน้าทั้งที่เป็นลายลักษณ์อักษรและโดยการจัดประชุม 3) การตรวจสอบติดตาม มีการวางระบบประเมินตนเองแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ โรงเรียนมีการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ทบทวน และรายงานการประเมินผลภายในสถานศึกษาเพื่อติดตามประเมินการดำเนินงาน และรายงานผลต่อที่ประชุม 4) การพัฒนาปรับปรุงการปฏิบัติงาน มีการนำผลการประเมินมาจัดทำเป็นรายงานผลการประเมินตนเอง (Self-Study Report) เผยแพร่ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบเป็นลายลักษณ์อักษรและการจัดประชุมเพื่อระดมความคิดเกี่ยวกับการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาต่อไป มีการดำเนินงานปีละ 1 ครั้ง หากผลการประเมินปรากฏว่ามาตรฐานการศึกษาด้านใดหรือข้อใดมีผลการดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด โรงเรียนจะให้ผู้ที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนพัฒนาปรับปรุง โดยมีการกำหนดยุทธวิธี แผนปฏิบัติการ ระยะเวลาดำเนินงาน ทรัพยากรที่ใช้ในการดำเนินงานและวิธีการติดตามประเมินผล แผนพัฒนาปรับปรุงดังกล่าวจะนำเสนอคณะกรรมการ โรงเรียนพิจารณาและขอรับการสนับสนุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรในการดำเนินงาน และต้องการให้ชุมชนช่วยเหลือ ในแต่ละเดือน โรงเรียนจัดให้มีการประชุมครูอย่างน้อยเดือนละครั้งเพื่อตรวจสอบการดำเนินงาน และประชุมหารือประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นเพื่อหาทางแก้ไขและป้องกันปัญหา

(เอกสารโรงเรียนแสงธรรม: วิเคราะห์เอกสาร, 17 ม.ค.48)

(5) เหตุผลและความจำเป็นในการเข้าร่วมโครงการ การเข้าร่วมโครงการวิจัยกับ อาจารย์มหาวิทยาลัย BU นี้ เกิดจากครูใน โรงเรียนแสงธรรมที่ไปศึกษาต่อที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย BU ได้นำข้อมูลการสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัยจากอาจารย์มหาวิทยาลัยมาแจ้งให้ ผู้บริหารรับทราบ

“จุดเริ่มต้นเกิดจากครูของเราไปเรียนที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย BU กับ อ. งามตา แล้วอาจารย์ก็ประชาสัมพันธ์ให้ทราบแล้วครูก็มาคุยให้ฟัง”

(ผอ.อำนวยการ: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

ผอ.อำนวยการ เห็นว่าโรงเรียนมีความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน และ คุณภาพครู ซึ่งความจำเป็นในการพัฒนานั้นเริ่มมาจากการที่โรงเรียนเข้ารับการประเมินคุณภาพ ภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาในปี 2545

“ตัวผมเองก็สนใจที่จะพัฒนาในประเด็นต่างๆ ที่คิดว่าเรายังมีปัญหาอยู่เพราะว่าถ้า เพิ่งจะผ่านการประเมินภายนอกไปช่วงนั้นประมาณมกราคม ปี 45”

(ผอ.อำนวยการ: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

ผลการประเมินพบว่า โรงเรียนมีปัญหาด้านคุณภาพของผู้เรียนต้องได้รับการ ปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านพฤติกรรม การคิดในด้านต่างๆ ความรู้และทักษะที่จำเป็น และการทำงานร่วมกับผู้อื่น และคุณภาพของครูผู้สอนอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงในด้านการจัดการ เรียนสอน งานที่รับผิดชอบ หลักสูตร และสื่อการเรียนการสอน

ด้านผู้เรียน พบว่า คุณภาพนักเรียนต้องได้รับการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ในหลายประเด็น(คุณภาพระดับ 1 - 2) ได้แก่ เรื่องการประหยัด และใช้จ่ายทรัพย์สินส่วนตัว/ ส่วนรวมอย่างคุ้มค่า คุณลักษณะ โดยรวมในด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ ความรู้และทักษะที่ จำเป็นตามหลักสูตร ทักษะในการสื่อสาร ทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทักษะในการทำงาน รักการทำงาน และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น ได้

ด้านครูผู้สอน พบว่า คุณภาพในระดับที่ต้องปรับปรุง ได้แก่ ความสามารถของครู ในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความถนัดความเชี่ยวชาญของครูในงานที่ รับผิดชอบ การพัฒนาหลักสูตรระดับสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น รวมทั้งการผลิต การจัดหา และใช้สื่อการเรียนการสอน

(เอกสารโรงเรียนแสงธรรม: วิเคราะห์เอกสาร, 21 ธ.ค.47)

นอกจากนี้เหตุผลที่ ผอ.อำนวยการ ตัดสินใจเข้าร่วมโครงการเนื่องจากการที่มีอาจารย์ มหาวิทยาลัยเข้ามาร่วมทำงานที่โรงเรียนซึ่งเป็นบรรยากาศในการพัฒนางานร่วมกันที่ดี

“ที่สนใจเข้าร่วมอีกจุดหนึ่งคือ จะมีนักวิจัยภายนอกเข้ามาช่วยด้วยมาร่วมด้วย เขา น่าจะช่วยเหลือเราได้มาก ก็กลับมาปรึกษาหารือกับครูว่าอยากเข้าร่วมไหม อยากรองไหม้อย่าง น้อยๆก็มีคนมาช่วย เพราะปกติถ้าเราทำของเราเองก็ได้อยู่ แต่บางครั้งเราก็ขาดความมั่นใจอยู่บ้าง แต่ เมื่อมีนักวิชาการซึ่งมาจากมหาวิทยาลัยมาเนี่ยอย่างน้อยๆเวลาทำเราก็มีที่ปรึกษา นอกจากหนังสือ หนังสือที่เราที่หามาอ่านอยู่แล้ว”

(ผอ.อำนวยการ: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

2) **บริบทของมหาวิทยาลัย BU** มหาวิทยาลัย BU เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ก่อตั้งขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะกระจายโอกาสทางการศึกษา ระดับอุดมศึกษาสู่ภูมิภาค มีพื้นที่ประมาณ 5,800 ไร่ ประกอบด้วยคณะวิชา 17 คณะ มีโรงพยาบาล และหน่วยงานเทียบเท่าคณะประกอบด้วย ศูนย์ สำนัก สถาบัน ให้บริการวิชาการและบริการชุมชน ศูนย์บริการสาธารณสุขปโภค สหกรณ์ร้านค้า ที่ทำการไปรษณีย์ หอพัก บ้านพัก แพลต เรือนรับรอง ธนาคาร โรงเรียน เพื่อให้บริการแก่บุคลากร นิสิตนักศึกษา และประชาชนทั่วไปอย่างครบครัน พันธกิจสำคัญของมหาวิทยาลัย BU ครอบคลุมการบุกเบิก แสวงหา และถ่ายทอดวิทยาการในด้าน ต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ด้วยวิธีการวิจัย และวิเคราะห์อย่างรอบคอบ เพื่อเพิ่มโอกาสและ เสริมคุณภาพชีวิตให้สมบูรณ์ โดยคำนึงถึงการประยุกต์ ความรู้ความคิดใหม่ ๆ ให้ผสมผสานกับ ภูมิปัญญาอีสาน เพื่อเอื้ออำนวยให้สามารถเผชิญสภาวะวิกฤติ และพัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่องให้มีความ เป็นอยู่ทางด้านวัตถุและจิตใจดียิ่งขึ้น ด้วยความสมดุลและยั่งยืน มหาวิทยาลัย BU จึงเป็น กลไกในการพัฒนาให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการทุกสาขา รวมทั้งการวางรากฐานให้เป็นศูนย์ เอกสาร และสารสนเทศของภูมิภาค โดยอาศัยความร่วมมือการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ วิสัยทัศน์ 2546-2550 มหาวิทยาลัย BU เป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของประเทศโดยเป็น มหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยแห่งคุณภาพและมหาวิทยาลัยแห่งการพัฒนาชุมชน ประเทศชาติ และเป็นมหาวิทยาลัยที่มีการบริหารจัดการที่ดี

(1) **สภาพสถาบันครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์** คณะศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วย ภาควิชา 8 ภาควิชา การดำเนินงานด้านการวิจัยของคณะศึกษาศาสตร์ ได้ดำเนินงานไปตาม วิสัยทัศน์ของคณะที่กำหนดไว้ว่า “คณะศึกษาศาสตร์จะเป็นผู้นำด้านการวิจัยทางการศึกษา ระดับ ท้องถิ่น ระดับประเทศ และ ระดับภูมิภาค” และ เพื่อให้งานวิจัยทางการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เน้น การวิจัยควบคู่ไปกับการพัฒนา “วิจัยและพัฒนา” และ เพื่อสนับสนุนให้บุคลากรคณะศึกษาศาสตร์ สามารถสร้างสรรค์งานวิจัยทางการศึกษาที่มีคุณภาพ และเป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้และเผยแพร่ องค์ความรู้ใหม่ๆ ทางการศึกษาในวงการวิชาการ ตลอดจนพัฒนาความเป็นผู้นำด้านงานวิจัยทาง การศึกษาของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์

(2) เหตุผลและความจำเป็นในการเข้าร่วมโครงการของอาจารย์มหาวิทยาลัย อ.งามตา ได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน มาที่ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย BU และมีความสนใจในการเข้าร่วมโครงการ โดยมีเงื่อนไขระบุไว้ว่าให้หาโรงเรียนที่สนใจและมีความต้องการเข้าร่วมโครงการ และอยู่ไม่ไกลจากคณะ จึงได้ ประชาสัมพันธ์ให้กับนักศึกษาปริญญาโทซึ่งเป็นครูที่โรงเรียนแสงธรรมได้รับทราบข้อมูลการเข้าร่วมโครงการเพื่อนำข้อมูลไปประชาสัมพันธ์ต่อ และได้ชักชวนอ.งามตาเข้าร่วมโครงการด้วย

“ได้ข้อมูล เอกสาร หนังสือมาที่คณะ แล้วเรารู้ข้อมูลเรื่องนี้ แล้วก็หาโรงเรียนที่จะเข้าร่วมโครงการกับเรา โรงเรียนต้องอยู่ใกล้กับคณะศึกษาศาสตร์ เพราะเราต้องเดินทาง โรงเรียนต้องเป็นโรงเรียนที่ต้องการทำ ที่ทำให้โรงเรียนแสงธรรมเพราะมีลูกศิษย์ที่เรียนปริญญาโท มาจากโรงเรียนนี้ เราก็เลยถามเขา เขาก็เลยบอกว่าสนใจ เขาก็ไปบอกกับ ผอ. ผอ.ก็สนใจ”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“อ.งามตามาบอกแล้วก็ชักชวนอ่าน ตอนแรกก็ไม่สนใจแล้ว โครงการก็จะมี นักวิจัยภายนอกซึ่ง อ.งามตา ก็ยังไม่มั่นใจถ้าจะเป็นคนเดียว ก็พอดีปกติตอนกลางวันเราจะทานข้าวด้วยกันก็เลยคุยกัน...”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 15ธ.ค.47)

4.3.3 สภาพความรู้ และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัยก่อนการ ดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

(ก) สภาพความรู้ และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน ก่อนการดำเนินงานความ ริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

ความรู้ที่ครูผู้สอนมีต่อไปนี้ 1) การสอนแบบบูรณาการ 2) การเขียนแผนแบบ บูรณาการ 3) การทำวิจัยในชั้นเรียน 4) การนิเทศแบบคลินิก 5) การวัดผลประเมินผล 6) การพัฒนา นักเรียนตามจุดเน้น เป็นความรู้ที่ครูยังไม่ได้นำมาสู่การปฏิบัติ

“จริงๆแล้ววิจัยในชั้นเรียนก็พอรู้บ้างสมัยเรียน การเขียนแผนแบบบูรณาการเราก็ เคยเรียนมา การสอนสอนอย่างไรก็พอรู้ แต่ยังไม่นำมาใช้ในการเรียนการสอนของเราบ่อยเพราะผมจะ เน้นการเรียนเป็นกลุ่มซะส่วนใหญ่..”

“เรื่องวัดผลประเมินผล ครูต้องทำอยู่แล้ว ก่อนเข้ากับตอนนี้นั้นมันก็ต่างกันนะความรู้ ที่ได้ แต่ก่อนก็รู้แค่ระดับหนึ่งเท่านั้น”

(ครูฟ้าสาธ: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“การนิเทศแบบคลินิกแต่ก่อนก็ไม่รู้นะว่ามันคืออะไร เราก็รู้แต่การนิเทศ แล้วที่ มันเรียกว่าคลินิกเนี่ยมันเป็นอย่างไงก็ไม่รู้เหมือนกัน”

(ครูฟ้าสาธ: สัมภาษณ์, 21 ม.ค.48)

“พื้จบเอกประถมศึกษามา เรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน การสอนแบบบูรณาการ พวกนี้ก็ถือว่าเรารู้กันว่าขั้นตอนมันเป็นอย่างไรมาก่อน แต่มันยังไม่ได้ลงถึงการปฏิบัติเท่าที่ควร คือเราก็มีพอมิพื้นเกี่ยวกับเรื่องพวกนี้ ก็เอามาทำอยู่แต่มันยังขาดความสม่ำเสมอเพราะเราก็มีหน้าที่อื่นๆที่ต้องทำเยอะแยะ”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“...แต่ก่อนยังเขียนแผนแบบบูรณาการไม่ค่อยคล่องเท่าไร...”

“เรื่องพัฒนานักเรียนตามจุดเน้นเนี่ยเป็นคำใหม่เลยนะเพราะแต่ก่อนก็จะพัฒนามันไปทุกด้าน หรือเราจะพัฒนาแค่ในด้านไหนเราก็พัฒนา ไม่ได้มีจุดเน้นสำคัญเท่าไร”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 19 ม.ค.48)

การปฏิบัติงานของครูผู้สอน มีสภาพการปฏิบัติในแต่ละด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้านการเรียนการสอนมีลักษณะสอนแต่ละครั้ง ได้สอนตามแผนการสอนที่เขียนไว้ตามหลักสูตร สอนโดยยึดหนังสือแบบเรียนที่สำนักพิมพ์ได้ทำจำหน่ายเป็นหลัก รูปแบบการสอนหลักๆใช้ 3 รูปแบบคือ กระบวนการกลุ่ม เพื่อนช่วยเพื่อน และการบูรณาการผสมผสานกันไปแต่ไม่เป็นรูปแบบเท่าที่ควร 2) ด้านการทำวิจัย มีลักษณะเคยทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโท และทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 3) ด้านการพัฒนานักเรียน มีลักษณะไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้กล้าแสดงออกเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะเน้นในด้านการเรียนมากกว่า แต่ก็ได้พยายามจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) ด้านการพัฒนาตนเอง มีลักษณะได้พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอและต้องการพัฒนาวิชาชีพของตนเองให้ก้าวหน้าขึ้นไป

“ผมก็สอนตามแผนการสอนที่เขียนไว้ ตามหลักสูตรที่โรงเรียนกำหนดก็ใช้ความรู้ที่มีอยู่นั้นแหละมาใช้กับนักเรียน เราจะจัดกิจกรรมอะไรเราก็คิดว่าเราต้องการให้เด็กได้รู้อะไร ช่วงที่โรงเรียนทำหลักสูตรสถานศึกษา ก็ได้มาช่วยกันวิเคราะห์หลักสูตร เขียนแผน กำหนดชั่วโมง”

“ส่วนการปฏิบัติงานก่อนเข้าร่วมโครงการ ผมก็ปฏิบัติงานไปตามหน้าที่ที่ได้รับคำสั่งมา งานประจำเราก็ทำอยู่ งานสอนเป็นหลัก เพราะเด็กคือเป้าหมายหลักของเรา ผมก็จะสอนไปตามปกติ”

“แต่จริงๆแล้วก่อนเข้าโครงการ ผอ.ก็พาทำอะไรมาก่อนเยอะแยะนะ โครงการของโรงเรียนก็ทำเยอะ ผมก็ได้รับมอบหมายหลายงานให้ดูแลรับผิดชอบ อย่างเช่น โครงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งก็ได้ร่วมทำหลักสูตรสถานศึกษาออกมา ก็จะเป็นงานด้านวิชาการที่รับผิดชอบอยู่”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 21 ม.ค.48)

“แต่ก่อนจะเอาจากแบบฝึกของสำนักพิมพ์ พี่ก็ไม่ค่อยคิด พี่ก็เอามาทำส่งๆให้เขาทำ”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 19 ม.ค.48)

“จากที่พี่เคยสอนไปตามหนังสือ หนังสือที่เราไปซื้อมา เราก็เอามาแล้วก็สอน บางทีก็สำนักพิมพ์เดียว บางทีก็หลายสำนักพิมพ์”

“แต่ก่อนก็จะสอนแบบสะเปะสะปะ โดยจะยึด 3 รูปแบบคือ กระบวนการกลุ่ม เพื่อนช่วยเพื่อนและการบูรณาการ ซึ่งจะสอนแบบไม่เต็มรูปแบบเท่าที่ควร”

“แต่ก่อนพี่ก็จะสอนแบบให้นักเรียนเป็นสำคัญนะ แต่ยังไม่ได้ส่งเสริมให้เขากล้าพูด กล้าถาม เหมือนตอนนี้ คือเราไม่ได้เน้นตรงนั้น เด็กก็เลยไม่เกิด”

“ที่โรงเรียน ผอ.จะส่งเสริมมาตลอดให้ครูเรามีความรู้ และได้พัฒนาตนเอง ตัวพี่ก็ตั้งใจมาแล้วว่าต้องการทำอาจารย์ 3 ก็ได้พัฒนาตนเอง ได้เข้าอบรมที่นั่นที่นี่ ได้เรียนต่อ ซึ่งตรงนั้นก็ถือว่าเราได้พัฒนาความรู้ของเราอย่างเต็มที่แล้ว”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 19 ม.ค.48)

ความรู้ที่ผู้บริหารมีต่อไปนี้ 1) การทำงานแบบมีส่วนร่วม 2) การทำงานตามวงจร PDCA 3) ใช้การสร้างความตระหนักและจิตสำนึกในการพัฒนาโรงเรียนให้กับบุคลากรทุกคน เป็นแนวคิดหรือความรู้หลักที่ผู้บริหารใช้ในการบริหารงานอยู่แล้ว 4) ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยแบบต่างๆ เป็นความรู้ที่ยังไม่ได้นำมาสู่การปฏิบัติ 5) ความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิจัยเชิงคุณภาพเป็นความรู้ที่ยังไม่ได้นำมาสู่การปฏิบัติ และ 6) การจัดการเรียนการสอนของครูเป็นเรื่องที่ยังไม่เข้าใจชัดเจน เพราะส่วนใหญ่จะสนใจเฉพาะเรื่องการบริหาร

แนวคิดหลักที่โรงเรียนใช้ในการบริหารจัดการคือ การทำงานแบบมีส่วนร่วมโดยมีการร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ของบุคลากรทุกระดับและทุกฝ่าย บริหารงานตามวงจรการทำงานแบบ PDCA (Plan, Do, Check, Act) ในทุกกิจกรรมที่มีการดำเนินงานจะมีการกำกับ ติดตาม ประเมินการทำงานเป็นระยะๆ โดยผู้ที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการและรายงานผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ ทั้งนี้จุดเริ่มต้นสำคัญที่โรงเรียนดำเนินงาน คือ การสร้างความตระหนักและจิตสำนึก (awareness) ที่ดีต่อการพัฒนาสถานศึกษาแก่บุคลากรทุกคน

(ผอ.อำนาจ: วิเคราะห์เอกสาร, 17 ม.ค.48)

“การวิจัยที่รู้เพิ่มขึ้นนั้น แต่ก่อนเราก็ได้ศึกษามาพอสมควร รู้บ้างแต่ไม่ลึกเท่าไร ยังไม่ได้นำมาสู่การปฏิบัติ หมายถึงยังไม่ได้ส่งเสริมให้ครูได้ปฏิบัติด้วย...”

(ผอ.อำนาจ, สัมภาษณ์, 20 ม.ค.48)

“...กระบวนการวิจัย R&D , Action Research แต่ก่อนก็เคยได้ยิน เคยเห็นเคยอ่าน จากตำราว่ามันเป็นอย่างไร แต่ยังไม่เคยทดลองทำ พอลองทำตรงนี้ก็ทำให้เราได้ประสบการณ์ เป็นเรื่องของการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เมื่อก่อนอ่านตำรามันก็อย่างนั้นแหละ...”

(ผอ.อำนาจ, สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“ส่วนเรื่องการเรียนการสอนของครูนั้นแต่ก่อนก็คิดว่าไม่ใช่เรื่องของผู้บริหาร ก็ไม่ค่อยได้สนใจเท่าที่ควร”

(ผอ.อำนวยการ , สัมภาษณ์, 20 ม.ค.48)

ผู้บริหารมีสภาพการปฏิบัติงานในแต่ละด้านดังนี้ 1) การบริหารงานมีลักษณะได้พยายามพัฒนาครูให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นคณะครู นักเรียนและชุมชนแต่ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการรับรู้เท่านั้นยังไม่ถึงการลงมือปฏิบัติ 2) การนิเทศติดตามมีลักษณะได้มีการนิเทศติดตามผลและประเมินผล เปรียบเทียบกับเป้าหมาย การบันทึกรายงานผลการประเมิน การนำผลการประเมินไปใช้ตัดสินใจและปรับปรุงงาน 3) ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนมีลักษณะได้จัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์สถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอ 4) ด้านการบริหารงานวิชาการมีลักษณะได้บริหารจัดการและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 5) ด้านการวิจัยมีลักษณะยังไม่ได้มีการนำเอาการวิจัยมาช่วยในการพัฒนางานของโรงเรียน 6) ด้านการพัฒนาตนเองมีลักษณะได้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ให้เป็นผู้นำทางวิชาการ

“เมื่อก่อนผมจะเป็นคนป้อนให้ ผมจะนำ มีอะไรดีจะเอา มาให้แล้วให้ไปสรุป วิเคราะห์มา แล้วให้มาพูดให้เพื่อนๆ ฟังเขาก็ไม่ได้เต็มใจที่จะทำซักเท่าไรหรอก ทำไปเพราะคำสั่ง”

(ผอ.อำนวยการ: สัมภาษณ์, 17 ม.ค.48)

“ที่ผ่านมามีผมจะเป็นคนกำหนดเป้าหมายและนโยบายหลักๆ ไว้ ซึ่งจะรับกันมาจากข้างบนนั่นแหละ ซึ่งจะเน้นจุดนั้นจุดนี้ละ โดยที่ครูจะเป็นเพียงฝ่ายรับลูกเดียว ที่สำคัญชุมชนก็ไม่มีส่วนร่วมด้วย”

“ที่ผ่านมาระดมมากที่สุด ก็คือ ร่วมรับรู้ รับรู้ว่าจะต้องปฏิรูปนะ ต้องสอนให้ผู้เรียนเป็นสำคัญนะ แล้วก็ยัดอะไรใส่เข้าไปในตัวครูด้วย ตัวเด็กด้วย อย่างดีก็แค่ประชาสัมพันธ์ให้ผู้ปกครองทราบว่าเปลี่ยนหลักสูตรใหม่แล้วนะ อาจจะมีกิจกรรมอย่างนี้ๆ ผู้ปกครองก็ให้ความร่วมมือด้วย ส่วนมากจะเป็นอย่างนั้น”

“...ก่อนหน้าผมได้พยายามบริหารงาน โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมมากที่สุด ทั้งครู ผู้ปกครอง นักเรียนชุมชน แต่อย่างน้อย”

“การพูดคุยกับครูส่วนใหญ่ก็จะบอกอะไรที่มีประโยชน์ ช่วยพัฒนาครูเขาได้ผมก็จะบอก และพยายามส่งเสริมทุกด้าน แต่คิดว่าบทบาทส่วนใหญ่ยังอยู่ที่ผม ทุกคนยังไม่ได้มีส่วนร่วมเท่าไร”

(ผอ.อำนวยการ: สัมภาษณ์, 17 ม.ค.48)

จากผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ระหว่างวันที่ 22 – 24 มกราคม 2545 เป็นข้อมูลที่สะท้อนถึงการ

ปฏิบัติงานของผู้บริหารก่อนเข้าร่วมโครงการ คือ มีการบริหารจัดการ การนิเทศและประเมิน มีความสัมพันธ์กับชุมชน และมีการบริหารงานวิชาการ

การจัดองค์การ/ โครงสร้างการบริหารงาน การนิเทศติดตามผลและประเมินผล เปรียบเทียบกับเป้าหมาย การบันทึก และรายงานผลการประเมิน การนำผลการประเมิน ไปใช้ ตัดสินใจและปรับปรุงงาน การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์สถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอและ มุ่งเพื่อแก้ปัญหาที่เคยเกิดขึ้น โดยระดมสื่อทุกอย่างที่มี รวมทั้งการบริหารจัดการและจัดกิจกรรมการ เรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

(เอกสารของโรงเรียนแสงธรรม: วิเคราะห์เอกสาร, 21 ม.ค.48)

“...วิจัยเรายังไม่ได้นำมาพัฒนาโรงเรียน...”

“...ก่อนหน้านี้ผมพัฒนาครุมาเรื่อยๆ ตัวเองก็พยายามพัฒนาให้เป็นผู้นำทาง วิชาการให้กับครู ให้เขาสามารถที่จะปรึกษาเราได้...”

(ผ.อำนวยการ: สัมภาษณ์, 19 ม.ค.48)

(ข) สภาพความรู้ และการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย ก่อนการดำเนินงาน ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

ความรู้ที่อาจารย์มหาวิทยาลัยมีต่อไปนี้ 1) ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการวิจัยและ พัฒนาการตามลักษณะของโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนยังไม่ชัดเจน เท่าที่ควร

“การวิจัยและพัฒนาที่รู้ว่ามีคืออะไร เข้าใจกระบวนการแต่การวิจัยและพัฒนาใน โครงการ วพร. ที่ทำไปก่อนเข้าก็ยังไม่ชัดเจนเท่าไร ส่วนรูปแบบวิจัยอื่นๆก็รู้อยู่แล้วเพราะต้อง เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์นักศึกษา”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“การที่จะไปทำในโรงเรียนและ โครงการอาจารย์ก็ใหญ่มากก็มองไม่เห็นว่าจะเวลา ทำเราจะสามารถทำให้ความคิดหรือแนวทางมันตรงกันได้อย่างไร เพราะอาจารย์รับทั่วประเทศและ ไม่จำกัดจำนวนด้วย”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

การปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยมีสภาพการปฏิบัติงานในแต่ละด้านดังนี้
1) ด้านการเรียนการสอนมีลักษณะได้ปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของอาจารย์มหาวิทยาลัย สอน นักศึกษาภาควิชาประถมศึกษา ระดับปริญญาตรีและโท ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์นิเทศการสอน 2) ด้านการบริการชุมชนมีลักษณะได้จัด โครงการวิชาการบริการชุมชน โดยให้ครูในจังหวัดขอนแก่นเข้ามาอบรมที่มหาวิทยาลัย BU 3) ด้านการทำวิจัยมีลักษณะได้ทำวิจัย ในลักษณะโครงการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศและการพัฒนาวิชาชีพครู

“..ก่อนหน้านั้นทำงานเป็นรองหัวหน้าภาควิชายังไม่เข้ามาทำงานบริหาร สอน นักศึกษาปริญญาโท 2 วิชา ปริญญาตรี 5 วิชา นิเทศน์ศึกษาฝึกสอนสัปดาห์ละประมาณ 2 ชั่วโมง และได้จัดโครงการวิชาการบริการชุมชน โดยให้ครูในจังหวัดขอนแก่นเข้ามาอบรมที่มหาวิทยาลัย BU...”

“ทำโครงการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบมีส่วนร่วมที่เน้นครูเป็น สำคัญและการพัฒนาวิชาชีพครูตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาโดยใช้การนิเทศแบบมีส่วนร่วม”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“ สอนนักศึกษาภาควิชาประถมศึกษาทั้งตรีและโท แล้วก็เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์นักศึกษา เรามี course ฝึกประสบการณ์วิชาชีพ ครูก็ต้องออกไปนิเทศน์ศึกษาตาม โรงเรียนที่เราส่งเขาไปฝึกสอน”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

4.3.4 การดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัย

(1) บทบาทการดำเนินงานของครูโรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ครูผู้สอนบางส่วนมีบทบาทเป็นนักวิจัยหลักของโรงเรียนทำหน้าที่ทำงานร่วมกันกับ ผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยในการร่วมประชุมวางแผน และนำผลการประชุมมาขยายผล ให้กับครูในโรงเรียนคนอื่นๆ ผู้บริหารมีบทบาทในการเข้าประชุมวางแผนร่วมกับคณะครูนักวิจัย หลักของโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย แล้วนำข้อมูลมาขยายผลให้กับคณะครูที่โรงเรียนได้รับ ทราบ กระตุ้นให้เกิดความตระหนัก และสามารถนำไปปฏิบัติได้ ตลอดจนการประสานงานและ นำเสนอข้อมูลผลการปฏิบัติงานให้อาจารย์มหาวิทยาลัยรับทราบ ส่วนอาจารย์มหาวิทยาลัย มี บทบาทในการสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน ประชุมวางแผนร่วมกับผู้บริหารและคณะครู นักวิจัยหลักให้คำปรึกษา คำแนะนำ ให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกให้กับคณะครูและ ผู้บริหาร โรงเรียน

“...อาจารย์เค้าใช้เทคนิคที่พยายามให้เราคิดเอง ทำเอง...”

“...อาจารย์เค้าก็ให้เราคิดเอง คีตรงนี้แหละคือเค้าไม่พยายามทำตัวเป็นผู้รู้ จนเกินไป ....อาจารย์เค้าดี ยอมรับว่าอาจารย์เค้ามีเทคนิคเยอะ อาจารย์เค้าเก่ง พยายามทำ ไม่คิดให้ ถ้าเราจะออกนอกประเด็น เขาก็เพียงแต่ชี้แนะให้เราให้เข้าประเด็นให้ได้...”

“...อาจารย์ก็วางตัวได้ค่อนข้างดี ก็เลยกล้าพูดได้ทุกอย่าง คิดว่าจุดนี้น่าจะเป็น ประเด็นสำคัญที่สุดที่ทำให้ครูประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะในการจัดการเรียนการสอน ครูจะ มั่นใจขึ้นมาก...”

(ผอ.อำนวย: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“...ส่วนใหญ่เราพยายามที่จะให้เขาคิด...”

“ที่โรงเรียนแสงธรรมคือดีมาก มันเป็นความบังเอิญด้วยนะ ผอ. โรงเรียนนี้เขามีภรรยาทำงานอยู่ที่การเงินของคณะ เวลาเราติดต่ออะไรหรือฝากเอกสารก็ฝากภรรยาเขา เวลาเขามีอะไรก็ฝากภรรยามาให้เรา จริงๆบ้านของผอ.ก็พักอยู่ในมหาวิทยาลัย แต่ปกติเราก็จะไม่รบกวนกันที่บ้านนะ เพราะฉะนั้นก็จะผ่านภรรยา แต่โดยส่วนใหญ่จะติดต่อกันผ่านโทรศัพท์นะ”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“...ในขณะที่เดียวกันเดือนละสองครั้งหรือสามครั้งที่นักวิจัยของโรงเรียนผู้บริหาร ต้องมาประชุม กับเราที่นี่ทุกเดือน”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“...แต่อาจารย์พยายามทำกับเรา คือ พยายามกระตุ้น ให้พวกเรารู้จักคิดหาปัญหา รู้จักหาแนวทางร่วมกัน กันกว่า สืบค้น โดยตนเอง โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้บ้าง...”

(ผอ.อำนาจ: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“อาจารย์ให้ความช่วยเหลือดี อาจารย์เข้ามาคุยบ่อยๆ ไม่งั้นก็ไปหาอาจารย์ได้ทุกเวลา ถ้ามีปัญหาถ้าท่านไม่มาก็สามารถไปหาได้ตลอดเวลา มีเบอร์โทร ให้ก็ติดต่อกันได้ตลอด ก็ถือว่าร่วมมือกันดีมาก”

(ครูฟ้าแสง: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“...อาจารย์ไม่ได้เข้ามาครอบงำความคิดอะไรของเราหรอก อาจารย์ให้ความคิด ให้ข้อเสนอแนะมา อาจารย์มาดูงานของเรา มาติดตามงาน อาจารย์ก็ให้คำแนะนำ รู้สึกว่าจะดีมาก อบอุ่นมาก...”

“...อาจารย์มากระตุ้นเรามากกว่า กระตุ้นให้เราคิด ให้เราทำ ให้เราอยากทำ ซึ่งเป็นช่วงที่เราอยากทำพอดี แล้วอาจารย์ก็เข้ามา...”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

(2) ยุทธวิธีการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย การทำงานของทั้งสองฝ่ายได้ใช้ยุทธวิธีการทำงานร่วมกันคือ การประสานงานด้วยวิธีการที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ ความยืดหยุ่นในการทำงาน การประชุมวางแผนงานร่วมกันอย่างสม่ำเสมอโดยไม่เป็นทางการมากนัก เพื่อวางแผน ติดตามความก้าวหน้า และแก้ไขปัญหาต่างๆร่วมกันตลอดระยะเวลาดำเนินงาน นอกจากนี้อาจารย์มหาวิทยาลัยยังได้ใช้ยุทธวิธีครูเก่งช่วยครูอ่อน ให้ความรู้กับคณะครูที่โรงเรียนในช่วงเวลาหลังเลิกเรียน ใช้วิธีการแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาโรงเรียนให้ผู้บริหาร โรงเรียนรับทราบ พร้อมทั้งใช้วิธีการเสริมความมั่นใจให้กับครู

“ส่วนมากเราใช้วิธีการประสานงานหลากหลายวิธีมาก คือเป็นสิ่งที่ผมชอบ มันทำให้เกิดความคุ้นเคย อย่างเช่นอาจารย์ติดต่อผ่านทางแม่บ้านผมบ้าง ก็เป็นเรื่องที่ดี หรืออาจารย์ก็จะโทรไปเองด้วย ซึ่งไม่ค่อยมีที่อาจารย์มหาวิทยาลัยจะโทรไปหาพวกเรา ส่วนใหญ่ต้องเป็นพวกเราที่

โทรหาอาจารย์แล้วก็เรียนปรึกษาหารือ ตรงนี้แหละที่เป็นจุดหนึ่งที่ทำให้พวกเราเกิดความมั่นใจว่า เอ้อถ้าเราเข้าร่วมตรงนี้นั้นจะเวิร์ค”

“...คุณลักษณะอีกอย่างหนึ่งคือ เวลาเชิญประชุมครู ท่านพยายามปลุกเวลาให้ แล้วก็ เป็นช่วงเวลาที่เราสบายใจ คือหมายความว่าช่วงเลิกเรียน อาจารย์ก็ถาม ก็ประสานกันตลอด คือ ตอนเขียนปฏิทินไม่ได้นั่งเขียนคนเดียว พออาจารย์เขียนเสร็จอาจารย์ก็เอามาถามช่วงนี้ๆ พวกเรา วางใหม่ แล้วก็ความยืดหยุ่นของตาราง เพราะพอเราทำไว้แล้วเราคาดว่าเราจะมาได้ แต่อาจารย์เขาก็ ยืดหยุ่นได้ ก็ปรับเวลา ปรับเลื่อนวัน ตรงนี้ก็ประสานงานกันตลอด อาจารย์ใช้เทคนิคที่ทำให้พวก เรารู้สึกไม่เกร็งในการทำงาน เพราะถ้าเกร็งเมื่อไหร่ อึดอัดเมื่อไหร่ มันก็ไม่ได้ผล แต่ตรงนี้พวกเรา ทำแล้วสบายใจ...”

(ผอ.อำนวยการ: สทนทากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“ผมจะมีโอกาสได้เข้าไปคณะบ่อยๆเพราะภรรยาทำงานที่นั่น ก็ได้พบอาจารย์หาก มีเวลาก็ได้พูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ หรือบางทีก็ได้พูดคุยกับอาจารย์ท่านอื่น ตรงนี้ก็เป็นส่วน หนึ่งที่ผมได้พัฒนาความรู้ของตนเองไปในตัวด้วย”

“...ผมกับคณะครูที่เป็นนักวิจัยหลักของโรงเรียนก็จะใช้เวลาเย็นหลังเลิกเรียนไป ประชุมปรึกษารื้อกับทางอาจารย์...”

“ลักษณะการทำงานตอนแรกร่วมกันยังรู้สึกเกร็งเพราะเรามองว่าอาจารย์เป็นผู้รู้ มาก แต่พออาจารย์เค้าใช้เทคนิคที่พยายามให้เราคิดเอง ทำเอง และก็ให้กำลังใจนี้แหละสำคัญที่สุด ไม่ใช่มาเป็นลักษณะผู้กำกับเรา แต่มาในลักษณะผู้ทำงานร่วมกันกับเรา คือจะมีอึดอัดใจไม่ตรีดีต่อ ครู ซึ่งผมก็ไม่คิดเหมือนกันว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยจะเป็นอย่างนี้ ก็ประทับใจอยู่ สุดท้ายเราก็ก้าว พุดมากขึ้น กล้าคิดเอง กล้าทำเอง อาจจะผิดไปบ้างอาจารย์ก็ช่วยแนะนำให้ ก็เริ่มมั่นใจมากขึ้น...”

“...อย่างผู้บริหารคนเดียวก็ช่วยได้อยู่ในระดับหนึ่งแต่ความน่าเชื่อถือของเรา นั้น เราไม่ใช่สายตรงตรงนั้น แต่อาจารย์เค้ามีความสามารถทางด้านวิชาการอยู่แล้วตรงจุดนี้ก็ทำให้ครูมี ความ มั่นใจมากขึ้น และก็พร้อมที่จะลุยงานอื่นๆ อย่างน้อยก็รู้ว่ามีการปรึกษาหารือแล้วก็จะไม่ หลงทาง แต่ถ้าทำแล้วหลงทางก็ต้องเข้าสู่ถูกเพราะมีคนคอยติดตาม กำกับเราอยู่”

(ผอ.อำนวยการ: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

โรงเรียนมียุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการเรียนรู้ของโรงเรียนให้ ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องและเป็นขั้นตอน คือ ฝ่ายวิชาการและผู้บริหารมีการประชุมร่วมกับนักวิจัย ภายนอก(อาจารย์มหาวิทยาลัย) เดือนละ 2 ครั้ง ที่คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย BU เพื่อรายงาน ความก้าวหน้า ปัญหา และร่วมวางแผนการทำงานครั้งต่อไป

(เอกสารของโรงเรียนแสงธรรม: วิเคราะห์เอกสาร, 17 มี.ค.48)

“...ตรวจแผนเราจะตรวจให้เขาทุกคนไม่ได้ เราก็ให้ครูในโรงเรียนนั้นที่เก่งเป็นตัวยืนแล้วก็ช่วยกัน ในโรงเรียน เพียงแต่เราไปตะล่อมแล้วก็ช่วยเขาแก้ปัญหา...”

“พอคณะมีอะไรดิฉันก็จะส่งข่าวให้รู้ตลอด จะไม่เกี่ยวกับโครงการนี้นะแต่จะเกี่ยวกับทางด้านวิชาการที่เขาจะได้พัฒนาตัวของเขาเอง ตัวดิฉันก็จะส่งข่าวว่าตอนนี้มีอบรมอันนี้นะ สนใจมั๊ย ดิฉันก็จะมิโควตาให้หรือถ้าดิฉันเป็นฝ่ายจัด ก็จะให้มาฟรีนะ ไม่เสียเงิน...”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“...ส่วนใหญ่เราจะใช้วิธีเชิญเขามาที่นี้มากกว่าคือ ที่โรงเรียนเขาก็จะมีกลุ่มนักวิจัยหลักของโรงเรียนตามที่โครงการวิจัยวางไว้มีนักวิจัยภายนอก มีนักวิจัยภายใน ภายในโรงเรียนเขาก็จะตั้งกลุ่มทำงานขึ้นมา เราก็จะเชิญกลุ่มนี้เขาเข้ามาพูดคุย มาประชุมกัน ก็จะเป็นเลิกงานแล้ว 4 โมงครึ่ง เราก็จะโทรไปติดต่อเขา ช่วงแรกๆ เราจะคุยกัน เกือบทุก 2 อาทิตย์ ช่วงหลังก็แล้วแต่เหตุจำเป็น”

“ตอนนั้นที่เราจะทำวิจัยในชั้นเรียนเราต้องฝึกให้เขาบันทึกด้วย คือครูไทยส่วนใหญ่จะไม่ชอบเขียนถ้าเราเอาเขามาที่นี้คณะมันก็ลำบาก เพราะครูเขาก็ 10 กว่าคน เราก็เลยไปขอเวลาตอนเย็น เลิกเรียนแล้วสี่โมงเย็นถึงห้าโมงเย็น คือแล้วแต่ให้โรงเรียนนัดมาว่าเขาสะดวก ตอนไหนก็จะใช้เวลาไปพูดคุยประมาณชั่วโมงหนึ่งก็จะไปเสนอแนะเหมือนให้ความรู้เขา บางครั้งเราก็ไปถึงที่โรงเรียนถ้าเป็นส่วนที่เราทำเอง แต่ในส่วนที่เราเชิญวิทยากรเราก็จะมาทำกันที่คณะ”

“...เราก็มีความรู้สึกว่าเขามีความสามารถ เราไม่จำเป็นที่จะต้องไปตรวจเหมือนที่เราตรวจแผนให้กับนักศึกษา ประสบการณ์เขาก็มีเยอะแล้วเขาก็มีอะไรดีๆอยู่แล้ว แต่ที่คิดว่าเขาอยากให้เราทำให้เพราะเขาอยากให้มีมันใจ เหมือนกับเขาช่วยกันแล้วมันยืนยันไม่ได้ ถ้ามีใครอีกสักคนมาบอกว่า อาจารย์สอน ไปเลย เขาก็จะมั่นใจยิ่งขึ้น”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“ช่วงที่อาจารย์มาโรงเรียน เขาจะใช้วิธีการให้ครูจับคู่กันในลักษณะที่เรียกว่าการนิเทศแบบคลินิก ใครอยากคู่กับใครก็จับ แล้วก็ให้เป็นผู้คอยนิเทศการสอนเรา ให้คำแนะนำช่วยเหลือกันในลักษณะนั้น”

(ครู: สัมภาษณ์, 19 ม.ค.48)

“บางที่เวลาอาจารย์มาโรงเรียนก็จะมีเวลาจำกัด คุณาน คุณแผน ที่พวกเราได้ทำกัน หากไม่ทันเวลาก็จะให้ช่วยกันดู เขาก็จะตรวจให้บางคน เหมือนเป็นตัวอย่างให้ดู”

(ครู: สัมภาษณ์, 19 ม.ค.48)

“อาจารย์เคยมาอบรมให้ครั้งหนึ่งถ้าจำไม่ผิดนะ เรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียน ก็อบรมกันช่วงหลังเลิกเรียนเลย อาจารย์ก็เป็นวิทยากรเองเลย คือเนื่องจากเราก็กัง ไม่มีความรู้เรื่องนี้ชัดเท่าไรไร พออาจารย์เขามาพูดก็ได้ความคิดว่าจะทำอย่างไร ผมก็ได้ทำเรื่องหนึ่งเกี่ยวกับการสื่อสารโดยใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่ม”

“ที่ได้เข้าร่วมอบรมหลายครั้งนะ ที่ไม่เกี่ยวกับโครงการนี้ ทางอาจารย์เขาต้องการให้ครูเราเข้าร่วม ใช้งาน ไปแสดงหรือดูงานต่างๆที่คณะจัดขึ้น ก็ได้รับความรู้ตรงนี้เยอะเหมือนกัน”

(ครู: สัมภาษณ์, 20 ม.ค.48)

(3) กิจกรรมสำคัญที่ส่งเสริมสนับสนุนความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

ระหว่างคณะครูผู้สอน ผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย คือ การประชุมวางแผนร่วมกัน ตลอดระยะเวลาดำเนินงาน นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการ ได้แก่ การกำกับ ติดตาม ดูแล นิเทศการสอน เยี่ยมเยียนครู การประชุมครูทั้งโรงเรียน การจัดกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการจัดอบรมให้ความรู้

“...เรามีการประชุมพบปะกับนักวิจัยหลักของโรงเรียนซึ่งจะมีทั้งหมด 4 คน รวมกับผม ครูผู้สอน 3 ก็จะมีการประชุมกันทุกเดือนช่วงแรกๆก็จะมีการประชุมเดือนละ 2 ครั้ง ก็ไปประชุมที่คณะก็คุยกันถึงว่าสิ่งที่เราจะทำต่อไป และสิ่งที่เราทำไปแล้วมีปัญหาอะไร อย่างไร เราก็มาช่วยกันเสนอแนะคณะอาจารย์ก็จะมานิเทศและกำกับอยู่ตรงนี้อีกทีหนึ่ง”

“รูปแบบกิจกรรมอีกอันหนึ่งที่ดี ที่น่าสนใจ ครูก็ตื่นเต้นดี ก็มีอาจารย์มหาวิทยาลัยเข้ามาเยี่ยม ตอนแรกก็ค่อนข้างจะซีเรียสมาก เพราะว่าอาจารย์จะมาดูในห้องเรียน มาดูครูสอน แต่สุดท้ายเมื่อหลังจากที่มาหากันบ่อยๆ ความสนิทสนมคุ้นเคยและอาจารย์เค้าไม่ได้มาในลักษณะจับผิดมาชี้ประเด็นว่าให้มันสอดคล้องกับประเด็นปัญหาหรือตัวแปรแผนที่เราจะทำอาจารย์เค้าก็จะช่วยมาดูแลแนะนำตรงนี้ก็ดีขึ้น...”

“อาจารย์ก็ได้มาสร้างความตระหนักให้กับครูในโรงเรียนในช่วงแรกของโครงการพูดคุยกับคณะครูโดยการประชุมครูทุกคน แล้วก็มาช่วยสร้างตัวบ่งชี้ของโครงการวิจัยความสำเร็จด้านต่างๆ ซึ่งตอนนั้นเราไม่รู้เลยว่าจะทำไปอย่างไร...”

“มีการอบรม คือเรื่องไหนที่เรายังไม่เข้าใจก็ต้องหาวิทยากรมาให้ความรู้ ซึ่งก็ได้ปรึกษากับทางอาจารย์...”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“ครั้งแรกคุยกับผู้บริหารก่อนทำความเข้าใจกันว่าวิจัยลักษณะนี้มันเป็นอย่างไร แล้วก็ไปคุยกันกับครูที่โรงเรียนเพื่อให้ความเข้าใจที่ตรงกัน...”

“ครั้งแรกก็ไปสร้างความตระหนักให้เข้าใจตรงกันครั้งที่สองเราก็ไปพูดตัวบ่งชี้ให้เขา ไปประชุมครูทั้งโรงเรียน”

“...ในขณะที่เดียวกันเดือนละสองครั้งหรือสามครั้งที่นักวิจัยของโรงเรียนผู้บริหารต้องมาประชุมกับเราที่นี้ทุกเดือน แต่เราจะต้องมาประชุมกัน มีปัญหาอะไร มาช่วยกันแก้ปัญหาเราจะทำอะไรต่อไป โรงเรียนนี้ทำอะไร โรงเรียนนี้ทำอะไรประชุมทั้งสองโรงเรียน”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“...ก็จะมีการทำตารางว่าจะต้องมาเจอกันหลังเลิกเรียนสี่โมงเย็น วันที่เท่าไร ก็จะมีการประชุมคืนนั้นจะทำตารางทั้งหมดเลย เเทมนี่จะมีการประชุมก็ครั้ง แล้วเราก็ทำตามนั้นตลอด”

“...เราก็ลงไปดูการเรียนการสอน แผนการสอนให้เขา...”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“...การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่าง โรงเรียนทุกๆภาคเรียนเราก็จะจัดกันที่คณะ ครูทั้งสองโรงเรียนที่เข้าโครงการเขาก็จะได้เอางานมานำเสนอกัน ตรงนี้ก็เป็นการกิจกรรมหนึ่งที่มาด้วยกัน แล้วก็มีที่เราออกไปให้ความรู้กับครูที่โรงเรียนครั้งสองครั้ง เรื่องวิจัย มีเรื่องนิเทศแบบคลินิก แล้วก็การอบรมแล้วแต่ทางโรงเรียนต้องการที่จะให้ใครมาเป็นวิทยากร ตรงนี้ก็คุยกันว่า จะเอาใครมา”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“...ส่วนใหญ่เราจะใช้วิธีเชิญเขามาที่นี้มาก กว่าคือที่โรงเรียนเขาก็จะมีกลุ่มนักวิจัยหลักของโรงเรียนตามที่โครงการวิจัยวางไว้มีนักวิจัยภายนอก มีนักวิจัยภายใน โรงเรียนเขาก็จะตั้งกลุ่มทำงานนี้ขึ้นมา เราก็จะเชิญกลุ่มนี้เขาเข้ามาพูดคุย มาประชุมกันก็จะเป็นเลิกงานแล้ว 4 โมงครึ่ง เราก็จะโทรไปติดต่อเขาช่วงแรกๆ เราจะคุยกัน เกือบทุก 2 อาทิตย์ช่วงหลังก็แล้วแต่เหตุจำเป็น”

“การติดตามการดำเนินงานของโรงเรียนก็ไปบ้างแต่เราไม่ได้กำหนดวันเวลาที่ตายตัว แล้วแต่ความสะดวกของเรา แล้วก็ความสะดวกของเขา...”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“สมมติว่ามีปัญหาอะไรอาจารย์ก็จะไปปรึกษาหารือวางแผน ก็จะวางแผนก่อน แล้วค่อยมาปฏิบัติแล้วก็จะมาสะท้อนว่ามีปัญหาอะไรใหม่ ผลเป็นอย่างไร...”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“อาจารย์เคยมาสังเกตการสอนครั้งหนึ่ง รู้สึกตื่นเต้นมากเพราะไม่เคยมีใครมานั่งดูอย่างนี้ อาจารย์เขาก็จะถามว่าทำอย่างนี้แล้วคิดว่าเด็กเขาเรียนรู้อะไรจากเราบ้าง ทำแล้วมันเกิดผลอย่างไร ตรงจุดนี้คิดว่าดีที่อาจารย์เขาเข้ามา”

“เวลาอาจารย์เข้ามาที่โรงเรียนก็รู้สึกว่าการพัฒนาของครูในโรงเรียนดีขึ้น ตั้งใจสอนนักเรียน อยากจะพัฒนาตนเองว่าฉันเอะ”

(ครู: สัมภาษณ์, 20 ม.ค.48)

(4) ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย
ปัญหาที่พบในระหว่างการทำงานร่วมกันของคณะครู ผู้บริหาร โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยไม่มีเวลาในการลงไปโรงเรียน ปัญหาเกี่ยวกับการพัฒนาครูของผู้บริหารในช่วงแรกของการเข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้ยังพบปัญหาเรื่องการเดินทางไปโรงเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย

“ประการแรกตัวเราไม่มีเวลาที่จะลงไปโรงเรียน อันนี้สำคัญนะเราจะเข้าไปช่วยเขาบ่อยๆไม่ได้...”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“อุปสรรคของโรงเรียนอีกอย่างหนึ่งคือช่วงนั้นเป็นหน้าฝนเวลาเราไปแล้วน้ำมันท่วม ถนน มันและเราก็ไม่สามารถลุยได้เคยไปสองครั้งที่ได้เข้าไปโรงเรียนไม่ได้ ข้างนี้ก็ท่วมข้างนั้นก็น้ำท่วม แล้วรถเราก็เป็นรถเก๋งซึ่งเป็นช่วงแรกๆของการทำโครงการด้วย”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“จริงๆปัญหาอุปสรรคที่เราเจอก็คือเรื่องเวลา จะคุยกับเพื่อนอาจารย์ว่าบางที่เราไม่ค่อยมีเวลาเลยจริงๆเราน่าจะได้ไปโรงเรียนบ่อยกว่านี้อีกซักหน่อย บางที่เราได้ไปคุยกันไปเห็นว่ามีอะไรที่เราจะได้ช่วยได้เร็วขึ้น คืออันนี้มันต้องรอกันจนถึงวันประชุม ซึ่งมันเป็นเรื่องของเวลา ทั้งๆที่เราเลือกโรงเรียนที่ระยะทางใกล้ๆนะที่เราสามารถจะไปได้สะดวก เรื่องเวลานี้เป็นอุปสรรคสำหรับพวกเราที่เป็นนักวิจัยภายนอก เวลาที่เราจะไปโรงเรียนค่อนข้างลำบาก เพราะว่าบางที่เราติดภารกิจทางนี้...”

(อาจารย์มหาวิทยาลัย: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“จำได้แรกๆไปประชุมที่โรงเรียน ครูคนอื่นๆจะเจิบ เจิบคางแสดงว่าเขาคงอึดอัดใจ ไม่รู้ว่าตัวเองจะเริ่มต้นทำอะไร แล้วมันต้องทำให้มันรู้สึกจะเจิบ พอตอนหลังเราก็บอกเขาว่าลองดู ทางเราก็ลองผิดลองถูก ทางฝ่ายอาจารย์มหาวิทยาลัยก็ไม่ได้รู้อะไรมากเท่าไร...”

(อาจารย์มหาวิทยาลัย: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“เริ่มโครงการตรงนี้ช่วงแรกก็มีปัญหาเพราะผมต้องดึงตลอดต้องนำตลอด ไม่ว่าจะเป็นการสร้างทีมงาน ให้เขาพัฒนาตนเอง พัฒนาร่วมกัน เป็นเรื่องที่ยากมากเพราะแต่ละคนก็ไม่เหมือนกัน”

(ผอ.อำนวยการ: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

(5) ผลผลิต ผลลัพธ์ คุณค่า และผลกระทบจากความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

(5.1) ผลผลิต

(5.1.1) ผลงานวิจัย

(ก) คณะครูได้ผลิตผลงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนออกมาอย่างหลากหลาย รวมทั้งสิ้น 33 เรื่อง

(ข) ผู้บริหารได้ผลิตผลงานวิจัยปฏิบัติการในโรงเรียน เรื่อง การพัฒนาทักษะการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูโรงเรียนแสงธรรม

(ค) โรงเรียนได้ผลิตงานวิจัยเรื่อง การวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน : การเรียนรู้แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียนโรงเรียนแสงธรรม

“...ได้งานวิจัยแหละที่แน่ๆอันหนึ่ง ที่ชัดเจน ครูได้วิจัยในชั้นเรียน...”

“...ผมได้ทำวิจัยกับครู พัฒนาครูให้ทำวิจัย เขาก็สามารถทำวิจัยออกมาได้...”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“...วิจัยในชั้นเรียนที่เราไปอบรม อาจารย์มาให้ความรู้ ผอ.แนะนำ เราก็สามารถทำออกมาเป็นชิ้นเป็นอันเอามาแก้ปัญหาเด็กได้

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“...ที่เห็นชัดคือครูเขาได้วิจัย...”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“...ตอนนั้นที่เราจะทำวิจัยในชั้นเรียนเราต้องฝึกให้เขาบันทึกด้วย คือครูไทยส่วนใหญ่จะไม่ชอบเขียน ถ้าเราเอาเขาไปที่นั่นมันก็ลำบาก เพราะครูเขาก็ 10 กว่าคน เราก็เลยไปขอเวลาตอนเย็น เลิกเรียนแล้วสี่โมงเย็นถึงห้าโมงเย็นคือแล้วแต่ให้โรงเรียนนัดมาว่าเขาสะดวกตอนไหนก็จะใช้เวลาไปพูดประมาณชั่วโมงหนึ่ง...”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

(5.2) ผลลัพธ์

(5.2.1) โรงเรียนได้แนวทางการดำเนินงานจากอาจารย์มหาวิทยาลัย จากความเป็นหุ้นส่วนทำให้โรงเรียนได้แนวทางการดำเนินงานเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนางานตามจุดเน้นสำคัญของโรงเรียน

“โรงเรียนเข้าไปประชุมร่วมกับอาจารย์ ให้ได้แนวทางการดำเนินงานว่าเราจะทำไปแบบนี้ อาจารย์เห็นอย่างไร อาจารย์เขาก็จะให้ความมั่นใจเราตรงนั้นว่า เอออย่างนี้แหละ หรือเห็นว่าจะต้องปรับปรุงตรงไหน เราก็จะร่วมกันหาทางออกตรงนั้น”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“ถ้ามีปัญหาอาจารย์ก็จะบอกว่ามีปัญหาตรงไหน การพูดคุยกันแต่ละครั้งจะมีการวางแผนกันเป็นระยะๆ พูดคุยกันเป็นระยะมีปัญหาอะไรทางโรงเรียนจะให้อาจารย์ช่วยก็จะเป็นระยะๆ

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“ผอ.กับครูก็จะเข้าร่วมกันประชุมที่นี้ คือในช่วงแรกของการทำงานมันก็ต้องเจอปัญหา ที่นี้เราก็ต้องมาวางแผน มาร่วมกันหาทางช่วยเหลือกันตรงนี้ ทางโรงเรียนเขาแก้แบบนี้แล้วเกิดผลอย่างไร เราก็มาคุยกันแต่เราจะไม่บอกแนวทาง แต่จะพยายามให้เขาคิดของตัวเอง ซึ่งการมาประชุมกันนี้ เขาก็จะได้แนวทางที่โอเคแหละว่าเขาจะนำไปปฏิบัติกันในโรงเรียน”

“เวลาครูเขามีปัญหาอะไร เขาก็จะหาเราเราก็จะหาเอกสารให้กับเขาอันนี้ไม่เข้าใจก็จะพาไปคุยกับอาจารย์คนอื่น”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

(5.2.2) เกิดกิจกรรมในการดำเนินงานร่วมกัน ในระหว่างดำเนินงานร่วมกันนั้นได้เกิดกิจกรรมอย่างหลากหลายเพื่อพัฒนางานในด้านต่างๆ เช่น กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครู ผู้บริหารของโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการทั้งหมด ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ได้ช่วยส่งเสริมความร่วมมือมากยิ่งขึ้น กิจกรรมการให้ความรู้โดยการจัดอบรมได้ช่วยให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการรู้มากยิ่งขึ้น และกิจกรรมการนิเทศแบบคลินิกช่วยให้ครูได้พูดคุย และช่วยเหลือกันมากขึ้น

“โรงเรียนจะทำงานของเขาไปตามปกติ แต่เขาก็จะรู้ว่าตัวแปรของเขาคืออะไร กิจกรรมที่เรา ไปช่วยเราช่วยตลอดอยู่แล้วพอทำไปถึงจุดหนึ่งคือสิ้นเทอมเราจะนำเอาผลงานมาจัดนิทรรศการดูร่วมกัน แล้วก็มีการมอบวุฒิบัตรซึ่งดิฉันก็เป็นคนออกให้เขาเองนั่นแหละแค่เราเซ็นต์ชื่อให้เขาก็ พอใจแล้วแล้วก็ก็มีกิจกรรมที่ได้ร่วมกับครูที่เห็นชัดก็มีการประกวดผลงานกันดูงานกัน ก็เป็นการเรียนรู้ร่วมกันคนอื่นก็จะได้เดินดูงานว่าเขาทำอย่างไรกัน”

“ปัญหาอะไรที่ครูไม่เข้าใจ เราก็จะจัดหาวิทยากรลงไปพูดคุยให้ หรือไม่บางเรื่องเราก็พูดคุยให้เขาเอง ก็จะเป็นการแก้ปัญหาในลักษณะอย่างนี้”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“...ก็จะไปเสนอแนะเหมือนให้ความรู้เขา บางครั้งเราก็ไปถึงที่โรงเรียนถ้าเป็นส่วนที่เราทำเอง แต่ในส่วนที่เราเชิญวิทยากรเราก็จะมาทำกันที่คณะ”

“ถ้าเรื่องที่ทำนั้นเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพราะฉะนั้นก็จะมีเรื่องการอบรม การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเราก็ถามทางโรงเรียนว่าเขาอยากเชิญใคร สิ่งนี้จำเป็นไหมที่เขาอยากได้ความรู้ถ้าเขาบอกว่าจำเป็นอาจารย์ลองช่วยคิดดูว่ามีวิทยากรหรือยังคือเราก็เสนอ เขาก็เสนอ แล้วเราก็มาคิดว่าเอาใคร โรงเรียนพอใจใคร เพราะโรงเรียนเขาจะเป็นผู้ที่จะต้องเอาไปทำมากกว่าเรา เราก็อำนวยความสะดวกเรื่องสถานที่ให้เวลาเราอบรมเราก็จะเชิญให้โรงเรียนอีกโรงมาร่วมด้วยไม่เฉพาะโรงเรียนนี้โรงเดียวที่อยู่ในโครงการ”

“ที่เราให้เขาใหม่เลยคือเรื่องการนิเทศ เพราะว่าอาจารย์งามตา ให้ความคิดว่าจะดูเรื่องการนิเทศภายในของเขาให้เขานิเทศกันเอง นิเทศแบบคลินิก ให้เขาจับคู่กันเองนะให้มีการช่วยเหลือกันในโรงเรียน แต่เราจะเข้าไปแนะนำ เขาว่าการนิเทศควรจะเริ่มต้นด้วยอะไร แบบไหน ไม่ใช่แบบที่เราไปนิเทศนักศึกษาฝึกสอนที่เราจะไปดูว่าเขาสอนเป็นอย่างไร เราจะฝึกให้เขานิเทศแบบช่วยเหลือกันตรงนี้ที่คิดว่าโรงเรียนเขาได้ คือเขาได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันมากขึ้นจากการช่วยเหลือกันตามรูปแบบการนิเทศแบบคลินิก”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“เรายังเอาโรงเรียนที่เข้าอยู่ร่วมในโครงการมาช่วยดูกันมาแลกเปลี่ยน เรียนรู้กัน จุดนี้ก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้ครูเขาค่อนข้างได้ความรู้ที่หลากหลายขึ้น หลังจากมองที่แผน

บูรณาการเหมือนกันแต่จุดเน้นต่างกันคือ ของเรานั้นด้านทักษะการสื่อสาร เราก็ได้ไปอยู่ที่เขาเน้นด้านการคิดวิเคราะห์ ก็ทำให้เกิดแนวคิดที่หลากหลายขึ้นแล้วก็ได้นำมาประยุกต์ใช้”

“อาจารย์ก็ให้ข้อเสนอแนะ มีหนังสือมาให้อ่านด้วย ก็ขอให้ครูเค้าทุกคนคุ้นเคยกันสนิทกัน ได้จับคู่คุยกัน คุยปัญหากัน คุยกันไม่เป็นรูปแบบเท่าไร เขาชอบคุยกับใครสนิทกับใครก็ให้เขาได้คุยกันในกลุ่มเล็กๆของเขา ก่อน หลังจากนั้นเราก็ขยายกลุ่มให้ใหญ่ขึ้น เป็นช่วงชั้นบ้าง พอมีปัญหาเขาก็เริ่มที่จะพัฒนาเพราะความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนก็เริ่มมี รู้จักที่จะทำงานร่วมกันได้แล้ว ก็ขยายให้มันสอดคล้องให้มีลักษณะกลุ่มเดียวกัน ถึงแม้จะคนละช่วงชั้นแต่ก็เป็นประเด็นเดียวกัน...”

“เราจะร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับท่านอาจารย์เป็นประจำ...”

(ผอ.อำนวยการ: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“...เรื่องใดที่เราคิดว่าค่อนข้างมีปัญหา เช่น การจัดทำแผนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แผนบูรณาการ การนิเทศแบบคลินิก การเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ เราก็จะคุยกับทางอาจารย์ว่าจะให้ใครมาเป็นวิทยากรอบรมดี หรืออาจารย์จะช่วยเหลือได้อย่างไร ก็จะมาคิดกัน เราเสนอบ้าง อาจารย์เสนอบ้าง”

(ผอ.อำนวยการ: สัมภาษณ์, 20 ม.ค.48)

“...แล้วก็นำคณะครูออกไปฟัง เช่น คณะอาจารย์ที่มาจากจุฬาฯ ไปฟังปัญหาที่เกิดขึ้นกับจังหวัดอื่น ก็ได้รู้ว่าทิศทางแนวทางในการทำวิจัยและพัฒนาทั้งโรงเรียนเป็นอย่างไร...”

“...นำคณะครูเข้าไปในมหาวิทยาลัย จัดนิทรรศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับโรงเรียนอื่นในโครงการ เราก็ได้เห็นผลงานของเขา เขาก็ได้เห็นผลงานของเรา เราก็ได้พัฒนาว่าจุดไหนเราค่อย จุดไหนเขาเด่น เอามาเสริมกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในจังหวัด แล้วก็ต่างจังหวัดไปกรุงเทพฯ ด้วยก็มี”

(ครูฟ้าสาธ: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“อาจารย์เขาก็เอาวิธีการนิเทศแบบคลินิก มาให้ครูจับคู่กัน ตอนแรกก็ให้จับคู่แล้วแต่ความสนิทสนม ให้พูดคุยกัน นิเทศการสอนกัน ให้ช่วยเหลือกัน เหมือนเป็นคู่บัดดี้ แล้วก็ให้มีรายงานผลการปฏิบัติครั้งนี้ด้วย”

“ประ โยชน์ตรงนี้ ก็ช่วยให้พวกครูคุยกันมากขึ้นนะ ได้ช่วยเหลือกันอย่างเป็นทางการขึ้น”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 20 ม.ค.48)

(5.2.3) โรงเรียนได้รับการช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น สถานที่ วิทยากร เอกสาร อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆกับโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นสถานที่ วิทยากร เอกสาร

“...ที่นี้ทางอาจารย์เค้าก็ช่วยหาวิทยากรให้เพราะเราต้องการอบรมเรื่องการจัดทำแผนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แผนบูรณาการ การนิเทศแบบคลินิก การเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงคุณภาพ ที่เราคิดว่าเราก่อนข้างจะมีปัญหา ก็ให้เราช่วยด้วยที่เราคิดว่าจะมีวิทยากรท่านใดจะมาให้ความรู้ในเรื่องเหล่านี้ได้”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“...มีเอกสารอะไรอาจารย์เขาจะฝากมา...”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 17 ม.ค.48)

“...เราจัดหาวิทยากรลงไปพูดคุยให้ หรือไม่บางเรื่องเราก็พูดคุยให้เขาเอง ก็จะเป็นการแก้ปัญหาในลักษณะอย่างนี้”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“...เราก็จะช่วยอำนวยความสะดวกให้ เช่น เรื่องสถานที่หรือเชิญวิทยากร ....”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

(5.2.4) โรงเรียนได้รับโอกาสต่างๆจากอาจารย์มหาวิทยาลัย จากความเป็นหุ้นส่วนได้ทำให้คณาจารย์และผู้บริหารได้รับโอกาสในการพัฒนางานในด้านต่างๆทั้งในโครงการและนอกโครงการที่ดำเนินร่วมกัน เช่น การอบรม ประชุม สัมมนา การจัดนิทรรศการ

“อาจารย์มีอะไรเขาจะแจ้งให้ทางโรงเรียนทราบผ่านทางผมหรือทางอาจารย์อีกท่านว่าจะมีการจัดประชุมตรงนั้นตรงนี้อาจารย์สนใจไหม” หรือมีจัดนิทรรศการต่างๆเราก็มักจะได้รับโอกาสจากอาจารย์ตรงนั้นทุกครั้ง”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“คณะมีอะไรคิดนั้นก็ส่งข่าวให้รู้ ตลอดจะไม่เกี่ยวกับโครงการนี้แต่จะเกี่ยวกับทางด้านวิชาการที่เขาจะได้พัฒนาตัวของเขาเองตัวคิดนั้นก็ส่งข่าวว่าตอนนี้มีอบรมอันนี้นะ สนใจมั๊ยคิดนั้นก็จะมีโควต้าให้ หรือถ้าคิดนั้นเป็นฝ่ายจัด ก็จะให้มาฟรีนะไม่เสียเงิน ...แล้วเขาจะได้ประโยชน์ทางอ้อมนะก็คือแบบว่าได้มีส่วนร่วมด้วยกับหน่วยงานของมหาวิทยาลัย”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

(5.3) คุณค่า คุณค่าที่เกิดขึ้นจากการทำงานร่วมกันในฐานะหุ้นส่วนในการวิจัย ได้แก่ 1) ความสัมพันธ์อันดีระหว่างอาจารย์มหาวิทยาลัยกับคณาจารย์ ผู้บริหาร โรงเรียน 2) การเป็นเครือข่ายทางวิชาการ 3) คุณค่าของงานที่ทำไม่ใช่ภาระงานที่เพิ่มขึ้นแต่เป็นสิ่งที่ทำแล้วเกิดประโยชน์ต่อวิชาชีพ 4) คุณค่าของการช่วยเหลือครู 5) มุมมองที่กว้างขึ้น และ 6) การได้รับการยอมรับจากสังคมของวิชาชีพมากขึ้น

“รู้สึกว่าได้ใกล้ชิดอาจารย์มากขึ้น แต่ก่อนรู้สึกว่าเป็นโรงเรียนกับมหาวิทยาลัยอยู่ไกลกัน แต่เดี๋ยวนี้รู้สึกว่าคุณครูอยากจะทำให้ความรู้กับเรามีความรู้ที่ติดต่อกับอาจารย์ เดียวนี้มันไม่ห่าง

กันเดี๋ยวนี้ผมจะเข้าไปเมื่อไหร่ก็ได้ อาจารย์ก็ให้คำแนะนำหลังจากจบโครงการก็จำหน่ายค่าตัวได้ ก็มีความรู้สึกที่ดีต่อกันเวลาเข้าไปเวลาที่มีปัญหาอะไร”

(ครูฟ้าสาาง: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“...ตรงนี้ที่ถือว่าได้มากที่สุดคือความสัมพันธ์ระหว่างนักวิจัยที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยกับครู และที่มากที่สุดคือทำให้ครูกล้าคิด กล้าทำในสิ่งที่เมื่อก่อนคิดว่าทำไปแล้วจะผิด...”

(ผอ.อำนวยการ, สัมภาษณ์, 17 ม.ค.48)

“อย่างตอนนี้โครงการเสร็จสิ้นแล้วดิฉันก็ยังนึกถึงพวกเขาอยู่ตลอดคือ หมายความว่า ประชุมหรือจัดงานวิชาการอะไรที่มีประโยชน์สำหรับเขา เราก็จะส่งข่าวให้เขา เราก็ไม่ทิ้งเพราะ เรารู้จักกันแล้ว เราเชื่อมโยงกันแล้ว”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“... แต่ความรู้สึกผูกพันยังมีอยู่ อย่างเมื่อกี้เพิ่งเล่าให้อาจารย์สุภาพฟัง ครูเพิ่งไปคูโรงพยาบาลยุวประสาทอาจารย์เขามีเด็กออทิสติกหลายคน พอครูไปเห็นแล้วจะนึกถึงเขา ก็จะมาเล่าให้เขาฟัง พอติดจะซื้อหนังสือแต่ก็ไม่ทัน คือมันจะนึกถึง อย่างน้อยเอามาชีรอกฝากหรืออะไร ก็เนื่องจากตอนที่ไปสังเกตการสอนได้ไปสังเกตที่ห้องอาจารย์สุภาพแล้วได้เห็นเด็กๆพวกนี้...”

“...แต่ความรู้สึกผูกพันมันก็ยังมียู่ แม้แต่อีกโรง พอมีอะไรที่เกี่ยวกับเขา เราก็จะเก็บไว้แล้วก็นึกถึงเขา เวลาเมื่อจบเราก็ถามกันเอ๊ะ โรงเรียนนี้เขารู้รึยังจะบอก เพียงแต่ว่าช่วงนี้เราไม่ได้มีโครงการอะไรร่วมกันเท่านั้นเอง เดี่ยวอาจารย์งามตาก็จะมีโครงการเริ่มมาอีก”

(อ.งามตา: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...มันเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอนไม่ได้เพิ่มภาระ แต่โครงการ วพร.ทำให้เราทำงานเป็นระบบ วงจร PDCA ตอนที่ประกันคุณภาพ มันยังเห็นไม่ชัดเจน มาเห็นชัดเจนตอนที่พวกเราทำโครงการวพร. จริงๆนะคะ เพราะว่าแผนแต่ละครั้งที่เราทำจะมีการพัฒนา ถ้าไม่ดีก็จะปรับ มันก็จะเกิดวงจรของมัน ไปโดยอัตโนมัติ ตอนประกันคุณภาพก็เป็นคนรับผิดชอบโครงการนั่นเอง ก็ยังเห็นว่า เรารู้ก็รู้เพียงไม่กี่คน แต่เพื่อนครูด้วยกันยังไม่เข้าใจ ตระหนักแต่ก็ยังทำไม่ครบ ขาดๆขั้นตอนอยู่ พอโครงการนี้เข้ามามันเป็นวงจร PDCA เราก็เกิดวงจรนี้ที่ชัดเจนขึ้นอย่างอัตโนมัติ...”

(ครู: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...เวลาขณะมีอะไรเราก็ยังนึกถึงอยู่ ตอนนี่ครูกำลังจะทำโครงการวิจัยครูก็ยังไม่ถึงอาจารย์เขาอยู่ นี่คือโครงการเสร็จแล้วนะ นี่เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามหลังมา มาช่วยกันมัย มาทำด้วยกันมัย อะไรอย่างนี้”

(อ.งามจิต: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...ถ้าเขามีอะไรตรงไหนที่จะให้ช่วย เราก็ช่วย คือพอหลังจากนั้นมาเราจะทำอะไรก็ตาม เราจะนึกถึงครูที่โรงเรียน ไปเห็นวิดีโอ เราคิดของเราเองว่าได้ยินว่าอาจารย์คนนี้บอกว่าจะสอนเรื่องนั้นเรื่องนี้ซึ่งไม่มีสื่อพวกนี้ พอเราหาเจอ เราก็ยืมไปให้ เวลาทำเราจะทำให้ทั้งสองโรงเรียนนะ”

(อ.งามจิต: สนนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“ก็คือสิ่งหนึ่งที่คิดว่าที่ทำให้ครูรู้สึกเริ่มใจสู้ คือสิ่งที่ทำ ไม่มีอะไรที่ต้องทำเพิ่ม มันก็จากงานที่เขาทำ เพียงแต่ว่าทำให้มันมีหลักมีเกณฑ์ มีเอกสาร อย่างแผนการสอน ถ้าเขาทำเสร็จแล้วหนึ่งภาคการศึกษา ปีต่อไปเขาก็นำมาใช้ได้ เขาก็จะปรับของเขาเอง ว่าอันนี้มันไม่ค่อยดี มันไม่ได้มีงานอะไรที่เพิ่มเลย”

(อ.งามตา: สนนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...เราก็ได้รู้จักการทำงานของโรงเรียนว่าเป็นอย่างไร และสิ่งที่เขาต้องการคืออะไร แล้วเราเป็นคนข้างนอก ถ้าเราจะเข้าไปช่วยโรงเรียน เราควรจะเข้าไปในลักษณะไหน เพราะว่าจริงๆแล้วโครงการนี้ได้เปิดโอกาสให้เราได้เข้าไปโดยที่เหมือนกับเป็นเพื่อน...”

(อ.งามจิต: สนนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...จริงๆครูเข้าใจว่าน่าจะอยากให้อาจารย์มหาวิทยาลัยเข้าไปช่วยในเรื่องของงานวิชาการ เรื่องการที่จะไปกระตุ้นให้ครูเกิดพัฒนาการเรียนรู้ เป็นแหล่งที่ครูเขาจะมาถามได้ มาขอความรู้ได้ ไม่ว่าจะเป็นอย่างอื่น เป็นสื่อ หรือคำแนะนำ มองในลักษณะนั้นนะคะ...”

(อ.งามตา: สนนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...จากโอกาสที่เราได้มาร่วมงานกับอาจารย์มหาวิทยาลัยเนี่ย ทำให้เราได้แนวคิดที่ค่อนข้างกว้าง ในหลายมุมมองด้วย ....ทำให้เราเกิดความคิดที่หลากหลาย มุมกว้างมากขึ้น มองภาพได้กว้างขึ้น ...เมื่อได้มาร่วมงานครั้งนี้ อาจารย์เขาคิดมุมมองนี้ เราก็ได้ปรับ ได้ความรู้ ได้แง่คิด จากการคุยกัน...”

“...ที่เห็นอีกอันหนึ่ง เป็นผลกระทบที่เกิดกับเรา คือเราได้รับการยอมรับจากสังคมของทางสาขาบริหาร เพราะการที่เราได้ร่วมโครงการกับหน่วยงานทางมหาวิทยาลัยก็ถือเป็นเกียรติอย่างสูง พอมีชื่อเสียงมากขึ้น ไป หรือมีรายงานที่ส่งเข้าไป ผู้บังคับบัญชาก็ยอมรับ เพื่อนร่วมอาชีพก็ยอมรับ...”

(ผู้บริหาร: สนนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

(6.4) ผลกระทบ

(ก) ผลกระทบต่อครู ครูเกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน ในการจัดการเรียนการสอนมากขึ้น มีการทำงานที่เป็นระบบ เปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอน จัดกิจกรรมที่หลากหลาย เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันมากขึ้น มีการทำงานเป็นทีมมากขึ้น มีการช่วยเหลือกันมากขึ้น มีทักษะในการทำงานมากขึ้น

“ที่ตัวเองมองเห็น ครูเขาก็กระตือรือร้น เตรียมการสอน สื่อ อาจารย์เขาทำได้ค่อนข้างเรียบร้อย ...อาจารย์เขาเตรียมอะไร ได้เรียบร้อยนะ มี STEP การสอนดีมาก ตรงนี้แหละที่อาจารย์ได้ปรับเปลี่ยน ยิ่งครูให้แผนมาดูเป็นตั้งเลย แล้วเวลาที่นั่งดูอาจารย์เขาสอนก็ตามแผน ก็คิดว่าโรงเรียนเขาเตรียมพร้อม แล้วคุยกับเด็ก เด็กก็มีความสุข หลังจากที observe แล้วก็มาสัมภาษณ์เด็ก เด็กเขาก็มีความสุข ชอบที่ครูสอนแบบนี้”

(อ.งามจิต: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่จะพัฒนาตนเอง จากที่เมื่อก่อนเวลาให้ออกสารไปอ่านอย่างมาก ถ้าให้ 4 -5 หน้าไม่อ่านหรอก หน้าเดียวพอ ได้อยู่ แต่ตอนนี้เขาก็เริ่มหยิบหนังสือขึ้นมา ถือหนังสือ ลองค้นคว้า ...”

(ผู้บริหาร: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“อันดับแรกที่เราเห็นชัดเจนคือ ครูมีการเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ ทำงานเป็นระบบมากขึ้น การที่ได้วางแผนการสอน เมื่อก่อนเราจะไม่ค่อยสนใจนะว่าจะต้องมีแผนการสอน แต่เมื่อเข้าโครงการนี้มันจะต้องมีการเก็บข้อมูลที่เป็นระบบ ก็เลยทำให้ครูนี้จะต้องวางแผนการสอน เตรียมการสอน สื่ออะไร จะใช้ใบงานอะไร ใช้แบบทดสอบอะไรบ้าง แล้วจะให้เด็กไปใช้แหล่งเรียนรู้ที่ไหน อันนี้ครูจะต้องเตรียมการก่อน ที่สังเกตจากอาจารย์คนอื่นที่สอนนะ...”

(ครู: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“ที่มันเป็นอย่างนี้ หนูก็มองอยู่ว่า มันจะเป็นเพราะว่าคุณครูเปลี่ยนรูปแบบการสอนของตนเอง จัดกิจกรรมที่หลากหลาย ไม่ยึดติดอยู่กับอันเดิม คือจากตัวนี้เอง เมื่อครูเปลี่ยนเทคนิค คือให้เด็กมีส่วนร่วมมากขึ้น ผลที่ตามมา คือ ผลงานของเด็กก็เป็นความคิดของเขา ซึ่งเมื่อก่อนเราก็มีแบบแผนเหมือนเดิม มันก็เหมือนจะเป็นการบล็อกความคิดเด็ก การจัดกิจกรรมที่หลากหลายไม่ได้บล็อกความคิดเด็ก กิจกรรมมันก็เลยเห็นชัดเจนว่าเด็กเนี่ยเขาสามารถคิด คิดอย่างไม่มีความขบเข็ด มีอิสระในการคิด เป็นเพราะครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนนี่คือตัวสำคัญ”

(ครู: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“คือกระตุ้นเขา ให้เด็กมีอิสระในการคิด ไม่ตีกรอบให้เขา เพียงแค่ชี้แนะให้เขาเท่านั้น”

(ครู: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...บางทีก็จะมีครูวิทยากรจากภายนอกเข้ามาสอน หรือบางทีเขาก็จะเข้าไปเรียนในแหล่งเรียนรู้ในชุมชน นี่จากการสังเกตพฤติกรรมการสอนของเพื่อนครู...”

(ครู: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...เมื่อก่อนคนที่เด่นก็จะเด่นอยู่เขาก็จะทำอะไรของเขาดี เราก็พยายาม ที่จะให้เขาช่วยกันแต่คนอยากจะช่วยก็บอกว่าคนที่จะให้ช่วยก็ไม่พยายามอยากจะให้ช่วยแต่พอโครงการนี้เข้ามาพฤติกรรมไม่ว่าจะเป็นการอยู่ของครูก็เริ่มที่จะหันหน้าเข้าหากันมากขึ้นพฤติกรรมเดิมๆซึ่ง

เมื่อก่อนก็มักจะถือชอล์กอย่างที่เรามักจะพูดกันแต่เดี๋ยวนี้มีการยืดหยุ่นมากขึ้น มีการหันไปพูดคุยกับเพื่อนครูคนอื่น ๆ อย่างน้อยๆ ก็มีการปรึกษาหารือกันมากขึ้น ไม่ใช่อยู่แบบตัวใครตัวมัน รู้จักอยากจะเรียนรู้มากขึ้น คือมีประเด็นใหม่ๆ อาจจะถาม มาถามกัน แล้วก็มาถามเราด้วยฉะนั้นเราก็ต้องเตรียมที่จะร่วมแชร์กับเขาด้วยสรุปแล้วพฤติกรรมของครูก็เปลี่ยนแปลงด้วย เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น”

“...พอใจว่าครูเขาดีขึ้นปรึกษาหารือกันมากขึ้น มีประเด็นอะไร ก็อยากรู้ อยากเห็น อยากมาหาเรา แล้วก็เริ่มคิดเอง ผมไม่ต้องคิดให้...”

“...พอโครงการนี้เข้ามา เวลาเดินไปไหนมาไหนก็จะสังเกตเห็นเอกสารถือเอกสาร เอกสารอะไร ไม่รู้แต่ผมคาดคะเนเอาว่าส่วนใหญ่จะเป็นแผนหรือไม่ก็งานที่จะต้องเอาไปให้เด็ก หรือต้องใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนของเขาเวลานั่งอยู่เขาก็จะไม่นั่งอยู่เฉยๆ เหมือนเดิมก็จะเห็นนั่งทำอะไรๆ ยุๆหยิกๆ ของเขานั้นแหละซึ่งเมื่อก่อนไม่มีหรือที่ครูจะถือหนังสือหนังสืออย่าง มากก็มีผู้บริหารแล้วก็ฝ่ายวิชาการซึ่งเขาก็จะต้องรับผิดชอบอยู่แล้ว...”

(ผอ.อำนวยการ: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“...รู้สึกว่าจะได้ตรงนี้ขึ้นมาเยอะ เปลี่ยนตัวเองได้แล้วก็เพื่อนครูก็เปลี่ยน พฤติกรรมกันมาก พออันนี้เข้ามาเราก็ได้ทำงานเป็นทีมมากขึ้น...”

(ครู: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“...มีผลมาก และก็พอใจเพราะว่าอย่างครูที่โรงเรียนแต่ก่อนพฤติกรรมการทำงาน เป็นอีกแบบหนึ่งก็จะเปลี่ยนไปทุกคน เดิมนี่ทุกคนเก่งวิชาการทุกคนทำคอมพิวเตอร์ได้ ก็เกิดจาก ตัวนี้แหละ ทุกคนเขียนแผนการสอนได้ ทุกคนวางแผนการทำงานของตนเองได้แต่ก่อนนี้ คอมพิวเตอร์ก็ไม่เป็น เขียนแผนการสอนก็ไม่เป็นเดิมนี่ทุกคนเปลี่ยนพฤติกรรมดีขึ้น จากโครงการ นี้การทำงานนี้ดีขึ้น เดิมนี่รู้จักการทำวิจัยสมมติว่าเกิดปัญหาเกี่ยวกับเด็กถึงเราไม่ได้เขียนออกมาเราก็ สามารถแก้ปัญหาในห้องของเรา...”

(ครู: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

(ข) ผลกระทบต่อผู้บริหาร ผู้บริหารมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการวิจัยที่ หลากหลายขึ้น และสามารถทำวิจัยเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนางานบริหารและการพัฒนาโรงเรียนใน ด้านต่างๆ และได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพมากยิ่งขึ้น

“ในด้านส่วนตัวเอง ส่วนของผู้บริหารเอง ก็ได้เรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการวิจัย R&D , Action Research .... พอลองทำตรงนี้ก็ทำให้เราได้ประสบการณ์ ... แต่ตรงนี้ทั้งปริมาณทั้ง คุณภาพผสมปนเปกัน ตอนแรกเราก็หนักใจ แต่สุดท้ายเราก็รู้ รู้ในเชิงทฤษฎีด้วย อาจารย์ได้หาคน ไปช่วย แล้วเราก็ลองปฏิบัติ มันก็ทำให้เกิดความมั่นใจขึ้น อันนี้หมายถึงการพัฒนาตนเองในด้าน กระบวนการวิจัยและทักษะในการเก็บข้อมูลต่างๆที่เกี่ยวข้อง...”

(ผอ.อำนวยการ: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...ผมได้ประสบการณ์ในการทำวิจัยกับครูด้วย ... ผมก็พยายามทำตรงนี้แล้วก็ทำเป็นวิจัยของตนเองไปด้วย ก็คลุกคลีกันมา 2 -3 ปี ก็ถือว่าประสบความสำเร็จ แล้วก็ทำให้ครูรู้สึกว่าการทำวิจัยไม่ใช่เรื่องที่ยู้งยากอีกต่อไปครูก็ทำได้ ก็เป็นอีกจุดหนึ่งที่ผมได้ก็คือ ผมรู้เรื่องวิจัยในชั้นเรียนด้วยทั้งๆที่ไม่ได้เป็นครูผู้สอน ซึ่งผมลองทำวิจัยของผม ซึ่งมันก็ใช้กระบวนการเดียวกัน ก็คือ PDCA หรือ PAOR นี้แหละ...”

(ผอ.อำนวยการ: สนนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“... โดยเฉพาะในเรื่องการบริหารของเรา และที่สำคัญเราสามารถที่จะประยุกต์ใช้ในกระบวนการบริหารของผู้บริหาร...”

(ผอ.อำนวยการ: สนนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...ที่นี้อีกประเด็นหนึ่งก็คือ ทำให้เราได้เพื่อนร่วมอาชีพ แล้วก็ต่างสังกัดด้วยก็ได้เสวนากัน เวลาเจอกัน ประชุมกันก็แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เรื่องของงานวิชาการมากขึ้น มากกว่าที่จะไปคุยเรื่องอื่น พอเราคุยกันในเรื่องเชิงวิชาการ เอาประสบการณ์มาเล่าให้กันฟังว่าอาจารย์ทำอย่างไร ผมทำอย่างไร ก็แชร์กันไป ทำให้เราได้แนวคิดในเรื่องที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนา...”

(ผอ.อำนวยการ: สนนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

(ค) ผลกระทบต่อวัฒนธรรมโรงเรียน โรงเรียนเกิดวัฒนธรรมการพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายความว่า ครูพร้อมที่จะทำงานในทุกงานที่เข้ามาในโรงเรียน พร้อมรับความเปลี่ยนแปลง มีการทำงานที่เป็นระบบ มีขั้นตอนกระบวนการที่ชัดเจน ทำงานโดยไม่ต้องรอคำสั่งจากผู้บริหาร กล่าวแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม กล่าวโต้แย้งในสิ่งที่ถูกต้อง แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างกว้างขวางในเรื่องวิชาการ

“...หลังจากโครงการนี้เข้าไปวัฒนธรรมในสิ่งที่เป็นเชิงบวก อย่างเช่น ครูเริ่มทำงานเป็นระบบขึ้น เขาจะรู้โดยทันที บางครั้งผมไม่ได้พูด เขาจะรู้ทันทีว่างานนี้เขาจะเริ่มต้นอย่างไร เขาจะคุยกันเอง เพราะเราสร้างวัฒนธรรมจากการที่พยายามเรียนรู้ไปด้วย พยายามคิดค้น แล้วก็แสดงความคิดเห็นเมื่อก่อนเวลาผมพูดไปแล้วจะจบครู ไม่มีปฏิกิริยาโต้แย้งอะไร เพราะว่าเกรงผมนะ คิดว่าผมเก่งนะ แต่จริงๆแล้วผมไม่มีอะไรหรอก แต่สุดท้ายวัฒนธรรมของเรา เราจะเริ่มแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย กล่าวเสนอแนะในที่ประชุม กล่าวที่จะ comment ในส่วนที่ผู้บริหารนำมาเสนอลงไป ว่ามันน่าจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ตรงนี้สำคัญ...”

(ผอ.อำนวยการ: สนนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“ตรงนี้ครูขอยืนยันแน่นอนเพราะว่าเวลาที่ไปประชุมที่โรงเรียนกับท่านผอ.และครูทั้งโรงเรียนเขาจะเปิดโอกาสให้ครูได้แสดงความคิดเห็น ครูว่าอย่างไร บางทีก็จะเสนอต่อหน้าเรา ผอ.ก็จะรับไป ครูขอยืนยันว่าในที่ประชุมค่อนข้างจะเป็นประชาธิปไตย ซึ่งไม่ค่อยได้เห็นที่ไหนปกติผอ.จะควบคุมการพูดหมด ตรงไหนที่เขาไม่ชอบใจหรือไม่เข้าใจตรงไหน เขาจะพูด”

(อ.งามจิต: สนนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...การทำงานของครูจะเป็นระบบมากขึ้น คือเริ่มจากการวิเคราะห์ในสภาพไม่ว่าจะเป็นเรื่อง การเรียนการสอน เขาจะรู้จักเด็กมากขึ้น ทำงานที่มีกระบวนการที่ชัดเจน เน้นที่กระบวนการทำงาน ....ตอนนี้ผมพยายามสร้างวัฒนธรรมให้ครูได้เกิดการให้ความสำคัญกับกระบวนการมากขึ้น คือเราตั้งใจทำดีแล้ว เราทำตาม STEP ที่เรตกลงกันไว้ PAOR หรือ PDCA ก็แล้วแต่ ส่วนผลมันจะออกมาอย่างไร เราก็อย่าพยายามตั้งเป้าไว้สูงจนเกินไป พื้นอยู่ตรงนี้โครงการสอนเรา ก่อนจะทำอะไรต้องเก็บข้อมูลพื้นฐาน แต่ละคนเขาก็จะเก็บข้อมูลของตนเองเป็นอย่างไร จากนั้นเขาก็ใส่กระบวนการเข้าไป ใส่กิจกรรมเข้าไป โดยมีกระบวนการที่เป็นขั้นเป็นตอน มีการเก็บข้อมูลเป็นระยะๆ สุดท้ายผลมันเป็นอย่างไอก็เปรียบเทียบกัน แม้ว่าผลมันจะเพิ่มขึ้นหรือลดลง มันก็มีเหตุผลที่ตอบได้ เพราะเขาให้ความสำคัญกับกระบวนการ ที่นี้แรงที่จะทำให้เขาเกิดความท้อถอยก็จะลดลง งานของเราทำอย่างนี้อย่างดีแล้วมันยังไม่ได้ผล มันก็มีเหตุผลที่ตอบได้ เขาจะรู้ดีที่สุด เขาก็จะปรับเปลี่ยน ตรงนี้แหละคือวัฒนธรรมที่เราได้มาจากการเรียนรู้ตรงนี้ เพราะฉะนั้นก็ถือว่าเป็นเรื่องที่ดี งานเป็นระบบ ครูคิดเป็นระบบขึ้น...”

“... เวลาผมไม่อยู่ก็จะมีครูแอบเข้าไป วัฒนธรรมในระบบการบริหารจัดการก็ได้ผล หลังจากที่เขาได้เรียนรู้ตรงนี้ เขารู้ว่าเขาต้องทำอะไร เขามีหน้าที่อะไร เวลาผู้บริหารไม่อยู่ ผมก็ไม่ต้องกังวลเลย แอบเข้าไปดูก็ยังเป็นปกติ การเรียนการสอนก็เป็นไปตามปกติ เมื่อก่อนก็มีบ้างแอบออกมานั่งคุยกันบ้าง โสกันบ้าง หลังจากให้งานเด็ก วัฒนธรรมเดิมนั้น ให้งานเด็กเสร็จแล้วครูก็หอยออกมาจุ่มกัน มาคุยกันปรึกษาหารือกัน แต่พักหลังๆก็อาจจะมึนบ้างแต่จากการสังเกตโดยใช้เทคนิคของผู้บริหาร ก็เป็นการโสกันเรื่องในเชิงวิชาการมากขึ้น นี้แหละเป็นวัฒนธรรมในทางที่พัฒนาขึ้น และก็เป็นสิ่งที่ผมต้องการ ถึงแม้ผลมันออกมายังไม่เห็นในระยะสั้น แต่ถ้าเราสร้างวัฒนธรรมที่ถูกที่ต้องโดยเกิดจากตัวเอง ร่วมคิด ร่วมพัฒนามาด้วยกัน มันก็จะทำให้เกิดความยั่งยืน ตรงนี้แหละคือผลที่เห็นได้ชัด”

(ผ.อำนวยการ: สนนทากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...สุดท้ายหลังจากสู้มาด้วยกัน ก็เกิดความเคยชิน ก็เกิดความยั่งยืนขึ้นมาในตัวด้วย อย่างเช่นจะมีโครงการอะไรใหม่ๆเข้ามาครูไม่กลัว ครูพร้อม นี่ก็ผลจากโครงการนี้ด้วย พอเราจะเข้าโครงการอะไร ครูเราก็พร้อม ไม่เหมือนเมื่อก่อนถ้าพูดถึงว่าจะเข้าร่วมโครงการนี้นะพวกเราว่าไง ครูค่อนข้างมักจะสายหัว หรือไม่ก็เสียบๆไว้ก่อน หรือบางคนอยากเอาใจผมหน่อยก็บอกว่าคืนนะ แต่เราก็รู้อยู่ แต่พอพัฒนามาถึงตรงนี้ พอโครงการนี้เข้ามา เขาผ่านประสบการณ์ตรงนั้นมาแล้ว ผ่านสถานการณ์นั้นมาแล้ว แล้วก็เห็นแล้วว่าไอ้ที่เราพูดว่าเราจะเป็นเพื่อนร่วมแรงร่วมใจไปด้วยกันแล้วผมจะนำหน้าไปด้วยซ้ำ สุดท้ายเขากำลังจะแซงผมแล้วที่นี้ คือมีอะไรเขาจะเริ่มคิดก่อน คือคิดไป แล้วก็พยายามหาอะไรใหม่ๆเข้ามา บางครั้งเรานึกไม่ถึง เขาคิดได้ อันนี้ก็เป็นผลที่ถามว่าตอนแรกก็อดอัดใหม่ อดอัดแน่นอน แต่หลังจากเข้าร่วมโครงการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ทำงานกันมา เกิดความเคยชิน เกิดความยั่งยืนในการพัฒนา ครูก็พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลง พร้อมที่จะสู้กับภาวะใหม่ที่

เราไม่เคยเปลี่ยน เราไม่เคยเห็น ผมจะพาทำสิ่งใหม่ๆ อยู่นๆต่อไป ครูเขาก็พร้อมแล้ว เขาไม่กลัว ก็ถือ
ว่าเป็นได้มากกว่าเสีย”

(ผอ.อำนวยการ: สนนทากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...การมีมนุษยสัมพันธ์ ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ เมื่อตัวเองเจอปัญหา จะเห็นเขาจับคู่
กันแลกเปลี่ยนในกลุ่มสาระ ครูคนไหนที่พอจะช่วยให้ แนะนำกัน ดัดจริตตรงไหน จะเริ่มมาพูดคุย
แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน พร้อมกับมีการคุยกันถึงพฤติกรรมของเด็กว่าเด็กของตนทำผลงานออกมาได้ดี
ไหม ก็จะชื่นชมของตนเองมาแล้วสู้กันฟัง เป็นอย่างไรพอสอนแล้วได้ไปตามแผนไหม ได้ไม่ได้
ยังงี้ก็คุยกัน ตรงนี้ที่ได้จะครูได้พบปะกันมากขึ้น...”

(ครู: สนนทากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...ที่นี้ในส่วนของผู้บริหารจากที่เข้าโครงการนี้ ทำให้ครูกับผู้บริหารได้พูดคุยกัน
มากขึ้น ได้แสดงความคิดเห็นกันมากขึ้น ปกตินี้เขาจะให้ข้างบน โยนมาให้ใหม่แค่แต่จากโครงการนี้
แล้วจะขึ้นไปจากฐานล่าง ครูคุยกันก่อน แล้วก็มีตัวประสานก็คือ ครูวิชาการแต่ละช่วงชั้น เป็นตัว
ประสานจากข้างล่างไปข้างบน แล้วก็มาเจอกันที่ตรงกลางคุยกันว่าเราจะทำอย่างไร ปรับเปลี่ยน
อย่างไร ตัวนี้จะได้จากผู้บริหาร ผู้บริหารก็จะให้ความรู้ เราดัดจริตด้านนี้นะ เขาก็จะหาเอกสารมาให้
หาวิธีการมาให้ ให้ข้อเสนอแนะ นี่เป็นส่วนที่เราได้”

(ครู: สนนทากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...บางคนเขาก็หนักใจ ตอนแรกเขาก็ไม่แน่ใจว่าจะทำได้มากน้อยเท่าไร เขาไม่ม
ความมั่นใจ พอต่อมาเรามีที่เลี้ยงเยอะ มีปัญหาตรงไหนก็มาคุยกัน ... ครูที่โรงเรียนเขาไม่รู้ว่าบูรณา
การมันคืออะไร จากที่เราอบรม อ่านเอกสาร หรือคุยกันก็รู้ขึ้น ตอนหลังๆมีปัญหาอะไรเราก็คุย
กัน”

(ครู: สนนทากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

(ง) ผลกระทบต่อนักเรียน นักเรียนได้รับการส่งเสริมและพัฒนาในด้านต่างๆ มี
ความสุขในการเรียนมากขึ้น มีความอยากรู้อยากเห็นมากขึ้น เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง
กล้าแสดงออก มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์กับครูมากขึ้น ได้เข้าร่วมกิจกรรมที่หลากหลาย
จากการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในห้องเรียนและนอกห้องเรียนและสัมพันธภาพ
ระหว่างเพื่อนและครู พบว่า นักเรียนมีความกล้าแสดงออกในการพูดคุยทั้งต่อครูผู้สอน ผู้บริหาร
และตัวผู้วิจัยเอง เช่น การซักถามพูดคุยกับผู้วิจัย การนำเสนอผลงานหน้าห้องเรียน การแนะนำ
สถานที่ภายในโรงเรียน

“...พฤติกรรมของเขาค่อนข้างจะค่อยๆเปลี่ยนไปเปลี่ยนไปจากเด็กที่ถ้าเรามอง
อาจจะดูเหมือนว่าวุ่นวายแต่ดูเขาค่อนข้างจะมีความสุขขึ้น เพราะเขาได้ทำอะไรที่เขาไม่เคยทำ เพราะ
ครูจะมีกิจกรรมที่แปลกๆมาให้เขาทำให้เปลี่ยนกลุ่ม หรือให้เขาทำอะไร ที่เป็นรูปแบบที่
เปลี่ยนไป...แต่เมื่อโครงการนี้เข้ามาที่เห็น ได้ชัดคือพฤติกรรมของเด็กจะเริ่มอยากรู้อยากเรียนมาก

ขึ้นเวลาครูพาออกไปทำอะไรข้างนอกเขาก็รู้สึกมีความสุข โดยธรรมชาติของเขา คือมันเปลี่ยนไป
 หมดที่พฤติกรรมกรเรียนรู้ของเขาอยากรู้ อยากเรียนมากขึ้น”

(ผอ.อำนวยการ: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“...เด็กเขาก็มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมมากขึ้น อยากสนใจไปเรียนตรงนั้นตรงนี้
 จากเมื่อก่อนไม่ยอมออกนอกห้อง ไปศึกษาจากแหล่งเรียนรู้อื่นๆก็ไปมากขึ้น มีอิสระ มีความสุข
 มันก็เริ่มมีแล้ว...”

(ผอ.อำนวยการ: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“เด็กเราก็ก้าวแสดงออกมากขึ้น รู้สึกความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนดีขึ้น
 จากแต่ก่อนที่ไม่ค่อยมีแบบฝึกให้เด็กทำหรือไม่ค่อยมีอะไรให้เด็ก นักเรียนได้แสดงออกแต่ก่อนเรา
 ก็สั่งๆเด็ก เดียวนี้เด็กก็สามารถคิดงานเองได้หลังจากที่ร่วมงานกับ โครงการซึ่งอาจารย์ได้แนะนำ
 แล้วเด็กก็สามารถที่จะคิดอะไรเองได้ เราให้ไปงานหรือชิ้นงานไปเขา สามารถคิดอะไรออกมาแบบ
 แปลกใหม่”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“จากที่เข้าร่วม โครงการนี้รู้สึกว่าสามารถให้ไปงานเด็กแล้วเด็กก็สามารถคิดออก
 มาตามความคิดของเขาได้แล้วเด็กที่ไม่กล้าแสดงออกก็กล้าแสดงออกมากขึ้นแล้วก็เป็นกันเองกับครู
 มากขึ้น...”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“จากการที่เราทำอย่างนี้ เด็กเราก็ก้าว สามารถที่จะออกไปพูดแต่ก่อน เด็กเราไม่
 ค่อยกล้าพูด ทำชิ้นงานมาให้ออกไป Present งานหน่อย ก็ไม่ค่อยกล้า ตอนนี้จะกล้าขึ้น จาก ตรงนี้
 นะคะแล้วเด็กเราก็ก้าวมีความสุขนะคะปีที่แล้ว บางทีครูก็กังวลเราก็ก้าวสบาย แต่พอทำไปๆ มัน
 สนุก”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“...เด็กของเราได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทุกคน อย่างเห็นได้ชัดจากโครงการ
 นี้”

“พฤติกรรมของครูก็เปลี่ยน ของเด็กก็เปลี่ยน เด็กก็กระตือรือร้น ก็เขาได้
 แสดงออกแต่คนที่ไม่กล้าแสดงออกจะให้เขาทีหลัง จะให้ตามความพร้อมของแต่ละคน ไม่บังคับ
 เขา เขาก็ไม่ซีเรียส เขาก็มีความสุขเขาก็จะเตรียม ก็จะกระตือรือร้น ให้ชิ้นงานไปเขา ก็จะเตรียมพร้อม
 ของเขา”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“งานที่ออกมาของเด็ก จากการที่เราเข้าร่วม โครงการนี้แล้ว เด็กเปลี่ยนจากเดิมไป
 เยอะคะ ทั้งการคิดอะไรเยอะมาก ผลงานจะแปลกใหม่ขึ้นมา เด็กสามารถที่จะคิดออกมาได้ตาม
 ความคิดตามศักยภาพของเขา แต่ก่อนเขาไม่ค่อยพูด เดียวนี้เขาจะดูของเพื่อนแต่เขาไม่ลอกนะคะ จะ

คิดต่อเอามาเป็นเขา จะเอามาทำเป็นของเขาเอง เราทำการพูดการเขียนใช้ใหม่คะ แต่เด็กเราจะเด่นที่ การเขียน การพูดยังไม่พอใจเท่าไรไร แต่เขียนนี้จะออกมาได้เด่นขึ้น”

(ครู: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

...ตอนเข้าโครงการใหม่ๆ คุณครูก็พูดหน้าเสาธงให้ฟังเกี่ยวกับโครงการ วพร. มีการส่งจดหมายข่าวให้ผู้ปกครอง และพูดตามหอกระจายข่าวหมู่บ้าน และครูก็ประชุม อบรมบ่อย พอตอนหลังครูก็ให้นักเรียน ได้ทำข้อสอบ ทดสอบการเขียน การพูด ตอนก่อนเรียนและหลังเรียน ให้นักเรียนร่วมกิจกรรม ทำกิจกรรมต่างๆ สนุกมากขึ้น ครูพาไปนอกห้อง พาไปในหมู่บ้าน วัด และ สวนกล้วยหลังโรงเรียน พานักเรียนเข้าห้องสมุด มีใบงาน มีเกม มีเพลงให้พวกเราได้ทำได้ร้องอย่าง สนุกสนานกว่าแต่ก่อน ให้พ่อแม่มาประเมินผลงาน ให้นักเรียนได้ประเมินด้วย อยากให้คุณครูทำ ตลอดไป...

(จากเอกสารของโรงเรียน: นักเรียนชั้นม.3 สรุปรจากบันทึกเหตุการณ์ประจำวัน)

“ที่จำได้เลยนะคะคือ อาจารย์จะมีกิจกรรมให้ทำเยอะมาก มีใบงานให้ทำ อาจารย์ จะเน้นการพูด กับ การเขียน ให้แสดงออกตามความรู้สึกของเรา ถามว่าสนุกไหมก็สนุกนะ ได้เรียน ด้วย ได้เหมือนเล่นด้วยคะ”

(สัมภาษณ์นักเรียนชั้นป.6, 19 ม.ค.48)

“มีงานให้ทำเยอะ กิจกรรมเยอะ มีให้ผู้ปกครองมา โรงเรียน มาชมผลงานต่างๆที่ นักเรียนทำ”

(สัมภาษณ์นักเรียนชั้นป.6, 19 ม.ค.48)

(จ) ผลกระทบต่ออาจารย์มหาวิทยาลัย อาจารย์มหาวิทยาลัยได้นำประสบการณ์ จากโรงเรียนที่เข้าร่วมไปถ่ายทอดให้กับนักศึกษาที่สอน และต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อนำความรู้ ที่ครูต้องการไปให้กับโรงเรียนที่เข้าร่วม

“ตัวครูเองก็จะได้เรียนรู้หลายอย่างจากโรงเรียนเพื่อจะเอามาใช้ เอาประสบการณ์ ที่ได้มาใช้กับนักศึกษาที่ครูสอนอยู่ เพราะเขาก็กำลังจะไปเป็นครู เราก็จะมองเห็นว่าโรงเรียนเขา อยากได้ครูอย่างไร เราจะเพิ่มอะไรให้เขาตรงนี้ เพราะว่าถ้าเขาจบจากเราไป เขาน่าจะเอาอะไร ใหม่ๆไปโรงเรียน .....ครูคิดว่าเอาประสบการณ์ตรงนี้มาให้ลูกศิษย์...”

(อ.งามจิต: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“จริงๆพอตัวเองเริ่มไปทำโครงการนี้แล้ว อ่านหนังสือมากขึ้นนะอ่านในส่วนที่ โรงเรียนเขา คิดว่าอยากให้เราให้ความรู้บางเรื่องมันไม่ได้อยู่ในสายงานของเรา....ก็ใช้วิธีไปอ่าน หนังสือ หาเอกสารให้เขาบางทีก็คุยกับเพื่อนอาจารย์ถึงตอนที่เราไปคูที่โรงเรียนเขาแผนให้ดูช่วย อธิบายให้ฟังตรงนั้นนิคตรงนี้หน่อยเราก็จะได้ความรู้ตรงนั้นเพื่อที่เราจะได้ เป็นตัวกลางเอาไปให้ เขา”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

(จ) ผลกระทบต่อชุมชน ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนมากขึ้น มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น มีความกระตือรือร้นในการเข้ามาร่วมงานกับโรงเรียนมากขึ้น

“...ในส่วนของผู้ปกครอง จากพฤติกรรมการสอนของตัวเอง หากกิจกรรมใดที่จะให้ผู้ปกครองมาร่วมจะมีจดหมายแนบไปกับเด็กว่าให้ผู้ปกครองให้ความรู้เรื่องนี้กับเด็กด้วย แล้วก็สังเกตพฤติกรรมการสอนให้สังเกตว่าสอนแบบนี้แล้วเด็กมีพฤติกรรมอย่างไร ให้เขามีส่วนร่วมในการวางแผนการสอน เป็นผู้ให้ความรู้แล้วก็ประเมินพฤติกรรมของลูกด้วย ....”

(ครู: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“... เราก็พยายามกระตุ้นให้เขาเข้ามามีส่วนร่วม อย่างน้อยๆก็มีส่วนร่วมในการประเมินเด็ก มีส่วนร่วมในการช่วยคิด ทำอย่างไรเด็กถึงจะได้พัฒนา คือก้าวหน้าไปในสิ่งที่พวกเขาต้องการ เขาก็มีส่วนร่วมในระดับที่ไม่ลึกมากมายนัก ร่วมรับรู้ ร่วมปฏิบัติด้วยในบางส่วน แล้วก็ร่วมประเมิน ตรงนี้ก็ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีขึ้น...”

(ผอ.อำนวยการ: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...ผู้ปกครองเขาก็พอใจนะ เราให้เด็กทำงานผู้ปกครองก็ช่วยลูกเขามีความสนใจ บางทีเราก็บอกให้เด็กเอาผลงานไปให้ผู้ปกครองดูด้วย แล้วก็ก็มีผลกลับมาว่าพอใจ...”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

...เห็นครูเชิญประชุมและร่วมเป็นคณะกรรมการประจำห้องเรียน ก็ไม่คิดว่าจะได้มีส่วนร่วมมากกว่าการช่วยครูจัดผ้าป่าหาเงิน แต่พอ ผอ.ท่านชี้แจงบทบาทหน้าที่ใหม่ที่จะต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายโดยเอานักเรียนเป็นเป้าหมายหลักที่จะต้องพัฒนาร่วมกัน ก็ยังคิดไม่ออกว่าผมจะช่วยอะไรได้ ความรู้ก็ไม่มากเท่าครู แต่หลังจากนั้นก็ มี นักเรียนมาหา มาถามเกี่ยวกับคำผญา นิทานพื้นบ้านบ้าง เด็กบอกว่าจะเอาไปเขียนรายงาน และพูดให้เพื่อนๆ ฟัง บางครั้งก็ได้ร่วมประเมินผลงานเด็กนักเรียนด้วย ประทับใจมากตอนครูจัดนิทรรศการผลงานนักเรียน ได้ร่วมชมและครูให้ประเมินด้วย ไม่คิดว่าลูกเราจะทำได้กับเขา เมื่อเห็นผลงานจึงรู้ว่าความร่วมมือช่วยเหลือครูทำให้ลูกๆ เราเก่งได้...

(จากเอกสารของโรงเรียน: ผู้ปกครองนักเรียนชั้นป.6 สรุปบันทึกเหตุการณ์สำคัญ)

“ พี่ก็เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน ได้เข้าไปร่วมงานบ่อย โรงเรียนมีงานอะไรก็เข้าไปร่วม อย่างช่วงใกล้ๆจะปิดเทอมก็จะมีให้ผู้ปกครองไปดูงานของเด็ก เป็นนิทรรศการ ลูกใครทำอะไร ของลูกตัวเอง ของลูกคนอื่นก็จะเปรียบเทียบ”

(คนในชุมชน: สัมภาษณ์, 20 มี.ค.48)

“ครูเคยพานักเรียนมาคุยอยู่ มาเรียนที่นี่ ก็ให้สอนให้นักเรียนดู บางทีก็ให้สอนทำ พิณ ทำโปงลาง นักเรียนมันก็สนใจ มันไม่เคยเห็น”

(คนในชุมชน: สัมภาษณ์, 20 มี.ค.48)

“ครูเขามีงานอะไรเขาก็จะบอก บ้านป้าอยู่ใกล้โรงเรียน ครูเขาก็จะแวะมาบอกนักเรียนเขาก็ส่งเสริมดี ครูก็คิดนะการบ้านเขาก็ให้ดี อย่างลูกป้าเรียนที่นี้ก็จะมามีงานมาให้ดู เขาจะมีกิจกรรมให้ชาวบ้านร่วมดี”

(คนในชุมชน: สัมภาษณ์, 20 ม.ค.48)

4.3.5 ลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัย พื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 เป็นแบบสนับสนุน

ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบสนับสนุน มีลักษณะสำคัญ 5 ประการ ดังนี้ (1) มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน (2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน (3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย (4) มีการทบทวนความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และ (5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย ในการดำเนินงานร่วมกันอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน จากการสนทนากลุ่มพบว่า การสนับสนุนได้เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของวงจรการทำงาน PDCA ของโรงเรียน คือ การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ และการแก้ไขปรับปรุง โดยอาศัยการประชุมวางแผนร่วมกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการอย่างสม่ำเสมอตามวงจรการทำงาน PDCA ตลอดระยะเวลาดำเนินงานร่วมกัน การสนับสนุนมีหลากหลายแบบ เช่น การให้ความรู้ การกระตุ้น ติดตาม ให้คำปรึกษาระหว่างดำเนินงาน อำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบสนับสนุนต้องใช้วิธีการประสานงานอย่างหลากหลายเพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน

(1) มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน การกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกันของครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยมีลักษณะได้วางแผนการดำเนินงานร่วมกัน กำหนดนัดวันเวลาในการมาประชุมปรึกษาหารือร่วมกันถึงความก้าวหน้าของการดำเนินงาน

“...การทำงานของเราทำเป็นตารางเวลา เราจะเจอกันวันที่เท่าไรๆ พอถึงเวลาเราก็จะมาคุยกันแบบนี้ตอนเย็นหลังเลิกงาน อาจารย์ก็จะมีทีมวิจัยของอาจารย์มา อีกโรงเรียนที่มีทีมวิจัยมาแล้วทั้งสองโรงเรียนก็จะมานั่งคุยกัน อาจารย์ทำไปถึงไหน มีปัญหาตรงไหน ...”

(อ.งามตา: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“... ผมกับคณะครูที่เป็นนักวิจัยหลักของโรงเรียนก็จะใช้เวลาเย็นหลังเลิกเรียนไปประชุมปรึกษาหารือกับทางอาจารย์ ซึ่งตอนแรกเราได้วางแผนกันไว้แล้วว่าจะมีการประชุมความก้าวหน้ากัน 2 ครั้งต่อเดือนตลอดที่เราทำงานกัน 2 ปี”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“... ไปประชุมกับอาจารย์แล้วก็พอ. แล้วก็ครูอีก 3 คนที่เป็นนักวิจัยโรงเรียน ซึ่งตรงนี้นั้นเป็นแผนงานที่เราวางไว้กับอาจารย์ในตอนเข้าร่วมโครงการและต้องไปตามนั้น”

(ครูฟ้าสา: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

(2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน ครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยต่างดำเนินงานไปตามบทบาทของตนเอง การเข้าใจบทบาทของตนเองทำให้การทำงานร่วมกันดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะต่างฝ่ายต่างเข้าใจบทบาทการทำงานของตนเองและกัน

“อาจารย์ก็วางตัวได้ค่อนข้างดี ก็เลยกล้าพูดได้ทุกอย่าง คิดว่าจุดนี้น่าจะเป็นประเด็นสำคัญที่สุดที่ทำให้ครูประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะในการจัดการเรียนการสอน ครูจะมั่นใจขึ้นมาก”

“อาจารย์เค้าก็ให้เราคิดเอง ดิตรงนี้แหละคือเค้าไม่พยายามทำตัวเป็นผู้รู้จนเกินไป ตอนแรกนั้นเราก็เกร็งนะคล้ายว่าเค้าจะมองเราเป็นลูกศิษย์ เพราะเราก็เคยไปเรียนกับอาจารย์ อีกร้อยครูนี่นี่อีกคนก็ไปเรียนโทที่นั่นและเป็นลูกศิษย์ด้วย แต่อาจารย์เค้าดี ยอมรับว่าอาจารย์เค้ามีเทคนิคเยอะ อาจารย์เค้าเก่ง พยายามทำ ไม่คิดให้ ถ้าเราจะออกนอกประเด็น เขาก็เพียงแต่ชี้แนะให้เราให้เข้าประเด็นให้ได้”

(ผอ.อำนวยการ: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“...อาจารย์ก็ใช้กลยุทธ์ตรงนี้ คือ พยายามเป็นเพื่อนร่วมคิดไปด้วย เป็นผู้คอยกระตุ้น เป็นผู้คอยช่วยเหลือในยามที่เรานึกไม่ออก ชี้แหล่งให้เรา ให้เราคิดเองทำเอง บางครั้งก็ถูกบ้างผิดบ้าง แต่สุดท้ายมันก็ไปสู่ของมันจนได้ ไปสู่เป้าหมายที่ถูกต้องจนได้ในบริบทของเรา ก็ทำให้เราเกิดความมั่นใจ”

(ผู้บริหาร: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“จุดสำคัญของความร่วมมือคือ ตัวผู้บริหารที่จะคอยประสานงานในด้านต่างๆ พร้อมทั้งกระตุ้นให้ครูในโรงเรียนเขาพร้อมใจที่จะทำงานร่วมกันไป”

(อาจารย์มหาวิทยาลัย: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“ผมก็เป็นนักวิจัยหลักของโรงเรียน โดยจะต้องเข้าร่วมประชุมพูดคุยกันกับผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง...”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“...เป็นนักวิจัยของโรงเรียน ให้คำแนะนำเพื่อนครูทุกคนที่เขาทำวิจัย เวลาเขียนกระบวนการเรียนรู้ควรจะเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ ทำสื่อการเรียนการสอน...”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

(3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย ครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย ตัวอย่างกิจกรรมคือ การจัดนิทรรศการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ

“ก็มีไปจัดนิทรรศการที่คณะ ให้โรงเรียนเครือข่ายมาร่วมแลกเปลี่ยนกัน”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“สองโรงเรียนที่ทำงานเสร็จแล้ว เขาก็จะมีผลงานมาจัดนิทรรศการ เราจัดระหว่างสองโรงเรียนนี้ก่อนแลกเปลี่ยนกันพอมันมีงานที่ไหน งานการศึกษาโรงเรียนก็จะนำเอาผลงานนั้นไปแสดง...”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“เรายังเอาโรงเรียนที่เข้าอยู่ร่วมในโครงการมาช่วยดูกัน มาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน จุดนี้ก็เป็นอีกกิจกรรมหนึ่งที่ทำให้ครูเขาค่อนข้างได้ความรู้ที่หลากหลายขึ้น”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 17 ม.ค.48)

(4) มีการทบทวนความสัมพันธ์ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ การทบทวนความสัมพันธ์ร่วมกันมีลักษณะครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยประชุมพูดคุยกันอย่างสม่ำเสมอตลอดระยะเวลาที่ดำเนินงานร่วมกัน โดยใช้มหาวิทยาลัยเป็นสถานที่ในการประชุม และการติดตามของอาจารย์มหาวิทยาลัย

“...มีปัญหาอะไร อาจารย์ก็จะช่วย ก็จะเชิญเข้าประชุมพบปะกันเป็นประจำ ความต่อเนื่อง อย่างที่เราพูดเป็นภาษาพื้นบ้านว่า กัดไม่ปล่อย อาจารย์จะติดตามตลอดทุกระยะ...”

(ผอ.อำนาจ: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...นัดเจอกันบ่อยอย่างที่ว่า คือถ้าเราสามารถที่จะคุยกับกลุ่มนักวิจัยอย่างกลุ่มนี้ เราก็จะเชิญประชุมด้วยกันที่นี่แหละ หลังเลิกเรียนตอนเย็นอย่างเช่น ผอ.บอกว่าแรกๆจะบ่อยมากเกือบทุกอาทิตย์ พอห่างไปก็อาจจะเดือนละ 2 ครั้ง”

(อ.งามจิต: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...ในขณะที่เดียวกันเดือนละสองครั้งหรือสามครั้งที่นักวิจัยของ โรงเรียนผู้บริหาร ต้องมาประชุมกับเราที่นี่ทุกเดือน”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“...จะต้องเข้าร่วมประชุมพูดคุยกันกับผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยอย่างน้อยเดือนละ 2 ครั้ง เพื่อเอาแผน เอาเรื่องมีอะไรต่างๆมาคุยกัน เพื่อนำไปปฏิบัติ”

(ครูฟ้าสาธ: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

(5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อการในการวิจัย การเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัยมีลักษณะอาจารย์มหาวิทยาลัยให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เช่น การแจ้งข่าวสารที่เป็นประโยชน์อำนวยความสะดวกด้านสถานที่ วิทยากรอบรม เอกสาร การร่วมจัดนิทรรศการ

“...เราก็จะช่วยอำนวยความสะดวกให้ เช่น เรื่องสถานที่หรือเชิญวิทยากร...”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“...บางครั้งเวลาที่ครูจะไปอบรมก็จะถาม อาจารย์มีใครจะไปไหม ไปก็ไปด้วยกัน นั่งรถจากที่นี่ไปกับเรา คือไม่ได้อบรมในคณะนะ ไปอีกอำเภอ เป็นโครงการที่นอกเหนือจากนี้เราก็จะนึกถึงเรื่องอื่นๆด้วยไม่เฉพาะเรื่องนี้เรื่องเดียว ทางคณะมีอะไรเราก็จะส่งไป สนใจจะเข้าไปไหม”

เรื่องนี้เรื่องนี้ อาจารย์เขาจัดอบรมเรื่องนี้เราก็ไปจงให้โรงเรียนนี้ 2 คน โรงเรียนนั้น 2 คน เราก็จะนึกถึงเรื่องอื่นๆด้วยไม่เฉพาะเรื่องของโครงการนี้เรื่องเดียว...”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“...มีการจัดประชุมตรงนั้นตรงนี้อาจารย์สนใจไหม้ หรือมีจัดนิทรรศการต่างๆเราก็มักจะได้รับโอกาสจากอาจารย์ตรงนั้นทุกครั้ง”

“อาจารย์มีข่าวสารอะไรให้ครูเข้าอบรม หรือ จัดนิทรรศการความรู้อะไร เขาจะแจ้งให้เราทราบตลอดนะ ขนาดตอนนี้โครงการเสร็จสิ้นแล้ว เรายังติดต่อกับอาจารย์อยู่”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“...อาจารย์ให้คำแนะนำดีมากเลยคะ มีเอกสารคือถ้าเราคิดเรื่องนี้ๆนะ อาจารย์ก็หาเอกสารมาให้ บางที่อาจารย์ก็แนะนำว่าอยู่ตรงนั้น ตรงนี้ เราก็ไปค้น ให้เอกสาร ให้คำแนะนำมีปัญหาก็คือโทรไปหาอาจารย์ได้”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

จากการสนทนากลุ่มพบว่า การสนับสนุนการดำเนินงานได้เกิดขึ้นทุกขั้นตอนในวงจรการทำงาน PDCA ของโรงเรียน คือ การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ และการแก้ไขปรับปรุง โดยอาศัยการประชุมวางแผนร่วมกันอย่างสม่ำเสมอตามวงจรการทำงาน PDCA ตลอดระยะเวลาดำเนินงานร่วมกัน การสนับสนุนมีหลากหลายแบบ เช่น การให้ความรู้ การกระตุ้นติดตาม ให้คำปรึกษาระหว่างดำเนินงาน อำนาจความสะดวก ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบสนับสนุนต้องใช้วิธีการประสานงานอย่างหลากหลายเพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน

1) **ขั้นวางแผน (Plan-P)** มีการร่วมประชุมวางแผนระหว่างครู ผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการตลอดระยะเวลาทำงานร่วมกัน เพื่อหาแนวทางในการดำเนินงานของโรงเรียนและแนวทางการให้ความช่วยเหลือโรงเรียนของอาจารย์มหาวิทยาลัย

“...ถ้าเราสามารถที่จะคุยกับกลุ่มนักวิจัยอย่างกลุ่มนี้ เราก็จะเชิญประชุมด้วยกันที่นี้แหละ หลังเลิกเรียนตอนเย็นอย่างเช่น ผอ.บอกว่าแรกๆจะบ่อยมากเกือบทุกอาทิตย์ พอห่างไปก็อาจจะเป็นเดือนละ 2 ครั้ง”

(อาจารย์มหาวิทยาลัย: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...มีปัญหาอะไร อาจารย์ก็จะช่วย ก็จะเชิญเข้าประชุมพบปะกันเป็นประจำ ความต่อเนื่อง อย่างที่เราพูดเป็นภาษาพื้นบ้านว่า กัดไม่ปล่อย อาจารย์จะติดตามตลอดทุกระยะ...”

(ผู้บริหาร: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...เราจะเชิญอาจารย์มาที่นี่ด้วย แล้วเราก็ไปที่โน้นด้วย แล้วแต่โอกาสและเวลา ก็ไปคุยกันว่าเราจะทำอะไรกันบ้าง โรงเรียนอยากทำอะไร ถ้าทางเราช่วยเหลือได้เราก็จะทำให้...”

(อาจารย์มหาวิทยาลัย: สนนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...การพูดคุยกัน หรือมาประชุมวางแผนกัน อาจารย์พยายามให้พวกเราคิดขึ้นเอง ทำเอง โดยที่อาจารย์ก็จะคอยอยู่ห่างๆ จะไม่พยายามชี้ประเด็น แต่พยายามที่จะช่วยเสนอแนะ ...”

(ครู: สนนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

2) ขั้นตอนดำเนินงาน (Do-D) แต่ละฝ่ายต่างดำเนินงานไปตามแผนที่วางไว้ อาจารย์มหาวิทยาลัยมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน กระตุ้นติดตาม ให้คำแนะนำ ให้ความมั่นใจ อำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ ตามกิจกรรมที่โรงเรียนต้องการพัฒนา ใช้การประสานงานด้วยวิธีที่หลากหลาย และการรายงานผลการดำเนินงาน เป็นระยะ

“ส่วนมากเราใช้วิธีการประสานงานหลากหลายวิธีมาก คือเป็นสิ่งที่ผมชอบ มันทำให้เกิดความคุ้นเคย ...”

(ผอ.อำนวยการ: สนนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“อาจารย์ใช้หลากหลายวิธีการมาก ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ”

(ครู: สนนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...ถ้าอาจารย์ประสานงานไปก็จะมาทุกครั้ง บางครั้งถ้าโรงเรียนติดงานอะไร ภาระอื่นๆ เราก็ต้องจัดบุคลากรให้เข้าร่วม อย่างน้อยก็เข้าร่วมรับหลักการจากที่นี่ไป แล้วเราก็ไปดำเนินการ ....”

(ครู: สนนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“คือทางอาจารย์เราก็ไปทำให้เขาเห็น ได้ชัดเจนว่า PDCA P ตรงไหน D ตรงไหน R&D คือตรงไหนเท่านั้นเอง พอเขาชัดเจนก็ได้ ทำของเขาได้....”

(อ.งามตา: สนนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“ส่วนใหญ่ท่านจะเป็นลักษณะกระตุ้น กระตุ้นให้พวกเราคิดเอง เริ่มต้นอาจารย์จะพูดเสมอว่าอาจารย์จะเป็นคนช่วยเหลือสนับสนุนในสิ่งที่เราต้องการ โดยให้พวกเราเป็นคนคิดว่า พวกเราอยู่ในเหตุการณ์ตรงนั้นพวกเราจะรู้ดีว่าเราอยู่ในจุดไหน อย่างไร และควรเริ่มต้นแก้ปัญหาตรงไหนบ้างหรือทำอย่างไรบ้าง”

(ผอ.อำนวยการ: สนนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“เราก็คิดโดยธรรมชาติของเราว่าอะไรบ้างที่เราควรช่วยเหลือโรงเรียน ที่นี่โรงเรียนที่เราร่วมโครงการเรารู้ว่าเขามีความสามารถ เพราะว่าผลงานข้างนอกที่เขาทำที่ไม่ใช่โครงการนี้ เราก็ทราบว่าเขาทำ เขามีความสามารถหลายอย่าง เพราะฉะนั้นเวลาที่เรเข้าไป เราก็ช่วย

คือไม่ได้ซื้ออะไรให้ เพียงแต่ว่าที่เขายังไม่ชัดเจน เราก็พยายามช่วยเหมือนอย่างที่ผอ. พุด เราก็ไปหาไปคุย...”

(อ.งามจิต: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...อาจารย์พยายามที่จะให้กำลังใจตลอด ถ้าจะพูดให้เป็นภาษาง่ายๆบ้านเราก็คือ “ย่องเป็น” ซึ้น ชม เชียร์ ซึ่งบางครั้งเราก็อาจทำได้ไม่ดีเท่าไรหรืออก อาจารย์ก็จะชมก่อน ชมในสิ่งที่มันดีๆ เสร็จแล้วก็จะบอกว่าตรงนั้นมันยังต้องปรับปรุงตรงนั้นตรงนี้ ให้กำลังใจ ก็ไม่ถอยแล้วที่นี้ ก็สู้เต็มที่ เพราะอย่างน้อยก็มีคนเข้าข้างอยู่ ....อาจารย์ก็พยายามกระตุ้น ให้การช่วยเหลือ ให้เกิดความเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้น พอพวกเราเริ่มเชื่อมั่นแล้วที่นี้การเดิน ไปข้างหน้า ก็ก้าวไปอย่างมั่นใจ ซึ่งมันทำให้เราได้ผลด้วยในส่วนนี้”

(ผอ.อำนาจ: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...ถ้าครูมีอะไร คณะมีอะไร โรงเรียนนี้ได้ *priority* ที่จะมา เราจะให้เขาไว้ก่อนเลย ฟรี หรือให้เข้า ถ้าครูจัด ครูก็จะไปจองไว้ให้เลย แล้วก็ค่อนข้างให้เขาเข้ามาร่วมงานกับเราในเรื่องอื่นๆด้วย...”

(อ.งามจิต: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...อาจารย์ได้อะไรดีๆมา อาจารย์จะนึกถึงพวกเรา ถ่ายเอกสารให้พวกเราหรือไม่ ก็แนะนำแหล่งเรียนรู้ให้พวกเรา ....”

(ผอ.อำนาจ: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

3) ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check-C) มีการตรวจสอบผลการดำเนินงานร่วมกันโดยการประชุมระหว่างผู้บริหาร ครู และอาจารย์มหาวิทยาลัย มีการให้ข้อมูลย้อนกลับระหว่างกันทั้งครูผู้บริหาร และอาจารย์มหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นวิธีการติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงานเป็นระยะๆ

“เราเข้าไปโรงเรียนเนี่ยเพื่อที่จะให้โรงเรียนสามารถที่จะพัฒนาตนเองได้ อะไรที่คิดว่ามันมีประโยชน์แล้วก็ตรงกับอันนี้เราก็จะให้ เราไม่เคยบอกว่าอาจารย์ต้องทำอะไร ต้องทำอะไร เราก็ไม่เคย...”

(อ.งามจิต: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...อาจารย์เป็นกันเอง เป็นกัลยาณมิตร ไม่เป็นลักษณะการตามงานนะ แต่จริงๆ แล้วส่วนหนึ่งก็คือจุดประสงค์การไปตามงาน ไปดูความก้าวหน้านั่นแหละ ...พออาจารย์ไปอาจารย์ก็เป็นลักษณะเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทาย ให้กำลังใจพวกเรา ไม่ได้เป็นลักษณะการไปจับผิด แล้วก็มีภาระนัดหมายล่วงหน้า เราก็รู้สึกสบายใจ....”

(ผอ.อำนาจ: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“คือจะกล้าซักถาม เราก็รู้สึกที่อาจารย์มาน้อยจังเลย ยังถามไม่พอเลย”

(ครู: สนทนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“แล้วเวลาไปเราก็จะนัดหมายทุกครั้งนะคะ เราไม่ได้แอบไป จะโทรบอกใครคนใดคนหนึ่งว่าอาจารย์เราอยากจะไปโรงเรียน อาจารย์จะนัดครูให้ได้เมื่อไหร่วันไหน ทางโรงเรียนสะดวก ทางเราสะดวกเราก็จะไป หรือว่าเชิญมาที่นี่ก็เหมือนกัน เออวันเวลาที่สะดวก”

(อ.งามตา: สนนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...พอไปพักนึง เราอาจจะละเอียดหรืออะไรไปบ้าง อาจารย์ก็จะตามแล้วที่นี้ ตามในที่นี้อาจารย์ก็จะใช้เทคนิคได้ดีพอสมควร คือไม่เป็นการทำให้เรารู้สึกอึดอัดมาก อาจารย์ก็เข้าไปช่วยเหลือว่าพวกเรามีปัญหาใหม่ ถึงตรงไหนแล้ว งานไม่คืบหน้าตรงนี้นั้นคิดอยู่ปัญหาอะไร ...”

(ผอ.อำนาจ: สนนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

4) การแก้ไข (Action-A) มีการแก้ไขปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นในระหว่างการค้าดำเนินงานร่วมกัน โดยใช้วิธีการประชุมพูดคุยทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการระหว่างครู ผู้บริหาร และอาจารย์มหาวิทยาลัยโดยใช้มหาวิทยาลัยเป็นที่ประชุม เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน ส่วนใหญ่เป็นปัญหาการดำเนินงานในโรงเรียน ดังนั้นทั้งครูและผู้บริหารจะได้รับแนวทางในการนำขยายผลให้กับครูคนอื่นๆที่โรงเรียน

“...มีปัญหาดังนี้แล้วพวกเราทำอย่างไร แก้ไม่ได้ อย่างน้อยก็ตอนประชุมกัน สักคำห้ละครั้งตอนแรกๆ หลังจากนั้นก็จะยืดออกไป ห่างออกไป ตรงนั้นจะร่วมกันแก้ปัญหาพวกนี้ ซึ่งตรงนี้แหละเป็นจุดหนึ่งที่ได้ผลเป็นอย่างมาก...”

(ผอ.อำนาจ: สนนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“...เราก็จะมาคุยกันแบบนี้ตอนเย็นหลังเลิกงาน อาจารย์ก็จะมีทีมวิจัยของอาจารย์ มา อีกโรงก็มีทีมวิจัยมา แล้วทั้งสอง โรงก็จะมานั่งคุยกัน อาจารย์ทำไปถึงไหน มีปัญหาดังไหน...”

(อ.งามจิต: สนนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

“อาจารย์ไม่ได้บอกว่าอันนั้นถูกหรือผิดนะคะ แต่ให้เราตอบคำถามเองว่า เราทำแบบนี้มันถูกหรือผิด ให้เราตอบคำถามเอง อาจารย์ไม่ได้บอก อาจารย์แนะนำ มันน่าจะเป็นอย่างนี้ไหม อาจารย์น่าจะทำอย่างนี้ไหม อาจารย์ทำอย่างนี้ แล้วคิดคล้ายนี้ใช่ไหม แค่นี้เอง แล้วโรงเรียนก็อ้อ มันคิดอยู่ตรงนี้เอง”

(ครู: สนนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

4.3.6 สภาพความรู้ และการปฏิบัติงาน ของครูโรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัยหลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

(ก) สภาพความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนหลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

ครูผู้สอนได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องต่อไปนี้ 1) การสอนแบบบูรณาการ 2) การเขียนแผนแบบบูรณาการ 3) การทำวิจัยในชั้นเรียน 4) การนิเทศแบบคลินิก 5) การวัดผลประเมินผล และ 6) การพัฒนานักเรียนตามจุดเน้น ซึ่งเป็นความรู้ที่ครูได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้

“พอโครงการนี้เข้ามาทำให้ได้ความรู้เพิ่มขึ้นในการไปสอนเด็กได้เยอะขึ้น”

“ได้ความรู้ในเรื่องการบูรณาการ อย่างเช่น ในวิชาคณิตศาสตร์ เราก็ให้เด็กทำโครงการ หรือใบงานที่มีการบวก ลบ คูณ หาร ก็ให้นักเรียนทำให้เสร็จภายในใบงานชิ้นนั้นให้มันเสร็จหรือให้เด็กทำสวนผัก แล้วบูรณาการกับอย่างอื่นให้เด็กคิดคำนวณในการทำแปลงผักซึ่งบูรณาการกับงาน อาชีพ ตรงนี้ได้เยอะ”

“ได้รู้เกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลตามสภาพจริงแล้วก็การนิเทศแบบคลินิก ได้เยอะเลยนะการนิเทศแบบคลินิก โดยการจับคู่กันระหว่างช่วงชั้นด้วยกันปรึกษาหารือกันเกี่ยวกับการเรียนการสอน มีปัญหาตรงไหนก็ช่วยกันสังเกต แล้วก็ช่วยกันแก้ปัญหาให้ดูงานของกันและกัน”

“เขียนแผนนั้นจะเขียนเป็นปกค้อยู่แล้วก่อนทำโครงการวพร. แต่แผนบูรณาการจะมาเขียนได้ในช่วงโครงการ วพร.”

“ได้อีกอันหนึ่งก็คือ การทำวิจัยในชั้นเรียน ที่เราได้ลงมือทำจริงๆกับเด็กเลย”

(ครูฟ้าสาาง: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

ความรู้ที่ได้รับระหว่างเข้าร่วมโครงการจึงเป็นความรู้ที่จำเป็นที่ครูฟ้าสาางได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงาน

จากการสังเกตการเรียนการสอนพบว่า ครูฟ้าสาางได้จัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการในวิชาคณิตศาสตร์และให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริง จากการดำเนินกิจกรรมและรายละเอียดในแผนการจัดการเรียนรู้ได้สะท้อนถึงความรู้ที่ครูฟ้าสาางนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมให้กับนักเรียน ซึ่งความรู้เหล่านั้นได้แก่ การเขียนแผนบูรณาการ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การทำกิจกรรมกลุ่ม การลงมือปฏิบัติจริง การสอนแบบสาธิต และการฝึกทักษะการสื่อสารด้านการพูดและการเขียนของนักเรียน ซึ่งเป็นความรู้ที่ครูฟ้าสาางได้นำมาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

“แผนนี้พี่ก็เขียนไว้ก็ได้จากที่เราได้ร่วมกันเขียน แล้วก็ความรู้ที่เราศึกษาเพิ่มเติมอบรมบ้าง ก็เขียนออกมา แล้วก็นำมาใช้เป็นอย่างไรรเราก็บันทึกผลไว้...”

(ครูฟ้าสาาง: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“...ก็เป็นเรื่องการบูรณาการ เรื่องกิจกรรมกลุ่ม การลงมือทำจริง ประมานนี้แหละที่ได้เราต้องนำมาใช้ในการจัดกิจกรรม...”

(ครูฟ้าสาธ: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“ความรู้ที่เป็นองค์ความรู้ ก็จะเป็นเรื่องกรณีศึกษาแบบคลินิก ที่อาจารย์เขาจะให้จับคู่ระหว่างครูด้วยกัน นิเทศให้คำแนะนำกัน ตรงนี้ตอนแรกเราไม่เข้าใจกันเท่าไร ก็จึงมีการจัดอบรมให้ความรู้กับครูคนอื่นๆ ในโรงเรียนด้วย”

“ความรู้เรื่องการวิจัยแบบง่าย ที่ผอ. ได้ทำเอกสารแจกให้อ่านกันตอนนั้น แล้วอาจารย์ก็ได้ให้ความรู้เพิ่มเติมด้วยในส่วนนี้ ว่าการทำวิจัยแบบง่ายทำอะไรได้ คือการวิจัยที่ก็พอรู้บ้างอย่างที่เราอ่านแล้ว แต่เราก็คิดว่ามันต้องมีกระบวนการยุ่งยาก แล้วเราก็คิดว่าต้องทำอย่างนั้น พออาจารย์ให้ความมั่นใจมันก็ได้เป็นผลงานวิจัยออกมา”

“การสอนแบบบูรณาการก็ได้รู้ขึ้นเยอะ เพราะได้ปฏิบัติจริงนำมาสอนกับเด็กจริง จากที่รู้แต่เพียงทฤษฎี ตรงนี้พี่ก็ได้มาเหมือนกัน”

“ด้านทักษะการสื่อสารที่เราต้องการพัฒนานักเรียนนั้น ก็ทำให้พี่เขาใจยิ่งขึ้นนะว่าจะจัดกิจกรรมอย่างไรถึงจะพัฒนาทักษะด้านนี้ได้ เด็กที่นี้จะมีปัญหาด้านการใช้ภาษาในการสื่อสาร แต่พี่ได้รู้ตรงนี้เยอะขึ้นเหมือนกัน”

(ครูฟ้าสาธ: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“จากที่เราพัฒนาเด็กไปตรงนั้น มันก็เห็นผลพอสมควร พี่ก็เลยคิดว่าน่าจะพัฒนาทักษะด้านการคิดของเด็กต่อ ตรงนี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่พี่ได้จากโครงการนะคือรู้ว่าจุดที่ควรพัฒนาหรือปรับปรุงเป็นจุดไหน แล้วจากนั้นก็หาวิธีกันว่าจะพัฒนาอย่างไร”

(ครูฟ้าสาธ: สัมภาษณ์, 19 ม.ค.48)

ความรู้ที่ได้รับระหว่างเข้าร่วมโครงการ จึงเป็นความรู้ที่จำเป็นที่ครูฟ้าสาธได้นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน

ครูผู้สอนได้มีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในแต่ละด้านดังต่อไปนี้ (1) ด้านการเรียนการสอนมีลักษณะได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและใช้วิธีการสอนที่หลากหลายขึ้น เช่น การสอนแบบบูรณาการ การเขียนแผนแบบบูรณาการ การวางแผนกิจกรรมให้สอดคล้องกับแผนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (2) การทำวิจัยมีลักษณะสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำผลมาแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กนักเรียนมากขึ้น (3) การพัฒนาเด็กนักเรียนมีลักษณะส่งเสริมและพัฒนาเด็กนักเรียนให้มีความกล้าแสดงออกมากขึ้น และสามารถพัฒนาเด็กนักเรียนตามจุดเน้นอย่างต่อเนื่อง และ (4) การพัฒนาตนเองมีลักษณะมีโอกาสมากขึ้นในการทำผลงานเพื่อพัฒนาวิชาชีพ

1) ครูผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและใช้วิธีการสอนที่หลากหลายขึ้น เช่น สามารถสอนแบบบูรณาการได้ สามารถเขียนแผนแบบบูรณาการได้คล่องขึ้น

สามารถวางแผนกิจกรรมให้สอดคล้องกับแผน สามารถจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนได้ และสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

“ขั้นตอนการสอนแบบบูรณาการที่ผมใช้สอนในตอนนั้นก็จะเป็นลักษณะการบูรณาการโดยผู้สอนคนเดียวเป็นลักษณะสอดแทรก คือหากเรื่องที่ผมสอนมันเกี่ยวข้องกับเนื้อหาอื่นๆที่ผมสามารถนำมาสอดแทรกได้ผมก็จะนำมาสอน อย่างเช่น หากสอนคณิตศาสตร์ แล้วต้องให้นักเรียนแต่งโจทย์นักเรียนก็จะได้ฝึกเรื่องการเขียนในวิชาภาษาไทย ให้นักเรียนวาดภาพประกอบก็จะเป็นการสอดแทรกวิชาศิลปะอะไรทำนองนี้ เด็กนักเรียนก็จะได้เรียนอะไรที่หลากหลายไม่น่าเบื่อ”

(ครูฟ้าสาธิต: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“ด้านการเรียนการสอนก็เตรียมเป็นปกติเพราะว่าแผนเราเตรียมไว้ก่อนแล้ว ก็เตรียมว่าวันพรุ่งนี้จะสอนอะไร เช่น วันนี้จะพาเด็กออกไปแหล่งชุมชน แหล่งความรู้ที่ไหน เราก็เตรียมเสนอไว้อย่างน้อยหนึ่งวัน”

(ครูฟ้าสาธิต: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

จากการสังเกตการเรียนการสอน พบว่า ครูฟ้าสาธิตได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของวิชาคณิตศาสตร์ โดยใช้ชื่อกิจกรรมว่า “มหัศจรรย์ของรูปทรงเรขาคณิต” ซึ่งรูปแบบของกิจกรรมมีลักษณะดังนี้ ครูฟ้าสาธิตได้แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่ม ขั้นตอนแรกได้อธิบายเนื้อหาและจุดประสงค์ของกิจกรรม จากนั้นได้แนะนำอุปกรณ์เพื่อใช้ในการในการสร้างรูปทรงเรขาคณิต และได้สาธิตวิธีการให้นักเรียนดูเพื่อให้ปฏิบัติได้ถูกต้อง ครูฟ้าสาธิตได้กำชับนักเรียนให้ตั้งใจฟังเพราะจะให้แต่ละกลุ่มได้ออกมานำเสนอขั้นตอนวิธีการทำหลังจากที่ทำกิจกรรมทั้งหมดเสร็จแล้ว จากนั้นได้ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติโดยย้ายสถานที่ไปทำกิจกรรมนอกห้องเรียน ระหว่างที่นักเรียนทำกิจกรรมอยู่นั้น ครูฟ้าสาธิตได้เดินดูความเรียบร้อยและให้คำแนะนำกับนักเรียนแต่ละกลุ่ม หลังจากที่นักเรียนทุกกลุ่มได้ทำกิจกรรมเสร็จ ครูฟ้าสาธิตก็ได้ให้นักเรียนเข้าห้องเรียนเพื่อสรุปเนื้อหา แต่เนื่องด้วยเวลาจำกัดจึงให้เพียง 2 กลุ่มเท่านั้นในการนำเสนอ ก่อนหมดคาบ ครูฟ้าสาธิตได้วัดผลการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยแบบวัดที่ครูฟ้าสาธิตสร้างขึ้นเอง เพื่อวัดความรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

“การบูรณาการที่สอนไปส่วนหนึ่งได้มาจากการเข้ารับการอบรมจากโครงการ แต่จริงๆมาก่อนเข้าแล้วว่าจะทำอะไร เพียงแต่ตอนนี้เราได้นำมาปฏิบัติจริง เห็นผลจริงๆว่าเด็กมันเรียนแบบนี้ได้ไหม มีปัญหาตรงไหน”

(ครูฟ้าสาธิต: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“ครูทุกคนจะต้องสอนแบบบูรณาการอยู่แล้วเพราะเป็นรูปแบบการสอนที่โรงเรียนเราใช้เป็นตัวแปรต้น สำหรับครูฟ้าสาธิตเขาก็เป็นครูสอนในช่วงชั้นที่ 1 เขาก็จะจัดกิจกรรม

การเรียนการสอนแบบบูรณาการ ที่เขาเคยบันทึกสรุปผลเสนอให้ผมทราบนะ เขาก็สามารถจัดกัน ได้ เด็กก็สนุกกับกิจกรรมต่างๆที่ครูจัดให้”

(ผอ.อำนวยการ: สัมภาษณ์, 20 ม.ค.48)

“ครูฟ้าสาางเขาก็จัดกิจกรรมบูรณาการ เพราะเราจัดกันทั้งโรงเรียน”

(เพื่อนครูฟ้าสาาง: สัมภาษณ์, 21 ม.ค.48)

“...ครูให้ทำกิจกรรมต่างๆเยอะขึ้น ให้ทำงานเป็นกลุ่มทำช่วยกัน แต่ก็คิดว่า เป็นประโยชน์กับนักเรียนคะ”

(นักเรียน: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“การสอนของพี่ตอนนั้น ก็ทำการบูรณาการในสาระเพราะเรากำหนดเป็นรูปแบบ การสอนของโรงเรียนเรา เพื่อพัฒนาทักษะการสื่อสารให้ใหม่ อย่างวิชาภาษาไทย ก็จะฝึกให้ นักเรียนออกไปนำเสนอให้เขาพูดจากเรื่องที่เขาไปอ่านมาให้เขากล้าที่จะแสดงออกต่อหน้าเพื่อน คนอื่นๆ แล้วก็ฝึกการเขียน ให้ทำเป็นสมุดเล่มเล็ก แล้วเขียนเป็นนิทานเป็นอะไรออกมา จากเรื่องที่เป็นนิทานพื้นบ้านก็มี เขาก็เขียนมาได้แต่ก็ไม่ได้ทุกคนหรอก บางคนก็ลอกๆเพื่อนมาส่ง ให้วาด ภาพประกอบจากเพลงที่นักเรียนชอบ เขาก็จะวาดมา พี่ว่าเขาก็ได้เกี่ยวกับตรงนี้พอสมควรนะ”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“เรียนกับครูฟ้าใส ก็ครูจะให้ทำหนังสือเล่มเล็ก เป็นนิทาน เป็นเรื่องต่างๆ ให้พูด หน้าชั้นเรียน ให้แสดงออกต่างๆ แล้วก็จะมีกิจกรรมต่างๆเยอะ ครูก็ให้ทำงานเยอะ...ก็ดี ได้ความรู้ แล้วก็ทำได้ทำกิจกรรม”

(นักเรียน: สัมภาษณ์, 19 ม.ค.48)

จากการสังเกตการเรียนการสอนของครูฟ้าใส พบว่า ได้มีการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมด้วยการให้ออกไปนำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยแบ่งออกเป็นชายกับหญิงให้ไป เล่านิทานจากประสบการณ์โดยให้เล่าต่อกันทีละคน แล้วครูประเมินจากความสมบูรณ์ของเรื่องเพื่อ ตัดสินว่าชายหรือหญิงเป็นผู้ชนะ ส่วนหนึ่งของกิจกรรมครั้งนี้แสดงถึงการส่งเสริมให้นักเรียนกล้า แสดงออก และฝึกทักษะการพูดของนักเรียน ซึ่งสะท้อนถึงความรู้ของครูในการนำเอาความรู้ เกี่ยวกับการพัฒนาด้านทักษะการสื่อสารซึ่งได้รับมาจากการเข้าร่วมโครงการวิจัยมาใช้ในการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน

2) ครูผู้สอนสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อนำผลมาแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กนักเรียน มากขึ้น

“วิจัยก็ทำ 3 เรื่อง เป็นวิจัยในชั้นเรียนนะ ผมจะทำของวิชาคณิตศาสตร์ของเด็ก ป.3 เป็นเรื่องบูรณาการ 2 เรื่อง แล้วก็ทักษะทางคณิตศาสตร์”

(ครูฟ้าสาาง: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

ผลการวิเคราะห์เอกสารพบว่า ครูฟ้าสาางได้ทำวิจัยในชั้นเรียน โดยเน้นการพัฒนา
นักเรียนในวิชาคณิตศาสตร์เป็นหลัก

1. การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการหาร โดยการใช้เทคนิคการคิดของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

2. การพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียน โดยการสอนบูรณาการแบบสอดแทรก
(infusion) ในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์เรื่องการแก้โจทย์ปัญหา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3

3. ผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดย
การเรียนรู้แบบบูรณาการ

(ครูฟ้าสาาง: วิเคราะห์เอกสาร, 21 ม.ค.48)

“สมมติว่าวันนี้สอนแล้วเด็กคนนี้ได้คือจะวิจัยเด็กตลอดในช่วงที่สอนว่าเด็กคน
นี้ไม่กล้าแสดงออก คนนี้เขาเขียนไม่ได้ ไม่มีความคิดสร้างสรรค์ก็จะไปกระตุ้นให้เขาคิดตาม ตาม
ศักยภาพของเขา”

“เรารู้จักว่าทำอะไรถึงจะช่วยนักเรียนเราได้ เราแก้ เราวิจัยเด็กตรงนี้ที่เขาไม่ได้
เช่น เขาสะกดไม่ได้ เอาสระอะไรมาประสมไม่ได้เลย ก็สามารถที่จะให้งานเขาที่เป็นแบบฝึกหัดที่
แตกต่างที่ดีขึ้นในระดับหนึ่งของเขา ถึงจะไม่ดีมากซึ่งเราก็สามารถแก้ปัญหาได้ในระดับหนึ่งที่เรา
สอนแต่ละเรื่อง”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

ผลการวิเคราะห์เอกสารของครูฟ้าใสพบว่า ครูได้ทำวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 2 เรื่อง
โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้และทักษะการเขียนของนักเรียน

(1) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ โดยใช้โครงงานของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

(2) ผลของการใช้ภาพสร้างสถานการณ์ในการเขียน วิชาภาษาไทยของนักเรียน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

(ครูฟ้าใส: วิเคราะห์เอกสาร, 19 ม.ค.48)

3) ครูผู้สอนได้ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีความกล้าแสดงออกมากขึ้น และ
สามารถพัฒนานักเรียนตามจุดเน้นได้อย่างต่อเนื่อง

“ตอนนั้นก็ให้เด็กไปพูดเสียงตามสาย ตอนเที่ยงก็จะหาว่าจะเอาบทความอะไร
บางทีพี่ก็หามาให้ บางทีก็วางแผนให้เด็กเขาไปหามาว่า “หนูสนใจอะไร” จะให้เขาพูดทุกคน ไม่
ตามเลขที่ใครพร้อมก็มาพูดก่อน ให้หาเรื่องตามที่เขาสนใจ อันนี้คือหัดให้เขาพูด อีกอันหนึ่ง ตัว ร.
ตัว ว. คำควบกล้ำ “สมมติว่าหนูเป็นนักร้องหนูก็ต้องร้องตัวคำควบกล้ำ ตัว ร. ตัว ว. ตัว ล. ให้ชัด”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“ครูเคยให้ไปพูดเสียงตามสาย ให้อ่านข่าว ให้พูดเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ...ก็รู้สึกว่าจะไม่ค่อยกล้าค่ะ แต่ครูก็บอกให้ทำอย่างนั้นๆ แล้วก็ทำให้เราพูดได้”

(นักเรียน: สัมภาษณ์, 19 ม.ค.48)

“พอจบโครงการแล้ว ท่านผอ.ก็มาถามว่า เราควรจะทำอะไรต่อไหม พี่ก็บอกว่า อยากจะทำกระบวนการคิด เพราะว่าเราทำการพูดการเขียนก็โอเค เด็กนักเรียนก็ได้ในระดับหนึ่งของเรา ถึงจะไม่ได้มากถ้าเทียบกับโรงเรียนในเมือง”

“สำหรับป.1 –ป.6 เราก็ทำเรื่องกระบวนการคิดกัน ก็เห็นว่าเด็กเราคิดไม่ค่อยเก่งเท่าไรเกี่ยวกับกระบวนการคิด ไม่ค่อยมี ก็เลยลองทำดู ก็มีทำแบบฝึกหัดเกี่ยวกับการคิดในวิชาภาษาไทย แต่ตอนนี้ยังไม่เสร็จ แต่ก็ได้ทำแบบฝึกหัดอะไรลงไป ตัวพี่ก็จะเป็นคนไปหาเครื่องมือมาให้ แล้วก็ให้ครูเขามาปรับเอาแต่ละห้องตามระดับชั้น แล้วสิ้นปีคงจะมีงานออกมา”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“ครูฟ้าใสเขาต้องการพัฒนาเด็กต่อในเรื่องการคิด ผมก็เห็นว่าน่าทำ เด็กเรายังขาดทักษะนี้พอสมควร ครูฟ้าใสเขาก็เลยไปดำเนินการหาเครื่องมือ ติดต่อขอเครื่องมือกับอาจารย์”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 19 ม.ค.48)

4) ครูผู้สอนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองมากขึ้นเพื่อทำผลงานในการพัฒนาวิชาชีพของตนเองจากการเข้าร่วมโครงการ

“โรงเรียนเราต้องการทำอาจารย์ 3 เจริญประจักษ์กันพอดี จะส่งผลงานเชิงประจักษ์ด้วย กำลังต้องการว่าเขียนแผนการสอนอย่างไร จะทำวิจัยออกมาอย่างไร จะทำสื่อออกมาอย่างไร ตรงนั้นเข้ามาทีไรเลยเป็นช่วงที่เราต้องการพอดี พอดีทำอาจารย์ 3 เจริญประจักษ์กัน 10 คน ก็เลยเป็นช่วงที่เราสนุกมาก ทำตรงนี้ด้วยแล้วก็ได้ผลงานส่งด้วย เป็นทูอินวัน”

“คืองานที่ทำนั้นก็มีส่วนช่วยให้เราได้พัฒนาตัวของเราแล้วก็ได้นำผลงานไปประกอบเพื่อขอตำแหน่งอาจารย์ 3 อะไรประมาณนี้”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

“ครูฟ้าใสเขาไม่ค่อยอยู่นิ่งนะ ทำงานตลอด ทำเชิงประจักษ์กันก็ทำด้วยกันกับเขา นี่แหละ”

(ครู: สัมภาษณ์, 19 ม.ค.48)

ผู้บริหารได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องต่อไปนี้ การวิจัยแบบต่างๆ ได้แก่ 1) การวิจัยแบบต่างๆ ได้แก่ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (CAR) การวิจัยและพัฒนา (R&D) การวิจัยปฏิบัติการแบบ PAOR การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) 2) เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ 3) วิธีการสืบค้นข้อมูลแบบต่างๆ 4) การจัดปัจจัยเกื้อหนุน 5) การจัดระบบนิเทศภายใน 6) การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และ 7) การเรียนการสอน เช่น การจัดการเรียนรู้ของครู เทคนิคการสอนแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นความรู้ที่ผู้บริหารได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงาน

ผลการวิเคราะห์เอกสารของผอ.อำนาจ พบว่า ผอ.มีวิธีการได้รับความรู้จากหลากหลาย เช่น ศึกษาด้วยตนเอง สนทนาแลกเปลี่ยน เข้าประชุม อบรม สัมมนา และให้ความรู้กับครู

1) ศึกษาเกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎีจากเอกสาร โครงการวิจัยแม่บท หนังสือและตำราทางวิชาการต่างๆที่เกี่ยวข้อง

2) ร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครู อาจารย์มหาวิทยาลัย และนักวิชาการ

3) เข้าร่วมประชุม อบรมสัมมนาเกี่ยวกับการบริหารจัดการและเรื่องอื่นๆที่เกี่ยวข้อง อย่างสม่ำเสมอ ทั้งจากหน่วยงานต้นสังกัดจัดขึ้น หน่วยงานอื่น และจากโครงการวิจัยแม่บทจัดขึ้น

4) สรุปลองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาเป็นเอกสารเสริมความรู้สำหรับครู เพื่อให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในประเด็นนั้นๆ

(ผอ.อำนาจ: วิเคราะห์เอกสาร, 21 ม.ค.48)

“ตัวผู้บริหารเองก็คิดว่าได้อะไรมากมาย จนไม่รู้ว่าจะพูดอย่างไรในเชิงทฤษฎีเราก็รู้มาเยอะอยู่หรอกเพราะว่าหาอ่านได้แต่ในเชิงปฏิบัติจริงๆแล้วพอได้คลุกคลีกับอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันไปอบรมหรือ ไปกับโรงเรียนอื่น หรือ ไม่แม้แต่กับครูบาอาจารย์มีประเด็นที่ต้องมาถกเถียงกันเป็นประจำเลย”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 17 ม.ค.48)

ผลการวิเคราะห์เอกสารของผอ.อำนาจพบว่า ความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการซึ่งทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการต่างๆ ได้แก่ (1) เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการร่วมกับครู และอาจารย์มหาวิทยาลัยคนที่เป็นนักวิจัยภายนอก (2) การวิจัยและพัฒนา (research and development) (3) การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (classroom action research) (4) การวิจัยปฏิบัติการในโรงเรียน (school action research) (5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบ PAOR (6) การจัดปัจจัยเกื้อหนุน (7) การจัดระบบนิเทศภายใน(8) การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และ(9) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (participatory action research)

(ผอ.อำนาจ: วิเคราะห์เอกสาร, 21 ม.ค.48)

“สิ่งที่ได้เรียนรู้มีเยอะมาก เมื่อก่อนเราจะรู้ในเชิงบริหารมองภาพรวมค่อนข้างกว้างๆ ไม่ลึก ในเรื่องของการเรียนการสอนแต่ทีนี้พอเข้าร่วมโครงการ แผนบูรณาการผมก็ต้องรู้ เพราะตอนที่มีการอบรมผมก็ต้องเข้าอบรมด้วยครูทำอะไรผมก็ต้องทำด้วย แล้วก็ร่วมกับอาจารย์”

“...การวิจัยและพัฒนา แต่ก่อนก็เคยได้ยินแต่ชื่อพอไปอ่านเอกสารก็เข้าใจแบบลอยๆนั่นแหละ เข้าใจ concept แต่พอเราลง มาปฏิบัติจริงๆ ในระยะเวลา 2 ปีกว่าๆก็ทำให้เราได้ทราบกระบวนการ ถึงแม้จะไม่ลึก แต่ถ้าถามว่าให้เราทำอีกจะทำได้ไหม? ตรงนี้เราจะทำได้ อย่างมั่นใจมากในเรื่องกระบวนการวิจัยนี้เราจะทำได้ อย่างมั่นใจไม่ว่าจะเป็น R&D หรือ Action

Research หรือการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู เมื่อก่อนเราก็พยายามที่ให้ครูวิจัยอะไรก็ได้ที่เป็นวิจัย ขอให้มีความออกมา แต่เดี๋ยวนี้เราจะเน้นที่เป็นวิจัยเชิงปฏิบัติการ PAOR เนี่ยให้เห็นชัด”

“...จากการเรียนรู้ร่วมกันกับครูทำให้ผู้บริหารเกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนรู้มากยิ่งขึ้น สามารถนิเทศ ติดตามช่วยเหลือครูได้อย่างมั่นใจ...”

“..ได้ความรู้เกี่ยวกับรายละเอียดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งเรียนรู้ การสืบค้นข้อมูล เมื่อก่อนเราก็ไม่ค่อยสนใจเท่าไร ค้นจากห้องสมุดก็น่าจะเพียงพอั้ง แต่หลังจากเข้าโครงการนี้ แล้วมันไม่พอเมื่อคิดได้ประเด็นต่างๆ แล้วเกิดข้อสงสัย ก็สามารถไป search ข้อมูล เป็นการฝึกตนเองไปในตัว”

(ผอ.อำนวยการ: สัมภาษณ์, 17 ม.ค.48)

ผู้บริหารได้มีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในด้านต่างๆดังนี้ (1) การพัฒนาครู มีลักษณะได้สนับสนุนครูในด้านต่างๆมากขึ้น เช่น การศึกษาต่อ การอบรม การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และสร้างแรงจูงใจและให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของครูมากขึ้น สร้างความตระหนักให้ครูโดยวิธีการที่หลากหลาย (2) การบริหารงานมีลักษณะให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานมากขึ้น (3) การมีส่วนร่วมของชุมชนมีลักษณะได้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น (4) การพัฒนาตนเอง มีลักษณะได้พัฒนาตนเองให้เป็นผู้เชี่ยวชาญมากขึ้น (5) การปรับปรุงระบบนิเทศของโรงเรียนมีลักษณะได้จัดระบบนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น และ(6) การวิจัยมีลักษณะได้ทำวิจัยเพื่อพัฒนางานบริหารของโรงเรียน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

1) ผู้บริหาร ได้สนับสนุนครูในด้านต่างๆมากขึ้น เช่น การศึกษาต่อ การอบรม การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และสร้างแรงจูงใจและให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของครูมากขึ้น สร้างความตระหนักให้ครูโดยวิธีการที่หลากหลาย

“ตอนนี้ก็มีครูที่กำลังเรียนโท แล้วก็เพิ่งจบไปคนนึง คือที่นี้ผมจะเปิดโอกาสให้ทุกคนนะ เพราะตัวผมเองกำลังเรียนต่อ ป.เอก ผมเห็นว่าการพัฒนาตนเองเป็นแนวคิดสำคัญในการปฏิบัติงาน หากมีความรู้แล้วก็จะทำให้สามารถทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นการพัฒนาความก้าวหน้าของตัวครูเขาด้วย”

“ครูที่นี้ไปเรียนในมอหลายคน ผมก็พยายามส่งเสริมไม่ได้ปิดกั้น โอกาสตรงนี้”

“ผมได้ทำเอกสารเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนแบบง่ายๆให้กับคณะครูในโรงเรียนได้ใช้เป็นเอกสารในการศึกษาเพิ่มเติม แล้วก็ก็มีคู่มือต่างๆที่เสริมเข้ามา”

“...เพราะช่วงนั้นทำเชิงประจักษ์เข้ามาพอดี มันก็เป็นช่วงที่เราต้องการ ผมก็จะบอกกับครูนะว่า การทำงานตรงนี้ก็มีส่วนช่วยได้ มันก็เหมือนว่าเขาทำงานได้ 2 อย่างเลย”

(ผอ.อำนวยการ: สัมภาษณ์, 17 ม.ค.48)

“ผอ. จะมีการบ้านให้เสมอช่วงนั้น แบบว่าจะเป็นการเอกสารเกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ให้ครูเอาไปศึกษา แล้วก็ทำมาส่งมันก็ทำให้ครูเรามีความรู้ ได้รู้อะไรมากขึ้น”

“สนับสนุนนะ ใครจะเรียนต่อ หรือครูคนไหนอยากจะไปอบรมสัมมนาที่ไหนที่เขาเห็นว่าเป็นการพัฒนาความรู้ของครู เขาก็จะให้ไป”

(ครูอนุบาล: สัมภาษณ์, 20 ม.ค.48)

“...ตรงนั้นเข้ามาก็เลยเป็นช่วงที่เราต้องการพอดี พอดีทำอาจารย์ 3 เซิงประจักษ์กัน 10 คน ก็เลยเป็นช่วงที่เราสนุกมาก ทำตรงนี้ด้วยแล้วก็ได้ผลงานส่งด้วย เป็นทูอินวัน”

(ครูฟ้าใส, สัมภาษณ์ 19 ม.ค.47)

“ได้ความรู้เพิ่มขึ้นนะ ผอ. เขาจะทำเอกสารไว้ให้ครูศึกษาให้ไปสรุป เหมือนเป็นการบ้านให้นักเรียนเลย มันก็คือนะพี่ว่า อาจจะมองดูเหมือนภาระแต่มันก็เป็นประโยชน์กับเราเอง”

(ครู: สัมภาษณ์, 21 ม.ค.48)

“ก็มีส่วนช่วยเยอะนะ เอกสารที่ผอ. ให้มาก็ได้ศึกษา แล้วก็ได้สรุป มันเป็นลักษณะการจี้ให้เราทำงานอีกแบบนะ”

(ครู: สัมภาษณ์, 21 ม.ค.48)

“ผมก็ได้ปรึกษาท่านผอ. นี้แหละ เรื่องเครื่องมือวิจัย ตอนนั้นก็กำลังทำวิทยานิพนธ์อยู่ในช่วงให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ก็คงจะให้ท่านผอ. คนนี้นี่แหละเป็นผู้เชี่ยวชาญให้”

(ครู: สัมภาษณ์, 20 ม.ค.48)

2) ผู้บริหารได้ให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานมากขึ้น

“ผมเห็นว่าหลักการมีส่วนร่วมไม่ว่าจะเป็นการร่วมคิด ตั้งแต่เริ่มต้นจริงๆคือปัญหาของเราจริงๆเป็นอย่างไร ให้เขาคิดเองไม่ใช่เราไปคิดให้เขา ต้องให้เขาเข้ามาร่วมคิด เป็นอย่างไรเรายืนอยู่จุดไหน และเราน่าจะอย่างไรเพื่อให้ไปถึงจุดหมายที่เราตั้งไว้”

“การกระจายการบริหารงานให้กับคณะครูก็เป็นแนวคิดของการมีส่วนร่วม ผมเห็นว่าครูแต่ละช่วงชั้นเขาสามารถดูแลตนเองได้ ส่วนเราก็จะเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ มันทำให้เกิดภาพของความร่วมมือร่วมใจ การมีส่วนร่วมจากทุกๆฝ่าย ซึ่งก็ได้ช่วยให้การดำเนินงานระหว่างนั้นลุล่วงไปได้”

(สัมภาษณ์ผอ.อำนวยการ, 17 ม.ค.48)

“ผอ. จะจัดให้มีครูวิชาการช่วงชั้นเป็นหัวหน้างานวิชาการประสานกัน ซึ่งสามารถนิเทศกันเองได้...”

(ครูฟ้าใส: สัมภาษณ์, 21 ม.ค.48)

“...จุดดีของโรงเรียนคือทุกคนจะมีส่วนร่วมในการทำงาน หากทำอะไรก็จะช่วยกัน ผอ. จะพาทำ ทำไปด้วยกันกับครู พัฒนาไปพร้อมกัน”

(ครูอนุบาล: สัมภาษณ์, 21 ม.ค.48)

3) ผู้บริหารได้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น

“...การมีส่วนร่วมจะต้องให้ชุมชนและครูทุกคนมีส่วนร่วม ตั้งแต่การร่วมคิด ร่วมรับรู้ ร่วมทำ ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบ ทั้งนี้ในแนวคิดหลักที่น่าจะเดินไปยังเป้าหมายได้ต้องให้การมีส่วนร่วมสำคัญที่สุด”

“...เมื่อมีผลงานตรงนี้ขึ้นมาก็พยายามดึงผู้ปกครองเข้ามา โดยที่ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินด้วยพอสิ้นเทอมมาเราก็จะมีการจัด ซึ่งจะมีลักษณะ คล้ายๆกับการจัดนิทรรศการแสดงผลงานของเด็กและของครูด้วยที่ผ่านมามักจะเน้นที่ของเด็ก”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค. 47)

“ พี่ก็เป็นคณะกรรมการสถานศึกษาของโรงเรียน ได้เข้าไปร่วมงานบ่อย โรงเรียนมีงานอะไรก็เข้าไปร่วม อย่างช่วงใกล้ๆจะปิดเทอมก็จะมีให้ผู้ปกครองไปดูงานของเด็ก เป็นนิทรรศการ ลูกใครทำอะไร ของลูกตัวเอง ของลูกคนอื่นก็จะเปรียบเทียบ”

(คนในชุมชน: สัมภาษณ์, 20 ม.ค.48)

“...ระยะหลังก็เริ่มมีผลงานของครูออกมาเผยแพร่ให้ผู้ปกครองเขามาร่วมชมและร่วมประเมินด้วย แสดงความคิดเห็นผลงานเด็กมีลักษณะการประเมินทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ...”

(ครูอนุบาล: สัมภาษณ์, 19 ม.ค.48)

4) ผู้บริหารได้พัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำทางวิชาการมากขึ้น เป็นผู้นำครูในการพัฒนา ร่วมพัฒนา กระตุ้นติดตาม ให้กำลังใจสนับสนุนการปฏิบัติงานของครู

“สิ่งสำคัญที่สุดก็คือ ต้องเริ่มที่ตัวผู้บริหารก่อนอย่างผมจะเน้นที่ตัวเองก่อน พัฒนาตนเองให้รู้ในเรื่องของครูด้วยเพราะ โดยส่วนใหญ่ผู้บริหารมักจะมองว่าการจัดการเรียนการสอนเป็นเรื่องของครู แต่จริงๆ ไม่ใช่ผู้บริหารจะต้องเรียนรู้ร่วมไปกับเขา...”

“...ความเป็นผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารคือผู้บริหารจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถในด้านวิชาการอยู่เสมอ โดยในตอนแรกจะต้องเป็นผู้ริเริ่ม และเป็นผู้นำครูในการพัฒนาหรือที่เราพูดกันคือ “พาคิดพาทำ” ซึ่งนับว่าได้ผลดี หลังจากนั้นจึงค่อยกระตุ้นให้ครูได้คิด ทำเอง โดยมีผู้บริหารคอยให้กำลังใจ สนับสนุน ในด้านงบประมาณวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ เช่น ต้องการให้ครูทำวิจัยผู้บริหารก็ต้องทำวิจัยกับครูด้วย”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 17 ม.ค.48)

5) ผู้บริหารได้ปรับปรุงระบบนิเทศของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

“จากที่อาจารย์เขานำความรู้เกี่ยวกับการนิเทศแบบคลินิกมาให้พวกครู ผมก็ได้พัฒนาระบบการนิเทศภายในให้เป็นระบบขึ้น มีการนิเทศแบบช่วยเหลือกันเป็นรายคู่ ให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำในการสอน”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 17 ม.ค.48)

“ได้เออะ นิเทศแบบคลินิกแบบให้ดูกันเป็นคู่ เป็นกลุ่มช่วงชั้น เป็นวิชาอะไร ลักษณะนั้น”

(ครูฟ้าสาาง: สัมภาษณ์, 18 ม.ค.48)

ผลการวิเคราะห์เอกสารของผู้บริหาร พบว่า ขั้นตอนของการจัดระบบนิเทศภายใน มีดังนี้ (ก) ประชุมครูทุกคนเพื่อให้ความช่วยเหลือและติดตามผลการดำเนินงานอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (ข) ใช้วิธีการปฏิบัติงานโดยร่วมมือกันเรียนรู้เป็นรายคู่ (pair group co-operative learning approach) (ค) จัดอบรมเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะของครูเรื่องการนิเทศแบบคลินิก และ (ง) ประชุมปรึกษาและแต่งตั้งครูผู้นิเทศเป็นรายคู่ตามความสมัครใจ/กลุ่มสาระที่สอนหรือช่วงชั้นที่สอน โดยผู้บริหารมีหน้าที่ให้การสนับสนุน ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกในด้านต่างๆ

6) ผู้บริหารสามารถทำวิจัยเพื่อนำผลมาใช้ในการพัฒนางานบริหารของโรงเรียน และบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

“...นอกจากความรู้กระบวนการวิจัยต่างๆ ไปแล้ว ผมได้ประสบการณ์ในการทำวิจัยกับครูด้วย เพราะว่าการที่จะเข็นให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนใครก็พูดได้ ใครก็ทำได้ แต่สุดท้ายมันเกิดความยั่งยืนอยู่ตรงไหนและจริงๆ แล้วมันจะต้องทำอะไรถึงจะประสบความสำเร็จมันก็เป็นงานที่ทำท่าย ผมก็พยายามทำตรงนี้แล้วก็ทำเป็นวิจัยของตนเองไปด้วย ก็คลุกคลีกันมา 2 -3 ปี ก็ถือว่าประสบความสำเร็จ แล้วก็ทำให้ครูรู้สึกว่าการทำวิจัยไม่ใช่เรื่องที่ยุ่งยากอีกต่อไปครูก็ทำได้ ก็เป็นอีกจุดหนึ่งที่ผมได้ก็คือ ผมรู้เรื่องวิจัยในชั้นเรียนด้วยทั้งๆ ที่ไม่ได้เป็นครูผู้สอน ซึ่งผมลองทำวิจัยของผม ซึ่งมันก็ใช้กระบวนการเดียวกัน ก็คือ PDCA หรือ PAOR นี้แหละ...”

(ผอ.อำนวยการ: สอนพนากลุ่ม, 21 มี.ค.48)

ผลจากการวิเคราะห์เอกสารพบว่า ผอ.อำนวยการได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู ซึ่งจากข้อค้นพบดังกล่าว ผอ.อำนวยการ ได้นำมาปรับปรุงวิธีการดำเนินงาน ดังนี้คือ 1) เอาใจใส่ เอื้ออาทร จริงใจ มุ่งมั่นพัฒนาเพื่อนร่วมงาน โดยให้การช่วยเหลือ สนับสนุน เป็นผู้นำและร่วมปฏิบัติไปพร้อมๆ กับครู 2) เป็นเพื่อนคิด เพื่อนทำ ช่วยเหลือและเป็นทีปรึกษาให้กับคณะครู 3) ฝึกฝน พัฒนาความรู้ และทักษะการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนด้วยรูปแบบวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของครู เช่น ชุดเสริมประสบการณ์ กลุ่มมือ ชุดฝึก หรือตัวอย่างการวิจัยที่ไม่ยุ่งยากเกินไปทำให้ครูสนุกกับงานวิจัยที่ทำ 4) ให้ครูได้ร่วมคิดวางแผนงาน ได้ร่วมปฏิบัติ ร่วมประเมิน และร่วมปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง 5) พัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนและในโรงเรียนอย่างถ่องแท้ พร้อมลงมือทำวิจัยเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับครู

(ข) ความรู้และการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยหลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

อาจารย์มหาวิทยาลัยได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องต่อไปนี้ 1) วิธีการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนและการบริหารงานภายในโรงเรียน 2) วิธีการช่วยเหลือโรงเรียน 3) การทำงานร่วมกับครูทำให้ครูเกิดความมั่นใจ 4) ได้ประเด็นวิจัยเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นในการทำวิจัยของครู 5) รูปแบบการวิจัยและพัฒนา 6) การปฏิรูปการเรียนรู้ และ 7) วิธีการนำความรู้ไปใช้

“ในส่วนของผู้บริหาร เราได้เรียนรู้การทำงานของเขา วิธีการทำงานของเขา การแก้ปัญหาของแต่ละคนเป็นอย่างไร แล้วนำมาเปรียบเทียบกับความรู้ของผู้บริหารที่ต่างกัน มันมีผลมากในการที่จะจัดการกับครูในโรงเรียน”

“อาจจะเป็นการมองหรือการคิดที่เปลี่ยนไป ในแง่ที่ว่าเราจะทำอะไรเนีย คือเหมือนกับว่าเราได้ความรู้เพื่อการทำอะไรที่เราต้องทำอะไรก่อน”

“ความรู้ที่เกิดขึ้น เราก็คือข้อมูลหลายอย่างที่ชัดเจน คือวิธีการทำวิจัย แบบนี้ คือวิจัยและพัฒนา วิจัยแบบ วพร.”

“ได้เรียนรู้วิธีการทำวิจัยนี้ซัดมากเลย ได้รู้เนื้อหาทางด้านปฏิบัติการ แล้วอาจารย์จากโครงการวิจัยหลักเค้าก็มีหนังสือเยอะ ให้นำหนังสือมาตลอด ได้ content ได้วิธีการแล้วก็ได้รู้แนวในการที่จะปฏิรูปว่าจะทำอย่างไรและขั้นตอนว่าเราจะทำอะไรก่อนหรืออะไรหลัง คือในระดับโรงเรียนเรารู้ระดับการทำวิจัยเรารู้”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“ความคิดใหม่ๆ คือว่าเราไปทำเป็น โครงการวิจัยได้ข้อมูลไปทำในลักษณะโครงการวิจัยที่ไม่ใช่แบบอาจารย์เราก็จะทำในลักษณะการสอนแบบกลุ่มสาระเดียวแล้วเราจะไปปฏิรูปการเรียนรู้ในกลุ่มสาระนั้นทั้งโรงเรียนอย่างไรความรู้ใหม่หรือความคิดใหม่ๆมันจะลงไปลักษณะนี้มากกว่า”

“สมมติว่าเราอยากจะทำปฏิรูปของกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ทั้งโรงเรียนคือ เคียวนี่เราไม่คิดว่าจะทำ เพียงห้องเรียนเดียวแล้วควรจะทำทั้งหมดจึงจะได้ผล อันนี้คือได้ความรู้มาแล้วก็เอากลับมาลองใช้กับสภาพปัจจุบันที่เวลาปฏิบัติแล้วควรทำทั้งโรงเรียนตอนนี้ความคิดเปลี่ยนจะต้องทำทั้งหมดมัน ถึงจะได้ผล”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“อ่านในส่วนที่โรงเรียนเขาคิดว่าอยากให้เราให้ความรู้ บางเรื่องมันไม่ได้อยู่ในสายงานของเรา”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“...อย่างเราสอนวิชาจริยธรรม ครูภาษาอังกฤษอยากให้เราช่วย เราไม่มีความสามารถตรงนั้น ถ้าเป็นการสอนทั่วไปนะได้แต่ขั้นตอน ระบบการสอนเราไม่รู้เราก็คงมาอ่าน มาถาม”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“จริงๆก็เห็นประเด็นที่น่าสนใจ... เช่นเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนของครูครั้งแรกครูจะรู้สึกว่าเขาจะลำบากมากตรงนี้จึงน่าจะสนใจว่าสิ่งที่เราจะเริ่มต้นให้ครูเขา รู้จักการทำวิจัยในชั้นเรียน ควรจะเริ่มแบบไหน...”

“พูดจริงๆว่าทำโครงการนี้ก็ได้อะไรเยอะเหมือนกัน มันได้ในแง่ของการที่เวลาเราจะทำอะไรให้กับครูอาจารย์มหาวิทยาลัย จะทำอะไรให้ครู เราควรจะถามว่าเขาอยากได้อะไร ปัญหาที่เกิดขึ้นอีกว่าครูเองก็ไม่ว่าตัวเองอยากได้อะไร”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“สิ่งที่ได้เรียนรู้อีกอันหนึ่งคือ เห็นระบบการทำงานว่าสิ่งที่เราจะเข้าไป ช่วยโรงเรียน เราควรเข้าไปอย่างไร”

“...ที่ตนเองค้นพบในนี้คือ การที่เราทำแบบนี้เป็นการสร้างความมั่นใจให้ครูเขามากขึ้น คือเหมือนกับชื่ออาจารย์มหาวิทยาลัยจะช่วยรับประกันเขาได้เวลาที่เขาจะไปพูดที่ไหน เขาจะบอกว่าอาจารย์มาช่วย มันก็เหมือนโรงเรียนเขาดูดีขึ้น ...”

“บางทีลักษณะในโรงเรียนขึ้นอยู่กับ ผอ.คนเดียว ผอ.จะเอาอะไรจะทำอะไร บางทีเราคนทำอะไรไปจัดอะไรเราก็อากที่จะให้ครูได้ครูที่สอนนะได้ อย่าง ผอ.เขาต้องได้โดยสถานภาพของเขาอยู่ แล้วหากครูในโรงเรียนของเขาทำอะไรดีๆผอ.ก็ต้องได้ผลงานอันนี้อยู่แล้ว แต่หาก ผอ.ทำแล้วได้อยู่คนเดียว แต่ครูไม่ได้ มันจะเป็นภาระหนักของครู”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“จากที่เห็นแล้วเนี่ยขึ้นอยู่กับ ผอ.จริงๆ ผอ.เปิด กว้างครูในโรงเรียนก็มีโอกาสที่จะได้ทำอะไรที่จะพัฒนาที่เป็นกลุ่มเป็นก้อนไปได้แต่ถ้า ผอ.ทำ อะไรตามใจตัวเองนี่ก็ลำบาก ครูก็จะลำบากก็ไม่สามารถทำอะไรจากความคิดของตนเอง ก็ทำตามอะไรที่เขาบอกๆมา ...”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

อาจารย์มหาวิทยาลัยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในด้านต่างๆดังนี้ 1) การบริการชุมชนมีลักษณะได้ทำงานร่วมกับผู้บริหารและครู โดยใช้เวลาช่วงเย็นช่วงเช้าร่วมโครงการในการพูดคุยปรึกษาวางแผนงานร่วมกันได้แจ้งข่าวสารและติดต่อกับโรงเรียนที่เข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอ และได้นำผลวิจัยที่ได้จากโครงการไปเผยแพร่ 2) การเรียนการสอนมีลักษณะได้นำประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการ ไปถ่ายทอดให้กับนักศึกษาที่สอนและใช้ในงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาที่เป็นงานเชิงคุณภาพ 3) การพัฒนาตนเองมีลักษณะได้ศึกษาความรู้

เพิ่มเติมในเรื่องที่ตนไม่รู้ เพื่อนำไปขยายผลให้ครูที่เข้าร่วมโครงการ 4) การวิจัยมีลักษณะได้นำแนวทางการเขียนโครงการวิจัยไปใช้ในการขอทุนวิจัยอื่นๆ

“ต้องพูดคุยกับผู้บริหาร โรงเรียน และครู เกี่ยวกับการทำงานในช่วง 2 ปีที่เข้าร่วมโครงการ”

“อย่างตอนนี้โครงการเสร็จสิ้นแล้วดิฉันก็ยังนึกถึงพวกเขาอยู่ตลอดคือหมายความว่าคณะมีประชุมหรือจัดงานวิชาการอะไรที่มีประโยชน์สำหรับเขา เราก็จะส่งข่าวให้เขา เราก็ไม่ทิ้งเพราะเรารู้จักกันแล้ว เราเชื่อมโยงกันแล้ว”

“ความรู้ได้นำไปใช้เป็นแนวทางในการทำวิจัย ขอทุนวิจัยแล้วก็ในระดับภาควิชาชีพนี้ได้ออก ทุนวิจัยปี 49 เพิ่งส่งไป”

“ผลทางอ้อมคือ ได้ความรู้แล้วก็ไปขอทุนทำวิจัยในลักษณะคล้ายๆกันต่ออีก แต่ผลโดยตรงคือ ผลงานวิจัยที่ออกมาจะนำไปฟรีเซ็นต์ เราได้เผยแพร่ผลงาน”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“ถ้าลงไปถึงการเรียนการสอนก็คงในรูปของวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาเพราะว่าถ้าเป็นเนื้อหาเนี้ย เราแทบไม่ได้เอาเนื้อหาเหล่านั้นลงไปสอนนักศึกษาเพราะว่าเราก็ไม่ได้สอนทางด้านการวิจัย แต่ถ้าในงานวิทยานิพนธ์ที่ของใครทำออกไปในแนวของเชิงคุณภาพ เราก็จะเห็นแนวทางค่อนข้างชัด นี้จะนำไปใช้ในจุดนี้มากกว่า เราก็จะนำเอาแนวทางจากประสบการณ์จากการทำงานในโครงการมาบอกเล่าให้กับนิสิตนักศึกษาฟัง”

(อ.งามตา: สัมภาษณ์, 14 ธ.ค.47)

“จริงๆพอตัวเองเริ่มไปทำโครงการนี้แล้ว อ่านหนังสือมากขึ้นนะ...”

“ใช้เวลาในตอนเย็น 4 โมง 5 โมงเย็นประชุมร่วมกับคณะครู ซึ่งเราได้วางแผนกันไว้ครั้งแรกของการทำงานแล้วว่าเราจะพูดคุยกันเดือนหนึ่ง 2 ครั้ง หรือบางทีอาจจะมากกว่านั้นแล้วแต่ว่าโรงเรียนได้นัดหมายกับเรา”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

“บางครั้งเราจะขอความช่วยเหลือจากอาจารย์ ในภาคไม่ได้ เพราะว่าทุกคนเขาก็มีภาระงาน ถ้าเราเองงานมาก็เหมือนกับมาเพิ่มงานให้เขา เพราะฉะนั้นก็ใช้วิธีไปอ่านหนังสือ หาเอกสารให้เขาบางที ก็คุยกับเพื่อนอาจารย์ถึงตอนที่เราไปคู่มือโรงเรียน เอาแผนให้ดูช่วยอธิบายให้ฟังตรงนั้นนิดตรงนี้หน่อย เราก็จะได้ความรู้ตรงนั้นเพื่อที่เราจะได้เป็นตัวกลางเอาไปให้เขา”

“เราเห็นชีวิตของครูในโรงเรียนว่าเป็นอย่างไรปกติเราจะไม่เห็นลึกถึงชีวิตการทำงานขนาดนั้นก็จะเอาสิ่งนี้มาถ่ายทอดให้ลูกศิษย์”

“ทำให้ตัวเองต้องอ่านหนังสือเยอะ คือหา ความรู้มากขึ้นเพราะมีความรู้รู้สึกว่าเราต้องรู้มากกว่าสิ่งที่เราทำสิ่งที่เราสอนนักศึกษา ส่วนใหญ่ใครมันลึกสายไหนมันก็จะลึกสายนั้น...”

(อ.งามจิต: สัมภาษณ์, 15 ธ.ค.47)

4.3.7 สรุปการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

(1) การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน

(ก) การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูผู้สอน

ก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ความรู้ของครูผู้สอนในเรื่องเกี่ยวกับการสอนแบบบูรณาการ การเขียนแผนแบบบูรณาการ การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน การนิเทศแบบคลินิก การวัดผลประเมินผล การพัฒนานักเรียนตามจุดเน้นเป็นความรู้ที่ยังไม่ได้มีนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน หลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยครูผู้สอนได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นในเรื่องดังกล่าวและสามารถนำความรู้เหล่านี้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้

ส่วนการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านการเรียนการสอนสภาพก่อนครูสอนแต่ละครั้งได้สอนตามแผนการสอนที่เขียนไว้ตามหลักสูตร สอนโดยยึดหนังสือแบบเรียนที่สำนักพิมพ์ได้ทำจำหน่ายเป็นหลัก รูปแบบการสอนหลักๆ ใช้ 3 รูปแบบคือ กระบวนการกลุ่ม เพื่อนช่วยเพื่อน และการบูรณาการผสมผสานกันไปแต่ไม่เป็นรูปแบบเท่าที่ควร สภาพหลังครูได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและใช้วิธีการสอนที่หลากหลายขึ้น ได้แก่ สามารถสอนแบบบูรณาการได้ สามารถเขียนแผนแบบบูรณาการได้ สามารถวางแผนกิจกรรมให้สอดคล้องกับแผนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการทำวิจัยสภาพก่อนครูเคยทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโท และทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนสภาพหลังครูสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อนำผลมาแก้ปัญหาและพัฒนาักเรียนมากขึ้น ด้านการพัฒนาักเรียนสภาพก่อนครูไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้กล้าแสดงออกเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะเน้นในด้านการเรียนมากกว่า แต่ก็ได้พยายามจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ สภาพหลังครูได้ส่งเสริมและพัฒนาักเรียนให้มีความกล้าแสดงออกมากขึ้นและสามารถพัฒนาักเรียนตามจุดเน้นอย่างต่อเนื่อง ด้านการพัฒนาตนเองสภาพก่อนครูได้พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอและต้องการพัฒนาวิชาชีพของตนเองให้ก้าวหน้าขึ้นไป สภาพหลังครูได้พัฒนาตนเองโดยอาศัยโอกาสในการเข้าร่วมโครงการในการทำผลงานเพื่อพัฒนาวิชาชีพมากขึ้น

(ข) การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของผู้บริหาร

ก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ความรู้ของผู้บริหารในเรื่องเกี่ยวกับการทำงานแบบมีส่วนร่วม การทำงานตามวงจร PDCA ใช้การสร้างความรู้ตระหนักและจิตสำนึกในการพัฒนาโรงเรียนให้กับบุคลากรทุกคน เป็นแนวคิดหรือความรู้หลักที่ผู้บริหารใช้ในการบริหารงานอยู่แล้ว ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยแบบต่างๆ เป็นความรู้ที่ยังไม่ได้นำมาสู่การปฏิบัติ ความรู้เกี่ยวกับเทคนิควิจัยเชิงคุณภาพเป็นความรู้ที่ยังไม่ได้นำมาสู่การปฏิบัติ และการจัดการเรียนการสอนของครูเป็นเรื่องที่ยังไม่เข้าใจชัดเจนเพราะส่วนใหญ่จะสนใจเฉพาะ

เรื่องการบริหาร หลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ผู้บริหารได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น และสามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่ได้รับนั้นได้แก่ การวิจัยแบบต่างๆ เช่น การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (CAR) การวิจัยและพัฒนา (R&D) การวิจัยปฏิบัติการแบบ PAOR การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการสืบค้นข้อมูลแบบต่างๆ การจัดปัจจัยเกื้อหนุน การจัดระบบนิเทศภายใน การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และการเรียนการสอน เช่น การจัดการเรียนรู้ของครู เทคนิคการสอนแบบบูรณาการ

ส่วนการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานของผู้บริหารในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านการบริหารงานสภาพก่อนผู้บริหารได้พยายามพัฒนาครูให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นคณะครู นักเรียนและชุมชนแต่ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการรับรู้เท่านั้นยังไม่ถึงการลงมือปฏิบัติสภาพหลังผู้บริหารได้สนับสนุนครูในด้านต่างๆมากขึ้น เช่น การศึกษาต่อ การอบรม การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนของครู สร้างแรงจูงใจให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของครูมากขึ้น สร้างความตระหนักให้ครูโดยวิธีการที่หลากหลาย ได้ปรับเปลี่ยนการบริหารงานโดยให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานมากขึ้น ด้านการนิเทศติดตามสภาพก่อนผู้บริหารได้มีการนิเทศติดตามผลและประเมินผล เปรียบเทียบกับเป้าหมาย การบันทึกรายงานผลการประเมิน การนำผลการประเมินไปใช้ตัดสินใจและปรับปรุงงาน สภาพหลังผู้บริหารได้ปรับปรุงระบบนิเทศของโรงเรียนโดยได้จัดระบบนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนสภาพก่อนผู้บริหารได้มีการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์สถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอสภาพหลังผู้บริหารได้ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น ด้านการบริหารงานวิชาการสภาพก่อนผู้บริหารได้บริหารจัดการและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสภาพหลังผู้บริหารยังคงส่งเสริมและจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและมากขึ้น ด้านการวิจัยสภาพก่อนผู้บริหารยังไม่ได้มีการนำเอาการวิจัยมาช่วยในการพัฒนางานของโรงเรียน สภาพหลังผู้บริหารได้มีการนำเอาการวิจัยมาใช้ในการพัฒนางานบริหาร โรงเรียนและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องด้านการพัฒนาตนเองมีลักษณะได้มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ให้เป็นผู้นำทางวิชาการ สภาพหลังผู้บริหารได้พัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำทางวิชาการ โดยได้ศึกษาต่อในระดับปริญญาเอก

(2) การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย

ก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ความรู้ของอาจารย์มหาวิทยาลัยในเรื่องเกี่ยวกับรูปแบบการวิจัยและพัฒนาตามลักษณะของโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร หลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยอาจารย์มหาวิทยาลัยได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น และสามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่ได้รับนั้นได้แก่ วิธีการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนและการบริหารงานภายในโรงเรียน วิธีการช่วยเหลือโรงเรียน การทำงานร่วมกับครูทำให้ครูเกิดความ

มันใจ ได้ประเด็นวิจัยเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นในการทำวิจัยของครู รูปแบบการวิจัยและพัฒนา การปฏิรูป การเรียนรู้ และวิธีการนำความรู้ไปใช้

ส่วนการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยในแต่ละด้านมี ดังนี้ ก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ด้านการเรียนการสอนอาจารย์มหาวิทยาลัยได้ปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของอาจารย์มหาวิทยาลัย สอนนักศึกษาภาควิชา ประถมศึกษา ระดับปริญญาตรีและโท ทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และอาจารย์นิเทศ การสอน ได้จัดโครงการวิชาการบริการชุมชน โดยให้ครูในจังหวัดขอนแก่นเข้ามาอบรมที่ มหาวิทยาลัย BU และได้ทำวิจัยในลักษณะโครงการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการนิเทศและการพัฒนาวิชาชีพครู หลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนผลจากความรู้อรรถนะที่เพิ่มขึ้นทำให้อาจารย์มหาวิทยาลัยได้เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในด้านการบริการชุมชน การพัฒนาตนเอง การเรียนการสอน และการวิจัยมากขึ้น ดังนี้ ได้ทำงานร่วมกับผู้บริหารและครู ในการพูดคุยปรึกษาวางแผนงานร่วมกัน ได้แจ้งข่าวสารและติดต่อกับ โรงเรียนที่เข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอ ได้มีการนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ ได้นำประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการมาถ่ายทอด ให้กับนักศึกษาที่สอน ได้ศึกษาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำไปขยายผลให้ครู และได้แนะนำแนวทางการเขียนโครงการวิจัยไปใช้ในการขอทุนวิจัยอื่นๆ

4.3.8 การวิเคราะห์อิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบสนับสนุน ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย พื้นที่ กรณีศึกษาที่ 2

ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบสนับสนุน มีลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ (1) มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน (2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน (3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย (4) มีการทบทวนความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และ (5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย ในการดำเนินงานร่วมกันอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน จากการสนทนากลุ่มพบว่า การสนับสนุนได้เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของวงจรการทำงาน PDCA ของโรงเรียน คือ การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ และการแก้ไขปรับปรุง โดยอาศัยการประชุมวางแผนร่วมกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการอย่างสม่ำเสมอตามวงจรการทำงาน PDCA ตลอดระยะเวลาดำเนินงานร่วมกัน ความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบสนับสนุนต้องใช้วิธีการประสานงานอย่างหลากหลายเพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน อิทธิพลจากความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยได้ทำให้ครูมีพฤติกรรมการทำงานเป็นทีมมากขึ้น ครูมีปฏิสัมพันธ์กันมากขึ้นในการพูดคุยเกี่ยวกับการเรียนการสอนและการพัฒนาวิชาชีพของตนเอง มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันมากขึ้น มีการศึกษาค้นคว้าร่วมกันมากขึ้น การประชุมเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูและอาจารย์มหาวิทยาลัย อาจารย์

มหาวิทยาลัยได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับครูมากขึ้นทำให้เกิดความเข้าใจและหาวิธีการช่วยเหลือที่ตรงจุด โดยสรุปอิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบสนับสนุนได้ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย ผลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นอิทธิพลสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 5

ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยในโครงการสร้างความเข้มแข็ง สิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทยกับการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงาน

5.1 โครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย (SEET)

โครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย (Strengthening Environmental Education in Thailand) หรือเรียกย่อๆว่า โครงการ SEET (รายงานการดำเนินงานโครงการฉบับสมบูรณ์, 2547) เกิดขึ้นมาจากความพยายามในการบูรณาการสิ่งแวดล้อมเข้ามาสู่ระบบการศึกษา ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่พบในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา อาทิเช่น ครอบคลุมความคิดรวบยอดและแนวคิดต่างๆที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา ครอบคลุมการส่งเสริมความรู้และทักษะจากหน่วยงาน หรือบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เช่น ศึกษานิเทศก์ ให้สามารถพัฒนาและดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษา สื่อการเรียนการสอนด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับครูมีน้อยหรือไม่เพียงพอ ตลอดจนประสบการณ์และบทเรียนจากอดีต อีกทั้งนวัตกรรมทางด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาเท่าที่มีอยู่ก็ไม่น้อยมีผลกระทบต่อการพัฒนาโดยรวมของสิ่งแวดล้อมศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเท่าใดนัก โดยสรุปด้วยข้อจำกัดทั้งในด้านบุคลากร ระบบ สื่อการเรียนการสอน และธรรมเนียมปฏิบัติ จึงทำให้สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นที่รู้จักของระบบการศึกษาไทยในขอบเขตที่จำกัด ด้วยมาตรฐานและระดับคุณภาพที่แตกต่างกัน และบนพื้นฐานของความคิดรวบยอดและคำจำกัดความที่ไม่แน่นอน ส่งผลให้บุคลากรของประเทศมีโอกาใช้ประโยชน์จากสิ่งแวดล้อมศึกษาในฐานะกลไกขับเคลื่อนแนวทางการสอนแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างไม่เต็มเม็ดเต็มหน่วย โครงการ SEET จึงได้รับการออกแบบมาเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าวในระดับหนึ่ง โดยมุ่งให้เกิดผลใน 36 โรงเรียนประถมศึกษาและ 11 โรงเรียนมัธยมศึกษา

โครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เชิงพัฒนาโดยรวม (Overall Development Objective) เพื่อบูรณาการกระบวนการการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานของการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปฏิบัติการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมร่วมกับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นรูปแบบการแสดงความสามารถของผู้เรียนเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนในท้องถิ่น และมีวัตถุประสงค์เฉพาะ (Immediate Objective) เพื่อพัฒนาครูให้มีความสามารถในการพัฒนาและบูรณาการการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียน และสามารถจัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมศึกษาร่วมกับชุมชน โดยโครงการ SEET ได้รับการสนับสนุนด้านบุคลากรและงบประมาณจากรัฐบาลเดนมาร์กในการดำเนินงาน

แนวคิดรวบยอดในการดำเนินการโครงการ คือ 1) การพัฒนาโรงเรียนทั้งระบบ 2) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โรงเรียน (ต่อยอดจากหลักสูตรส่วนกลาง) 3) การสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การบูรณาการสิ่งแวดล้อมศึกษาตลอดหลักสูตร 5) ให้มอง SEET ว่าในระยะสั้นและระยะกลางเป็นโครงการปฏิรูปการศึกษา และในระยะยาวเป็นโครงการสิ่งแวดล้อมศึกษา และ 6) SEET เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิรูปหลักสูตรของโรงเรียนที่อยู่ระหว่างดำเนินการ

จุดมุ่งหมายสำคัญของโครงการ SEET คือ การสร้างความเข้มแข็งให้แก่สิ่งแวดล้อมศึกษาในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ในที่นี้หมายถึงวิธีการ แนวความคิด การสอน และสื่อการเรียนการสอนรวมถึงแนวนโยบายโครงการจะดำเนินไปด้วยกระบวนการที่กว้างขวางและหลากหลาย เกี่ยวข้องกับผู้ร่วมงานหลายฝ่าย หน่วยงานหลักคือ สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ (สพช.) และกรมสามัญศึกษา (หน่วยงานเดิมก่อนที่จะมีการปรับโครงสร้างกระทรวงรวมเป็นสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐาน) และองค์กรเอกชน (NGO) 5 แห่ง จะมีการนำเสนอกิจกรรมในลักษณะที่ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วม เปิดโอกาสให้ทั้งนักเรียน ครู ศึกษานิเทศก์ ชุมชน ข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการ และองค์กรเอกชน (NGO) แบ่งปันประสบการณ์และความคิดและกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาแนวทางปฏิบัติและแนวนโยบายใหม่ๆด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายดังกล่าว โครงการ SEET จึงกำหนดกิจกรรมหลัก ไว้ดังนี้ 1) ฝึกอบรมเรื่องความคิดรวบยอดและยุทธวิธีด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาแก่กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ข้าราชการกระทรวงศึกษาธิการในสังกัด สพช. และกรมสามัญศึกษา ได้แก่ ศึกษานิเทศก์ส่วนกลาง ศึกษานิเทศก์จังหวัด และศึกษานิเทศก์อำเภอ ผู้บริหารโรงเรียน และคณะครู 2) ให้ข้อมูลสิ่งแวดล้อมศึกษาแก่ผู้ปกครอง คณะกรรมการโรงเรียน และสมาชิกอบต. 3) พัฒนาฐานข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมศึกษา รวมถึงตัวอย่างสื่อด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาและข้อมูลทางคอมพิวเตอร์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาซึ่งสามารถเรียกดูได้จากเว็บไซต์ของโครงการ (สำหรับคณะครูและศึกษานิเทศก์) 4) พัฒนาระบบวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และประเมินผลข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา 5) พัฒนาสนับสนุนและเผยแพร่สื่อการเรียนการสอนแก่ศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารโรงเรียน และครู 6) จัดการประชุมเพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษาทั้งในระดับประเทศ ภูมิภาค และระดับนานาชาติ และ 7) พัฒนาความคิดริเริ่มด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาในโรงเรียนแต่ละแห่งและร่วมกับองค์กรอื่นๆและคณะผู้ร่วมงาน (Stakeholders) หนึ่งในจำนวนนั้นคือศูนย์ศึกษาสิ่งแวดล้อมและสวนสัตว์เด็กในสวนสัตว์เปิดเขาเขียว

กิจกรรมการพัฒนาระบบวิจัยเชิงปฏิบัติการ (AR-SEET) ด้านสิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นกิจกรรมหนึ่งในโครงการ SEET ที่มีอาจารย์มหาวิทยาลัยลงไปทำงานร่วมกับคณะครูและผู้บริหารโรงเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้กับกลุ่มเป้าหมายหลักของโครงการ SEET และใช้เป็นกลไกในการสร้างสื่อการเรียนการสอนที่แสดงถึง

ประสบการณ์ที่ได้รับจากการลงมือปฏิบัติการพัฒนาโรงเรียนในเรื่องของสิ่งแวดล้อมศึกษา และมีแนวคิดการวิจัยปฏิบัติการที่ได้นำมาใช้เสริมสร้างบทบาทของการวิจัยปฏิบัติการในโครงการ SEET คือ 1) นักวิจัยปฏิบัติการจะลงมือปฏิบัติการวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงานในอาชีพของตนเอง 2) นักวิจัยปฏิบัติการจะเป็นผู้ระบุความต้องการและกำหนดเป้าหมายของตนเอง 3) ผู้ที่ต้องการเข้าร่วมโครงการควรที่จะแสดงให้เห็นว่ามีความแน่วแน่ที่จะร่วมกิจกรรมในระดับหนึ่งก่อนที่จะได้รับการยอมรับเข้ามาเป็นนักวิจัยปฏิบัติการ และ 4) การเป็นนักวิจัยปฏิบัติการนั้น ต้องมาจากความสมัครใจของครูและศึกษานิเทศก์โดยจะไม่มีผลเสียใดๆกับผู้ที่ไม่มีความประสงค์ที่จะเข้าร่วมโครงการ

5.2 พื้นที่กรณีศึกษาที่ 3 โรงเรียนทุ่งแสงตะวัน (นามสมมติ) กับ มหาวิทยาลัย CU (นามสมมติ)

5.2.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักของโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

(1) ครูสายฝน (นามสมมติ) อายุ 43 ปี ประสบการณ์วิชาชีพ 22 ปี สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี วิชาเอกคหกรรมศาสตร์ สอนที่โรงเรียนทุ่งแสงตะวันเป็นระยะเวลา 11 ปี เป็นครูผู้สอนประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 รับผิดชอบสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

(2) ครูสายฟ้า (นามสมมติ) อายุ 47 ปี ประสบการณ์วิชาชีพ 22 ปี สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี สาขาปฐมวัย สอนที่โรงเรียนทุ่งแสงตะวันเป็นระยะเวลา 22 ปี เป็นครูผู้สอนประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 และ 3 รับผิดชอบสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

(3) ผู้อำนวยการสายน้ำ (นามสมมติ) อายุ 56 ปี ประสบการณ์วิชาชีพ 28 ปี สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท สาขาบริหารการศึกษา เป็นผู้บริหารโรงเรียนทุ่งแสงตะวันมาเป็นระยะเวลา 26 ปี

(4) อาจารย์น้อมจิต (นามสมมติ) อายุ 49 ปี เป็นอาจารย์ผู้สอนประจำสำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพประยุกต์ มหาวิทยาลัย CU ตำแหน่งทางวิชาการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์

5.2.2 บริบทของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 3

1) บริบทของโรงเรียนทุ่งแสงตะวัน

(1) สภาพทั่วไปของชุมชน ลักษณะทั่วไปของชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนทุ่งแสงตะวัน มีสภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบ มีภูเขาชื่อ “บึงกะเซอร์” จัดเป็นพื้นที่ป่าตามมาตรา 4(1) แห่งพระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช 2484 สภาพของพื้นที่ไม่มีต้นไม้ขนาดใหญ่เลย แต่ได้มีการปลูกไม้ยืนต้นพวก ไม้สัก ไม้ประดู่ และมะค่า เป็นจำนวนค่อนข้างมาก ส่วนบนภูเขายังมีความสมบูรณ์อยู่ทั้งพันธุ์ไม้ และพันธุ์สัตว์ ลักษณะการตั้งบ้านเรือนของคนในชุมชนกระจายตัวไปรอบๆ ภูเขาบึงกะเซอร์ มีประชากรจำนวน 131 หลังคาเรือน การคมนาคมมีถนนลาดยางผ่านชุมชนทำให้การเดินทางค่อนข้างสะดวกสบายแต่ไม่มีรถยนต์โดยสารรับจ้าง ส่วนถนนในหมู่บ้าน ซึ่งแยกจาก

ถนนลาดยางไปบริเวณด้านหลังเขา มีเพียงถนนดินปนลูกรัง หน้าฝนมีปัญหาต่อการเดินทางเป็นอย่างมาก บางวันนักเรียนมาโรงเรียนไม่ได้ เพราะสภาพถนนเป็นดินโคลน ประชากรส่วนใหญ่ที่มีที่ดินเป็นของตนเองประกอบอาชีพเกษตรกรรม คือ ทำไร่ ทำนา เลี้ยงสัตว์ และมีบางส่วนประกอบอาชีพรับจ้าง ประชากรส่วนมากมีฐานะค่อนข้างยากจน บางครอบครัวที่ไม่มีที่ดินเป็นของตนเองต้องทิ้งบุตรหลานของตนเองไว้กับคนแก่ โดยที่ตนเองต้องไปรับจ้างทำงานยังต่างจังหวัด

(2) **สภาพทางกายภาพของโรงเรียน** โรงเรียนทุ่งแสงตะวันเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุทัยธานี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ในตำบลน้ำรอบ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี มีเนื้อที่ประมาณ 15 ไร่ อยู่ห่างจากอำเภอ ลานสักประมาณ 6 กิโลเมตร อยู่ห่างจากจังหวัดอุทัยธานีประมาณ 62 กิโลเมตร โรงเรียนมีอาคารเรียนและอาคารประกอบ 5 หลัง เป็นอาคารที่ได้รับงบประมาณจากทางราชการ 3 หลัง อีก 2 หลัง ได้รับความร่วมมือจากชุมชนและภาคเอกชน สภาพพื้นที่เป็นที่ราบเชิงเขา ครู นักการศึกษา โรงเรียนและชุมชนให้ความเอาใจใส่ ดูแลสภาพแวดล้อมเป็นอย่างดี จึงทำให้โรงเรียนร่มรื่น สะอาดและสวยงาม แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนที่จัดขึ้นเอง ได้แก่ สวนเกษตรทฤษฎีใหม่ แปลงปลูกผักปลอดจากสารพิษ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ สวนสมุนไพรในโรงเรียน และศูนย์รวมการจัดนิทรรศการ แหล่งเรียนรู้ภายนอกโรงเรียนที่สำคัญ ได้แก่ ภูเขาบุงกะเซอร์ ซึ่งโรงเรียนได้จัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น และกำหนดจุดศึกษาให้นักเรียนและผู้สนใจทั่วไปได้ศึกษา จุดเด่นของสถานศึกษา คือ โรงเรียนตั้งอยู่ในบริเวณที่มีทรัพยากรธรรมชาติ ได้แก่ ป่าไม้และภูเขา ดังนั้นการจัดการเรียนการสอนจึงมุ่งเน้นไปทางการปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนมีความรักและหวงแหนธรรมชาติโดยการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มีความสวยงาม สะอาดและร่มรื่น มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่บูรณาการสิ่งแวดล้อมในเนื้อหาวิชา มีการจัดห้องเรียนธรรมชาติ จัดกิจกรรมในเรื่องการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งผลให้โรงเรียนทุ่งแสงตะวันได้รับคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนที่จัดกิจกรรมสิ่งแวดล้อมดีเด่นระดับเขตการศึกษา 6 ประจำปีการศึกษา 2541 และได้สมัครเข้าร่วมโครงการ “สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน” อันเนื่องมาจากพระราชดำริสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ตั้งแต่ปีการศึกษา 2543

(3) ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

(3.1) **เป้าหมายของโรงเรียน** ได้แก่ 1) นักเรียนในเขตพื้นที่บริการทุกคนได้เข้าเรียนจนจบหลักสูตร 2) มีหลักสูตรที่สนองความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะให้เห็นคุณค่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาในความเป็นไทย 3) นักเรียนมีความสามารถในการใช้ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ คิดและแก้ปัญหาได้ และมีพื้นฐานทางดนตรี 4) นักเรียนมีความสามารถในการเรียนรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชและสิ่งแวดล้อม 5) นักเรียนมีความรับผิดชอบ ขยันซื่อสัตย์ ประหยัด มีคุณธรรม 6) นักเรียนมีสุขภาพและสมรรถภาพทางกายตามเกณฑ์ 7) นักเรียนสามารถปฏิบัติตนให้ห่างไกลยาเสพติด 8) ครูสามารถจัดการเรียนการสอนโดย

มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 9) ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา และ 10) โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ดีทั้งในชั้นเรียน และบริเวณโรงเรียนสวยสะอาด ร่มรื่น เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

(3.2) สภาพของนักเรียน โรงเรียนจัดเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานการศึกษาขั้นพื้นฐานอุทัยธานี มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 65 คน แยกเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 จำแนกตามเพศและระดับชั้น ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 จำนวนนักเรียนจำแนกตามระดับชั้นและเพศ

ชั้น	จำนวนนักเรียน			จำนวนห้องเรียน
	ชาย	หญิง	รวม	
อนุบาลปีที่ 1	4	-	4	1
อนุบาลปีที่ 2	4	7	11	1
รวมระดับก่อนประถมศึกษา	8	7	15	2
ประถมศึกษาปีที่ 1	1	5	6	1
ประถมศึกษาปีที่ 2	5	6	11	1
ประถมศึกษาปีที่ 3	4	5	9	1
ประถมศึกษาปีที่ 4	3	3	6	1
ประถมศึกษาปีที่ 5	8	-	8	1
ประถมศึกษาปีที่ 6	4	6	10	1
รวมระดับประถมศึกษา	25	25	50	6
รวมทั้งหมด	33	32	65	8

(3.3) สภาพทั่วไปของครูผู้สอน ผู้บริหาร และบุคลากร โรงเรียนมีผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูประจำการ 5 คน อัตราส่วนครูกับนักเรียน 1 : 11 ซึ่งเกินเกณฑ์ นัการฯ 1 คน ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 จำนวนบุคลากรจำแนกตามประเภท เพศ และวุฒิการศึกษา

รายการ	ชาย	หญิง	ไม่มีวุฒิทางการศึกษา	มีวุฒิทางการศึกษา					รวมทั้งสิ้น
				ต่ำกว่าปริญญา	อนุปริญญา	ตรี	โท	เอก	
ผู้บริหาร	-	1	-	-	-	-	1	-	1
ครู	3	2	-	-	-	5	-	-	5
รวม	3	3	-	-	-	5	1	-	6
นัการฯ	1	-	-	1	-	-	-	-	1

(4) สภาพการดำเนินงานทั่วไปของโรงเรียนก่อนเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนได้เข้าร่วมเป็นสมาชิกโครงการสวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ซึ่งเป็นโครงการตามพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ทำให้ผู้บริหารโรงเรียน ครู และนักเรียน ได้รับโอกาสเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากโรงเรียนอื่นๆ ได้รับการนิเทศจากสำนักพระราชวัง รวมทั้งการสาธิตวิธีการสอนแบบบูรณาภาพ ทำให้ทุกคนมองภาพการจัดการเรียนการสอนจากธรรมชาติให้นักเรียนสามารถได้รับความรู้

“...ท่านพิสิทธิ์ วรอุไร ในส่วนของสวนพฤกษศาสตร์ท่านก็มาด้วยตัวเอง ให้คำแนะนำ ถึงแม้ท่านไม่ได้ช่วยเราโดยตรง แต่ท่านก็ได้ให้แนวความคิดการต่อสู้แนวคิดในการทำงาน มันเลยมีพลังตรงนี้มากกว่า”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

ผลการวิเคราะห์เอกสารของโรงเรียนพบว่า ผู้บริหาร โรงเรียนและคณะครูในโรงเรียนทุ่งแสงตะวันได้รับการพัฒนา การฝึกอบรมต่างๆค่อนข้างมาก แต่ช่วงใช้เวลาอบรมนานทำให้ครูต้องละทิ้งห้องเรียนมาเข้ารับการฝึกอบรม แต่ผลการประเมินความสามารถของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้พบว่าปัญหาสำคัญ คือ ครูยังจัดการเรียนการสอนที่เน้นครูเป็นสำคัญ ถึงแม้จะมีการสอนที่แสดงให้เห็นว่านักเรียนเป็นศูนย์กลาง แต่ก็ไม่มี การวิเคราะห์นักเรียนเป็นรายบุคคลให้เห็นเป็นรูปธรรม ดังนั้นผลการประเมินของเขตพื้นที่การศึกษา และการประเมินคุณภาพภายนอกพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนต่ำมากในด้านความสามารถในการคิดวิเคราะห์ มีวิจารณ์ญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์

(5) เหตุผลและความจำเป็นในการเข้าร่วมโครงการ เนื่องจากการเข้าร่วมโครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย (Strengthening Environmental Education in Thailand) หรือโครงการ SEET คณะครู และผู้บริหาร โรงเรียนทุ่งแสงตะวันต้องทำวิจัยปฏิบัติการจึงต้องเข้าโครงการวิจัยปฏิบัติการในโครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย (AR-SEET) โดยในระยะแรกมีผู้บริหารและครู 2 คน เข้าร่วมโครงการ พอในระยะที่สอง ครูที่เหลืออีก 3 คน เข้าร่วม ครูและผู้บริหาร โรงเรียนทุ่งแสงตะวันจึงเข้าร่วมโครงการนี้ทั้งหมด

2) บริบทมหาวิทยาลัย CU มหาวิทยาลัย CU เป็นสถาบันการศึกษาชั้นสูง มีฐานะเป็นส่วนราชการการบริหารงานภายในเป็นแบบกระจายอำนาจ การดำเนินงานหลักของมหาวิทยาลัยอยู่ภายใต้คณะวิชา/ สถาบัน/ วิทยาลัย ซึ่งมีคณบดี ผู้อำนวยการสถาบัน/ วิทยาลัย เป็นผู้รับผิดชอบ ทั้งนี้มหาวิทยาลัย CU แบ่งออกเป็น 18 คณะ และบัณฑิตวิทยาลัย สถาบันสอน/ วิทยาลัย/ สำนักวิชา 6 แห่ง สถาบันวิจัย 9 แห่ง และสถาบันบริการ/ ศูนย์/ สำนัก 3 แห่ง นอกจากนี้ยังมีสถาบันสมทบ อีก 3 แห่ง โดยมีพันธกิจดังนี้ 1) สร้างบัณฑิตที่มีความรู้และทักษะที่ได้มาตรฐานในระดับนานาชาติและเหมาะสมกับสังคม 2) เสริมสร้างนิสิตให้เป็นบัณฑิตที่สามารถครองตนอย่างมีคุณธรรมและเป็นผู้นำสังคมได้ 3) บุคคลกองคลังความรู้ใหม่และบูรณาการองค์ความรู้เพื่อประโยชน์ของสังคมไทย 4)

ถ่ายโอนองค์ความรู้กับสาธารณะเพื่อช่วยพัฒนาสังคมไทยไปสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืนในประชาคมโลก และ5)ทำนุบำรุงและสืบสานศิลปวัฒนธรรม

(1) เหตุผลและความจำเป็นในการเข้าร่วมโครงการของอาจารย์มหาวิทยาลัย อาจารย์น้อมจิตเป็นอาจารย์ประจำสำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์สุขภาพประยุกต์ มหาวิทยาลัย CU ได้รับการชักชวนจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการให้เข้าร่วมเป็นคณะทำงาน ซึ่งอาจารย์น้อมจิตมีความสนใจในการวิจัยเชิงปฏิบัติการอยู่แล้วจึงตัดสินใจเข้าร่วมทำงาน

“ครูเองก็สนใจการทำวิจัยแบบ AR ก็เลยอยากรู้ว่าการทำวิจัยแบบปฏิบัติการทำอย่างไร ความสนใจเป็นทุนอยู่แล้ว พออาจารย์ชวนก็รับปากว่าจะมาทำงานด้วย”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

5.2.3 สภาพความรู้ และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัยก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

(ก) สภาพความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

ความรู้ที่ครูผู้สอนมีต่อไปนี้ 1) การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) การใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน 3) บทบาทครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และ4) การทำวิจัย อยู่ในลักษณะความรู้ที่ครูยังไม่มีความรู้ เป็นความรู้ที่ยังไม่ได้นำมาสู่การปฏิบัติที่จริงจัง

“แต่ก่อนเราก็คิดนะว่าวิจัยมันเป็นเรื่องใหญ่ ข้อมูลก็ต้องเก็บยากเย็นเหมือนกับที่เขาส่งมาให้เราทำ คือ เราก็ไม่มีความรู้ตรงนี้”

“ก่อนที่อาจารย์จะมาแนะนำ พี่ก็ไม่รู้หรอกว่าจะสอน โดยใช้จุดศึกษาธรรมชาติ แล้วมาพัฒนาการเรียนการสอนของเราได้ เพราะเราก็เห็นว่าป.4-5-6 เขาไปได้ แต่เรามันเด็กเล็ก มันจะไปได้อย่างไร”

“ส่วนวิธีการสอนที่ได้รับมานั้น แต่ก่อนก็ยอมรับเลยว่าเรารู้วิธีการสอนอยู่แต่เราไม่ได้ปฏิบัติ พออาจารย์มาทำให้เราเห็นชัดขึ้นว่า มันทำให้เกิดผลอย่างไร เพราะมันเกิดกับตัวเรา”

(ครูสายฝน: สัมภาษณ์, 26 ม.ค.48)

“จริงๆการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ มันก็เริ่มตั้งแต่การปฏิรูปการศึกษาแล้วนะ เขาต้องการให้ครูจัดกิจกรรมในลักษณะที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยให้ครูเป็นผู้คอยช่วยเหลืออำนวยความสะดวกให้ คือจริงๆผมก็มี concept เรื่องนี้แล้วบ้าง แต่พอได้เข้าโครงการ SEET มันทำให้เราชัดขึ้น เพราะหนึ่งเราได้ปฏิบัติจริง สองได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันกับนักวิชาการ อาจารย์ ครูด้วยกัน”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

“หลักสูตรสถานศึกษา ในส่วนของหลักสูตรแกนกลาง 70 เปอร์เซ็นต์เราทำตามปกติอยู่แล้ว ในส่วนของหลักสูตรท้องถิ่นอีก 30 เปอร์เซ็นต์ เราประยุกต์เอาแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมาใช้ ผมเขียนเป็นเชิงบูรณาการของหลักสูตรไว้ ถึงมันจะไม่ครอบคลุมสมบูรณ์เท่าใด แต่ผมหยิบเอาหน่วยของการเรียนของหลักสูตรแกนกลางแล้วเอาเนื้อหาของเขาบุงกะเซอร์กับแหล่งการเรียนรู้ในชุมชนมาใช้...”

“บทบาทของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแต่ก่อนอาจจะยังไม่เข้าใจเท่าที่ควร”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

การปฏิบัติงานของครูผู้สอนมีสภาพการปฏิบัติงานในแต่ละด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้านการเรียนการสอนมีลักษณะใช้รูปแบบการสอนแบบเดียวคือ การบรรยาย มาตลอด และมีลักษณะการสอนที่ยึดครูเป็นสำคัญ 2) ด้านการทำวิจัยมีลักษณะครุขาดความรู้เกี่ยวกับวิจัยจึงทำให้ไม่สามารถทำวิจัยได้ และ 3) ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้มีลักษณะไม่ได้มีการนำจุดศึกษาทางธรรมชาติมาใช้ในการเรียนการสอน

“พอไม่มีความรู้มันก็ทำไม่ได้ใช่ไหม แล้วภาระงานก็เยอะ จะมีเวลาไหนเอาไปทำวิจัยล่ะ”

“ปัญหาที่พบเลยก็คือ เด็กมันผสมคำไม่ได้ พี่ก็สอนแบบที่พี่สอนมา ถ้าไม่ได้ก็จะสอนมันอยู่อย่างนั้นแหละ จนมันได้ พยายามเกี่ยวเชิญ หากไม่ได้ก็มีการลงโทษบ้างอะไรอย่างนั้นนะ การพานักเรียนออกไปเรียนนอกห้องเรียนก็มีบ้าง แต่มันไม่ใช่ให้ไปเรียนแบบนี้ เอาสิ่งแวดล้อมมาเป็นจุดศึกษาแบบนี้ การเรียนการสอนแต่ก่อนก็จะประมาณสอนไปตามปัญหาที่เกิด ที่พบ แก้ไปเป็นวันๆ เพราะสภาพโรงเรียนเราก็เข้าใจว่าเด็กมันน้อย พ่อแม่ไม่ส่งเสริมลูกเท่าที่ควร เด็กมันก็มาบ้างไม่มาบ้าง”

(ครูสายฝน: สัมภาษณ์, 25 ม.ค.48)

“จริงๆสมัยก่อน เมื่อเปรียบเทียบตัวเองเลย ผมเป็นคนค่อนข้างเก่าก็ไม่เก่า ใหม่ก็ไม่ใหม่ มันเป็นกลางเก่ากลางใหม่ เป็นรอยเชื่อมโยงของหลักสูตร เพราะตอนนั้นผมสอนมันเป็นหลักสูตร 2521 ฉบับปรับปรุง 2533 ผมจะมีความถนัดในเรื่องของการแบบบรรยาย ผมสามารถที่จะพูดให้การบรรยายนั้น เขียนบนกระดานดำ แล้วก็สรุปเป็นคอนเซ็ปต์สำคัญให้เด็กจดบันทึกแล้วก็เอามาตรวจ มันก็จะเป็นปกติผมเลย ผมชิน”

“สมัยก่อน ผมดี ผมสอนคณิตศาสตร์ เขาบอกว่าครุคณิตศาสตร์เหมือนจะมีสูตรสำเร็จคือจะต้องดู ตีเก่ง มันจะเป็นอย่างนั้นจริงหรือเปล่าผมไม่รู้ แต่บางครั้งผมก็รวบอำนาจเกินไป เราเอาแต่ใจ สอนแล้วเอาแต่เนื้อๆ เหมือนจะยึดให้เด็กว่าต้องได้นะ ต้องทำอย่างนี้ตามเรา”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

รวมทั้งการวัดผลและประเมินผล ครูสายฟ้าได้ใช้ในลักษณะเดียว ไม่หลากหลาย
 “...แต่ก่อนเราก็อาจจะใช้เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบล้วนๆ...”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

ความรู้ที่ผู้บริหารมีต่อไปนี้ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เป็นความรู้ที่ยังไม่ได้นำมาสู่การปฏิบัติ และการวิจัยในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาตนเอง เป็นความรู้ที่ยังไม่เข้าใจ

...การเป็นผู้บริหาร โรงเรียนทำให้ข้าพเจ้ามองภาพรวมของโรงเรียนและประเด็นที่ คิดตลอดเวลาคือ หลักสูตรของโรงเรียน สิ่งที่มีมองเห็นทุกวันนี้คือ สภาพของโรงเรียนที่เต็มไปด้วย แหล่งเรียนรู้ที่ครูทุกคนพยายามสร้างให้เกิดการเรียนรู้แก่นักเรียน และขยายผล ไปให้ถึงชุมชน มองเห็นก็เป็นรูปธรรมแต่เมื่อย้อนกลับมาดูสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวที่เราไม่ได้สร้างแต่มันมีความสำคัญต่อหลายๆชีวิต ทั้งอดีตและอนาคต เนื่องจากเป็นต้นกำเนิดแหล่งน้ำที่ทำให้เกิดอาชีพ เกิดภาพธรรมชาติที่สวยงาม และกำลังจะถูกทำลายจากคนที่มองแต่ประโยชน์ส่วนตน จึงทำให้คิดว่าทำอะไรจริงจะสร้างองค์ความรู้ให้แก่นักเรียน ครู และชุมชนไปพร้อมๆกัน เพื่อให้ทุกคนได้รู้ว่า คุณค่าของสิ่งที่มีอยู่มีค่ามหาศาล อยากให้ทุกคนรู้ค่าในสภาพเดิมที่มีอยู่ไม่ใช่รู้ค่าต่อเมื่อสูญเสีย หรือถูกทำลายไปแล้ว เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นก็จะไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้...

(จากผลงานกรณีศึกษาของผอ.สายน้ำ)

“เรื่องการพัฒนาหลักสูตรก็เป็นความพยายามของพวกเราทั้งครู ผู้ปกครอง นักเรียน แต่ตอนแรกๆเราก็ยังไม่เข้าใจชัดเจนเท่าที่ควร...”

“...ไม่รู้เลยนะว่าการวิจัยปฏิบัติการแบบที่ต้องเขียนกรณีศึกษาของตนเองเป็นอย่างไรหนะ...”

(ผอ.สายน้ำ: สัมภาษณ์, 28 ม.ค.48)

“...ท่านจะกังวลอยู่กับเขาบุงกะเซอร์สูงมาก เราารู้เลยตอนที่เราไปฟังท่านพูด ท่านจะกังวลสูงมาก และความกังวลของท่านทำให้ท่านทำอย่างอื่นไม่ได้ ท่านก็จะเล่าความกังวลของท่านให้เราฟัง...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

การปฏิบัติงานของผู้บริหารมีสภาพการปฏิบัติงานในด้านต่างๆดังนี้ 1) การทำวิจัย มีลักษณะยังไม่เคยทำวิจัยปฏิบัติการ ในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง 2) การบริหารงาน วิชาการมีลักษณะยังไม่ได้มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้มีการนำมาสู่ การปฏิบัติ 3)การมีส่วนร่วมของชุมชนมีลักษณะให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียน แต่การเรียนการสอนยังค่อนข้างน้อย

“ร่องรอยของการทำงานเราไม่เคยบันทึก เพราะฉะนั้นตอนทำวิจัยเราก็ไม่ค่อย บันทึกกัน”

“วิจัยปฏิบัติการแบบนี้ยังไม่เคยทำ”

(ผอ.สายน้ำ: สัมภาษณ์, 25 ธ.ค.47)

“จุดหลักของ SEET คือ ให้เริ่มจากปัญหาของความขัดแย้งแต่เรามีความรู้สึกเรื่อง
ของสิ่งแวดล้อมมาตั้งแต่ปี 39 เพราะจะมีคนมาทำลายภูเขา ซึ่งเราก็ไม่เคยได้พาเด็กของเราเข้าไป
เรียนในนั้นเลย จนกระทั่งมาเข้าโครงการ SEET มันก็ถูกกระทบด้วยคำพูดคำ จะไปสอนอะไรต้อง
ให้เด็กรู้แจ้ง เห็นจริง ในสิ่งที่เราจะรักษา สิ่งที่เราจะหวงแหนก็เลยพาเด็กเข้าไปดูภูเขา...”

(ผอ.สายน้ำ: สัมภาษณ์, 25 ธ.ค.47)

...ถามตัวเองว่าอยู่มาได้ยังไงตั้ง 26 ปี ไม่เคยพานักเรียน ชุมชน (ตัวเองด้วย) ไป
สัมผัสกับของจริง ให้เขาได้ประจักษ์ชัดเจน เหมือนกับที่เขาได้พบกันครั้งนี้...

(จากผลงานกรณีศึกษาของผอ.สายน้ำ)

“ชุมชน ชาวบ้านเราให้เขาเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆของโรงเรียนเรื่อยๆ แต่
เรื่องการเรียนการสอน เริ่มจะมีบทบาทมากขึ้นตอนที่เราเข้าโครงการและกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น
กันนั้นแหละ”

(ผอ.สายน้ำ: สัมภาษณ์, 28 ม.ค.48)

(ข) สภาพความรู้และการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยก่อนการดำเนินงาน
ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

ความรู้ที่อาจารย์มหาวิทยาลัยมีต่อไปนี่ 1) การทำวิจัยปฏิบัติการเป็นความรู้ที่ยังไม่
เข้าใจวิธีการและการนำไปใช้ 2) สิ่งแวดล้อม เป็นความรู้ที่ยังไม่มีความรู้

“...เมื่อก่อนไม่รู้ หรือกว่าจะต้องทำหนึ่งสองสามแบบนี้ คือเมื่อก่อนไม่รู้หรือกว่า
จะทำวิจัยปฏิบัติการอย่างไร จะเปลี่ยนอะไรอย่างไรหรือ...”

“...concept ของสิ่งแวดล้อมจากที่เคยเป็นศูนย์เลย...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

การปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยมีสภาพการปฏิบัติงานในแต่ละด้านดังนี้
1) ด้านการบริการชุมชนมีลักษณะเคยทำงานร่วมกันกับครูเพราะเคยเป็นศึกษานิเทศก์และ
ผู้ฝึกอบรมครูมาก่อน

“...วิธีการทำงานของครู ครูรู้อยู่แล้วว่าจะต้องเจอผอ. ต้องสร้างความสนิทสนม
โดยครูเคยเป็นศึกษานิเทศก์เก่ามานาน ครูทำงานในกรมพลศึกษามาเกือบ 10 ปี เป็นการทำงานกับ
ครู เป็นผู้ฝึกอบรมครูเพราะฉะนั้นครูจะคุ้นกับครูพอสมควร ครูเคยทำงานศึกษานิเทศก์มา 3 ปี ครูก็
จะมีประสบการณ์ในการเข้าโรงเรียน...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

5.2.4 การดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

(1) บทบาทการดำเนินงานของครูโรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ครูและผู้บริหาร โรงเรียนทุ่งแสงตะวันเข้าร่วมโครงการทั้งหมด ในโครงการเรียกครูและผู้บริหารที่เข้าร่วมว่า ครูอาสาสมัคร มีบทบาทในการทำวิจัยปฏิบัติการในโครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย (AR-SEET) มีการพบปะพูดคุย นำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นกับอาจารย์มหาวิทยาลัย เพื่อหาแนวทางในการทำวิจัยปฏิบัติการ โดยใช้วิธีการเขียนบันทึกในสมุดบันทึก (diary) เป็นร่องรอยหลักฐาน แล้วเขียนออกมาเป็นผลงานในลักษณะกรณีศึกษา (case study) เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการตามที่โครงการกำหนด นอกจากนี้ผู้บริหารยังเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เข้ามาพบปะกับคณะครู คอยกระตุ้นติดตาม ให้การสนับสนุนครูทุกคนที่เข้าร่วมโครงการและเขียนกรณีศึกษาของตนเอง ส่วนอาจารย์มหาวิทยาลัยถูกกำหนดบทบาทจากโครงการให้ทำหน้าที่เป็นที่เลี้ยงหรือโค้ช (coach) ให้กับคณะครูผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ อาจารย์มหาวิทยาลัยจึงมีบทบาทสำคัญคือ การทำให้ครูและผู้บริหารโรงเรียนสามารถเขียนผลงานออกมาเป็นกรณีศึกษาให้ได้ การเข้าพบครูและผู้บริหารในโรงเรียน ได้เรียกว่า การโค้ช (coaching) การโค้ชของอาจารย์ได้ใช้วิธีการเข้าพบปะพูดคุย รับฟังปัญหาที่ครูพูดแล้วสะท้อนความคิดในลักษณะการตั้งคำถาม ไม่เสนอแนวทางแก้ปัญหาให้ครู มีการกระตุ้น ติดตาม ให้กำลังใจ และให้การสนับสนุน พร้อมกับเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการกับคณะครูผู้บริหาร ตามที่โครงการกำหนด พร้อมทั้งเขียนกรณีศึกษาของตนเอง

“... เขาก็จะให้เราเข้าอบรม จะมีวิทยากรมาให้ความรู้ ศีษยานีเทศก์ก็จะมาร่วมกับเราด้วย พาเขียน case แล้วก็ให้นำมาสู่กิจกรรมการเรียนการสอน แบบบูรณาการสิ่งแวดล้อมในชั้นเรียน แล้วท่านอาจารย์น้อมจิตก็จะมาโรงเรียน มาคุยกับครูเรื่องการเรียนการสอน ปัญหาในการเรียน โดยมีจุดเน้นคือเรื่องสิ่งแวดล้อม อาจารย์ก็จะบอกต้องมีบันทึกนะ เขียนไดอารี่นะ ซึ่งเราก็ต้องทำไปตามที่โครงการกำหนด ...”

(ครูสายฝน: สัมภาษณ์, 25 ม.ค.48)

“บทบาทครูในส่วนของวิจัย มันก็จะเป็น ไปตามที่โครงการกำหนดว่าครูที่เข้าต้องมี case ทุกคน ซึ่งโรงเรียนเราอบสองเข้าหมดทุกคน ต้องพบ โค้ช ต้องเข้าอบรมปฏิบัติการ”

“... เวลาอาจารย์เขามาเราก็ต้องอำนวยความสะดวกให้อาจารย์เขาอย่างเต็มที่ ...”

(ผอ.สายน้ำ: สัมภาษณ์, 25 ธ.ค.47)

“ประการแรกเลยก็คือเราถูกสั่งมาจากการฝึก โค้ชแล้วแหละว่าเราต้องฟังแล้วก็ให้เขาเล่า เขาทุกข้ออะไร ... ขณะที่เราฟังเราก็แสดงความเห็นใจ ...อาจารย์ทุกคนมีศักยภาพมากในความรู้สึกรู้สึกของเรา เพียงแต่ว่าเขาอาจจะยังไม่เข้าใจประเด็นที่เราต้องการให้เขาทำอะไร ...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

“ครั้งแรกผมยังนึกอยู่เลยนะว่า แกเป็น โค้ชผม แกน่าจะให้แนวทางคำตอบอะไรกับผมได้มากกว่านี้... ต่อมาจนมาถึงคอนเซปต์ท้ายๆถึงรู้ว่า เขานิ่งมากนะ สมกับที่เขาเป็นที่เลี้ยงเราไว้ เขาต้องการให้เราค้นพบด้วยตัวเราเอง เขาจะไม่ตอบเรา ถึงแม้ว่าจะเป็นคำถามแต่เขาจะไม่ตอบเราโดยตรง แต่เขาจะเป็นการถามกลับให้เราเนี่ยได้ไปค้นคำตอบอันนั้นเอง”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

“เวลาที่เขาฟังเราเล่า เราเล่าให้เขาฟังทั้งที่เราทำผิดและประสบการณ์ที่เราผ่าน ถ้าผิดเราก็อบรมรับผิดตามประเด็นที่อาจารย์เขาแนะนำ อาจารย์เขาก็ตะล่อมมา แต่อาจารย์จะใช้วิธีที่ไพเราะแล้วก็สุนทรีย์ ครูแต่ละคนที่เขาฟังเขาจะไม่รู้สึกเลยว่าเสียความรู้สึก...”

(ผอ.สายน้ำ: สัมภาษณ์, 25 ธ.ค.47)

“...เราก็อิงจนจบ ซึ่งเป็นวิธีการทำงานของเรา และเราคิดว่าควรส่งเสริมตรงไหนในสิ่งที่เขากังวล แปลว่า ไอ้ตรงนี้นั้นน่าจะเป็นอย่างนี้ใหม่ น่าจะเป็นอย่างนั้นใหม่...”

“ตอนที่เข้าไป เราก็บอกเลยว่ามาคุยกัน จะมาช่วยดูเกี่ยวกับเรื่องงาน แล้วที่ที่เราไม่ได้จับผิด...”

“มันเป็นกันเองตลอดเวลา เข้าไปนี่เหมือนเพื่อนเข้ามาไม่ได้เหมือนกับอาจารย์นิเทศ เหมือนเพื่อนมาเยี่ยมจะมาช่วยดูการบ้าน เป็นไงอาจารย์ถูกไหมอะไรอย่างนี้ ไปได้ไหม”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

(2) ยุทธวิธีการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย การทำงานร่วมกันภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ใช้ยุทธวิธีอย่างหลากหลายในการเข้าไปทำงานร่วมกับคณะครูและผู้บริหาร ดังนี้ 1) การปรับตัวและการวางตัวให้เข้ากับคณะครู ผู้บริหาร และชุมชนของโรงเรียน 2) เทคนิคการใช้คำถาม และ3) การให้ครูช่วยเหลือกัน

“เขาจะพาเราไปดูอะไร เราไปดูหมด เขาพาไปดูที่ขยะที่เขาภาคภูมิใจ พาไปดูดูโรงเรียน เราก็ไปดูหมด...”

“...อาจารย์คนหนึ่งเขาก็ชอบไก่่มากเลย เขาก็จะทำ SEET ไก่ของเขาเนี่ยนะ แล้วมันก็ไม่ได้ตรงเลย แต่เขาก็ชอบไก่ แล้วเขาก็ให้เราดูไก่ เราก็ไป...”

“เวลาที่เข้าไปครั้งแรกครูต้องทำตัวเป็นเด็ก ผอ.ก็เป็นผู้ใหญ่กว่าเรา ประกอบกับเราเรียนวิจัยเชิงคุณภาพมา เราต้องสร้าง Rapport ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการสร้างความสนิทสนมให้ได้เร็วที่สุดกับทีมงาน แล้วก็ใช้เทคนิคส่วนตัวด้วย ทำความสนิทสนมกับ ผอ.”

“เราแย่งซ้าย แย่งขวา คือวิธีการของครูที่ครูใช้ และถนัดมากคือการใช้คำถามย้อน ไปย้อนมา ครูจะใช้คำถามแย่งแล้วก็ซ้ายขวา เพื่อที่จะให้เขาคิด ...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

“...เราไปไม่ได้ทุกครั้ง เราไปได้เพียงบางเวลา ดังนั้นถ้าเขาไม่ช่วยกันเองลำบาก แต่ถ้าครูกับครูเขาพูดกันเองเนี่ย มันง่ายกว่าที่เราจะไปพูดเพราะเขาอยู่กับ โรงเรียนนะ เขา

เห็นกัน เพราะเราเห็นว่าคนนี่เขาไปได้แล้ว เราก็เอาคนนี่แหละไปเป็นที่เลี้ยงอีกคน”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

(3) กิจกรรมสำคัญที่ส่งเสริมสนับสนุนความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

ระหว่างคณะครูที่เข้าร่วมโครงการ ผู้บริหารโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย ได้แก่ การพบปะพูดคุยกัน การอบรมเชิงปฏิบัติการ การเขียนบันทึก และการเขียนกรณีศึกษา (case study)

“ก็ใช้วิธีพูดคุย แล้วก็ปล่อยให้ความคิดของครูแต่ละคนไหลออกมาเป็นคำพูด ไม่ได้สกัดกั้นความคิดของครู”

(ผอ.สายน้ำ: สัมภาษณ์, 25 ธ.ค.47)

“ก็มีโค้ชมา ไปอบรม ได้รับความรู้มา เสร็จกลับมา อาจารย์เขาก็จะให้เราคิดเรื่องก่อน ตอนนีตัวเองมีปัญหาข้อข้องใจอะไร ...อาจารย์เขาก็แนะนำว่าเราก็ควรจะทำจากเรื่องที่เราข้องใจ ...อาจารย์เขาจะมาโค้ชนะ ต้องบันทึก เราก็บันทึกไป ...เสร็จปุ๊บอาจารย์มาครั้งแรกเราบอกว่าเราไม่ได้บันทึก บันทึกเขียนไว้ 2-3 ตัว ก็เอาให้อาจารย์ดู ...เราก็เล่าไป อาจารย์ก็แนะนำนี้แหละ แนะนำปุ๊บ เราก็ทดลอง ลองทำ ทำได้ผล พี่ก็บันทึกใส่สมุดธรรมดา ...พี่จะบันทึกหัวข้อเป็นส่วนใหญ่ ทำอะไรไปแล้ว ได้ผลแค่ไหน ...”

(ครูสายฝน: สัมภาษณ์, 26 ม.ค.48)

(4) ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

ปัญหาที่พบในโรงเรียนระหว่างของการเข้าร่วมโครงการ คือ ภาระงานที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบมีจำนวนมากทำให้ไม่มีเวลาในการเขียนบันทึกอย่างเต็มที่ และการหาประเด็นปัญหาวิจัย

“...ครูประถมก็เหมือนจเร ต้องทำงานตลอด ยุ่งกับหน่วยอื่นๆ ทั้งสาธารณสุข ทั้งเกษตร มันไม่ได้เป็นเอกเทศอย่างมหาวิทยาลัย อาจารย์มหาวิทยาลัยจะทำเรื่องไหน เขาสามารถทำไปได้เลย แต่เราทำไม่ได้”

(ผอ.สายน้ำ: สัมภาษณ์, 25 ธ.ค.47)

“...ตอนแรกนั้นครูก็หาประเด็นกันไม่เจอ หลังจากคุยตอนไป TW ไปครูหาประเด็นไม่เจอ ครูไม่รู้จะทำประเด็นอะไร กังงาเพราะเราก็เพิ่งทำครั้งแรก เราก็ไม่รู้จะทำประเด็นอะไรเหมือนกัน...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

...ครูไม่ค่อยเข้าใจเรื่องการเลือกประเด็นปัญหาและ โค้ชเองก็ไม่ค่อยแน่ใจว่าประเด็นใดที่สามารถนำมาตั้งโจทย์ได้ ทำให้การทำงานล่าช้าและมีข้อผิดพลาด...

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.น้อมจิต)

(5) ผลผลิต ผลลัพธ์ คุณค่า และผลกระทบ จากความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

(5.1) ผลผลิต

(5.1.1) ผลงานวิจัยในลักษณะกรณีศึกษาของตนเอง (Case Study) จากการเข้าร่วมโครงการและการรับการอบรมเชิงปฏิบัติการวิจัยปฏิบัติการในโครงการ ทำให้คณะครู ผู้บริหาร และอาจารย์มหาวิทยาลัยได้ผลิตผลงานกรณีศึกษาของตนเองออกมาอย่างหลากหลาย รวมทั้งสิ้น 6 เรื่อง ผลงานกรณีศึกษาของอาจารย์มหาวิทยาลัย 1 เรื่อง คือ เส้นทางการเรียนรู้การวิจัยปฏิบัติการ SEET 2

“...ทำ case เกี่ยวกับการใช้จุดศึกษาธรรมชาติพัฒนาภาษาไทยเด็ก ป.1...”

(ครูสายฝน: สัมภาษณ์, 25 ม.ค.48)

“... ใต้งานวิจัยจากที่เราเข้าอบรมนะแล้วก็อาจารย์มาโค้ชให้เราเขียนบันทึกแล้วก็ทำออกมาเป็นวิจัยปฏิบัติการ...”

(ครู: สัมภาษณ์, 25 ม.ค.48)

(5.2) ผลลัพธ์

(5.2.1) คณะครู ผู้บริหาร ได้คำแนะนำ คำปรึกษา เช่น แนวทางในการแก้ปัญหา แนวทางการเขียนกรณีศึกษา จากอาจารย์มหาวิทยาลัย

“...แนวทางที่อาจารย์ท่านให้กับเราซึ่งเป็นวิธีการที่ลุ่มลึกมาก...”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

“อาจารย์ก็แนะนำลงใช้แบบนี้ๆดูซิ ก็พาเรียน ไปได้ ก็ลองพาไปดู เขาอาจจะเขียนไม่ได้ แต่เขาบอกได้ พูดได้ อาจารย์ก็ลองคิดกิจกรรมออกมา ว่าจากการบอกของเขา ทำให้เขาเรียนรู้อะไร ต้องการให้เขาเรียนรู้อะไร อาจารย์มีปัญหาอะไร...”

“...อาจารย์เขาก็บอกว่าให้เหมือนเล่าเรื่อง นั่งเขียน 1 คิน เสร็จก็เอาไปให้อาจารย์ดู เขาบอกว่าใช้ได้ เขาก็ให้ไปเล่าได้อะไรบ้าง เราก็บอกเขาไป เราก็ยอมรับตนเองว่าสอนไม่ดี สอนไม่เก่ง จะต้องหาวิธีการสอนให้เด็กได้เรียนรู้...”

(ครูสายฝน: สัมภาษณ์, 25 ม.ค.48)

“...อาจารย์ก็บอกว่านี่ที่อาจารย์คิดอยู่ให้เขียนออกมาเป็นตัวหนังสือ เพราะว่าที่พูดมานี้มันตรงประเด็นหมดเลย แต่ทำไมอาจารย์ไม่ยอมเขียน เราก็เลยแอบหัวเราะกันตอนอาจารย์ไปแล้วว่าทำไมเราไม่เขียน น้าอายุอาจารย์ เราก็โตๆกันหมดแล้ว แต่ที่นี้อาจารย์ก็เก่งไง อาจารย์ก็หาวิธีจัดการกับพวกเรา ตอนที่ไปอบรมก็มีการจำกัดเวลาให้เราเขียน”

(ผอ.สายน้ำ: สัมภาษณ์, 25 ธ.ค.47)

“คำถามของครูไม่ใช่เป็นการบอกมาให้เขาทำอย่างนั้น อย่างนี้หรือบอกว่าไอนั้นดี ไอนี้ดีไม่ใช่ จะมีทางเลือกให้แล้วให้อาจารย์ไปตัดสินใจเองเอง แต่คำถามส่วนใหญ่ของครูจะเป็นคำถามให้คิดมากกว่า ครูจะถามแล้ววนให้ไปเจอจุดที่น่าจะเปิดประตูได้ แต่ว่าทางที่จะเปิดประตู

(5.3) คุณค่า

(ก) คุณค่าที่เกิดขึ้นกับครูและผู้บริหารโรงเรียน การได้รับแบบอย่างที่ดีจากอาจารย์มหาวิทยาลัยจะนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน และการได้มีโอกาสพบปะกับผู้รู้ นักวิชาการ ที่มีความรู้ความสามารถและประสบการณ์สามารถนำสิ่งที่ได้รับมาปรับใช้ในการทำงานได้

“...ก็จะถอดแบบจากอาจารย์ อาจารย์ทำอย่างไรกับเรา ได้แบบที่ดี ก็นำไปสู่แบบที่ดี อาจารย์เป็นแบบที่ดีที่เราประทับใจมาก...”

(สัมภาษณ์ครูสายฝน, 25 ม.ค.48)

การเข้าร่วมโครงการ SEET ทำให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสมากมาย โอกาสประการแรกคือ ได้พบผู้รู้ ทุกท่านล้วนมีประสบการณ์มากมาย วิธีการถ่ายทอดความรู้อาจแตกต่างกัน แต่สำหรับข้าพเจ้าถือว่าเป็นสิ่งที่มีค่าที่สุด เพราะสามารถนำมาใช้ในโอกาสต่างกัน

...ในส่วนตัวของข้าพเจ้าบทเรียนนี้ ถือเป็นบทเรียนสำคัญสำหรับตัวเอง การจัดการศึกษาของโรงเรียนทุ่งแสงตะวัน ...ทุกคนก็จะเกิดความตระหนัก เรียนรู้อย่างมีความสุข จำได้ไม่ลืม ทุกคนจะเห็นความสำคัญซึ่งกันและกัน สนับสนุนกัน ให้ความนับถือกัน คนแก่ที่เป็นเพียงชาวบ้านกลายเป็นคุณลุงผู้มีความรู้ความสามารถถ่ายทอดความรู้ให้แก่ลูกหลานได้...

(จากผลงานกรณีศึกษาของผอ.สายน้ำ)

(ข) คุณค่าที่เกิดขึ้นกับอาจารย์มหาวิทยาลัย การร่วมทำงานกับโรงเรียนทำให้เห็นคุณค่าของการช่วยเหลือครูในโรงเรียน การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้ซึ่งกันและกัน คุณค่าของการเปลี่ยนแปลงและได้ประสบการณ์ที่มีคุณค่าต่อการทำงานของตนเอง

“...กระบวนการคิด วิธีคิดที่เป็นที่เป็นระบบ วิธีจับประเด็น การแก้ปัญหา การรู้ว่าจะเหตุเป็นอย่างไรแล้วผลเป็นอย่างไร ถ้ามันเป็นอย่างไรแล้วจะเป็นอย่างไรนั้น ตรงนี้ครูยังไม่มี นักศึกษาน่าจะลงไปจัดระบบ ...”

“...เมื่อเราเป็น ศ.ดร. เป็นผศ. การทำผลงานวิชาการในวิชาชีพของเรา คือ การจัดระบบความคิด คิดอย่างเป็นระบบ คิดเป็นเหตุเป็นผล คิดแบบองค์รวม ระบบการหาข้อมูล ระบบการใช้ข้อมูลให้เป็นประโยชน์ ระบบการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ นี่คือนี่ที่อาจารย์มหาวิทยาลัยให้ แต่ไม่ใช่องค์ความรู้ ไม่ใช่ Knowledge แล้วไม่จำเป็นด้วย Knowledge เขาก็สามารถหาได้รอบๆตัว ...”

“...ในการพัฒนาครู จุดสำคัญที่สุดคือ ครูต้องคิดก่อนว่าครูต้องพัฒนา เริ่มจากตัวครู ไม่ใช่เริ่มจากคนอื่น ไม่ใช่เริ่มจากการสั่งให้เขาทำ ไม่ใช่เริ่มจากการฝึกอบรมแล้วเขาจะเปลี่ยนเป็นไปไม่ได้...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

“...เราลงไปเพื่อเรียนรู้สิ่งใหม่ เราจะได้เรียนรู้สิ่งที่เราจะเอามาถ่ายทอดให้กับนิสิตนักศึกษา เราคือผู้ได้ประโยชน์ แล้วความสุขตรงนั้นมันจะมาก ที่เราจะเรียนรู้แล้วได้ประโยชน์ ครู

เองเขาจะรู้สึกว่ามีค่าที่เขาได้ให้โอกาสให้เราได้เรียนรู้กับเขา ขณะเดียวกันเมื่อเขามีค่าที่เขาให้เราได้เรียนรู้ เขาก็ยอมรับการเรียนรู้ที่เราให้เขาเหมือนกัน มันก็เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน *we learn from each other* แนวคิดหลักของ SEET จริงๆ ใช้อยู่เลย

“...มันไม่มีทางที่เราจะไปเปลี่ยนเขา เพราะเขาไม่เปลี่ยน จะไปเปลี่ยนอย่างไร เพราะเขาก็เป็นของเขาอยู่อย่างนั้น เราเขาไปแป๊บๆหนึ่งแล้วจะไปเปลี่ยนเขาไม่ได้ แต่จะทำอย่างไรที่เราจะเข้าไปคุยแคะแเกะเขาได้ว่าเขาต้องเปลี่ยน แล้วการหาวิธีเปลี่ยนก็ควรจะเป็นของเขา แต่เขาก็อาจจะขอความรู้เราบางเรื่อง ก็ไม่คิดที่จะขอความรู้จากเรา...”

“...มันเป็นการเพิ่มคุณค่าให้กับชีวิต ชีวิตมันมีมูลค่าเพิ่ม รู้จักคนมากขึ้น เข้าใจชีวิตมากขึ้น เข้าใจการทำงานของโรงเรียนมากขึ้น มองเห็นโรงเรียนมากกว่าหนึ่งโรงที่เคยรู้จัก...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

(6.4) ผลกระทบ

(ก) ผลกระทบต่อครู ครูได้นำแนวทางของอาจารย์มหาวิทยาลัยมาใช้ในการปฏิบัติ ทำให้ครูปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง ปรับเปลี่ยนบทบาทของครูจากครูเป็นสำคัญไปเป็นนักเรียนเป็นสำคัญ

“...ตรงนี้ผมได้นำเอาแนวทาง กระบวนการจากท่านดร. น้อมจิต มาใช้ ทุกครั้งที่ผมสอนเด็กจะเป็นอย่างนี้ ให้โอกาสเด็ก ให้เขาคิด ต้องอดทน บางครั้งเหมือนมันยั่วให้เราต้องตอบก่อนเขา แต่ตอนนี้ผมจะหยุดแล้ว ผมจะไม่ไปชิงตอบคำตอบจากเด็ก มันก็จะนิ่งขึ้น เป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับจากท่าน...”

“...ตอนหลังพอเราถูกปรับเปลี่ยน ปฏิรูปในทำนองว่า เราให้ความสำคัญกับตัวเรา มากเกินไปแล้วนะ เพราะผู้เรียนน่าจะได้แสดงออกมากกว่านี้ มันเลยทำให้เราได้คิดว่าเออเราจะทำอย่างไร ที่จะหากระบวนการให้เด็กเขาได้เรียนรู้ เขาได้ใช้บทบาทมากที่สุด ตอนหลังเราก็ได้พูดคุยกัน...”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

“แน่นอนที่สุดคือ ทำให้เรารู้ตัวเราเองว่า อคติเราเป็นอย่างนี้นะ ย้อนกลับไปเมื่อปีการศึกษาที่แล้ว เราเป็นอย่างนี้แล้วเราก็ค่อยๆปรับตัวเรา ปรับปรุงตัวเราให้ยึดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบันได้ ยึดหยุ่นให้เข้าผู้เรียนได้ เราก็นำมาใช้เพื่ออนาคต คิดว่ามันก็คตินะของ AR-SEET ที่เห็นด้วย...”

“พบเห็นได้อย่างชัดเจนคือ บรรยากาศมันจะถูกเปลี่ยนไปหมด บรรยากาศจากการเรียนอย่างเคร่งเครียด เอาจริงเอาจังอย่างที่แล้วๆมาจะไม่มี มันจะเป็นการสอดแทรก เป็นการซึมซับมากกว่า ถึงแม้จะเป็นการสอนในเนื้อหาเดียวกัน...”

(ครูสายฝน: สัมภาษณ์, 25 ม.ค.48)

“...ที่ถึงพยายามปรับเปลี่ยนตัวเองแล้วว่ามันเป็นแนวทางที่อาจารย์ท่านให้กับเรา...”

(ครูสายฝน: สัมภาษณ์, 25 ม.ค.48)

...จากการทำวิจัยและฟังคำแนะนำจากโค้ช ข้าพเจ้าได้วิธีการหลายๆอย่างในการที่จะศึกษาเด็ก ทำให้ข้าพเจ้าได้เรียนรู้พฤติกรรมของเด็กแต่ละคนว่าเด็กแต่ละคนจะมีความแตกต่างระหว่างบุคคล...หลังจากเข้าโครงการการทำวิจัย ทำให้ข้าพเจ้าเป็นคนที่รับฟังเด็กมากขึ้น ใจเย็นมากขึ้น เป็นคนที่ช่างสังเกตมากขึ้น...

(จากผลงานกรณีศึกษาของครูที่เข้าร่วมโครงการ)

(ข) ผลกระทบต่อผู้บริหาร ผู้บริหารได้นำแนวทางของอาจารย์มหาวิทยาลัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน เน้นการพัฒนาให้นักเรียนได้ใช้สื่อมากขึ้น

“...เราได้ใช้เทคนิคของท่าน ดร.น้อมจิต พยายามพูดให้มันเป็นเรื่องง่าย พอเราบอกว่ามันเป็นเรื่องง่าย มันก็ง่าย...”

(ผอ.สายน้ำ: สัมภาษณ์, 24 ม.ค.48)

“...ผู้บริหารเขาจะเน้นเลยว่าสื่อทุกชิ้น เอกสารทุกตัว ที่มันเป็นของผู้เรียน อย่าไปปิดกั้นเด็ก ถ้ามันจะฉิบหาย มันจะพัง พังเพราะการเรียนรู้เขาไม่ว่า เพียงแต่อย่าเก็บซ่อนเด็ก เลยเป็นผลดีกับผู้เรียน...”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

(ค) ผลกระทบต่ออาจารย์มหาวิทยาลัย อาจารย์มหาวิทยาลัยได้เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนของโรงเรียนระหว่างที่เข้าไปพบคณะครูและผู้บริหาร

“...ครูรู้สึกทุกอย่างที่ผอ.สายน้ำเล่าให้ครูฟัง ครูไม่รำคาญ ครูรู้สึกว่ามันคือความรู้ที่ครูได้รู้ใหม่ คือสิ่งที่ครูได้เห็น...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

“...เราก็นั่งคุยไปกับเขาด้วย เพราะว่าเราก็ได้เห็นในสิ่งที่เราอยากเห็น ครูเองก็ไปดูเรื่องสุขภาพด้วย เขากำลังให้ชาวบ้านทำหลักสูตรท้องถิ่น กวนขนม ครูก็ขึ้นไปดูกับเขา ชิมกับเขา ด้วย ปลาตุ๊กครูก็ไปเดินดู ไก่ก็ไปดูเขาเลี้ยงอะไรอย่างนี้...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

(ง) ผลกระทบต่อนักเรียน นักเรียนได้รับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้จากวิธีการเรียนการสอนที่หลากหลาย มีความสุขในการเรียน เกิดความสนุกกับกิจกรรมที่ครูจัดให้ และได้รับการพัฒนาพฤติกรรมทุกด้าน

“...สิ่งที่เราทำมัน ได้ส่งผลไปถึงเด็ก บอกให้ใช้วิธีของท่าน ดร.น้อมจิต เหมือนเราสอนวิจัยเด็ก ตั้งแต่เด็กๆ แต่เป็นวิจัยแบบง่ายๆ มันจะออกมาแบบนี้ เราได้นำความคิดของเขามาบางส่วนแล้วก็นำความคิดของเราลงไปแล้วเอาออกมาให้เป็นภาพทั้งเรื่อง นี่มันลงไปถึงเด็ก

แล้ว”

(ผอ.สายน้ำ: สัมภาษณ์, 24 ธ.ค.47)

“นักเรียนสนุกนั้นแน่นอนที่สุด มันต่างจากการเรียนในห้องเรียน เพราะนักเรียนเขาได้แสดงความคิดเห็นอย่างเปิดกว้าง สบายๆ ไม่มีใครบล็อกความคิด เราไม่ไปจำกัดกรอบ แต่เราอาจจะกำหนดบริเวณนี้...”

“...แล้วผู้เรียนก็เป็นผู้เสนอ อย่างเด็กชายนพพล หรือ ไข่ไล่ เนี่ยเป็นคนจุดประกายส่วนหนึ่งให้ผมนะเกิดความคิดในการเรียนรู้บนเขา เพราะธรรมชาติเขาเป็นคนชนอยู่แล้ว ถ้ามีเวลาว่าวันเสาร์วันอาทิตย์ เขาจะขึ้นไปสัมผัสทุกตารางนิ้วของเขา เขารู้หมด เขาเคยมาคุยกับผมเมื่อปีกลายบอกว่าข้างบนนั้นมีถ้ำนะ หินสวย มีห้อง โลงสามารถจุกคนสี่สิบห้าสิบคนได้...”

“...ผมอยากให้นักเรียนเขาอ่านได้ เขียนได้ เรามุ่งหวังตรงนี้ แต่มันก็ขึ้นอยู่กับครูแต่ละคนเขาจะต้องใช้จิตวิทยาอย่างมาก อย่างน้อยก็มีความพยายาม ถึงแม้ว่านักเรียนจะมีจำนวนน้อยมันไม่มีสิทธิ์ที่จะไปเลือกเด็กคนใดคนหนึ่งได้ เด็กทุกคนจะต้องมีโอกาสเท่าเทียมกันหมด บางคนอาจจะมาในลักษณะไม่รับรู้อะไรเลย เราก็ต้องพยายามสอน กระทั่งตั้งแต่มารยาท วัฒนธรรมต่างๆ ถึงแม้ว่าจะมีปัญหาประดังเข้ามา ถามว่าพวกเราท้อไหม พวกเราไม่ท้อ แต่มันก็ทำตามศักยภาพที่เรา ก็พยายามมุ่งให้เขาผ่านวิกฤติ อ่านหนังสือไม่ได้ก็ต้องทำให้อ่านได้ เขียนไม่ได้ ก็ต้องให้เขียน”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนชั้นป.6 จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นนักเรียนที่ครูสายฟ้าสอน ในประเด็นเกี่ยวกับการสอนของครู สรุปได้ว่า นักเรียนได้เรียนจากกิจกรรมที่ครูสายฟ้าจัดอย่างหลากหลาย เป็นการบูรณาการ การสรุปองค์ความรู้จากที่เรียนด้วยสมุดภาพ

“ได้เรียนที่สวนเกษตร สวนพฤกษศาสตร์โรงเรียน ไปเรียนที่เขา ครูได้สอนแบบบูรณาการ หลายๆวิชาพร้อมกัน”

“ครูเขาจะให้พวกเราทำสมุดเล่มเล็ก สรุปเรื่องที่เรียน แบบให้พบอย่างทีที่เห็นนั่นแหละ”

“มีการจัดกลุ่มทำงาน แล้วให้ไปรายงานเป็นกลุ่ม”

“ไปเรียนที่เขา ได้เห็นอะไรหลายอย่าง มีสัตว์ มีสมุนไพรหายาก ครูพาพวกเราไปสำรวจครับ”

(นักเรียนชั้นป.6: สัมภาษณ์กลุ่ม, 28 ม.ค.48)

(จ) ผลกระทบต่อชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ คนชุมชนได้มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนกับโรงเรียนมากขึ้น มีส่วนร่วมจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการเป็นวิทยากรท้องถิ่น มีบทบาทเป็นครูของนักเรียน ได้รับรู้ความเคลื่อนไหวและร่วมกิจกรรมกับคณะครูเพื่อนำความรู้ที่ได้รับไปสู่การปฏิบัติงานในชุมชนของตน รวมทั้งคนในหน่วยงานอื่นๆเช่น เจ้าหน้าที่ป่าไม้และนักศึกษามหาวิทยาลัยได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆในลักษณะเป็นเครือข่ายสิ่งแวดล้อม

ของโรงเรียน

“...ผมมีเป้าหมายบอกว่าครั้งแรกเลยเราได้มีการพูดคุยเมื่อต้นปีการศึกษา ผมตั้งประเด็นบอกว่า 30 เปอร์เซ็นต์ของหลักสูตร ชุมชนจะต้องมีส่วนร่วมกับเรา พอวันปฐมนิเทศเราจะเชิญผู้ปกครองทั้งหมดมา คณะกรรมการสถานศึกษา นักเรียน มาคุยกันที่นี่ ประชุมพร้อมกันทั้งหมด แล้วก็คุยกันเรื่องหลักสูตร ...ชาวบ้านเขาก็จะคุย ประเด็นความวิตกกังวลใหญ่เลย ก็มีหลายคนเสนอตัวเองเลยบอกว่า เขาสามารถที่จะเป็นครูสอนนักเรียนได้ในขณะที่ไปใช้ห้องเรียนที่โน้น ก็มีประมาณ 8-9 คน พี่น้อย พี่ภาส พวกนี้ เขาก็ช่วยกันเสนอแนวความคิด จึงมาสรุปเป็นประเด็นเป็นหลักสูตรของโรงเรียนซึ่งบรรจุเอาเขาบุงกระเซอร์เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน...”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

“อย่างตอนที่เขาพาเด็กขึ้นไปบนเขา ผมก็นำเด็กขึ้นไปด้วย พอเขาก็ส่งเสริมให้ชาวบ้านเข้าไปร่วม ทั้งให้ความรู้ที่เราสามารถนำมาใช้ หรือให้เราไปเป็นวิทยากรสอนเด็ก หรือคนในชุมชนนี้ด้วยกัน”

(คนในชุมชน: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

“ครูเขามีกิจกรรมอะไรดีๆเขาจะบอกเรา แล้วเราก็จะไปร่วมทุกครั้ง เราเห็นโรงเรียนเขาทำอะไรดีๆ เราก็จะนำมาทำที่บ้านเราเหมือนกัน เห็นเขาเลี้ยงปลาดี เราก็เอามาเลี้ยง เห็นเขาปลูกผลหมากรากไม้ดี เลี้ยงหมูดี เราก็เอามาทำที่บ้านเรา จากที่ได้ประสบการณ์จากโรงเรียน มาเราก็นำมาใช้ที่บ้านเรา เราก็ทำเป็นเหมือนตัวอย่าง ว่าเราทำมันก็ไม่อดไม่ยาก ของกินรอบบ้าน มีปู มีปลา หากินได้รอบเลย ปลาเลี้ยงไว้กินไม่หมด เหลือขาย ขายก็ยังไม่หมดอยู่ หมูก็เลี้ยง ไก่ก็เลี้ยงทั้งไก่ป่า ไก่บ้าน ใครไม่มีไก่กินก็จะมาที่นี่แหละ”

(คนในชุมชน: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

“...ชาวบ้านเขาจะรู้จริงในเรื่องของการนำไปใช้ เขาก็ตัวอย่างเวลาไปเจอพืชสมุนไพร...ตรงนี้ก็เหมือนเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ไป หลักสูตรท้องถิ่นชาวบ้านตรงนี้เขามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง เพราะเขาถือว่าเป็นผู้กำหนด...”

“คือเราจะมีทำเนียบเลยนะ ทำเนียบในส่วนของความสามารถของความรู้ เราได้อยู่แล้วว่าส่วนมากผู้ปกครองเขาจะมีพื้นฐานวุฒิการศึกษาเพียงแค่ป.4 แต่บนความรู้ ความหลากหลาย เช่น งานนำไปสู่อาชีพ เราจะมีเลยนะบุคคลผู้นี้ อย่างเช่น หอม ไกล เขาจะเก่งในเรื่องของการแปรรูป ผลผลิตทางการเกษตร ทำขนมจากกล้วย ผลิตภัณฑ์จากกล้วย จากฝักทอง เราก็จะนำมาช่วย...อย่างกระจำซึ่งเป็นแม่ครัวของ โรงเรียนด้วยก็จะมาเป็นผู้ช่วยวิทยากร ช่วยสอน กลุ่มผู้ชายซึ่งมีความรู้ความสามารถในเรื่องการจักสาน เก่งด้านการทำไม้กวาด หรืออย่างพี่น้อยเก่งในเรื่องการให้ข้อมูลพืชสมุนไพร การเอาส่วนต่างๆของสมุนไพรมาใช้เราได้แยกสัดส่วนเอาไว้ เมื่อถึงคราวจำเป็นที่เราต้องใช้วิทยากรในด้านไหนเราก็จะเจาะจงลงไปได้”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

“...อีกคนที่มีส่วนร่วมร่วมกับเราในเรื่องของการจัดทำหลักสูตร คือ นักวิชาการของป่าไม้ คุณกิตติชัย เขาจะเป็นตัวช่วยในส่วนเสริมตรงนี้เพราะเขาค่อนข้างที่จะมีความรู้ในเรื่องของพันธุ์พืชอย่างมาก เลยได้เป็นครูของพวกเรา เวลาขึ้นไปทำการเรียนการสอน เราก็จะทำหนังสือขอตัวแกมา แล้วก็ไปกับเรา เป็นครูเราคนหนึ่ง...”

“...นอกจากนั้นก็จะเป็นในลักษณะของการสร้างเครือข่าย ผมจะมีเครือข่ายในเรื่องของการอนุรักษ์ซึ่งค่อนข้างจะเข้มแข็งพอสมควร ส่วนหนึ่งผมได้จากนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหงในเรื่องของการจัดค่ายให้กับเด็กและเยาวชน...”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

5.2.5 ลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัย พื้นที่กรณีศึกษาที่ 3 เป็นแบบกัลยาณมิตร

ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบกัลยาณมิตร มีลักษณะสำคัญ 5 ประการดังนี้ (1) มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน (2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน (3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย (4) มีการทบทวนความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และ (5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย ในการดำเนินงานร่วมกันอาจารย์มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการเข้าไปช่วยเหลือครูให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีกระบวนการให้คำแนะนำอย่างเป็นระบบ มีการให้กำลังใจ ให้การยอมรับ และให้ความมั่นใจในการทำงานของครู ลักษณะสำคัญ 5 ประการ มีดังต่อไปนี้

(1) มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน เป้าหมายสำคัญในการวิจัยร่วมกัน คือ การทำวิจัยปฏิบัติการทั้งครูและอาจารย์มหาวิทยาลัย ดังนั้นกระบวนการให้คำแนะนำจึงมีระบบอย่างชัดเจนว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยต้องเข้าพบครูเมื่อไหร่ อย่างไร

(2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน บทบาทการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยได้ถูกกำหนดจากโครงการเพื่อช่วยให้ครูและผู้บริหารสามารถทำวิจัยปฏิบัติการได้ การเข้าไปช่วยเหลือมีลักษณะเป็นที่เลี้ยงหรือโค้ช(coach)ให้กับครูและผู้บริหารโรงเรียน ส่วนบทบาทครูและผู้บริหารได้ดำเนินไปตามที่โครงการกำหนดคือ การทำวิจัยปฏิบัติการ

(3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย ครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย ตัวอย่างกิจกรรมคือ การเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการการทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาตนเอง

(4) มีการทบทวนความสัมพันธ์ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ กิจกรรมการพบกันของครูผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัย คือ การพูดคุยปรึกษา นำเสนอปัญหาและหาทางแก้ไข การไปพบครูมีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน ดังนั้นการพบกันจึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานตลอดระยะเวลาที่ได้ทำงานร่วมกัน

(5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย การเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัยระหว่างครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยมีลักษณะให้คำแนะนำ ปรีกษา โดยกระบวนการให้คำแนะนำของอาจารย์มหาวิทยาลัยมีลักษณะใช้การสะท้อนความคิดให้กับครูและผู้บริหารในการย้อนคิดถึงการกระทำของตนเอง โดยให้ครูเป็นผู้หาแนวทางการปัญหาด้วยตนเอง

5.2.6 สภาพความรู้ และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัยหลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

(ก) สภาพความรู้ และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนหลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

ครูผู้สอนได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องต่อไปนี้ 1) การทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง 2) การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน 4) บทบาทครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5) วิธีสอนเช่น แบบบูรณาการ แบบโต้แย้ง และแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ซึ่งเป็นความรู้ที่ครูได้นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน

“ถ้าเราจะทำวิจัยซักเรื่อง มันก็ไม่น่าจะเป็นเรื่องที่ใหญ่มาก ได้ความรู้วิจัยแบบง่ายๆก็จากที่อาจารย์สุวัฒนาแนะนำ อาจารย์เขาก็บอกเพียงแค่นี้แล้วก็พอ”

“อย่างเรียนในสวนพฤกษศาสตร์ ถ้าจะเรียนเราก็จะเรียนในวิชาวิทยาศาสตร์ พาไปดูต้นไม้ ใบหญ้า สังเกตสะพานน้ำมีอะไร แล้วพวกสิ่งแวดล้อมเข้าไปด้วยทั้งหมด เพื่อให้เด็กเรียนจากสิ่งแวดล้อมโดยตรง โดยการพาไปเรียนจากสถานที่จริง เรียนรู้เรื่องจริง”

“...จากที่อาจารย์เขาแนะนำเขาก็ถามปัญหาของอาจารย์คืออะไร ปัญหาเล็กๆก็ขอ เขาผสมคำไม่ได้ อ่านคำไม่ได้ ผสมสระกับพยัญชนะแล้วอ่านคำไม่ได้ กอ อาก็ จบ มอ อี มา ไม่ได้ ตรงนี้ก็จะได้อ่างเขาบอก มะพร้าว เราก็เขียนคำว่ามะพร้าวบนกระดาน ไหนเธอดูซิมีตัวอะไรบ้าง ตัวอะไรบ้างที่เธอรู้จัก เด็กก็บอก มีมอมี เรา ก็แยกออก มีพพาน ก็เป็นพยัญชนะ มีสระอะไร ใครรู้สระอะไรนี่เราต้องสอนอยู่แล้ว มันก็เหมือนมารวมแล้วก็ได้เรียนรู้ด้วยกันว่าคำว่ามะพร้าว มันมีตัวนี้ ถ้าเปลี่ยนเป็นตัวอื่น เอาตัวกอ มาใส่ มันก็ได้ ก็เรียนรู้จากนี้”

(ครูสายฝน: สัมภาษณ์, 26 ม.ค.48)

“...ความสำคัญของผู้เรียนมากที่สุด ครูเป็นเพียงตัวเชื่อม เชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของเด็กกับประสบการณ์ใหม่ แล้วก็เป็นการฝึกให้นักเรียนรู้จักการสืบค้นได้ด้วยตนเอง เราอยากให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลเป็น เราจะเปิดโอกาสให้เขาใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนอย่างเสรี”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

จากการใช้วิธีการเรียนการสอน โดยเพื่อนสอนเพื่อน พี่สอนน้อง และการเรียนรู้ร่วมกันในลักษณะบูรณาการ โดยใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติเป็นสื่อการสอนวิชาคณิตศาสตร์ที่

ข้าพเจ้าพึงพอใจและจะนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในโอกาสต่อไป

(จากผลงานกรณีศึกษาของครูสายฟ้า)

“ที่ก็ได้รับความรู้มาอีกแนวหนึ่งคือ ความรู้ในเรื่องวิจัยปฏิบัติการที่ได้อ่านที่รู้จักบันทึก รู้จักเขียนอะไรอย่างนี้ หาปัญหา หาสาเหตุ หาแนวทางที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น”

“เรียนรู้เกี่ยวกับการทำวิจัย มันไม่ใช่เรื่องยากอย่างที่คิด สามารถทำได้ การวิจัยของ อาจารย์ตามความเข้าใจของพี่น้องคือ เหมือนกับว่าการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะนั้นๆ ให้ประสบความสำเร็จ ให้เด็กมีพฤติกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนที่ดีขึ้นแล้วถูกใจเรา เป็นอันว่าเราทำสำเร็จ แล้วเราก็ค่อยไปเอ๊ะไปอ้อใหม่เหมือนกับที่อาจารย์เขาบอกเรา”

(ครูสายฝน: สัมภาษณ์, 26 ม.ค.48)

จากการสังเกตการเรียนการสอนของครูสายฟ้า พบว่า ครูสายฟ้าได้นำมาใช้ใน กิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้กระบวนการกลุ่มและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น ให้นักเรียนสืบค้น ข้อมูลด้วยตนเอง การใช้แผนผังความคิด สร้างองค์ความรู้จากการสรุปโดยแผนภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความรู้ที่ครูสายฟ้านำมาสู่การปฏิบัติในเรื่อง การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ บทบาทครูในการจัดการเรียนการสอน

“การใช้ *mind mapping* มันเป็นตัวที่ทำให้เราสามารถดึงเอาความคิดของเขาได้ ซึ่งเราพูดคุยกันแล้วครูทุกคนใช้แบบนี้หมด...”

“เราก็ได้พยายามนำเอาวิธีการของกระบวนการกลุ่มซึ่งเป็นวิธีการที่เด็กจะเป็นผู้ มี บทบาทมากที่สุด จากการที่เรามอบหมายให้เด็ก โดยเราพยายามบอกนักเรียนให้เขียนตำแหน่งของ นักเรียนมาด้วยนะเพื่อเป็นการฝึก ถึงแม้ว่ากลุ่มนักเรียนจะมีเพียงแค่ 3 คน ก็ใส่ไปคนนี้เป็นประธาน คนนี้เป็นรองประธาน คนนี้เป็นเลขานุการ มันจะเป็นตำแหน่งที่ตั้งขึ้นมา แล้วก็มีการผลัดเปลี่ยนกันเป็น ผู้นำ แล้วก็ให้เขาเห็นความสำคัญของการแสดงออก บางครั้งก็มีความเก๋ๆเงินๆบ้างเพราะบาง คนไม่มีทักษะในการนำเสนอหรือถ่ายทอด”

“...แล้วก็ทำให้เรารู้ว่าอย่างน้อย ลักษณะการสืบค้นเหมือนเอาความรู้เดิม ความรู้ เมื่อก่อน เอามาเชื่อมโยงกับความรู้ในปัจจุบันวันนี้ เหมือนเป็นการกระตุ้นให้เขานำเอาความรู้เดิมมา เชื่อมโยงกับข้อมูลใหม่ท่านอาจารย์สอนอย่างนี้ ให้ผสมกลมกลืนไป แต่ก็ให้ผู้เรียนได้ใช้ ความสามารถมากที่สุด เพียงแต่ให้เราว่าเราเป็นบทบาทเป็นเพียงผู้ให้คำชี้แนะเท่านั้นนะ แล้วอย่าไปคิดว่าตัวครูต้องเป็นสำคัญนั่นไม่ใช่ ตรงนี้ที่ได้จากท่าน”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

ครูผู้สอนได้เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในแต่ละด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้านการเรียน การสอน มีลักษณะได้จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนใช้ เทคนิคการสอนที่หลากหลาย ใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน ใช้การวัดผล ประเมินผลที่แท้จริง 2) ด้านการทำวิจัยมีลักษณะได้ทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียน

กรณีศึกษาของตนเอง 3) ด้านการพัฒนาตนเองมีลักษณะได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง
 4) ด้านการพัฒนานักเรียน มีลักษณะได้แก้ปัญหานักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและอาศัยการวิจัย
 เข้ามาช่วยแก้ และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนมีลักษณะให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
 มากขึ้น

1) ครูผู้สอนได้จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปรับเปลี่ยนรูปแบบ
 การสอนใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย เช่น การสอนแบบบูรณาการ การสอนแบบเพื่อนช่วย
 เพื่อน การสอนโดยให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าเอง ใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติมาใช้เป็นสื่อการเรียนการ
 สอน และใช้การวัดผลประเมินผลที่แท้จริง

“ทำไมเด็กคนนี้อ่าน ไม่ได้ซักที ลองใช้วิธีนั้นวิธีนี้ ใช้วิธีการหลากหลาย แล้วก็ได้
 ข้อสรุป พี่ก็ทำทั้งห้องนะ ทำอย่างไรจะให้เด็กนักเรียนชั้นป.1 อ่านและเขียนได้ ก็ได้ใช้วิธีการพาไป
 เรียน

“...อาจารย์เขาบอกให้ใจเย็นๆบอกว่าจะพาไปเรียนรู้ในสิ่งแวดล้อม เขาให้เน้นมี
 การบูรณาการสิ่งแวดล้อมเข้ามา มาใช้ในการเรียนการสอนอย่างไร เรื่องสิ่งแวดล้อมเราก็เรียน
 อยู่..... อย่างพี.4-5-6 เขาใช้จุดศึกษาบนเขา อาจารย์เขาบอกเราก็ไปได้ อาจารย์ อาจารย์แหม่มก็ไป
 ได้ พาเด็กเราไปนี่แหละ แต่เราก็ไม่ขึ้นเขาสิ เราก็ไปดินเขา ให้เด็กมันตื่นเต้นหรืออาจจะในโรงเรียน
 ก็ได้ ..... ให้เขาเรียนรู้จากตาก่อนยังไม่ต้องเขียนก็ได้ ให้นักเรียนรู้จักนี่หินอะไร ต้นไม้อะไร เราก็
 พูดออกไป ทีนี้จากอันนั้นมาเราก็ได้แนวคิดที่เราที่พาไปได้ พาไปภายในโรงเรียนก่อน เพราะเด็ก
 เล็กๆนะเราไม่อยากให้ไปไกล .....”

(ครูสายฝน: สัมภาษณ์, 26 ม.ค.48)

“อาจารย์แหม่มก็ลองวิธีใหม่ โดยที่อาจจะได้ไอเดียเราไปนิดนึง แล้วไปลองวิธี
 ใหม่ กลับมาอีกครั้งนึง อาจารย์แหม่มบอกว่า เด็กสนใจมากเลย อาจารย์แหม่มก็เปลี่ยนวิธีใหม่ให้
 เด็กไปเดินดูต้นไม้ แล้วสะกดคำ จากต้นไม้ มันก็เป็นภาษาไทยกับสิ่งแวดล้อมได้ในลักษณะนี้
 อ.แหม่มก็ได้สิ่งแวดล้อมไปโดยที่ก็ไม่ต้องรู้ตัว แล้วเด็กก็ได้ภาษาไทย แต่เด็กสนุกใจ เด็กพร้อมที่จะ
 เรียน”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

จากการสังเกตกิจกรรมการเรียนการสอน ครูสายฝนได้จัดการเรียนการสอนที่เน้น
 ผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยได้มีการนำเอาความรู้ที่ได้รับจากการเข้ารับการอบรมในโครงการ SEET มา
 ใช้ เช่น หลังจากที่สอนเรื่องการทำผักกาดทอง โดยการให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงเสร็จแล้วครูสายฝน
 ได้ให้นักเรียนเขียนสรุปเป็นภาพและได้ใช้การสอนแบบบูรณาการ

“ก็ค่อนข้างบ่อยเพราะครูแต่ละคนก็ยึดการสอนลักษณะนี้ เพราะเด็กนักเรียน
 สนใจดี เรียนเสร็จกลับมาบันทึก มาเขียนอย่างนี้ เขาจะชอบ อย่างเช่น เมื่อวานเรียนปื๊บ แล้วไป
 บันทึกไปเขียน ไปวาดรูปอะไรมาเนี่ย เหมือนเราได้วิชาศิลปะ จากที่แรกๆเราดูเขาอาจจะระบายสี

ไม่สวย วาดรูปไม่ดี เขาก็ได้รู้จักการเขียนแบบ ไปวาดมาให้สวยดูดี เราก็จะได้ผลงานของนักเรียน เหล่านั้นออกมา ตรงนั้นเราก็สามารถวัดผลประเมินผลนักเรียนไปได้เลย อย่างที่เขาบอกว่าเป็นการ ประเมินจากสภาพที่แท้จริง จากการปฏิบัติจริง เหมือนเรียนไปสอบไป อาจจะนำมาสอบตอน ปลายปีอีก การประเมินเด็กจะมีทั้งจากผลงาน ประเมินระหว่างตอนที่เรียน จากการสังเกต พฤติกรรม การสัมภาษณ์เพื่อนด้วยกัน การทำงานกลุ่ม”

“วิชาอื่นๆที่จะต้องบูรณาการที่ก็บู (บูรณาการ) ไปเลย เราไม่ต้องมาเรียน วันนี้ เรียนศิลปะนะไม่ เราก็เรียนแบบบูรณาการ อย่างจะเรียนวันสำคัญซักวันหนึ่ง วันลอยกระทง ก็มีร้อง เพลง มีการแสดงออก ก็เหมือนกับว่าเขาก็ได้พื้นฐานเหล่านี้ไป วาดรูปกระทงมาซิ ประดิษฐ์กระทง ทำกระทง เย็บกลีบ ก็เหมือนกิจกรรมมันบูรณาการ ไปจำเป็นต้องบูรณาการ”

(ครูสายฝน: สัมภาษณ์, 26 ม.ค.48)

จากการสังเกตการเรียนการสอนของครูสายฟ้า พบว่า ครูสายฟ้า ได้จัดกิจกรรมที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น การให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ของนักเรียนเองหลังจากการสอน โดยการ สรุบทบทวนด้วยภาพในกระดาษหน้าเดียวแล้วทำเป็นหนังสือเล่มเล็ก (Pop up book) โดยเน้น บทบาทครูเป็นเพียงผู้เชื่อมโยงประสบการณ์ของนักเรียน และได้มีการใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติ เป็นสื่อการเรียนการสอน

“ผมจะใช้ในลักษณะให้นักเรียนสืบค้น ค้นคว้า แล้วก็มาสรุปเนื้อหาสาระท้าย ชั่วโมง เป็นการประเมิน ประเมินผมก็ใช้แบบนี้คือให้เด็กชิ้นงาน เหมือนเป็นการระลึก ทบทวนที่ เรียนมาตั้งแต่ต้นชั่วโมง แล้วให้เห็นว่านี่เป็นการประเมินหลังเรียน อาจจะมีการนำเสนอระหว่าง เรียน ..... ส่วนใหญ่นักเรียนจะมีบทบาทในการทำกิจกรรมมากที่สุด ครูเป็นเพียงตัวเชื่อมเขา”

“...แต่ตอนนี้มันจะเป็นเรื่องของการชิน ไปแล้ว จะชินในเรื่องของการเรียนแบบนี้ แล้วผมบูรณาการเรียนภาคสนาม ปฏิบัติจริง พูดถึงเรื่องตอนต้นไม้ เราจะลงไปตอนกันจริง ใน สถานการณ์จริง เราจะไม่เพียงคุณภาพประกอบ เราพูดเนื้อหา คุณ้้นตอนและกระบวนการ แล้วเราก็จะ ไปปฏิบัติกระบวนการนั้นจริง...”

“...โดยเฉพาะสื่อ ผมชอบใช้ของจริงมากกว่า ใช้สื่อที่มันหีบจับ จับต้องได้ สัมผัสได้นะ เพราะมันทำให้ชัด หรือไม่ก็เป็นสารคดี จะให้ความสำคัญตรงนี้พอสมควร เพราะ เทคโนโลยีช่วยเราได้ บางเรื่องเราไม่สามารถถ่ายทอดได้ เราก็จำเป็นให้เขาเห็น สัมผัสด้วยตา ฟัง ด้วยหู และให้ดูของจริง แต่ถ้าเป็นสื่อทางชีวภาพเรามี เราพาลงพื้นที่จริง ลงสนาม แล้วมาสรุปคอน เซปต์ในห้องเรียนได้”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์หลังสอน, 27 ม.ค.48)

“...ถ้าผมจะสอนเรื่องความหลากหลายของพันธุ์พืช จะมีแหล่งสืบค้นซึ่งจะต้องไป ตามจุดมันจะมีชื่อต้นไม้อยู่ ชื่อวิทยาศาสตร์ สามัญ ทุกตารางนิ้วในโรงเรียนจะมี”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์หลังสอน, 27 ม.ค.48)

“ส่วนใหญ่ก็จะเป็นการสะสมระหว่างเรียน เป็นเรื่องของการบันทึกผล เป็นชิ้นงาน เราจะนำมาประกอบในการประเมินผล ข้อสอบจริงที่เป็นการสอบปลายภาคเรียนเราก็จำเป็นต้องใช้อยู่ แต่ก่อนเราก็อาจจะใช้เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบล้วนๆ ปัจจุบันผมเปลี่ยน ส่วนหนึ่งก็อาจจะเป็นการเลือกตอบ อีกส่วนหนึ่งจะเป็นในเรื่องของการเขียน .... ข้อสอบมันก็จะมีส่วน ส่วน อีกส่วนหนึ่งก็จะเป็นผลงานที่เก็บมาระหว่างเรียน นี่เป็นหลักการประเมินผล”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์หลังสอน, 27 ม.ค.48)

“ทำครั้งแรกรู้สึกว่าจะผมจะทำของป.2 เป็นการใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติมาแก้ปัญหาในการสอนวิชาคณิตศาสตร์ในเรื่องของการแก้โจทย์ปัญหา ...”

“...ก็คิดว่าจะใช้วิธีนำเอาวิชาภาษาไทย มาเป็นส่วนช่วยแล้วใช้สื่อทางธรรมชาติมาเป็นสื่อการสอน ผมก็ลงไปสอน เหมือนไปคล้ายครีดยุคเด็ก ไปนั่งเรียนกันในห้องเรียนธรรมชาติ อย่างที่ผมพาเด็กไปเรียนที่สวนเกษตรทฤษฎีใหม่ ...”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

“ครูสายฟ้ารู้ว่าสิ่งแวดล้อมรอบตัวตั้งเป็น โจทย์คณิตศาสตร์ได้ ทำไม่ต้องตั้งเป็น โจทย์ไกลตัว คือแทนที่จะไปเปิดหนังสือแล้วตั้งเป็น โจทย์คณิตศาสตร์ ครูสายฟ้าเปลี่ยนใหม่ปิดหนังสือ แล้วไปให้เด็กตั้งโจทย์ข้างนอก โจทย์สิ่งแวดล้อมหมดเลยในโรงเรียน มันก็เท่ากับเด็กเองก็เข้าใจคณิตศาสตร์มากขึ้น แต่ก่อนคณิตศาสตร์ก็ไม่ค่อยได้เกี่ยวข้องกับชีวิต เดียวนี้เด็กนับต้นไม้ในโรงเรียนแล้วนำมาบวกกัน นับก้อนหิน มันคือชีวิตเขาเนาะ เขาเห็นว่าคณิตศาสตร์นำไปใช้กับชีวิต ไม่ใช่ไปคิดอะไรข้างนอก”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

“ถ้าเป็นกระบวนการอย่างนี้นักเรียนเขาจะให้ความสำคัญซึ่งกันและกัน ถึงแม้บางครั้งบางคนอาจจะไม่รู้เรื่อง แต่คนที่รู้เรื่องจะเป็นตัวดึงเขา มันบ่อยครั้งขึ้น มันจะเกิดการซึมซับ เพราะถ้าฟังถ้าปล่อยตัวใครตัวมันนะ มันก็จะเป็นอย่างนี้หมดสังคมคนเก่งก็จะอยู่ด้วยกัน คนที่ไม่เก่งเขาก็จะไม่ได้อะไรเลย เราใช้แบบนี้ ผมทำแบบนี้ตลอด จึงสามารถที่จะหลุดลากกันไปได้ เด็กคนที่ไม่ดีก็มีพัฒนาการดีขึ้น จากการที่เราทำซ้ำ บ่อยขึ้น ต่อยซ้ำเดือน”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

“...แต่สิ่งที่ครูเขาเกิด อย่างเช่นครูสายฟ้าเกิดขึ้นในใจ คือ เขาเรียนรู้ว่าหนึ่งเด็กเรียนรู้กันเองได้ เรียนรู้โดยทันทีโดยที่เรายังไม่ได้อำปากบอกเลยครูรู้เลยว่าเด็กสอนเด็ก...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

“วันนั้นที่ไปดูไม่เจอใครเจอ. สายฟ้าคนเดียว อาจารย์ต้องคุมเด็ก 3 ชั้น อาจารย์ทำอย่างนี้ ให้ป.3 ดู ป.2 ดู ป.1 ในกลุ่มหนึ่งจะมี 3 ชั้น ให้พี่คนโตดูน้อง โดยแบ่งเป็นฐาน เอาต้นไม้มาวาง ตอนนี้จะเรียนเรื่องเกี่ยวกับชีววิทยา ก็จะให้พี่ดูนี้เรียกว่าอะไร น้องก็จะเขียนแล้วก็วาดรูปไประบายสี พี่ก็เขียนวิทยาศาสตร์ไป พอถึงวิชาภาษาอังกฤษ ก็ใช้ใบไม้ต้น ไม้หญ้าในคาบวิชา

ภาษาอังกฤษอีก แล้วพี่ก็ช่วยคุณน้อง แบ่งกลุ่มทำกิจกรรมกันในโรงอาหาร นั่งเรียนในโรงอาหารนั่นแหละ เพราะครูไปกันหมดแล้ว อ.สายฟ้าก็พยายามกว้านเด็กมาหมด มาเรียนตรงนั้น น่ารักมาก ครูจะรู้สึก น่ารักมาก เป็นโรงเรียนที่น่ารัก และเป็นการสอนบูรณาการที่น่าทึ่งมาก”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

2) ครูผู้สอนสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเองได้

“จากการเข้าอบรมปฏิบัติการก็ทำให้พี่ได้ case ออกมา เราก็เขียนจากสิ่งที่เราทำไปเกิดผลยังไง แก้โดยอะไร พองานออกมา อาจารย์เขาก็ยอมรับผลงานเรานะ ทีนี้พอรู้แล้วว่าต้องเขียนยังไง มันก็ไม่ยาก”

(ครูสายฝน: สัมภาษณ์, 26 ม.ค.48)

“ส่วนอ.แหม่ม จากที่เขียนไม่ได้เลย ก็โอเค”

“อาจารย์แหม่มเร็วเป็นคนที่สอง อ.แหม่ม เขียน case ได้ดี และทำให้เราเข้าใจว่าอ.แหม่มเปลี่ยนตัวเอง...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

3) ครูผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง ได้แก่ ครูเรียนรู้ไปกับนักเรียน ครูยอมรับนักเรียนมากขึ้น เปลี่ยนพฤติกรรมการสอนโดยยึดหยุ่นมากขึ้น ฟังความคิดเห็นมากขึ้น ใจเย็นขึ้น มีความเป็นกัลยาณมิตรกับนักเรียนมากขึ้น

“เราพูดไปบางที่เด็กเขารู้มากกว่าเรา คือ เรียนรู้พร้อมกันไปกับนักเรียน...คือเรารู้กับเด็ก หรือบางอย่างเด็กไม่รู้หรือรู้แล้ว เราก็ให้เขามาค้นคว้าหนังสือจากสำนักพระราชวังเขาให้มาต้นอย่างนี้ไปอย่างนี้ เราก็ได้ให้ข้อมูลที่ลึกลงไป คือหมายความว่าเราก็ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน ครูกับนักเรียนไม่ได้คิดว่าครูจะต้องเก่งนะ เพราะเวลาไปเรียนอย่างนี้ เราก็เรียนไปกับเด็ก ครูให้โอกาสเด็ก เด็กก็ให้โอกาสครู เรียนรู้ร่วมกัน ไปพร้อมๆกัน”

(ครูสายฝน: สัมภาษณ์, 26 ม.ค.48)

จากการสังเกตสัมพันธภาพระหว่างครูสายฝนกับนักเรียน พบว่า ครูสายฝนพูดคุยกับนักเรียนด้วยความเป็นมิตร ไม่ดุหรือใช้คำพูดที่รุนแรงกับนักเรียน ในการสอนพยายามใช้เหตุและผลในการอธิบายให้กับนักเรียนที่ห้อยล้อกับเพื่อนขณะทำกิจกรรม ครูสายฝนมีวิถีปฏิบัติต่อนักเรียนด้วยการยอมรับนักเรียนมากขึ้น

“เรายอมรับเด็กมากขึ้น เขาพูดอะไรก็ต้องฟังเขานะ อย่างเขามาบอกเลย เขาอยากเรียนวาดภาพได้ไหม เมื่อเช้าเขาเห็นห้อง โนนเรียนมาแล้ว เขาต้องการเรียนเหมือนกัน เราก็ให้เขาเรียน เขาก็มีความสุขที่ได้เรียน สร้างสรรค์ผลงานแล้วแต่อารมณ์ เขาก็เรียกร้องได้ เราไม่ใช่บอกว่าไม่ได้ว่าต้องเรียนอย่างนี้ อย่างฉันสอน มันหมดสมัยแล้ว อยากเรียนอะไรก็เรียน แต่ต้องอยู่ในกรอบ เราต้องเป็นคนตะล่อมว่าแค่นี้ เขาอยากเรียนวาดภาพ เราก็จะบอกให้ทดลองแต่งเรื่องมาด้วยซิ มัน

ก็ไม่ใช้ได้แต่การวาดอย่างเดียว เขาก็จะได้เขียนด้วย ได้คิด เขียนออกมา จินตนาการก็เกิด มันก็เหมือนจะเป็นการบูรณาการอยู่ในตัว โดยที่เราไม่ได้เสียวิชาอะไรไป ไม่ใช่ว่าวาดภาพ 3 ชั่วโมงอย่างเดียว”

(ครูสายฝน: สัมภาษณ์, 26 ม.ค.48)

จากการสังเกตสัมพันธภาพระหว่างครูสายฟ้ากับนักเรียน พบว่า ครูสายฟ้าให้ความสำคัญกับการคิดของนักเรียนมาก อย่างเช่น เมื่อตั้งคำถามไปแล้วนักเรียนยังไม่ตอบ ครูสายฟ้าได้อุดหนุนรอคำตอบของนักเรียน โดยไม่สกัดกั้นความคิดด้วยการบอกคำตอบนักเรียนก่อน รวมทั้งการตระหนักถึงศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน ให้การยอมรับและเข้าใจนักเรียนมากขึ้น เป็นทัศนคติต่อนักเรียนของครูสายฟ้าที่เปลี่ยนไป ตลอดจนการได้มองย้อนการกระทำของตนเองว่าได้ปฏิบัติกับนักเรียนเหมาะสมแล้วหรือยัง

“...ซึ่งมันก็คล้ายคลึงกับเวลาที่เราสอนเด็ก ถ้าเราอดทนซักนิดให้เด็กเขาเกิดแนวความคิด เพราะว่าเราจะเอามาตรฐานเราซึ่งมีประสบการณ์มากกว่า ไปเปรียบกับเขามันก็คงไม่ถูก เพราะอย่างน้อยถ้าเราปล่อยเวลาให้กับเขาชั่วระยะเวลาหนึ่ง ผมเชื่อว่าเด็กเขาจะมีความคิดของเขา ถึงแม้จะเป็นความคิดตามสภาพเขา เขาก็สามารถที่จะแสดงออกมาได้ ยิ่งให้เวลาเขามากเท่าไร เขาก็ยิ่งถ่ายทอดออกมาได้ ยิ่งเป็นตัวหนังสือก็ถ่ายทอดได้”

“... เราก็ต้องดูลักษณะของเด็ก แน่แน่นอนที่สุดศักยภาพของเด็กแต่ละคนเขาก็ไม่เหมือนกัน เราก็ต้องดูว่าเขาชอบอะไร เขาถนัดอะไร ถ้าในส่วนที่เขาไม่ชอบ เราก็ต้องหาวิธีการที่จะซ่อมให้เขา ต้องเติมเต็มให้เขา ...เราทำตามสภาพแท้จริงของเรา เพียงแต่ว่าเราในเวลานั้นเราได้สอนเขาจริงหรือเปล่า เราจะมองตัวเราเองตลอดเวลาว่า เราได้สอนเขาหรือยัง .... จริงอยู่เราอยู่ในข้อจำกัด แต่เราจะไม่เปรียบเทียบกับคนอื่น เราจะต้องพยายามพัฒนาตนเอง เราทำอย่างไรถึงจะกระตุ้นเด็กของเราให้เขาเกิดความคิด วิธีการแก้ปัญหาภายในตัวของเขาได้ด้วย มันเป็นลักษณะแบบนี้”

“... ผมก็เลยได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เลยเอาลักษณะของการสอนแบบบูรณาการแล้วการสอนต้องยืดหยุ่น ต้องฟังความคิดเห็นของผู้เรียนให้มาก แล้วก็พยายามปรับตัวเรา ...”

“...ช่วงที่เข้า AR-SEET รู้เลยว่าพฤติกรรมตนเองเปลี่ยนไป เราจะมีมุมมองที่เด็กเปลี่ยนไป ทำให้เราเกิดความตระหนักที่จะจัดกิจกรรมที่ให้เราได้เรียนรู้ได้มากที่สุด”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

“...ครูเขาเปลี่ยนแปลง โดยที่ไม่รู้ตัวนะ...”

(ผอ.สายน้ำ: สัมภาษณ์, 28 ม.ค.48)

“พี่สายฟ้าเขาก็เปลี่ยนแปลงนะตามที่ได้เห็น อย่างเวลาสอนเด็กเขาก็จะใจเย็นขึ้น”

(ครู: สัมภาษณ์, 25 ม.ค.48)

จากคนที่เคยใช้อารมณ์ คู้ เสียงดัง และอาจมีการลงโทษโดยการตีบ้าง ในเวลาสอน ปัจจุบันพฤติกรรมดังกล่าวปรับเปลี่ยนไป ความเป็นกัลยาณมิตรเข้ามาแทน (เป็นการบอกเล่าของผู้บริหาร โรงเรียน และเพื่อนๆครูในโรงเรียน) ทำให้ข้าพเจ้ามีความสุขกับการสอนวิชาคณิตศาสตร์ ไม่มีความกังวลใจในการสอนวิชาคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการแก้โจทย์ปัญหาอีกแล้ว

(จากผลงานกรณีศึกษาของครูสายฟ้า)

4) ครูผู้สอนสามารถแก้ปัญหานักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย เช่น การกระตุ้นให้นักเรียนคิด โดยฝึกให้ตั้งคำถาม และอาศัยการวิจัยเข้ามาช่วยแก้

“ผมก็ใช้วิธีอย่างนี้แหละ คือกระตุ้นเขา พยายามฝึกให้เขาตั้งคำถามบ่อยๆ เพราะผมเชื่อว่าคนเรากล้ามีคำถามมากๆ จะค้นหาคำตอบได้เก่ง ผมจะฝึกเขา อย่างน้อยต้องให้สงสัย ต้องให้ถาม เราจะเสนอแนวทางให้เขาคิดหนึ่ง เหมือนจุดประกาย จากนั้นก็ให้เขาเสริมเติมเต็มของเขาเอง ถึงแม้ว่าจะไม่เป็นคำตอบที่ตรงประเด็นนัก แต่ในบั้นปลาย มันจะทำให้เราเห็นว่าเขาได้ใช้ทักษะการคิดที่หลากหลายขึ้น ...”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์หลังสอน, 27 ม.ค.48)

“...ผมก็พยายามให้เขาฝึก โดยการปากเปล่า เหมือนเป็นการแต่งเรื่องต่อหน้ากันทีละคน โดยผมก็อาจจะแต่งให้เป็นตัวอย่างก่อนว่าในสวนเกษตรทฤษฎีใหม่โรงเรียนทุ่งแสงตะวันมีต้นมะม่วง 5 ต้น มีต้นลำไย 3 ต้น รวมเป็นกี่ต้นทำนองนี้ นักเรียนก็จะใช้ภาษาแนวทางคล้ายๆกัน จากการแต่งประโยคปากเปล่า เขาเริ่มมีทักษะของการสร้างประโยคปัญหา แก้โจทย์ปัญหา ซึ่งในขณะที่เขาแต่งเราก็จะให้เขาหาทางแก้โจทย์ปัญหาไปด้วย โดยการค้นหาคำตอบ นั้นจากการที่เขาไปยืนนับเอง แล้วค่อยๆ ไปเราก็ดลองให้เขาสร้าง โจทย์ปัญหาจากปากเปล่า พอเสร็จเราก็ให้เขาเขียนด้วย ต่อมาก็ให้เป็นการแสดงวิธีทำ จะทำแบบนี้ทุกครั้งที่ผมสอน...”

“...ผมก็จะใช้วิธีนี้ในการแก้โจทย์ปัญหา ซึ่งผมก็เห็นว่ามันทำให้เขาเกิดการพัฒนาขึ้นคือเขาได้ คนที่ไม่ได้เขาก็จะไปถามคนที่เป็นที่เลี้ยง ผมจะให้เด็กคนที่เก่งเป็นที่เลี้ยงให้กับเด็กคนที่ไม่ได้เลย นี่เป็นแนวทางของกรณีผมช่วงแรกๆนะ ...นักเรียนจะสนุกกับการเรียน เพราะได้เรียนจากของจริง บางทีให้นักเรียนไปเค็ดตัวอย่างใบไม้มาคนละเท่านี้ ดูตัวอย่างของใบไม้ต้นนี้มีความแตกต่าง เหมือนหรือไม่เหมือนกับอีกต้นหรือว่าเอามาฝีกนับ หรือเอามาวาดรูป ผมก็ถือโอกาสบูรณาการกันไปด้วยเลย เรียนคณิตศาสตร์ไปด้วย เรียนวิทยาศาสตร์ไปด้วย เรียนภาษาไทยบางทีก็จะให้วาดรูปต้นไม้มารูปหนึ่ง ให้ใส่ศัพท์ภาษาอังกฤษปนไปกับภาษาไทย ตอนหลังมันก็กลายเป็นบูรณาการไป นี่เป็นกรณีที่ผมใช้สื่อจากธรรมชาติแก้ปัญหานักเรียนในการแก้โจทย์ปัญหา”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

ผู้บริหารได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องต่อไปนี้ 1) การทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาตนเอง และ2) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งเป็นความรู้ที่ผู้บริหารได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงาน

“เวลาเขียนขึ้นมาแล้วมันทำให้พวกเราเหมือนกับรู้ว่าเราทำอะไรไป”

“...พอบันทึกแล้วได้ย้อนกลับไปอ่านมันใหม่ มันเป็นวิธีการทำงานอย่างหนึ่งซึ่งถ้าเขียนลงไปมันอาจจะเป็นบทเรียนรู้สำหรับคนอื่น ๆ ได้ นอกจากเราจะรู้แล้วว่าวันนี้เราทำอะไรๆ ใครที่มาอ่านตรงนี้ก็จะได้รู้และได้เรียนรู้จากบทเรียนของเรา”

“อย่างที่ท่าน ดร. สุวัฒนา มาจัดเรื่องวิจัย SEET เป็นการวิจัยแบบง่าย ๆ ก็ทำให้เกิดความคิดว่า ครูก็เอาไปใช้กับเด็กได้ วิธีที่ให้เขียน ผิดช่วงมัน เรบอกว่หนังสือเขียนผิดช่วงมัน แต่ขอให้เอาความรู้สึกของเขาออกมาเป็นตัวหนังสือให้ได้ คิดอย่างไรก็เอาออกมาเป็นหนังสือให้ได้”

(ผอ.สายน้ำ: สัมภาษณ์, 28 ม.ค.48)

...บทเรียนที่ได้จากการเรียนรู้นี้ ไม่เพียงเป็นบทเรียนของนักเรียน โรงเรียนทุ่งแสงตะวันหรือชุมชนทุ่งแสงตะวัน แต่จะกลายเป็นบทเรียนให้แก่ผู้สนใจ นักเรียน โรงเรียนใกล้เคียงหรือจากที่อื่น จะเป็นแหล่งเรียนรู้จากธรรมชาติที่เปิดโอกาสให้ผู้สนใจได้รู้เข้ามาศึกษาหาความรู้...

(จากผลงานกรณีศึกษาของผอ.สายน้ำ)

“...ผลที่สุดเราก็ได้นำมาทำเป็นหลักสูตรเรื่อง ภูเขาบุงกะเซอร์ พาไปเรียน พาไปดูให้เห็น เชิญวิทยากร ปรากฏว่าบนเขายังมีเสียงผา ยังมีสัตว์หายากหลายชนิด ซึ่งเราพบหลักฐานของมันได้ ณ ปัจจุบัน อ. น้อมจิตบอกว่าอยากพานิสิตขึ้นไปบนเขาด้วย ถามว่าคุ้มค่าไหม คณะครูนักเรียน ชาวบ้าน ป่าไม้ ก็บอกว่ามันคุ้มชะยิ่งกว่าคุ้ม...”

(ผอ.สายน้ำ: สัมภาษณ์, 25 ธ.ค.47)

ผู้บริหารได้เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในด้านต่างๆดังนี้ 1) การทำวิจัยมีลักษณะได้เขียนกรณีศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมากำหนดเป็นจุดศึกษาให้กับครูและนักเรียน 2) การบริหารงานวิชาการมีลักษณะได้ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยบูรณาการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และ 3) การมีส่วนร่วมกับชุมชนมีลักษณะได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น

ข้าพเจ้าเริ่มทดลองให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้เข้าไปศึกษาบริเวณเขาบุง เมื่อวันที่ 25 ก.ย.2546 โดยเชิญนายกิตติชัย นุชชม และนักวิชาการของป่าไม้เขตนครสวรรค์เป็นวิทยากร และเชิญกรรมการสถานศึกษา พร้อมด้วยผู้รู้ในหมู่บ้านเป็นที่เล็งในการดูแลนักเรียน ให้ครูสายฟ้าเป็นผู้ดูแลทีมแทนข้าพเจ้า เนื่องจากสุขภาพไม่เอื้ออำนวยที่จะขึ้นไปกับนักเรียนได้ ข้าพเจ้าตั้งวัตถุประสงค์ของการเรียนบนภูเขาบุงกะเซอร์ในครั้งนี้ว่า 1) การกำหนดจุดศึกษาที่แน่นอน 2) บูรณาการการเรียนการสอน 3) สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

(ผอ.สายน้ำ: วิเคราะห์เอกสาร, 28 ม.ค.48)

“...วันนั้นถ้ามีเวลา ขึ้นเขาไปด้วยแล้ว ไปดูว่าเขาสอนเด็กอย่างไร เราารู้สึกว่าโรงเรียนนี้เป็นโรงเรียนที่เป็นที่พึ่งของชุมชน แล้วผอ.เป็นคนไม่หยุดนิ่งในการที่จะทำประโยชน์ให้กับชุมชนด้วยความรักจริงๆ ไม่ได้หวังจากอะไร ตัวเองก็ไม่สบาย แต่ทำทุกอย่างเพื่อโรงเรียน

โรงเรียนก็เป็นโรงเรียนเล็กๆแต่มีอะไรหลายอย่างในโรงเรียนที่น่าสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนการสอน...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

“...ที่ผอ.สายน้ำ ได้ทำ case ที่ใช้แหล่งเรียนรู้จากธรรมชาติคือเขาบึงกระเซอ เป็น ศูนย์การเรียนรู้ของเด็ก เอาเด็กป.4-5-6 ไปเรียนข้างบน แต่ส่วนป.1-2-3 เรียนพื้นล่าง เนื้อหาจริงๆที่กำหนดไว้ในแผนบูรณาการก็มี 1) ความหลากหลายของพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ 2) ธรณีวิทยา เราก็จะพูดถึงความสำคัญของดิน หิน แร่ธาตุต่างๆ 3) แหล่งกำเนิดต้นน้ำว่าเขาบึงกระเซอ เป็นทรัพยากรทางธรรมชาติที่มีความสำคัญ เพราะเป็นแหล่งกำเนิดต้นน้ำอย่างไร เราก็จะพาเขาไปดูจุดน้ำซึม น้ำซับ ลำร่องจนกระทั่งไหล ไปสู่มแม่ลำคลองไปเรื่อย เราจะให้ความสำคัญตรงนี้ 4) เรื่องของอากาศ เราให้เขาเปรียบเทียบอากาศระหว่างที่อยู่พื้นล่างปกติกับอากาศข้างบน อากาศภายในถ้ำ เพราะข้างบนมันจะมีถ้ำแปลกๆ มีหินที่สวยงาม แปลกๆ มีพืชแปลกๆภายในถ้ำ ตรงนี้คือสาระที่เรา กำหนดไว้ในหลักสูตรท้องถิ่น กำหนดไว้ว่าปีนึงเราจะเรียน 4 ครั้ง ก็จะขึ้นไปทั้งหมด 4 ครั้ง ภาคเรียนละ 2 ครั้ง ภาคเรียนนี้เหลืออีกครึ่งหนึ่งที่จะขึ้นไป อาจจะเป็นช่วงต้นฤดูหรือกลางฤดู ขึ้นไปสรุป เนื้อหากัน...”

(ครูสายฟ้า: สัมภาษณ์, 27 ม.ค.48)

“..พยายามส่งเสริมให้ครูใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติใน โรงเรียนและในชุมชนในการจัดการเรียนการสอน เพราะเรามีสิ่งที่เราสามารถศึกษา นำประโยชน์ นำคุณค่าจากตรงนั้นมาถ่ายทอดแล้วพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนได้...”

“พอเราทำแล้วมันรู้ เราต้องบันทึกว่าเราทำอย่างนี้แล้วมันเกิดอย่างนี้ขึ้นนะ เกิด กล้าออกขึ้นมา พอผลสุดท้ายแล้วทุกคนจะมีความรู้ พอตอนหลังเขารู้ดีกว่าเรา วิธีการดั่งกล้าไม้ไม่ให้ช้ำ กล้าในแปลงเอามาใส่ในถุง ตรงนี้จะเป็นวิธีการสร้างบทเรียนโดยประสบการณ์ตรง ทั้งเด็กทั้งชุมชนเราจะใช้วิธีนี้ ถามว่าเรารู้ไหม เราก็ไม่รู้ แต่มันมีคนทำได้เราก็ไปหาความรู้จากคนที่ทำได้ แล้วเราก็มาทำมาคิดมาคิดแล้วมันก็จะกลายเป็นบทเรียนร่วมกัน”

(ผอ.สายน้ำ: สัมภาษณ์, 28 ม.ค.48)

“พี่ก็ไปเป็นวิทยากรให้เด็กๆทำขนมไทย ที่ใช้วัสดุในท้องถิ่น เช่น สีส้มอาหารอย่างดอกสุพรรณิภา ที่เอาสีมาทำมะพร้าวแก้ว ดอกอัญชันทำขนม ร่วมกิจกรรมทำผักสวนครัว สาธิตให้นักเรียนดู”

“คือผอ.เขาเป็นนักพัฒนาที่เยี่ยมยอดจริงๆ”

(คนในชุมชน: สัมภาษณ์, 28 ม.ค.48)

“ทำงานร่วมกับโรงเรียน ผอ.และครูเขาจะบอกสิ่งที่เป็นประโยชน์ให้ อะไรที่เราจะเอาไปทำที่บ้านได้เขาก็จะอธิบายให้เราฟัง พอทำได้แล้วก็บอกให้เราบันทึกไว้ด้วย”

(คนในชุมชน: สัมภาษณ์, 28 ม.ค.48)

“การวางแผนงานมันจะต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาว่าปัญหาที่เราพบอยู่มันเป็นอย่างไร แล้วข้อสำคัญคือ เราเห็นปัญหาคคนเดียว เพื่อนร่วมงาน ผู้ปกครอง องค์กรบริหาร การศึกษา เห็นปัญหาร่วมกันกับเราหรือไม่ ฉะนั้นขั้นแรกเลยเราต้องทำให้คนทุกคนที่อยู่กับเราเห็นปัญหาร่วมกันกับเรา แล้วเราต้องยอมรับจุดหนึ่งคือทำงานคนเดียวไม่ได้ เพราะฉะนั้นนี่จะใช้วิธีการประชุม เวลาประชุมเราก็จะประชุมรวมกันหมด ภาพรวมใหญ่ๆเลย เอาทั้งผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา แล้วก็เด็ก แล้วก็มาพูดคุยกันถึงปัญหาว่ามีอะไรที่เราเห็นกันอยู่ เด็กมีปัญหาอะไร ผู้ปกครองมีปัญหาอะไร กรรมการสถานศึกษามีปัญหาอะไร...”

“...พอถึงเวลาที่จะร่วมทำงานกัน จะทำอย่างไร ในเมื่อครูเราก็มีเพียงเท่านี้ แต่งานเราเหมือนโรงเรียนใหญ่ โรงเรียนเราเป็นโรงเรียนเล็กๆ จริงๆขอบข่ายงานของเราค่อนข้างกว้าง เพราะจุดประสงค์ของที่นี่วางงานไปถึงชุมชน เพราะฉะนั้นจึงดูเหมือนว่าครูเข้าไปรับภาระที่หนักนะ ครู 6 คน หากเอาเงินเดือนมารวมกันแล้วเฉลี่ยว่าปีหนึ่งในเงินเดือนจำนวนเท่านี้ กับจำนวนนักเรียน 60 กว่าคนเนี่ย เพราะฉะนั้นเราก็ควรต้องนำเอาความรู้ที่เรามีอยู่ลงไปให้ถึงสภาพ ไม่ว่าจะ เป็นในรูปของการเรียนการสอน เราทำกิจกรรมสักอย่างหนึ่ง อย่างเช่น เราทำสวนเกษตรทฤษฎีใหม่ เราให้ชาวบ้านเขามาเรียนรู้กับเรา นี่คือการเรียนรู้แล้ว...”

“...เวลาที่ไปดูครูเขาทำ การ ไปดูไปทำแล้วจำ อย่างที่บ้านลุงนะทำ นั่นแหละคือเขาได้เรียนแล้ว เขามาดูเลยนะเวลาที่เรากำลังทำอะไร มีคนที่มาเรียนแล้วไปทำ แล้วเอาไปปฏิบัติ อย่างนั้นนะครูเขามีใจกันแล้ว ถือว่าตรงนี้เราให้ความรู้ชุมชน”

(ผ.สายน้ำ: สัมภาษณ์, 28 ม.ค.48)

(ข) สภาพความรู้และการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยหลังการดำเนินงาน ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

อาจารย์มหาวิทยาลัยได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องต่อไปนี้ 1) วิจัยปฏิบัติการ (Action Research) 2) การเขียนบันทึก 3) การบูรณาการในโรงเรียน 4) สิ่งแวดล้อมศึกษา 5) กระบวนการฝึกอบรมแบบ AR-SEET 6) วิธีการทำงานแบบ AR-SEET เช่น ระบบการทำงานของเจ้าหน้าที่โครงการ และ 7) บทบาทของอาจารย์มหาวิทยาลัย

“...การเขียนบันทึกคือการดูการเปลี่ยนแปลงและเป็นการทำวิจัยอีกแบบหนึ่ง...”

“...เวลาเราบันทึกเราก็จะเห็นการเปลี่ยนแปลงของตัวเองมากขึ้น...”

“...แล้วสิ่งที่ Dr.Soren สอนก็คือ ได้รู้จักสิ่งแวดล้อมเป็นใจ เข้าใจ concept ของสิ่งแวดล้อมจากที่เคยเป็นศูนย์เลย ก็ได้เข้าใจสิ่งแวดล้อมศึกษามากขึ้น เข้าใจวิธีการทำงานแบบ AR-SEET”

“...แต่ถ้ามองที่องค์ความรู้ที่ได้คือ วิจัย AR เป็นอย่างไร การใช้ diary เป็นอย่างไร สิ่งแวดล้อมศึกษาเป็นอย่างไร อันนี้เปลี่ยนแน่เพราะอันนี้มันได้ตรงๆ...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

“...เราเข้าใจสิ่งแวดล้อมศึกษามากขึ้น มองสิ่งแวดล้อมอย่างเข้าใจมากขึ้น...”

“...ถ้าหากเป็นสิ่งแวดล้อมศึกษานั้นใช่เลย สิ่งแวดล้อมครูก็รู้ Dr.Soren พูดยังเข้าใจ ภาพเป็นองค์รวม...”

“...เข้าใจกระบวนการฝึกอบรมของครูแห้วต่อนี้ ต่อนี้เราก็เห็น เราได้เรียนรู้การ ฝึกอบรมอีกแบบหนึ่ง แม้กระทั่งการทำงานของ จู (staff SEET) อ.ตุ๊กก็ได้รับรู้จากจู จากทราย มัน เป็นการเรียนรู้...”

“...ไปดูที่โรงเรียนนี้ได้เรียนรู้เรื่อง โรงเรียนบูรณาการ คุณิษาสอนแบบนี้ๆ ได้ มัน ก็จะสามารถเอามาเป็นแนวคิดในการสอนเด็กได้ไง เมื่อมันถึงเวลา เพราะว่าบังเอิญครูอยู่สำนัก วิทยาศาสตร์การกีฬาอยู่คนละซีกกับครุศาสตร์ มันอาจจะไม่สามารถสอนเด็กด้วยวิธีสอนแบบนี้ได้ แต่การสอนให้เด็กดูเป็นองค์รวมให้มองเป็นภาพ มันไม่ใช่ให้บอกว่าชั้นนี้มาจากตรงนี้ ชั้นนี้มา จากนั้น มันไม่ใช่...”

“...ดังนั้นอาจารย์มหาวิทยาลัยก็คือ ช่วยให้คุณเข้าใจระบบความคิด จัดระบบการ ทำงาน แล้วก็เลิกแล้วการทำวิจัย เพราะครูหลายคนเขาไม่ชอบวิจัย พอวิจัยแล้วเขารู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ ยาก เขาทำไม่ได้ แต่ถ้าครูเลิกแล้วสิ่งนี้แล้ว เห็นว่าวิจัยเป็นเรื่องง่ายๆ AR-SEET นี้เป็นสิ่งที่ทำให้วิจัย เป็นเรื่องง่ายขึ้นนะ แค่คุณมีปัญหาที่คุณคิดว่าอยากจะแก้ แต่คุณต้องแก้อย่างเป็นระบบ ครูหลายคนก็ รู้สึกว่า Happy ดี มันแก้อย่างเป็นระบบไม่ได้ยากนะ...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

“...พอเราทำงานด้วยกัน เราก็ไม่รู้สึกว่าเราเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัย ครูมีความรู้สึก ว่าครูไปเรียนใหม่กับ ผอ.สายน้ำ แล้วครูเองเป็นคนได้ประโยชน์มากกว่าผอ.สายน้ำด้วยซ้ำใน ความรู้สึกของครูนะ...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

อาจารย์มหาวิทยาลัยได้เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในด้านต่างๆดังนี้ 1) การ บริการชุมชน มีลักษณะได้ปฏิบัติงานร่วมกับคณะครู ผู้บริหาร โรงเรียน โดยเข้าไปพบปะพูดคุยและ ให้คำแนะนำในด้านต่างๆ ได้อย่างเข้าใจซึ่งกันและกัน 2) การวิจัย มีลักษณะดังนี้สามารถทำวิจัย ปฏิบัติการในลักษณะกรณีศึกษาของตนเอง 3) การเรียนการสอนมีลักษณะได้ขยายผลความรู้ไปยัง นิสิตนักศึกษาโดยใช้กิจกรรมที่มีลักษณะคล้ายกับการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง และมีความ เข้าใจและยอมรับศักยภาพของนิสิตนักศึกษาที่สอนมากขึ้น 4) ความร่วมมือทางวิชาการมีลักษณะ ได้ทำงานร่วมกับศึกษานิเทศก์ และอาจารย์มหาวิทยาลัยในสถาบันอื่นๆ 5) การพัฒนาตนเองมี ลักษณะได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองในการปฏิบัติต่อผู้อื่นและเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ

อ.น้อมจิตได้ปฏิบัติงานร่วมกับคณะครู ผู้บริหาร ศึกษานิเทศก์ และอาจารย์ มหาวิทยาลัย โดยได้รับผิดชอบดูแลโรงเรียน 3 โรง ที่มีครูเข้าร่วมโครงการจำนวน 32 คน ซึ่งในการ ไปพบครูแต่ละครั้งนั้น อ.น้อมจิต จะต้องมีการวางแผนงานร่วมกับอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เป็นโค้ช

ในพื้นที่เดียวกัน โดยได้ใช้เวลาในวันศุกร์ไปพบครู ซึ่งทำให้ต้องปรับเปลี่ยนเวลาดังกล่าวให้ว่าง เพื่อจะได้ไปทำงานในโครงการวิจัยนี้ และต้องเตรียมความพร้อมของตนเองก่อนเข้าพบครูแต่ละโรงเรียน

การวางแผนพบครู

คณะทำงานของจังหวัดอุทัยธานีตกลงกันว่า จะพบครูทุกโรงเรียนเดือนละครั้ง และแก้ไขข้อบกพร่องจากการทำงานเทอมที่ผ่านมาโดยในเทอมนี้ การพบครูครั้งแรกจะใช้เวลา 1 โรงเรียนต่อ 1 วัน นั่นคือ ให้เวลาเต็มที่ในการทำงานกับครูในแต่ละโรงเรียน

การเตรียมความพร้อมโดยการศึกษาโรงเรียนและข้อมูลครูอาสาสมัคร

โค้ชจะอ่านทำความเข้าใจประเด็นของ EE ก่อนเข้าโรงเรียนทุกโรงเรียน อ่านหัวข้อที่ครูได้วางแผนว่าจะทำที่เขียนขณะอบรม T-WSI รุ่นที่ 2 ก่อนเข้าพบครูทุกคน

อ่าน Diary ของ โค้ช เพื่อทำความเข้าใจข้อมูล

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.น้อมจิต)

“...เวลาเราจะไปเราก็จะวางแผนกันไว้เลยว่า วันศุกร์เป็นวันที่จะห้ามมีงานอะไรเลย จะเป็นวัน free day สำหรับเรา เวลานั้นคิดทำอะไรก็จะนัดวันศุกร์ เพื่อที่เราจะไปพร้อมกัน เรา 2 คนจะมีปัญหาคือ เราสองคนจะต้องว่างพร้อมกัน ไม่งั้นค่าใช้จ่ายจะเปลืองมาก แล้ววิธีการไปที่คือ ก็จะไปลงเป็นจุดในโรงเรียนที่ใกล้เคียงกัน แล้วก็ปล่อยลง แล้วก็รอรับกลับไปพร้อมกันจนเสร็จ...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

“...ครูจะไม่มีรูปฟอร์ม ง่ายๆ กับคุณครูก็ง่ายๆ กินก็ง่ายๆ เขาให้กินอะไรก็กิน บางทีก็ซื้อขนมไปฝาก นั่งกินด้วยกัน จริงๆเรามีกฎว่าเราจะไม่รบกวนครู ทางโรงเรียนทุ่งแสงตะวัน ห้ามไว้เลยนะว่า ห้ามไม่กิน ถ้าไม่กิน โกรธตายเลย คือเขาโกรธเพราะเขาตั้งใจ เช่น ครูหม่อมเขาจะรีบเข้าไปทำกับข้าวมาให้ เตรียมไว้ตั้งแต่เช้า กับข้าวที่ชาวบ้าน เตรียมกับข้าวมา...”

“...ครูพูดน้อยลง ครูต้องพยายามบังคับให้ตัวเองพูดน้อยลง เพราะปกติครูจะเป็นคนพูดเยอะ ครูจะพูดเยอะมากกว่านี้ แต่ครูจะพูดน้อยลงคือ เป็นลักษณะพูดอธิบายความน้อยลง แต่จะตั้งคำถามกับฟัง ก่อนข้างเยอะมากขึ้น ตอนที่อยู่ใน SEET นะคะ แล้วก็รับฟังปัญหาอะไรต่างๆ ก่อนข้างมากขึ้น...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

“อาจารย์น้อมจิตจะอดทน บางทีก็รู้ว่าเรารู้สึกเหมือนกัน บางทีก็ไม่ได้ทำ งานมันรัดตัว บางทีอาจารย์มาอาจารย์อยากจะทำอะไรจะขาด เรารู้นะ เพราะเรายังเขียนไม่เสร็จ อาจารย์จับได้ อาจารย์ก็ไม่ได้แสดงกิริยาที่แบบว่าอาจารย์โกรธนะ ทำไมพวกเธอไม่เขียน...”

(ผอ.สายน้ำ: สัมภาษณ์, 28 ม.ค.48)

“...นำมาใช้กับเด็กใหม่ มันกลายเป็นกลืนไปกับตัวเรา มันไม่ได้แยกว่ามันมาจากไหน มันกลายเป็นเรา เช่น เราฟังมากขึ้น มันก็เป็นเรา เราเข้าใจคน เรามองโลกดีขึ้น เราเข้าใจตรงนั้น ตรงนี้ ไม่รู้จริงๆว่าเอาไปใช้กับนิสิตนักศึกษาตรงไหน นี่บอกตรงๆมันกลายเป็นเรา พอเป็นเรา มันก็นำไปสู่กับเด็กเอง มันเป็นผลถึง แต่ถ้าเราเอาวิธีการนี้ไปใช้กับเด็กใหม่เนี่ยะ ตอนนี้ครูกำลังให้เด็กทำ *Contract* เกี่ยวกับเรื่องของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมสุขภาพ ซึ่งเป็นการให้คู่ตัวเขา มันก็อาจจะถูกนำมาใช้มั่งส่วนหนึ่ง คล้ายๆกับ *Action Research* เหมือนกันที่ให้เด็กดูการเปลี่ยนแปลงของเขาภายในหนึ่งเดือนนี้...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

... โค้ชได้นำความคิดและความรู้ใหม่ๆที่ได้จากการอบรมและการทำงานครั้งนี้ไปใช้ในการเรียนการสอนนิสิตของตนเองและพยายามปรับปรุงการสอนให้นิสิตมีบทบาทให้มากขึ้นกว่าเดิม...

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.น้อมจิต)

“...สิ่งที่ได้จาก *SEET* คือ ฟังได้มากขึ้น พูดน้อยลง ให้กำลังใจเยอะขึ้นกว่าเดิม แล้วก็ไม่นั่งผิด พูดน้อยนี้พูดน้อยเลย ฟังได้ทุกเรื่องแล้วก็รู้สึกว่ามันเป็นประโยชน์กับเราทั้งนั้น...”

“...แต่อะไรก็ตามที่เปลี่ยนจากกระบวนการมาเป็นเราคือตัวเรา ณ วันนี้ มันส่งผลต่อเด็กแน่ แต่มันส่งผลทางอ้อม เพราะเราเปลี่ยนแล้ว เราเปลี่ยนวิสัยทัศน์ในการมองเด็ก เราเข้าใจเด็กว่าเด็กมีศักยภาพ นี่มันเปลี่ยนแล้วมันก็ลงไปให้เด็ก ใช้กับเด็กอย่างไรนั้น ไม่รู้ แต่ก็ใช้กับตัวเขาเนี่ย มองเด็กมีศักยภาพนะ ใจเย็นๆฟังเด็กก่อน เนี่ยมันเปลี่ยนแล้ว แล้วมันก็ส่งผลกับเด็ก...”

(อ.น้อมจิต: สัมภาษณ์, 30 ธ.ค.47)

... สำหรับการทำงานกับบุคคลอื่นขณะนี้มีคามอดทนฟังคนอื่นมากขึ้น และพยายามเข้าใจมุมมองของคนอื่นให้มากกว่าเดิม

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.น้อมจิต)

5.2.7 สรุปการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

(1) การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน

(ก) การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูผู้สอน

ก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ครูยังขาดความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน บทบาทครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการทำวิจัยอยู่ในลักษณะความรู้ที่ครูยังไม่มีความรู้ เป็นความรู้ที่ยังไม่ได้นำมาสู่การปฏิบัติที่จริงจัง หลังการดำเนินงานความ

ริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ครูผู้สอนได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและสามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่ได้รับนั้นได้แก่ การทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน บทบาทครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีสอนเช่น แบบบูรณาการ แบบโค้ช และแบบเพื่อนช่วยเพื่อน

ส่วนการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านการเรียนการสอนสภาพก่อนครูผู้สอนใช้รูปแบบการสอนแบบเดียวคือ การบรรยาย มาตลอด และมีลักษณะการสอนที่ยึดครูเป็นสำคัญ สภาพหลังครูผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอน ใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายขึ้น สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สามารถวัดผลประเมินผลจากสภาพที่แท้จริง ด้านการทำวิจัยสภาพก่อนครูผู้สอนขาดความรู้เกี่ยวกับวิจัยจึงทำให้ไม่สามารถทำวิจัยได้ สภาพหลังครูผู้สอนสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง ด้านการใช้แหล่งเรียนรู้สภาพก่อนครูผู้สอนไม่ได้มีการนำจุดศึกษาทางธรรมชาติมาใช้ในการเรียนการสอน สภาพหลังครูผู้สอนได้ใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติมาใช้เป็นการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาตนเองครูผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง สามารถแก้ปัญหานักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและอาศัยการวิจัยเข้ามาช่วยแก้ และได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากขึ้น

(ข) การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของผู้บริหาร

ก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ความรู้ที่ผู้บริหารมีต่อไปนี้ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชนเป็นความรู้ที่ยังไม่ได้นำมาสู่การปฏิบัติ และการวิจัยในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาตนเอง เป็นความรู้ที่ยังไม่เข้าใจ หลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ผู้บริหารได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและสามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่ได้รับนั้นได้แก่ การทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาตนเอง และการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ซึ่งเป็นความรู้ที่ผู้บริหารได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงาน

ส่วนการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานของผู้บริหารในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านการทำวิจัยสภาพก่อนผู้บริหารยังไม่เคยทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง สภาพหลังผู้บริหารสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะกรณีศึกษาเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมากำหนดเป็นจุดศึกษาให้กับครูและนักเรียน ด้านการบริหารงานวิชาการสภาพก่อนผู้บริหารยังไม่ได้มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่ใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้มีการนำมาสู่การปฏิบัติ สภาพหลังผู้บริหารได้ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยบูรณาการสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนสภาพก่อนผู้บริหารได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของโรงเรียนแต่การเรียนการสอนยังค่อนข้างน้อย สภาพหลัง

ผู้บริหารได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น

(2) การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย

ก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ความรู้ที่อาจารย์มหาวิทยาลัยมีต่อไปนี้ การทำวิจัยปฏิบัติการเป็นความรู้ที่ยังไม่เข้าใจวิธีการและการนำไปใช้และสิ่งแวดล้อม เป็นความรู้ที่ยังไม่มีความรู้ของอาจารย์มหาวิทยาลัยได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและสามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่ได้รับนั้นได้แก่ วิจัยปฏิบัติการ (Action Research) การเขียนบันทึก การบูรณาการในโรงเรียน สิ่งแวดล้อมศึกษา กระบวนการฝึกอบรมแบบ AR-SEET วิธีการทำงานแบบ AR-SEET เช่น ระบบการทำงานของเจ้าหน้าที่โครงการ และบทบาทของอาจารย์มหาวิทยาลัย

ส่วนการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานของการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย ก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ด้านการบริการชุมชน มีลักษณะการทำงานร่วมกันกับครูเพราะเคยเป็นศึกษานิเทศก์และผู้ฝึกอบรมครูมาก่อน หลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ผลจากความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นทำให้อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ปฏิบัติงานร่วมกับคณะครู ผู้บริหาร โรงเรียน โดยเข้าไปพบปะพูดคุยและให้คำแนะนำในด้านต่างๆ ได้อย่างเข้าใจซึ่งกันและกัน สามารถทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะกรณีศึกษาของตนเอง ได้ขยายผลความรู้ไปยังนิสิตนักศึกษาโดยได้ใช้กิจกรรมที่มีลักษณะคล้ายกับการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง และมีความเข้าใจและยอมรับศักยภาพของนิสิตนักศึกษาที่สอนมากขึ้น ได้ทำงานร่วมกับศึกษานิเทศก์ และอาจารย์มหาวิทยาลัยในสถาบันอื่นๆ ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองในการปฏิบัติต่อผู้อื่นและเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ

5.2.8 การวิเคราะห์อิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 3

ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบกัลยาณมิตร มีลักษณะสำคัญ 5 ประการดังนี้ (1) มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน (2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน (3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย (4) มีการทบทวนความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และ (5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย ในการดำเนินงานร่วมกันอาจารย์มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการเข้าไปช่วยเหลือครูให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีกระบวนการให้คำแนะนำอย่างเป็นระบบ มีการให้กำลังใจ ให้การยอมรับ และให้ความมั่นใจในการทำงานของครู อิทธิพลจากความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบกัลยาณมิตรได้ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย ผลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นอิทธิพลสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

5.3 พื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 โรงเรียนดอกคูณเสียงแคน (นามสมมติ) และมหาวิทยาลัย BU (นามสมมติ)

5.3.1 ผู้ให้ข้อมูลหลักของโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

(1) ครูขวัญตา (นามสมมติ) อายุ 52 ปี ประสบการณ์วิชาชีพ 32 ปี สอนที่โรงเรียนดอกคูณเสียงแคนเป็นระยะเวลา 5 ปี สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาตรี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช เป็นครูผู้สอนประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/4 สอนทุกวิชา

(2) ครูขวัญใจ (นามสมมติ) อายุ 39 ปี ประสบการณ์วิชาชีพ 17 ปี สอนที่โรงเรียนดอกคูณเสียงแคนเป็นระยะเวลา 4 ปี สำเร็จการศึกษาสูงสุดระดับปริญญาโท สาขาวัฒนและประเมินผลการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย BU เป็นครูผู้สอนประจำชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/4 สอนวิชาคณิตศาสตร์

(3) ผู้อำนวยการอำนาจ (นามสมมติ) อายุ 54 ปี ประสบการณ์วิชาชีพ 32 ปี เป็นผู้บริหารโรงเรียนดอกคูณเสียงแคนเป็นระยะเวลา 11 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย BU

(4) อาจารย์แพรวไหม (นามสมมติ) อายุ 52 ปี เป็นอาจารย์ผู้สอนประจำภาควิชาการมัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย BU ตำแหน่งทางวิชาการผู้ช่วยศาสตราจารย์

(5) อาจารย์แพรววา (นามสมมติ) อายุ 49 ปี เป็นอาจารย์ผู้สอนประจำภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย BU ตำแหน่งทางวิชาการผู้ช่วยศาสตราจารย์

5.3.2 บริบทของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4

1) บริบทของโรงเรียนทุ่งดอกคูณเสียงแคน

(1) สภาพทั่วไปของชุมชน ลักษณะทั่วไปของชุมชนในเขตบริการของโรงเรียนเป็นชุมชนเมือง ส่วนใหญ่เป็นคนไทยเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย แต่มีคนไทยเชื้อสายจีนเข้ามาค้าขายและทำธุรกิจบางส่วน คนในชุมชนประกอบอาชีพที่หลากหลาย ได้แก่ ค้าขาย ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ทำนา ทำไร่ ทำสวน มีบริการทางเทคโนโลยีทั้งที่เป็นประโยชน์และเป็นโทษต่อผู้เรียน แต่ก็ไม่ได้ถือว่าเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนานักเรียนของโรงเรียนดอกคูณเสียงแคนมากนัก แหล่งเรียนรู้ในชุมชนที่สำคัญ ได้แก่ วัด อยู่ห่างจากโรงเรียนประมาณ 500 เมตร มีแหล่งเรียนรู้ภายในวัด เช่น รูปปั้นจำลองชีวิตคนในชนบท ชุมชนมีจุดเด่นในด้านเศรษฐกิจที่ดี การส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณี และให้การสนับสนุนช่วยเหลือเป็นอย่างดีต่อโรงเรียนเมื่อมีความจำเป็นและที่โรงเรียนขอความร่วมมือ

(2) สภาพของโรงเรียน โรงเรียนดอกคูณเสียงแคนเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งอยู่ในตำบลในเมือง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น มีเนื้อที่ประมาณ 16 ไร่ มีเขตติดต่อกับอำเภอเมือง สภาพแวดล้อมทั่วไปมีสาธารณูปโภคครบ การคมนาคมสะดวก ไม่มีฝุ่น

ละออง ไม่มีมลภาวะทางกลิ่นและเสียง มีอาคารเรียน 5 หลัง 40 ห้องเรียน อาคารเอนกประสงค์ 1 หลัง โรงอาหาร 1 หลัง อาคารโรงฝึกงาน 1 หลัง อาคารห้องสมุด 1 หลัง ห้องน้ำห้องส้วม 5 หลัง 22 ที่ โรงเรียนมีห้องพิเศษที่ใช้ในการสนับสนุนการบริหาร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน คือ ห้องปฏิบัติการทางภาษามาตรฐาน 1 ห้อง 30 ที่ ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์พร้อมอุปกรณ์ 1 ห้อง ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ 1 ห้อง คอมพิวเตอร์ 26 เครื่อง ห้องดนตรีนาฏศิลป์ 1 ห้อง ห้องพยาบาล 1 ห้อง 4 เตียง ห้องกิจการนักเรียน 1 ห้อง ห้องกิจกรรมสหกรณ์โรงเรียน 1 ห้อง ห้องเรียนภาษาอังกฤษสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 – 4 จำนวน 1 ห้อง ห้องวิชาการ 1 ห้อง และห้องสำนักงานโรงเรียน 1 ห้อง และศูนย์ฝึกเกษตรพอเพียง 1 ศูนย์ มีการจัดภูมิทัศน์ภายในที่สวยงาม ร่มรื่น มีบริเวณที่กว้างขวาง มีรั้วไม้ให้นักเรียนได้พักผ่อนเล่น และทำกิจกรรมในร่มและกลางแจ้ง โรงเรียนมีสนามฟุตบอล สนามวอลเลย์บอล สนามตะกร้อ สนามบาสเกตบอล และสนามเปตอง โดยสรุปโรงเรียนมีปัจจัยที่เอื้อและเป็นจุดแข็ง มีปัจจัยภายนอกด้านเทคโนโลยี สังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจเป็นโอกาส มีปัจจัยภายในด้านการบริหารจัดการ ด้านโครงสร้างการบริหาร และประสิทธิภาพทางการเงินเป็นจุดแข็งที่สถานศึกษาสามารถนำมาปรับใช้เป็นกลยุทธ์สร้างความเจริญเติบโตให้แก่สถานศึกษาได้

(3) ข้อมูลพื้นฐานของโรงเรียน

(3.1) วิสัยทัศน์โรงเรียน ภายในปี 2549 โรงเรียนดอกคูณเสียงแคนเป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมในการพัฒนาให้ผู้เรียนสำเร็จการศึกษาอย่างมีคุณภาพ มีพื้นฐานการพัฒนาสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์อยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างมีความสุข มีจิตสำนึกในวิถีชีวิตแบบไทย ตระหนักในภาระการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสามารถใช้สื่อเทคโนโลยีพัฒนาตนเองสู่ความเป็นสากลได้เต็มตามศักยภาพ โดยใช้สถานการณ์ความพร้อมด้านทีมงาน บุคลากร สื่อ และการบริหารแบบมีส่วนร่วมครบวงจร

(3.2) เป้าหมายของโรงเรียน ได้แก่ 1) นักเรียนทุกคนของโรงเรียนพัฒนาการเรียนรู้เป็นไปตามศักยภาพ เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข สามารถใช้เทคโนโลยี สื่อสาร สารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาในชุมชนแสวงหาความรู้นำมาประยุกต์ใช้กับตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความตระหนักในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรมและวิถีชีวิตที่งามอย่างไทย 2) บุคลากรทุกคนของโรงเรียนพัฒนาตนเองเป็นครูมืออาชีพ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ภูมิปัญญาไทย และการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหา จัดการเรียนรู้อันเหมาะสมกับวัย และธรรมชาติของผู้เรียน 3) โรงเรียนมีมาตรฐานด้านประกันความปลอดภัยของผู้เรียน เป็นแหล่งเรียนรู้และให้บริการชุมชน โดยใช้สื่อเทคโนโลยี สารสนเทศและภูมิปัญญาไทย และ 4) โรงเรียนมีการบริหารองค์กรแบบมีส่วนร่วมครบวงจรโดยยึดหลักคุณธรรม คุณภาพ ความเสมอภาค และโปร่งใส

(3.3) สภาพของนักเรียน โรงเรียนจัดเป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ มีจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 1,014 คน แยกเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 จำแนกตามเพศและระดับชั้นได้ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 จำนวนนักเรียน จำแนกตามระดับชั้นและเพศ

ชั้น	จำนวนนักเรียน			จำนวนห้องเรียน
	ชาย	หญิง	รวม	
อนุบาลปีที่ 1	28	24	52	2
อนุบาลปีที่ 2	51	56	107	3
รวมระดับก่อนประถมศึกษา	79	80	159	5
ประถมศึกษาปีที่ 1	73	80	153	5
ประถมศึกษาปีที่ 2	83	62	145	4
ประถมศึกษาปีที่ 3	69	105	174	5
ประถมศึกษาปีที่ 4	90	86	176	5
ประถมศึกษาปีที่ 5	88	90	178	5
ประถมศึกษาปีที่ 6	79	109	188	5
รวมระดับประถมศึกษา	482	532	1014	29
รวมทั้งหมด	561	612	1173	34

(3.4) สภาพทั่วไปของครูผู้สอน ผู้บริหาร และบุคลากร

โรงเรียนมีผู้บริหารโรงเรียน 1 คน และรองผู้บริหารโรงเรียน 2 คน ครูประจำการ 50 คน ครูอัตราจ้าง 1 คน ภารโรง 1 คน จำแนกตามประเภท เพศ และวุฒิการศึกษาได้ดังตารางที่ 14

ตารางที่ 14 จำนวนบุคลากรจำแนกตามประเภท เพศ และวุฒิการศึกษา

รายการ	ชาย	หญิง	ไม่มีวุฒิทางการศึกษา	มีวุฒิทางการศึกษา				รวมทั้งสิ้น
				ต่ำกว่าปริญญา		ปริญญาขึ้นไป		
				ต่ำกว่าอนุปริญญา	อนุปริญญา	ตรี	โท เอก	
ผู้บริหาร	3	-	-	-	-	3	-	3
ครู	6	44	-	-	2	41	7	50
ครูอัตราจ้าง	-	1	-	-	-	1	-	1
รวม	9	45	-	-	2	42	10	54
นักการฯ	1	-	1	-	-	-	-	1

(4) สภาพการดำเนินงานทั่วไปของโรงเรียนก่อนเข้าร่วมโครงการ โรงเรียนได้ดำเนินกิจกรรมในโครงการต่างๆจำนวนมาก เพื่อพัฒนางานในด้านต่างๆให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมุ่งเน้นในการพัฒนานักเรียนเป็นเป้าหมายหลัก

“โรงเรียนมีกิจกรรมต่างๆมากมาย หลากหลาย โรงเรียนได้จัดกิจกรรมต่อเนื่องมาเราก็จะมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาตามที่นโยบายกำหนดมาก็คือ เพื่อให้เด็กนักเรียนมีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ให้ช่วยเหลือสังคม ช่วยเหลือตนเองได้อีกเป้าหมายหนึ่งคือ เก่ง ดี มีสุข เราก็จะมีโครงการต่างๆ ทั้งจากโครงการจากหน่วยงาน องค์กรอื่นต้นสังกัด จากเทศบาลเข้ามาในโรงเรียน แต่ในส่วนของโครงการที่โรงเรียนทำนั้นก็หลายอย่าง”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 17 ธ.ค.47)

“โครงการที่โรงเรียนดำเนินการอยู่มีหลายโครงการ แบ่งไปตามความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย โครงการที่ดำเนินนี้ก็ทำมาแล้วมันก็จะปรับเปลี่ยนเรื่อยๆอย่าง SEET เข้ามาก็ต้องบรรจุไว้ในโครงการสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ แต่ก่อนหน้าเราก็ทำโครงการพัฒนาด้านต่างๆให้เกิดผลตามเป้าหมายมาตลอด”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 17 ธ.ค.47)

“โรงเรียนเรากิจกรรมเยอะ SEET นี้เป็นเพียงหนึ่งในหลายโครงการที่โรงเรียนทำ”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 14 ม.ค.48)

ผลการวิเคราะห์เอกสารของโรงเรียนพบว่า โครงการหลักที่ดำเนินการก่อนเข้าร่วมโครงการของโรงเรียนคือคุณเสียงแคนได้แก่ 1) โครงการส่งเสริมงานวิชาการระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 2)โครงการพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3)โครงการพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษา 4) โครงการพัฒนาประสิทธิภาพทางวิชาการ 5)โครงการการใช้จ่ายค่าสาธารณูปโภค 6)โครงการสร้างเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 7)โครงการพัฒนางานด้านธุรการและสารสนเทศ 8) โครงการพัฒนางานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน 9) โครงการพัฒนางานอาคารสถานที่และจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

(เอกสารของโรงเรียนคุณเสียงแคน: วิเคราะห์เอกสาร, 14 ม.ค.48)

(5) เหตุผลและความจำเป็นในการเข้าร่วมโครงการ ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน 3 คน ได้เข้าร่วมโครงการวิจัยปฏิบัติการในโครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย (AR-SEET) ในรอบที่ 1 เพื่อทำวิจัยปฏิบัติการ (Action Research) โดยผอ.อำนาจได้สมัครใจเข้าร่วมในฐานะผู้บริหาร ส่วนครูผู้สอน 3 คน ได้รับการเสนอชื่อจากเพื่อนครูในโรงเรียน และได้ถูกคัดเลือกจากทางโครงการ ซึ่งครูที่เข้าร่วมหนึ่งในสามคนนั้นคือ ครูขวัญใจ พอในรอบที่ 2 ได้มีครูสมัครเพิ่มขึ้นอีกจำนวน 10 คน

“ตอนที่ไปศูนย์มีชัย อาจารย์เขาก็มาแล้วคัดเลือกรูไปเข้าร่วม โดยให้เราคัดเลือกกันว่าใครจะไปก็ได้ครูอีก 3 คน แล้วก็ผมก็สมัครด้วยอีกคน”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 17 ธ.ค.47)

“อาจารย์เขาก็บอกให้เข้าร่วมแบบสมัครใจอาจารย์เขาบอกว่าครูที่สมัครจะต้องทำวิจัย โดยจะมีอาจารย์เขามาเป็นโค้ชให้ ก็มีพี่แล้วก็เพื่อนครูอีก 2 คนนะ ก็เป็นคนรับผิดชอบโครงการนี้ของโรงเรียนด้วย คอยประสานงานอะไรต่าง ซึ่งที่ว่ามันก็น่าจะได้รับความรู้อะไรจากตรงนี้ที่จะได้อามาพัฒนางานเราได้นะ”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 17 ธ.ค.47)

“ตอนแรกพี่ก็คิดว่าอยากจะสมัครนะแต่เขาจำกัดจำนวนครูที่จะเข้าร่วม แต่พอมาตอนหลังได้เข้าไปก็ดีใจมาก”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 11 ม.ค.48)

2) **บริบทของมหาวิทยาลัย BU** มหาวิทยาลัย BU เป็นศูนย์กลางทางการศึกษาของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ที่ก่อตั้งขึ้นโดยมีจุดมุ่งหมายที่จะกระจายโอกาสทางการศึกษาระดับอุดมศึกษาสู่ภูมิภาค มีพื้นที่ประมาณ 5,800 ไร่ ประกอบด้วยคณะวิชา 17 คณะ มีโรงพยาบาลและหน่วยงานเทียบเท่าคณะประกอบด้วย ศูนย์ สำนัก สถาบัน ให้บริการวิชาการและบริการชุมชน ศูนย์บริการสาธารณสุข 1 โภค สหกรณ์ร้านค้า ที่ทำการไปรษณีย์ หอพัก บ้านพัก แพลต เรือนรับรอง ธนาคาร โรงเรียน เพื่อให้บริการแก่บุคลากร นิสิตนักศึกษา และประชาชนทั่วไปอย่างครบครัน พันธกิจสำคัญของมหาวิทยาลัย BU ครอบคลุมการบุกเบิก แสวงหา และถ่ายทอดวิทยาการในด้านต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ด้วยวิธีการวิจัย และวิเคราะห์อย่างรอบคอบ เพื่อเพิ่มโอกาสและเสริมคุณภาพชีวิตให้สมบูรณ์ โดยคำนึงถึงการประยุกต์ ความรู้ความคิดใหม่ ๆ ให้ผสมผสานกับภูมิปัญญาอีสาน เพื่อเอื้ออำนวยให้สามารถเผชิญสภาวะวิกฤติ และพัฒนาไปได้อย่างต่อเนื่องให้มีความเป็นอยู่ทางด้านวัตถุและจิตใจดียิ่งขึ้น ด้วยความสมดุลและยั่งยืน มหาวิทยาลัย BU จึงเป็นกลไกในการพัฒนาให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการทุกสาขา รวมทั้งการวางรากฐานให้เป็นศูนย์เอกสาร และสารสนเทศของภูมิภาค โดยอาศัยความร่วมมือการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ วิทยาลัย 2546-2550 มหาวิทยาลัย BU เป็นสถาบันอุดมศึกษาชั้นนำของประเทศโดยเป็นมหาวิทยาลัยแห่งการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยแห่งคุณภาพและมหาวิทยาลัยแห่งการพัฒนาชุมชนประเทศชาติ และเป็นมหาวิทยาลัยที่มีการบริหารจัดการที่ดี

(1) **สภาพสถาบันครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์** คณะศึกษาศาสตร์ ประกอบด้วยภาควิชา 8 ภาควิชา การดำเนินงานด้านการวิจัยของคณะศึกษาศาสตร์ ได้ดำเนินงานไปตามวิสัยทัศน์ของคณะที่กำหนดไว้ว่า “คณะศึกษาศาสตร์จะเป็นผู้นำด้านการวิจัยทางการศึกษา ระดับท้องถิ่น ระดับประเทศ และ ระดับภูมิภาค” และเพื่อให้งานวิจัยทางการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์สอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เน้น

การวิจัยควบคู่ไปกับพัฒนา “วิจัยและพัฒนา” และ เพื่อสนับสนุนให้บุคลากรคณะศึกษาศาสตร์สามารถสร้างสรรค์งานวิจัยทางการศึกษาที่มีคุณภาพ และเป็นแหล่งสร้างองค์ความรู้และเผยแพร่องค์ความรู้ใหม่ๆ ทางการศึกษาในวงการศึกษา ตลอดจนพัฒนาความเป็นผู้นำด้านงานวิจัยทางการศึกษาของบุคลากรคณะศึกษาศาสตร์

(2) เหตุผลและความจำเป็นในการเข้าร่วมโครงการของอาจารย์มหาวิทยาลัย อาจารย์แพรวาเป็นอาจารย์ประจำภาควิชาการมัธยมศึกษา และอาจารย์แพรวใหม่เป็นอาจารย์ประจำภาควิชาสารัตถศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย BU ได้รับการชักชวนจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบโครงการให้เข้าร่วมเป็นคณะทำงาน และคิดว่าการเข้าร่วมโครงการทำให้ได้รับความรู้และเป็นการร่วมมือทางวิชาการระหว่างอาจารย์มหาวิทยาลัย

“อาจารย์สุวัฒนาชวน เนื่องจากอาจารย์สุวัฒนาเป็นอาจารย์โดยวัฒนธรรมไทยเราก็ต้องรับปาก ปฏิเสธไม่ได้ ซึ่งครั้งแรกสุดก็ไม่นึกหรือคิดว่าจะให้ไปลงทำงานนอกสถานที่ เพราะโดยปกติแล้วอาจารย์จากส่วนกลางก็จะขอให้อาจารย์ที่เป็นลูกศิษย์ที่อยู่ต่างจังหวัดช่วยเก็บข้อมูล เพราะฉะนั้นพออาจารย์โทรมาครูก็ไม่ได้นึกปฏิเสธ ก็โอเครับปากทันทีเลย”

(อ.แพรวใหม่: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“ท่านอาจารย์สุวัฒนาต้องการได้คนที่ไว้ใจได้ รู้จักกันเป็นการส่วนตัว จึงติดต่อมา เพราะเป็นการทำงานให้อาจารย์ เป็นอาจารย์ของเรา ซึ่งถือว่าเป็นการตอบแทนบุญคุณ ก็ตอบรับปาก ไปทั้งที่ยังไม่รู้เลยว่า เป็นโครงการอะไร พอทำไปแล้วเริ่มเข้าสู่กระบวนการก็เริ่มรู้สึกที่เราคิดถูก เพราะทำให้เราได้ความรู้ไปด้วย คือ ได้ทั้งความรู้และได้สตางค์ เป็นสิ่งที่เราไม่ได้คาดหวังคือทางอ.สุวัฒนา รู้จักกับเรา เวลาเก็บข้อมูลก็สะดวก”

(อ.แพรวา: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

5.3.3 สภาพความรู้ และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

(ก) สภาพความรู้ และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

ความรู้ที่ครูผู้สอนมีต่อไปนี้ 1) การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) วิธีการเขียนบันทึกเป็นการทำวิจัย และ 3) ความแตกต่างระหว่างนักเรียน เป็นความรู้ที่ครูยังไม่เข้าใจ

“การเขียนบันทึกแบบที่อาจารย์ให้เขียน ก็ยังไม่เคยรู้ว่าจะเป็นการทำวิจัยได้อีกแบบนี้นะ”

“ส่วนนักเรียนแต่ก่อนก็ยังไม่เข้าใจนักเรียน ที่จะชอบคิดว่าที่เขาไม่เรียนไม่รู้หรือทำไม่ได้เป็นเพราะตัวเอง ชอบโทษนักเรียน โดยที่ไม่ได้โทษตัวเองเลย”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“เมื่อก่อนนั้นพี่ยังไม่เข้าใจเลยว่าการเรียนการสอน โดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางนี้เป็นอย่างไร ในความคิดเห็นจะยังคงงงๆ ยังคงสับสนอยู่ว่า ทำไมไม่ให้ครูเป็นผู้พูด ผู้บรรยายอย่างเดียว การเรียนรู้จะต้องออกจากครูคนเดียว นักเรียนเป็นผู้รับความรู้ ในความคิดก่อนๆนี่นะ”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“แต่ก่อนถ้านักเรียนมีปัญหา พี่ก็จะแก้ปัญหาแบบเดียว ไม่ใช่หลากหลายเหมือนตอนนี้ หากแก้ไม่ได้ก็มักจะโทษที่เด็ก เด็กมันหัวไม่ดี มันไม่สนใจเรียน คือเรามองว่ามันแก้ไม่ได้แล้ว เราไม่อดทนรอ ตรงนี้แหละที่เมื่อก่อนจะต่างกว่าเดี๋ยวนี้”

“ส่วนตัวเองก็จะไม่ได้มองสาเหตุที่ตัวเองว่าทำให้เด็กเป็นแบบนั้น จะใจร้อนกว่านี้คือ ไม่รู้จักตัวเองว่านั่นแหละ ไม่หันมามองตัวเองว่าตัวเองก็เป็นสาเหตุหนึ่ง ยึดตัวเองเป็นใหญ่”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 11 ม.ค.48)

การปฏิบัติงานของครูผู้สอนมีสภาพการปฏิบัติงานในแต่ละด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้านการเรียนการสอนมีลักษณะได้จัดการเรียนการสอน โดยยึดตัวครูเป็นสำคัญเป็นส่วนใหญ่ สอนโดยการบรรยาย ไม่ใช่สื่อการสอน ชอบเป็นผู้สั่งการให้นักเรียนทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ พร้อมกับใช้อารมณ์กับนักเรียน 2) ด้านการทำวิจัยมีลักษณะยังไม่ได้นำผลวิจัยในชั้นเรียนมาใช้เพื่อแก้ปัญหานักเรียนเท่าที่ควร 3) ด้านการพัฒนาเด็กนักเรียนมีลักษณะได้แก้ปัญหานักเรียนด้วยวิธีการที่ไม่หลากหลายมองปัญหาว่ามาจากนักเรียน

“แต่ก่อนจะเป็นคนที่อนุรักษ์นิยมในการสอนแบบเก่าๆ คือสอนแบบเก่าๆจะเอาครูเป็นหลัก เอาครูบรรยายอย่างเดียว ไม่ชอบใช้สื่อการเรียนการสอน ไม่ยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง ไม่เปิดโอกาสให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นคนคอยออกคำสั่ง เป็นคนคอยกำกับอย่างเดียว”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“พี่จะใช้อารมณ์ ถ้าหากห้องสกปรก ไม่ควบคุมอารมณ์ตนเอง จะด่าเด็ก เมื่อเด็กไม่ทำ ครูก็จะทำเอง ทำทุกๆวัน แล้วเด็กก็ไม่ทำ เพราะว่าครูทำไปแล้ว เขาจะทำไปทำไม”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 13 ม.ค.48)

“อย่างที่บอกนั่นแหละว่า แก้ปัญหาที่แก้ไปตามสภาพ ไม่ได้หลากหลาย เพราะเราคิดแก้ไปทางเดียว แล้วก็ไม่ได้ให้ความสำคัญกับนักเรียนเท่าที่ควร เรามองว่านักเรียนเยอะห้องหนึ่งที่เรารับผิดชอบ ก็เกือบ 40 เราดูแลทุกคนไม่ไหวหรอก”

“ส่วนการทำวิจัยก็เคยทำตอนที่เรียนป.โท ก็จะมีบ้างแล้ว แต่วิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหานักเรียนเราก็อาศัยกระบวนการตรงที่เราได้อยู่มาช่วยได้ แต่พี่ไม่ชอบการบันทึกมันก็ทำให้เราไม่มีทักษะด้านการเขียนมากเท่าที่ควร แต่ก็พอเขียนได้”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 13 ม.ค.48)

“การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น พบ.ก็บอกไว้ให้ครูต้องจัดกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ โดยครูก็ต้องเป็นผู้คอยช่วยเหลือ ก็บอกไว้แต่ตาม

สภาพที่เจอแล้วมันก็ลำบากนะบางที เด็กมันเยอะ แต่ก่อนพี่มองอย่างนี้จริงๆคือเด็กมันเยอะ แล้วเราจะให้เขาเป็นศูนย์กลางหรืออะไรพวกนั้น มันก็ยาก วิธีสอนที่เรียนมาก็เอามาใช้แต่มันก็ทำได้ในระดับหนึ่ง ครูก็ยังเป็นศูนย์กลางอยู่”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 13 ม.ค.48)

ความรู้ที่ผู้บริหารมีต่อไปนี่ 1) การบริหารเวลา เป็นความรู้ที่ยังไม่ได้นำมาสู่การปฏิบัติ และ2) การเขียนกรณีศึกษาตนเองเป็นความรู้ที่ยังไม่เข้าใจ

“ตอนที่ไปเรียนผมก็เคยได้ยินอยู่ กรณีศึกษา แต่ก็ไม่เคยเขียน ก็ไม่รู้ว่ามันจะเป็นวิจัยหรืออะไรนะ แต่มันจะพัฒนาไปอย่างไร เป็นการเขียนที่พัฒนาตนเองหรืออย่างไร ตรงนั้นผมยังไม่ทราบรายละเอียดหรอก”

“การบริหารเวลาที่ยังไม่ได้มีการนำเอาแนวคิดไปสู่การปฏิบัติให้มันเห็นผล”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 14 ม.ค.48)

การปฏิบัติงานของผู้บริหารมีสภาพการปฏิบัติงานในด้านต่างๆดังนี้ 1) การทำวิจัยมีลักษณะยังไม่เคยทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง 2) การบริหารงานมีลักษณะยังกังวลกับการบริหารงานต่างๆของโรงเรียนเพราะสภาพการทำงานของคุณครูในขณะนั้นมีภาระเยอะ ไม่มีเวลา จัดเวลาไม่ถูก ขาดความสนใจในการให้ความร่วมมือในการทำงานของโครงการ

“แต่ก่อนไม่เขียนหรอก เพราะที่โค้ชเขาบอกกับครูเราว่าให้บันทึก แล้วเอาส่วนที่บันทึกมาเขียนออกมาเป็น case เป็นกรณีศึกษาอะไรตรงนั้น ก็ถือว่าเป็นเรื่องใหม่สำหรับครูเราอยู่เหมือนกัน ตัวผมด้วย”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 14 ม.ค.48)

“เรื่องการบริหารเวลา ผมยังไม่ได้คิดออกมาให้เป็นระบบเป็นลักษณะกิจกรรมที่ให้เป็นไปตามโครงการแบบนี้ เพราะเรามีงานเยอะ เกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่นเยอะ เพราะฉะนั้นการทำงานมันก็ทำให้แล้วเสร็จไปได้ แต่ถามว่ามันเกิดประสิทธิผลไหม มันก็ตอบลำบาก การทำงานก่อนหน้านี้นั้นมันก็จะไม่ได้งานเยอะ แต่มันก็เสร็จไปตามกำหนด”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 14 ม.ค.48)

“แต่ก่อนผมก็จะไม่ค่อยไปนิเทศครูเท่าที่ควร ไม่ค่อยได้ถามในลักษณะเชิงรุก เป็นการให้ครูมารายงานให้ทราบมากกว่า การบริหารงานก็พยายามให้มีส่วนร่วมทุกฝ่าย แต่โดยสภาพการทำงานของคุณครูแล้ว โรงเรียนเราเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ต้องอาศัยคำสั่งอยู่ ต้องมีชื่อในคำสั่งถึงจะทำ ตรงนี้ผมก็เข้าใจ”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 14 ม.ค.48)

ความรู้ที่อาจารย์มหาวิทยาลัยมีต่อไปนี่ 1) การทำวิจัยปฏิบัติการ 2) สิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นความรู้ที่ยังไม่เข้าใจแนวคิดและวิธีการ

ผู้เขียนไม่เคยทำวิจัยที่เรียกว่าวิจัยปฏิบัติการ ไม่ทราบว่าหัวใจของวิจัยปฏิบัติการ คืออะไรกันแน่ ตำราแต่ละเล่มก็เขียนไม่ค่อยเหมือนกัน แม้ที่มหาวิทยาลัย BU ก็มีอาจารย์หลายท่านที่ต่างก็มีประสบการณ์วิจัยปฏิบัติการในแบบต่างๆกัน และต่างก็อ้างว่าวิจัยปฏิบัติการต้องเป็น อย่างนั้น อย่างนี้...

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.แพรวใหม่)

จากเดิมที่ผู้เขียนเคยเข้าใจว่า สิ่งแวดล้อมศึกษาก็คือ การศึกษาและการให้การศึกษา กับบุคคลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเพื่อให้บุคคลมีความรู้มากพอที่จะแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม...

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.แพรวใหม่)

การปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยมีสภาพการปฏิบัติงานในแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านการบริการชุมชนมีลักษณะดังนี้เคยจัดอบรมครูเกี่ยวกับการทำวิจัยในช่วงที่เคยเป็นหัวหน้าภาควิชา มีการทำงานกับคณะครูและผู้บริหาร โรงเรียนค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่เป็นการทำงานร่วมกับโรงเรียนฝึกสอน 2) ด้านการเรียนการสอนมีลักษณะที่เน้นผู้สอนเป็นสำคัญอยู่บ้าง 3) ยังไม่ได้มีการเขียนบันทึก

ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา มีข้อกำหนดให้นักศึกษาฝึกสอนของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ต้องทำวิจัยชั้นเรียนระหว่างที่กำลังฝึกสอน โดยภาควิชาจัดอบรมการทำวิจัยชั้นเรียน และจัดอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยชั้นเรียนให้ผู้เขียนเคยมีประสบการณ์ทั้งการสอนหัวข้อนี้ และการเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยชั้นเรียนของนักศึกษา รวมทั้งเมื่อครั้งที่ผู้เขียนเป็นหัวหน้าภาควิชาการมัธยมศึกษา ได้เคยจัดโครงการอบรมครูประจำการเป็นโครงการระยะยาว 1 ภาคการศึกษาในลักษณะ “พาคูทำวิจัย” โดยหลังจากอบรมเข้มเรื่องระเบียบวิธีวิจัยเป็นเวลา 1 สัปดาห์ ก็ให้คุณครูที่เข้าอบรมทำวิจัยในโรงเรียนของตนเอง โดยมีอาจารย์ในภาควิชาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยให้ คุณครูสงสัยอะไรก็โทรศัพท์มาถาม คุณครูส่งงานมาทางไปรษณีย์ มีการเก็บงานกันทางโทรศัพท์ หรือนัดเวลามาพบกันที่ภาควิชา ซึ่งก็ประสบความสำเร็จดีพอสมควร ผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่สามารถผลิตผลงานได้คุณภาพในระดับหนึ่ง...

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.แพรวใหม่)

“...ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ไม่ค่อยจะได้ลงภาคสนามเท่าใด จะเจอ ก็เฉพาะ โรงเรียนที่ส่งนักศึกษาไปฝึกสอน นอกจากนั้นก็ไม่เคยได้ไป เรื่องการบริการชุมชน เราจะเอา content เป็นหลัก ดังนั้นจะให้ครูมาที่นี้จะไม่ได้ ออกโรงเรียนมากมายนัก...”

“...ที่ผ่านมาเราเกือบไม่ได้ลง โรงเรียนจริงๆเลย เราก็จะบอกว่าโดยทฤษฎีแล้วมันเป็นไงสำหรับนักศึกษาของเรา ซึ่งสภาพจริงๆที่นักศึกษาเราจะต้องเจอและสภาพจริงๆที่เราพบเห็นก็คือ สภาพของโรงเรียนฝึกสอน...”

(อ.แพรวใหม่: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“...แต่ก่อนเราจะติดต่อเฉพาะ โรงเรียนฝึกสอน โรงเรียนอื่นๆจะให้เราเข้าไปก็นึกไม่ออกกว่าเราจะเข้าไปอย่างไร...”

“...มันอาจจะเป็นไปได้ว่าพอดีเป็นคณะกรรมการของศูนย์เครือข่ายของ สมศ. ด้วยก็เริ่มได้ลงโรงเรียนบ้าง...”

(อ.แพรวไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“การเรียนการสอนของเราที่ผ่านมาก็คือ เราจะเรียกว่า *Teacher Center* ก็ได้ ถึงแม้ว่าจะให้เด็กทำกิจกรรมตามนั้นก็กิจกรรมตามที่เร *design* คือเราคิดว่าอะไรที่มันดี ที่มันเหมาะกับนักศึกษาเรา เราก็จะ SET (กำหนด) ถามว่ามันดีไหม ครูว่ามันก็โอเคนะ คือมันได้ตามเป้าหมายอย่างรวดเร็ว แต่มันก็อาจจะเป็นไปได้ว่า เราก็อาจจะเข้มงวดกับนักศึกษา นักศึกษาเองก็จะค่อนข้างกลัว”

(อ.แพรวไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

...จากเดิมที่ไม่เคยบันทึกเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในระหว่างการเรียนการสอนเลย...

...จากเดิมที่การให้คำปรึกษาวิทยานิพนธ์แต่ละครั้ง ไม่มีหลักฐานว่าได้เคยแนะนำกันอย่างไร...

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.แพรวไหม)

...เป็นคนใจร้อน ทนฟังใครนานๆ ไม่ได้ ถ้าไม่เข้าประเด็น มักยอมเสียมารยาทพูดขัดจังหวะทันที ซึ่งทำให้นักศึกษาตกใจ ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เนื่องจากกลัวผิด...

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.แพรวไหม)

“เมื่อก่อนเราอาจจะเคยมองว่าว่ามันต้องเป็นอย่างนี้ๆควรเป็นอย่างนี้ คำตอบต้องเป็นอย่างนี้ คิดว่ามันต้องมีคำตอบเดียว...”

(อ.แพรววา: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

5.3.4 การดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียน และ อาจารย์มหาวิทยาลัย

(1) บทบาทการดำเนินงานของครูโรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เป็นหุ้นส่วนในการวิจัย คณะครูที่เข้าร่วมโครงการมีจำนวน 13 คนและผู้บริหารโรงเรียน มีบทบาทในการทำวิจัยปฏิบัติการในโครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย (AR-SEET) มีการพบปะพูดคุย นำเสนอปัญหาที่เกิดขึ้นกับอาจารย์มหาวิทยาลัย เพื่อหาแนวทางในการทำวิจัยปฏิบัติการ โดยต้องเขียนบันทึกในสมุดบันทึก (diary) เป็นร่องรอยหลักฐาน แล้วเขียนออกมาเป็นผลงานในลักษณะกรณีศึกษา (case study) พร้อมกับเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการตามที่โครงการกำหนด นอกจากนี้ผู้บริหารยังมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกให้กับอาจารย์มหาวิทยาลัยในการเข้าพบปะครูแต่ละครั้ง กระตุ้น ติดตาม ให้การสนับสนุนครูที่เข้าร่วมโครงการ ส่วนอาจารย์

มหาวิทยาลัยถูกกำหนดบทบาทจากโครงการให้ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงหรือโค้ช (coach) ให้กับคณะครูผู้บริหารที่เข้าร่วมโครงการจึงมีบทบาทสำคัญคือ การทำให้ครูและผู้บริหารสามารถเขียนผลงานออกมาเป็นกรณีศึกษาให้ได้ การเข้าพบครูและผู้บริหารในโรงเรียน ได้เรียกว่า การโค้ช (coaching) การโค้ชของอาจารย์ได้ใช้วิธีการเข้าพบปะพูดคุย รับฟังปัญหาที่ครูพูดแล้วสะท้อนความคิด (reflection) ในลักษณะการตั้งคำถาม ไม่เสนอแนวทางแก้ปัญหาให้ครู มีการกระตุ้น ติดตาม ให้กำลังใจ และให้การสนับสนุน พร้อมกับเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการกับคณะครู ผู้บริหาร ตามที่โครงการกำหนด และเขียนกรณีศึกษาของตนเอง

“ได้ไปอบรม พบ โค้ช ให้เลือกเรื่องที่จะทำ ให้เป็นภาระงานของตัวเอง พัฒนาตรงไหนที่เป็นการเรียนการสอนของตัวเอง”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“เรามีปัญหาอะไร เรื่องงานเรามีปัญหาอะไร เราก็คุยให้โค้ชฟัง”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 11 ม.ค.48)

“หน้าที่ของครูใน โครงการคือ ครูเขาต้องเขียนบันทึก แล้วก็ประชุมพูดคุย แลกเปลี่ยนกับอาจารย์ว่าเกิดปัญหาอะไรๆซึ่งอาจารย์เขาก็จะมาพบครูที่โรงเรียนเดือนละครั้ง ประมาณนี้ แล้วก็ต้องเข้าอบรมต่างๆที่เขาจัดให้”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 17 ธ.ค.47)

“...ถ้าผู้บริหารอย่างผมนะได้กระตุ้นบ่อยๆ ได้หรือยัง ไปถึงไหนแล้ว บทบาทของผอ. ได้กระตุ้นครูอยู่เรื่อยๆ ครูเขาก็ทำไปได้...”

“ในส่วนของผู้บริหาร ต้องคอยสนับสนุนครูที่เข้าร่วม โครงการอย่างเต็มที่ เข้าร่วมกับครูเขาด้วยให้เขารู้สึกว่าเราได้ร่วมทำ ร่วมคิดไปกับเขา”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 17 ธ.ค.47)

“ในการทำงาน ถ้าผู้บริหารให้ความร่วมมือ เราก็จะทำงานด้วยความสบายใจ การพบโค้ช ผู้บริหารก็ให้ความสะดวก โดยที่เราไม่ต้องไปกังวล ที่นี้รู้สึกที่ผู้บริหารให้ความร่วมมือดี เพราะว่า โรงเรียนเป็น โรงเรียนส่งเสริมสิ่งแวดล้อมอยู่แล้ว ผอ. ให้ความร่วมมือ ให้ความช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ กระตุ้น มีอะไรก็ช่วย...”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 13 ม.ค.48)

“โรงเรียนคอกคุณเสียงแคนเขาประสบความสำเร็จเพราะว่า ผู้บริหารสนับสนุนเต็มที่ เขาลงมาเล่นเอง แล้วก็มียะดับผู้ช่วยวิชาการ เข้าเป็นทีมในการวิจัยด้วย และเอาใจใส่กับงานนี้ แล้วก็ค้นคว้า ใฝ่รู้ หาหนังสือมาแจกจ่ายให้เพื่อนๆ ในโรงเรียน...”

(อ.แพรวไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“ส่วนตัวเราก็เข้าไปช่วยในการตกแต่งความคิดของเขา ไปช่วยชี้ ช่วยดึง ให้ความคิดของเขามาสานต่อกัน บางครั้งเขามีปัญหานี้ เขาทำอย่างนี้ คำถามคือทำไมมีปัญหาแบบนี้ แล้วจึงทำแบบนี้ เหมือนกับไปช่วยชี้ว่าสิ่งที่เขาคิดนั้นเป็นเหตุเป็นผลกันจริงไหม”

“แต่สำหรับโครงการ SEET จริงแล้วหลายครั้งเราก็บอกว่าอันนี้ถูกทำไปเถอะ แต่โดยนโยบายจริงๆเขาก็ไม่ได้ต้องการที่จะให้เราไปชี้ถูกชี้ผิด เขาต้องการให้เราไปกระตุ้นให้ครูทำ ให้ครูเรียนรู้จากการกระทำของตนเอง ส่วนใหญ่เราก็จะบอกว่าไม่มีผิด ไม่มีถูก ลองทำดู อาจารย์คิดอย่างนี้ลองทำดู แล้วมันเกิดอะไรขึ้น เพียงแต่ว่าการลองทำนั้น ไม่ใช่ชั่ว นึกอยากทำอะไรก็ทำ แต่จะทำอะไรให้พิจารณาไตร่ตรองสักหน่อย มันเป็นเหตุเป็นผลใหม่ ถ้าไม่แน่ใจหรือทำอะไรไปโดยไม่มั่นใจ ไม่รู้ แสดงว่าเรายังไม่ได้เป็นเหตุ เป็นผลพอ ตรงจุดนี้มองว่ามันก็ดีเพราะทำให้ครูเขาคิดเอง”

(อ.แพรวไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“โครงการใหญ่เขียนชัดอยู่แล้วว่าต้องทำอะไร เราก็มารับทราบรูปแบบการทำงาน รับทราบนโยบายว่าจะเอาอย่างนี้ พอรับทราบแล้วทางส่วนกลางก็จะทำคู่มือมาให้เรา เขียนโครงการมาให้เราเสร็จ เราไม่ต้องคิดโครงการเอง จากนั้นก็เริ่มมีกรอบทางเดิน ทิศทาง มีการยึดหยุ่นในการดำเนินงาน คือ เวลาเราจะทำอะไรก่อนเนี่ยจะต้องมีการประชุมกันก่อน ประชุมในกลุ่มโค้ชของเรา 5 คน และประชุมกับกลุ่มผู้ประสานงาน ก็จะมีการปรับแผน สมมติว่าเขาเขียนแผนมาแบบนี้ มี workshop ก็ครั้ง ครั้งที่ 1 จะเริ่มต้นเมื่อไหร่ เราก็จะมีสิทธิ์รับโปรแกรม ปรับกำหนดการจากที่ส่วนกลางกำหนดมาให้ แล้วเราก็ไปลงมือทำตามแผน เมื่อทำเสร็จเราก็จะนำผลมานั่งคุยกัน สะท้อนผลกันทุกวัน ว่าวันนี้ทำอะไรกันบ้าง ซึ่งตามความคาดหวังของโครงการก็หวังให้เราทำอย่างนี้อยู่แล้วคือ การสะท้อนผล (Reflection)”

“เราก็เข้าไปนั่งฟังปัญหาเขา ที่เขา commit ว่าที่เขาจะทำแล้วเขาเอาไปทำแล้วเป็นอย่างไร ทางโครงการก็คาดหวังว่าโค้ชจะต้องไม่ไปบอกครูว่าต้องทำอย่างนี้ๆ ต้องการให้ครูคิดเอง ให้โค้ชมีหน้าที่เพียงแค่ตั้งคำถามว่าถ้าเขาทำอย่างนี้แล้วจะเกิดอะไรขึ้น หรือที่เขาทำแบบนี้แล้วเกิดปัญหาอะไรเกิดขึ้น ให้โค้ชทบทวนทบทวนทบทวนนี้ เพราะทางโครงการต้องการให้เกิดผลที่ยั่งยืน เวลาเราออกมาแล้วครูเขาจะต้องคิดเองได้ ทำอะไรด้วยตัวเอง ไม่ต้องมานั่งไม่มั่นใจในสิ่งที่เขาทำนั้นจะถูกต้องหรือเปล่า”

“โครงการกำหนดบทบาทเราว่า ห้ามพูดนะแต่ให้ไปตามฟังว่าเขาเขียนแผนมาอย่างนี้ เขาทำไปอย่างนี้ ทำไปหรือเปล่า เหมือนกับการกำกับติดตาม ที่คุณสัญญาว่าคุณจะลงมือทำ และถ้ามีปัญหาอึดอัดก็มานั่งเล่าให้ฟังในกลุ่มเพื่อนและเพื่อนก็ช่วยกันฟัง คือเราถูกคาดหวังมาอย่างนี้ เราก็ไปทำอย่างนี้”

(อ.แพรวา: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“เราก็จะเข้าไปตามว่าครูเขาเห็นปัญหาหรือยัง เขาทำอะไรอย่างไร”

(อ.แพรวไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“โดย *Concept* ของโครงการนี้คุณครูจะต้องคิดเอง ทำเองทุกอย่าง เราเพียงแค่ว่าไปคอยสะกิด หรือคอยถาม คอยให้เขาถูกย้อนคิดกลับไปว่า ทำไมเขาคิดอย่างนี้ เราก็เหมือนไปกระตุกเขาซะว่าที่เขาทำอย่างนี้แล้วมัน ได้อย่างนี้จริงหรือเปล่า เขาก็ต้องกลับมาคิด ไปคิดมาๆ”

(อ.แพรวไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“มีการ *Reflect* การ *Reflect* ของคุณครู เราก็ต้องทบทวน ค่อยๆตะล่อม ค่อยๆแนะนำ ประเด็นที่เขา *Reflect* มีประเด็น ไหนที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่เขาต้องการทำ เมื่อเราฟังเรื่องที่เขา *Reflect* ไม่เข้าใจ เราถามเขา เขาก็ต้องตอบให้ได้ เขาก็จะเข้าใจว่าสิ่งที่เขาเขียนไปใน *diary* นั้นจุดไหนที่เขา ยังไม่เข้าใจ เขาก็ต้องพยายามมองหาความเชื่อมโยงมาที่เรื่องที่เขาสนใจให้ได้”

(อ.แพรวา: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“อาจารย์ใช้วิธีถามปัญหาที่เราพบตรงนี้ เราแก้ยังไง แก้แล้วเป็นยังไง ดีขึ้นไหม ทำไมถึงทำแบบนี้ ทำแบบนี้แล้วเกิดอะไร ได้ผลยังไง”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 13 ม.ค.48)

(2) ยุทธวิธีการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย การทำงานร่วมกันภายใต้ข้อจำกัดต่างๆ อาจารย์มหาวิทยาลัย คณะครูและผู้บริหาร ได้ใช้วิธีการประสานงาน นัดหมาย ติดต่อกัน และทำให้คำปรึกษาหารือโดยการ โค้ชแบบทีม

“การนัดหมายทำโดยครั้งแรกที่เจอ เราทำแนวทางไว้คร่าวๆ เอาไว้ว่าจะช่วงประมาณนี้ๆ เราจะกำหนดวันไว้ล่วงหน้าเลย แล้วก็จะเป็นลักษณะการ โทรศัพท์ย้ำตาม จะใช้โทรศัพท์เยอะมาก เราจะคุยกันกับผู้ประสานงาน”

“...โดยเวลานัดหมายนั้นเราและคุณครูเป็นผู้กำหนดตั้งแต่ครั้งแรกที่มีการประชุมกัน เราจะกำหนดไว้คร่าวๆว่าประมาณเดือนนี้ ประมาณวันที่เท่านี้”

(อ.แพรวไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

...เนื่องจากคุณครูนักวิจัยอาสาสมัครในภาคการศึกษานี้มีจำนวนมาก และโครงการกำหนดให้โค้ชไปพบคุณครูเพียง 2 ครั้ง ทำให้ผู้เขียนไม่มั่นใจว่าการประชุมปฏิบัติการครั้งสุดท้ายจะทำให้คุณครูทุกคนสามารถเขียนกรณีศึกษาได้เสร็จทันเวลาหรือไม่ ผู้เขียนจึงเขียนจดหมายถึงผู้ประสานงานในแต่ละโรงเรียน โดยแนบคำถามที่อยากให้คุณครูเตรียมหาคำตอบไว้ก่อน เพื่อจะได้้นำคำตอบเหล่านั้นไปเรียบเรียงเป็นกรณีศึกษา ขอให้ผู้ประสานงานช่วยส่งคำถามให้คุณครูนักวิจัยอาสาสมัครคนอื่นๆ เตรียมคำตอบไว้ก่อน และโค้ชขอนัดหมายวันเวลาไปพบคุณครูที่โรงเรียนอีกครั้งหนึ่งเพื่อติดตามว่าคุณครูสามารถหาคำตอบได้หรือไม่...

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.แพรวไหม)

“โรงเรียนได้เชิญครูที่เข้าร่วมโครงการ SEET ทั้งหมดมาหาเราเพราะว่าเขาอยากจะคุยกับเราแบบเป็นกลุ่มใหญ่ทั้งหมด เขาไม่อยากจะคุยคนเดียวแล้วคนอื่นไม่ได้เรียนรู้ อยากจะฟังด้วยว่าเพื่อนๆทำอะไร ในโรงเรียนเองเขาก็ไม่ค่อยมีเวลาที่จะคุยกันถึงสิ่งที่ทำไป ฉะนั้น โอกาสที่

เจอเรา เขาก็จะมีโอกาสได้เล่ากันด้วยว่าเขาทำอย่างไร แล้วเป็นอย่างไร เขาจะได้เรียนรู้จากเพื่อนกันเองด้วย”

(อ.แพรวไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“ก็จะคุยเป็นกลุ่ม แล้วก็คุยของแต่ละคน ก็นั่งฟังกันเป็นกลุ่มนี้แหละ นั่งฟังด้วยกันหมด คนนี้มีเรื่องอย่างไรมาก็คุยให้โค้ชฟัง แล้วคนอื่นก็ฟังเรื่องนี้ แล้วก็ซักถามกันว่าเพื่อนคนอื่นมีความคิดเห็นเป็นอย่างไร”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 11 ม.ค.48)

“plan เดิมที่เรานึกว่าจะเจอรายคน จะให้คุยกันเป็นส่วนตัว เขาก็ไม่เอาแบบนี้ เขาต้องการเจอพร้อมกัน และอยากเจอพร้อมกันกับโรง เรียนอื่นด้วย เขาอยากจะได้เรียนรู้จากโรงเรียนอื่นด้วย ฉะนั้นการทำงานของเราก็เป็นลักษณะที่พอเราไปโรงเรียนที่หนึ่งอีกสอง โรงก็จะมาร่วมด้วย พอครั้งถัดไปโรงนี้ อีกสอง โรงก็จะมาร่วมด้วย จะเวียนกันเป็นเจ้าภาพไปแบบนี้”

(อ.แพรวไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“คือลักษณะการลงไปของเรานั้นจะ ไปกันแบบคู่ ไปครั้งหนึ่งเราก็อยากจะเจอ อยากรติดตามความก้าวหน้าของทุกคน”

(อ.แพรวไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

(3) กิจกรรมสำคัญที่ส่งเสริมสนับสนุนความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างคณะครูที่เข้าร่วมโครงการ ผู้บริหาร โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย ได้แก่ การพบปะพูดคุยกัน การอบรมเชิงปฏิบัติการ การเขียนบันทึก และการเขียนกรณีศึกษา (case study)

“ส่วนใหญ่จะเป็นการพบปะพูดคุยกับคุณครู”

“ทำให้เขามีการประสานงาน เหมือนมีคนภายนอกเข้ามาตาม มาช่วยถามว่าตอนนี้เขาทำอะไร ไปถึงไหน อย่างไร มีกำหนดเวลาชัดเจนที่เขาจะต้องมีอะไรมาคุยกัน”

“คือลักษณะการทำงานในหนึ่ง โรงเรียนเราก็จะแบ่งกันรับผิดชอบ เวลาฟังอาจารย์ ให้คำปรึกษา ก็จะคุยกับอาจารย์ว่าจะนัดหมายกันในวันนั้นวันนี้ จะได้ไหม อาจารย์ทำงานเสร็จหรือยัง เป็นต้น...”

(อ.แพรวไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“เราก็ได้ให้ความช่วยเหลือ โดยการคุยกัน แลกเปลี่ยนกันว่ามันเป็นวิจัยได้อย่างไร เอาไปเขียนได้อย่างไร”

“การช่วยตรงนี้จะต้องมีการเขียนบันทึก”

“มีกรอบมาจากส่วนกลางว่าเราต้องเข้ารับการศึกษาอบรม ให้เราไปประชุมแล้วก็บอกเราว่าเราจะเข้าโรงเรียนอย่างไร เป้าหมายคืออะไร พอเรารู้เป้าหมายว่าจะให้เราทำอะไรแล้วเราก็ร่วมกันวางแผนกันในทีมโค้ช”

(อ.แพรวไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“ส่วนกลางกำหนดไว้อยู่แล้วว่าเราจะต้องไปโค้ช (coach) เขาเดือนละครั้ง ให้เราไปหาครูเดือนละครั้ง เราก็จะมากำหนดวันและนัดหมายกับ โรงเรียน ก็จะนัดหมายกันล่วงหน้า คุณครูก็จะมานั่งคุยกับเราทุกคน นั่งรวมเหมือนนั่งประชุม มาเล่าว่าเขาทำอะไรไปแล้วบ้าง เพราะตอนแรกที่เขาเข้ามาเขาต้อง commit ตัวเองก่อนว่าเขาต้องการทำอะไร เขาต้องมีโจทย์วิจัยในห้องเรียนคืออะไร”

“ส่วนกลางก็จะกำหนดว่าจะทำ workshop กันวันไหน รู้สึกว่าจะ workshop กันเทอมละ 2 ครั้งคือ ก่อนเปิดเทอม และหลังเปิดเทอม”

(อ.แพรวา: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

(4) ปัญหาและอุปสรรคการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

ปัญหาที่พบในโรงเรียนคือ การพบปะพูดคุยกับอาจารย์มหาวิทยาลัย ทำให้ครูต้องปล่อยห้องเรียน ซึ่งส่งผลให้ไม่มีครูดูแลนักเรียน และภาระงานของครูเยอะ ไม่ทุ่มเทให้กับงานในโครงการ ความไม่ชัดเจนและความไม่เข้าใจในแนวทางการทำงานในช่วงแรกทำให้อาจารย์มหาวิทยาลัยเกิดความกังวลใจในการทำงานกับครู และผู้บริหาร

“เวลาเข้าไปโรงเรียนจะไปช่วงที่มีการเรียนการสอนนะ นี่คือลักษณะอย่างหนึ่งที่ไม่ค่อยดีนัก เวลาที่มีโครงการอะไรก็แล้วแต่ลงโรงเรียน ครูเขาจะทิ้งเด็ก ทิ้งชั่วโมงสอน”

(อ.แพรวไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“มาเป็นวันสอนปกติ ครูที่สอนหนังสืออยู่ก็ต้องมา แล้วก็ต้องปล่อยนักเรียน 3 ชั่วโมงรวด เพราะครู 13 คน กว่าจะคุยกันครบทุกคน มันต้องใช้เวลานานหลายชั่วโมง”

(ครู: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“อีกปัญหาซึ่งเป็นปัญหาของครูนะคือ รู้สึกว่าเวลาเราไปเขาจะบอกกับเราว่างานเยอะ เขียน diary ไม่ได้ คือ เขามีงานอื่นเยอะ เขาก็ทุ่มเทให้กับงานนี้ค่อนข้างน้อย อีกอย่างเขาเข้ามาเขาก็ไม่ได้เสียอะไร เวลาไป workshop ก็ได้กระเป๋า เอกสารความรู้ บางทีเขาก็ทุ่มเทบ้างไม่ทุ่มเทบ้าง สมัครงไว้ก่อนดีกว่า”

(อ.แพรวไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“งานครูเยอะ พอเราเข้าโครงการ เขากำหนดว่าเราต้องเขียนบันทึก ปัญหาก็คือ เราไม่มีเวลาเขียน เวลาอาจารย์เขามาก็จะถาม อาจารย์เขียนบันทึกไหม เราก็จะเฉยๆ ไม่อยากให้อาจารย์เขาดู เพราะว่าเราก็ไม่ได้เขียนสม่ำเสมอ”

(ครู: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“แรกๆที่เข้าไป contact กับครู เรายังไม่ชัด คุณครูเองก็ยังไม่ค่อยชัด”

“มันคนละอย่างกับที่เราทำวิจัยต่างๆ ไปที่เราจะชัดในประเด็นปัญหาของเราแล้วเราค่อยเริ่มทำวิจัย แต่อันนี้เหมือนกับอยู่ในกระบวนการของการหาปัญหาวิจัยก็ได้ มันเป็นเรื่องของสถานการณ์ที่เป็นปัญหาในขณะนั้น เขาเจอปัญหาเกี่ยวกับเด็กแบบนั้นแบบนี้ ก็จะพยายามหาวิธีการ

แก้ปัญหา แก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไร ที่นี้เขาก็มองไม่ออกว่ามันเป็นวิจัยอย่างไร แรกๆเราเองก็มองไม่ออกเหมือนกันว่ามันจะเป็นงานวิจัยอย่างไร เพราะเราก็คิดว่านั่นเป็นงานปกติของครูที่เจอ แล้วเขาก็ต้องแก้ปัญหาธรรมดา แล้วเมื่อจะเขียนเป็นงานวิจัยจะทำอย่างไร”

(อ.แพรไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“เรากลัวว่าจะให้อาจารย์เขาดังที่เขาคาดหวังไม่ได้ เพราะอาจารย์หลายคนที่มีสมัครเข้าร่วมโครงการนี้ต้องการที่จะทำผลงานอาจารย์ 3 เขาคิดว่าถ้าหากเขาทำผลงานวิจัยในชั้นเรียนจากตรงนี้ได้เขาจะใช้ประกอบในการทำอาจารย์ 3 ได้ คือ ครูคิดว่าหลายคนคิดจะทำ แต่ก็ยังไม่เริ่มทำ แต่ก็มีบางคนที่ยังไม่ทำไปแล้วยัง ตรงนี้ทางโครงการก็ไม่ได้หวังกับเราว่าจะต้องทำให้ได้แบบนี้..”

(อ.แพรวา: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“...การที่ออกไปโรงเรียนเนี่ย ต้องยอมรับว่าใหม่ๆนี่จะอึดอัดมาก อึดอัดมากเพราะเราจะมีความรู้สึกว่าครูเขาพูดอะไรเข้าประเด็น เมื่อพูดไม่เข้าประเด็นเยอะ เราก็จะขัด จะมีการอธิบายอะไร อย่างไร เพื่อตะล่อมให้มันเข้าเรื่อง...”

(อ.แพรไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“ครั้งแรกที่เราเข้าไปรู้สึกอึดอัดอยู่เหมือนกัน เพราะรู้สึกว่าเราไปแล้วเราจะไม่บอกวิธีการแก้ปัญหาเขา แต่คุณครูเขาคาดหวังที่เราเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยแล้วเนี่ย เราต้องไปช่วยเขาให้เขาทำงานวิจัยหนึ่งชิ้นให้สำเร็จ เป็นกังวลว่าเอ๊ะเราจะเข้าไปช่วยเหลือให้เขาทำงานวิจัยได้อย่างไร เราก็กลัวว่าเราจะช่วยเขาไม่ได้”

(อ.แพรวา: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

(5) ผลผลิต ผลลัพธ์ คุณค่า และผลกระทบ จากความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

(5.1) ผลผลิต

(5.1.1) ผลงานวิจัยในลักษณะกรณีศึกษาของตนเอง (Case Study) จากการเข้าร่วมโครงการและการรับการอบรมเชิงปฏิบัติการวิจัยปฏิบัติการในโครงการ ทำให้คณะครู ผู้บริหาร และอาจารย์มหาวิทยาลัยได้ผลิตผลงานกรณีศึกษาของตนเองออกมาอย่างหลากหลาย รวมทั้งสิ้น 18 เรื่อง

“ส่วนมากเราจะมุ่งเรื่อง case นี้แหละ งานปกติเราก็ทำปกตินะ ไปเข้าร่วม AR-SEET เราก็จะมุ่งพัฒนางานเฉพาะ case แล้วก็พัฒนาเรื่อง case ของเราไป มันจะเป็นลักษณะงานของเราเลย เป็นการผสมผสานเป็นงานของเรา เป็นลักษณะการพัฒนางานเราไปด้วย คือไม่ได้มีอะไรพิเศษมากมาย เพียงแต่ว่าเราต้องมุ่งสนใจจุดนี้”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 13 ม.ค.48)

ผลงานกรณีศึกษาของอาจารย์มหาวิทยาลัย 2 เรื่อง ได้แก่ 1) กรณีศึกษา: ประสบการณ์ในโครงการ SEET ความคิดที่เปลี่ยนไป และ 2) กรณีศึกษา: Coach อย่างไรถึงจะทำให้ครูทำวิจัยปฏิบัติการได้

(6.2) ผลลัพธ์

(6.2.1) คณะครู ผู้บริหาร ได้รับคำแนะนำ คำปรึกษา เช่น แนวทางในการแก้ปัญหา แนวทางการเขียนกรณีศึกษา จากอาจารย์มหาวิทยาลัย

“รู้สึกว่าคุณครูมีบทบาทมากเลย ถ้าเราทำไป ทำของเราไป โดยไม่มีโค้ช ทำไปตามแนวทางของเราไป พอมีโค้ชปุ๊บ เราก็จะรู้ว่าแนวทางนี้มันไม่ถูกนะ เราคิดไปแบบนี้ลักษณะนี้มันไม่ถูก อาจารย์ก็ช่วยให้เราไปได้ตรงทางได้ เราก็ไม่ต้องไปผิดทาง ทำให้เสียเวลา”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“...ให้แนวทางในการแก้ปัญหา ให้ทางเลือก เราต้องดูหลายๆทางเลือก แล้วเราจะเลือกทางไหนที่ดีที่สุดในการแก้ปัญหของเรา ซึ่งทางเลือกเรานี้โค้ชก็จะไม่บอกว่าถูกหรือผิด เพราะว่ามันเป็นลักษณะในการทำงานของเรา ซึ่งพอตอนหลังโค้ชบอกว่าถ้าเกิดไปแนะนำ ก็จะเป็นเหมือนชี้แนะแนวทาง ชี้นำเกินไป มันไม่ได้เกิดจากความคิดของเรา ไม่ได้เกิดจากวิธีการของเราเอง เราต้องค้นหาเอง”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 13 ม.ค.48)

“อาจารย์ก็จะแนะนำว่า เราต้องดูตัวเองว่าเราจะพัฒนาส่วนไหนของตัวเอง ส่วนไหนยังบกพร่อง เราจะพัฒนาตนเองไปโดยที่มีอาจารย์แนะนำ อย่างนี้คือใหม่ เรามองแบบนี้มันถูกไหม เรามาถูกทางไหม เราก็พยายามไปทบทวน ถ้าเรามองไปทางนี้แล้วเรามีหลักฐานใหม่ มองอย่างนี้มันถูกไหม เราก็กลับมาทบทวน”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“พี่ว่าคินะ เป็นการมาแนะนำเรา บางครั้งเราห่างวิชาการมานานนะ เทคนิคอะไรใหม่ๆพวกนี้เราห่างมานาน พอมีเทคนิคใหม่ๆมีอะไรมาช่วยเหลือ มีอะไรมาแนะนำ ก็ทำให้เราเติมไปมากขึ้น มีกำลังใจ...”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 13 ม.ค.48)

“...เรามีปัญหาอะไร เราก็คุยให้โค้ชฟัง เสนอแนะวิธีการแก้ไข ทำอย่างนี้ดูซิ ทำอย่างนั้นดูซิ โค้ชก็เข้ามารับฟังปัญหาเรา แล้วก็เสนอแนะแนวทางแก้ไขบ้าง แต่ส่วนใหญ่เราก็จะคิดเอง แต่หากเราคิดไม่ได้แล้วสุดความสามารถเราแล้ว โค้ชก็จะเสนอแนะแนวทางอื่นๆ ซึ่งปัญหาของ AR-SEET นี้มันไม่จำเป็นต้องยุติ หมายถึง แก้แล้วอาจจะแก้ไม่ได้ เพียงแต่เรากระทำการแก้ปัญหานั้นหรือเปล่า ใช้วิธีการนั้นหรือเปล่า”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

...ข้าพเจ้าไม่อาจที่จะเล่าเรื่องพฤติกรรมของเด็ก และการปฏิบัติของตัวเองให้โค้ชฟัง แต่ได้รับคำแนะนำว่าให้แก้ที่ตัวครูเองก่อนลองปรับเปลี่ยนวิธีสอน จัดกิจกรรมให้หลากหลาย แล้วให้สังเกตดูว่าเด็กจะมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปหรือไม่อย่างไร แล้วให้จดไว้ในไดอารี่

(จากผลงานกรณีศึกษาของครูขวัญฤตา)

(6.2.2) คณะครู ผู้บริหาร ได้รับกำลังใจในการทำงานของโครงการ

“...อาจารย์ก็ให้กำลังใจ ให้หลายๆอย่าง ให้เยอะเลย...”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 11 ม.ค.48)

“...ท่านก็ไม่ได้บอกว่าผิดนะ ก็ให้กำลังใจว่า ทำอะๆเขียนเพื่อเด็ก และครู...”

(ครูขวัญฤตา: สัมภาษณ์, 13 ม.ค.48)

จากการพบโค้ชแต่ละครั้ง ข้าพเจ้าได้รับกำลังใจและคำแนะนำที่มีประโยชน์มาก...

(จากผลงานกรณีศึกษาของครูขวัญฤตา)

เมื่อได้พบปะกับโค้ชทั้ง 2 ท่าน ยิ่งมั่นใจว่าจะช่วยเหลือเด็กได้...

(จากผลงานกรณีศึกษาของครูที่เข้าร่วมโครงการ)

“...การที่มีคนอื่นมาฟังการทำงานของเขา แล้วก็ชี้ตรงนี้น่าสนใจ ตรงนั้นอย่างไร ซึ่งเป็นจุดที่เขาไม่เคยคิดมาก่อน เขาสามารถอธิบายได้ แต่ไม่รู้ว่าจะอันนี้ก็สามารถเอาไปเขียนได้ เขาอาจจะได้กำลังใจ เพราะว่าเขาคิดว่าเป็นงานธรรมดาที่เขาทำ และก็เห็นว่ามันไม่สามารถนำไปใช้อะไรได้ แต่พอเราไปชี้ ไปคุย ไปให้กำลังใจ เขาก็น่าจะได้ตรงนี้หรือเปล่า...”

(อ.แพรไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

(6.3) คุณค่า

(ก) คุณค่าที่เกิดขึ้นกับครูและผู้บริหาร คือ เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียน การได้เห็นแบบอย่างที่ดีจากอาจารย์มหาวิทยาลัยแล้วนำมาแบบอย่างที่ดีนั้นมาใช้ในการปฏิบัติงาน เห็นคุณค่าของงานวิจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในตัวเองและการพัฒนางาน และได้เกิดการเกื้อกูลกันระหว่างครูและอาจารย์มหาวิทยาลัย

บทเรียนสำคัญที่ได้จากการดำเนินการวิจัยปฏิบัติการครั้งนี้ คือ ปฏิสัมพันธ์ที่ดีและความรู้สึกเป็นมิตรแก่ระหว่างผู้้นเทศกับผู้รับการนิเทศ ซึ่งส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่สามารถสร้างความเข้มแข็งในองค์กร ได้อย่างดียิ่ง

(จากผลงานกรณีศึกษาของผู้ช่วยผู้บริหาร)

“... ได้เพื่อนคู่คิด ร่วมคิด กลุ่มงานร่วมคิด...”

(ครู: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“... ได้เห็นอาจารย์ที่อยู่ในโครงการ SEET ไม่ว่าจะป็นวิทยากร เขาจะมีจิตใจที่ไม่เหมือนครู หรือผู้ให้จากกลุ่มอื่นๆ ผู้ให้ของ SEET เนี่ยเขาจะเย็น เขาจะหนักแน่น สุขุม เขาจะมีแต่สิ่งดีๆให้กับเรา ให้ความรู้ ทัศนคติ แนวคิด อะไรหลายๆอย่าง สัมผัสแล้วรู้สึก อบอุ่น...”

“...พอเราได้ปรับตนเอง เราก็ให้ความเอื้ออาทร ให้ความรัก เหมือนกับที่อาจารย์ให้เรา อาจารย์พูดกับเราดี ใจให้ด้วยใจ แต่ก่อนก็จะเป็นลักษณะนี้อยู่ แต่เดี๋ยวนี้มันอินเข้าไปข้างใน พอระยะหลังเด็กก็จะรู้สึกศรัทธาเรา ไม่จำเป็นต้องถูกบังคับ...”

(ครู: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“อาจารย์ทั้งสองท่านที่มาเป็นที่เลี้ยง มาดูแล ท่านเป็นผู้จุดประกายให้พี่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ใหม่และมีความภาคภูมิใจที่ท่านเองให้พี่คุณค่า รู้จักคุณค่าในตัวเอง”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

...การวิจัยในครั้งนี้ทำให้ได้ผลสรุปบทบาทหน้าที่ที่นำภูมิใจ และเปลี่ยนบทบาทความเป็นครูของตนเอง จากการเป็นครูผู้ทำหน้าที่เพียงเป็นผู้ส่งผ่านความรู้ไป เป็นการฟังและการจัดการให้มากขึ้น ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่มีคุณค่าที่สุดของความเป็นครู

(จากผลงานกรณีศึกษาของครูที่เข้าร่วมโครงการ)

การวิจัยปฏิบัติการในครั้งนี้ เป็นการดำเนินการที่มีคุณค่าต่อการพัฒนาตนเองของข้าพเจ้าอย่างมากคือ มีความรู้ใหม่ที่เกิดขึ้นและสามารถนำไปใช้ได้อย่าง....

(จากผลงานกรณีศึกษาของผู้ช่วยผู้บริหาร)

“คิดว่าลักษณะของการทำวิจัย แบบ AR-SEET นี้จะเป็นลักษณะของการสะสมสะสมจาก case ไปเรื่อยๆมันถึงจะได้ไปถึงจุดนั้นได้ เพราะฉะนั้นเราจะต้องสะสม พยายามที่จะทำ บางครั้งเราอาจจะทำหลายๆกรณีพร้อมกัน จนเกิดเป็นความเชี่ยวชาญของเรา ค่อยจะไปพัฒนาถึงความก้าวหน้าทางวิชาชีพได้ เป็นการสะสมประสบการณ์ไปเรื่อยๆ”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“ครูในโรงเรียนก็ได้ประโยชน์จากเรา คือ เขาได้พัฒนาตนเอง เขาก็จะมี Career path (เส้นทางวิชาชีพ) ที่เขาก็จะรู้สึกว่าเขาจะต้องเติบโตเป็นอาจารย์ 2 อาจารย์ 3 อะไรลักษณะนี้ ซึ่งเขาก็จะต้องขอความรู้จากอาจารย์มหาวิทยาลัย เขาก็จะรู้ว่าเขารู้จักเรา เขามีปัญหานี้เขาจะแก้ อย่างไร อย่างมีกรณีคุณครูท่านหนึ่งจะทำอาจารย์ 3 และเขาต้องการทฤษฎีของคนๆนี้ เราก็ส่งเอกสารนั้น ไปให้เขา คือต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์ซึ่งกันและกัน”

(อ.แพรวา: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

(ข) คุณค่าที่เกิดขึ้นกับอาจารย์มหาวิทยาลัย คือ เกิดคุณค่าในการเชื่อมต่อระหว่างภาคทฤษฎีสู่ปฏิบัติ และเกิดเครือข่ายทางวิชาการระหว่างครูกับอาจารย์มหาวิทยาลัย

“ประโยชน์จากจุดนี้ทำให้อาจารย์มหาวิทยาลัยเข้าใจสภาพบริบทของโรงเรียนในสภาพจริงมากยิ่งขึ้น แล้วก็สามารถนำเอาสภาพจริงมาปรับเข้ากับที่ตนเองสอนได้ เพื่อให้สิ่งที่เราสอนกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงมันไปเป็นเรื่องเดียวกัน”

“อย่างนี้ก็คืออาจารย์มหาวิทยาลัยก็ได้ประโยชน์ แล้วก็ทำให้เรารู้สภาพจริง เวลาเราเรียกให้เขามาอบรมหรือมาทำอะไร เราก็จะรู้ว่าเราควรจะให้เขาประมาณไหน เพราะต่อไปมันควร

จะต้องเป็นอย่างนี้คือตอนนี้มันเป็นเรื่องตรงเดียวกัน เราต้องลงไปสัมผัสกับเขาให้มากกว่านี้ และการเป็นเครือข่ายมันก็จะเกิดขึ้น พอเราทำโครงการนี้เราก็จะารู้จักกัน หากต่อไปคณะมีโครงการอะไร เราก็สามารถที่จะไปหาเขาได้ มันก็จะเป็นการขยายเครือข่าย”

(อ.แพรวา: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

(ค) คุณค่าที่เกิดขึ้นสำหรับความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัย ความร่วมมือที่เกิดขึ้นจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนานักเรียนที่เป็นตัวป้อนจากโรงเรียนมาสู่มหาวิทยาลัย และการพัฒนานักศึกษาครูในสถาบันครูศึกษา

“ความร่วมมือก็จะเป็นประโยชน์ทั้งสองฝ่าย เป้าหมายสุดท้ายจะส่งผลไปที่การศึกษาของประเทศ ถ้าครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน เราต้องยอมรับว่ามหาวิทยาลัยเป็นแหล่งที่จะได้ความรู้ใหม่เร็วกว่าโรงเรียน มันก็เหมือนเป็นการถ่ายโอนความรู้จากมหาวิทยาลัยลงสู่โรงเรียน ถ้าเขาต้องรู้ความรู้นี้ไป แล้วเขาสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ นักเรียนเขาก็น่าจะดี ในเวลาเดียวกันการที่นักเรียนที่เข้ามา ก็จะกลายมาเป็นผลผลิตที่ดีที่เข้ามาเป็นตัวป้อน (Input) ของมหาวิทยาลัย ในเวลาเดียวกันถ้าครูมีความรู้อะไรที่เขาได้มาจากการปฏิบัติงานของเขาจริงๆ ในฐานะของสถาบันฝึกหัดครู เราก็ได้ประโยชน์จากเขาว่าจากที่เขาเข้าไปใช้อย่างนี้ได้ผลหรือไม่ได้ผล เวลาเราเอามาสอนนักศึกษาก็จะรู้ว่าถ้าทฤษฎีว่าไว้อย่างนี้ เมื่อครูนำไปใช้จริงๆแล้วไม่ Work (ไม่ได้ผล) ฉะนั้นหน้าที่ของเราก็คือ ดูว่าทำไมมันไม่ Work หรือถ้านำไปใช้กับเด็กไทยแล้วมันได้ผลดีมาก มันก็จะป้อนองค์ความรู้ที่ถ่ายกันไปถ่ายกันมา เขามีความรู้ในลักษณะการปฏิบัติ เขาได้ลงปฏิบัติกับเด็กนักเรียน เพราะฉะนั้นเวลาเราสอนนักศึกษาว่าเวลาที่จะลงไปสอนที่โรงเรียน ถ้าเราได้รับรู้ตรงนี้และได้เล่าให้นักศึกษาฟังก่อน นักศึกษาเราเวลาลงไปทำงานจะได้ไม่ต้องไปเสียเวลาไปทำผิดๆถูกๆตรงนั้นอีก”

(อ.แพรวา: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

(6.4) ผลกระทบ

(ก) ผลกระทบต่อครู ครูมีการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนมากขึ้น เข้าใจนักเรียนยอมรับนักเรียนมากขึ้น เข้าใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของตนเอง ปรับปรุงพฤติกรรมตนเอง เข้าใจตนเองมากขึ้น

“รู้จักวิธีการเขียน มีการเฝ้าระวังนักเรียน สังเกตพฤติกรรมนักเรียนมากขึ้น เอาใจใส่มากขึ้น ช่วงที่บูมมๆกับ AR-SEET จะพยายามค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นจากนักเรียน ตัวเองก็เฝ้าสังเกตพฤติกรรมต่างๆมากขึ้นเพราะเราต้องหาจุดตรงนั้นของนักเรียนมาเขียน case ใจ”

(ครู: สัมภาษณ์, 13 ม.ค.48)

“...แรกๆจะเข้าใจว่าสิ่งแวดล้อมคือสิ่งที่อยู่รอบๆตัว เรียนรู้แค่สิ่งรอบตัว สุดท้ายเมื่อเราไปสัมผัสตรงนี้แล้ว รู้ว่าสิ่งแวดล้อมที่เราต้องการเรียนในลักษณะของ SEET ก็คือ คุณผลกระทบแล้วเอาผลกระทบนั้นมาแก้ปัญหา แล้วให้เด็กช่วยแก้ ครูมีวิธีการไหนแนะนำเด็ก โดยที่มี

เด็ก ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วม ยกตัวอย่างเช่น เรื่องขยะ เรามีหน้าที่แค่เก็บขยะให้มันสะอาด ไม่ใช่เราต้องให้เด็กเรียนรู้ว่าขยะนั้นต้องนำไปรีไซเคิลอะไรได้บ้าง...”

(ครู: สัมภาษณ์, 13 ม.ค.48)

...ได้ทบทวนพฤติกรรมการสอนของตนเอง และคิดที่จะแก้ไข โดยลดการใช้
อารมณ์การดูตำราว่ากล่าว และการลงโทษ และพูดกับนักเรียนด้วยอารมณ์ปกติ เสียงที่พูดออกมา
น่าจะน่าฟังกว่าการพูดด้วยอารมณ์ บรรยากาศในห้องเรียนอาจจะดีขึ้น...

(จากผลงานกรณีศึกษาของครูที่เข้าร่วมโครงการ)

...ได้สมัครเข้าร่วมโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการกับ SEET ทำให้คิดค้นเกิดแนวคิด
ใหม่ที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนและมองดูตัวเอง ลองใช้คำพูดที่อ่อนหวาน สุภาพ ไกล่ชิด
เด็กให้มากที่สุด โดยคิดว่าเด็กนักเรียนเป็นลูกเป็นหลานของตัวเอง คิดค้นจึงเริ่มคุยกับเด็กใน
ห้องเรียนของคิดค้น ทำความเข้าใจและรับสมัครนักเรียนเป็นอาสาสมัคร...

(จากผลงานกรณีศึกษาของครูที่เข้าร่วมโครงการ)

เมื่อข้าพเจ้ารับรู้ปัญหาเด็ก จึงคิดวิธีการที่จะสร้างความเป็นกัลยาณมิตรให้เกิดขึ้น
ภายในห้องเรียน โดยเปลี่ยนที่ตัวเองก่อน มองปัญหาของเด็กเป็นปัญหาของตนเอง (เอาใจเขามาใส่
ใจเรา) จากเดิมที่เคยคาดหวังอยากให้เด็กมาโรงเรียนทันเวลา โดยใช้วิธีดุ ออกคำสั่ง เปลี่ยนเป็น
วิธีการแสดงความรัก ความเข้าใจ...

(จากผลงานกรณีศึกษาของครูที่เข้าร่วมโครงการ)

สิ่งที่ครูเปลี่ยน เช่น รู้จักสังเกตเด็ก รู้จักจับประเด็นปัญหาอย่างมีเป้าหมาย ได้ฝึก
การเขียนบันทึก เกิดเทคนิคการใช้คำถามเพื่อหาคำตอบอย่างสร้างสรรค์ รู้จักเสริมแรงจูงใจ ให้
ความสำคัญกับนักเรียนทุกคน โดยจัดการเด็กเป็นรายกรณี รับฟังให้ความคิดเด็ก

(จากผลงานกรณีศึกษาของครูที่เข้าร่วมโครงการ)

ข้าพเจ้าเป็นคนใจเย็นขึ้น มีเหตุผล เข้าใจสภาพจิตใจเด็กมากขึ้น เปิดโอกาสให้เด็ก
มีส่วนร่วมในกิจกรรมมาก ให้เขาคิดเอง แก้ปัญหาเอง และลงมือปฏิบัติเอง เมื่อเขาทำได้ก็จะเกิด
ความภาคภูมิใจเหมือนกับข้าพเจ้าที่มีความภูมิใจในตนเองอยู่ในขณะนี้ ยอมรับว่ามีความสุขไม่
เหนื่อยกายเหมือนเมื่อก่อน

(จากผลงานกรณีศึกษาของครูที่เข้าร่วมโครงการ)

(ข) ผลกระทบต่อผู้บริหาร ผู้บริหารเกิดความเข้าใจตนเอง ปรับเปลี่ยนพฤติกรรม
และบริหารงานอย่างมีความสุข

“ตัวผมก็เองก็ได้้นำแนวคิดที่ได้รับมาจากการอบรมบ้าง พูดคุยกับอาจารย์บ้างมา
ใช้ในการปฏิบัติงาน ผลงาน Case นั้นก็เป็นตัวอย่างหนึ่งที่ได้เขียนถ่ายทอดออกมาให้เห็นชัดว่าเรา
ทำอะไรไป ได้ผลอย่างไร มีวิธีอย่างไร”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 14 ม.ค.48)

...ทำให้ได้บริหารงานบุคลากรอย่างมีความสุข มีความสุขุมรอบครอบ สบายใจ ใช้
คุณธรรมคู่การบริหาร ได้ข้อคิด ลดความกังวลใจและความฟุ้งซ่าน...

...ทำให้ข้าพเจ้าเริ่มสบายใจ มีความสุขในการปฏิบัติหน้าที่ จิตใจเบิกบาน ยิ้มแย้ม
แจ่มใส และยินดีร่วมคิดร่วมทำเพิ่มมากขึ้น ....

(จากผลงานกรณีศึกษาของผอ.อำนาจ)

เมื่อข้าพเจ้าก้าวเข้าสู่การเป็นอาสาสมัครนักวิจัย SEET การพบ โค้ชและศึกษา
เอกสารทำให้มีแนวคิดและมุมมองที่มีต่อองค์กรเปลี่ยน ไป .....

(จากผลงานกรณีศึกษาของผู้ช่วยผู้บริหาร)

(ค) ผลกระทบต่อนักเรียน นักเรียนได้รับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่าง
หลากหลายทำให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุข และกล้าแสดงออกมากขึ้นเนื่องจากครูได้
ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้ยอมรับนักเรียนมากขึ้น นอกจากนี้นักเรียนยังให้ความสนใจใน
การรักษาสิ่งแวดล้อม สังเกตเห็นได้จากนักเรียนได้นำเอาแก้วพลาสติกที่เป็นขยะจำนวนมากของ
โรงเรียนมารีไซเคิลเป็นอุปกรณ์การเรียนการสอน

“พอครูเปลี่ยนมันก็ส่งผลไปถึงเด็ก มันเป็นผลที่สะท้อนต่อกัน นักเรียนดี มันก็
สะท้อนถึงตัวครู ครูดีมันก็จะสะท้อนไปที่ตัวนักเรียน เพราะฉะนั้น โครงการนี้ ทำให้ครูเปลี่ยน
พฤติกรรมของตัวเอง ทำให้ครูย้อนคิดถึงการกระทำของตัวเอง จัดกิจกรรมยังไงให้เด็กมันได้เรียนรู้
อย่างมีความหมาย เกิดประโยชน์มากที่สุด ตรงนี้เด็กจะได้รับอานิสงส์จากการเปลี่ยนของครูมาก”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 10 ม.ค.48)

...เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/1 จะเป็นเด็กที่รักสิ่งแวดล้อมมาก เขาเข้าใจที่ว่า
สิ่งแวดล้อมคืออะไร และนำมาใช้มาปฏิบัติให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ปรับพฤติกรรมของเขา
เอง...

(จากผลงานกรณีศึกษาของครูที่เข้าร่วมโครงการ)

จากการสังเกตนักเรียนของครูผู้ให้ข้อมูลหลัก พบว่า นักเรียนมีความสนุกสนานที่
ได้ทำกิจกรรมที่ครูเป็นผู้ออกแบบ ตั้งใจทำกิจกรรม มีความกล้าแสดงออกในการนำเสนอหน้าชั้น
เรียน และกล้าซักถาม

“พอตัวเองเปลี่ยน เด็กของเราก็เปลี่ยนด้วย เขาจะขยันเรียน ตั้งใจเรียนกับเรามาก
ขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็น จัดกิจกรรมอะไรเขาก็จะสนุกไปด้วยกันกับเรา”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

ข้าพเจ้าพอใจและภูมิใจในการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงพฤติกรรมตัวเอง เพราะทำให้
เด็กมีความตระหนักในเรื่องการทำความสะอาดห้องเรียน และรู้จักรับผิดชอบในเรื่องขยะ เมื่อเด็กฯ
มีความรับผิดชอบต่อตนเอง โตขึ้นเด็กฯจะได้เป็นคนดีมีวินัย ไม่เป็นปัญหาของสังคม

(จากผลงานกรณีศึกษาของครูที่เข้าร่วมโครงการ)

...จากการใช้วิธีการปรับเปลี่ยนของตัวครูมีส่วนทำให้ตัวเด็กปรับเปลี่ยนไปในทางที่ดี...

(จากผลงานกรณีศึกษาของครูที่เข้าร่วมโครงการ)

จากการสัมภาษณ์กลุ่มนักเรียนชั้นป.6 กลุ่มหนึ่ง จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นนักเรียนของครูผู้ให้ข้อมูลหลักในประเด็นเกี่ยวกับการสอนของครู สรุปได้ว่า นักเรียนได้รับผลจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครู ทำให้มีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับครูที่สอน กล่าวพูด กล่าวถาม

“อาจารย์สอนดี ไม่ดุ เพื่อนๆนักเรียนในห้องก็จะตั้งใจเรียน ไม่คุยกัน เวลาอาจารย์สอน”

“อาจารย์ไม่ตีครับ แต่จะบอกเหตุผลทำให้นักเรียนกล่าวพูด กล่าวถาม”

“มีอะไรก็กล้าไปพูดกับอาจารย์ ไม่กลัวเพราะว่าเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา”

(นักเรียนชั้นป.6: สัมภาษณ์กลุ่ม, 13 ม.ค.48)

(ง) ผลกระทบต่ออาจารย์มหาวิทยาลัย อาจารย์มหาวิทยาลัยมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง เข้าใจการทำงานของโรงเรียนมากขึ้น เขาใจครูมากขึ้น

“ที่เห็นได้ชัดก็คือ การฟังคน ในที่นี้คือ ฟังนักศึกษา...”

(อ.แพร่ไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“เข้าใจและรู้สึกเห็นใจครูในโรงเรียนว่าเขางานเยอะ หนึ่งชั่วโมงสอนของเขาก็เยอะ งานโรงเรียนในยุคปฏิรูปต้องยอมรับว่าทุกอย่างมันลงโรงเรียนหมด QA เขาก็มี ปฏิรูปการเรียนรู้อันโรงเรียนก็มี ทำหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องงบประมาณ เพราะฉะนั้นก็มีเรื่องที่เขาจะต้องเรียนรู้ใหม่เยอะ นั่นคือเขาก็จะมีงานมากขึ้นกว่าเมื่อก่อนนี้ เราก็เห็นสภาพและก็เข้าใจสภาพจริงแล้วก็รู้สึกว่าเขาต้องทำงาน โดยที่ยังคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่น้อย”

“เราจะเข้าใจสภาพจริงของเขาเป็นอย่างไร เรามีข้อจำกัดแบบนี้ ทำไมเขาทำตามทฤษฎีอะไร ไม่ได้เลย เราก็จะมีความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้มากขึ้น

(อ.แพร่ไหม: สัมภาษณ์, 17 ธ.ค.47)

5.3.5 ลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัย พื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 เป็นแบบกัลยาณมิตร

ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบกัลยาณมิตร มีลักษณะสำคัญ 5 ประการดังนี้ (1) มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน (2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน (3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย (4) มีการทบทวนความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และ (5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย ในการดำเนินงานร่วมกันอาจารย์มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการเข้าไปช่วยเหลือครูให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมี

กระบวนการให้คำแนะนำอย่างเป็นระบบ มีการให้กำลังใจ ให้การยอมรับ และให้ความมั่นใจในการทำงานของครู ลักษณะสำคัญ 5 ประการ มีดังต่อไปนี้

(1) มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน เป้าหมายสำคัญในการวิจัยร่วมกัน คือ การทำวิจัยปฏิบัติการทั้งครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย ดังนั้นกระบวนการให้คำแนะนำจึงมีระบบอย่างชัดเจนว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยต้องเข้าพบครูเมื่อไหร่ อย่างไร

(2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน บทบาทการทำงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยได้ถูกกำหนดจากโครงการเพื่อช่วยให้ครูและผู้บริหารสามารถทำวิจัยปฏิบัติการได้ การเข้าไปช่วยเหลือมีลักษณะเป็นที่เลี้ยงหรือ โค้ช(coach)ให้กับครูและผู้บริหารโรงเรียน ส่วนบทบาทครูและผู้บริหารได้ดำเนินไปตามที่โครงการกำหนดคือ การทำวิจัยปฏิบัติการ

(3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย ครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย ตัวอย่างกิจกรรมคือ การเข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการการทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาตนเอง

(4) มีการทบทวนความสัมพันธ์ร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ กิจกรรมการพบกันของครู ผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัย คือ การพูดคุยปรึกษา นำเสนอปัญหาและหาทางแก้ไข การไปพบครูมีกำหนดระยะเวลาที่แน่นอน ดังนั้นการพบกันจึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ในการทำงานตลอดระยะเวลาที่ได้ทำงานร่วมกัน

(5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย การเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิจัยระหว่างครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยมีลักษณะให้คำแนะนำ ปรึกษา โดยกระบวนการให้คำแนะนำของอาจารย์มหาวิทยาลัยมีลักษณะใช้การสะท้อนความคิดให้กับครูและผู้บริหารในการย้อนคิดถึง การกระทำของตนเอง โดยให้ครูเป็นผู้หาแนวทางการปัญหาด้วยตนเอง

5.3.6 สภาพความรู้ และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัยหลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

(ก) สภาพความรู้ และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนหลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

ครูผู้สอนได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องต่อไปนี้ 1) การทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง 2) การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) ความรู้เกี่ยวกับนักเรียน คือ ความแตกต่างระหว่างนักเรียน และ 4) วิธีสอนแบบโค้ช ซึ่งเป็นความรู้ที่ครูได้นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน

“รู้สึกภูมิใจมากที่เด็กได้เรียนรู้อย่างมีความสุข เด็กได้รับประสบการณ์จริง มีความกระตือรือร้น เด็กได้สัมผัสสิ่งที่จริง แล้วเด็กก็จะมีผลออกมา เวลาบรรยายสิ่งที่ไปพบเห็น เด็กสามารถที่จะรายงานได้ ถึงแม้จะยังเขียนหนังสือไม่ได้ แต่ใช้การวาดภาพแทนเป็น

สื่อ แล้วก็กล้าพูดกล้าแสดงออกในการมารายงานหน้าชั้นในสิ่งที่ตนเองไปพบเห็น แล้วเด็กได้ทำงานเป็นกลุ่ม แบ่งหน้าที่กันทำ ได้เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม มีความสามัคคี มีความเป็นระเบียบ ภูมิใจที่สุด คือ ที่ได้ให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเองและยึดเด็กเป็นศูนย์กลาง”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“ได้รับประสบการณ์จากการเข้ารับการอบรมบ้าง จากการเข้าร่วมโครงการ SEET บ้างหลายๆครั้ง จากการเขียนวิจัยสั้นๆง่ายๆ เขียนรายงานผลพฤติกรรมของนักเรียน การแก้ปัญหา พฤติกรรมในชั้นเรียนก็เอามารวมๆกัน แล้วก็มาสร้างความตระหนัก สร้างการปรับปรุงตัวเอง”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“ได้แนวทางการสอนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ แล้วก็การเขียน case ตรงนั้น ซึ่งทำให้เราเข้าใจตัวเราเองมากขึ้น สนใจที่จะจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้เรียนรู้มากขึ้น ตรงนี้ที่พี่ว่าพี่ได้ นะ”

“แก้ปัญหาไปที่ละเรื่อง ทีละอย่าง พอเราดูจุดนี้มันมีปัญหา เราก็แก้ไขทีละอันๆ แล้วก็ดูผลที่เกิดขึ้น พอมันดีขึ้นก็สรุปว่า เราได้แก้ไขปัญหานี้จบ จากนั้นก็ดึงปัญหาใหม่อื่นๆเข้ามา แก้ไขต่อไป”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 11 ม.ค.48)

“ลักษณะการเป็น โค้ชที่ดี อาจารย์ก็ให้กำลังใจ ให้คำแนะนำให้อะไรหลายๆอย่างที่ เราคิดไม่ถึงว่าการเป็นครูในลักษณะนี้ จะทำให้เด็กมีความคิดเป็นของตนเอง คือเป็นอีกแนวทางหนึ่ง นอกจากที่เราเคยสอนเด็ก ซึ่งเป็นเด็กประถมที่ต้องบอกต้องสอน แต่ถ้าเราบอกอ้อมๆเด็กจะทำได้ไม่เป็น เด็กประถมต้องบอกตรงๆว่าต้องทำอย่างนี้นะๆ แต่แนวทางของโค้ชก็จะทำให้เรารู้ว่าใน ลักษณะนี้เป็นการเรียนรู้อีกแบบหนึ่ง เป็นการเรียนการสอนที่ดี ไม่ใช่ต้องบอกอย่างเดียว”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 11 ม.ค.48)

“ลักษณะที่ทาง โค้ชบอกก็จะเป็นลักษณะของการทำโครงการ ถ้าเกิดว่าให้เด็กทำโครงการ ให้เด็กคิดเอง แล้วคิดเรื่องเองทำเรื่องเอง เราก็ค่อยๆตะล่อมว่าทำเรื่องอย่างนี้น้อยๆนั่นดี ใหม่ อย่างนี้ดี ใหม่ ลักษณะการสอนที่ได้มาจากโค้ชก็จะเป็นลักษณะ โครงการ ทำอย่างนี้นะเขามีปัญหาอะไร เธอจะอย่างไร คือเราไม่ได้บอกว่าเธอทำเรื่องนี้นะ เด็กก็จะคิดของเขาเองทำของเขาเอง”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 11 ม.ค.48)

“ได้ความรู้เยอะนะ เพราะ โครงการ SEET ทำให้เราเป็นคนที่มีลักษณะตาโต หูกาง ทำให้เราพัฒนาตนเองดีขึ้น มากขึ้น หันกลับมาดูการเรียนการสอนของเราเป็นอย่างไร มันมีผลกับเด็กอย่างไร มันพัฒนาไปขนาดไหน ทำให้เรามองให้ถึงเด็กมากขึ้น การเรียนการสอนที่มีความหมาย เราจะมองต่างจากเดิมได้เยอะขึ้น ในเรื่องของการสอนให้เด็กนั้นสำคัญที่สุด”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 11 ม.ค.48)

“ได้แนวคิดเกี่ยวกับเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคลว่าเด็กเราความสามารถไม่เท่ากัน เวลาสอนก็จะเข้าใจในจุดนี้มากขึ้น ยอมรับเด็กมากขึ้น ที่ชัดเจนคือตอนที่ทำวิจัย ตอนที่เราจะแก้ปัญหาเด็กคนไหน เราก็จะรู้ว่าควรใช้วิธีใด เพราะเราเข้าใจเขาตรงนั้นแล้ว”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 11 ม.ค.48)

ครูผู้สอนได้เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในแต่ละด้านดังต่อไปนี้ 1) ด้านการเรียนการสอนมีลักษณะได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอน ใช้วิธีสอนที่หลากหลาย และสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) ด้านการทำวิจัยมีลักษณะได้ทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง โดยเริ่มแก้ปัญหาจากจุดเล็กๆ 3) การพัฒนาตนเองมีลักษณะได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง 4) การพัฒนานักเรียน มีลักษณะสามารถแก้ปัญหานักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยอาศัยการวิจัยเป็นเครื่องมือช่วย

1) ครูผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอน ใช้วิธีสอนที่หลากหลายขึ้น เช่น การสอนแบบบูรณาการ การลงมือปฏิบัติจริง และสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้

จากการสังเกตการเรียนการสอนของครูขวัญใจพบว่า ครูได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ให้นักเรียนทำกิจกรรมด้วยตนเอง โดยมีกระบวนการตั้งแต่การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่บทเรียน การดำเนินกิจกรรมโดยได้แบ่งกลุ่มนักเรียนออกเป็นกลุ่มละประมาณ 6-7 คน แล้วให้นักเรียนเดินสำรวจสิ่งต่างๆที่อยู่รอบๆโรงเรียน จากนั้นให้นำมาเขียนสิ่งต่างๆที่ไปพบเห็น หากนักเรียนไม่ทราบให้วาดภาพประกอบ แล้วให้นักเรียนแต่ละกลุ่มออกมานำเสนอผลงาน เป็นกิจกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญของครูขวัญใจ

“ก่อนจะจัดกิจกรรมก็จะมีการนำเข้าสู่บทเรียน เด็กเขาจะมีการเตรียมพร้อมจะไม่นั่งอยู่เฉยๆ ทุกคนจะให้ความร่วมมือดี มีความกระตือรือร้นที่อยากจะเรียนว่าครูจะให้ทำอะไร จาก การสังเกตการเรียนในวันนี้จะไม่เห็นเด็กที่เกเร จะไม่มีเด็กก้าวร้าว ทุกคนพร้อมใจที่จะปฏิบัติกิจกรรมนี้ ตามที่ที่ประเมิน เขาจะรอว่าต่อไปจะเป็นอะไร ต่อไปจะเป็นอะไร”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“...เราจะต้องมาพิจารณาตรงนี้อีกทีหนึ่งนะว่า แต่ละกลุ่มจะมีความสามารถไม่เหมือนกัน กลุ่มหนึ่งได้เด็กที่เก่งๆ อีกกลุ่มหนึ่งมีเด็กเก่งอยู่คนเดียว หรืออีกกลุ่มไม่มีคนเก่งเลย จะมีกลุ่มช้า กลุ่มเร็ว กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง แล้วก็กลุ่มอ่อน พี่คิดว่าวันต่อไปพี่ก็จะสลับกลุ่ม จัดกลุ่มใหม่ ให้เด็กได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปรีक्षा คุณนิสัยใจคอซึ่งกันและกัน จะทำให้เกิดความสามัคคี แล้วเด็กก็จะเกิดความผูกพันกัน ไม่ชิงดีชิงเด่นกัน ไม่ก้าวร้าว ไม่แก่งแย่งกัน”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“ชอบเรียนแบบนี้ ที่ครูให้ออกไปเรียนนอกห้อง แล้วก็เดินไปคูในโรงเรียน แล้วก็มาเขียน มาพูดกับเพื่อนๆ”

(นักเรียน: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“ครูพาร้องเพลง เล่นเกมส์ สนุกดีเรียนกับคุณครูแม่หมี (ชื่อที่นักเรียนเรียกครูขวัญตา)”

(นักเรียน: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

จากการสังเกตการเรียนการสอนของครูขวัญใจพบว่า ครูได้นำเอาความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอนแบบโค้ชมาใช้กับนักเรียนในกิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนนั้นได้ทำให้พฤติกรรมการสอนของครูขวัญใจเปลี่ยนไปจากเดิม คือ ใจดีขึ้น ยอมรับนักเรียนมากขึ้น ฟังนักเรียนมากขึ้น และขณะสอนครูขวัญใจพยายามไม่บอกคำตอบกับนักเรียน แต่ได้เสนอแนะแนวทางให้นักเรียน และมีความอดทนในการรอฟังคำตอบจากนักเรียน

“ก็ได้ยินเด็กพูดเหมือนกันนะว่าครูใจดีขึ้น ปกติครูก็จะโหดนะ แต่ก่อนจะตื่นเด็กที่ไม่ทำงาน ตอนหลังก็จะเริ่มไม่ใช้ไม้เรียวแล้ว เริ่มที่จะไม่เคียดในชั่วโมงที่สอน ปกติครูคณิตศาสตร์ก็จะโหดเด็กมันถึงจะกลัว ในลักษณะการเรียนการสอนเราก็พยายามที่จะช่วยเด็กมากขึ้น ทำอะไรที่มันเป็นกัลยาณมิตรที่ดีกับนักเรียน”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 11 ม.ค.48)

“อาจารย์ใจดีเวลาสอน ไม่ดุ จะเข้าใจนักเรียน”

(นักเรียน: สัมภาษณ์, 11 ม.ค.48)

“อาจารย์เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาของห้องเราด้วย อาจารย์จะสอนแบบให้เราเข้าใจ แล้วก็ถามว่าทำอย่างไรถึงได้แบบนี้อะไรอย่างนี้ แล้วอาจารย์จะใจดีเวลาสอน”

(นักเรียน: สัมภาษณ์, 11 ม.ค.48)

2) ครูผู้สอนสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง โดยเริ่มแก้ปัญหาจากจุดเล็กๆ

“พอเข้าร่วม โครงการ ท่านอาจารย์ที่ท่านมาเป็นพี่เลี้ยงก็มาให้คำแนะนำ พี่ก็ได้คำแนะนำจากท่านอาจารย์มาเป็นแนวทางปฏิบัติ พี่ก็ทำในห้องของตนเองก่อน มาบอก มาปลุกฝังมาแนะนำ ซึ่แนะนำให้เด็กรู้ว่าขยะมันมีประโยชน์ มันมีโทษอย่างไร บอกเด็กว่า ถ้าห้องเรียนรกสกปรกมันจะนำอยู่ไหม พี่ก็จะพูดอย่างนี้ละ แล้วหนูทิ้งทุกๆวันแล้วหนูไม่ยอมเก็บ มันก็จะสุขุมจะกองท่วมหัว”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“ก็ได้มารณรงค์เรื่องขยะภายในห้องเรียน ที่จริงปัญหาเรื่องขยะไม่ได้อยู่เฉพาะในห้องเรียนอย่างเดียว มันอยู่ข้างนอกห้องด้วยในบริเวณโรงเรียนจะมีขยะทุกวัน ไม่ทราบว่ามันมาอย่างไร ทั้งๆที่มีถังขยะอยู่ จะมีสาเหตุมาจากเด็กไม่มีความรับผิดชอบ หรือเด็กไม่มีความรู้ ความ

ตระหนักในเรื่องของการกำจัดขยะ หรืออาจจะมาจากการปลูกฝังจากที่บ้านก็มีส่วน จากครูประจำชั้นก็อาจจะมีส่วน เด็กมันต้องย่ำคิดย่ำทำ พี่ก็เลยอยากจะแก้ปัญหาเรื่องนี้ ก่อนที่จะไปแก้ปัญหาข้างนอก ขอแก้ภายในห้องเรียนตนเองให้ได้ก่อน”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“พี่ก็มาพัฒนางานของตนเองมากขึ้น ว่างานตรงนี้เรามีจุดบกพร่องตรงไหน เราก็พัฒนาไปเรื่อยๆ แต่ก่อนเราอาจไม่สนใจ ว่าจุดเล็กจุดน้อยของเราที่บกพร่องนั้นอยู่ตรงไหน พอเข้ามาในโครงการแล้วทำให้มองข้อบกพร่องมากขึ้น ปรับตรงไหนมันถึงจะดีขึ้น”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 11 ม.ค.48)

3) ครูผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองไปในทางที่ดีขึ้น เช่น ขอมรับนักเรียนมากขึ้น ใจเย็นขึ้น อารมณ์ดี มองโลกในแง่ดี รับฟังความคิดเห็นของนักเรียนและเพื่อนครู เป็นกัลยาณมิตรกับผู้อื่น

จากการสังเกตสัมพันธภาพระหว่างครูขวัญตากับเพื่อนครู พบว่า มีการพูดคุยกับเพื่อนครูแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการทำงาน โดยเฉพาะช่วงพักกลางวันจะมีเพื่อนครูแวะมาพูดคุยกับครูขวัญตาเป็นประจำ เพราะครูขวัญตาจะเตรียมข้าวมารับประทานที่ห้องเรียนเนื่องจากครูขวัญตาได้รับประทานอาหารมังสวิรัตมาเป็นระยะเวลาหลายปี และผลจากการปรับเปลี่ยนตรงนี้เป็นจุดที่ครูขวัญตามองว่าทำให้เพื่อนครูอยากเข้ามาพูดคุยด้วย

“หลังจากที่ผ่าน โครงการมาจะเป็นคนที่อารมณ์เย็นขึ้นจะเป็นคนที่กล้าแสดงออก กล้าที่จะพูด กล้าที่จะคุย กล้าที่จะถาม เป็นไงสบายดีไหม สวัสดีปีใหม่ สวัสดีอะไรก็จะคุยกันไป แล้วก็ถามสารทุกข์สุกดิบกัน บางคนก็มีปัญหาคุยกับเรา ให้เราแก้ให้ แล้วบางคนก็มีขนมมีอะไร ก็จะมาแบ่งกันกิน จะเป็นคนยิ้มแย้มแจ่มใส ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมตนเอง จะเป็นคนอารมณ์ดี จะมองโลกในแง่ดีขึ้น มองไปทางไหนก็มีแต่ความสุข แล้วก็จิตใจที่จะดูแลตนเอง ทำให้ตัวเองดีขึ้น ปรับบุคลิกตนเอง เราจิตใจดีใบน้ำเราก็ดี หน้าตาเราก็แสดงออกมาดี มีมิตรมากขึ้น ใครๆก็อยากเข้ามาคุยด้วย ลดความจนเจียว ความก้าวร้าวลงมาก แล้วก็ไม่เก็บตัวเหมือนเดิม ถ้ามาสังเกต ตอนพักเที่ยงห้องพี่จะเต็มไปด้วยเพื่อนครู บางคนก็จะแวะมาทานข้าวด้วย บางคนก็จะแวะเอาผลไม้มาให้ บางคนก็แวะมาอ่านหนังสือพิมพ์ พักเที่ยง บางคนก็จะมาคุยสารทุกข์สุกดิบ”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“จะสนิทกับพี่ขวัญตา มีอะไรก็มาพูดคุยด้วย เพราะคุยกับแกแล้วสบายใจ รับฟังทุกปัญหา”

(ครู: สัมภาษณ์, 13 ม.ค.48)

“พี่ก็เลยกลับมาคิด สาเหตุมันต้องมาจากตัวเรา เราใช้อารมณ์กับเด็กมากไปหรือเปล่า เราก็ต้องใจเย็นขึ้น ก็พูดกับเขาดีๆนะว่า ถ้าหนูไม่ช่วยคุณครูนะห้องเรียนเราก็จะสกปรก ชงแค้นมันเป็นสิ่งลึกลับของอะไร เราก็อธิบายบอกเขาไป ถ้าหากเราทำห้องของเราไม่สะอาด ชงแค้นไม่

ขึ้น แสดงว่าห้องเราสกปรกห้องเดียว พี่จะพูดอย่างนี้ พี่ก็ทำอย่างนี้ แบ่งโซน มันมี 3 แถว กลุ่มแถวนี้ หัวหน้าคนนี้รับผิดชอบ กลุ่มที่เป็นหัวหน้า ให้รับผิดชอบตลอดเวลาเรียน พูดกับเขาดีๆ แล้วก็ยิ้มแย้มแจ่มใส เขาก็จะชอบ แล้วก็ให้การชมเชย แต่ไม่ได้ให้อามิสสินจ้างอื่นๆ ไม่ได้ให้ขนม หรือให้เงินทอง ก็บอกนักเรียนว่า ห้องเรียนสะอาดแล้วหนูเรียนสบายไหมลูก แต่ครูต้องปรับตัวเองนะ บนโต๊ะก็จะจัดให้เรียบร้อย ไม่ให้เกะกะ กินอะไรก็ทิ้งให้เป็นที่ ทำเป็นตัวอย่างให้เด็กดู ก็สังเกตพฤติกรรมมาหลายๆ สัปดาห์ จากตอนนั้นเด็กให้ความร่วมมือดีไม่ต่อต้านเรา ห้องเรียนก็สะอาดขึ้น ราววลตรงแดงก็ได้”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

ผลจากการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนทำให้ครูขวัญใจเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง ดังนี้ 1) ใจเย็นมากขึ้น รู้จักคิดที่จะระงับอารมณ์ของตนเอง เพื่อไม่ให้แสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น คำว่ากล่าว หรือการลงโทษนักเรียน 2) สังเกตพฤติกรรมและการแสดงออกของนักเรียนมากขึ้น และพยายามคิดหาเหตุผลว่าทำไมนักเรียนจึงแสดงพฤติกรรมเช่นนั้นออกมา 3) ยอมรับข้อความที่กล่าวว่า “นักเรียนมีความแตกต่างระหว่างบุคคล” นั้นเป็นจริง และ 4) คิดและรู้จักหาวิธีการต่างๆ ที่จะทำให้พฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

(ครูขวัญใจ: วิเคราะห์เอกสาร, 14 ม.ค.48)

ผลการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเกี่ยวกับการเสริมสร้างวินัยให้กับนักเรียนยังทำให้ครูขวัญใจเกิดความรู้สำหรับตนเองและครูคนอื่นๆ ในการปฏิบัติตัวต่อนักเรียนเพื่อเสริมสร้างวินัยให้กับนักเรียน คือ ครูต้องใช้ความอดทนมากขึ้น ใจเย็น ลดการว่ากล่าวตักเตือนลง สนใจผลที่เกิดขึ้นกับนักเรียนและปฏิกิริยาการตอบสนองจากนักเรียนมากขึ้น สนใจการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนมากขึ้น และยอมรับฟังความคิดของนักเรียนมากขึ้นด้วย

“เรื่องที่เปลี่ยนไปบ้างคือ เป็นกัลยาณมิตรที่ดีกับเพื่อนครูด้วยกัน กับนักเรียน ปกติเราอาจจะสนใจเรื่องงานมองข้ามการพูดคุยกันแบบกัลยาณมิตร ตอนหลังๆ เราก็จะเริ่มมองในส่วนนี้ว่ามันสำคัญ แต่ก่อนเราก็เป็นลักษณะงานมาก่อน อะไรลักษณะนั้น อื่นๆ ก็เอาไว้ทีหลัง มาหลังๆ ก็เริ่มเป็นกัลยาณมิตรที่ดีกับคนอื่น”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 11 ม.ค.48)

4) ครูผู้สอนสามารถแก้ปัญหานักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายเช่น การปฏิบัติเป็นแบบอย่าง การใช้วิธีการแก้ปัญหาแบบต่างๆ แล้วรอคอยผล โดยอาศัยการวิจัยเป็นเครื่องมือช่วย

“พี่กลับมาคิดว่าก่อนที่เราจะไปสอนเด็ก เราจะต้องมาทำตัวเราเองก่อน มาปรับปรุงตัวเราเองก่อน มาจัดโต๊ะตัวเองให้มันสะอาด แล้วก็ให้เด็กนักเรียนมีส่วนร่วมด้วย พี่ทำแบบนี้ก็ให้เด็กมีส่วนร่วมด้วย แล้วก็จัดหนังสือของเขาให้เป็นระเบียบ วิชาที่อยู่ตรงนี้นะ วิชาอื่น

อยู่ตรงนั้นนะ เราก็บอกไป พอออกจากโต๊ะครูก็มาโต๊ะนักเรียน แล้วก็ตามห้อง ตามมุม ตามอะไร คือครูพาทำก่อนเป็นตัวอย่าง แม้แต่กวาดห้อง เก็บเศษกระดาษครูก็ทำ มือครูด้านหมดแล้ว”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

“ตัวอย่างเช่น ที่บอกว่าเด็กทิ้งขยะ หลังห้องเรามีขยะ ทำไมไม่ทิ้งลงในถังขยะ ตอนแรกเราก็ใช้วิธีการอบรมมันก็ไม่ดีขึ้น ตอนหลังก็ใช้วิธีใหม่โดยการใช้วิธีการลงโทษ หรือใช้วิธีการจดชื่อ มันก็ดีขึ้น เราก็ดูผลที่เกิดขึ้น บางครั้งเราใช้วิธีหนึ่งลงไป เด็กก็จะมีปฏิกิริยาโต้ตอบกับเราไปอีกอย่างหนึ่งนะ ปัญหาที่จะเกิดขึ้นจากตัวเด็กบ้าง จากครูบ้างอะไรอย่างนี้”

(ครูขวัญใจ: สัมภาษณ์, 11 ม.ค.48)

ผู้บริหารได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องต่อไปนี้ 1) การทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะ การเขียนกรณีศึกษาตนเอง และ2) การบริหารเวลา ซึ่งเป็นความรู้ที่ผู้บริหารได้นำไปใช้ในการ ปฏิบัติงาน

“ตอนแรกผมทำเรื่องค้างคาว ก็เขียนตามที่ไปอบรมมารายงานให้คนอ่านเข้าใจว่า เราทำอะไร เกิดอะไร ได้ผลอย่างไร พอตอนก็เป็นเรื่องการบริหารเวลา สิ่งที่ได้ตรงนี้ก็ได้รับความรู้ ใหม่เกี่ยวกับการเขียนเคส จากการอบรมแล้วก็จากโค้ช”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 14 ม.ค.48)

“ถ้ามองเฉพาะ โครงการ AR – SEET ก็ได้รู้ถึงรูปแบบการเขียนกรณีศึกษาที่ชัดเจนว่าจะเขียนแล้วสื่อให้คนเขาอ่านแล้วนำไปใช้ได้อย่างไร สำคัญๆที่มันจะต้องมีคือ มีปัญหาอะไร แก้ปัญหาอย่างไร แล้วสรุปอย่างไร แล้วก็เขียนออกมาให้มันเรียงร้อย”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 10 ม.ค.48)

“case ที่เราเขียนมันสามารถสะท้อนการทำงานของตัวเราเองได้ ซึ่งตรงนี้มันยังสามารถนำมาเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาการปฏิบัติงานของเราได้ด้วย เพราะเราจะรู้ว่าเรามีข้อบกพร่องตรงไหน จากจุดเล็กๆที่เราสนใจตรงนี้ มันสะท้อนออกมาได้ นี่ก็คือสิ่งที่ได้เรียนรู้จากการเขียน case”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 10 ม.ค.48)

การเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการการวิจัยปฏิบัติการในโครงการ SEET ครั้งที่ 3 ทำให้ผอ.อำนาจเกิดความคิดในการบริหารเวลาในการทำงานให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุด

ในวันที่ 14 ธันวาคม 2546 ข้าพเจ้าได้เข้าร่วมประชุมปฏิบัติการการวิจัยปฏิบัติการในโครงการ SEET ครั้งที่ 3 ณ ห้องประชุมศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัย BU ผลจากการประชุมทำให้ข้าพเจ้าได้รับข้อคิด ข้อเสนอแนะ และตั้งโจทย์ปัญหาว่า จะบริหาร โครงการ SEET ให้สำเร็จและเกิดผลตามวัตถุประสงค์เมื่อสิ้นสุดโครงการได้อย่างไร เมื่อนำปัญหาและคำถามดังกล่าวมาปรึกษาหารือกับคณะครู ก็ได้รับการบ่นว่าไม่มีเวลาเพียงพอ งานและภารกิจมากไป ร่างกายรับไม่ไหว ไม่ทราบจะทำอะไรก่อน ไหนจะงานการเรียนการสอน งานนโยบาย งานโครงการ งานธุรการ

จัดเวลาไม่ถูก ขาดความสนใจและความร่วมมือที่จะทำกิจกรรม โครงการ SEET ให้ปรากฏชัดแจ้ง จึงเป็นปัญหาค้างคาใจของข้าพเจ้าในช่วงระยะหนึ่งว่า จะต้องหาแนวทางแก้ไขอย่างไรบ้าง

(จากผลงานกรณีศึกษาของผอ.อานาจ)

“ตอนที่ไปประชุมวิจัยเชิงปฏิบัติการที่มหาวิทยาลัย BU ที่อาจารย์เขาจัดที่นั่นนะ ผมก็เกิดแนวความคิดว่าจะบริหาร โครงการ SEET ให้สำเร็จได้อย่างไร เมื่อมองดูแล้ว งานของครูที่โรงเรียนก็เยอะ งานต่างๆที่โรงเรียนต้องทำก็เยอะ จะทำอย่างไร ผมก็มองดูแล้ว เอ๊ะเรื่องเวลานี้เป็นเรื่องสำคัญ หากเราบริหารเวลาได้ดีแล้วงานก็จะสำเร็จ ก็เกิดแนวคิดตรงนี้ขึ้น”

(ผอ.อานาจ: สัมภาษณ์, 10 ม.ค.48)

ผู้บริหารได้มีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในด้านต่างๆดังนี้ 1) การทำวิจัย มีลักษณะสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเองได้ และ2) การบริหารงาน มีลักษณะได้บริหารเวลาให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานของตนเอง เช่น การพบปะนักเรียน นิเทศเยี่ยมเยียนครู ประชุมปรึกษาครูเพื่อติดตามความก้าวหน้าของงาน

ผอ.อานาจ มีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานของตนเองหลังจากการทำวิจัยปฏิบัติการ โดยให้ความสำคัญกับเวลาในการทำงานมากขึ้น ได้แก่ การพบปะนักเรียน การใช้เวลาในการนิเทศเยี่ยมเยียนครู และการประชุมปรึกษาหารืออย่างไม่เป็นทางการเพื่อติดตามความก้าวหน้าของงาน

“ผมยังคงเน้นเรื่องเวลาเป็นสำคัญอยู่ เพราะหากเราบริหารเวลาได้ดี งานก็จะได้เยอะ แล้วก็มีเวลาในการตรวจสอบงานด้วย อีกเรื่องคือ การคุยกัน คุยกันบ่อยๆถามเป็นไง งานถึงไหนแล้ว โดยไม่ต้องเป็นทางการมาก ตรงนี้ก็เปลี่ยนไปเยอะ เราให้ความสำคัญกับตนเองกับคณะครูมากขึ้น ส่วนนักเรียนในช่วงเช้าก็มีการเดินดูความเรียบร้อย ทักทาย เป็นไง มีปัญหาอะไรไหม ผมว่าตรงนี้มีผมเยอะขึ้นนะ คือเราไม่ต้องรอรับทราบผล จากรายงานอัน โน้น อันนี้ บางทีมันก็ได้ข้อมูลจากสิ่งเล็กๆน้อยๆพวกนี้มาใช้ในการบริหารงานก็มี”

(ผอ.อานาจ: สัมภาษณ์, 10 ม.ค.48)

“ผอ.เขาก็เปลี่ยนแปลงตัวเองเหมือนกัน มานิเทศห้องเรียนบ่อยขึ้น พูดคุยกับครูเยอะขึ้นกว่าเมื่อก่อน เดินดูแถวนักเรียนตอนเช้า พบปะพูดคุยเยอะขึ้น เข้าอบรมด้วยกัน ผอ.เขาก็ไปด้วยกันกับพวกพี่ตลอดนะ ก็เห็นว่าผอ.เขาก็เปลี่ยนพฤติกรรมของตัวเอง”

(ครู: สัมภาษณ์, 13 ม.ค.48)

“ที่อยู่ฝ่ายความสัมพันธ์กับชุมชน ก็ได้พูดคุยกับผอ. เวลาทำอะไร โรงเรียนจะมีกิจกรรมอะไร ก็ต้องปรึกษาผอ.ก่อน ก็คุยกันธรรมดาแหละ เราก็รับฟัง แล้วก็เอามาปฏิบัติ”

(ครู: สัมภาษณ์, 13 ม.ค.48)

ผลจากการวิเคราะห์เอกสารของผอ.อำนาจ พบว่า ผอ.ได้นำความคิดการบริหารเวลามาสู่การปฏิบัติงานเพื่อผลักดันให้การดำเนินงานของโรงเรียนในการเข้าร่วมโครงการ SEET ประสบความสำเร็จ ดังนี้ 1) เป็นผู้นำและตัวอย่างให้กับคณะครูในการบริหารเวลา 2) สร้างความเข้าใจกับคณะครูในการมาปฏิบัติราชการ 3) วางแผนจัดกิจกรรมที่จะต้องทำในแต่ละวันให้ได้อย่างน้อย 10 กิจกรรม 4) ชี้แจงการจัดกิจกรรมโครงการ SEET ให้ถือเป็นงานประจำที่ครูต้องทำเป็นปกติ 5) กำหนดการประชุมคณะวิจัยเชิงปฏิบัติการในโครงการ SEET ทุกวันศุกร์ของสัปดาห์ 6) กำหนดแนวปฏิบัติของโครงการ SEET ในระเบียบวาระการประชุมครูทุกเดือน 7) พบปะนักเรียนในห้องเรียนและกิจกรรมหน้าเสาธง 8) เขียนบทความในจดหมายข่าว 9) กำหนดโครงการ SEET ในแผนปฏิบัติการประจำปี 2547 10) วิเคราะห์งานเร่งด่วน งานสำคัญ ในการปฏิบัติก่อน 11) จัดเวลานิเทศภายใน ตรวจสอบห้องเรียน นำคณะครูไปทัศนศึกษา ศึกษานอกสถานที่ ให้คณะครูเข้ารับการอบรมสัมมนาที่หน่วยงานอื่นกำหนด ให้กำลังใจ พยายามปรับปรุงตัวจนเป็นนิสัย ใช้กระบวนการ PDCA ผู้บริหารจะอยู่ประจำโรงเรียน หากจะไปราชการต้องแจ้งคณะครูทราบ ใช้เทคนิคการบริหาร เช่น การฟัง การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา ตั้งสติ ฝึกสมาธิ และมีคุณธรรม 12) จัดตั้งชมรมรักษ์สิ่งแวดล้อมของนักเรียน 13) จัดเวลาศึกษาคณะครูเป็นรายบุคคลเกี่ยวกับการบริหารเวลาของแต่ละคน 14) ร่วมปรึกษาหารือกับศึกษานิเทศก์ และเจ้าหน้าที่ของศูนย์พัฒนาชนบทผสมผสานบ้านไผ่ (PDA) เพื่อกำหนดกิจกรรม SEET ในแต่ละเดือน และจัดนิทรรศการ

“ช่วงนั้นก็มึนค้ประชุมครูที่เข้าร่วมมาคุยกันเรื่องการดำเนินงาน ทำถึงไหนแล้ว เป็นอย่างไร ดิดขัดตรงไหน ไม่เข้าใจอะไร ก็จะมาช่วยกันดู ช่วยกันถาม มันก็เกิดภาพของการปฏิบัติงานที่ครูกับผู้บริหาร ได้มีความสัมพันธ์กันมากขึ้น เพราะผมก็ต้องการที่มีส่วนร่วมในการทำในการคิด ในการพัฒนาร่วมกับครู ให้มากที่สุด”

“พอเราปฏิบัติบ่อยเข้ามันก็เริ่มเป็นนิสัย มาโรงเรียนก็จะมาเข้าให้ครูเขาเห็นเป็นตัวอย่าง ตอนนั้นผมก็ยังทำเหมือนเดิมนะหลายอย่าง อย่างตอนเย็นบางครั้งก็มาเดินแอโรบิกกับครูเขาอยู่ มันเป็นส่วนหนึ่งจากตอนที่เราเข้าโครงการ”

(ผอ.อำนาจ: สัมภาษณ์, 10 ม.ค.48)

“...ลักษณะของเขาในรอบแรกจะเป็นเหมือนผู้บริหารแล้วสั่งการ แต่พอเข้าโครงการทำงานไปด้วยกันสักพัก เขาจะเปลี่ยนบทบาทจากผู้บริหารมาเป็นสมาชิกคนหนึ่ง ฉะนั้นเขาก็พบว่าครูในโรงเรียนให้การยอมรับเขามากขึ้นในลักษณะผู้ร่วมงานมากกว่าผู้บริหาร เขาก็ค้นพบว่าเขาประสบความสำเร็จในการพูดคุยกับครูในการที่จะแนะนำ...”

(อ.แพร่ไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“ตอนที่เข้าร่วมโครงการ ผอ.ก็ไปร่วมทุกครั้ง จะถามเป็นไบบ้าง มีอะไรให้โค้ชดูไหม แล้วก็มึนค้ประชุมครู AR-SEET ทุกวันศุกร์ พุดคุยกัน...”

(ครู: สัมภาษณ์, 13 ม.ค.48)

“ตั้งแต่เข้าโครงการ SEET ผู้บริหารจะมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ไปอีกในระดับหนึ่ง จะมองโลกในแง่ดี ผู้บริหารจะมาดูแลกำกับครู มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ครูทำ ไม่นั่งอยู่แต่ในห้อง เหมือนเดิม ผู้บริหารรับรู้ทุกอย่างที่เราทำ แล้วก็มาให้คำชมเชย เข้ามาในห้อง แล้วก็กล่าวชม วันนี้ ห้องเรียนคุณครูสะอาดคีนะ เด็กน่ารักนะ จะเข้ามาบ่อยขึ้น มานิตศบ่อย มาพบปะกับนักเรียน มาเยี่ยมครู ไปทุกห้องเลย ดีมากเลยคะ ผู้บริหารเขาเปลี่ยนแปลงตัวเองเหมือนกัน ทำให้เรากล้าที่จะเสนอแนะ กล้าแสดงความคิดเห็นว่า ผอ.คะหนุอยากได้ตรงนั้น ตรงนี้นะ อยากแต่งห้อง อยากทำบอร์ด อยากได้แก้วน้ำ กระจก เวลาถึงประมาณมา ผู้บริหารก็จะอนุมัติ ให้มาห้องละ 1000 บาท หรือห้องละ 2000 บาท เอามาปรับปรุงห้องเรียน”

(ครูขวัญตา: สัมภาษณ์, 12 ม.ค.48)

(ข) สภาพความรู้ และการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัยหลังการดำเนินงาน ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย

อาจารย์มหาวิทยาลัยได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่องต่อไปนี้ 1) วิจัยปฏิบัติการ (Action Research) 2) การสะท้อนผล (Reflection) 3) การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) สิ่งแวดล้อมศึกษา 5) กระบวนการลงภาคสนาม 6) สภาพจริงของโรงเรียน 7) การร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัย 8) วิธีการพัฒนาครู 9) ความรู้เกี่ยวกับครู เช่น ศักยภาพของครู และความสามารถของครูที่จำเป็นในการทำวิจัยปฏิบัติการ

“ตอนนั้นก็ได้เรียนรู้จากส่วนกลางเยอะ เนื่องจากโครงการ SEET นี้เป็นโครงการที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ... โดยตัว content ของเรื่องสิ่งแวดล้อมเองก็ได้ไปเรียนรู้จากตรงจุดนั้นเยอะ โดยกระบวนการของการจัดอบรมก็ค่อนข้างเป็นกระบวนการที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันค่อนข้างเยอะ ได้ความรู้จาก Dr.Soren เยอะ มุมมองในประเด็นปัญหาของสิ่งแวดล้อมที่เป็นการเชื่อมโยงไปยังสิ่งอื่น ซึ่งโดยเนื้อหาของสิ่งแวดล้อมเองมันเอื้อต่อลักษณะการทำงานตรงนี้”

(อ.แพรวไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา ได้เรียนรู้โดยตัว content...”

(อ.แพรวไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

...โครงการนี้ใช้ AR เป็นเครื่องมือในการทำงานพัฒนาตัวเอง โดยไม่สนใจนิยามว่า AR คืออะไร ไม่ต้องไปเสียเวลานิยาม เอาเวลาไปทำ AR เลยดีกว่า ทำให้ผู้เขียนนึกถึงบทสัมภาษณ์ Elenor Duckworth เรื่อง On thinking about Teaching ที่เคยอ่านนานมาแล้ว ที่สรุปทำนองว่าถ้าจะสอนเรื่องอะไร ก็ให้ผู้เรียนสังเกตสิ่งนั้นเลย ดังนั้นถ้าจะสอนเรื่องการสอนให้ครู ก็ไม่ต้องบรรยายว่าการสอนคืออะไร แต่ให้ครูสอนและสะท้อนการสอนของตนเลย ดังนั้นครั้งนี้ถ้าจะให้ครูเรียนรู้ AR ก็ให้ครูทำ AR แล้วเรียนรู้จากการลงมือทำเลย ซึ่งก็น่าจะสอดคล้องกับแนวคิดของ Constructivism ที่ว่าทุกคนสร้างสรรค์ความรู้ของตนขึ้นมาเอง...

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.แพรวไหม)

ประมาณปลายเดือน พ.ศ.46 มีการจัดประชุมปฏิบัติการให้โค้ชทั้งหมดเพื่อปรับความเข้าใจให้ตรงกันทั้งเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา เรื่องผู้เรียนเป็นสำคัญ และเรื่องการวิจัยปฏิบัติการ เพราะงานครั้งนี้คือ การช่วยให้ครูมีความสามารถในการวิจัยปฏิบัติการในประเด็นของการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษา โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีฐานความคิดว่า ครูและศึกษานิเทศก์กลุ่มนี้มีองค์ความรู้เรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา และเรื่องผู้เรียนเป็นสำคัญแล้ว เนื่องจากเคยได้รับการอบรมเรื่องจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาตามแนวทางที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาก่อนแล้ว สิ่งที่จะเพิ่มเติมให้ครูในโครงการนี้ คือ การช่วยให้ครูกิจการทำวิจัยปฏิบัติการ เพื่อปรับปรุงตนเองให้ เป็นมืออาชีพด้านการจัดการเรียนการสอนสิ่งแวดล้อมศึกษาชนิดที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.แพรวใหม่)

...สิ่งแวดล้อมศึกษานั้นเป็นเรื่องของการพัฒนาระบบคิดของคนให้สามารถรับมือกับอนาคตได้โดยใช้ประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นสื่อในการพัฒนาระบบคิดนั้น ที่ผู้เขียนชื่นชมคือแนวคิดการเน้นให้คนเป็น *Strong Citizen* ที่มี *Action Competency* เพราะขณะนี้เรามีคนที่มีความรู้มากมายที่ไม่ *Take Action* ไม่ตระหนักว่าตนต้องมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา หลายคนมักจะชี้ว่าปัญหาอยู่ที่โน่นที่นี้แต่ไม่บอกหรือไม่แสดงว่าตนจะเข้าช่วยแก้ปัญหาอย่างไรบ้าง ภาพของสิ่งแวดล้อมศึกษาในมุมมองนี้ทำให้สิ่งแวดล้อมศึกษาจะมีความสำคัญต่อผู้เขียนมากขึ้นกว่าเดิม...

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.แพรวใหม่)

“...อย่างน้อยที่สุดเราได้เห็นสภาพจริงของโรงเรียน ที่จะเป็นประโยชน์สำหรับเราที่จะนำมาสอนนักศึกษา...”

“...ขณะที่พอดิโครงการ SEET เข้ามาคืออย่างน้อยก็เป็นช่องทางที่เราจะได้เข้าไปติดต่อกับโรงเรียนแล้วก็เป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้เราได้ไปเรียนรู้จากสภาพจริงของโรงเรียน โดยหลักการแล้วเราควรจะได้เรียนรู้สภาพจริงๆเพื่อนำมาสอนนักศึกษาเรา...”

(อ.แพรวใหม่: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“...ได้เรียนรู้กระบวนการทำงาน โดยลักษณะการทำงานที่ลงภาคสนาม...”

“...จริงๆแล้วครูในโรงเรียนขยัน เขาอยากทำอะไรหลายๆอย่าง แต่เขาไม่มั่นใจในตัวเอง เขาอยากให้มีใครสักคนมาบอกว่าถูกแล้ว ถ้ามันไม่ถูก เขาไม่กล้าทำต่อ เขากลัวผิด เพราะฉะนั้นเราก็เพียงแต่บอกว่าทำไปเถอะ...”

(อ.แพรววา: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

...สิ่งที่ผู้เขียนได้เรียนรู้จากคุณครูในช่วง 1 ปีที่ผ่านมาคือ คุณครูทุกคนมีศักยภาพ มีความตั้งใจที่จะทำงานเพื่อลูกศิษย์ของตน แต่กระบวนการพัฒนาครูโดยการอบรมครูรูปแบบเดิมน่าจะเกิดประโยชน์น้อย...

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.แพรววา)

...การทำงานครั้งนี้ น่าจะเป็นจุดเริ่มต้นของการทำงานวิจัยร่วมกันระหว่างโรงเรียน และมหาวิทยาลัยแบบร่วมมือกันอย่างทัดเทียมกัน...

...รูปแบบความสัมพันธ์ในการร่วมมือกันทำวิจัยน่าจะเปลี่ยนไปอันจะทำให้ได้ ข้อความรู้ที่เป็นประโยชน์ในเชิงปฏิบัติอย่างแท้จริงทั้งฝ่ายโรงเรียนและฝ่ายมหาวิทยาลัย

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.แพรวใหม่)

“...โดยทั่วไปเรามักจะพัฒนาครูโดยวิธีการอบรม นำครูเขามาอบรม แต่ตอนนี้วิธีนี้ คิดว่าเป็นแนวทางในการพัฒนาครูอีกวิธีการหนึ่ง โดยที่เราไปให้ความรู้เขาที่โรงเรียน พาเขาทำวิจัย แล้วก็ทำไปกับเขาด้วย เป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการวิจัยนั้น...”

“...ได้เรียนรู้เพิ่มเติมในเรื่องของการสะท้อนผล...”

“...เราจะต้องสะท้อนผลส่วนไหนนะถึงจะเอามาเขียนเป็นผลวิจัยได้...”

“...เวลาเรา Reflection เราก็จะคิดแคบเข้า คิดชัดขึ้นในสิ่งที่ปัญหาเกี่ยวกับเรา อะไร เป็นคำตอบสำคัญของเรื่องนั้น คือการ Reflection ของเรามันมีเป้าหมายขึ้นว่าเรากำลังสะท้อนผล เรื่องอะไรอยู่ ต้องการคำตอบอะไรจากเรื่องนั้น...”

(อ.แพรวา: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

ผลการวิเคราะห์เอกสารของอ.แพรวใหม่พบว่า อาจารย์ได้เสนอความรู้ ความสามารถที่ครูจำเป็นต้องมีในการทำวิจัยปฏิบัติการ คือ 1) ความสามารถในการตั้งคำถามวิจัย (การหาสิ่งที่ต้องการพัฒนา แก้ปัญหาหรือสิ่งที่รบกวนจิตใจ) 2) วางแนวคิดในการดำเนินการ 3) ดำเนินการแก้ปัญหา 4) สังเกตสิ่งที่ตนดำเนินการและบันทึก Diary 5) วิเคราะห์เพื่อมุ่งจับประเด็น เชื่อมโยงความคิดและตีความอย่างเป็นเหตุเป็นผล 6) สร้างข้อสรุปในลักษณะบทเรียน ข้อเรียนรู้ หรือข้อค้นพบ

การให้ครูพยายามคิดเองและใคร่ครวญย้อนคิดเป็นทักษะที่ดีมากและให้ผลที่ยั่งยืน แต่คงต้องให้เวลานานกว่านี้ และครูควรมีความเชื่อพื้นฐาน ความคิดและค่านิยมว่าความเจริญงอกงามของนักเรียนส่วนหนึ่งเป็นผลงานของเรา นักเรียนไม่ใช่ผู้สร้างปัญหาให้กับเรา นักเรียนที่มี คุณภาพคือ ประชากรที่เข้มแข็งในอนาคต

การฟังอย่างเข้าใจถึงความต้องการของผู้อื่น คือ ส่วนหนึ่งของการเปิดใจกว้าง ซึ่ง ช่วยให้ความคิดยืดหยุ่นขึ้น และทำให้เราไม่นำความคิดและความเชื่อของเราไปตัดสิน ตรวจสอบ ความคิดของผู้อื่น

(อ.แพรวา: วิเคราะห์เอกสาร, 14 ม.ค.48)

ระหว่างการใช้หรือการพูดคุยควรสร้างบรรยากาศที่ดีโดยไม่พยายาม “ข่ม” หรือ มีอิทธิพลเหนือผู้ใดในกลุ่ม

(อ.แพรวา: วิเคราะห์เอกสาร, 14 ม.ค.48)

อาจารย์มหาวิทยาลัยได้มีการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานในด้านต่างๆดังนี้ 1) การบริการชุมชน มีลักษณะได้ปฏิบัติงานร่วมกับคณะครู ผู้บริหาร โรงเรียน โดยเข้าไปพบปะพูดคุยและให้คำแนะนำในด้านต่างๆ และเป็นวิทยากรให้ความรู้ 2) การวิจัยมีลักษณะได้ทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะกรณีศึกษาของตนเอง 3) ความร่วมมือทางวิชาการ มีลักษณะได้ทำงานร่วมกับศึกษานิเทศก์ เจ้าหน้าที่ NGO และอาจารย์มหาวิทยาลัยในสถาบันอื่นๆ 4) การเรียนการสอน มีลักษณะได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกับนักศึกษาที่สอน ขณะสอนได้ตระหนักถึงศักยภาพของนักศึกษามากขึ้น ให้เวลานักศึกษาในการขยายความคิด เปลี่ยนพฤติกรรมในการตรวจงาน โดยพยายามทำความเข้าใจความคิดของนักศึกษา 5) การพัฒนาตนเอง มีลักษณะได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองต่อการปฏิบัติต่อผู้อื่น ได้เขียนบันทึก ได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม ได้บริหารเวลาทำงานให้ดียิ่งขึ้น และได้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ

ผลจากการวิเคราะห์เอกสารของอาจารย์แพรวา พบว่า อาจารย์ได้ปฏิบัติในช่วงเข้าร่วมโครงการมีดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลภูมิหลังและประเด็นปัญหาของครูอาสาสมัคร 2) พบครูที่โรงเรียน พูดคุยแลกเปลี่ยน ติดตามความก้าวหน้า 3) ประสานงานกับครูอาสาสมัครที่เข้าร่วม 4) เข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการร่วมกับคณะครูอาสาสมัคร และ 5) เขียนบันทึก

อาจารย์แพรวาได้ทำวิจัยปฏิบัติการพบว่า ทำให้ตัวเองได้ปรับปรุงการปฏิบัติงาน และเห็นความสำคัญของการพัฒนาตนเอง

...การที่แสดงท่าทีเปิดใจให้กว้างทำให้ครูรู้สึกได้ว่า โค้ชยินดีรับฟังไม่ว่าครูจะพูดอย่างไร สิ่งที่เป็นปฏิบัติคือ การพยายามอดทนฟังครูโดยไม่ขัดจังหวะ ซึ่งขัดกับนิสัยของตัวเองอย่างมาก แต่ก็ทำให้ผู้เขียนสามารถปรับปรุงตนเองให้รู้จักฟังมากขึ้น การทำงานนี้นอกจากจะ “เปิดใจ” แล้ว โค้ชต้อง “ให้ใจ” เนื่องจากต้องชักชวนให้ครูมองเห็นความสำคัญของกระบวนการพัฒนาตนเอง โดยวิธีการนี้ ซึ่งจะทำให้ก็ต่อเมื่อตัวโค้ชเองเห็นความสำคัญของกระบวนการนี้อย่างแท้จริง และสุดท้ายต้อง “ใส่ใจ” คือ ต้องตั้งใจฟังทุกประเด็นของครู และพยายามหยิบประเด็นเหล่านั้นมาพูดเพื่อให้ครูภูมิใจว่า โค้ชสนใจฟังและติดตามเรื่องของครูอย่างสม่ำเสมอ...

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.แพรวใหม่)

อ.แพรวาและอ.แพรวใหม่ได้ร่วมทำงานกับศึกษานิเทศก์ อาจารย์มหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่องค์กรเอกชน (NGO) โดยมีการวางแผนการทำงานร่วมกันในการเข้าไปพบปะกับคณะครูในโรงเรียนเพื่อให้เกิดความเข้าใจในทีมโค้ชมากยิ่งขึ้น

วิธีการทำงานของทีมโค้ชขอนแก่น แบ่งเป็นทีมย่อย 2 ทีม ทีมโค้ชจากมหาวิทยาลัย BU เป็นผู้หญิง 2 คน รับผิดชอบ NGO ในพื้นที่ จ.ขอนแก่น 1 ท่าน ศึกษานิเทศก์อาสาสมัครวิจัย 3 ท่านและคุณครูอาสาสมัครวิจัย 3 โรงเรียน เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา 1 โรงเรียน วิทยาลัยประมงศึกษา 2 โรงเรียน...

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.แพรวใหม่)

“...ก็จะมีทีม โค้ช 2 ทีม แบ่งเป็นส่วนของทีมขอนแก่น 2 คน และทีมอุบล 3 คน โดยทีมเราขอนแก่น คือครูกับอาจารย์แพรว ไหมรับ 3 โรงเรียน โดยกลุ่มเราก็จะคุยกันแบบหลวมๆว่า วิธีการเราจะเอาอย่างไรกัน จากการประชุมจากส่วนกลางตอนนั้น...”

(อ.แพรวไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

...ตกลงกันว่าแบ่งกันดูแลคุณครูคนละหนึ่ง โรงเรียนครึ่ง ผู้เขียนรับเป็น โค้ช โรงเรียนมัธยมศึกษา โค้ชอีกท่านหนึ่งดูแลโรงเรียนประถมศึกษาหนึ่ง โรงเรียน ส่วนโรงเรียน ประถมศึกษาอีกหนึ่ง โรงเรียนที่มีผู้บริหารเป็นอาสาสมัครวิจัยด้วย มอบให้ผู้เขียนเป็น โค้ชของท่าน ผู้อำนวยการและผู้ช่วยวิชาการ ส่วน โค้ชอีกท่านหนึ่งจะดูแลครูที่เหลืออีก 2 คน ผู้เขียนเป็น โค้ชให้ศึกษานิเทศก์อาสาสมัครวิจัย 2 ท่าน ส่วน โค้ชอีกท่านหนึ่งดูแล NGO และศึกษานิเทศก์อีก 1 คน แต่เราตกลงกันว่าเวลาออกไปเยี่ยมคุณครูที่โรงเรียนหรือไปโค้ชศึกษานิเทศก์เราจะไปพร้อมกัน

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.แพรวไหม)

อ.แพรวาและอ.แพรวไหม ได้นำประสบการณ์การทำงานมาพูดคุยแลกเปลี่ยน กับนักศึกษาที่สอน นำความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาครูพร้อมกับประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการไปแล้วให้กับนักศึกษาที่สอนฟัง เป็นวิทยากรให้ความรู้ และได้ใช้วิธีการเขียน บันทึกลงมาขึ้น

“...ถ้าถามว่าสิ่งที่เราไปเห็นนั้นนำมาใช้กับนักศึกษาหรือไม่อย่างไร เผอิญครูก็สอนนักศึกษา ป.ตรี ไม่เยอะ โอกาสที่จะได้คุยกันในเรื่องของสภาพที่เกิดขึ้นจริงๆ ไม่ค่อยจะได้คุย เยอะเท่าไรหรอก มันก็จะมาอยู่ในคอร์ส ป.โท ชะเยอะ ซึ่ง course ป.โท เขาก็เป็นครูอยู่แล้ว เพราะฉะนั้น เขาก็รู้อยู่แล้วว่าโรงเรียนของเขาเป็นอย่างไร จะได้คุยกันอย่างไร แต่อย่างน้อยเวลาที่ เขาคุยถึงสภาพของโรงเรียนของเขา เราก็พอจะนึกสภาพออก สภาพโรงเรียนแบบนี้เราก็เคยเห็น...”

“...ได้ขยายใจเดี๋ยวนี้นักศึกษาก็ถามว่าเราสามารถที่จะทำวิจัยในลักษณะอย่างนี้ได้ ทั้ง นักศึกษาปริญญาตรี โท หรืออย่างการเป็นวิทยากรจากการอบรมให้กับอาจารย์ใหม่ เรื่องการวิจัย พัฒนาการเรียนรู้ ก็ได้บอกว่ามันมีงานวิจัยในทำนองอย่างนี้ได้แล้วให้ฟังจากประสบการณ์ที่เราได้ ไปทำมา...”

(อ.แพรวไหม: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

...ตอนนี้ก็พยายามบันทึกข้อสังเกตไว้...

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.แพรวไหม)

...เริ่มจะมีการจดบันทึกทั้งอาจารย์และลูกศิษย์ว่าได้พูดคุยกันในประเด็นใดบ้าง...

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.แพรวไหม)

“...เราก็นำเอาสิ่งที่เราไปเรียนรู้มาบอกเล่าให้กับนักศึกษาฟังว่าครูได้ไปทำแบบนี้แล้วครูเห็นว่าเป็นวิธีการที่ใช้ได้ที่จะช่วยพัฒนาครูได้อีกวิธีหนึ่ง คือเวลาที่เราสอนเราก็จะบอก ว่าวิธีการพัฒนาครูมันมีวิธีการอะไรบ้าง การฝึกอบรมครูอย่างสอนเรื่องหลักสูตร ก่อนที่เราจะนำเอา

หลักสูตรไปใช้ เราก็จะเล่าว่ากรมวิชาการเขาทำอย่างไรที่จะส่งครูแกนนำให้ไปอบรม แล้วกลับไปเผยแพร่ความรู้ให้กับครูในโรงเรียน เราก็จะบอกว่ามีวิธีการใหม่อื่นๆอีก แล้วก็เล่าตัวอย่างงานให้กับนักศึกษาฟัง”

(อ.แพรวา: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

“...การเขียน *diary* ก็ไม่ได้เขียนแล้ว แต่จริงๆแล้วที่สุดของโครงการที่จะได้ประโยชน์คือกลับมาแล้วก็ยังเขียน *diary* แต่ที่ไม่เขียนเพราะไม่โจทยวิจัยและก็ไม่รู้ว่าเขียนไปเพื่ออะไร...”

(อ.แพรวา: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

อ.แพรวาใหม่ ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองและพฤติกรรมการสอนโดยให้ความสำคัญกับการคิดของนักศึกษามากขึ้นและปรับปรุงวิธีการสอนที่ให้นักศึกษามีส่วนร่วมมากที่สุด และได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองให้ใจเย็นขึ้น อดทนฟังผู้อื่นมากขึ้น

“...มันก็จะย้อนเข้ามาในห้องเรียนเราว่าเวลาที่นักศึกษาพูด นักศึกษาตอบอะไร เราก็จะให้เวลานักศึกษาที่จะขยายความ ถ้าเราไม่เข้าใจ เราก็จะไม่บอกว่าเป็นไม่ใช่ หรือต้องอย่างนี้ อย่างนั้น ซึ่งมันก็จะคืออย่างหนึ่ง ไม่คืออย่างหนึ่ง ที่มันต้องใช้เวลา บางครั้งเรื่องมันก็ไม่จบ...”

(อ.แพรวาใหม่: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

...เปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองในการตรวจงานนักศึกษาจากเดิมที่จะตัดสินทันทีว่า นักศึกษาตอบผิด เป็นการพยายามทำความเข้าใจความคิดของนักศึกษาว่าความคิดที่อยู่เบื้องหลังของคำตอบนี้คืออะไร...

...พยายามปรับปรุงวิธีสอนของตัวเอง โดยมีเรื่องเล่า เรื่องตลกแทรกเป็นระยะบ่อยขึ้น รวมทั้งมีความอดทนมากขึ้นที่จะคอยคำตอบจากนักศึกษา โดยไม่ถามเอง ตอบเอง เหมือนที่เคยปฏิบัติอยู่บ่อยๆ (อันที่จริงความรู้หรือเทคนิคเหล่านี้ก็เป็นเรื่องที่ได้เรียนมาเมื่อสมัยเรียนวิชาครูแล้ว แต่เวลาปฏิบัติการสอนจริงก็มักจะไม่นำมาใช้จริงจัง เพราะคนสอนก็ลืมไปแล้วว่าการต้องตั้งใจฟังคนอื่นพูดเรื่องที่ไม่สนุกนานๆ นั้นเป็นเรื่องที่ต้องใช้สมาธิและความพยายามมากเพียงใด การปฏิบัติงาน โക്ഷครครั้งนี้จึงทำให้นักศึกษาพลอยได้อานิสงส์ไปด้วย) ซึ่งก็ทำให้บรรยากาศในชั้นเรียนของผู้เขียนดูดีขึ้น

(จากผลงานกรณีศึกษาของอ.แพรวาใหม่)

“...แต่พอเราไปสักระยะหนึ่ง เราจะรู้สึกได้ว่า เราใจเย็นขึ้น ทนฟังอะไรได้นานขึ้น เราจะเปลี่ยนความคิดของเราเองว่า เวลาที่เขาพูดอะไรออกมา เขาก็น่าจะกลั่นกรอง เขาน่าจะคิดอะไร เขาคงจะไม่ได้พูดอะไรเรื่อยเจื้อย ไม่รู้เรื่องหรอก มันก็เป็นหน้าที่ของเราที่จะต้องจับให้ได้ว่าสิ่งที่เขาพูดออกมานั้น มีนัยยะอะไรอยู่ในนั้น ดังนั้นเราก็จะรู้สึกตัวเองว่าเราจะใจเย็น มีความอดทนในการฟังอะไร...”

(อ.แพรวาใหม่: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

อ.แพรวใหม่มีความคิดที่ยืดหยุ่นมากขึ้น รู้จักสังเกตและฟังคนอื่นมากขึ้น และการทำงานร่วมกับครูในโรงเรียนมาเป็นระยะเวลาหนึ่งทำให้เกิดความเข้าใจการทำงานของครูในโรงเรียนมากขึ้น จนเกิดเป็นความเข้าใจและเข้าใจสภาพจริงของการทำงานมากยิ่งขึ้น และได้บริหารเวลาของตนเองให้ดีขึ้นเพราะมีงานที่ต้องรับผิดชอบเยอะขึ้น และได้ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน

“มีวิธีการที่จะสังเกตคนมากขึ้น ฟังคนมากขึ้น การมองค่อนข้างที่จะยืดหยุ่นมากขึ้น...”

“...ตอนนี้เราก็ตั้งใจไว้ว่าเขาอาจจะคิดได้แบบนี้ ทำให้เรามีความคิดที่ยืดหยุ่นขึ้น ไม่คิดว่ามันต้องเป็นอย่างนี้ ต้องทำอย่างนี้จะไม่คิดแบบนี้แล้ว...”

“เข้าใจและรู้สึกเห็นใจครูในโรงเรียนว่าเขางานเยอะ หนึ่งชั่วโมงสอนของเขาก็เยอะ งานโรงเรียนในยุคปฏิรูปต้องยอมรับว่าทุกอย่างมันลงโรงเรียนหมด QA เขาก็มี ปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนก็มี ทำหลักสูตรสถานศึกษา เรื่องงบประมาณ เพราะฉะนั้นก็มีเรื่องที่เขาจะต้องเรียนรู้ใหม่เยอะ นั่นคือเขาก็จะมีงานมากขึ้นกว่าเมื่อก่อนนี้ เราก็เห็นสภาพและก็เข้าใจสภาพจริง แล้วก็รู้สึกว่าเขาต้องทำงาน โดยที่ยังคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่น้อย เราจะเข้าใจสภาพจริงของเขาเป็นอย่างนี้ เขามีข้อจำกัดแบบนี้ ทำไมเขาทำตามทฤษฎีอะไรไม่ได้เลย เราก็จะมีความเข้าใจในเรื่องเหล่านี้มากขึ้น”

“...ต้องบริหารจัดการเวลาของตัวเอง เพราะมีงานเข้ามาเยอะ อย่างงานนี้เป็นงานที่ต้องออกไปข้างนอก เราก็ต้องจัดการงานให้สอดคล้องกันกับเวลา...”

“...เราได้อ่านหนังสือที่เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ...”

(อ.แพรวา: สัมภาษณ์, 16 ธ.ค.47)

5.3.7 สรุปการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

(1) การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน

(ก) การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูผู้สอน

ก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ครูผู้สอนยังขาดความรู้เกี่ยวกับ การเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ วิธีการเขียนบันทึกเป็นการทำวิจัย และความแตกต่างระหว่างนักเรียน หลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ครูผู้สอนได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและสามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่ได้รับนั้นได้แก่ การทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ความรู้เกี่ยวกับนักเรียน คือ ความแตกต่างระหว่างนักเรียน และวิธีสอนแบบโค้ช

ส่วนการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในแต่ละด้านมีดังนี้ ด้านการเรียนการสอนสภาพก่อนครูผู้สอนได้จัดการเรียนการสอนโดยยึดตัวครูเป็นสำคัญเป็นส่วนใหญ่สอนโดยการบรรยาย ไม่ใช่สื่อการสอน ชอบเป็นผู้สั่งการให้นักเรียนทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ พร้อมกับใช้อารมณ์กับนักเรียน สภาพหลังครูผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอน ใช้วิธีสอนที่หลากหลาย และสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้านการทำวิจัยสภาพก่อนครูผู้สอนยังไม่ได้นำผลวิจัยในชั้นเรียนมาใช้เพื่อแก้ปัญหาที่นักเรียนเท่าที่ควร สภาพหลังครูผู้สอนสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง โดยเริ่มแก้ปัญหาจากจุดเล็กๆ ด้านการพัฒนา นักเรียนสภาพก่อนครูผู้สอนได้แก้ปัญหานักเรียนด้วยวิธีการที่ไม่หลากหลายมองปัญหาว่ามาจากนักเรียน สภาพหลังครูผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง และสามารถแก้ปัญหานักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยอาศัยการวิจัยเป็นเครื่องมือช่วย

(ข) การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของผู้บริหาร

ก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ความรู้ที่ผู้บริหารมีต่อไปนี้ การบริหารเวลา เป็นความรู้ที่ยังไม่ได้นำมาสู่การปฏิบัติ และการเขียนกรณีศึกษาตนเองเป็นความรู้ที่ยังไม่เข้าใจ หลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ผู้บริหารได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและสามารถนำความรู้เหล่านั้นมาใช้ในการปฏิบัติงานได้

ส่วนการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานของผู้บริหารมีสภาพการปฏิบัติงานในด้านต่างๆมีดังนี้ ด้านการทำวิจัยสภาพก่อนผู้บริหารยังไม่เคยทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง สภาพหลังผู้บริหารสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเองได้ ด้านการบริหารงานสภาพก่อนผู้บริหารยังกังวลกับการบริหารงานต่างๆของโรงเรียน เพราะสภาพการทำงานของคุณครูในขณะนั้นมีภาระเยอะ ไม่มีเวลา จัดเวลาไม่ถูก ขาดความสนใจในการให้ความร่วมมือในการทำงานของโครงการ สภาพหลังผู้บริหารสามารถบริหารเวลาให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองในการบริหารงาน เช่น การพบปะนักเรียน นิเทศเยี่ยมเยียนครู ประชุมปรึกษาครูเพื่อติดตามความก้าวหน้าของงาน

(2) การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย

ก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ความรู้ที่อาจารย์มหาวิทยาลัยมีต่อไปนี้การทำวิจัยปฏิบัติการ และสิ่งแวดล้อมศึกษา เป็นความรู้ที่ยังไม่เข้าใจแนวคิดและวิธีการ หลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย อาจารย์มหาวิทยาลัยได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและสามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่ได้รับนั้นได้แก่ วิจัยปฏิบัติการ การสะท้อนผล การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สิ่งแวดล้อมศึกษา กระบวนการลงภาคสนาม สภาพจริงของโรงเรียน การร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัย วิธีการพัฒนาครู ความรู้เกี่ยวกับครู เช่น ศักยภาพของครู และความรู้ความสามารถของครูที่จำเป็นในการทำวิจัยปฏิบัติการ

ส่วนการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย ก่อนการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ด้านการบริการชุมชนอาจารย์มหาวิทยาลัย เคยจัดอบรมครูเกี่ยวกับการทำวิจัยในช่วงที่เคยเป็นหัวหน้าภาควิชา มีการทำงานกับคณะครูและผู้บริหาร โรงเรียนค่อนข้างน้อย ส่วนใหญ่เป็นการทำงานร่วมกับโรงเรียนฝึกสอน ด้านการเรียนการสอนมีลักษณะที่เน้นผู้สอนเป็นสำคัญอยู่บ้าง ยังไม่ได้มีการเขียนบันทึก หลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ปฏิบัติงานร่วมกับคณะครู ผู้บริหาร โรงเรียน โดยเข้าไปพบปะพูดคุยและให้คำแนะนำในด้านต่างๆ ได้อย่างเข้าใจซึ่งกันและกัน และเป็นวิทยากรให้ความรู้ สามารถทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะกรณีศึกษาของตนเอง ได้ทำงานร่วมกับศึกษานิเทศก์ เจ้าหน้าที่ NGO และอาจารย์มหาวิทยาลัยในสถาบันอื่นๆ ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกับนักศึกษาที่สอน ขณะสอนได้ตระหนักถึงศักยภาพของนักศึกษามากขึ้น ให้นิเวศนักศึกษาในการขยายความคิด เปลี่ยนพฤติกรรมในการตรวจงานโดยพยายามทำความเข้าใจความคิดของนักศึกษา ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองต่อการปฏิบัติต่อผู้อื่น ได้เขียนบันทึก ได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม ได้บริหารเวลาทำงานให้ดียิ่งขึ้น และได้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ

5.3.8 การวิเคราะห์อิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4

ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบกัลยาณมิตร มีลักษณะสำคัญ 5 ประการดังนี้ (1) มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน (2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน (3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย (4) มีการทบทวนความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และ (5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย ในการดำเนินงานร่วมกันอาจารย์มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการเข้าไปช่วยเหลือครูให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีกระบวนการให้คำแนะนำอย่างเป็นระบบ มีการให้กำลังใจ ให้การยอมรับ และให้ความมั่นใจในการทำงานของครู อิทธิพลจากความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบกัลยาณมิตรได้ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ระหว่างครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย ผลจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันจึงเป็นอิทธิพลสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

บทที่ 6

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างพื้นที่และโครงการ

การวิเคราะห์เปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัย ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างพื้นที่ในโครงการ และ 2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่าง 2 โครงการ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบมีดังต่อไปนี้

6.1 การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน

(ก) การเปลี่ยนแปลงของความรู้ของครูผู้สอน

ในโครงการวพร.พบว่า สภาพความรู้เริ่มต้นของครูผู้สอนทั้งสองพื้นที่ก่อนการดำเนินงานยังขาดความรู้และไม่ได้มีการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนสภาพความรู้หลังการดำเนินงานได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและเป็นความรู้ที่ได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนทั้งสองพื้นที่ที่กรณีศึกษา มีความเหมือนกันในเรื่อง (1) การสอนแบบบูรณาการ (2) การเขียนแผนแบบบูรณาการ (3) การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ส่วนที่ต่างกันพบว่า ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 เป็นความรู้ที่เน้นไปในเรื่อง (1) การจัดกิจกรรมบูรณาการ (2) การสอนแบบโครงงาน และ (3) สื่อการเรียนการสอน ส่วนความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 เป็นความรู้ที่เน้นไปในเรื่อง (1) การนิเทศแบบคลินิก (2) การวัดผลประเมินผล และ (3) การพัฒนานักเรียนตามจุดเน้น

ในโครงการ SEET พบว่า สภาพความรู้เริ่มต้นของครูผู้สอนทั้งสองพื้นที่ก่อนการดำเนินงานยังขาดความรู้และไม่ได้มีการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนสภาพความรู้หลังการดำเนินงานได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและเป็นความรู้ที่ได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนทั้งสองพื้นที่ที่กรณีศึกษา มีความเหมือนกันในเรื่อง (1) การทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง (2) การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และ (3) วิธีการสอนเช่น แบบบูรณาการ แบบ โค้ช และแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ส่วนที่ต่างกันพบว่า ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนพื้นที่กรณีศึกษาที่ 3 เป็นความรู้ที่เน้นไปในเรื่อง (1) การใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน (2) บทบาทครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 เป็นความรู้ที่เน้นไปในเรื่อง (1) ความรู้เกี่ยวกับนักเรียน คือ ความแตกต่างระหว่างนักเรียน ซึ่งเป็นความรู้ที่ครูได้นำมาใช้ในการปฏิบัติงาน

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างโครงการ วพร.และโครงการ SEET พบว่า ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนทั้งสองโครงการมีความเหมือนกันในเรื่อง (1) การทำวิจัย และ (2) รูปแบบการสอน เช่น การสอนแบบบูรณาการ ส่วนที่ต่างกันพบว่า ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของ

ครูผู้สอนในโครงการ วพร. เน้นไปในเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอน ส่วนความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนในโครงการ SEET เน้นไปในเรื่องการบูรณาการสิ่งแวดล้อมและผู้เรียน

(ข) การเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานของครูผู้สอน

ในโครงการวพร.พบว่า สภาพการปฏิบัติงานเริ่มต้นของครูผู้สอนก่อนการดำเนินงานมีลักษณะไม่สามารถปฏิบัติได้เพราะขาดความรู้ ไม่เคยปฏิบัติ ขาดความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ ไม่สามารถทำวิจัยได้ และไม่ได้มีการนำผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนสภาพการปฏิบัติงานหลังการดำเนินงานมีลักษณะสามารถปฏิบัติได้ มีการปฏิบัติมากขึ้นและมีความหลากหลาย มีการพัฒนางานที่ปฏิบัติ มีการปฏิบัติที่ต่อเนื่อง สามารถทำวิจัยได้และนำเอาผลการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนทั้งสองพื้นที่ที่กรณีศึกษามีความเหมือนกันในเรื่องต่อไปนี้ (1) การเรียนการสอน ครูผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและใช้วิธีสอนที่หลากหลายขึ้น สามารถสอนแบบบูรณาการและแบบโครงงานได้ สามารถจัดกิจกรรมบูรณาการได้ สามารถเขียนแผนให้เหมาะสมกับนักเรียน สามารถวางแผนกิจกรรมให้สอดคล้องกับแผนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (2) การทำวิจัย ครูผู้สอนสามารถทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กเรียน โดยครูผู้สอนรู้วิธีการและขั้นตอนการทำวิจัยมากขึ้น และได้้นำผลวิจัยมาแก้ปัญหาและพัฒนาเด็กเรียนมากขึ้น ส่วนที่ต่างกันพบว่า การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 เป็นการปฏิบัติงานที่เน้นไปในเรื่องต่อไปนี้ (1) การใช้สื่อการเรียนการสอน ครูผู้สอนสามารถจัดเตรียมสื่อ ผลิต พัฒนาและนำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น (2) การจัดห้องเรียน ครูผู้สอนได้จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้มากขึ้น และ(3) การมีส่วนร่วมของชุมชน ครูผู้สอนได้ให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนการปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 เป็นการปฏิบัติงานที่เน้นไปในเรื่องต่อไปนี้ (1) การพัฒนานักเรียน ครูผู้สอนได้ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีความกล้าแสดงออกมากขึ้น และ (2) การพัฒนาตนเอง ครูผู้สอนได้มีโอกาสมากขึ้นในการทำผลงานเพื่อพัฒนาวิชาชีพ

ในโครงการ SEET พบว่า สภาพการปฏิบัติงานเริ่มต้นของครูผู้สอนก่อนการดำเนินงานมีลักษณะไม่สามารถปฏิบัติได้เพราะขาดความรู้ ไม่เคยปฏิบัติ ขาดความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ ไม่สามารถทำวิจัยได้ และไม่ได้มีการนำผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนสภาพการปฏิบัติงานหลังการดำเนินงานมีลักษณะสามารถปฏิบัติได้ มีการปฏิบัติมากขึ้นและมีความหลากหลาย มีการพัฒนางานที่ปฏิบัติ มีการปฏิบัติที่ต่อเนื่อง สามารถทำวิจัยได้และนำเอาผลการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนทั้งสองพื้นที่ที่กรณีศึกษามีความเหมือนกันในเรื่องต่อไปนี้ (1) การเรียนการสอน ครูผู้สอนสามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย (2) การทำวิจัย ครูผู้สอนสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง (3) การพัฒนาตนเอง ครูผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง และ(4) การพัฒนานักเรียน ครูผู้สอน

สามารถแก้ปัญหาให้นักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและอาศัยการวิจัยเข้ามาช่วยแก้ปัญหา ส่วนที่ต่างกันพบว่า การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนพื้นที่กรณีศึกษาที่ 3 เน้นไปในเรื่องการใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติมาเป็นสื่อการเรียนการสอน และเน้นการวัดผลประเมินผลจากสภาพจริง

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างโครงการ วพร.และโครงการ SEET พบว่า การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนทั้งสองโครงการมีความเหมือนกันโดยเน้นในเรื่องต่อไปนี้ (1) การเรียนการสอน และ (2) การทำวิจัย ส่วนที่ต่างกันพบว่า การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนในโครงการ วพร. เน้นไปในเรื่องการพัฒนาการเรียนการสอนเป็นส่วนใหญ่ ส่วนการปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนในโครงการ SEET เน้นไปในเรื่องการบูรณาการสิ่งแวดล้อมและผู้เรียน

(ค) การเปลี่ยนแปลงของความรู้ของผู้บริหาร

ในโครงการวพร. พบว่า สภาพความรู้เริ่มต้นของผู้บริหารทั้งสองพื้นที่ก่อนการดำเนินงานยังขาดความรู้และไม่ได้มีการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนสภาพความรู้หลังการดำเนินงานได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและเป็นความรู้ที่ได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารทั้งสองพื้นที่กรณีศึกษามีความเหมือนกันในเรื่อง (1) การจัดปัจจัยเกื้อหนุน (2) การจัดระบบนิเทศภายในโรงเรียน (3) การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม และ(4) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ส่วนที่ต่างกันพบว่า ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 เป็นความรู้ที่เน้นในเรื่อง (1) การปฏิรูปทั้งโรงเรียน (2) กระบวนการทำงานแบบ PDCA (3) การวัดผลประเมินผล ส่วนความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 เป็นความรู้ที่เน้นไปในเรื่อง (1) การวิจัยแบบต่างๆ ได้แก่ 1) การวิจัยแบบต่างๆ ได้แก่ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (CAR) การวิจัยและพัฒนา (R&D) การวิจัยปฏิบัติการแบบ PAOR การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) (2) เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ (3) วิธีการสืบค้นข้อมูลแบบต่างๆ และ (4) การเรียนการสอน เช่น การจัดการเรียนรู้ของครู เทคนิคการสอนแบบบูรณาการ

ในโครงการ SEET พบว่า สภาพความรู้เริ่มต้นของผู้บริหารทั้งสองพื้นที่ก่อนการดำเนินงานยังขาดความรู้และไม่ได้มีการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนสภาพความรู้หลังการดำเนินงานได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและเป็นความรู้ที่ได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารทั้งสองพื้นที่กรณีศึกษามีความเหมือนกันในเรื่องการทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาตนเอง ส่วนที่ต่างกันพบว่า ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารพื้นที่กรณีศึกษาที่ 3 เป็นความรู้ที่เน้นไปในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน ส่วนความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 เป็นความรู้ที่เน้นไปในเรื่องการบริหารเวลา

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างโครงการ วพร.และโครงการ SEET พบว่า ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารทั้งสองโครงการมีความเหมือนกันในเรื่องการวิจัยและการบริหารงาน ส่วนที่ต่างกันพบว่า ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโครงการ วพร.เป็นความรู้ที่ใช้ในการพัฒนา

งานทั้งโรงเรียน เช่น การจัดปัจจัยเกื้อหนุน การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม การนิเทศภายใน โรงเรียน และการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ส่วนความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร โครงการ SEET เป็นความรู้ที่เน้นงานด้านสิ่งแวดล้อม

(ง) การเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานของผู้บริหาร

ในโครงการ วพร. พบว่า สภาพการปฏิบัติงานเริ่มต้นของผู้บริหารก่อนการดำเนินงาน มีลักษณะไม่สามารถปฏิบัติได้เพราะขาดความรู้ ไม่เคยปฏิบัติ ขาดความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ ไม่สามารถทำวิจัยได้ และไม่ได้มีการนำผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนสภาพการปฏิบัติงานหลังการดำเนินงานมีลักษณะสามารถปฏิบัติได้ มีการปฏิบัติมากขึ้นและมีความหลากหลาย มีการพัฒนางานที่ปฏิบัติ มีการปฏิบัติที่ต่อเนื่อง สามารถทำวิจัยได้และนำเอาผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารทั้งสองพื้นที่กรณีศึกษาที่มีความเหมือนกันในเรื่องต่อไปนี้ (1) การพัฒนาครู ผู้บริหารได้ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้ ได้กระตุ้นส่งเสริมให้กำลังใจครูในการทำงานมากขึ้น ส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนของครู สร้างแรงจูงใจและให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของครูมากขึ้น และสร้างความตระหนักให้ครู โดยวิธีการที่หลากหลาย (2) การบริหารงาน ผู้บริหารได้บริหารงานแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น (3) การมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้บริหารได้ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนมากขึ้น (4) การพัฒนาตนเอง ผู้บริหารได้ปรับปรุงบุคลิกภาพให้เป็นผู้นำทางวิชาการมากขึ้น และ (5) ระบบนิเทศของโรงเรียน ผู้บริหารได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการนิเทศติดตาม โดยมีลักษณะการนิเทศแบบทีมงาน จัดระบบนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ส่วนที่ต่างกันพบว่า การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 ได้เน้นในเรื่องการวิจัย โดยผู้บริหารได้ทำวิจัยในการพัฒนางานบริหารของโรงเรียน และพัฒนาบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ในโครงการ SEET พบว่า สภาพการปฏิบัติงานเริ่มต้นของผู้บริหารก่อนการดำเนินงานมีลักษณะไม่สามารถปฏิบัติได้เพราะขาดความรู้ ไม่เคยปฏิบัติ ขาดความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ ไม่สามารถทำวิจัยได้ และไม่ได้มีการนำผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนสภาพการปฏิบัติงานหลังการดำเนินงานมีลักษณะสามารถปฏิบัติได้ มีการปฏิบัติมากขึ้นและมีความหลากหลาย มีการพัฒนางานที่ปฏิบัติ มีการปฏิบัติที่ต่อเนื่อง สามารถทำวิจัยได้และนำเอาผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารทั้งสองพื้นที่กรณีศึกษาที่มีความเหมือนกันแต่แตกต่างกันในรายละเอียดในเรื่องต่อไปนี้ (1) การทำวิจัย ผู้บริหารสามารถทำวิจัยปฏิบัติการได้ โดยเลือกเรื่องในการทำแตกต่างกัน ผู้บริหารพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 เน้นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมากำหนดเป็นจุดศึกษาให้กับครูและนักเรียน ส่วนผู้บริหารพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 เน้นในเรื่องการบริหารเวลาและการพัฒนาสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน (2) การบริหารงาน ผู้บริหารทั้งสองพื้นที่ได้ปรับปรุงการบริหารงานของตนเอง

โดยผู้บริหารพื้นที่กรณีศึกษาที่ 3 ได้ปรับปรุงการบริหารงานวิชาการส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ใช้แหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยบูรณาการสิ่งแวดล้อมเข้ามา ส่วนผู้บริหารพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 ได้ปรับปรุงการบริหารงานทั่วไป โดยเน้นในเรื่องการบริหารเวลาให้เกิดประสิทธิภาพ เช่น การพบปะนักเรียน นิเทศเยี่ยมเยียนครู ประชุมปรึกษาครูเพื่อติดตามความก้าวหน้าของงาน ส่วนที่ต่างกันพบว่า การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารพื้นที่กรณีศึกษาที่ 3 ได้เน้นไปที่เรื่องส่งเสริมงานชุมชนและการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างโครงการ วพร. และโครงการ SEET พบว่า การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารทั้งสองโครงการมีความเหมือนกันในเรื่องการทำวิจัยและการบริหารแต่จะแตกต่างกันในรายละเอียดตามจุดเน้นของแต่ละโครงการ โดยจุดเน้นสำคัญของโครงการ วพร. เป็นการปฏิบัติงานที่ต้องสอดคล้องกันการพัฒนางานทั้งโรงเรียน เช่น การจัดปัจจัยเกื้อหนุน การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม การนิเทศภายใน โรงเรียน และการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วม ส่วนจุดเน้นของโครงการ SEET เน้นงานในด้านสิ่งแวดล้อม

6.2 การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย

(ก) การเปลี่ยนแปลงของความรู้ของอาจารย์มหาวิทยาลัย

ในโครงการ วพร. พบว่า สภาพความรู้เริ่มต้นของอาจารย์มหาวิทยาลัยทั้งสองพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ได้มีการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนสภาพความรู้หลังการดำเนินงานได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและเป็นความรู้ที่ได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของอาจารย์มหาวิทยาลัยทั้งสองพื้นที่กรณีศึกษามีความเหมือนกันในเรื่องวิธีการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนและการบริหารงานภายในโรงเรียน ส่วนที่ต่างกันพบว่า ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 เป็นความรู้ที่เน้นในเรื่องการสังเคราะห์งานวิจัย ส่วนความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 เป็นความรู้ที่เน้นไปในเรื่อง (1) วิธีการช่วยเหลือโรงเรียน (2) การทำงานร่วมกับครู (3) ประเด็นวิจัย (4) รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (5) การปฏิรูปการเรียนรู้ และ (6) วิธีการนำความรู้ไปใช้

ในโครงการ SEET พบว่า สภาพความรู้เริ่มต้นของอาจารย์มหาวิทยาลัยทั้งสองพื้นที่ยังขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ได้มีการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนสภาพความรู้หลังการดำเนินงานได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและเป็นความรู้ที่ได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของอาจารย์มหาวิทยาลัยทั้งสองพื้นที่กรณีศึกษามีความเหมือนกันในเรื่อง (1) วิจัยปฏิบัติการ (Action Research) และ (2) สิ่งแวดล้อมศึกษา ส่วนที่แตกต่างกันพบว่า ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 3 เป็นความรู้ที่เน้นในเรื่อง (1) การเขียนบันทึก (2) การบูรณาการในโรงเรียน (3) กระบวนการฝึกอบรมแบบ AR-SEET (4) วิธีการทำงานแบบ AR-SEET เช่น ระบบการทำงานของเจ้าหน้าที่โครงการ และ (5) บทบาทของอาจารย์

มหาวิทยาลัย ส่วนความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 เป็นความรู้ที่เน้นในเรื่อง (1) การสะท้อนผล (Reflection) (2) การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ (3) กระบวนการลงภาคสนาม (4) สภาพจริงของโรงเรียน (5) การร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัย (6) วิธีการพัฒนาครู (7) ความรู้เกี่ยวกับครู เช่น ศักยภาพของครู และความรู้ความสามารถของครูที่จำเป็นในการทำวิจัยปฏิบัติการ

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างโครงการ วพร. และโครงการ SEET พบว่า ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของอาจารย์มหาวิทยาลัยทั้งสองโครงการมีความเหมือนกันในเรื่องการได้รับความรู้เกี่ยวกับโรงเรียนเช่น การบริหารงานของผู้บริหาร สภาพจริงของโรงเรียน วิธีการช่วยเหลือครู การเรียนการสอน เป็นต้น ส่วนที่ต่างกันพบว่า ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงมีความแตกต่างกันตามจุดเน้นสำคัญของโครงการ ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของอาจารย์มหาวิทยาลัยโครงการ วพร. เน้นในเรื่องการพัฒนาครูและโรงเรียนทั้งระบบ ส่วนความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของอาจารย์มหาวิทยาลัยโครงการ SEET เน้นเรื่องวิจัยเชิงปฏิบัติการและสิ่งแวดล้อมศึกษา

(ข) การเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย

ในโครงการ วพร. พบว่า สภาพการปฏิบัติงานเริ่มต้นของอาจารย์มหาวิทยาลัยก่อนการดำเนินงานมีลักษณะไม่เคยปฏิบัติ ปฏิบัติน้อย ขาดความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ ส่วนสภาพการปฏิบัติงานหลังการดำเนินงานมีลักษณะสามารถปฏิบัติได้ มีการปฏิบัติมากขึ้น มีการพัฒนางานที่ปฏิบัติ มีการปฏิบัติที่ต่อเนื่อง การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของอาจารย์มหาวิทยาลัยทั้งสองพื้นที่กรณีศึกษามีความเหมือนกันในเรื่องต่อไปนี้ (1) การบริการชุมชน อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ทำงานร่วมกับผู้บริหารและครู ได้จัดอบรมให้ความรู้กับครู ได้จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โรงเรียนเครือข่าย ได้ใช้เวลาช่วงเย็นช่วงเข้าร่วมโครงการในการพูดคุยปรึกษาวางแผนงานร่วมกัน ได้แจ้งข่าวสารและติดต่อกับโรงเรียนที่เข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอ และได้นำผลวิจัยที่ได้จากโครงการไปเผยแพร่ (2) การทำวิจัย อาจารย์มหาวิทยาลัยได้นำงานวิจัยในชั้นเรียนของครูที่เข้าร่วมโครงการมาสร้างองค์ความรู้โดยใช้วิธีการสังเคราะห์งานวิจัย ได้นำแนวทางการเขียนโครงการวิจัยไปใช้ในการขอทุนวิจัยอื่นๆ ส่วนที่แตกต่างพบว่า การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของอาจารย์มหาวิทยาลัยพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 มีการเปลี่ยนแปลงที่เน้นไปในเรื่อง (1) การเรียนการสอน อาจารย์มหาวิทยาลัยได้นำประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการไปถ่ายทอดให้กับนักศึกษาที่สอนและใช้ในงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาที่เป็นงานเชิงคุณภาพ (2) การพัฒนาตนเอง อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ศึกษาความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำไปขยายผลให้ครูที่เข้าร่วมโครงการ

ในโครงการ SEET พบว่า สภาพการปฏิบัติงานเริ่มต้นของอาจารย์มหาวิทยาลัยก่อนการดำเนินงานมีลักษณะไม่เคยปฏิบัติ ปฏิบัติน้อย ขาดความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ ไม่ได้ทำวิจัยปฏิบัติการ ส่วนสภาพการปฏิบัติงานหลังการดำเนินงานมีลักษณะสามารถปฏิบัติได้ มีการปฏิบัติมากขึ้น มีการพัฒนางานที่ปฏิบัติ มีการปฏิบัติที่ต่อเนื่อง มีการทำวิจัยปฏิบัติการและนำเอา

ผลการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของอาจารย์มหาวิทยาลัยทั้งสองพื้นที่กรณีศึกษามีความเหมือนกันในเรื่องต่อไปนี้ (1) การบริการชุมชน อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ปฏิบัติงานร่วมกับคณะครู ผู้บริหาร โรงเรียน โดยเข้าไปพบปะพูดคุยและให้คำแนะนำในด้านต่างๆ และเป็นวิทยากรให้ความรู้ (2) การวิจัย อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะกรณีศึกษาของตนเองและนำเอาผลวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติงาน (3) การเรียนการสอน อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ขยายผลความรู้ไปยังนิสิตนักศึกษาโดยใช้กิจกรรมที่มีลักษณะคล้ายกับการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกับนักศึกษาที่สอน มีความเข้าใจและยอมรับศักยภาพของนิสิตนักศึกษาที่สอน ได้ตระหนักถึงศักยภาพของนักศึกษามากขึ้น ให้ความสำคัญในการขยายความคิด และเปลี่ยนพฤติกรรมในการตรวจงาน โดยพยายามทำความเข้าใจความคิดของนักศึกษา (4) ความร่วมมือทางวิชาการ อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ทำงานร่วมกับศึกษานิเทศก์ เจ้าหน้าที่ NGO และอาจารย์มหาวิทยาลัยในสถาบันอื่นๆ และ (5) การพัฒนาตนเอง อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองในการปฏิบัติต่อผู้อื่น เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ ได้เขียนบันทึก ได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม และได้บริหารเวลาทำงานให้ดียิ่งขึ้น

เมื่อเปรียบเทียบพิจารณาระหว่างโครงการ วพร. และโครงการ SEET พบว่า การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของอาจารย์มหาวิทยาลัยทั้งสองโครงการมีความเหมือนกันในเรื่อง (1) การบริการชุมชน (2) การเรียนการสอน (3) การพัฒนาตนเอง ส่วนที่ต่างกันพบว่า การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของอาจารย์มหาวิทยาลัยโครงการ SEET ได้เน้นในเรื่องการทำวิจัย ปฏิบัติการร่วมกับครูโรงเรียน และความร่วมมือทางวิชาการกับหน่วยงานต่างๆ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยกับการเปลี่ยนแปลงของความรู้ และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย: กรณีศึกษาพื้นที่ มีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ (1) ศึกษาสภาพความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย ก่อนและหลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย (2) ศึกษาการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย (3) ศึกษาลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย (4) ศึกษาการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานหลังการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย และ (5) วิเคราะห์อิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย สรุปได้ดังต่อไปนี้

วิธีดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ แบบกรณีศึกษาพื้นที่ (Multisite Case Study) มีการศึกษาแบบสืบย้อน (Retrospective Study) ได้ศึกษาความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยจากโครงการวิจัย 2 โครงการ คือ โครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.) และ โครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย (SEET) ในแต่ละโครงการประกอบด้วย 2 พื้นที่กรณีศึกษา แต่ละพื้นที่กรณีศึกษาประกอบด้วย โรงเรียนและมหาวิทยาลัย รวมพื้นที่กรณีศึกษาทั้งหมด 4 แห่ง โรงเรียนที่ศึกษาเป็นโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับประถมศึกษา ผู้ให้ข้อมูลของแต่ละโรงเรียนประกอบด้วยครู 2 คน และผู้บริหาร 1 คน ผู้ให้ข้อมูลของมหาวิทยาลัยประกอบด้วยอาจารย์มหาวิทยาลัย รวมผู้ให้ข้อมูล ครูผู้สอนจำนวน 8 คน ผู้บริหารจำนวน 4 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัยจำนวน 7 คน การเก็บข้อมูลภาคสนามใช้เวลาประมาณ 3 เดือน คือ ตั้งแต่ 10 ธันวาคม 2547 – 22 มีนาคม 2548 โดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลคือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) และแบบเจาะลึก (In-depth-Interview) การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมีแหล่งข้อมูลคือ เอกสาร โครงการ ผลงานวิจัยของครู นักเรียน เพื่อนครู และคนในชุมชน

ประเด็นหลักที่ศึกษา มี 3 ประเด็นคือ (1) สภาพและการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย (2) การดำเนินงานและลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย (3) อิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ ผู้วิจัยใช้แนวทางการสังเกตในโรงเรียน แนวทางการสังเกตครู แนวทางการสังเกตนักเรียน แนวทางการสังเกตผู้บริหาร แนวทางการสัมภาษณ์ครู ผู้บริหาร และอาจารย์มหาวิทยาลัย นักเรียน คนในชุมชน แบบวิเคราะห์เอกสาร แนวทางการสนทนากลุ่ม ครู ผู้บริหาร อาจารย์มหาวิทยาลัย แบบบันทึกการสังเกตกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และอุปกรณ์อำนวยความสะดวก คือ เทปบันทึกเสียง สมุดบันทึก และกล้องถ่ายภาพ โดยมีผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญของการวิจัยครั้งนี้

การตรวจสอบข้อมูล ประกอบด้วย (1) ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (2) ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (3) ใช้วิธีการตรวจสอบสามเส้าด้านเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล และ (4) ใช้วิธีการตรวจสอบความเป็นไปได้ และความตรงของข้อมูล ได้มีหลักฐานถูกต้อง ชัดเจน เพียงพอหรือไม่ สมควรมีหลักฐานเพิ่มเติมหรือไม่

การวิเคราะห์ข้อมูล มี 4 ลักษณะ คือ (1) การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยนำเอกสารและข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์แล้วจัดระบบข้อมูลที่วิเคราะห์ได้ก่อนนำมาสังเคราะห์ แล้วนำเสนอในรูปของการบรรยาย (2) การจำแนกข้อมูล (Typological analysis) ใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ATLAS.ti Version Win 4.2 ช่วยในการจำแนกข้อมูล (3) การเปรียบเทียบข้อมูล (Constant Comparative method) ทำโดยผู้วิจัย และ (4) การสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย (Analytic induction) เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดที่รวบรวมได้มาสรุปให้ได้ผลการวิจัย

การสรุปผลการวิจัย นำเสนอตาม 3 ประเด็นหลัก คือ (1) การดำเนินงานและลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย (2) สภาพและการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย และ (3) อิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานดังต่อไปนี้

1. การดำเนินงานและลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

(1) **ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบนำพัฒนา** ในการดำเนินงานร่วมกัน อาจารย์มหาวิทยาลัยมีบทบาทมากกว่าครู โดยบทบาทที่แสดงออกของอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นทั้งผู้ฝึกอบรมให้ความรู้ ติดตาม ให้คำปรึกษาระหว่างดำเนินงาน กระตุ้นการทำงาน อำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ เป็นผู้กำหนดกิจกรรมต่างๆตามความต้องการของโรงเรียนและจุดที่ต้องการพัฒนาร่วมกัน ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบนำพัฒนา ต้องมีการประสานงานกันอย่างสม่ำเสมอเพื่อรายงานความก้าวหน้าและการให้ข้อมูลย้อนกลับระหว่างกัน ดังนั้นผู้มีบทบาทสำคัญ คือ ผู้บริหาร โรงเรียน จากการดำเนินงานดังกล่าวทำให้เกิดลักษณะสำคัญของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย 5 ประการ ดังนี้ (1) มีการกำหนดเป้าหมายในการ

วิจัยร่วมกัน (2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน (3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย (4) มีการทบทวนความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และ (5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย

(2) **ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบกัลยาณมิตร** ในการดำเนินงานร่วมกัน อาจารย์มหาวิทยาลัยมีบทบาทสำคัญในการเข้าไปช่วยเหลือครูให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีกระบวนการให้คำแนะนำอย่างเป็นระบบ มีการให้กำลังใจ ให้การยอมรับ และให้ความมั่นใจในการทำงานของครู จากการดำเนินงานดังกล่าวทำให้เกิดลักษณะสำคัญของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย 5 ประการ ดังนี้ (1) มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน (2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน (3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย (4) มีการทบทวนความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และ (5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย

(3) **ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบสนับสนุน** ในการดำเนินงานร่วมกัน อาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นผู้ให้การสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน การสนับสนุนได้เกิดขึ้นในทุกขั้นตอนของวงจรการทำงาน PDCA ของโรงเรียน คือ การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ และการแก้ไขปรับปรุง โดยอาศัยการประชุมวางแผนร่วมกันทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการอย่างสม่ำเสมอตามวงจรการทำงาน PDCA ตลอดระยะเวลาดำเนินงานร่วมกัน การสนับสนุนมีหลากหลายแบบ เช่น การให้ความรู้ การกระตุ้น ติดตาม ให้คำปรึกษาระหว่างดำเนินงาน อำนวยความสะดวก ให้ความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยแบบสนับสนุนต้องใช้วิธีการประสานงานอย่างหลากหลายเพื่อติดตามความก้าวหน้าของการดำเนินงาน จากการดำเนินงานดังกล่าวทำให้เกิดลักษณะสำคัญของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย 5 ประการ ดังนี้ (1) มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน (2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน (3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย (4) มีการทบทวนความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และ (5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย

จากการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยทั้ง 3 แบบ สามารถสรุปลักษณะสำคัญร่วมกันของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยได้ 5 ประการดังนี้ (1) มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน (2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน (3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย (4) มีการทบทวนความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และ (5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย

2. สภาพและการเปลี่ยนแปลงของความรู้ และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัย

2.1 สภาพและการเปลี่ยนแปลงของความรู้ และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน

(ก) สภาพความรู้เริ่มต้นของครูผู้สอนก่อนการดำเนินงานพบว่า ครูผู้สอนยังขาดความรู้และไม่ได้มีการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนสภาพความรู้หลังการดำเนินงานได้รับ

ความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและเป็นความรู้ที่ได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอน พบว่า ครูผู้สอนได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอย่างหลากหลายและสามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ความรู้ที่ได้รับนั้นได้แก่ การสอนแบบบูรณาการ การเขียนแผนแบบบูรณาการ การจัดกิจกรรมบูรณาการ การสอนแบบโครงการ การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน การทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง สื่อการเรียนการสอน การนิเทศแบบคลินิก การวัดผลประเมินผล การพัฒนานักเรียนตามจุดเน้น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน บทบาทครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีสอน เช่น แบบบูรณาการ แบบโค้ช และแบบเพื่อนช่วยเพื่อน และความแตกต่างระหว่างนักเรียน

(ข) สภาพการปฏิบัติงานเริ่มต้นของครูผู้สอนก่อนการดำเนินงานพบว่า ครูผู้สอนไม่สามารถปฏิบัติได้เพราะขาดความรู้ ไม่เคยปฏิบัติ ขาดความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ ไม่สามารถทำวิจัยได้ และไม่ได้มีการนำผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนสภาพการปฏิบัติงานหลังการดำเนินงานพบว่า ครูผู้สอนสามารถปฏิบัติได้ มีการปฏิบัติมากขึ้นและมีความหลากหลาย มีการพัฒนางานที่ปฏิบัติ มีการปฏิบัติที่ต่อเนื่อง สามารถทำวิจัยได้และนำเอาผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนพบว่า ครูผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและใช้วิธีสอนที่หลากหลายขึ้น ได้แก่ สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ สามารถสอนแบบบูรณาการได้ สามารถจัดกิจกรรมบูรณาการได้ สามารถสอนแบบโครงการได้ สามารถใช้การวัดผลประเมินผลที่แท้จริง สามารถเขียนแผนให้เหมาะสมกับนักเรียน มีการวางแผนกิจกรรมให้สอดคล้องกับแผนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดเตรียม ผลิตภัณฑ์ แล้วนำมาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น สามารถใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน สามารถทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง โดยเริ่มแก้ปัญหาจากจุดเล็กๆ ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง สามารถแก้ปัญหานักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและอาศัยการวิจัยเป็นเครื่องมือช่วย สามารถทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนานักเรียนมากขึ้น ส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีความกล้าแสดงออกมากขึ้น ได้จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้มากขึ้น พัฒนาตนเองโดยอาศัยโอกาสในการเข้าร่วมโครงการในการทำผลงานเพื่อพัฒนาวิชาชีพ และได้ให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมกับการเรียนการสอน

(ค) สภาพความรู้เริ่มต้นของผู้บริหารก่อนการดำเนินงานพบว่า ผู้บริหารยังขาดความรู้และไม่ได้มีการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนสภาพความรู้หลังการดำเนินงานพบว่า ผู้บริหารได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและเป็นความรู้ที่ได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารพบว่า ผู้บริหารได้รับความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นอย่างหลากหลายในเรื่อง ดังนี้ การปฏิรูปทั้งโรงเรียน การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม กระบวนการทำงานแบบ PDCA การจัด

ปัจจัยเกื้อหนุน การจัดระบบนิเทศภายใน โรงเรียน รูปแบบการนิเทศแบบทีมงาน การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม การวัดผลประเมินผล การวิจัยแบบต่างๆ เช่น การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (CAR) การวิจัยและพัฒนา (R&D) การวิจัยปฏิบัติการแบบ PAOR การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ การทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง วิธีการสืบค้นข้อมูลแบบต่างๆ และการเรียนการสอน เช่น การจัดการเรียนรู้ของครู เทคนิคการสอนแบบบูรณาการ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากแหล่ง เรียนรู้ในชุมชน และการบริหารเวลา

(ง) สภาพการปฏิบัติงานเริ่มต้นของผู้บริหารก่อนการดำเนินงาน พบว่า ผู้บริหารไม่สามารถปฏิบัติได้เพราะขาดความรู้ ไม่เคยปฏิบัติ ขาดความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ ไม่สามารถทำวิจัยได้ และไม่ได้มีการนำผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนสภาพการปฏิบัติงานหลังการดำเนินงานพบว่า ผู้บริหารสามารถปฏิบัติได้ มีการปฏิบัติมากขึ้นและมีความหลากหลาย มีการพัฒนางานที่ปฏิบัติ มีการปฏิบัติที่ต่อเนื่อง สามารถทำวิจัยได้และนำเอาผลการวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารพบว่า ผู้บริหารได้สนับสนุนครูในด้านต่างๆ มากขึ้น เช่น การศึกษาต่อ การอบรม การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ได้กระตุ้นส่งเสริม สร้างแรงจูงใจ ให้กำลังใจในการปฏิบัติงานของครูมากขึ้น ได้สร้างความตระหนักให้ครูโดยวิธีการที่หลากหลาย ได้ปรับเปลี่ยนการบริหารงาน โดยให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานมากขึ้น ได้ปรับปรุงระบบนิเทศของโรงเรียน โดยได้จัดระบบนิเทศภายใน โรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้น ได้พัฒนาตนเองโดยการปรับปรุงบุคลิกภาพให้เป็นผู้นำทางวิชาการมากขึ้น สามารถนำวิจัยมาใช้ในการพัฒนางานบริหาร โรงเรียนและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง สามารถทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมากำหนดเป็นจุดศึกษาให้กับครูและนักเรียน ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานของตนเอง ได้ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งเรียนรู้ต่างๆ โดยเน้นการบูรณาการสิ่งแวดล้อม ได้บริหารเวลาให้เกิดประสิทธิภาพ และได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น

2.2 สภาพและการเปลี่ยนแปลงของความรู้ และการปฏิบัติงาน ของอาจารย์มหาวิทยาลัย

(ก) สภาพความรู้เริ่มต้นของอาจารย์มหาวิทยาลัยก่อนการดำเนินงานพบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยยังขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ได้มีการนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนสภาพความรู้หลังการดำเนินงานได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นและเป็นความรู้ที่ได้นำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่เปลี่ยนแปลงของอาจารย์มหาวิทยาลัยพบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่อง การสังเคราะห์งานวิจัย รูปแบบการวิจัยและพัฒนา การปฏิรูปการเรียนรู้ วิจัยปฏิบัติการ การเขียนบันทึก สิ่งแวดล้อมศึกษา การสะท้อนผล การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบูรณาการในโรงเรียน วิธีการบริหารงานของผู้บริหาร วิธีการทำงานของผู้บริหาร

และการบริหารงานภายในโรงเรียน วิธีการพัฒนาครู วิธีการช่วยเหลือโรงเรียน การทำงานร่วมกับครูทำให้ครูเกิดความมั่นใจ ได้ประเด็นวิจัยเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นในการทำวิจัยของครู วิธีการนำความรู้ไปใช้ สภาพจริงของโรงเรียน ศักยภาพครู ความรู้ความสามารถของครูที่จำเป็นในการทำวิจัย ปฏิบัติการ กระบวนการลงภาคสนาม กระบวนการฝึกอบรม วิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่โครงการ บทบาทของอาจารย์มหาวิทยาลัย และการร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัย

(ข) สภาพการปฏิบัติงานเริ่มต้นของอาจารย์มหาวิทยาลัยก่อนการดำเนินงานมีลักษณะไม่เคยปฏิบัติ ปฏิบัติน้อย ขาดความสม่ำเสมอในการปฏิบัติ ไม่ได้ทำวิจัยปฏิบัติการ ส่วนสภาพการปฏิบัติงานหลังการดำเนินงานมีลักษณะสามารถปฏิบัติได้ มีการปฏิบัติมากขึ้น มีการพัฒนางานที่ปฏิบัติ มีการปฏิบัติที่ต่อเนื่อง มีการทำวิจัยปฏิบัติการและนำเอาผลการวิจัยไปใช้ในการปฏิบัติงาน การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของอาจารย์มหาวิทยาลัยพบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ทำงานร่วมกับผู้บริหารและครู ได้จัดอบรมให้ความรู้กับครู ได้จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ได้จัดกิจกรรมการเรียนรู้โรงเรียนเครือข่าย ได้แจ้งข่าวสารและติดต่อกับโรงเรียนที่เข้าร่วมอย่างสม่ำเสมอ ได้เป็นวิทยากรให้ความรู้ ได้นำประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการมาถ่ายทอดให้กับนักศึกษาที่สอน ได้ขยายผลความรู้ไปยังนิสิตนักศึกษาโดยใช้กิจกรรมที่มีลักษณะคล้ายกับการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง มีความเข้าใจ ตระหนัก และยอมรับศักยภาพของนิสิตนักศึกษาที่สอนมากขึ้น ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกับนักศึกษาที่สอน ให้เวลานักศึกษาในการขยายความคิด ได้เปลี่ยนพฤติกรรมในการตรวจงานโดยพยายามทำความเข้าใจความคิดของนักศึกษา ได้ศึกษาความรู้เพิ่มเติมเพื่อนำไปขยายผลให้กับครู ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองต่อการปฏิบัติต่อผู้อื่น ได้ทำงานร่วมกับศึกษานิเทศก์ เจ้าหน้าที่ NGO และอาจารย์มหาวิทยาลัยในสถาบันอื่นๆ ได้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ ได้เขียนบันทึก ได้ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม ได้บริหารเวลาทำงานให้ดียิ่งขึ้น ได้นำงานวิจัยในชั้นเรียนของครูที่เข้าร่วมโครงการมาสร้างองค์ความรู้โดยใช้วิธีการสังเคราะห์งานวิจัย ได้นำแนวทางการเขียนโครงการวิจัยไปใช้ในการขอทุนวิจัยอื่นๆ ได้มีการนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ และสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะกรณีศึกษาของตนเองและนำผลวิจัยมาใช้ในการปฏิบัติงานได้

3. อิทธิพลของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย

จากลักษณะสำคัญของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย 5 ประการ คือ มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย มีการทบทวนความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และมีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย ได้เป็นอิทธิพลที่ทำให้ครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยได้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกันมากขึ้น จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและ

กัน ได้ทำให้ครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยเกิดความรู้ทั้งในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานและได้พัฒนาวิชาชีพพร้อมกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ประเด็นที่ 1 ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยมี 3 แบบคือ แบบนำพัฒนา แบบกัลยาณมิตร และแบบสนับสนุน โดยทั้งสามแบบมีลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย 5 ประการ คือ (1) มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน (2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน (3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย (4) มีการทบทวนความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และ (5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย

จากการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยทั้ง 3 แบบ คือ แบบนำพัฒนา แบบกัลยาณมิตร และแบบสนับสนุน แสดงให้เห็นถึงวิวัฒนาการของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยใน 3 ยุค ตามลำดับดังนี้ ในยุคแรกมีลักษณะอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นผู้นำในการพัฒนาครู เป็นผู้ออกแบบหลักสูตรการฝึกอบรมและแนวทางการพัฒนาโดยครูมีส่วนร่วมเพียงแค่ไปการเข้ารับการฝึกอบรมตามที่อาจารย์มหาวิทยาลัยได้กำหนด ในยุคที่สองมีลักษณะอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นผู้ออกไปพบครู โดยกำหนดบทบาทของตนเองเป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุนการคิดของครูพยายามพัฒนาครูโดยให้ครูเป็นผู้พัฒนาตัวเอง ครูมีส่วนร่วมในการคิดและกำหนดกิจกรรมที่ครูต้องการพัฒนาตนเอง และในยุคที่สามมีลักษณะทั้งครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยต่างเห็นความสำคัญของการมาทำงานร่วมกันเพื่อพัฒนางานตามจุดเน้นที่แต่ละฝ่ายได้ตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งในยุคที่สามนี้เป็นลักษณะที่เราคาดหวังว่าทั้งโรงเรียนและมหาวิทยาลัยจะได้มาพัฒนางานร่วมกันโดยมองหาจุดเน้นสำคัญที่ต้องการพัฒนา ถึงกระนั้นความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยก็ยังไม่ปรากฏถึงขั้นของการแบ่งปันผลประโยชน์และความเสี่ยงร่วมกันอย่างเท่าเทียมและยุติธรรมตามคำจำกัดความของคำว่าความเป็นหุ้นส่วนที่แท้จริง แต่จากวิวัฒนาการของความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยในบริบทของเมืองไทยดังกล่าว น่าจะเป็นแนวโน้มสำคัญที่ทั้งครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยจะได้พัฒนาความสัมพันธ์ที่นำไปสู่ความเป็นหุ้นส่วนที่แท้จริงต่อไปในอนาคต

จากวิวัฒนาการความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยดังกล่าวได้แสดงให้เห็นชัดในประเด็นของบทบาทอาจารย์มหาวิทยาลัยในการเข้าไปร่วมทำงานกับโรงเรียน โดยบทบาทอาจารย์มหาวิทยาลัยมีความสำคัญและมีแนวทางปฏิบัติดังนี้ นางลักษณ วัชรชัย และสุวิมล ว่องวาณิช (2544) ได้เสนอถึงแนวทางการพัฒนาสมรรถภาพของครูด้านวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ว่าต้องมีการเริ่มต้นโดยใช้ผู้นำการเปลี่ยนแปลงซึ่งอาจเป็นนักวิจัยภายนอกโรงเรียนในลักษณะนักวิจัยพี่เลี้ยง (mentor) พร้อมทั้งได้เสนอถึงบทบาทของนักวิจัยพี่เลี้ยง 6 บทบาท คือ 1) บทบาทในฐานะ

นักวิจัยปฏิบัติการซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่งของทีมวิจัย 2) บทบาทในฐานะที่ปรึกษาด้านการวิจัยและพัฒนาและด้านกระบวนการเรียนรู้ 3) บทบาทในฐานะผู้ประสานงานให้มีการรวมพลังจากครูทั้งโรงเรียนและบุคคลเกี่ยวข้อง และในฐานะผู้ประสานงานทรัพยากรและบุคคลต้องมีการจัดหาแหล่งทุนทำวิจัย และจัดหาวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักวิจัยในทีม 4) บทบาทในฐานะผู้ติดตามกำกับโครงการวิจัย คอยกระตุ้นให้นักวิจัยทำงานเสร็จตามกำหนดการ 5) บทบาทในฐานะผู้เรียนโดยเรียนรู้ร่วมกับครูในโรงเรียน และ 6) บทบาทในฐานะนักประเมินคุณภาพการวิจัย ทั้งนี้ นักวิจัยที่เลี้ยงจะแสดงบทบาทแต่ละบทบาทตามความเหมาะสม โดยควรจำกัดบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกมากกว่าเป็นผู้ที่คอยสั่งการ เพื่อให้กระบวนการพัฒนาสมรรถภาพครูเกิดขึ้นจากการเรียนรู้ด้วยตนเองของครูให้มากที่สุด เท่าที่จะทำได้ จึงจะส่งผลทำให้เกิดการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนที่ยั่งยืน

ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยมีลักษณะสำคัญ 5 ประการ คือ (1) มีการกำหนดเป้าหมายในการวิจัยร่วมกัน (2) มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการวิจัยร่วมกัน (3) มีกิจกรรมที่ทำร่วมกันในการวิจัย (4) มีการทบทวนความสัมพันธ์อย่างสม่ำเสมอ และ (5) มีการเอื้อประโยชน์ต่อกันในการวิจัย จากลักษณะดังกล่าวได้สอดคล้องกับคานิยามของความเป็นหุ้นส่วนที่ลักษณะ เดิมศิริกุลชัย และสุชาติ ตังทางธรรม (2541) ได้สรุปไว้ว่าความเป็นหุ้นส่วนโดยรวมแล้วมีลักษณะคล้ายกันคือ (ก) ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุข้อตกลงเพื่อปฏิบัติการเฉพาะ (ข) มีการตกลงกันไว้ล่วงหน้าในเรื่องของพันธะและความคาดหวัง (ค) ทบทวนความสัมพันธ์อยู่เสมอ และแก้ไขข้อตกลงเมื่อมีความจำเป็น แต่ในการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยยังไม่ได้มีการแบ่งปันผลประโยชน์และความเสี่ยงร่วมกัน ได้สอดคล้องกับแนวคิดของ Michele (1996) ที่ได้อธิบายลักษณะความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยไว้ว่า การเป็นหุ้นส่วนต้องมีการดำเนินกิจกรรมร่วมกันในทุกขั้นตอนของการวิจัย มีกระบวนการทำงานเป็นวงจร และให้ความสำคัญกับการสื่อสาร ได้สอดคล้องกับแนวคิดของ Panet-Raymond และ Bourque (1991) อ้างถึงใน Michele *et al.*, 1996) ที่ได้กล่าวถึงการกำหนดบทบาทการทำงานให้มีความชัดเจนและแผนงานต้องให้ความสำคัญกับบทบาทของแต่ละหุ้นส่วนในโครงการ ผู้ปฏิบัติงานต้องมีส่วนเกี่ยวข้องตั้งแต่เริ่มต้นโครงการและดำเนินงานร่วมกันไปตลอดระยะเวลาของโครงการ และได้สอดคล้องกับ Catelli และคณะ(2000) ที่ได้อธิบายไว้ว่า ครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยจะต้องทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด มีเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน แลกเปลี่ยนทรัพยากร อาศัยซึ่งกันและกันเป็นความสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ และมีความรับผิดชอบร่วมกันต่อเป้าหมาย ความสำเร็จ และปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้น

ประเด็นที่ 2 ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกันได้ทำให้เกิดความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้

ผลการวิจัยมีความสอดคล้องกับแนวคิดของจอร์จ สุวรรณเวลา (2547) เกี่ยวกับการใช้ความรู้และการเกิดความรู้ใหม่จากการใช้ความรู้ว่า หากบุคคลได้มีปฏิสัมพันธ์กัน เช่น ได้ช่วยกันทำงาน ได้ช่วยกันคิด ได้วางแผนและแก้ปัญหาาร่วมกัน จะมีโอกาสเกิดความรู้เพิ่มขึ้น หากบุคคลผู้ซึ่งมีหน้าที่ต่างกันได้คิดและทำงานร่วมกัน จะเกิดความเข้าใจกันดียิ่งขึ้น เกิดการรู้จักตนเอง เกิดการรู้จักและเข้าใจผู้อื่น และเกิดการเคารพซึ่งกันและกัน องค์ประกอบเหล่านี้เป็นสิ่งจำเป็นที่จะช่วยให้งานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ถ้าผู้ที่มีความรู้ทางวิชาการอยู่เป็นพื้นฐานหรือผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจกรณีเฉพาะหรือผู้ที่มีความรู้หรือข้อมูลข้างเคียงที่ต้องนำมาประกอบหรือผู้ที่ต้องปฏิบัติใช้ความรู้นั้นหรือผู้ที่ได้รับผลจากการใช้ความรู้ ได้มาปฏิบัติงานร่วมกัน มีปฏิสัมพันธ์กันจะนำไปสู่การเกิดความรู้ใหม่ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Senge (1990 อ้างถึงใน วิจารย์ พานิช, 2547; พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547) เกี่ยวกับการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งของคนในองค์กรแห่งการเรียนรู้ (Learning Organization) ว่า การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เป็นการเรียนรู้ร่วมกันของสมาชิกโดยอาศัยความรู้และความคิดของสมาชิกในกลุ่มมาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อพัฒนาความรู้ และความสามารถของทีมให้เกิดขึ้น การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมจะเกิดขึ้นได้ต่อเมื่อมีการรวมพลังของสมาชิกในทีมให้ได้มีโอกาสเรียนรู้สิ่งต่างๆร่วมกัน โดยแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็นและประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง จนเกิดเป็นความคิดร่วมกันของกลุ่ม (group thinking) พร้อมกระตุ้นให้กลุ่มมีการสนทนา (dialogue) และการอภิปราย (discussion) กันอย่างกว้างขวาง ซึ่งการอภิปรายเป็นการนำวิสัยทัศน์ของแต่ละคนมาแลกเปลี่ยนกัน และหาข้อสรุปเพื่อออกมาเป็นกิจกรรมร่วมกัน ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้ การที่จะเกิดความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆได้จะต้องมีการสนทนา โดยจะต้องทำควบคู่กันไป ดังนั้น ทีมจึงต้องใช้ทั้งการสนทนาและการอภิปรายกลุ่มจึงจะเกิดการ ทำงานเป็นทีม เพื่อไปสู่เป้าหมายขององค์กร และสอดคล้องกับแนวคิดของกาญจนา เกียรติธนาพันธ์ (2542 อ้างถึงใน พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547) เกี่ยวกับการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม (Team Learning) ว่า จะทำให้การเรียนรู้มีพลังมากกว่าการเรียนรู้ของบุคคลในการที่จะเสนอความคิดหรือความรู้ไปสู่องค์กร ทั้งนี้เพราะการเรียนรู้เป็นทีมจะทำให้สมาชิกในทีมได้คิดอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับแนวคิดที่ซับซ้อนซึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาองค์กร ทำให้มีการพัฒนาจากความรู้ไปสู่การเป็นนวัตกรรม การประสานงาน และการปฏิบัติ อีกทั้งยังส่งเสริมบทบาทของสมาชิกในทีมต่อทีมอื่นๆอีกด้วย

ผลการวิจัยพบว่า การแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกันระหว่างครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยได้ทำให้เกิดความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ ผลการวิจัยนี้สามารถอธิบายได้จากแนวคิดการสร้างความรู้ ของ Nonaka และ Takeuchi (2000 อ้างถึงใน วิจารย์ พานิช, 2547; พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547) ในกระบวนการเปลี่ยนแปลงของความรู้ (knowledge

conversion) ว่า การสร้างความรู้เกิดจากการผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ที่ชัดแจ้งหรือความรู้ในกระดาศ (explicit knowledge) กับความรู้โดยนัยหรือความรู้ในคน (tacit knowledge) ปฏิสัมพันธ์นี้เป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องเป็นวงจร ประกอบรูปแบบพื้นฐาน 4 ประการคือ (1) Socialization เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงความรู้โดยนัยหรือความรู้ในคน ผ่านการแบ่งปันประสบการณ์อันเนื่องมาจากอยู่ในสภาพแวดล้อมเดียวกัน โดยที่บุคคลสามารถรับความรู้ได้จากการสังเกต ลอกเลียนแบบ หรือการลงมือปฏิบัติ (2) Externalization เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงความรู้โดยนัยหรือความรู้ในคน ไปเป็นความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้งหรือความรู้ในกระดาศ ขั้นตอนนี้นับว่าเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการสร้างความรู้ เพราะเป็นขั้นที่ความรู้โดยนัยหรือความรู้ในคนถูกทำให้ชัดเจนโดยการเปรียบเทียบ ใช้ตัวอย่าง หรือตั้งสมมติฐาน (3) Combination เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้งหรือความรู้ในกระดาศ นั่นคือ ทำให้ความคิดต่างๆ เป็นระบบจนกลายเป็นความรู้ ความรู้ที่นำมารวมนั้นเกิดการแลกเปลี่ยนของบุคคลเป็นหลัก รวมกับความรู้ที่ผ่านสื่อหรือช่องทางความรู้ต่างๆ เช่น การแลกเปลี่ยนเอกสาร การประชุม การสนทนาทางโทรศัพท์ หรือเครือข่ายการติดต่อสื่อสารทางคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ดังนั้นความรู้ใหม่ในกระบวนการนี้จึงต้องมีการจัดหมวดหมู่ของความรู้ให้ชัดเจน และ (4) Internalization เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้งหรือความรู้ในกระดาศ ไปเป็นความรู้โดยนัยหรือความรู้ในคนจากความรู้ต่างๆ ที่บุคคลได้รับก็จะรวมนั้นกลับไปเป็นความรู้โดยนัยหรือความรู้ในคนที่ฝังอยู่ในตัวบุคคลนั้นๆ อีกครั้ง เมื่อพิจารณาจากรูปแบบพื้นฐานที่ Nonaka และ Takeuchi ได้นำเสนอไว้นั้น ได้มีลักษณะสอดคล้องกับลักษณะการทำงานร่วมกันระหว่างครูผู้เป็นนักปฏิบัติ (practitioner) กับอาจารย์มหาวิทยาลัยผู้เป็นนักวิชาการ (academic) ความรู้ของครูผู้เป็นนักปฏิบัติมีลักษณะเป็นความรู้โดยนัย (tacit knowledge) ที่ใช้ในการปฏิบัติงาน ส่วนความรู้ของอาจารย์มหาวิทยาลัยผู้เป็นนักวิชาการมีลักษณะเป็นความรู้ที่ปรากฏชัดแจ้งหรือความรู้ในกระดาศ (explicit knowledge) เมื่อทั้งสองฝ่ายได้มาเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันเป็นผลให้เกิดกระบวนการเปลี่ยนแปลงของความรู้ขึ้น การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น Schon (1995) ได้มองว่าความสัมพันธ์ระหว่างหุ้นส่วนเป็นการช่วยสะท้อน (Reflectioners) ซึ่งนักวิจัยสามารถช่วยสะท้อนกระบวนการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน (practitioner) ได้ หรือจากงานของ Epstein และ Kohn (1992) และ Ellen (2004) ที่ได้ให้ตัวอย่างถึงโมทัศน์เรื่อง การปฏิบัติกับการวิจัย (practice-research) ว่าเป็นการเชื่อมต่อระหว่างผู้ปฏิบัติงานและนักวิจัย ที่ซึ่งนักวิจัยสามารถช่วยในการเสริมพลังอำนาจให้กับผู้ปฏิบัติงาน และปรับปรุงการปฏิบัติงานได้ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยซึ่งมาทำงานร่วมกันเป็นลักษณะสำคัญของการเป็นชุมชนแห่งการปฏิบัติการ (Community of Practice) ซึ่งหากมองถึงอิทธิพลจากความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยแล้วนับว่าเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญของการสร้างชุมชนลักษณะนี้

ประเด็นที่ 3 ผลวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยได้ทำให้ครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยเกิดความรู้ร่วมกันอย่างหลากหลายและสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้

การที่ครูโรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัยเกิดความรู้ร่วมกันอย่างหลากหลายและสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติงานได้นั้น อาจเป็นผลมาจากหลายปัจจัย จากผลที่เกิดขึ้นของแต่ละพื้นที่กรณีศึกษาได้แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนทุกพื้นที่เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่างๆ ในทิศทางเดียวกันคือ ประสบความสำเร็จในการดำเนินงาน ผลการวิจัยไม่ได้แสดงให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจนระหว่างพื้นที่ ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้เลือกพื้นที่ศึกษาที่ประสบความสำเร็จทั้ง 4 แห่ง หากวิเคราะห์ความสำเร็จที่เกิดขึ้นนั้นอาจเป็นผลมาจากความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยหรืออาจเป็นผลมาจากตัวบุคคล เช่น บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่ทำให้ครูผู้สอนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงาน เพราะครูผู้สอนได้รับการกระตุ้น กำกับ ติดตาม ตลอดจนการส่งเสริมสนับสนุนในการทำงานด้านต่างๆ จากผู้บริหารตลอดระยะเวลาที่ดำเนินงาน

ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอย่างหลากหลายและสามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่รับได้แก่ การสอนแบบบูรณาการ การเขียนแผนแบบบูรณาการ การจัดกิจกรรมบูรณาการ การสอนแบบโครงงาน การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน การทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง สื่อการเรียนการสอน การนิเทศแบบคลินิก การวัดผลประเมินผล การพัฒนานักเรียนตามจุดเน้น การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอน บทบาทครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน วิธีสอน เช่น แบบบูรณาการ แบบโค้ช และแบบเพื่อนช่วยเพื่อน ความแตกต่างระหว่างนักเรียน ความรู้ที่ได้รับเหล่านี้ได้สอดคล้องกับความรู้ที่แต่ละโครงการได้กำหนดไว้และได้สอดคล้องกับความรู้ที่จำเป็นสำหรับครูตามแนวคิดของ Shulman (1987) Darling-Hammond (1998) และสุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม (2545) ได้แก่ (1) ความรู้เนื้อหาสาระ (2) ความรู้วิธีการสอน (3) ความรู้หลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล (4) ความรู้เกี่ยวกับการเรียนรู้และผู้เรียน (5) ความรู้บริบทของโรงเรียนหรือสถาบัน และ (6) ความรู้วิจัย

ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนและใช้วิธีสอนที่หลากหลายขึ้น สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้ สามารถสอนแบบบูรณาการได้ สามารถสอนแบบโครงงานได้ สามารถจัดกิจกรรมบูรณาการ สามารถใช้การวัดผลประเมินผลที่แท้จริง สามารถเขียนแผนให้เหมาะสมกับนักเรียน มีการวางแผนกิจกรรมให้สอดคล้องกับแผนและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีการจัดเตรียม ผลิต พัฒนาสื่อ แล้วนำสื่อมาใช้ในการเรียนการสอนมากขึ้น สามารถใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติมาใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน สามารถทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง โดยเริ่มแก้ปัญหาจากจุดเล็กๆ ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของ

ตนเอง สามารถแก้ปัญหาให้นักเรียนด้วยวิธีการที่หลากหลายและอาศัยการวิจัยเป็นเครื่องมือช่วยสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาให้นักเรียนมากขึ้น ส่งเสริมและพัฒนาให้นักเรียนให้มีความกล้าแสดงออกมากขึ้น ได้จัดบรรยากาศในห้องเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้มากขึ้น ได้พัฒนาตนเองโดยอาศัยโอกาสในการเข้าร่วมโครงการในการทำผลงานเพื่อพัฒนาวิชาชีพ และได้ให้ผู้ปกครองนักเรียนมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการเรียนการสอน การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงของครูผู้สอนดังกล่าว ได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละโครงการกำหนดเป็นจุดเน้นในการพัฒนาไว้ และได้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา (2540) 11 ข้อ คือ (1) ปฏิบัติกิจกรรมทางวิชาการเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครูอยู่เสมอ (2) ตัดสินใจปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ โดยคำนึงถึงผลที่จะเกิดกับนักเรียน (3) มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนให้เต็มตามศักยภาพ (4) พัฒนาแผนการสอนให้สามารถปฏิบัติให้เกิดผลจริง (5) พัฒนาลีขการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่เสมอ (6) จัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยเน้นผลถาวรที่เกิดแก่ผู้เรียน (7) รายงานผลการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างมีระบบ (8) ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียน (9) ร่วมมือกับผู้อื่นในสถานศึกษาอย่างสร้างสรรค์ (10) ร่วมมือกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์ในชุมชน และ (11) แสวงหาและใช้ข้อมูลข่าวสารในการพัฒนา และสอดคล้องกับ National Board for Professional Teacher Standards (1994 อ้างถึงใน Epp, S.A., 1999) ที่ได้ระบุและอธิบายปัจจัยสำคัญของการสอนที่บรรลุผลไว้ 5 หลักการในนโยบายเรื่อง “What teachers should Know and Be Able to Do” ว่า (1) ครูมีหน้าที่ต่อนักเรียนและการเรียนรู้ของนักเรียน (2) ครูต้องรู้ในเนื้อหาวิชาและเทคนิควิธีสอนในวิชาที่สอน (3) ครูต้องรับผิดชอบในการจัดการเรียนการสอนและการติดตามผลการเรียนรู้ของนักเรียน (4) ครูต้องคิดอย่างเป็นระบบและสามารถเรียนรู้จากประสบการณ์ของตนเองได้ และ (5) ครูจะต้องเป็นสมาชิกของชุมชนแห่งการเรียนรู้ นอกจากนี้การเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานของครูยังได้สอดคล้องกับการพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นครูมืออาชีพซึ่งสอดคล้องกับที่กองทุนพัฒนาวิชาชีพครู (2543) ได้สรุปว่า ครูมืออาชีพ คือ ครูที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการจัดกิจกรรม ซึ่งการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครูมืออาชีพ ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 สอดคล้องกับแนวคิดของสมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2543) ที่ได้นำเสนอวิสัยทัศน์ของครูมืออาชีพว่าเป็นครูที่มีคุณภาพ เป็นผู้ที่รักและพร้อมที่จะเรียนรู้ และส่งเสริม ชี้นำให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ และเป็นผู้รักในการเรียนรู้ เป็นครูที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพครู เป็นครูที่มุ่งมั่นพัฒนา ประเมินและปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งปฏิบัติตามจรรยาวิชาชีพครูอย่างเคร่งครัด เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้เรียนและผู้อื่น และมีการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Parkay (1992) ที่เสนอว่าครูมืออาชีพ ควรประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ประการ คือ 1) มีความรู้ ได้แก่ มีความรู้เกี่ยวกับตนเองและผู้เรียน มีความรู้ในเนื้อหาวิชา และมีความรู้ในทฤษฎีทางการศึกษาและการวิจัย 2) การให้ผลสะท้อนกลับและการแก้ปัญหา 3) มีทักษะ ได้แก่ มีทักษะและเทคนิคในการสอนและมีทักษะในการปฏิสัมพันธ์ส่วนบุคคล นอกจากนี้ยังได้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Catelli และคณะ

(2000) ที่พบว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการในบริบทของความเป็นหุ้นส่วนช่วยให้เกิดการร่วมมือรวมพลัง (Collaboration) สำหรับการปรับปรุงและพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ของครูและความเป็นครูมืออาชีพ โดยมันได้ช่วยเพิ่มทักษะและประสบการณ์ให้กับครูในการมุ่งสู่การเป็นครูมืออาชีพ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอย่างหลากหลายและสามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่รับได้แก่ การปฏิรูปทั้งโรงเรียน การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม กระบวนการทำงานแบบ PDCA การจัดปัจจัยเกื้อหนุน การจัดระบบนิเทศภายในโรงเรียน รูปแบบการนิเทศแบบทีมงาน การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม การวัดผลประเมินผล การวิจัยแบบต่างๆ เช่น การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (CAR) การวิจัยและพัฒนา (R&D) การวิจัยปฏิบัติการแบบ PAOR การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพ วิธีการสืบค้นข้อมูลแบบต่างๆ และการเรียนการสอน เช่น การจัดการเรียนรู้ของครู เทคนิคการสอนแบบบูรณาการ การทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จากแหล่ง เรียนรู้ในชุมชน และการบริหารเวลา ซึ่งความรู้ที่ผู้บริหารได้รับนั้นได้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 กำหนดหลายด้านที่สำคัญ ดังที่จันทรา พรหมานนท์ (2546) ได้นำเสนอความรู้ ความเข้าใจ ทักษะและเทคนิควิธีที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารมืออาชีพ ในด้านต่างๆ ดังนี้ (1) ด้านความรู้ ความเข้าใจ ผู้บริหารและคณะครูจะต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ในด้านต่างๆ เช่น (ก) ความรู้ ความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของสถานศึกษา ครู ผู้บริหาร ตามที่ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติกำหนด (ข) ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องหลักสูตรการศึกษาขั้น พื้นฐาน การบริหารจัดการหลักสูตร รวมทั้งการจัดทำหลักสูตรของสถานศึกษา (ค) ความรู้ ความ เข้าใจในการพัฒนาและบูรณาการหลักสูตร (ง) ความรู้เชิงทฤษฎีในเรื่องการจัดการเรียนรู้ที่เน้น นักเรียนเป็นศูนย์กลาง และการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ (จ) ความรู้ในเรื่องการ วัดและประเมินผลจากการปฏิบัติจริง (Authentic Assessment) (ฉ) ความรู้ด้านจิตวิทยาเด็ก จิตวิทยา วัยรุ่น จิตวิทยาการเรียนรู้ และเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ (ช) ความรู้ในด้านการบริหาร จัดการภาครัฐแนวใหม่ ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และการจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (ซ) ความรู้ในด้านวัฒนธรรม ค่านิยมใหม่ในการทำงานเพื่อประชาชน เป็นต้น (2) ด้านทักษะ ผู้บริหาร และคณะครูจะต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะความชำนาญในด้านต่างๆ เช่น (ก) ทักษะการจัด กระบวนการเรียนรู้แบบต่างๆ (ข) ทักษะในการจัดกลุ่มนักเรียน (ค) ทักษะในการผลิต พัฒนา และ การใช้สื่อ รวมทั้งนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ (ง) ทักษะในการจัดทำ และใช้แฟ้มผลงานนักเรียน (Portfolio) (จ) ทักษะในการประเมินระดับความรู้และระดับการพัฒนา ของผู้เรียน (ฉ) ทักษะในการใช้สื่อและเทคโนโลยีต่างๆ (ช) ทักษะในการให้คำปรึกษา (ซ) ทักษะ มนุษยสัมพันธ์ (ฌ) ทักษะในการเป็นผู้นำแนวใหม่ เป็นต้น (3) ด้านเทคนิควิธี ผู้บริหารและคณะครู จะต้องพัฒนาตนเองในด้านเทคนิควิธีที่สำคัญ เช่น (ก) ใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมในการจัด กระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้

(ข) เทคนิคในการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารได้สนับสนุนครูในด้านต่างๆมากขึ้น เช่น การศึกษาต่อ การอบรม การส่งเสริมกิจกรรมการเรียนการสอนของครู ได้กระตุ้น ส่งเสริม สร้างแรงจูงใจ ให้กำลังใจ ในการปฏิบัติงานของครูมากขึ้น ได้สร้างความตระหนักให้ครูโดยวิธีการที่หลากหลาย ได้ปรับเปลี่ยนการบริหารงานโดยให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารงานมากขึ้น ได้ปรับปรุงระบบนิเทศของโรงเรียนโดยได้จัดระบบนิเทศภายในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น ได้พัฒนาตนเองโดยการปรับปรุงบุคลิกภาพให้เป็นผู้นำทางวิชาการมากขึ้น และได้นำวิจัยมาใช้ในการพัฒนางานบริหารโรงเรียนและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานของตนเอง ได้ทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะการเขียนกรณีศึกษาในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น โดยนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมากำหนดเป็นจุดศึกษาให้กับครูและนักเรียน ได้ส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้แหล่งเรียนรู้ต่างๆโดยเน้นการบูรณาการสิ่งแวดล้อม ได้บริหารเวลาให้เกิดประสิทธิภาพ และได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนมากขึ้น ซึ่งการแปลงของการปฏิบัติงานของผู้บริหารนั้นได้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่ได้กำหนดไว้หลายด้านที่สำคัญดังที่ จันทรา พรหมานนท์ (2546) ได้นำเสนอแนวทางสำหรับผู้บริหารมีอาชีพว่าผู้บริหารต้องปรับเปลี่ยนบทบาทและต้องเตรียมพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาในด้านต่างๆดังนี้ (1) การพัฒนาตนเอง (2) สร้างความสัมพันธ์กับชุมชน(3) จัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการและการเรียนรู้ (4) ปรับปรุงสภาพแวดล้อมของโรงเรียน (5) พัฒนาและปรับปรุงสื่ออุปกรณ์การเรียนรู้ (6) ออกแบบการจัดแหล่งการเรียนรู้ในโรงเรียน (7) ปรับปรุงระบบบริหารจัดการ (8) ระดมทรัพยากรในชุมชนมาร่วมจัดการศึกษา และ(9) เตรียมความพร้อมในการจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษา และยังได้สอดคล้องกับแนวคิดของ เสาวณี ตรีพุทธรัตน์ (2546) ที่ได้เสนอว่า ผู้บริหารยุคใหม่จะต้องเป็นผู้บริหารที่มีความเข้มแข็งในงานวิชาการ เป็นผู้บริหารที่มีทักษะเชิงมโนคติ (Conceptual Skill) สูง สามารถมองภาพรวมของโรงเรียนได้อย่างชัดเจน มีความเป็นผู้นำในเชิงรุก (Proactive Leadership) ที่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลงให้เกิดขึ้นในโรงเรียนได้อย่างท้าทาย นั่นคือ จะต้องเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (Transformation Leadership) กล่าวคือ เป็นผู้ที่กระตุ้นจูงใจ ผู้ได้บังคับบัญชาหรือผู้ร่วมงานให้ปฏิบัติงานเกิดความคาดหวังของการปฏิบัติงานขององค์กรที่ตั้งไว้

ผลการวิจัยพบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นอย่างหลากหลายและสามารถนำความรู้มาใช้ในการปฏิบัติงานได้ ความรู้ที่รับได้แก่ วิจัยปฏิบัติการ (Action Research) การสังเคราะห์งานวิจัย รูปแบบการวิจัยและพัฒนา การปฏิรูปการเรียนรู้ การเขียนบันทึกสิ่งแวดล้อมศึกษา การสะท้อนผล (Reflection) การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การบูรณาการในโรงเรียน วิธีการบริหารงานของผู้บริหาร วิธีการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนและการ

บริหารงานภายในโรงเรียน วิธีการพัฒนาครู วิธีการช่วยเหลือโรงเรียน การทำงานร่วมกับครูทำให้ครูเกิดความมั่นใจ ได้ประเด็นวิจัยเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นในการทำวิจัยของครู วิธีการนำความรู้ไปใช้สภาพจริงของโรงเรียน ศักยภาพครู ความรู้ความสามารถของครูที่จำเป็นในการทำวิจัยปฏิบัติการ กระบวนการลงภาคสนาม กระบวนการฝึกอบรม วิธีการทำงานของเจ้าหน้าที่โครงการ บทบาทของอาจารย์มหาวิทยาลัย และการร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัย ซึ่งความรู้ที่อาจารย์มหาวิทยาลัยได้รับนั้นเป็นความรู้ที่สามารถนำมาใช้ในการปฏิบัติงาน และเกิดความรู้ความเข้าใจ กระบวนการทำงานกับโรงเรียน ผลจากความรู้ความเข้าใจที่เพิ่มขึ้นทำให้อาจารย์มหาวิทยาลัยได้มีการเปลี่ยนแปลงของการปฏิบัติงานในด้านการบริการชุมชน การเรียนการสอน ความร่วมมือทางวิชาการ การพัฒนาตนเอง และการวิจัยมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยในด้านการบริการสังคม การจัดการเรียนการสอนและการค้นคว้าวิจัย (ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์ และไพฑูรย์ สีนลรัตน์, 2543) อาจารย์มหาวิทยาลัยได้นำประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการมาถ่ายทอดให้กับนักศึกษาที่สอน ได้ขยายผลความรู้ไปยังนิสิตนักศึกษาโดยใช้กิจกรรมที่มีลักษณะคล้ายกับการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง มีความเข้าใจ ตระหนัก และยอมรับศักยภาพของนิสิตนักศึกษาที่สอนมากขึ้น ได้พูดคุยแลกเปลี่ยนกับนักศึกษาที่สอน ให้เวลานักศึกษาในการขยายความคิด ได้เปลี่ยนพฤติกรรมในการตรวจงานโดยพยายามทำความเข้าใจความคิดของนักศึกษา ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเองต่อการปฏิบัติต่อผู้อื่น ซึ่งพฤติกรรมดังกล่าวของอาจารย์มหาวิทยาลัยได้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้การประเมินคุณภาพการศึกษา ระดับอุดมศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2546) ในด้านมาตรฐานด้านการเรียนรู้ที่ว่าผู้สอนมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่คำนึงถึงความแตกต่างเฉพาะตัวของนิสิตนักศึกษาและการจัดให้นิสิตนักศึกษามีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุด เช่น การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นคว้าวิจัยโดยอิสระในรูปโครงการวิจัยส่วนบุคคล การที่อาจารย์มหาวิทยาลัยได้นำงานวิจัยในชั้นเรียนของครูที่เข้าร่วมโครงการมาสร้างองค์ความรู้โดยใช้วิธีการสังเคราะห์งานวิจัย ได้สอดคล้องกับลักษณะของอาจารย์มหาวิทยาลัยดังที่อุทุมพร จามรมาน (2541) ได้กล่าวว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยต้องมีความสามารถ 2 อย่างคือ (1) ความสามารถในการวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความรู้หรือเนื้อหาที่จะสอน โดยระบุแก่นของความรู้ดังกล่าวได้ว่าอะไรคือแก่นสำคัญ (หรือหัวใจของเรื่อง) และอะไรคือรายละเอียดปลีกย่อย และ(2) ความสามารถในการสอนและการวัดผล และการพัฒนาอาจารย์มหาวิทยาลัยให้มีคุณภาพดังที่ อมรวิเศษ นาคทรพร (2545) ได้กล่าวถึงคุณภาพของอาจารย์มหาวิทยาลัยน่าจะอยู่ที่ความสามารถในการสร้างคนดีและความรู้ที่ดีให้แก่สังคมเป็นหลัก

ผลการวิจัยพบว่า ทั้งครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยมีความสามารถในการทำวิจัยปฏิบัติการ และนำผลการวิจัยไปใช้ในการเรียนการสอน อาจารย์มหาวิทยาลัยได้นำแนวทางการเขียนโครงการวิจัยไปใช้ในการขอทุนวิจัยอื่นๆ ได้มีการนำผลการวิจัยไปเผยแพร่ ผลการวิจัยนี้ได้

สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 24 และ30 ที่ได้ให้ความสำคัญกับการนำวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน โดยกำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการคือ ส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา ทั้งในด้านการพัฒนาหลักสูตร แนวการจัดการเรียนการสอน พัฒนาอุปกรณ์สื่อการสอน พัฒนารูปแบบการฝึกปฏิบัติงานและสร้างประสบการณ์จริงเป็นต้น ให้ทันสมัย มีความหลากหลาย สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของนิสิตนักศึกษา ชุมชน สังคม และประเทศ รวมทั้งสามารถจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และมีความรอบรู้ และใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ รวมทั้งได้สอดคล้องกับภารกิจหลักของมหาวิทยาลัยด้านการวิจัยที่อาจารย์ทุกคนต้องปฏิบัติ เพื่อให้เกิดการพัฒนางานความรู้ใหม่ในศาสตร์ของตนที่จะนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพต่อไปในอนาคต

การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนและอาจารย์มหาวิทยาลัย เป็นปรากฏการณ์ที่สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาวิชาชีพพร้อมกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการใช้ผลการวิจัย

1.1 โครงการวิจัยที่เป็นความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัยควรนำแนวคิดลักษณะความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยไปใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การดำเนินงานความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยได้ทำให้โครงการที่ดำเนินร่วมกันนั้นประสบความสำเร็จอย่างเห็นได้ชัด

1.2 อาจารย์มหาวิทยาลัยในสถาบันครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์ควรทำวิจัยที่เน้นความร่วมมือไปยังโรงเรียนให้มากขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า จุดเริ่มต้นของความร่วมมือเกิดขึ้นจากอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นผู้กำหนดโครงการ เพื่อเปิดช่องทางและโอกาสความร่วมมือในการทำงานร่วมกันระหว่างครูและอาจารย์มหาวิทยาลัย

1.3 สถาบันครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์ควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมให้อาจารย์มหาวิทยาลัยลงไปทำงานร่วมกับโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นงานบริการสังคมทางด้านวิชาการที่อาจารย์มหาวิทยาลัยพึงปฏิบัติอีกด้านหนึ่ง เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าบทบาทของอาจารย์มหาวิทยาลัยมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงความรู้ การปฏิบัติ และวัฒนธรรมในการทำงานของครู และผู้บริหาร ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีที่ช่วยทำให้โรงเรียนเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นและการที่อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ลงไปทำงานร่วมกับโรงเรียนทำให้เกิดความเข้าใจสภาพที่แท้จริงของโรงเรียน เข้าใจครูมากขึ้น และรู้วิธีการช่วยเหลือโรงเรียนให้ตรงกับความต้องการของครูและผู้บริหาร ซึ่งความเข้าใจและการร่วมทำงานจะเป็นประโยชน์ในการเชื่อมต่อระหว่างทฤษฎีและการปฏิบัติมากยิ่งขึ้นด้วย

1.4 สถาบันครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์ ควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมให้อาจารย์มหาวิทยาลัยทำวิจัยปฏิบัติการ โดยการลงไปร่วมทำงานกับคณะครูและผู้บริหารในโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยได้รับความรู้สำคัญในเรื่องวิจัยปฏิบัติการซึ่งเป็นความรู้ที่เกิดร่วมกันกับครูและผู้บริหาร

1.5 รัฐควรส่งเสริมให้มีการใช้ยุทธศาสตร์การประสานความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัยในลักษณะโครงการความร่วมมือให้มากขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่าเป็นหุ้นส่วนในโครงการวิจัยระหว่างครู ผู้บริหาร และอาจารย์มหาวิทยาลัย ได้มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้ และการปฏิบัติงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเป็นไปในทางที่ดีที่เป็นการพัฒนาความร่วมมือกันให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

1.6 รัฐควรสนับสนุนให้สถาบันครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์ทั่วประเทศร่วมมือกับโรงเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนานิสิตนักศึกษาครู (school-based training) โดยเฉพาะการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครู 5 ปี ที่ให้นิสิตนักศึกษาต้องลงไปฝึกประสบการณ์ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาสู่การเป็นครูมืออาชีพ

1.7 ควรมีการส่งเสริมศักยภาพของผู้บริหารโรงเรียนให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้เชื่อมประสานการทำงานระหว่างโรงเรียนกับมหาวิทยาลัยให้การทำงานแบบหุ้นส่วนประสบความสำเร็จ

1.8 โรงเรียนควรแสวงหานักวิชาการ/ ผู้ทรงคุณวุฒิ หรือผู้เชี่ยวชาญ มาช่วยเป็นที่ปรึกษาทางวิชาการให้แก่บุคลากรของโรงเรียน เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า การดำเนินงานของโรงเรียนที่ได้รับความร่วมมือจากอาจารย์มหาวิทยาลัยเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนางานในด้านต่างๆของโรงเรียน รวมทั้งคณะครูและผู้บริหาร โรงเรียนได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ที่นำมาสู่การปฏิบัติงานได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้ได้ออกแบบการวิจัยในลักษณะ multisite case study ศึกษาความริเริ่มของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยจากพื้นที่ประสบความสำเร็จ 4 แห่ง ในการศึกษารั้งต่อไป ควรเลือกพื้นที่ศึกษาที่มีความแตกต่างกันในด้านความสำเร็จของการดำเนินงาน

2.2 การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษากับโรงเรียนระดับประถมศึกษาและขยายโอกาส ซึ่งอยู่ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานช่วงชั้นที่ 1 – 2 – 3 เท่านั้น ดังนั้นจึงควรได้มีการศึกษาขยายไปถึงโรงเรียนมัธยมศึกษาที่เปิดสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 และ 4 ซึ่งเป็นช่วงรอยต่อระหว่างระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานกับระดับอุดมศึกษา อันจะนำไปสู่การร่วมมือกันในการพัฒนาคุณภาพของนักเรียนซึ่งเป็นปัจจัยป้อนสำคัญ (Input) ของมหาวิทยาลัยต่อไป

2.3 ควรมีการศึกษาความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและสถาบันครุศาสตร์-ศึกษาศาสตร์ที่ร่วมกันผลิตนิสิตนักศึกษาซึ่งใช้โรงเรียนเป็นสถานที่ในการให้นิสิตนักศึกษาเข้าไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพ เพราะต่อไปในการพัฒนาหลักสูตรวิชาชีพครู 5 ปี จำเป็นอย่างยิ่งที่นิสิตนักศึกษาต้องมีความสามารถในการทำงานในโรงเรียนและมีความเป็นครูมืออาชีพอย่างแท้จริง

2.4 การศึกษาแบบกรณีศึกษาพหุพื้นที่ (multisite case study) เป็นวิธีการศึกษาที่ให้สารสนเทศอย่างหลากหลายในบริบทของพื้นที่และกรณีที่ศึกษา ควรมีการนำวิธีการศึกษานี้ไปใช้ในการศึกษาในประเด็นวิจัยอื่นๆเพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ในการนำไปพัฒนางาน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กาญจนา เกียรติธนาพันธุ์. (2542). *บรรยากาศสองศตวรรษที่เอื้อต่อการพัฒนาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้: กรณีศึกษา กองสาธารณสุขภูมิภาค สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์) สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.*
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับกฎหมาย.* กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2543). *การปฏิรูปการฝึกหัดครูในสหรัฐอเมริกา.* กรุงเทพมหานคร: ฟีนีქซ์พิบลิชซิง.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). *ภารกิจ โครงสร้าง และอัตรากำลังของสถานศึกษาตามพรบ.การศึกษาแห่งชาติ.* กรุงเทพมหานคร: ฟีนีქซ์พิบลิชซิง.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2543). *เด็กเรียนรู้ด้วยครุมืออาชีพ.* กรุงเทพมหานคร: ทีพีพีรินทร์.
- จันทร์ พรหมานนท์. (2546). *ปฏิรูปการศึกษา การเตรียมความพร้อมของครูและผู้บริหารมืออาชีพ. วารสารวิชาการ, ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม): 63-67.*
- จรัส สุวรรณเวลา. (2545). *การศึกษาที่มีวิจัยเป็นฐาน.* กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จรัส สุวรรณเวลา. (2547). *สังคมความรู้ยุคที่ 2.* กรุงเทพมหานคร. จรัสสินทวงศ์การพิมพ์.
- ชาติรี มณีโกศล. (2539). *การพัฒนาหลักสูตรการวิจัยปฏิบัติการสำหรับครูประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต. สาขาการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.*
- ทิสนา เขมมณี และ คณะ. (2547). *การวิจัยและพัฒนา รูปแบบการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน. มปท.(อัครา).*
- เทวี พรหมมินดี. (2544). *ผลของการเสริมพลังอำนาจครู โดยการพัฒนาความสามารถด้านการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนตามแนวคิดความร่วมมือ: การออกแบบด้วยวิธีผสมผสาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต. สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

- นงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวานิช. (2544). *การวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปทั้งโรงเรียน. เอกสารเผยแพร่ในโครงการวพร.ลำดับที่ 02. หน่วยประสานงานชุดโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ประเวศ วะสี. (2545). *กระบวนการสร้างความรู้และร่วมเรียนรู้สู่การปฏิบัติ วิธีแห่งปัญญาเอาชนะสิ่งยาก. สานปฏิรูป. ปีที่ 4 ฉบับที่ 49 (เมษายน): 74-75.*
- ปลัดทบวงมหาวิทยาลัย, สำนักงาน. (2545). *รูปแบบของมหาวิทยาลัยในอนาคตกับการเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐบาล. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ภาพพิมพ์ ผดุงชาติ สุวรรณวงศ์ และไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2543). การปฏิรูปอุดมศึกษาของโลกและข้อเสนอแนะต่ออุดมศึกษาไทย. วารสารครุศาสตร์. ปีที่ 29 ฉบับที่ 1 (กรกฎาคม – ตุลาคม): 1.*
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พศ.2542. กรุงเทพมหานคร: นานมีบุ๊คส์.*
- พรชิตา วิเชียรปัญญา. (2547). *การจัดการความรู้: พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพมหานคร: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.*
- พยุงค์คิ์ จันทรสุรินทร์. (2543). *การพัฒนา รูปแบบความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนมัธยมศึกษา กับสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุศุภบัณฑิต. สาขาวิชา อุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- รายงานการดำเนินงานโครงการฉบับสมบูรณ์(ฉบับปิดโครงการ)(ฉบับวันที่ 20 ตุลาคม). (2547).
ได้รับเมื่อ 15 มกราคม 2548 จาก: www.seet.or.th.
- ลัทธิณา เดิมศิริกุลชัย และ สุชาดา ตั้งทางธรรม (แปล) ปณิธาน หล่อเลิศวิทย์ (บรรณาธิการ). (2541). *ภาคีเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข. เลขาธิการคุรุสภา, สำนักงาน. (2540). เกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.*
- วัลลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา. (2543). *ความเป็นครูและจรรยาบรรณวิชาชีพอาจารย์ ระดับอุดมศึกษา. ภาควิชาอุดมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- วิจารณ์ พานิช. (2547). *การปฏิรูประบบวิจัยในมหาวิทยาลัย: รากฐานสำคัญสู่การสร้างยุทธศาสตร์การวิจัยของชาติ. ได้รับเมื่อ 20 สิงหาคม 2547 จาก: <http://www.onec.go.th>*
- วิจารณ์ พานิช. (2547). *องค์การเรียนรู้และการจัดการความรู้. ได้รับเมื่อ 7 กุมภาพันธ์ 2548 จาก: <http://www.kmi.or.th>*
- สกาวรัตน์ ชุ่มเชย. (2543). *การนำเสนอรูปแบบการวิจัยปฏิบัติการสำหรับการพัฒนาครูประถมศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต. สาขาวิชาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*

- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2543). *ข้อเสนอเชิงนโยบายการผลิตและพัฒนาครู*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- สุภางศ์ จันทวานิช. (2537). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุมน อมรวิวัฒน์. (2538). คุณลักษณะของอาจารย์ในสังคมยุคใหม่. *วารสารทางวิชาการราชภัฏ* กรุงเทพฯ. ปีที่ 2 ฉบับที่ 3: 71-76.
- สุรศักดิ์ หลาบมาลา. (2541). *เสริมพลังบทบาทครูในโลกที่เปลี่ยนแปลงในมุมมองของเอเชีย-แปซิฟิก*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานโครงการพิเศษเพื่อปฏิรูปการฝึกหัดครูฯ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (หนังสือแปล).
- สุวิมล ว่องวานิช. (2543). *แนวคิดและหลักการของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน: นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม. (2545). *ประมวลบทความนวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้สำหรับครูยุคปฏิรูปการศึกษา เล่ม 2*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 17-43.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2546). *กรอบแนวทางการประเมินคุณภาพภายนอกระดับอุดมศึกษา(ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุดทอง จำกัด.
- เสาวณี ตรีพุทธรัตน์. (2546). ผู้บริหารยุคใหม่กับการนิเทศการศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์*. ปีที่ 26 ฉบับที่ 3 (ธันวาคม-กุมภาพันธ์): 32-34.
- อมรวิชัย นาคธรรมพ. (2545). ในความเคลื่อนไหว ครูมหาวิทยาลัย. *สานปฏิรูป*. ปีที่ 4 ฉบับที่ 46 (มกราคม): 66-68.
- อุทุมพร จามรมาน. (2541). *สอนไปทำไม? เทคนิคการสอนและวัดผลระดับอุดมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ฟินนี่พับบลิชชิง.

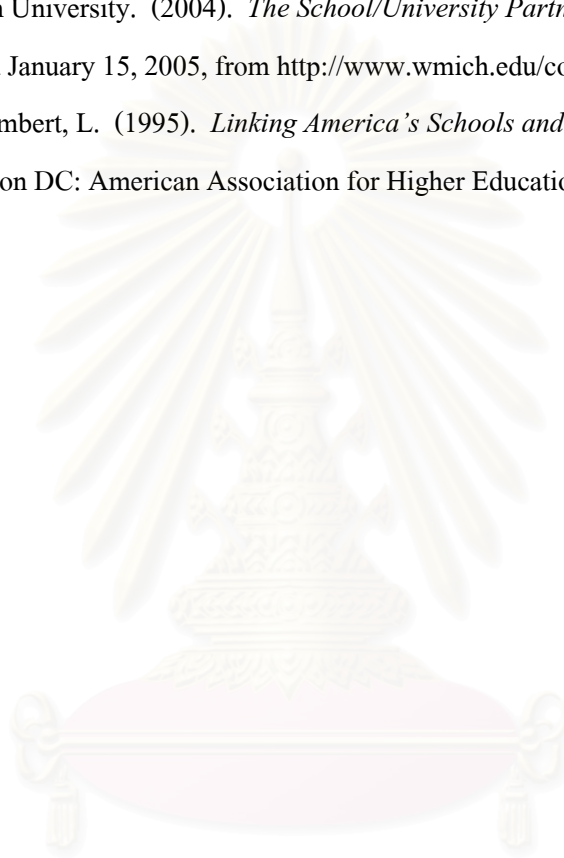
ภาษาอังกฤษ

- Adams and et al. (1995). *Provincial Partnership Committee on Family Violence: Final Report*. Retrieved September 15, 2004, from <http://www.ccsd.ca/pubs/visavis/frontlin.html>.
- A S Hornby. Edited by Sally Wehmeier. (2000). *Oxford Advanced learner's Dictionary of Current English*. Sixth edition: Oxford University Press.
- Beck, M., Howard, P., Long, J. (1999). *University and school partnership: enhancing tertiary students' learning*. (HERDSA Annual International Conference, Melbourne, 12-15 July 1999) Retrieved September 15, 2004, from <http://www.car.chula.ac.th/curef-db>.

- Bogdan, R. C. and Biklen, S. K. (1992). *Qualitative Research For Education: An Introduction to Theory and Methods* (2nd ed.). Boston: Allyn and Bacon.
- Catelli, L. A., Padovano, K. and Costello, J. (2004). Action Research in the Context of a School-University Partnership: its value, problems, issues and benefits. *Journal of Education Action Research*. Retrieved August 8, 2004, from : <http://www.triangle.co.uk>
- Cohen, L. and Manion, L. (1994). *Research methods in education*. 4th ed. New York: Routledge.
- Coulton, C.J. (1995). Research for Initiatives in Low-Income Communities. In P. McCARTT HESS, E.J. Mullen (eds.). *Practitioner-Researcher Partnerships: Building Knowledge from, in, and for Practice*. Washington DC: National Association of Social Workers: 103-121.
- Darling-Hammond, L. (1998). *Teacher Learning that Supports Student Learning*. Retrieved January 15, 2005, from: <http://www.cdnet3.car.chula.ac.th/hwweda/detail.nsp>.
- Ebbutt, D. (2000). Educational Research Partnership: differences and tensions at the interface between the professional cultures of practitioners in schools and researchers in higher education. *Journal of Teacher Development*. Retrieved May 20, 2004, from : <http://www.triangle.co.uk>.
- Ellen, A. and et al. (2004). Teacher-Researcher Partnerships to Improve Social Behavior Through Social Stories. *Intervention in School and Clinic*. 39(5) May. Retrieved June 25, 2004, from <http://www.car.chula.ac.th/curef-db/>.
- Elliott, J. (1993). *Reconstructing Teacher Education*. London: The Falmer Press.
- Epp, S.A. (1999). *Art as a Metaphor for the Five Core Propositions of the National Board for Professional Teaching Standards*. Retrieved January 15, 2005, from : <http://www.cdnet3.car.chula.ac.th/hwweda/detail.nsp>.
- Epstein, I. And A.Kohn. (1992). Model of University-Agency Collaboration in Research. *Research on Social Work Practice: Special Issue: Research and Practice: Bridging the Gap*. Vol. 2(3).
- Goodlad, J. (1988). School-University Partnerships for Educational Renewal: rationale and concepts, in K.Sirotnik & J. Goodlad (Eds). *School-University Partnerships in Action : concepts, cases, and concerns*. New York: Teachers College Press.
- Holmes Group. (1986). *Tomorrow's Teachers: a report of the Holmes Group*. East Lansing: Holmes Group.

- Holmes Group. (1995). *Tomorrow's School of Education: a report of the Holmes Group*. East Lansing: Holmes Group.
- Hoyle and John. (1995). *Professional knowledge and professional practice*. London: Cassell.
- Lieberman, A. and Miller, L. (1991). Challenges and Opportunities: Professional development in the year 2000. *Journal of Staff Development*. 12(1), 4-5.
- Maeroff, G. I. (1983). *School and College: partnerships in education*. Princeton, NJ: The Carnegie Foundation for the Advancement of Teaching.
- Marshall, C and Rossman, G. B. (1995). *Designing Qualitative Research* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Michael, C., Strasser, J., Feola, D. and Rosenfeld, B. (2001). *Beginning, Building and Enhancing Partnerships*. Retrieved June 25, 2004, from <http://www.car.chula.ac.th/curef-db/>
- Michele, C. (1996). *Research Partnerships: Key Defining Features in a Few Case Studies*. Retrieved January 15, 2005, from http://www.swc-cfc.gc.ca/pubs/researchpartnerships/research_partnerships_1_e.html
- Millwater, J. and Yarrow, A. (2001). *School and University Partnership: Professional Development Schools*. Discussion Paper. ATEA Conference-Teacher Education: Change of Heart, Mind and Action. 24-26 September 2001.Melbourne. Retrieved January 15, 2005, from <http://www.atea.schools.net.au/ATEA/papers/millwater.pdf>.
- National Commission on Excellence in Education. (1983). *Nation at Risk*. Washington DC: National Commission on Excellence on Education.
- Nonaka, L. and Takeuchi, H. (2000). *Classic work : Theory of Organizational Knowledge Creation*. In Morey, D. , Maybury, M.T. and Thuraisingham, B.M. Knowledge Management : Classic and Contemporary Work. Mass. : The MIT Press.
- Parkay, W. F. (1992). *Becoming a Teacher*. 2nd. Massachusetts: A Division of Simon & Schuster.
- Poster, C. and Day, C. (1988). *Partnership in educational management*. London: Cassell.
- Schlechty, P.and Whitford, B. (1988). Shared problems and shared vision: organic collaboration, in K.Sirotnik & J. Goodlad (Eds). *School-University Partnerships in Action : concepts, cases, and concerns*. New York: Teachers College Press.
- Shulman, L.S. (1987). Knowledge and teaching: Foundations of the New Reform. *Harvard Educational Review*. 5(1987). 1-22.

- Schon, D.A. (1995). *Reflective Inquiry in Social Work Practice*. Retrieved January 15, 2005, from <http://www.columbia.edu/cu/csswp/conferences/partnership/speaker/reflect.html>.
- Senge, P.M. (1990). *The Fifth Discipline: the Art and Practice of the Learning Organization*. New York : Doubleday/Currency.
- Teresa, T.F. (1999). *School/University Collaborations: Letters from the front*. Retrieved August 23, 2004, from : <http://www.triangle.co.uk>.
- Western Michigan University. (2004). *The School/University Partnership Team(SUPT)*. Retrieved January 15, 2005, from <http://www.wmich.edu/coe/>.
- Wilbur, P. and Lambert, L. (1995). *Linking America's Schools and Colleges*. 2nd edn. Washington DC: American Association for Higher Education.

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก
หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ถนนพญาไท กรุงเทพฯ 10330.

7 มกราคม 2548

เรื่อง ขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียนค้อท่อนน้อย

สิ่งที่ส่งมาด้วย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ด้วย นายจตุภูมิ เขตจัตุรัส นิสิตชั้นปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาวิจัยและจิตวิทยาการศึกษา สาขาวิชาวิจัยการศึกษา อยู่ระหว่างการดำเนินงานวิทยานิพนธ์เรื่อง "อิทธิพลของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย ที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของครูและอาจารย์มหาวิทยาลัย : กรณีศึกษาพหุพื้นที่" โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวัฒนา สุวรรณเชตนิคม เป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ในการนี้ นิสิตมีความจำเป็นต้องเก็บข้อมูลด้วยแบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ กับผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียน ทั้งนี้ นิสิตผู้วิจัยจะได้ประสานงานในรายละเอียดต่อไป

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้ นายจตุภูมิ เขตจัตุรัส ได้ทำการเก็บข้อมูลวิจัยดังกล่าว เพื่อประโยชน์ทางวิชาการต่อไป และขอพระคุณมาในโอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ณรุทธ์ สุทธจิตต์)
รักษาการรองคณบดีด้านหลักสูตรและการสอน

ภาคผนวก ข

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์

แนวทางการสังเกตการเรียนการสอน

แนวทางการสนทนากลุ่ม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ครูผู้สอนและผู้บริหาร

1) ระหว่างที่ดำเนินโครงการ (คำถามลักษณะสืบย้อน)

- 1) โรงเรียนเข้าร่วมโครงการนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเข้าร่วมกับโครงการ (ถามแบบเจาะลึกผู้บริหารถึงเหตุผลของการเข้าร่วมโครงการวิจัยกับอาจารย์มหาวิทยาลัย)
- 2) มีการดำเนินการกันอย่างไร เริ่มโดยใคร บทบาทของแต่ละฝ่ายในการทำงาน ครู ผู้บริหาร อาจารย์มหาวิทยาลัย วิธีการทำงานของแต่ละฝ่ายเป็นอย่างไร แต่ละฝ่ายมีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด
- 3) มีกิจกรรมอะไรทำร่วมกันบ้าง ทำแล้วเกิดผลอย่างไร
- 4) มีอุปสรรค ปัญหาอะไรบ้าง แก้ไขอย่างไร
- 5) ความสัมพันธ์ระหว่างครู ผู้บริหารและอาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นอย่างไร
- 6) การทำงานร่วมกันกับอาจารย์มหาวิทยาลัยเกิดผลอะไรบ้าง ผลเป็นอย่างไร มีผลกระทบต่อส่วนไหนบ้าง
- 7) ได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการทำงานร่วมกับอาจารย์มหาวิทยาลัย เกิดคุณค่าอะไรบ้าง

2) หลังดำเนินโครงการ (เก็บแต่ละประเด็นแล้วถามถึงก่อนเข้าร่วมโครงการ)

- 1) ได้รับความรู้อะไรบ้าง ได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการเข้าร่วมงานกับอาจารย์มหาวิทยาลัย
- 2) ได้รับความรู้จากที่ไหน เมื่อไหร่ จากใคร ได้มาอย่างไร อาจารย์มหาวิทยาลัยมีผลทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่
- 3) ผลของการได้รับความรู้เป็นอย่างไรบ้าง เกิดผลอย่างไร (ต่อตัวเอง ต่อผู้อื่น)
- 4) ได้นำความรู้มาใช้หรือไม่ ใช้ในเรื่องใด ใช้แล้วเกิดผลอย่างไร พอใจหรือไม่ อย่างไร พัฒนาอย่างไร
- 5) การทำงานเปลี่ยนแปลงหรือไม่ งานด้านไหนที่เปลี่ยนแปลงบ้าง มีความสามารถในด้านใดเพิ่มขึ้น สามารถปฏิบัติงานอะไรได้บ้าง หลังจากเข้าร่วมทำงานกับอาจารย์มหาวิทยาลัย
- 6) การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงคิดว่ามาจากสาเหตุอะไร การร่วมทำงานกับอาจารย์มหาวิทยาลัยมีผลหรือไม่ อย่างไร
- 7) ผลของการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานทำให้เกิดอะไร ตัวเองเป็นอย่างไร นักเรียนเป็นอย่างไร เพื่อนครูเป็นอย่างไร ผู้บริหารเป็นอย่างไร ชุมชนเป็นอย่างไร พอใจกับการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
- 8) มีการดำเนินงานอะไรต่อเนื่องจากการเข้าร่วมทำงานกับอาจารย์มหาวิทยาลัยหรือไม่ มีการพัฒนางานด้านอื่นๆอีกหรือไม่

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์อาจารย์มหาวิทยาลัย

1) ระหว่างที่ดำเนินโครงการ (คำถามลักษณะสืบย้อน)

- 1) อาจารย์เข้าร่วมโครงการนี้ได้อย่างไร และทำไมจึงเข้าร่วมกับโครงการ
- 2) มีการดำเนินการกันอย่างไร เริ่มโดยใคร บทบาทของแต่ละฝ่ายในการทำงาน ครู ผู้บริหาร วิธีทำงานของแต่ละฝ่ายเป็นอย่างไร และบทบาทของอาจารย์ทำอะไรบ้างในระหว่างนั้น ทำแล้วเกิดผลอย่างไร
- 3) มีกิจกรรมอะไรบ้างที่ทำร่วมกัน ทำแล้วเกิดผลอย่างไร
- 4) มีอุปสรรค ปัญหาอะไรบ้างในการทำงานร่วมกัน ปัญหาในการทำงานมีหรือไม่ แก้ไขอย่างไร
- 5) ความสัมพันธ์กับครูและผู้บริหารเป็นอย่างไร
- 6) การทำงานร่วมกัน (ครู ผู้บริหารในโรงเรียน) เกิดผลอย่างไรบ้าง มีผลกระทบต่อส่วนไหนบ้าง เกิดคุณค่าในการทำงานร่วมกันอย่างไร
- 7) ได้รับประโยชน์อะไรบ้างจากการทำงานร่วมกับโรงเรียน เกิดคุณค่าอะไรบ้าง

2) หลังดำเนินโครงการ (เก็บแต่ละประเด็นแล้วถามถึงก่อนเข้าร่วมโครงการ)

- 1) ได้รับความรู้อะไรบ้าง ได้เรียนรู้อะไรบ้างจากการเข้าร่วมงานกับโรงเรียน
- 2) ได้รับความรู้จากที่ไหน เมื่อไหร่ จากใคร ได้มาอย่างไร โรงเรียนมีผลทำให้มีความรู้เพิ่มขึ้นหรือไม่
- 3) ผลของการได้รับความรู้เป็นอย่างไรบ้าง เกิดผลอย่างไร (ต่อตัวเอง ต่อผู้อื่น)
- 4) ได้นำความรู้มาใช้หรือไม่ ใช้ในเรื่องใด ใช้แล้วเกิดผลอย่างไร พอใจหรือไม่ อย่างไร พัฒนาอย่างไร
- 5) การทำงานเปลี่ยนแปลงหรือไม่ งานด้านไหนที่เปลี่ยนแปลงบ้าง มีความสามารถในด้านใดเพิ่มขึ้น สามารถปฏิบัติงานอะไรได้บ้าง
- 6) การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงคิดมาจากสาเหตุอะไร การร่วมทำงานกับโรงเรียนมีผลหรือไม่ อย่างไร
- 7) ผลของการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานทำให้เกิดอะไร ตัวเองเป็นอย่างไร นิสิตนักศึกษาเป็นอย่างไร พอใจกับการเปลี่ยนแปลงหรือไม่ อย่างไร
- 8) มีการดำเนินงานอะไรต่อเนื่องจากการเข้าร่วมทำงานกับโรงเรียนหรือไม่ มีการพัฒนางานด้านอื่นๆอีกหรือไม่

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์นักเรียน

(ถามนักเรียนที่เคยเรียน กับนักเรียนที่กำลังเรียนกับครูผู้ให้ข้อมูลหลัก)

1. ครูจัดการเรียนการสอนเป็นแบบใด ให้ทำกิจกรรมอะไรบ้าง และทำอย่างไร เมื่อก่อนนี้เป็นอย่างไร (ในกรณีนักเรียนที่สามารถให้ข้อมูลได้)
2. ครูสอนเป็นอย่างไร พฤติกรรมการสอนเป็นอย่างไร นักเรียนชอบการสอนแบบไหนของครู
3. ครูเอาความรู้ใหม่ๆมาบอกนักเรียนทราบหรือไม่ มีอะไรที่เป็นสิ่งแปลกๆใหม่ที่ครูเอามาให้นักเรียนได้ทำบ้าง
4. โรงเรียนเคยจัดกิจกรรมอะไรให้นักเรียนบ้าง ทำแล้วเป็นอย่างไร รู้สึกอย่างไร
5. โรงเรียนเปลี่ยนแปลงไปหรือไม่ ถ้าเปลี่ยนไปด้านไหน อย่างไร

แนวคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์คนในชุมชน

1. มีส่วนร่วมในการกิจกรรมของโรงเรียนอย่างไรบ้าง มีส่วนในการพัฒนานักเรียนอย่างไร
2. กิจกรรมอะไรที่โรงเรียนให้เข้าไปร่วมบ่อยที่สุด/ มากที่สุด
3. ครูเป็นอย่างไรบ้าง ผู้บริหารเป็นอย่างไรบ้าง มีความสัมพันธ์กับคนในชุมชนเป็นอย่างไร
4. ได้รับข่าวสารจากโรงเรียนเรื่องใดบ้าง เป็นประโยชน์ในด้านใดต่อตนเอง ต่อชุมชน
5. โรงเรียนมีการพัฒนาไปอย่างไร จากมุมมองของคนในชุมชน

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โรงเรียน.....จังหวัด.....ชั้น.....
 ผู้สอน.....วิชา.....เรื่อง.....
 จำนวนผู้เรียน.....คน ชาย.....คน หญิง.....คน
 ผู้บันทึก.....เวลา.....

1. พบผู้สอนก่อนการสอน

.....

2. สภาพชั้นเรียน/บรรยากาศการเรียนรู้

.....

3. ผู้เรียน (ลักษณะ พฤติกรรม ข้อสังเกต)

.....

4. ผู้สอน (ลักษณะ พฤติกรรม)

.....

5. กิจกรรมการเรียนรู้

กิจกรรมผู้สอน	กิจกรรมผู้เรียน

กิจกรรมผู้สอน	กิจกรรมผู้เรียน

6. พบผู้สอนหลังการสอน (พูดคุยเกี่ยวกับการสอนที่ผ่านมา)

.....

7. พบผู้เรียนหลังการสอน (ถามความรู้ที่เกี่ยวกับการเรียนรู้)

.....

การจัดสนทนากลุ่มหัวข้อ

อิทธิพลของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้
และการปฏิบัติงานของครู และอาจารย์มหาวิทยาลัย

ผู้จัด/ ผู้ดำเนินการ

นายจตุภูมิ เขตจัตุรัส นิสิตบัณฑิตศึกษา สาขาวิจัยการศึกษา ภาควิชาวิจัยการศึกษา คณะครู
ศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวัฒนา สุวรรณเขตนิคม

วันเวลาในการจัดสนทนากลุ่ม/ สถานที่

วันจันทร์ที่ 21 มีนาคม 2548 เวลา 13.00 –15.00 น. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
วัตถุประสงค์ 1) เพื่อตรวจสอบลักษณะความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยระหว่างครูและอาจารย์
มหาวิทยาลัย และ2) เพื่อหาข้อเสนอแนะในการร่วมมือกันในลักษณะของความเป็นหุ้นส่วนใน
การวิจัยระหว่าง ครู และอาจารย์มหาวิทยาลัย

รายละเอียดวิธีการ การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) มีลักษณะเป็นการพูดคุยแลกเปลี่ยน
ความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างกว้างขวางของผู้เข้าร่วมสนทนากันเองกับผู้วิจัย การถกประเด็น
สนทนามีความเป็นอิสระในการแสดงความคิดเห็นตลอดจนการโต้แย้ง โดยครู ผู้บริหารและ
อาจารย์มหาวิทยาลัยที่เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเป็นกรณีศึกษาในพื้นที่ศึกษาหนึ่งจากพื้นที่ศึกษา
ทั้งหมด 4 พื้นที่

ผู้เข้าร่วมการสนทนา ประกอบด้วย คณะครู ผู้บริหารโรงเรียน และอาจารย์มหาวิทยาลัย ที่ร่วม
ทำงานในโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียน (วพร.) ได้แก่ 1) รศ.น้อยทิพย์
ลิ้มยิ่งเจริญ 2) อาจารย์ปาริชาติ วชิรรัตนภาพ อาจารย์ประจำภาควิชาการประถมศึกษา คณะ
ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น 3)นายสัมฤทธิ์ กางเพ็ง ผู้บริหารโรงเรียนบ้านค้อท่อนน้อย
สพท.เขต 1 ขอนแก่น 4) นางสุภาพ ถาคำมี อาจารย์ 2 ระดับ 7 ครูผู้สอนช่วงชั้นอนุบาล 5) นางสาว
สงบ สุนทร อาจารย์ 2 ระดับ 7 ครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 2

ประเด็นการสนทนากลุ่ม 1) การดำเนินร่วมกันเป็นอย่างไร(ให้แต่ละฝ่ายเล่าถึงการทำงานร่วมกัน)
(ตรวจสอบลักษณะความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย) 2) จากการดำเนินงานร่วมกัน อาจารย์
มหาวิทยาลัย/ผู้บริหาร/ครู คิดว่ามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงในด้านใดบ้าง ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร
และคิดว่าการเปลี่ยนแปลงนั้นเป็นผลมาจากอะไร ทำไมถึงคิดเช่นนั้น (ตรวจสอบอิทธิพล) 3) ควร
ปรับปรุงการทำงานร่วมกันอย่างไร / ข้อเสนอแนะ และ4) เกิดผลประโยชน์ต่อสถาบันทั้งสอง
(โรงเรียน และ มหาวิทยาลัย) อย่างไร

ภาคผนวก ค
กรอบการศึกษาภาคสนาม

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กรอบการศึกษาภาคสนาม

การศึกษาภาคสนาม ผู้วิจัยได้ลงไป 4 พื้นที่ โดยแต่ละพื้นที่มี 2 บริบท คือ โรงเรียน และ มหาวิทยาลัย เพื่อศึกษาอิทธิพลของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้ และการปฏิบัติงาน

กรอบการศึกษาของแต่ละสนามผู้วิจัยได้พยายามศึกษาตามจุดเน้นที่พัฒนาของแต่ละพื้นที่ ดังนี้

- (1) พื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 มีจุดเน้นในเรื่องการพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ
- (2) พื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 มีจุดเน้นในเรื่องการพัฒนาด้านทักษะการสื่อสารของนักเรียน โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ
- (3) พื้นที่กรณีศึกษาที่ 3 มีจุดเน้นในเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษา การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการสอนแบบบูรณาการ
- (4) พื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 มีจุดเน้นในเรื่องสิ่งแวดล้อมศึกษาและการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการสอนแบบบูรณาการ

กรอบการศึกษาดังกล่าวเป็นกรอบเฉพาะของแต่ละพื้นที่กรณีศึกษา แต่กรอบการศึกษาใหญ่ของการศึกษาภาคสนามได้ดำเนินไปตามกรอบความคิดการวิจัยและประเด็นที่สนใจศึกษาดังต่อไปนี้

- (1) สภาพและการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงาน
- (2) การดำเนินงานความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย
- (3) ลักษณะความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัย
- (4) อิทธิพลของความเป็นหุ้นส่วนในการวิจัยที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงาน

การศึกษาภาคสนามผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ช่วงในการศึกษา ดังต่อไปนี้

ช่วงที่ 1 (ลงไปครั้งที่ 1) เป็นการศึกษาทั้งสองบริบท ผู้ให้ข้อมูลหลักของโรงเรียนได้แก่ผู้บริหาร และครูผู้สอน 2 คน ที่เข้าร่วมโครงการ และข้อมูลที่เป็นเอกสาร ผู้ให้ข้อมูลหลักของมหาวิทยาลัย ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัย และข้อมูลที่เป็นเอกสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้

1) ข้อมูลระดับกว้าง ประกอบด้วย

1.1) สภาพทั่วไปของชุมชนที่แต่ละบริบทตั้งอยู่ สภาพทั่วไปของมหาวิทยาลัย สภาพทั่วไปของโรงเรียน ครู นักเรียน การจัดการเรียนการสอน การดำเนินงานต่างๆ ของโรงเรียน แหล่งเรียนรู้โรงเรียน แหล่งเรียนรู้ในชุมชน สภาพการดำเนินงานทั่วไปก่อนเข้าร่วมโครงการ

2) ข้อมูลระดับลึก ประกอบด้วย

- 2.1) เหตุปัจจัยการเข้าร่วมของแต่ละฝ่าย
- 2.2) การดำเนินงานร่วมกันระหว่าง ครู ผู้บริหาร และอาจารย์มหาวิทยาลัย
- 2.3) บทบาทในการทำงานของแต่ละฝ่าย
- 2.4) ยุทธวิธีการทำงานร่วมกัน
- 2.5) กิจกรรมสำคัญ
- 2.6) ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงานร่วมกัน
- 2.7) ผลที่เกิดขึ้นทั้งหมด (ผลผลิต ผลลัพธ์ คุณค่า ผลกระทบ)
- 2.8) ข้อมูลระดับลึกของอาจารย์มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับความรู้และการ

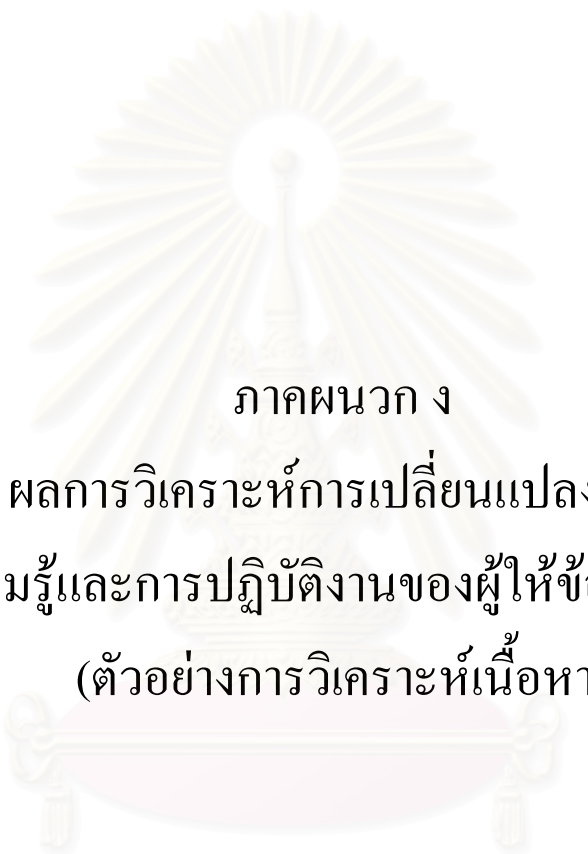
ปฏิบัติงานที่เกิดการเปลี่ยนแปลงหลังจากเข้าร่วมโครงการ

ช่วงที่ 2 (ลงไปครั้งที่ 2) เป็นการเก็บข้อมูลเฉพาะบริบทของโรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลหลักของโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน 2 คน ผู้ให้ข้อมูลสนับสนุน ได้แก่ ครูคนอื่นๆ ในโรงเรียน นักเรียน คนในชุมชน และข้อมูลเอกสาร โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ได้

1) ข้อมูลระดับลึกในส่วนของครูและผู้บริหารเกี่ยวกับความรู้ และการปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลงหลังจากเข้าร่วมโครงการ โดยใช้วิธีการสังเกต วิเคราะห์เอกสาร และสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ในประเด็นต่อไปนี้

- 1) ความรู้ที่ได้รับ
- 2) สาเหตุที่ได้รับความรู้
- 3) ผลของการใช้ความรู้ที่ได้รับมา
- 4) การนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานหรือประยุกต์ใช้ความรู้
- 5) การปฏิบัติงานที่เปลี่ยนแปลง
- 6) สาเหตุที่เกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน
- 7) ผลของการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงาน
- 8) ความต่อเนื่องของการปฏิบัติงาน

สถาบันวิจัยและพัฒนา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ง
ผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของ
ความรู้และการปฏิบัติงานของผู้ให้ข้อมูลหลัก
(ตัวอย่างการวิเคราะห์เนื้อหา)

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 โรงเรียนแสงอรุณกับมหาวิทยาลัย AU

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้และ การปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
ครูคนที่ 1 (ครูรุ่งอรุณ)	ครูมีความรู้ในเรื่อง การปฏิรูปเรียนรู้ เล็กน้อย เช่น การ สอนแบบบูรณาการ การทำวิจัยในชั้น เรียน แต่ยังไม่ได้นำ มาสู่การปฏิบัติ	1) สอนเท่าที่มีความ รู้และตามสภาพ ของโรงเรียนที่จะ เอื้ออำนวยให้มีการ เรียน แต่ยังไม่ได้นำ มาสู่การปฏิบัติ 2) ยังไม่ได้ใช้การ สอนในลักษณะ บูรณาการ ทำให้ กังวลกับเรื่องที่สอน ต้องให้จบทันเวลา 3) ใช้สื่อการสอน เท่าที่มีอยู่ไม่ได้มี การผลิตสื่อเพิ่มเติม โดยยึดตาม กระทรวง 4) มีการทำวิจัยแต่ ยังไม่แน่ใจเกี่ยวกับ	ครูได้พัฒนาความรู้ โดยการเข้ารับการ อบรมในเรื่องต่างๆ ที่จัดโดยผู้บริหาร ร่วมกับอาจารย์ มหาวิทยาลัยใน โครงการวิจัยและ พัฒนาเพื่อปฏิรูป การเรียนรู้ทั้ง โรงเรียนทำให้ ได้รับความรู้ในเรื่อง ต่อไปนี้ 1) การทำวิจัย ปฏิบัติการในชั้น เรียน 2) การสอนแบบ โครงการ 3) การสอนแบบ บูรณาการ	ครูได้นำความรู้จาก ที่ได้เข้ารับการ อบรมเพื่อพัฒนา ความรู้ในด้านต่างๆ แล้วนำมาสู่การ ปฏิบัติงานใน โรงเรียน ดังนี้ 1) ได้จัดการเรียน การสอนแบบบูรณา การ 2) ได้จัดเตรียมสื่อ การเรียนการสอน แบบโครงการ 3) ได้ใช้วิธีการสอน 4) ได้ทำวิจัย ปฏิบัติการในชั้น เรียนเพื่อแก้ปัญหา นักเรียน 5) ได้ส่งเสริมพัฒนา นักเรียนในด้านการ อ่าน	ครูได้รับความรู้ เพิ่มขึ้นและนำ ความรู้ที่ได้รับมาใช้ ในการเรียนการ สอนอย่างเห็นได้ชัด คือการสอนแบบ บูรณาการ การจัดทำ สื่อต่างๆที่เหมาะสม กับผู้เรียนและการ จัดห้องเรียน	ครูได้นำความรู้มาสู่การ ปฏิบัติงานดังต่อไปนี้ 1) จัดเตรียมสื่อการเรียน การสอน 2) จัดการเรียนการสอน แบบบูรณาการ 3) ครูส่งเสริมและ พัฒนานักเรียนในด้าน การอ่าน 4) จัดบรรยากาศใน ห้องเรียนให้เอื้อต่อการ เรียนรู้	ครูเกิดการเปลี่ยนแปลง ในด้านความรู้โดยได้ พัฒนาและนำมาใช้ใน การปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้ 1) การทำวิจัยปฏิบัติการ ในชั้นเรียน 2) การสอนแบบ โครงการ 3) การสอนแบบบูรณา การ 4) การจัดทำสื่อการ เรียนการสอน 5) การจัดห้องเรียน	ครูเกิดการเปลี่ยนแปลง ในด้านการปฏิบัติงาน ดังนี้ 1) จัดเตรียมสื่อการเรียน การสอน 2) จัดการเรียนการสอน แบบบูรณาการ 3) ได้ใช้วิธีการสอน แบบโครงการ 4) ได้ทำวิจัยปฏิบัติการ ในชั้นเรียนเพื่อแก้ ปัญหานักเรียน 5) ส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนในด้านการอ่าน 6) จัดบรรยากาศใน ห้องเรียนให้เอื้อต่อการ เรียนรู้ 7) ศึกษาค้นคว้าและ พัฒนาตนเอง

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้และ การปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
		รูปแบบและวิธีการ		6) ได้ศึกษาค้นคว้า และพัฒนาตนเอง 7) ได้ดึงชุมชนเข้า มามีส่วนร่วมใน การจัดกิจกรรมการ เรียนการสอน				8) ได้ดึงชุมชนเข้ามามี ส่วนร่วมในการจัด กิจกรรมการเรียนการ สอน
ครูคนที่ 2 (ครูรุ่งแจ้ง)	1) ครูรุ่งแจ้งมีความ รู้เกี่ยวกับ การบูรณาการ เล็กน้อยและยัง ไม่ได้นำมาสู่การ ปฏิบัติจริง 2) ครูรุ่งแจ้งมีความ รู้เกี่ยวกับสื่อ น้อยมาก	1) ครูมีวิธีการสอน แบบธรรมดา 2) ใช้สื่อการเรียน การสอนเท่าที่มีและ ใช้น้อยไม่ค่อยมี ความแปลกใหม่ 3) มีความรู้เกี่ยวกับ การทำวิจัยในชั้น เรียนยังไม่ชัดเจน	ครูได้รับความ รู้เกี่ยวกับ 1) การเรียนการ สอนแบบบูรณาการ เช่น การเขียนแผน การจัดการเรียนการ สอน การจัด กิจกรรม 2) การจัดทำสื่อการ เรียนการสอน 3) การทำวิจัย ปฏิบัติการในชั้น เรียน	ครูได้นำความรู้ที่ ได้รับจากการอบรม และเข้าร่วม กิจกรรมแลกเปลี่ยน เรียนรู้ที่จัดโดย ผู้บริหารร่วมกับ อาจารย์มหาวิทยาลัย มาใช้ทำให้เกิด การปฏิบัติงานดังนี้ 1) ได้ทำวิจัย ปฏิบัติการในชั้น เรียนเพื่อแก้ปัญหา นักเรียน	ครูได้รับความ เพิ่มขึ้นและนำ ความรู้ที่ได้รับมาใช้ ในการเรียนการ สอน อย่างเห็นได้ ชัดคือ (1) การ จัดการเรียนการ สอนแบบบูรณาการ และ (2) การนำสื่อ เทคโนโลยีมาใช้กับ นักเรียนมากขึ้นซึ่ง เป็นการขยาย ขอบเขตความรู้การ ใช้สื่อของครูรุ่งแจ้ง	ครูได้นำความรู้มาสู่การ ปฏิบัติงานดังนี้ 1) จัดกิจกรรมการเรียน การสอนแบบบูรณาการ 2) นำสื่อการเรียนการ สอนมาใช้ในชั้นเรียน 3) ปรับรูปแบบการ จัดการเรียนการสอน	ครูเกิดการเปลี่ยนแปลง ในด้านความรู้ดังนี้ 1) การเรียนการสอน แบบบูรณาการ เช่น การ เขียนแผน การจัดการ เรียนการสอน การจัด กิจกรรม 2) การจัดทำสื่อการ เรียนการสอน 3) การทำวิจัยปฏิบัติการ ในชั้นเรียน	ครูเกิดการเปลี่ยนแปลง ในด้านการปฏิบัติงาน ดังนี้ 1) ได้ทำวิจัยปฏิบัติการ ในชั้นเรียนเพื่อ แก้ปัญหานักเรียน 2) จัดกิจกรรมการเรียน การสอนแบบบูรณาการ 3) ผลิตและพัฒนาสื่อ การเรียนการสอน 4) ปรับเปลี่ยนรูปแบบ การจัดการเรียนการ สอน

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้ และการปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
				2) ได้จัดกิจกรรม การเรียนการสอน แบบบูรณาการ 3) ได้ผลิต และ พัฒนาสื่อการเรียน การสอน 4) ได้ปรับเปลี่ยน รูปแบบการจัดการ เรียนการสอน 5) ได้ขยายผลความรู้ ที่ได้รับมาให้กับ เพื่อนครูด้วยกัน				5) ได้ขยายผลความรู้ที่ ได้รับมาให้กับเพื่อนครู ด้วยกัน
ผู้บริหารคนที่ 1 (ผอ.เมตตา)	ความรู้ของผู้บริหาร มีในเรื่องต่อไปนี้ 1) การปฏิรูปทั้ง โรงเรียน 2) การ บริหารงานแบบมี ส่วนร่วม 3) กระ บวนการทำงาน แบบ PDCA 4) การ จัดปัจจัยเกื้อหนุน 5) รูปแบบการนิเทศ แบบทีมงาน	1) ผอ.เมตตาได้นำ โครงการพัฒนา ระบบนิเทศภายใน มาใช้กับคณะครูใน โรงเรียน โดยมี กิจกรรมหลัก 4 อย่างคือ (1) ให้ ความช่วยเหลือแก่ ครูโดยตรง (2) เสริมสร้าง ประสบการณ์	1) ผอ.เมตตาได้นำ นวัตกรรมการวิจัย มาใช้ในการบริหาร จัดการด้านวิชาการ โดย (1) บริหารงาน แบบมีส่วนร่วม (2) การจัดปัจจัย เกื้อหนุน (3) การ จัดระบบนิเทศ ภายใน และ (4) การ วัดผลประเมินผล	1) ได้พัฒนาความรู้ ของครู โดยการ จัดการอบรม ร่วมกันกับอาจารย์ มหาวิทยาลัยเพื่อให้ ครูมีความรู้เพื่อ นำมาใช้ปฏิบัติงาน ในโรงเรียนมาก ยิ่งขึ้น 2) ได้กระตุ้น ส่งเสริมให้กำลังใจ	1) ผอ.เมตตาได้ เรียนรู้สิ่งต่างๆจาก การเข้าร่วม โครงการวิจัย ได้แก่ (1) การปฏิรูปการ เรียนรู้ทั้งโรงเรียน (2) การพัฒนาครู (3) บทบาทของ ผู้บริหาร (4) กระบวนการทำงาน ตามวงจร PDCA	1) มีการส่งเสริม สนับสนุนครูให้ได้รับ ความรู้ เช่น การไป ศึกษาดูงานเพื่อนำมาสู่ การปฏิบัติในการทำงาน 2) ใช้วิธีการกระตุ้น ส่งเสริมให้กำลังใจกับ คณะครู 3) ดึงชุมชนเข้ามามีส่วน ร่วมในการจัดกิจกรรม โรงเรียน	ผอ.เมตตาเกิดการ เปลี่ยนแปลงด้านความรู้ โดยผู้บริหารได้เรียนรู้ สิ่งต่างๆจากการเข้าร่วม โครงการวิจัย ได้แก่ (1) การปฏิรูปการเรียนรู้ทั้ง โรงเรียน (2) การพัฒนา ครู (3) บทบาทของ ผู้บริหาร (4) กระบวน การทำงานตามวงจร PDCA	ผอ.เมตตาเกิดการ เปลี่ยนแปลงด้านการ ปฏิบัติงาน ดังนี้ 1) มีการส่งเสริม สนับสนุนครูให้ได้รับ ความรู้ เช่น การไป ศึกษาดูงานเพื่อนำมาสู่ การปฏิบัติในการทำงาน 2) ใช้วิธีการกระตุ้น ส่งเสริมให้กำลังใจกับ คณะครู

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้ และการปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
	6) การให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม 7) การวัดผลประเมินผล เป็นความรู้ที่พอ. มีความรู้ในระดับหนึ่ง แต่ยังไม่แน่ใจว่าแนวคิดของโครงการควรสอดคล้องกับความรู้ที่ตนเองมีหรือไม่ และจะนำไปสู่การปฏิบัติอย่างไร	ทางวิชาชีพ (3) พัฒนาทีมงาน และ (4) ฝึกทำวิจัยในชั้นเรียน 2) ผู้บริหารได้จัดทำธรรมนูญโรงเรียนร่วมกับคณะครูแล้วพัฒนาครูตามเป้าหมายธรรมนูญ และได้ศึกษาข้อมูลสภาพโรงเรียนนักเรียน คณะครู และชุมชนเพื่อหาสิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไขแต่ยังขาดความสม่ำเสมอพัฒนาครูรายบุคคลดูแลการทำงานด้วยตนเอง	2) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของผู้สมัครทำให้เกิดการพัฒนาความรู้เพื่อนำมาสู่การพัฒนาโรงเรียน 3) ผู้บริหารได้เข้าใจกระบวนการปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนมากยิ่งขึ้น	และเสริมความเป็นผู้นำให้กับครู 3) ได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับอาจารย์มหาวิทยาลัยและโรงเรียนเครือข่าย 4) ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการนิเทศติดตาม 5) ได้ดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโรงเรียน	(5) รูปแบบการสอน (6) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนเครือข่าย (7) รูปแบบการนิเทศติดตามแบบทีมงาน (8) การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน (9) วัฒนธรรมการทำงานของอาจารย์ (10) การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอาจารย์มหาวิทยาลัยอยู่สม่ำเสมอทำให้เกิดการพัฒนาความรู้เพื่อนำมาสู่การพัฒนาโรงเรียน	4) ใช้วิธีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยได้สร้างบรรยากาศหรือเปิดโอกาสให้มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง	(5) รูปแบบการสอน (6) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับโรงเรียนเครือข่าย (7) รูปแบบการนิเทศติดตามแบบทีมงาน (8) การจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน (9) วัฒนธรรมการทำงานของอาจารย์ (10) การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอาจารย์มหาวิทยาลัยอยู่สม่ำเสมอทำให้เกิดการพัฒนาความรู้เพื่อนำมาสู่การพัฒนาโรงเรียน	3) ใช้วิธีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม โดยได้สร้างบรรยากาศหรือเปิดโอกาสให้มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมอย่างจริงจัง 4) ได้จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับอาจารย์มหาวิทยาลัยและโรงเรียนเครือข่าย 5) ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการนิเทศติดตาม 6) ดึงชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมโรงเรียน
อาจารย์มหาวิทยาลัยคนที่ 1 (อ.พิสมัย)	ความรู้เกี่ยวกับการสังเคราะห์งานวิจัยเป็นความรู้ที่อาจารย์ยังไม่ได้	ได้ปฏิบัติหน้าที่ร่วมกับคณะครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย AU	ในการจัดกิจกรรมร่วมกับคณะครูและผู้บริหารทุกครั้ง อ.พิสมัยได้เรียนรู้	ได้ปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหารและคณะครูโดยการจัดประชุมครูแต่ละ	1) ได้รับความรู้เกี่ยวกับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการเพื่อนำไปเป็น	ได้นำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการวิจัยไปใช้ในการเป็นคณะกรรมการประเมิน	อ.พิสมัยเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้คือ 1) ได้เรียนรู้ถึงวิธีการบริหารงานของผู้บริหาร	อ.พิสมัยเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการทำงาน ดังนี้

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้และการปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
	นำมาปฏิบัติ ส่วนความรู้เกี่ยวกับวิธีการบริหารงานของผู้บริหารนั้นได้เคยรู้มาบ้าง แต่ยังไม่ได้เข้าใจอย่างชัดเจน	โดยต้องการให้เป็นโรงเรียนต้นแบบทางด้านการพัฒนาหลักสูตร และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นแบบอย่างแก่โรงเรียนในท้องถิ่น และสนับสนุนให้โรงเรียนเริ่มพัฒนาหลักสูตรระดับประถมศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2542 นอกจากนี้ อ.พิสมัย และคณะอาจารย์ในมหาวิทยาลัย AU ได้เป็นคณะกรรมการประเมินโรงเรียนหรือผู้ประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน	ถึงวิธีการบริหารงานของผู้บริหารในการทำงานร่วมกับคณะครู	โรงเรียน จัดอบรมจัดประชุม แลกเปลี่ยน จัดทำสื่อและสารนิเทศติดตามการนิเทศติดตามเยี่ยมเยียน และการดำเนินการเรียนรู้โรงเรียนเครือข่าย	ตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมให้กับโรงเรียนอื่นๆ 2) ได้ความรู้ในวิธีการสังเคราะห์งานวิจัยซึ่งสามารถนำความรู้ตรงนี้ไปแนะนำให้กับโรงเรียนที่สนใจที่จะทำวิจัยในประเด็นเดียวกัน แล้วใช้วิธีการสังเคราะห์งานวิจัยนี้ให้เกิดเป็นเอกสารอีกหนึ่งชิ้นของโรงเรียนได้ 3) การกำหนดนโยบายให้ครูทำการวิจัยในชั้นเรียนอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 เรื่อง สามารถทำได้ถ้าผู้บริหารมีการนิเทศติดตาม	โรงเรียนเพื่อใช้เป็นตัวอย่างในการแนะนำให้กับโรงเรียนต่างๆ ได้เห็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม	ในการทำงานร่วมกับคณะครู 2) ได้รับความรู้ที่เกี่ยวกับโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการเพื่อนำไปเป็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมให้กับโรงเรียนอื่นๆ 3) ได้ความรู้ในวิธีการสังเคราะห์งานวิจัยซึ่งสามารถนำความรู้ตรงนี้ไปแนะนำให้กับโรงเรียนที่สนใจที่จะทำวิจัยในประเด็นเดียวกัน แล้วใช้วิธีการสังเคราะห์งานวิจัยนี้ให้เกิดเป็นเอกสารอีกหนึ่งชิ้นของโรงเรียนได้ 4) เกิดข้อค้นพบเกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ดังนี้ (1) การกำหนดนโยบายให้ครูทำการวิจัยในชั้น	1) อาจารย์มหาวิทยาลัยได้ปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหารและคณะครู โดยการจัดประชุมครูแต่ละโรงเรียน 2) ได้จัดอบรมให้ความรู้ 3) ได้จัดประชุมแลกเปลี่ยน 4) จัดทำสื่อและสารนิเทศ 5) การนิเทศติดตามเยี่ยมเยียน 6) การดำเนินการเรียนรู้โรงเรียนเครือข่าย 7) ได้นำความรู้ที่ได้จากการเข้าร่วมโครงการวิจัยไปใช้ในการเป็นคณะกรรมการประเมินโรงเรียนเพื่อใช้เป็นตัวอย่างในการแนะนำให้กับโรงเรียนต่างๆ ได้เห็นตัวอย่างที่เป็นรูปธรรม

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้ และการปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง		
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c	
		คุณภาพการศึกษา (สมศ.)			ช่วยเหลือ 4) การจัดกิจกรรม เรียนรู้ควบคู่ การวิจัย ทำให้เกิด การเรียนรู้ที่มีความสุข การเรียนรู้ จากการคิดและ ปฏิบัติจริง การ เรียนรู้แบบบูรณา การ การเรียนรู้ ร่วมกับบุคคลอื่น 5) การกำหนดให้ ครู ทำแผน การ เรียนรู้ 10 แผน ทำ ให้มี ทัศน ฐาน ชัดเจนในการพัฒนา งาน 6) การใช้กระบวนการ การวิจัย ใช้ระบบ P D C A ในการ ดำเนินงานจะทำให้ การปฏิรูปการ เรียนรู้ประสบผล			เรียนอย่างน้อยภาคเรียน ละ 1 เรื่อง สามารถทำ ได้ถ้าผู้บริหารมีการ นิเทศติดตามช่วยเหลือ (2) การจัดกิจกรรม เรียนรู้ควบคู่การวิจัย ทำ ให้เกิดการเรียนรู้ที่มี ความสุข การเรียนรู้จาก การคิดและปฏิบัติจริง การเรียนรู้แบบบูรณา การ การเรียนรู้ร่วมกับ บุคคลอื่น (3) การกำหนดให้ครูทำ แผนการเรียนรู้ 10 แผน ทำให้มีหลักฐานชัดเจน ในการพัฒนางาน (4) การใช้กระบวนการ วิจัย ใช้ระบบ P D C A ในการดำเนินงานจะทำให้ การปฏิรูปการเรียนรู้ ประสบผลสำเร็จ (5) นักวิจัย หรือ ที่ ปรึกษาต้องให้อิสระใน	

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้และ การปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
					สำเร็จ 7) นักวิจัยหรือที่ปรึกษาต้องให้อิสระในการคิดแก่ผู้บริหารและครู รวมถึงเข้าใจธรรมชาติของครู 8) การจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยให้ครูทุกคนเล่างานวิจัยของตนเองถึงปัญหาเทคนิควิธีแก้ปัญหาหรือวิธีสอนของครู ผลการวิจัย ทำให้ครูเกิดความเข้าใจมากขึ้นและมองเห็นแนวทางในการดำเนินงานครั้งต่อไปได้ 9) การทำการวิจัยในชั้นเรียนทำให้ครูมีความมั่นใจในการ			การคิดแก่ผู้บริหารและครู รวมถึงเข้าใจธรรมชาติของครู (6) การจัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยให้ครูทุกคนเล่างานวิจัยของตนเองถึงปัญหาเทคนิควิธีแก้ปัญหาหรือวิธีสอนของครู ผลการวิจัย ทำให้ครูเกิดความเข้าใจมากขึ้นและมองเห็นแนวทางในการดำเนินงานครั้งต่อไปได้ (7) การทำการวิจัยในชั้นเรียนทำให้ครูมีความมั่นใจในการสอนมากขึ้น (8) ครูมีปัญหาด้านการเขียนรายงานการวิจัย ไม่สามารถอธิบายรายละเอียดวิธีดำเนินการได้ครบถ้วน

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้และ การปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 1 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
					<p>สอนมากขึ้น</p> <p>10) ครูมีปัญหาด้านการเขียนรายงานการวิจัย ไม่สามารถอธิบายรายละเอียดวิธีดำเนินการได้ครบถ้วน</p> <p>11) ในการผลิตคู่มือควรมีกระบวนการให้นักศึกษาฝึกการเขียนบรรยายให้มากขึ้น</p>		(9) ในการผลิตคู่มือควรมีกระบวนการให้นักศึกษาฝึกการเขียนบรรยายให้มากขึ้น	
อาจารย์มหาวิทยาลัยคนที่ 2 (อ.พิชญ)	อ.พิชญ มีความรู้ในด้านการผลิตสื่อการเรียนการสอนและอุปกรณ์วิชาคณิตศาสตร์สำหรับครู	ได้ผลิตสื่อการสอนและอุปกรณ์คณิตศาสตร์สำหรับครูไว้เป็นจำนวนมากเพื่อนำไปแจกจ่ายให้กับโรงเรียนต่างๆ พร้อมทั้งอบรมและสาธิตการใช้สื่อคณิตศาสตร์เหล่านี้ในการสอน	ได้รู้ว่าครูยังไม่สามารถนำสื่อไปใช้ในการเรียนการสอนกับนักเรียนได้	ได้ปฏิบัติงานร่วมกับ อ.พิชญในการทำงานร่วมกับผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนแสงอรุณ โดยได้จัดทำสื่ออุปกรณ์คณิตศาสตร์และอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการสอนวิชาคณิตศาสตร์	อาจารย์ได้รู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือครูในด้านการสอนและการนำสื่อเข้าใช้ในการเรียนการสอน	อาจารย์ยังคงผลิตสื่ออุปกรณ์คณิตศาสตร์รวมทั้งการเป็นวิทยากรให้กับหน่วยงานต่างๆ	อาจารย์ได้รู้เกี่ยวกับการช่วยเหลือครูในด้านการสอนและการนำสื่อเข้าใช้ในการเรียนการสอน	อาจารย์ได้ปฏิบัติงานร่วมกับผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนต่างๆ โดยได้จัดทำสื่ออุปกรณ์คณิตศาสตร์และอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการสอนวิชาคณิตศาสตร์

พื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 โรงเรียนแสงธรรมและมหาวิทยาลัย BU

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้ การปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
ครูคนที่ 3 (ครูฟ้าแสง)	ครูฟ้าแสงได้พัฒนาตนเองมาเรื่อยๆ ก่อนเข้าร่วมโครงการ โดยได้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย BU ครูฟ้าแสงจึงมีความรู้ในเรื่องหลักสูตรและการสอนเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีความรู้ในเรื่องการเขียนแผน การทำวิจัยในชั้นเรียน และการผลิตสื่อการเรียนการสอน	ครูฟ้าแสงได้ปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ปกติโดยยึดงานสอนเป็นหลัก ใน การสอนแต่ละครั้ง ได้สอนตามแผน การสอนที่เขียนไว้ตามหลักสูตร การปฏิบัติงานในหน้าที่ ได้ปฏิบัติตามคำสั่งที่โรงเรียนมอบหมายและงานพิเศษอื่นๆ ได้รับผิดชอบงานของโรงเรียนได้แก่ โครงการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โครงการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	ครูฟ้าแสงได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่อง การสอนแบบบูรณาการ การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง การนิเทศแบบคลินิก และการทำวิจัยในชั้นเรียน	1) ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบบูรณาการ 2) มีการวางแผนกิจกรรมให้สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ 3) มีการทำวิจัยในชั้นเรียน 4) จัดเตรียมเอกสารต่างๆ อำนวยความสะดวกให้กับคณะครู	ครูฟ้าแสงได้นำความรู้มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ได้แก่ การเขียนแผนบูรณาการ การจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การทำกิจกรรมกลุ่ม การลงมือปฏิบัติการสอนแบบสาธิต และการฝึกทักษะการสื่อสารด้านการพูดและการเขียนของนักเรียน	1) ด้านการเรียนการสอน ครูฟ้าแสงได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของวิชาคณิตศาสตร์ 2) ด้านการปฏิบัติงานโรงเรียน ครูฟ้าแสงได้ร่วมกับคณะครูและผู้บริหารในการขยายผลโครงการไปยังกลุ่มโรงเรียนใกล้เคียง	ครูฟ้าแสงเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้โดยได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องต่อไปนี้ 1) การสอนแบบบูรณาการ 2) การวัดผลและประเมินผลตามสภาพจริง 3) การนิเทศแบบคลินิก 4) การทำวิจัยในชั้นเรียน	ครูฟ้าแสงเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้าน การปฏิบัติงาน ดังนี้ 1) ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการของวิชาคณิตศาสตร์ 2) มีการวางแผนกิจกรรมให้สอดคล้องกับแผนการจัดการเรียนรู้ 3) ได้ทำวิจัยในชั้นเรียน 4) ได้ปฏิบัติงานร่วมกับคณะครูและผู้บริหารในการขยายผลโครงการไปยังกลุ่มโรงเรียนใกล้เคียง

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้ การปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
ครูคนที่ 4 (ครูฟ้าใส)	ครูฟ้าใสได้พัฒนาตนเองมาเรื่อยๆ ก่อนเข้าร่วมโครงการ โดยครูฟ้าใสได้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาการประถมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย BU ครูฟ้าใสมีความรู้พื้นฐานในเรื่องการจัดการเรียนการสอน วิธีการสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ หลักสูตรสื่อการสอน และการทำวิจัย	1) ครูฟ้าใสได้สอนโดยยึดหนังสือแบบเรียนที่สำนักพิมพ์ได้ทำจำหน่ายเป็นหลักและรูปแบบการสอนหลักๆ จะใช้ 3 รูปแบบ คือ กระบวนการกลุ่ม เพื่อช่วยเพื่อน และการบูรณาการ และการบูรณาการผสมผสานกันไปแต่ไม่เป็นรูปแบบเท่าที่ควร 2) ครูฟ้าใสไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนได้กล้าแสดงออกเท่าที่ควร ส่วนใหญ่จะเน้นในด้านการเรียนมากกว่า แต่ก็ได้พยายามจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเป็นสำคัญ	ครูฟ้าใสได้รับความรู้ระหว่างการเข้าร่วมโครงการ โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับอาจารย์มหาวิทยาลัย ผู้บริหาร คณะครูที่เป็นนักวิจัยหลักของโรงเรียน คณะครูโรงเรียนอื่นที่มา ร่วมจัดนิทรรศการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทำให้ได้รับความรู้เพิ่มเติมในเรื่องต่อไปนี	ครูฟ้าใสได้นำความรู้ที่ได้รับระหว่างการเข้าร่วมโครงการมาสู่การปฏิบัติงาน ดังนี้ 1) ได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารของนักเรียน 2) ได้จัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน 3) ใช้วิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหา นักเรียน เช่น การกระตุ้นให้คิดตามการใช้แบบฝึกที่เหมาะสม กับนักเรียนแต่ละคน	ความรู้ที่ครูฟ้าใสได้รับมาในระหว่างการเข้าร่วมโครงการวิจัยนั้นทำให้ครูฟ้าใสมีความรู้ที่นำมาสู่การปฏิบัติงาน โดยต้องการพัฒนานักเรียนในด้านทักษะการคิด หลังจากที่ได้พัฒนานักเรียนด้านทักษะการสื่อสารไปแล้ว ซึ่งแสดงถึงการมีความรู้ของครูฟ้าใสในเรื่องของการพัฒนานักเรียนตามจุดเน้น	1) ได้นำความรู้เกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนตามจุดเน้นมาสู่การปฏิบัติงาน โดยได้พัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน 2) ได้เป็นผู้รับผิดชอบร่วมกับคณะครูและผู้บริหารในการนำผลงานที่เกิดจากโครงการวิจัย วรรณกรรม ในสถาบันต่างๆ 3) ได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารของนักเรียน 4) ได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร 5) การพัฒนานักเรียนในด้านทักษะการสื่อสาร	ครูฟ้าใสเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้โดยความรู้ที่ครูฟ้าใสได้รับมาในช่วงที่เข้าร่วมโครงการวิจัยนั้นทำให้ครูฟ้าใสมีความรู้ที่นำมาสู่การปฏิบัติงาน ดังนี้ 1) การนิเทศแบบคลินิก 2) การทำวิจัยในชั้นเรียนแบบง่าย 3) การสอนแบบบูรณาการ 4) การพัฒนานักเรียนใน ด้าน ทักษะ การสื่อสาร 5) การพัฒนานักเรียนตามจุดเน้น	ครูฟ้าใสเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการปฏิบัติงาน ดังนี้ 1) ได้นำความรู้เกี่ยวกับการพัฒนานักเรียนตามจุดเน้นมาสู่การปฏิบัติงาน โดยได้พัฒนาทักษะการคิดของนักเรียน 2) ได้จัดการเรียนการสอนโดยใช้รูปแบบการบูรณาการเพื่อพัฒนาทักษะด้านการสื่อสารของนักเรียน 3) ได้จัดกิจกรรมเสริมการเรียนการสอน 4) ใช้วิธีการต่างๆ ในการแก้ปัญหานักเรียน เช่น การกระตุ้นให้คิดตาม การใช้แบบฝึกที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละคน

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้ การปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
		3) ครูฟ้าใสได้พัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอและต้องการพัฒนาวิชาชีพของตนเองให้ก้าวหน้าขึ้นไป	4) การพัฒนา นักเรียนในด้านทักษะการสื่อสาร	และการชมเชยนักเรียน 4) ได้ทำผลงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพของตนเอง				และการชมเชยนักเรียน 5) ได้ทำผลงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพของตนเอง
ผู้บริหารคนที่ 2 (ผอ.อำนวยการ)	ผอ.อำนวยการมีแนวคิดหลักในการพัฒนาโรงเรียนซึ่งสะท้อนถึงความรู้ที่มีของผอ.อำนวยการก่อนเข้าร่วมโครงการได้แก่การทำงานแบบมีส่วนร่วม การทำงานตามวงจร PDCA และใช้การสร้างวัฒนธรรมและจิตสำนึกในการพัฒนาโรงเรียนให้กับบุคลากรทุกคน	ผอ. อำนวยการได้พยายามที่จะพัฒนาคูครูให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ไม่ว่าจะเป็นคณะครู นักเรียนและชุมชน แต่ส่วนใหญ่จะเป็นลักษณะการรับรู้เท่านั้น ยังไม่ถึงการลงมือปฏิบัติ นอกจากนี้ยังมีผลสรุปการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ. ซึ่งเป็นข้อมูลสะท้อนการ	ผลจากการพัฒนาตนเองของผอ. อำนวยการทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องต่างๆ ได้แก่ 1) เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการร่วมกับครู และอาจารย์มหาวิทยาลัย 2) การวิจัยและพัฒนา (R&D) 3) การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (CAR)	ผอ. อำนวยการได้ดำเนินการวิจัยและพัฒนา (R&D) ตามประเด็นที่สนใจในแผนงานที่สำคัญ 3 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารวิชาการและการจัดการ (1) สร้างความพึงพอใจแก่ครู โดยวิธีการที่หลากหลาย (2) สนับสนุนให้ครูทุกคนในโรงเรียนมี	ผอ.อำนวยการมีแนวคิดในการบริหารงานเพื่อให้เกิดลักษณะการปฏิรูปทั้งตรงเรียน โดยยึดหลักการบริหาร 4 ประการ ได้แก่ (1) การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมทุกฝ่าย (2) การพัฒนาตนเอง (3) ความโปร่งใส (4) การทำงานตามวงจร PDCA	1) ได้สร้างความตระหนักเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้แก่ครู โดยการจัดหาเอกสารต่างๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยมอบหมายให้ครูทุกคนได้ศึกษาค้นคว้าแล้วสรุปเป็นองค์ความรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนาตนเอง 2) สนับสนุนให้ครูได้ดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่	ผอ. อำนวยการเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ดังนี้ 1) เทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการร่วมกับครู และอาจารย์มหาวิทยาลัย 2) การวิจัยและพัฒนา (R&D) 3) การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (CAR) 4) การวิจัยปฏิบัติการในโรงเรียน (SAR) 5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ PAOR	ผอ. อำนวยการเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านกรปฏิบัติงาน ดังนี้ 1) ได้สร้างความตระหนักเกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้แก่ครู โดยวิธีการที่หลากหลาย 2) ได้สนับสนุนให้ครูทุกคนในโรงเรียนมีโอกาสเพิ่มพูนความรู้ 3) ได้สร้างแรงจูงใจให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน 4) ได้ส่งเสริมให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้ การปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
	<p>ปฏิบัติงานของ ผอ. อำนวยการฯ มีการจัดองค์การ / โครงการสร้างการบริหารงาน การนิเทศติดตามผลและประเมินผลเปรียบเทียบกับเป้าหมาย การบันทึกรายงานผลการประเมิน ผลการประเมินไปใช้ตัดสินใจและปรับปรุงงาน การจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์สถานศึกษาต่อชุมชนอย่างสม่ำเสมอและมุ่งเพื่อแก้ปัญหาที่เคยเกิดขึ้น โดยระดมสื่อทุกอย่างที่มีรวมทั้งการบริหาร</p>	<p>4) การวิจัยปฏิบัติการในโรงเรียน (SAR) 5) การวิจัยปฏิบัติการแบบ PAOR 6) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) 7) การจัดปัจจัยเกื้อหนุน 8) การจัดระบบนิเทศภายใน 9) การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม 10) เกิดความรู้ความเข้าใจจากการเรียนรู้ร่วมกับครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ซึ่งทำให้สามารถนิเทศติดตามช่วย</p>	<p>4) การวิจัยปฏิบัติการในโรงเรียน (SAR) 5) การวิจัยปฏิบัติการแบบ PAOR 6) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) 7) การจัดปัจจัยเกื้อหนุน 8) การจัดระบบนิเทศภายใน 9) การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม 10) เกิดความรู้ความเข้าใจจากการเรียนรู้ร่วมกับครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ซึ่งทำให้สามารถนิเทศติดตามช่วย</p>	<p>โอกาสเพิ่มพูนความรู้ (3) สร้างแรงจูงใจให้ครูมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน (4) ส่งเสริมให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน (5) ให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหาร 2) ด้านการจัดระบบนิเทศภายใน โดยการ (1) ติดตามผลการดำเนินงานอย่างน้อยสัปดาห์ละ 1 ครั้ง (2) ร่วมเรียนรู้เป็นรายคู่ (3) ใช้การนิเทศแบบคลินิก (4) อำนวยความสะดวกด้านต่างๆ 3) ด้านการส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามี</p>	<p>นอกจากนี้ ผอ. อำนวยการฯ ได้สังเคราะห์และสรุปองค์ความรู้ในรูปแบบแนวคิดแนวทางในการบริหารงานด้านต่างๆ ได้แก่ (1) การจัดปัจจัยเกื้อหนุน (2) การจัดระบบนิเทศภายใน และ (3) การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม</p>	<p>เป็นจุดเน้นของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง 3) พัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง และเป็นแบบอย่างให้กับคณะครูในโรงเรียนได้พัฒนาความรู้ของตนเอง</p>	<p>6) การวิจัยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) 7) การจัดปัจจัยเกื้อหนุน 8) การจัดระบบนิเทศภายใน 9) การส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม 10) เกิดความรู้ความเข้าใจจากการเรียนรู้ร่วมกับครูในโรงเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ซึ่งทำให้สามารถนิเทศติดตามช่วยเหลือครูได้อย่างมั่นใจ 11) ได้รู้ถึงวิธีการสืบค้นข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ</p>	<p>5) ได้ให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหาร 6) ได้จัดระบบนิเทศภายในโรงเรียน 7) ได้ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน 8) สนับสนุนให้ครูได้ดำเนินการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เป็นจุดเน้นของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง 9) พัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง และเป็นแบบอย่างให้กับคณะครูในโรงเรียนได้พัฒนาความรู้ของตนเอง</p>

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้ การปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
		จัดการและจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	เหลือครูได้อย่างมั่นใจ 1) ได้รู้ถึงวิธีการสืบค้นข้อมูลด้วยวิธีการต่างๆ	ส่วนร่วม				
อาจารย์มหาวิทยาลัยคนที่ 3 (อ.งามตา)	อ.งามตามีความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยแบบต่างๆแต่ความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการวิจัยและพัฒนาตามลักษณะของโครงการวิจัยและพัฒนาเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนยังไม่ชัดเจนเท่าที่ควร	อ.งามตาได้ปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของอาจารย์มหาวิทยาลัยสอนนักศึกษาภาควิชาประถมศึกษาส่วนใหญ่สอนนักศึกษาในระดับปริญญาโทและทำหน้าที่เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และได้จัดโครงการวิชาการบริการชุมชน โดยให้ครูในจังหวัดขอนแก่นเข้ามาอบรมที่มหาวิทยาลัย BU	อ.งามตาได้รู้ถึงการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนแต่ละโรงเรียนที่เข้าร่วมซึ่งมีส่วนทำให้เกิดความเข้าใจถึงการบริหารจัดการภายในโรงเรียน	1) ได้มีการประชุมร่วมกับคณะครูและผู้บริหารโรงเรียน 2) ได้มองว่าการเข้าร่วมโครงการไม่ได้มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติงานประจำของตนเอง	1) ได้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้อะไรบ้างและพัฒนา 2) ได้รู้ว่าสามารถนำความรู้จากโครงการไปใช้ในลักษณะของการปฏิรูปทั้งโรงเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้ 3) ได้มองว่าสิ่งที่ได้เรียนรู้จากโรงเรียนและครูนั้นได้รับมาจากโครงการอื่นๆที่ได้ทำในขณะนั้นด้วย	1) ได้นำแนวทางการเขียนโครงการวิจัยไปใช้ในการขอทุนวิจัยอื่น 2) ได้นำผลการวิจัยไปเผยแพร่ 3) ได้นำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ในลักษณะของงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาโดยเฉพาะงานวิทยานิพนธ์ที่เป็นเชิงคุณภาพ 4) ได้มีการติดต่อและให้ความช่วยเหลือกับคณะครูและผู้บริหารโรงเรียนแสวงชมรมอยู่เสมอ	อ.งามตาเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ดังนี้ 1) ได้รู้ถึงการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนซึ่งมีส่วนทำให้เกิดความเข้าใจถึงการบริหารจัดการภายในโรงเรียน 2) ได้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิรูปการเรียนรู้อะไรบ้างและพัฒนา 3) ได้รู้ว่าสามารถนำความรู้จากโครงการนี้ไปใช้ในลักษณะของการปฏิรูปทั้งโรงเรียนในแต่ละกลุ่มสาระ	อ.งามตาเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการทำงานดังนี้ 1) ได้มีการประชุมร่วมกับคณะครูและผู้บริหารโรงเรียน 2) ได้นำแนวทางการเขียนโครงการวิจัยไปใช้ในการขอทุนวิจัยอื่น 3) ได้นำผลการวิจัยไปเผยแพร่ 4) ได้นำความรู้ที่ได้รับนั้นไปใช้ในลักษณะของงานวิทยานิพนธ์ของนักศึกษาโดยเฉพาะงานวิทยานิพนธ์ที่เป็นเชิงคุณภาพ

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้ การปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 2 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
							การเรียนรู้ได้	5) ได้มีการติดต่อและให้ความช่วยเหลือกับคณะครูและผู้บริหารโรงเรียนแสงธรรมอยู่เสมอ
อาจารย์ มหาวิทยาลัยคนที่ 4 (อ.งามจิต)	อ.งามจิตมองว่าการที่จะเข้าไปทำงานในโรงเรียนและเป็นโครงการวิจัยที่มีขนาดใหญ่ระดับประเทศเป็นเรื่องยากที่จะทำให้แนวคิดของผู้ปฏิบัติงานในโครงการตรงกันได้	อ.งามจิตได้ปฏิบัติงานตามภาระหน้าที่ของอาจารย์มหาวิทยาลัย สอนนักศึกษาภาควิชาประถมศึกษาทั้งระดับปริญญาตรีและโท และทำงานเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์	อ.งามจิตได้รับความรู้จากการอ่านหนังสือเพิ่มเติมเพื่อนำความรู้ไปให้กับคณะครูในโรงเรียน ซึ่งเป็นความรู้ที่ไม่อยู่ในขอบข่ายงาน	1) ได้อ่านหนังสือเพิ่มขึ้นในส่วนที่ต้องให้ความรู้กับคณะครูในโรงเรียน 2) ต้องใช้เวลาในช่วงหลังทำงานในตอนเย็นพูดคุยกับคณะครูและผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ	1) ได้ประเด็นในการทำวิจัยเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นในการทำวิจัยของครูว่าเริ่มได้อย่างไร 2) ได้เรียนรู้ถึงกระบวนการเข้าไปช่วยเหลือโรงเรียนว่าควรทำอย่างไร 3) ได้ข้อค้นพบว่าการเข้าไปทำงานกับการสร้างความมั่นใจให้กับครูมากขึ้น 4) รู้การทำงานของผู้บริหารโรงเรียน	1) ได้นำประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการมาถ่ายทอดให้กับนักศึกษาที่ อ.งามจิตสอน	อ.งามจิตเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ ดังนี้ 1) ได้ประเด็นในการทำวิจัยเกี่ยวกับจุดเริ่มต้นในการทำวิจัยของครูว่าเริ่มได้อย่างไร 2) ได้เรียนรู้ถึงกระบวนการเข้าไปช่วยเหลือโรงเรียนว่าควรทำอย่างไร 3) ได้ข้อค้นพบว่าการเข้าไปทำงานกับครูในโรงเรียนเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับครูมากขึ้น 4) การทำงานของผอ.	อ.งามจิตเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านปฏิบัติงาน ดังนี้ 1) ได้อ่านหนังสือเพิ่มขึ้นในส่วนที่ต้องให้ความรู้กับคณะครูในโรงเรียน 2) ต้องใช้เวลาในช่วงหลังทำงานในตอนเย็นพูดคุยกับคณะครูและผู้บริหารโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการ 3) ได้นำประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการมาถ่ายทอดให้กับนักศึกษาที่ อ.งามจิตสอน

พื้นที่กรณีศึกษาที่ 3 โรงเรียนทุ่งแสงตะวันกับมหาวิทยาลัย CU

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของผู้ให้ข้อมูลหลัก พื้นที่กรณีศึกษาที่ 3

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
ครูคนที่ 5 (ครูสายฝน)	มีความคิดว่าการทำวิจัยเป็นเรื่องยุ่งยากและขาดความรู้ในการทำและไม่รู้ว่าจะสามารถใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติในการพัฒนาการเรียนการสอนได้	การขาดความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยทำให้ครูสายฝนไม่ได้ทำวิจัยและประสบปัญหาการสอนนักเรียนในวิชาภาษาไทย ไม่ได้มีการนำเอาจุดศึกษาทางธรรมชาติมาใช้ในการเรียนการสอน	ได้รับความรู้จากการเข้าร่วมอบรมและคำแนะนำจากอาจารย์มหาวิทยาลัยในเรื่องต่อไปนี้ 1) การทำวิจัย 2) การใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติในการเรียนการสอน	ความรู้และคำแนะนำที่ได้รับทำให้สามารถ 1) เขียนกรณีศึกษาของตนเองออกมาได้ 2) ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนใหม่โดยได้นำเอาจุดศึกษาทางธรรมชาติมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาให้นักเรียน 3) ได้ขยายผลความรู้ที่ได้รับมาให้กับเพื่อนครูในโรงเรียน	ได้รับความรู้ ซึ่งเป็นแนวคิดและสิ่งที่ได้เรียนรู้หลังจากที่โครงการเสร็จสิ้นแล้ว ได้แก่ 1) วิจัยปฏิบัติการ 2) วิธีการสอนแบบอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มาให้คำแนะนำ	1) ยังคงใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติในการจัดการเรียนการสอนแต่สำหรับในรุ่นที่กำลังสอนอยู่ยังมีปัญหาในการเขียนจึงยังไม่สามารถจัดกิจกรรมเหมือนที่เคยจัด 2) ได้จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญเช่น เช่น ให้นักเรียนได้สรุปเป็นแผนภาพหลังจากที่เรียนเสร็จ 3) เรียนรู้ไปพร้อมกับนักเรียน	ครูสายฝนเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ดังต่อไปนี้ 1) การทำวิจัยปฏิบัติการ 2) การใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติในการเรียนการสอน 3) วิธีการสอนแบบอาจารย์มหาวิทยาลัยที่มาให้คำแนะนำ	ครูสายฝนเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการปฏิบัติงานดังต่อไปนี้ 1) ได้เขียนกรณีศึกษาของตนเอง 2) ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนใหม่โดยได้นำเอาจุดศึกษาทางธรรมชาติมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาให้นักเรียน 3) ได้จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) ได้ขยายผลความรู้ที่ได้รับมาให้กับเพื่อนครูในโรงเรียน

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของผู้ให้ข้อมูลหลัก พื้นที่กรณีศึกษาที่ 3

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
								5) ได้เรียนรู้ไปพร้อมกันกับนักเรียน
ครูคนที่ 6 (ครูสายฟ้า)	มีความรู้เรื่องการจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ การใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนและบทบาทครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมาบ้างแล้วแต่ยังไม่ได้มีการนำมาสู่การปฏิบัติจริงจึงทำให้ความรู้อยู่ไม่ชัดเจนเท่าที่ควร	มีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะเดียวคือ การบรรยายมาตลอดเพราะเป็นวิธีที่ถนัดและมีลักษณะการสอนที่ยึดครูเป็นสำคัญ และใช้การวัดผลประเมินผลในลักษณะเดียวไม่หลากหลาย	ได้เกิดความรู้ที่ชัดเจนขึ้นในเรื่อง 1) การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) การใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติเป็นสื่อการสอน 3) บทบาทครูในการจัดการเรียนการสอน	1) ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของตนเอง 2) ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนโดยนำเอาจุดศึกษาทางธรรมชาติมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาในการเรียนของนักเรียน 3) ได้ใช้วิธีการสอนแบบให้เพื่อนช่วยเพื่อนในการสอนแบบบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับ	ความรู้ที่ได้นำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนได้แก่ 1) การจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น ให้นักเรียนสืบค้นข้อมูลด้วยตนเองสร้างองค์ความรู้จากภาพ 2) การใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติเป็นสื่อการสอน 3) บทบาทครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน	1) ได้จัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เช่น การให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้ของนักเรียนเองหลังจากการสอนโดยการสรุปบททวนด้วยภาพในกระดาษหน้าเดียวแล้วทำเป็นหนังสือเล่มเล็ก (Pop up book) โดยเน้นบทบาทครูเป็นเพียงผู้เชื่อมโยงของนักเรียน 2) ได้ใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติเป็นสื่อการเรียนการสอน 3) ได้มีการประเมินผลงานจากสภาพที่แท้จริง	ครูสายฟ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ดังต่อไปนี้ 1) การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 2) การใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติเป็นสื่อการสอน 3) บทบาทครูในการจัดการเรียนการสอน 4) การใช้แผนผังความคิด	ครูสายฟ้าเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านการทำงานดังต่อไปนี้ 1) ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการสอนของตนเองโดยเน้นบทบาทของครูเป็นเพียงผู้เชื่อมโยงของนักเรียน 2) ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนโดยนำเอาจุดศึกษาทางธรรมชาติมาใช้เป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนเพื่อแก้ปัญหาในการเรียนของนักเรียน 3) ได้ใช้วิธีการสอน

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของผู้ให้ข้อมูลหลัก พื้นที่กรณีศึกษาที่ 3

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
				นักเรียน	4) การใช้แผนผัง ความคิด	4) ได้พยายามกระตุ้นให้ นักเรียนคิดและตั้ง คำถาม 5) ได้พยายามดึงชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดกิจกรรมของ โรงเรียน		แบบให้เพื่อนช่วยเพื่อน ในการสอนแบบบูรณา การในการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนกับ นักเรียน 4) ได้มีการประเมินผล งานจากสภาพที่แท้จริง 5) ได้พยายามกระตุ้นให้ นักเรียนคิดและตั้ง คำถาม 6) ได้พยายามดึงชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมใน การจัดกิจกรรมของ โรงเรียน
ผู้บริหารคนที่ 3 (ผอ.สายน้ำ)	ได้ตระหนักถึงการ พัฒนาหลักสูตรของ โรงเรียน โดยใช้ แหล่งเรียนรู้ที่เป็น ธรรมชาติรอบๆ โรงเรียนมาเป็น	การพัฒนาหลักสูตร เริ่มมาจากการเห็น ความสำคัญของ แหล่งเรียนรู้เมื่อ แหล่งเรียนรู้กำลังจะ ถูกทำลาย และคณะ	การนำแนวคิดมาสู่ การปฏิบัติจริง จาก การเข้าไปกำหนด จุดศึกษาทาง ธรรมชาติของคณะ ครูนักเรียน วิทยากร	ได้ส่งเสริมให้มี กิจกรรมการเรียน การสอนที่ใช้แหล่ง เรียนรู้ทางธรรมชาติ เป็นสื่อการเรียนการ สอนแบบบูรณาการ	ความรู้ที่ได้รับ หลังจากการเข้าร่วม โครงการได้แก่ 1) การเขียนบันทึก 2) การทำวิจัย	ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับ การบันทึกที่ได้รับไปใช้ ในลักษณะการขยายผล ให้กับชุมชน	ผู้บริหารเกิดการ เปลี่ยนแปลงในด้าน ความรู้ดังต่อไปนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตร ท้องถิ่นจากแหล่งเรียนรู้ 2) การเขียนบันทึก	ผู้บริหารเกิดการ เปลี่ยนแปลงในด้าน การปฏิบัติงานดังต่อไปนี้ 1) ได้ส่งเสริมให้มี กิจกรรมการเรียนการ สอนที่ใช้แหล่งเรียนรู้

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของผู้ให้ข้อมูลหลัก พื้นที่กรณีศึกษาที่ 3

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
	จุดศึกษาที่ทุกคนสามารถร่วมกันเรียนรู้ได้ แต่ยังไม่ได้นำมาสู่การปฏิบัติ ความรู้เกี่ยวกับการใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติ จึงยังไม่ชัดเจนในการนำมาสู่การปฏิบัติเท่าที่ควร	ครูยังไม่เคยได้ให้นักเรียนได้เรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ดังกล่าว	จากกรมป่าไม้ และชาวบ้าน ทำให้เกิดความรู้ในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากแหล่งเรียนรู้สำคัญคือภูเขาบุงกะเซอร์ที่ชัดเจนยิ่งขึ้น	สำหรับนักเรียน			3) การทำวิจัย	ทางธรรมชาติเป็นสื่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการสำหรับนักเรียน 2) ได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นโดยนำแหล่งเรียนรู้ในชุมชนมากำหนดเป็นจุดศึกษา 3) ได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการบันทึกที่ได้รับไปใช้ในลักษณะการขยายผลให้กับชุมชน 4) ได้ให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา
อาจารย์มหาวิทยาลัยคนที่ 5 (อ.น้อมจิต)	ความรู้ที่ยังไม่เข้าใจในวิธีการและการนำไปใช้คือ การวิจัยปฏิบัติการ	เคยทำงานร่วมกับครูมาก่อนเพราะเคยเป็นศึกษานิเทศก์และผู้ฝึกอบรมครูมาก่อน จึงเข้าใจ	ได้รับประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับครูและเข้าใจประเด็นปัญหาที่นำมา	ได้ปฏิบัติงานร่วมกับคณะครูผู้บริหารศึกษานิเทศก์และอาจารย์มหาวิทยาลัย โดย	ความรู้ที่ได้รับได้แก่ 1) การเขียนบันทึก 2) สิ่งแวดล้อม 3) วิธีการทำงานแบบ AR-SEET	ได้นำความรู้ที่ได้รับจากการเข้าร่วมโครงการมาถ่ายทอดให้กับนิสิตนักศึกษาที่สอน	อาจารย์มหาวิทยาลัยเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ดังต่อไปนี้ 1) การเขียนบันทึก 2) สิ่งแวดล้อม	อาจารย์มหาวิทยาลัยเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านปฏิบัติการดังต่อไปนี้ 1) ได้ปฏิบัติงานร่วมกับคณะครูผู้บริหาร

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงของความรู้และการปฏิบัติงานของผู้ให้ข้อมูลหลัก พื้นที่กรณีศึกษาที่ 3

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
		วิธีการที่จะเข้าไปทำงานร่วมกับครูในโรงเรียน	กำหนดเป็นโจทย์วิจัย	ได้รับผิชอบดูแลโรงเรียน 3 แห่ง ที่มีครูเข้าร่วมโครงการจำนวน 32 คน ต้องมีการวางแผนร่วมกับอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เป็นโค้ชในพื้นที่เดียวกัน โดยได้ใช้เวลาในวันศุกร์ไปพบครู ซึ่งทำให้ต้องปรับเปลี่ยนเวลาดังกล่าวให้ว่างเพื่อจะได้ไปทำงานในโครงการวิจัยนี้ และต้องเตรียมความพร้อมของตนเองทุกครั้ง	4) วิจัยปฏิบัติการ (Action Research) 5) กระบวนการฝึกอบรมแบบ AR-SEET 6) การบูรณาการในโรงเรียน 7) บทบาทของอาจารย์มหาวิทยาลัย 8) ระบบการทำงานของเจ้าหน้าที่โครงการ		3) วิธีการทำงานแบบ AR-SEET 4) วิจัยปฏิบัติการ (AR) 5) กระบวนการฝึกอบรมแบบ AR-SEET 6) การบูรณาการในโรงเรียน 7) บทบาทของอาจารย์มหาวิทยาลัย 8) ระบบการทำงานของเจ้าหน้าที่โครงการ	2) ได้ทำวิจัยปฏิบัติการในลักษณะกรณีศึกษาของตนเอง 3) ได้ขยายผลความรู้ไปยังนิสิตโดยใช้กิจกรรมที่มีลักษณะคล้ายกับการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง 4) ได้ทำงานร่วมกับศึกษานิเทศก์และอาจารย์มหาวิทยาลัยในสถาบันอื่นๆ

พื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 โรงเรียนดอกคูณเสียงแคนกับมหาวิทยาลัย BU

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้และการปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
ครูคนที่ 7 (ครูขวัญตา)	1) ไม่รู้ว่าวิธีการเขียนบันทึกเป็นลักษณะการทำวิจัย 2) ไม่เข้าใจนักเรียน 3) ไม่เข้าใจการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	การจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ยึดตัวครูเป็นสำคัญสอนโดยการบรรยาย ไม่ใช่สื่อการสอน ชอบเป็นผู้สั่งการให้นักเรียนทำสิ่งนั้นสิ่งนี้พร้อมกับใช้อารมณ์กับนักเรียน	ได้รับความรู้เพิ่มขึ้นในเรื่อง 1) การเขียนกรณีศึกษาซึ่งเป็นวิธีการที่ได้ช่วยให้เกิดความตระหนักในการแก้ปัญหา นักเรียน และ 2) เกิดความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น แล้วนำไปสู่การปรับปรุงตัวเองโดยได้รับคำแนะนำและกำลังใจในการปฏิบัติงานจากอาจารย์มหาวิทยาลัย	ได้เริ่มแก้ปัญหา นักเรียนจากปัญหาขยะห้องเรียน โดยได้นำเอาคำแนะนำจากอาจารย์มหาวิทยาลัยมาเป็แนวทางปฏิบัติเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองด้วยการพูดกับนักเรียนไปเพราะขึ้น อธิบายเหตุและผลให้นักเรียนฟังด้วยความเข้าใจ ปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างให้กับนักเรียน	ความรู้ที่ครูขวัญตาเกิดความเข้าใจอย่างชัดเจนยิ่งขึ้นคือ การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยสะท้อนออกมาจากกิจกรรมการเรียนการสอน การเรียนการสอนของครูขวัญตา	ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ได้ให้นักเรียนทำกิจกรรมด้วยตนเอง โดยมีกระบวนการตั้งแต่การเตรียมความพร้อมก่อนเข้าสู่บทเรียน การดำเนินกิจกรรมโดยได้แบ่งกลุ่มแล้วให้นักเรียนสำรวจรอบโรงเรียน แล้วนำมาเขียนและนำเสนอผลงานหน้าชั้นเรียน	ครูเกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ดังต่อไปนี้ 1) การเขียนกรณีศึกษา 2) นักเรียน 3) การจัดการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ	ครูเกิดการเปลี่ยนในด้าน การปฏิบัติงานดังต่อไปนี้ 1) ได้แก้ปัญหานักเรียนจากจุดเล็กๆ ที่เป็นปัญหา 2) ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง
ครูคนที่ 8 (ครูขวัญใจ)	1) มีวิธีแก้ปัญหา นักเรียนยังไม่หลากหลาย	ได้แก้ปัญหา นักเรียนด้วยวิธีการที่ไม่หลากหลาย	เกิดความรู้เรื่อง 1) การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ได้	1) ได้ใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อ แก้ปัญหาที่เกิดขึ้น	1) ได้ความรู้เกี่ยวกับ วิธีการสอนแบบใหม่ โดยได้เรียนรู้	ได้นำเอาความรู้เกี่ยวกับ วิธีการสอนแบบใหม่มาใช้กับนักเรียนใน	ครูเกิดการเปลี่ยนแปลง ในด้านความรู้ ดังต่อไปนี้	ครูเกิดการเปลี่ยนใน ด้านการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้และการปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
	2) ยังไม่รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จึงได้มองสาเหตุปัญหาต่างๆมาจากนักเรียนโดยที่ไม่ได้มองตนเอง	มองปัญหาว่ามาจากนักเรียน ยังไม่ได้นำเอาผลของการทำวิจัยในชั้นเรียนมาใช้เพื่อแก้ปัญหา นักเรียนเท่าที่ควร และการสอนส่วนใหญ่ยังยึดตัวเองเป็นสำคัญ	ช่วยการแก้ปัญหา นักเรียนต้องใช้วิธีการที่หลากหลายพร้อมๆกัน ต่อเนื่อง และเป็นเวลานาน	ขึ้นกับนักเรียน เช่น การเสริมสร้างวินัยในการทิ้งขยะของนักเรียนและการแก้ปัญหานักเรียนที่ไม่ส่งการบ้าน 2) ผลจากการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนทำให้ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเอง	จากลักษณะของการเป็น ใ ค้ ช ข อ ง อาจารย์มหาวิทยาลัย โดยวิธีการสอนแบบใหม่นี้ได้ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงการ 2) ได้รับแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การเขียนกรณีศึกษาของตนเอง 4) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความหมายสำหรับนักเรียน 5) เกิดความเข้าใจในเรื่องความแตกต่างระหว่างบุคคล	กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งการปรับเปลี่ยนวิธีการสอนนั้นได้ทำให้พฤติกรรมการสอนของครูเปลี่ยนไปจากเดิม คือ ใจดีขึ้น ยอมรับนักเรียนมากขึ้น ฟังนักเรียนมากขึ้น	1) การทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน 2) วิธีการสอนแบบใหม่ โดยได้เรียนรู้จากลักษณะของการเป็น ใ ค้ ช ข อ ง อาจารย์มหาวิทยาลัย 3) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การเขียนกรณีศึกษาของตนเอง 5) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความหมายสำหรับนักเรียน 6) ความแตกต่างระหว่างบุคคล	1) ได้นำเอาความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอนแบบใหม่มาใช้กับนักเรียนในกิจกรรมการเรียนการสอน 2) ได้ใช้วิธีการที่หลากหลายเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นกับนักเรียน 3) ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนเอง

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้และการปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
ผู้บริหารคนที่ 4 (ผอ.อำนวยการ)	ยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเขียนกรณีศึกษา	1) ไม่สามารถเขียนกรณีศึกษาได้ 2) ได้ดำเนินงานโครงการ SEET ในฐานะผู้บริหารโครงการของโรงเรียนและเกิดความหนักใจที่จะบริหารโครงการให้ประสบความสำเร็จเพราะสภาพการทำงานของคุณครูในขณะนั้นมีภาระเยอะไม่มีเวลาจัดเวลาไม่ถูก ขาดความสนใจและความร่วมมือที่จะทำกิจกรรมให้สำเร็จ	1) ได้รับความรู้เกี่ยวกับการเขียนกรณีศึกษาของตนเอง 2) การเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการการวิจัยโครงการ SEET ครั้งที่ 3 ทำให้เกิดความคิดในการบริหารเวลาในการทำงานให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์มากที่สุด	ได้นำความคิดการบริหารเวลาสู่การปฏิบัติงานเพื่อผลักดันให้การดำเนินงานของโรงเรียนในการเข้าร่วมโครงการ SEET โดยได้ปรึกษาหารือหรือสร้างความรู้ความเข้าใจกับคณะครูโดยตลอด อีกทั้งปรับปรุงแก้ไขหาแนวทางจัดลำดับความสำคัญ จนเกิดเป็นผลที่น่าพอใจของทุกคนและทุกฝ่ายของโรงเรียน และผลจากการดำเนินงานทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานคือ	1) ได้รู้ถึงรูปแบบการเขียนกรณีศึกษาว่ามีองค์ประกอบสำคัญคือ ปัญหาวิธีการแก้ปัญหาและสรุป โดยเรียงร้อยเป็นถ้อยคำที่สื่อให้ผู้อ่านได้เกิดความเข้าใจในแนวคิดของผู้เขียนแล้วนำไปใช้ได้ 2) มองเห็นถึงประโยชน์ของการใช้กรณีศึกษาของตนเองในการทำงานและช่วยแก้ปัญหาการปฏิบัติงาน	ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานของตนเองหลังจากการเข้าร่วมโครงการ AR-SEET โดยให้ความสำคัญกับเวลาในการทำงานมากขึ้น ได้แก่ การพบปะนักเรียน การใช้เวลาในการนิเทศเยี่ยมเยียนครู และการประชุมปรึกษาหารืออย่างไม่เป็นทางการเพื่อติดตามความก้าวหน้าของงาน	ผอ.เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านความรู้ดังต่อไปนี้ 1) การเขียนกรณีศึกษา 2) การบริหารเวลา 3) การใช้ประโยชน์จากการเขียนกรณีศึกษาในการปฏิบัติงาน	ผอ.เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานดังต่อไปนี้ 1) ได้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการทำงานของตนเองโดยให้ความสำคัญกับเวลาในการทำงานมากขึ้น ได้แก่ การพบปะนักเรียน การใช้เวลาในการนิเทศเยี่ยมเยียนครู และการประชุมปรึกษาหารือเพื่อติดตามความก้าวหน้าของงาน

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้และการปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
				บริหารงานบุคลากร อย่างมีความสุข มี ความสามรอบคอบ มีความสุขใจ ได้ ใช้คุณธรรมคู่การ บริหาร ได้ข้อคิด จากการทำงาน ลด ความกังวลใจและ ความฟุ้งซ่าน				
อาจารย์ มหาวิทยาลัยคน ที่ 6 (อ.แพรวา)	ความรู้ที่ยังไม่เข้าใจ ในแนวคิดและ วิธีการ คือ วิจัย ปฏิบัติการและ สิ่งแวดล้อม	1) เคยจัดอบรมครู เกี่ยวกับการทำวิจัย ในช่วงที่เคยเป็น หัวหน้าภาควิชา 2) ได้เข้าร่วมทำงาน กับคณะครู ผู้บริหาร ในโรงเรียนน้อย ส่วนใหญ่ เป็น ลักษณะการทำงาน กับโรงเรียนฝึกสอน 3) ส่วนใหญ่ได้ จัดการเรียนการ สอนที่ยึดผู้สอนเป็น	ได้รับความรู้เพิ่ม มากขึ้นในเรื่องเกี่ยว กับ 1) สิ่งแวดล้อม ศึกษา 2) การเรียนการ สอนที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญ 3) การวิจัยปฏิบัติ การ	ได้ร่วมทำงานกับ คณะครู ผู้บริหาร โรงเรียน ศึกษา นิเทศ อาจารย์ มหาวิทยาลัย เจ้าหน้าที่องค์กร เอกชน (NGO) มี การศึกษาข้อมูลและ ประเด็นปัญหาของ ครูอาสาสมัคร พบ ครูที่โรงเรียน พุดคุย แลกเปลี่ยน ติดตาม	ได้ ร ับ ค ว า ม ร ู้ แนวคิด วิธีการ เกี่ยวกับ 1) สิ่งแวดล้อมศึกษา 2) สภาพจริงของ โรงเรียน 3) กระบวนการลง ภาคสนาม 4) รู้ถึงศักยภาพครู 5) ความร่วมมือ ระหว่างโรงเรียนกับ มหาวิทยาลัย 6) การวิจัยเชิง	ได้นำประสบการณ์จาก การทำงานมาพูดคุย แลกเปลี่ยนกับนักศึกษา ที่สอน และเป็นวิทยากร ให้ความรู้รวมทั้งได้ใช้ วิธีการเขียนบันทึกมาก ขึ้น	อาจารย์มหาวิทยาลัยเกิด การเปลี่ยนแปลงในด้าน ความรู้ดังต่อไปนี้ 1) สิ่งแวดล้อมศึกษา 2) การเรียนการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) การวิจัยปฏิบัติการ 4) สภาพจริงของ โรงเรียน 5) กระบวนการลง ภาคสนาม 6) ศักยภาพครู	อาจารย์มหาวิทยาลัยเกิด การเปลี่ยนแปลงในด้าน การปฏิบัติงานดัง ต่อไปนี้ 1) ได้ปฏิบัติงานร่วมกับ คณะครู ผู้บริหาร โรงเรียน โดยเข้าไป พบปะพูดคุยและให้ คำแนะนำในด้านต่างๆ และเป็นวิทยากร 2) ได้ทำวิจัยปฏิบัติการ ในลักษณะกรณีศึกษา ของตนเอง

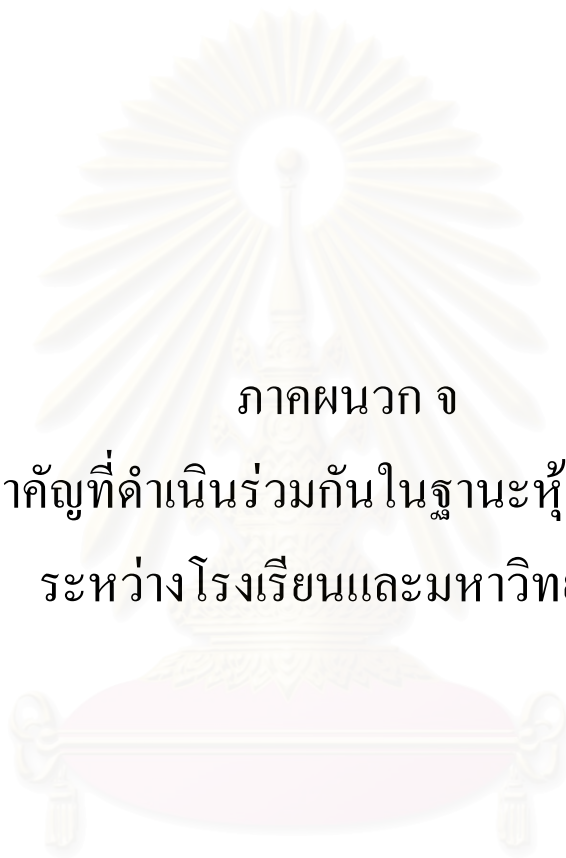
ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้และการปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
		สำคัญ 4) ยังไม่ได้มีการ เขียนบันทึก		ความก้าวหน้า ประสานงานกับครู เข้าร่วมอบรมเชิง ปฏิบัติการร่วมกับ คณะครู พร้อมกับ ต้องเขียนบันทึก	ปฏิบัติการ (Action Research)		7) ความร่วมมือระหว่าง โรงเรียนกับมหา วิทยาลัย	3) ได้ทำงานร่วมกับ ศึกษานิเทศก์ เจ้าหน้าที่ NGO และ อาจารย์ มหาวิทยาลัยในสถาบัน อื่นๆ 4) ได้พูดคุยแลกเปลี่ยน กับนักศึกษาที่สอน ขณะสอนได้ตระหนัก ถึงศักยภาพของ นักศึกษามากขึ้น ให้ เวลานักศึกษาในการ ขยายความคิด เปลี่ยน พฤติกรรมในการตรวจ งานโดยพยายามทำ ความเข้าใจความคิดของ นักศึกษา 5) ได้ปรับเปลี่ยน พฤติกรรมของตนเอง ต่อการปฏิบัติต่อผู้อื่น ได้เขียนบันทึก เข้าร่วม อบรมเชิงปฏิบัติการ

ตารางผลการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงความรู้และการปฏิบัติงานของพื้นที่กรณีศึกษาที่ 4 จำแนกตามผู้ให้ข้อมูลหลัก

หน่วยที่ วิเคราะห์	ก่อนเข้าร่วมโครงการ		ระหว่างเข้าร่วมโครงการ		หลังเข้าร่วมโครงการ		สรุปการเปลี่ยนแปลง	
	ความรู้ (K1)	การปฏิบัติงาน (P1)	ความรู้ (K2)	การปฏิบัติงาน (P2)	ความรู้ (K3)	การปฏิบัติงาน (P3)	ความรู้ K _c	การปฏิบัติงาน P _c
อาจารย์ มหาวิทยาลัยคน ที่ 7 (อ.แพรวไหม)			เกิดความรู้ในเรื่อง ความรู้ ความ สามารถ ที่ครู จำเป็นต้องมีการ ทำวิจัยปฏิบัติการ คือ 1) ความสามารถ ในการตั้งคำถาม วิจัย 2) วางแนวคิด ในการดำเนินการ 3) ดำเนินการแก้ปัญหา 4) สังเกตสิ่งที่ตน ดำเนินการ และ บันทึก Diary 5) วิเคราะห์เพื่อมุ่งจับ ประเด็น เชื่อมโยง ความคิดและตีความ อย่างเป็นเหตุเป็นผล และ 6) สร้างข้อสรุป ในลักษณะบทเรียน ข้อเรียนรู้หรือข้อ ค้นพบ พร้อมกับ วิธีการโค้ช	ได้บริหารเวลาของ ตนเองให้ดีขึ้น เพราะมีงานที่ต้อง รับผิดชอบเยอะ ได้ ศึกษาเพิ่มเติม เกี่ยวกับระเบียบวิธี วิจัยเชิงคุณภาพ พร้อมทั้งต้องเขียน บันทึก นอกจากนี้ยัง ต้องร่วมทำงานกับ คณะครู ผู้บริหาร เพื่อนอาจารย์ มหาวิทยาลัย	เกิดความรู้ว่าวิธีการ ของโครงการเป็น แนวทางในการ พัฒนาครูอีกวิธีการ หนึ่ง และได้ความรู้ เรื่องการสะท้อนผล (Reflection)	ได้นำความรู้เกี่ยวกับ แนวทางในการพัฒนา ครู พร้อมกับ ประสบการณ์ที่ได้รับ จากการเข้าร่วม โครงการไปเล่าให้กับ นักศึกษาที่สอนฟัง	อาจารย์มหาวิทยาลัยเกิด การเปลี่ยนแปลงในด้าน ความรู้ดังต่อไปนี้ 1) ความรู้ความสามารถ ของครูในการทำวิจัย ปฏิบัติการ 2) วิธีการพัฒนาครูอีก รูปแบบหนึ่ง 3) การสะท้อนผล (Reflection)	อาจารย์มหาวิทยาลัยเกิด การเปลี่ยนแปลงในด้าน การปฏิบัติงานดัง ต่อไปนี้ 1) ได้บริหารเวลาของ ตนเองให้ดีขึ้นเพราะมี งานที่ต้องรับผิดชอบ เยอะ 2) ได้ศึกษาเพิ่มเติม เกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัย เชิงคุณภาพ 3) ได้ปฏิบัติงานร่วมกับ คณะครู ผู้บริหาร โรงเรียน 4) ได้ทำวิจัยปฏิบัติการ ในลักษณะกรณีศึกษา ของตนเอง 5) ได้ทำงานร่วมกับ ศึกษานิเทศก์ เจ้าหน้าที่ NGO และ อาจารย์ มหาวิทยาลัยในสถาบัน อื่นๆ

ภาคผนวก จ

กิจกรรมสำคัญที่ดำเนินร่วมกันในฐานะหุ้นส่วนในการวิจัย
ระหว่างโรงเรียนและมหาวิทยาลัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

แผนปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาของครูและผู้บริหารโรงเรียน

ที่	แผนปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาของครู	ที่	แผนปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาของผู้บริหาร
1	อบรมการสอนแบบบูรณาการ โดยใช้ภาษาไทย เป็นแกน	1	จัดปัจจัยเกื้อหนุน : อบรมครูด้านการสอนแบบบูรณาการ
2	อบรมการสอนแบบบูรณาการ	2	นิเทศภายใน : อบรมเพิ่มเติมเพื่อความเข้าใจที่ชัดเจน
3	ศึกษาดูงานการสอนแบบบูรณาการที่โรงเรียนสาธิตฯ และ โรงเรียนตะมอประชาสรรค์	3	นิเทศภายใน : จัดศึกษาดูงานเพื่อเพิ่มศักยภาพการสอนการเข้าร่วมโครงการ วพร. กับชุมชน
4	ประชุมสรุปแนวทางการจัดการสอนแบบบูรณาการของโรงเรียนแสงอรุณ	4	นิเทศภายใน : ร่วมประชุมสัมมนาภายในโรงเรียน เพื่อหารูปแบบการสอนที่เหมาะสมกับโรงเรียน
5	อบรมเพิ่มเติม <ol style="list-style-type: none"> 1) การสอนคณิตศาสตร์ 2) การวิจัยในชั้นเรียน 3) การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา 4) การวัดผลประเมินผลตามสภาพจริง 	5	ปัจจัยเกื้อหนุน : จัดอบรมในส่วนของงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการสอนแบบบูรณาการ เพื่อช่วยเหลือ และส่งเสริมให้สอนอย่างมีคุณภาพ
6	สรุปผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการในภาคเรียนที่ 1/2545	6	วัดผลประเมินผล : สรุปผลการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
7	ปรับปรุงการสอนแบบบูรณาการในชั้น ป.4-6	7	วัดผลประเมินผล : แก้ไขปรับปรุง ตามวงจร PDCA
8	จัดกิจกรรม “ห้องเรียนสู่โลกกว้าง”	8	ปัจจัยเกื้อหนุน และนิเทศภายใน : ส่งเสริมการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
9	จัด “กิจกรรมวันเยี่ยมโรงเรียน”	9	สัมพันธ์ชุมชน : กิจกรรม “วันเยี่ยมโรงเรียน”
10	กิจกรรมการเรียนรู้ของโรงเรียนเครือข่าย <ol style="list-style-type: none"> 1) โรงเรียนแสงอรุณ 2) โรงเรียนบ้านลำภาส 3) โรงเรียนสาธิตฯ 	10	วัดผลประเมินผล : พฤติกรรมครู/ นักเรียน ในการเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนเครือข่าย (ด้านการจัดการเรียนรู้ของครูและใฝ่รู้ของนักเรียน)
11	เรียนรู้ร่วมกันด้วยการเข้าค่ายลูกเสือ-ยุวกาชาดกับโรงเรียนสาธิตฯ	11	นิเทศภายใน : การร่วมจัดการเรียนรู้พฤติกรรมกรรมการสอนของครู
12	วัดผลกลางภาคเรียน	12	นิเทศภายใน / วัดผลประเมินผล : เก็บข้อมูลผลการใช้แผนบูรณาการของครู
13	ประชุมสรุปผลการสอนแบบบูรณาการ เพื่อพัฒนาพฤติกรรมประจำปีไทย	13	วัดผลประเมินผล : เก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรม การสอน ของครู และ พฤติกรรมประจำปีไทยของนักเรียน
14	ตรวจสอบ ปรับปรุงแผนการสอนแบบบูรณาการ ให้สอดคล้องกับหลักสูตรสถานศึกษา	14	ปัจจัยเกื้อหนุน/ นิเทศภายใน : จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาแผนการสอนบูรณาการ

แผนปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาของครูและผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

ที่	แผนปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาของครู	ที่	แผนปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาของผู้บริหาร
15	วางแผนพัฒนาเพิ่มประสิทธิภาพการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย	15	ปัจจัยเกื้อหนุน/ วัตถุประสงค์ประเมินผล : ประชุมวางแผนเพื่อพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องต่อพฤติกรรมประชาธิปไตย
16	ประชุมสัมมนาการสอนแบบบูรณาการร่วมกัน 1) โรงเรียนเครือข่าย 3 โรงเรียน 2) โรงเรียนขยายผล 11 โรงเรียน	16	สัมพันธ์ชุมชน : ขยายผลการสอนแบบบูรณาการแก่โรงเรียนที่สนใจเป็นเครือข่าย 11 โรงเรียน
17	พัฒนาแผนการสอนแบบบูรณาการในระดับชั้น ป.1- 6	17	นิเทศภายใน : ติดตามผลการปรับแผนการสอนแบบบูรณาการชั้น ป.1 – 6
18	อบรมเทคนิคการสอนแบบบูรณาการแก่ครูก่อนประถมศึกษา	18	นิเทศภายใน/ ปัจจัยเกื้อหนุน : เพิ่มศักยภาพการสอนแก่ครูก่อนประถมศึกษา
19	พัฒนาแหล่งเรียนรู้ 1) ห้องสมุด 2) มุมหนังสือในห้องเรียน 3) ภูมิปัญญาท้องถิ่น	19	ปัจจัยเกื้อหนุน : ส่งเสริมและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในและนอกโรงเรียน
20	วัดผลกลางภาคเรียน	20	วัตถุประสงค์ประเมินผล : เก็บรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมการสอนของครู
21	กิจกรรมห้องเรียนสู่โลกกว้าง	21	ปัจจัยเกื้อหนุน : จัดสื่อ อุปกรณ์ ใบบาง แบบประเมินผลงาน
22	วัดผลปลายภาคเรียนที่ 1/2546	22	วัตถุประสงค์ประเมินผล : เก็บรวบรวมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน
23	ประชุมสรุปผลการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย	23	วัตถุประสงค์ประเมินผล : เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อพัฒนาและปรับปรุงตามวงจร PDCA
24	วางแผนพัฒนาปรับปรุงการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย	24	ปัจจัยเกื้อหนุน : จัดประชุมเชิงปฏิบัติการวางแผนการพัฒนาการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย
25	จัดกิจกรรม 1) เวทีนักเรียน 2) ค่ายบ้านที่ 5 3) อ่านดี มีรางวัล 4) ห้องเรียนสู่โลกกว้าง	25	ปัจจัยเกื้อหนุน : จัดเตรียมหนังสือ เอกสารแบบรายงาน อุปกรณ์ สื่อ พร้อมเป็นที่ปรึกษาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร
26	ประชุมเครือข่ายช่วงชั้นพัฒนาการจัดกิจกรรมห้องเรียนสู่โลกกว้าง	26	นิเทศภายใน : ร่วมเป็นที่ปรึกษาและคณะครูเครือข่าย
27	อบรมการสอนแบบบูรณาการตามแนววิถีพุทธ	27	ปัจจัยเกื้อหนุน : เพิ่มศักยภาพการสอนแบบบูรณาการตามแนววิถีพุทธ
28	ตรวจสอบคุณภาพนักเรียนตามรูปแบบประกันคุณภาพภายใน โรงเรียน	28	วัตถุประสงค์ประเมินผล : ร่วมตรวจสอบคุณภาพนักเรียน

แผนปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาของครูและผู้บริหารโรงเรียน (ต่อ)

ที่	แผนปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาของครู	ที่	แผนปฏิบัติการวิจัยและพัฒนาของผู้บริหาร
29	พัฒนาปรับปรุงคุณภาพนักเรียนก่อนการวัดผล ปลายปี	29	วัดผลประเมินผล : จัดซ่อมเสริมทางวิชาการแก่นักเรียนชั้น ป.1 – 6
30	สรุปประเมินผลการเข้าร่วมโครงการวิจัยและพัฒนาเรื่องจัดการสอนแบบบูรณาการเพื่อพัฒนาพฤติกรรมประชาธิปไตย	30	วัดผลประเมินผล : เก็บรวบรวมข้อมูลตามโครงการ วพร.
31	อบรมการสอน โครงการงานวิทยาศาสตร์	31	นิเทศภายใน : เพิ่มศักยภาพครูในการสอนแบบโครงการงานวิทยาศาสตร์

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กิจกรรมสำคัญ รายการปฏิบัติ และผลการดำเนินงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย

ที่	กิจกรรมสำคัญ	รายการปฏิบัติ	ผลการดำเนินงาน
1	จัดประชุมครูแต่ละโรงเรียน	<p>ระยะแรกเป็นการประชุมเพื่อสร้างความตระหนักที่ปรับเปลี่ยนการทำงานให้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ซึ่งชวนให้สร้างศรัทธาในอาชีพของตน</p> <p>ระยะหลังเป็นการติดตามผลและสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับยุทธศาสตร์ที่เป็นจุดเน้นของการวิจัยให้ครูเข้าใจตัวแปรต้นคือ การสอนแบบบูรณาการและตัวแปรตามที่โรงเรียนแต่ละแห่งกำหนด</p>	<p>ครูได้รับทราบถึงแนวปฏิบัติและทราบถึงแนวทางการปฏิบัติงาน</p>
2	จัดอบรมเพื่อพัฒนาบุคลากร	<p>1) จัดอบรมครูทั้ง 3 โรงเรียนเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและการสอนแบบบูรณาการ</p> <p>2) คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย AU และโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย AU จัดอบรมการเขียนแผนการสอนแบบบูรณาการโดยใช้ภาษาไทยเป็นแกนวิชาตามรูปแบบอรรถลักษณะชั้นประถมศึกษาปีที่ 4</p> <p>3) ประสานให้คณะครูโรงเรียนที่เข้าร่วม 2 โรงเรียน ซึ่งรวมโรงเรียนแสงอรุณด้วย มาศึกษาดูงานที่โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย AU</p> <p>4) จัดอบรมเรื่องการวิจัยในชั้นเรียนให้กับครูทั้ง 3 โรงเรียน</p> <p>5) อบรมการจัดกิจกรรมและการใช้สื่อการสอนคณิตศาสตร์</p>	<p>ครูเข้ารับการอบรม 80% ครูที่ขาดเพราะติดภารกิจส่วนตัวการจัดอบรมครั้งนี้เป็นการสร้างเครือข่ายงานของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย AU ตามแผนงานของโรงเรียน มีผู้เข้าอบรม 130 คน ได้เชิญครูอีก 2 โรงเรียนเข้าร่วมอบรมซึ่งรวมโรงเรียนแสงอรุณด้วย จากการอบรมทำให้ครูทั้ง 2 โรงเรียนเกิดความเข้าใจการทำแผนแบบบูรณาการยิ่งขึ้น</p> <p>ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ศึกษาไปงาน ได้พูดคุยแนะนำการสอนซึ่งกันและกัน ผู้บริหารได้ศึกษารูปแบบการนิเทศภายในซึ่งกันและกัน</p> <p>ครูจากโรงเรียนในโครงการเข้ารับการอบรม 90 % ครูเข้าใจการวิจัยในชั้นเรียน และได้ตั้งเป้าหมายว่าครูทุกคนจะมีงานวิจัย 1 – 2 เรื่องในระยะที่ 2</p> <p>มีครูจากโรงเรียนในโครงการทั้ง 3 โรงเรียนเข้ารับการอบรมจำนวนทั้งสิ้น 18 คน และมีครูจากโรงเรียนอื่นเข้าอบรมด้วย 5 คน</p>

กิจกรรมสำคัญ รายการปฏิบัติ และผลการดำเนินงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย (ต่อ)

ที่	กิจกรรมสำคัญ	รายการปฏิบัติ	ผลการดำเนินงาน
		6) จัดอบรมเรื่องการวิเคราะห์หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ลงสู่แผนปฏิบัติการในชั้นเรียน โดยเชิญศึกษานิเทศก์เขต 7 มาเป็นวิทยากร	(1) ครูและผู้บริหารในโครงการวิจัยเข้ารับการอบรม ทำให้เข้าใจวิธีวิเคราะห์หลักสูตร (2) ครูโรงเรียนสาธิตพบว่าแผนที่เคยสร้างไว้ชั้นป.1 – ป.3 ยังมีจุดบกพร่องต้องปรับปรุงต่อไป (3) มีครูโรงเรียนใกล้เคียงขอเข้ารับการอบรมด้วย
		7) อบรมการจัดกิจกรรมและการใช้สื่อการสอนคณิตศาสตร์	ได้แจกอุปกรณ์ที่อาจารย์มหาวิทยาลัยกรณีศึกษาได้จัดพิมพ์แจกให้โรงเรียนทุกโรงเรียนเพื่อให้สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนกับนักเรียนให้ได้มีโอกาสหยิบจับอุปกรณ์ทุกคน
		8) จัดอบรมการประเมินผลตามสภาพจริง โดยเชิญศึกษานิเทศก์เขต 7 มาเป็นวิทยากร	มีครูเข้าร่วมอบรมทั้งสิ้น 53 คน จาก 9 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่อยู่กลุ่มเดียวกับโรงเรียนแสงอรุณ ครูในโครงการเข้าอบรมเกือบทุกคน
		9) จัดอบรมเรื่องการสอนแบบโครงงาน โดยเชิญบุคคลภายนอกมาเป็นวิทยากร	มีครูเข้าอบรมทั้งสิ้น 62 คน เป็นครูของโรงเรียนในโครงการทั้ง 3 โรงเรียนและครูจากโรงเรียนที่สนใจขอเข้าอบรม
3	จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้	ครั้งที่ 1	ผู้บริหารและครูทั้ง 3 โรงเรียนได้นำเสนอรูปแบบการจัดการสอนแบบบูรณาการ ปัญหาอุปสรรคและการแก้ไข พบว่า 1) การจัดการเรียนการสอนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 ทุกโรงเรียนใช้แผนการสอนแบบบูรณาการของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย AU และจัดครูผู้สอน 1 คน สอนประจำทุกสาระวิชา 2) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 – 6 และชั้นมัธยม มีการดำเนินการต่างกัน โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย AU จัดบูรณาการในแบบสหวิทยาการ โดยให้ครูผู้สอนชั้นนั้นมาประชุมวางแผนร่วมกัน มีการกำหนดหัวหน้าสายชั้นเป็นผู้ประสานการประชุม จะนัดประชุมเวลา 12.00 – 13.00 น. พบว่าการวางแผนร่วมกันแบบ

กิจกรรมสำคัญ รายการปฏิบัติ และผลการดำเนินงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย (ต่อ)

ที่	กิจกรรมสำคัญ	รายการปฏิบัติ	ผลการดำเนินงาน
3	จัดประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้		<p>นี้ ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงมากขึ้นครูพบว่าการวางแผนแบบนี้ควรทำเป็นแผนระยะยาวตลอดภาคเรียนจึงจะสมบูรณ์ และคิดจะทำในภาคเรียนต่อไป</p> <p>3) โรงเรียนแสงอรุณ มีการประชุมวางแผนร่วมกันมีการวิเคราะห์หลักสูตร จัดทำหลักสูตรให้เป็นเนื้อเดียวกันและให้ครูคนเดียวเป็นผู้สอนทุกรายวิชา หลังจากทดลองสอนแล้วเกิดความกังวลเนื่องจากความพร้อมของบุคลากร ศักยภาพและความสามารถของครูต่างกัน วิธีนี้อาจเป็นผลเสียต่อคุณภาพผู้เรียน ถ้าขั้นนั้นมีครูที่ไม่พร้อมและไม่ทุ่มเท จึงคิดจะปรับเปลี่ยนในภาคเรียนต่อไป</p> <p>4) โรงเรียนพัฒนาร่วม (นามสมมติ) พยายามสร้างแผนการสอนในลักษณะบูรณาการวิชาการต่างๆ ร่วมกัน โดยตั้งเป้าหมายจะจัดทำ 5 เรื่อง แต่จัดทำได้ 3 เรื่อง ยังจัดทำไม่สมบูรณ์เพราะมีปัญหาด้านการพิมพ์ แต่ครูได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนมีกิจกรรมที่หลากหลายขึ้น</p> <p>ครั้งที่ 2</p> <p>1) ผู้บริหารและครูประชุมร่วมกัน โดยจัดให้ครูทุกคนออกมานำเสนองานวิจัยในชั้นเรียนของตน ครูมีผลงานการวิจัยในชั้นเรียน 80 % ปัญหาที่พบคือ การตั้งจุดประสงค์ไม่สอดคล้องกับงานที่ทำ การสรุปไม่ตรงกับวัตถุประสงค์และเรื่องที่ทำ ขั้นตอนในการดำเนินการไม่ชัดเจน ยังขาดการวางแผนที่เป็นระบบ ครูยังมีปัญหาด้านการเขียนรายงานการวิจัย</p> <p>2) ผู้บริหาร โรงเรียนเห็นสมควรจัดซื้อหนังสือและเอกสารเกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียนให้มากขึ้นและควรจัดทำแบบปฏิรูปในโรงเรียนเพื่อให้ครูศึกษาค้นคว้า</p> <p>ครั้งที่ 3</p> <p>1) ผู้บริหารและครูโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย AU และโรงเรียนแสงอรุณ รวมทั้งสิ้น 26 คน (โรงเรียนพัฒนาร่วมลาออกจากโครงการ) ประชุมนำเสนอ งานวิจัยในชั้นเรียนที่ทำในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546</p>

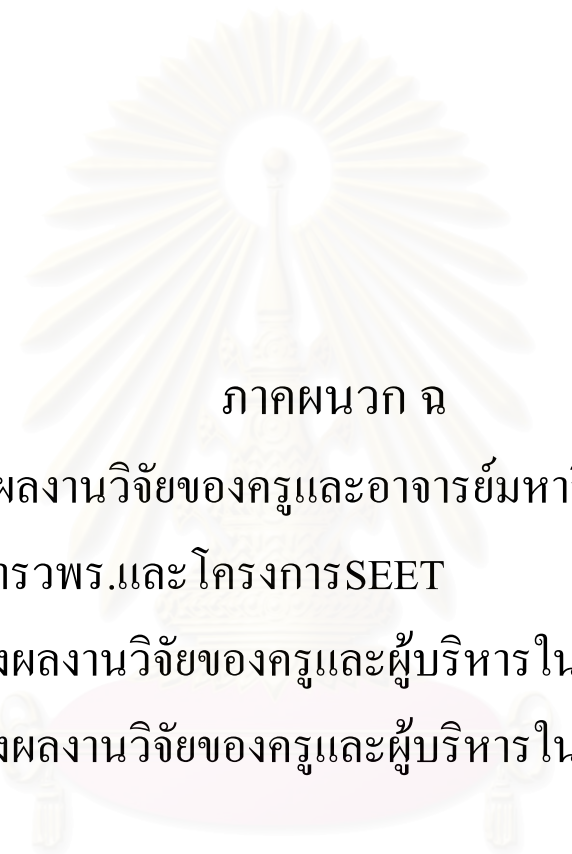

กิจกรรมสำคัญ รายการปฏิบัติ และผลการดำเนินงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย (ต่อ)

ที่	กิจกรรมสำคัญ	รายการปฏิบัติ	ผลการดำเนินงาน
		ครั้งที่ 4	<p>2) การวิจัยในชั้นเรียนครั้งนี้โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย AU กำหนดให้ครูหาเทคนิควิธีสอนที่สอดคล้องกับตัวแปรต้นทำแผนการสอนด้วยเทคนิคนั้น 10 แผน เพื่อส่งจุดหมายปลายทาง คือ การพัฒนาการอ่าน ครูและนักศึกษาฝึกสอนทุกคนทำได้ มีงานวิจัยส่งทั้งสิ้น 37 ชิ้น ปัญหาที่พบคือ การเขียนรายงานการวิจัย ครูยังจับประเด็นสำคัญที่ต้นทำมาสรุปไม่ได้ ช่วยเหลือโดยแจกตัวอย่างการเขียนรายงานการวิจัยและเรียกมาแก้ไขเป็นรายบุคคล</p> <p>3) โรงเรียนแสงอรุณ ครูมีผลงานวิจัยไม่ครบทุกคน</p> <p>1) ครู รร.สาธิตมหาวิทยาลัย AU และรร.แสงอรุณมาประชุมพร้อมกันและนำเสนอรายงานการวิจัยของตน รร.สาธิตมหาวิทยาลัย AU ได้กำหนดให้ครูทำวิจัยในเรื่องที่สอดคล้องกับตัวแปรต้นและตัวแปรตามและต้องมีแผนการสอน 10 แผนเช่นเดิม ยกเว้นระดับชั้นอนุบาลให้เลือกรื่องได้อย่างเสรี พบว่า การทำวิจัยในภาคเรียนนี้ไม่ได้เป็นเรื่องยุ่งยากและหนักใจสำหรับครูเหมือนเดิม ครูเห็นคุณค่าของการวิจัยในชั้นเรียน</p> <p>2) ครูโรงเรียนแสงอรุณทุกคนมีงานวิจัยมานำเสนอ</p>
4	จัดทำสื่อการสอนและสาธิตการสอน	อาจารย์มหาวิทยาลัย AU พบจุดที่เป็นปัญหาที่น่าจะต้องแก้ไขคือครูไม่ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับเด็ก ครูจะสอนจากการอ่านหนังสือและทำแบบฝึกหัดเท่านั้น	<p>1) อาจารย์มหาวิทยาลัย AU ถือโอกาสเข้าสอนเด็ก โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ครูได้เห็นพฤติกรรมกระตุ้นตัว ความสนใจ ความสนุกสนานและอยากเรียนรู้ของเด็ก เพราะเด็กคิดว่าได้เล่น</p> <p>2) อาจารย์มหาวิทยาลัยได้พัฒนาสื่อหลายชุดเพื่อแจกให้กับโรงเรียนในโครงการและโรงเรียนที่สนใจ นอกจากนี้ในการพัฒนาสื่อการสอนจะอนุญาตให้ครูที่สนใจมาปรึกษาเพิ่มเติมได้ตลอดเวลา</p>
5	นิเทศติดตามงานและเยี่ยมชม	อาจารย์มหาวิทยาลัย AU ได้ออกเยี่ยมชมโรงเรียนในโครงการเป็นประจำบางครั้งมีการประชุมร่วมกันกับคณะครูและบางครั้งพูดคุยแบบไม่เป็นทางการ	ได้ศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนและครู และทุกครั้งที่ไปเยี่ยมโรงเรียนจะนำอุปกรณ์ติดรถไปด้วย ถ้ามีโอกาสจะเข้าสอนเพื่อเป็นตัวอย่างให้กับครู สรุปแล้วได้นิเทศและเยี่ยมชมโรงเรียนรวม 25 ครั้ง นอกจากนี้ผู้บริหารโรงเรียนได้เข้ามาพูดคุยปรึกษาและรายงานความเคลื่อนไหวให้ทราบตลอดเวลา

กิจกรรมสำคัญ รายการปฏิบัติ และผลการดำเนินงานของอาจารย์มหาวิทยาลัย (ต่อ)

ที่	กิจกรรมสำคัญ	รายการปฏิบัติ	ผลการดำเนินงาน
6	ดำเนินการโครงการเรียนรู้โรงเรียนเครือข่าย	อาจารย์มหาวิทยาลัย AU ได้ประชุมวางแผนกับผู้บริหารโรงเรียนให้ครูและนักเรียนชั้น ป.5-6 ของทั้ง 3 โรงเรียน จัดกิจกรรมและเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ร่วมกันโดยผลัดกันเป็นเจ้าภาพโครงการนี้ มุ่งหวังให้นักเรียนทั้ง 3 โรงเรียนมีปฏิสัมพันธ์และสื่อสารซึ่งกันและกัน	ได้ผลดังนี้ ครั้งที่ 1 โรงเรียนแสงอรุณเป็นเจ้าภาพ มีการจัดกิจกรรมตามฐานในช่วงเช้า ตอนบ่ายไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ในอำเภอบางกระทุ่ม ครั้งที่ 2 โรงเรียนพัฒนาร่วมเป็นเจ้าภาพ เป็นการศึกษาที่ถ้าทำผล อำเภอนิคมประจักษ์ ครั้งที่ 3 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย AU เป็นเจ้าภาพ ช่วงเช้าแบ่งกลุ่มนักเรียนคละกันทั้ง 3 โรงเรียน กลุ่มละ 15 คน จัดกิจกรรมเป็นฐาน 9 ฐาน ภาคบ่ายนำนักเรียนเยี่ยมชมกองบิน 46 พบว่า ในช่วงเวลาที่มีกิจกรรมร่วมกันเป็นช่วงสั้น นักเรียนยังแยกกลุ่มใครกลุ่มมัน และไม่มีการเขียนจดหมายถึงกัน ด้านครูมีการร่วมกันคิดเตรียมกิจกรรม เกิดความมั่นใจในการจัดกิจกรรม นักเรียนมีความสุขได้เรียนรู้สิ่งใหม่จากแหล่งเรียนรู้
7	จัดทำเอกสารสังเคราะห์งานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน	สังเคราะห์งานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน	ได้ผลงานการสังเคราะห์งานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน

ภาคผนวก ฉ

1. รายชื่อผลงานวิจัยของครูและอาจารย์มหาวิทยาลัยใน
โครงการวพร.และโครงการSEET
2. ตัวอย่างผลงานวิจัยของครูและผู้บริหารในโครงการ วพร.
3. ตัวอย่างผลงานวิจัยของครูและผู้บริหารในโครงการSEET

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลงานวิจัยของครูโรงเรียนแสงอรุณ ปีการศึกษา 2546

ระดับชั้น	ครูคนที่	จำนวนเรื่องที่วิจัย	ชื่อเรื่องที่วิจัย
อนุบาล 1 – 2	1	2	1. พัฒนาการระบายสี 2. การทิ้งขยะให้เป็นที่
ป.1	2	1	พัฒนาการอ่าน การเขียน และการประสมคำ
ป.2	3	2	1. พัฒนาการอ่าน 2. พัฒนาการเขียน
ป.3	4	1	พัฒนาการอ่าน
ป.5	5	1	พัฒนาทักษะการบวก ลบ
ป.6	6	1	พัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ
รวม	6	8	

จำนวนผลงานวิจัยของครูโรงเรียนแสงอรุณ ปีการศึกษา 2547

ระดับชั้น	ครูคนที่	จำนวนเรื่องที่วิจัย	ชื่อเรื่องที่วิจัย
อนุบาล 1	1	1	พัฒนาเด็กขาดวินัยการใช้ห้องสุขา
อนุบาล 2	2	1	การทิ้งกล่องนมให้เป็นที่ดูดีสะอาดตา
ป.1	3	2	1. พัฒนาการอ่านออกเสียงพยัญชนะให้ชัดเจน 2. พัฒนาการรับผิดชอบในการแบ่งกลุ่มกันทำงาน
ป.2	4	2	1. การบวกเลข 2 หลักไม่มีทด 2. พัฒนานักเรียนขาดระเบียบวินัยในตนเอง
ป.3	5	3	1. พัฒนาการหารยาว 2. พัฒนาการใช้คำที่สุภาพ 3. พัฒนาการเข้าแถวรับสิ่งของ
ป.5	6	2	1. ทักษะการบวก ลบ ชั้น ป.5 2. ทักษะการบวก ลบ ชั้น ป.6
ป.6	7	1	พัฒนาความรับผิดชอบในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายของนักเรียน ชั้น ป. 6
ครูการศึกษาพิเศษ	8	2	1. พัฒนาทักษะกล้ามเนื้อเล็กของเด็กที่มีความต้องการพิเศษ 2. พัฒนาทักษะด้านการบวกของเด็กหญิงสนใจแก้วบุตร
รวม	6	14	

ที่มา: เอกสารรายงานวิจัย โครงการฯ ของโรงเรียนแสงอรุณ

ผลงานวิจัยของครูโรงเรียนแสงธรรม ปีการศึกษา 2546 ในโครงการวพร.

ระดับชั้น	ครูคนที่	จำนวนเรื่องที่ วิจัย	ชื่อเรื่องที่วิจัย
อ.1	1	1	1) การพัฒนาความสามารถในการพูดของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึก
อ.2	2	2	2) การพัฒนาทักษะทางภาษา ด้านการพูด และการเขียนของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้แผนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะทางภาษา 3) การแก้ปัญหาเด็กที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาและสมาธิสั้นระดับก่อนประถมศึกษา โดยใช้แผนการศึกษาเฉพาะบุคคล
ป.1	3	1	4) รายงานการพัฒนากระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
ป.1	4	1	5) การพัฒนาความสามารถในการสะกดคำโดยใช้แบบฝึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
ป.2	5	1	6) การพัฒนาความสามารถในการเขียนสะกดคำโดยใช้แบบฝึกของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
ป.3	6	1	7) การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้เรื่องอาหาร โดยการใช้เทคนิคการคิดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
ป.4	7	1	8) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญโดยใช้โครงงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ป.4	8	1	9) การพัฒนาความรับผิดชอบในการส่งงาน โดยใช้กระบวนการกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ป.5	9	1	10) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์เรื่องเศษส่วน โดยใช้วิธีเพื่อนช่วยเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ป.6	10	1	11) การพัฒนาทักษะลีลา นาฏศิลป์ในการใช้ท่านาฏยศัพท์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้กิจกรรมฝึกปฏิบัติ
ม.1	11	1	12) การพัฒนาความรับผิดชอบในการส่งงานของเด็กนักเรียนชายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แผนการสอนบูรณาการ
ม.1	12	1	13) การพัฒนาการออกเสียง เห จากคำศัพท์ภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึกการออกเสียง เห
ม.1	13	1	14) การพัฒนาความมั่นใจในตนเองของชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
ม.2	14	1	15) การพัฒนาทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์โดยใช้กิจกรรมแบบ Science Show ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
ม.3	15	1	16) รายงานการพัฒนาทักษะการคิดคำนวณเรื่องเศษส่วนและทศนิยม โดยใช้แบบฝึกของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
รวมทั้งสิ้น	15	16	

ผลงานวิจัยของครูโรงเรียนแสงธรรม ปีการศึกษา 2547 ในโครงการวพร.

ระดับชั้น	จำนวนครู ที่ทำวิจัย	จำนวนเรื่อง วิจัย	ชื่อเรื่องที่วิจัย
อ.1	1	1	1) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โดยใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ
อ.2	2	1	2) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้แผนการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการ
ป.1	3	1	3) การพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้เทคนิคกระบวนการกลุ่ม
ป.1	4	1	4) การพัฒนาความสามารถในการเขียนพยัญชนะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แบบฝึก
ป.1	5	1	5) ผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการเรียนรู้แบบบูรณาการ
ป.2	6	1	6) การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนที่ใช้วรรณยุกต์กำกับเสียงคำเป็นวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
ป.3	7	1	7) การพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียนโดยการสอนบูรณาการแบบสอดแทรก(Infusion) ในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์เรื่องการแก้โจทย์ปัญหา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3
ป.3	8	1	8) ผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยการเรียนรู้แบบบูรณาการ
ป.4	9	2	9) ผลของการใช้ภาพสร้างสถานการณ์ในการเขียน วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
			10) ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียนวิชาสุขศึกษา และพลศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
ป.5	10	1	11) ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้การบูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion) วิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเศษส่วน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ป.6	11	1	12) การพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียนโดยการสอนบูรณาการแบบสอดแทรก(Infusion) ในวิชานาฏศิลป์ เรื่องการใช้ทำนาฏยศัพท์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
ม.1	12	1	13) ผลการพัฒนาทักษะการสื่อสาร โดยใช้กิจกรรมส่งเสริมการอ่านและการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
	13	1	14) ผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ

ผลงานวิจัยของครูโรงเรียนแสงธรรม ปีการศึกษา 2547 ในโครงการวพร.

ระดับชั้น	จำนวนครู ที่ทำวิจัย	จำนวนเรื่อง วิจัย	ชื่อเรื่องที่วิจัย
	14	1	15) ผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระสุขศึกษาและพลศึกษาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
ม.2	15	1	16) ผลการเรียนรู้ในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ
ม.3	16	1	17) ผลการพัฒนาทักษะการสื่อสารของนักเรียน โดยการสอนบูรณาการแบบสอดแทรก (Infusion) ในวิชาคณิตศาสตร์เรื่อง เศษส่วนและทศนิยม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
รวมทั้งสิ้น	16	17	

ที่มา: เอกสารรายงานวิจัยโครงการฯของโรงเรียนแสงอรุณ

ผลงานกรณีศึกษาของครูและผู้บริหารโรงเรียนทุ่งแสงตะวันครั้งที่ 1-2 ในโครงการ SEET

ระดับชั้น	ครูคนที่	จำนวนเรื่อง	ชื่อกรณีศึกษา
ป.1	1	1	จุดศึกษาพัฒนาการเขียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1
ป.2-3	2	1	การใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติเป็นสื่อการสอนคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการแก้โจทย์ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2-3
ป.5-6	3	1	การแก้ปัญหาขยะโฟม โดยการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนกลุ่มกพอ.
ป.4	4	1	การใช้สิ่งแวดล้อมศึกษากับการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
อนุบาล 1 - 2	5	1	การสร้างจิตสำนึกในการทิ้งขยะของเด็กปฐมวัย
ป.5	ผู้บริหาร	1	การใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติเป็นสื่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการของนักเรียนชั้นป.5
รวม	6	6	

ที่มา: เอกสาร โครงการ SEET

ผลงานกรณีศึกษาของครูและผู้บริหารโรงเรียนดอกคูณเสียงแคน ครั้งที่ 1 ในโครงการ SEET

ระดับชั้น	ครูคนที่	จำนวนเรื่อง	ชื่อกรณีศึกษา
ป.6	1	1	การเสริมสร้างวินัยในการทิ้งขยะ
ป.6	2	1	รักษาความสะอาดสร้างชาติพัฒนา
	ผู้บริหาร1	1	ค้ำความเจ้าปัญหากับการบริหารโรงเรียน
	ผู้บริหาร2	1	ศิลปะการสร้างวิถีชีวิต การจัดการขยะอย่างมีวินัยของผู้เรียน
รวม	4	4	

ผลงานกรณีศึกษาของครูและผู้บริหารโรงเรียนดอกคูณเสียงแคน ครั้งที่ 2 ในโครงการ SEET

ระดับชั้น	ครูคนที่	จำนวนเรื่อง	ชื่อกรณีศึกษา
ป.6	1	1	การแก้ปัญหาให้นักเรียนไม่ส่งการบ้าน
ป.6	2	1	เปิดใจ ขอมรับ ปรับเปลี่ยน
ป.1	3	1	การปรับปรุงพฤติกรรมตัวเองให้เข้ากับเด็ก
ป.4	4	1	การปรับเปลี่ยนนิสัยให้รักการเรียนพร้อมการรักษาสิ่งแวดล้อม ในโรงเรียน
อนุบาล2	5	1	ขยะที่ไม่ตั้งใจ
ป.1	6	1	ครูขานูมาสาย
ป.4	7	1	การแก้ปัญหาเด็กไม่สนใจเรียน
ป.1	8	1	ห้องเรียนสะอาดปราศจากขยะ
ป.3	9	1	ครูนักเรียนเปลี่ยนไปด้วยเปิดใจพัฒนา
ป.2	10	1	การพัฒนานักเรียนให้มีวินัยในการทิ้งขยะในห้องเรียน
ป.6	11	1	วิธีการแก้ปัญหาเพื่อช่วยเหลือให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่าน
	ผู้บริหาร1	1	การบริหารเวลาให้คุ้มค่าในโครงการ SEET
	ผู้บริหาร2	1	ผู้ช่วยผู้บริหาร สถานศึกษากับกระบวนการพัฒนาตนเองสู่ เส้นทางกรนิเทศแบบมิตรแท้
	13	13	

ที่มา: เอกสาร โครงการ SEET

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

งานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู

ชื่อเรื่อง ผลของการพัฒนาความสามารถในการเขียนสะกดคำ สระ ๑-๑ โดยการใช้แบบฝึก และวิธีการสอนเขียนตามคำบอก ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 นางฉวีวรรณ แซ่เจ๋อ อาจารย์ 1 โรงเรียนบ้านค้อท่อน้อย

ที่มาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

ผู้วิจัยสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านค้อท่อน้อย เขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่นเขต 1 มีปัญหาเด็กเขียนสะกดคำ สระ ๑-๑ ไม่ถูกต้อง เนื่องจากครูใช้สื่อและวิธีการที่ไม่เหมาะสม ไม่น่าสนใจ ครูไม่ได้จัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติ การเขียนด้วยตนเอง นักเรียนใช้ภาษาที่ไม่สื่อความในชีวิตประจำวัน ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาการเรียน สะกดคำสระ ๑-๑ ของนักเรียน ผู้วิจัยพบวิธีการแก้ปัญหา นักเรียนเขียนสะกดคำสระ ๑-๑ ไม่ถูกต้อง มีหลายแนวทางการได้แก่น บทเรียนคำรูปรู้รูป เกม แบบฝึกการเขียน วิธีการสอนการเขียนตามคำบอกและการใช้สื่อประสม เป็นต้น จากแนวทางที่กล่าวมา ผู้วิจัยได้พิจารณาถึงสาเหตุของปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหา เห็นว่า แบบฝึกการเขียน และวิธีการสอนเขียนตามคำบอก มีความเหมาะสมในการพัฒนา กระบวนการเรียนรู้การเขียนสะกดคำสระ ๑-๑ ของนักเรียน

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

- 1) เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้การใช้แบบฝึกการเขียน และวิธีการสอนเขียนตามคำบอก
- 2) เพื่อศึกษาผลของการจัดการกระบวนการเรียนรู้จากการใช้แบบฝึกการเขียน และวิธีการสอนเขียนตามคำบอก มีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำสระ ๑-๑ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
- 3) เพื่อศึกษาผลของการจัดการกระบวนการเรียนรู้จากการใช้แบบฝึกการเขียน และวิธีการสอนเขียนตามคำบอก มีผลสัมฤทธิ์ในการเขียนสะกดคำสระ ๑-๑ ของผู้เรียนเพิ่มขึ้นอย่างมากน้อยเพียงใด

คำนำวิจัย

- 1) การกระบวนการเรียนรู้การใช้แบบฝึกการเขียน และวิธีการสอนเขียนตามคำบอกทำได้อย่างไร
- 2) ในการจัดกระบวนการเรียนรู้จากการใช้แบบฝึกการเขียน และวิธีการสอนเขียนตามคำบอกเกิดผลอย่างไร
- 3) การจัดการกระบวนการเรียนรู้จากการใช้แบบฝึกการเขียนและวิธีการสอนเขียนตามคำบอกนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพิ่มมากขึ้นเพียงใด

การวางแผนการดำเนินการวิจัย

1. ศึกษาสภาพและสาเหตุของปัญหาการเรียนสะกดคำ สระ ๑-๑ ของนักเรียน เนื่องจากยังไม่ชัดเจนในลักษณะของปัญหาที่เกิดขึ้นว่า การเขียนสะกดคำ สระ ๑-๑ ของนักเรียน ไม่ถูกต้อง มีลักษณะอย่างไร และลักษณะปัญหาที่เกิดขึ้นนั้นเป็นปัญหาของเด็กทั้งชั้น หรือเกิดขึ้นส่วนใหญ่ หรือเกิดขึ้นกับเด็กเพียงบางคน ผู้วิจัยจึงดำเนินการสำรวจ และวิเคราะห์สภาพปัญหาของเด็กก่อน สรุปข้อมูลได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ลักษณะของปัญหาการเรียนสะกดคำ สระ ๑-๑ ของนักเรียน

ลักษณะของปัญหาการเรียนสะกดคำ สระ ๑-๑ ของนักเรียน	จำนวนนักเรียน ทั้งหมด 23 คน	
	เขียนได้	เขียนไม่ได้
1. เขียนคำ สระ ๑-๑ และคำพื้นฐาน	7	16
2. เขียน และสะกดคำ สระ ๑-๑	8	15
3. กระดาษคำที่ประสม สระ ๑-๑ ทั้งพยัญชนะต้น สระ และตัวสะกด	5	18
4. นำคำ สระ ๑-๑ มาแต่งประโยคที่สมบูรณ์	10	13

2. สร้างเครื่องมือเพื่อตรวจสอบการพัฒนาระบบการเรียนรู้ การเขียนสะกดคำ สระ ๑-๑ ของนักเรียน ดังนี้

แบบวัดความสามารถในการเขียนสะกดคำสระ ๑-๑ จำนวนค่า 30 ค่า สร้างเกณฑ์ถูกได้ 1 คะแนน ผิดได้ 0 คะแนน

ตารางที่ 2 คะแนนการเขียนสะกดคำ สระ เ-อ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2
ก่อนเรียน และหลังเรียน

เลขที่	ผลการทำแบบทดสอบ		สรุปผล	หมายเหตุ
	ก่อนเรียน	หลังเรียน		
1	10	14	+4	สรุปผลการฝึกทักษะ 1. จำนวนคำถามทั้งหมด 30 ข้อ 2. จำนวนนักเรียน 23 คน 3. คะแนนก่อนเรียน 15.26 คะแนน 4. คะแนนหลังเรียน 20.17 คะแนน 5. สรุปผล คะแนนเฉลี่ยหลังการใช้ แบบฝึกเพิ่มขึ้น 4.91 คะแนน
2	12	17	+5	
3	11	16	+5	
4	12	16	+4	
5	15	18	+3	
6	18	22	+4	
7	17	20	+3	
8	17	22	+5	
9	15	20	+5	
10	16	23	+7	
11	17	22	+5	
12	10	15	+5	
13	18	24	+6	
14	18	23	+5	
15	16	22	+6	
16	17	21	+4	
17	17	22	+5	
18	18	24	+6	
19	15	23	+7	
20	16	19	+4	

แบบฝึกการเขียนสะกดคำ ศึกษาลักษณะของแบบฝึกประเภทต่าง ๆ สร้างแบบฝึกการเขียนสะกดคำ ซึ่งมีลักษณะหลายประเภทได้แก่ ประเภทเลือกตอบเติม คำ จับคู่ สร้างคำ สร้างประโยค ปริศนาคำทายจำนวน 20 แบบฝึก

3. วางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

- ขั้นที่ 1 วัตถุประสงค์ด้านการเขียนสะกดคำสระ เ-อ ของเด็กก่อนการใช้แบบฝึก โดยใช้แบบทดสอบ 3 คน จำนวน 30 ข้อ
- ขั้นที่ 2 วัตถุประสงค์รวมการสอนเขียน โดยใช้แบบฝึกการเขียนสะกดคำควบคู่กับการเขียนตามคำบอกเป็นรายบุคคล ใช้เวลา 1 ชั่วโมง ต่อ 1 ครั้ง และ 2 ครั้ง ต่อ 1 สัปดาห์ จำนวน 10 สัปดาห์ ทุกครั้งที่ใช้แบบฝึกควบคู่กับการสอนเขียนตามคำบอกในแต่ละแบบฝึกครูควรช่วยให้คะแนนและแจ้งผลการเขียนให้นักเรียนทราบทุกคน
- ขั้นที่ 3 วัตถุประสงค์ด้านการเขียนสะกดคำสระ เ-อ หลังการใช้แบบฝึก นำคะแนนการวัดก่อนและหลังการใช้แบบฝึกให้ผลการเขียนควบคู่กับการเขียนตามคำบอกมาหา ค่าเฉลี่ยแล้วดูผลการพัฒนาด้วยการเปรียบเทียบก่อน - หลัง

4. การดำเนินการสอน เก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

- 1) สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้แบบฝึกการเขียนควบคู่กับการสอนเขียนตามคำบอกได้
- 2) จากการค้าเนินการทดสอบวัดความสามรถด้านการเขียน สะกดคำสระ เ-อ ของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้แบบฝึก มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพิ่มมากขึ้นโดยเฉพาะผลกาารวิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

ตารางที่ 2 คะแนนการเขียนสะกดคำ สระ เ-อ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2

เลขที่	ผลการที่แบบทดสอบ		สรุปผล	หมายเหตุ
	ก่อนเรียน	หลังเรียน		
21	17	21	+4	
22	18	25	+7	
23	11	15	+4	
X	15.26	20.17	+4.91	
ร้อยละ	66.35	87.70	21.35	

จากตารางที่ 2 พบว่า คะแนนเฉลี่ยหลังการใช้แบบฝึกมีค่าคะแนนสูงกว่าการใช้แบบฝึก และเมื่อพิจารณาคะแนนของนักเรียนแต่ละคน จะเห็นว่ามีความเห็นหลังการใช้แบบฝึกเพิ่มขึ้นก่อนการใช้แบบฝึกทุกคน จึงสรุปได้ว่าแบบฝึกการเขียนและวิธีการสอนเขียนคำบอก สามารถพัฒนาการเรียนรู้ การเขียนสะกดคำของนักเรียนได้

การสะท้อนความคิด

การดำเนินการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากเป็นนโยบายของโรงเรียน เป็นประการสำคัญ ประกอบด้วยผู้วิจัย ออกช่วยเหลืออยู่แล้ว แต่ไม่รู้ว่าทำอะไรจึงจะได้ผล เมื่อเรียนรู้วิธีการในการวิจัยในชั้นเรียน และลงมือทำจริง ๆ ผู้วิจัยได้พบว่า การช่วยเหลือผู้วิจัยนี้ ไม่ได้เกิดประโยชน์แต่เพียงเท่านั้น แต่เกิดประโยชน์กับผู้วิจัยเช่นเดียวกัน ผู้วิจัยได้เรียนรู้หลายอย่าง โดยเฉพาะลักษณะของแบบฝึกประเภทต่างๆ การสร้างแบบฝึกที่หลากหลาย แบบฝึกอย่างไรดีจึงมีความสนใจ

งานวิจัยปฏิบัติการในโรงเรียนของผู้บริหาร

ชื่อเรื่อง การพัฒนาทักษะการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูโรงเรียนบ้านค้อท่อน้อย
ผู้วิจัย นายสัมฤทธิ์ กางพัง ผู้อำนวยการ โรงเรียนบ้านค้อท่อน้อย

ที่มาและความสำคัญของปัญหาวิจัย

โรงเรียนบ้านค้อท่อน้อย เป็นโรงเรียนประถมศึกษาขนาดกลาง เปิดสอนตั้งแต่ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียน 354 คน ครูผู้สอน 16 คน มีวัดปรีชญาทิ 1 คน และปรีชญาทิ 1 คน เมื่อต้นปีการศึกษา 2545 โรงเรียนได้เข้าร่วมโครงการวิจัย และพัฒนาเพื่อปฏิบัติการเรียนรู้ที่โรงเรียน (วพร.) ซึ่งยุทธศาสตร์การปฏิบัติการเรียนรู้ที่เป็นจุดเน้นสำคัญประการหนึ่งคือ การส่งเสริมให้ครูทุกคนทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน จากการค้าเนินการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนดังกล่าว แม้ว่าผู้บริหารโรงเรียนได้ให้ความสนใจส่งเสริมออกสารทางด้านวิชาการ กระตุ้นด้วยวิธีการต่าง ๆ รวมถึงส่งเสริมให้ครูทุกคนจะได้รับการอบรมเกี่ยวกับการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนมาแล้วตั้งแต่ปลายปีการศึกษา 2544 แต่ก็ตามแต่ครูก็ยังไม่สามารถทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้ ประกอบกับความสำคัญ และสนใจในเรื่องนี้ค่อนข้างน้อย จากประเด็นปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาทักษะการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูทำได้อย่างไร มีปัจจัยอะไรที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ และความสนใจในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู ซึ่งปัญหาวิจัยนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นปัญหาคrucial เพราะหากไม่ดำเนินการแก้ไขจะส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอันเป็นที่มาของสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อพัฒนาทักษะการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู
- 2) เพื่อศึกษาผลการพัฒนาทักษะการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู และปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู

คำถามวิจัย

- 1) จะพัฒนาครูให้มีความรู้ ความสามารถในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้อย่างไร
- 2) จะใช้กระบวนการ วิธีการ และเทคนิคอย่างไรเพื่อให้ครูทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
- 3) ครูมีพฤติกรรมการเรียนการสอนอย่างไร และจะเกิดผลต่อผู้เรียนอย่างไร
- 4) อะไรเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู

แผนการดำเนินการวิจัย

- 1) ศึกษาสภาพ และสาเหตุของปัญหาในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดความชัดเจนในลักษณะปัญหาของครูแต่ละคน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ผู้วิจัยจึงได้สำรวจและวิเคราะห์ปัญหาของครูแต่ละคนได้ข้อมูล ดังนี้

ลักษณะของปัญหาการทำการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู	จำนวนครู (N = 16)
ทำการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไม่ได้	(13)
1) เลือกและกำหนดประเด็นปัญหาไม่ได้	11
2) เงินวัสดุประตงก็ไม่เป็น	11
3) เขียนคำถามวิจัยไม่เป็น	11
4) วางแผนแก้ปัญหาพัฒนาไม่เป็น	9
5) สร้างเครื่องมือและวิเคราะห์ข้อมูลไม่เป็น	7
6) สรุป/อภิปรายผลไม่เป็น	12
7) เขียนรายงานการวิจัยไม่เป็น	13
ทำการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้	(3)
1) ทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้ถูกต้อง	2
2) ทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้แต่เขียนรายงานวิจัยไม่เป็น	1

จากสภาพปัญหาดังกล่าวสรุปได้ว่า ครูส่วนใหญ่ (13 คน ใน 16 คน) ทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนไม่ได้ และทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้ (3 คน ใน 16 คน) ซึ่งทำได้อีกต้อง 2 คน และอีก 1 คน ทำได้แต่เขียนรายงานการวิจัยไม่เป็น และจากการวิเคราะห์สาเหตุของปัญหา พบว่า สาเหตุสำคัญมาจากครูขาดความรู้พื้นฐานในการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ขาดประสบการณ์ ทักษะและขาดการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนเขาวิจัยเกี่ยวหน้าต่างๆ จึงทำให้ขาดความมั่นใจในการทำวิจัย

- 2) การศึกษาทำความเข้าใจในแนวทฤษฎีการที่จะนำมาใช้ในการทำวิจัย จากสภาพปัญหาและสาเหตุข้างต้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาความรู้ ทักษะ ประสิทธิภาพ และส่งเสริมปัจจัยเกี่ยวหน้าต่าง ๆ เพื่อให้ครูสามารถทำการวิจัยปฏิบัติการใน ชั้นเรียนอย่างต่อเนื่อง ผู้วิจัยจึงได้นำกระบวนการบริหารงานคุณภาพ PDCA หรือ วงจร เดมมิง (Deming Cycle) มาใช้เป็นแนวทางใน

การดำเนินงาน และคิดว่าวิจัยที่ได้คิดมาจะให้ครูทุกคนได้มีส่วนร่วม ในการวางแผนแก้ปัญหาด้วยกัน และมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน จึงวางแนวทางที่จะมาใช้ในการแก้ปัญหา ดังนี้

- (1) ครูและผู้บริหารร่วมกันวางแผนพัฒนาทักษะการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ดังนี้
    - เราต้องการพัฒนาเรื่องอะไร มีจุดเน้นอย่างไร
    - เราจะกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดความสำเร็จของการพัฒนาอย่างไร
    - เราจะกำหนดแนวทางการวัดกรรมในการพัฒนาอย่างไร
  - (2) ครูและผู้บริหารร่วมกันดำเนินการตามที่ได้วางแผนไว้ร่วมกัน เช่น
    - ศึกษาทักษะการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน
    - เก็บรวบรวมข้อมูลก่อนดำเนินการ ขณะดำเนินการ และหลังดำเนินการ
  - (3) ครูและผู้บริหารร่วมกันติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินงาน
    - ร่วมกันตรวจสอบ ติดตาม นิเทศ และประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง
  - (4) ครูและผู้บริหารร่วมกันสรุปผล และนำผลไปประยุกต์ใช้ หรือปรับปรุงในวงต่อไป
    - ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผล และนำเสนอข้อมูล
- 3) จัดทำแผนการพัฒนาทักษะการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน การดำเนินการพัฒนาครู และเก็บรวบรวมข้อมูล

ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 ผู้วิจัยได้เริ่มพัฒนาครูเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่อง โดยมีขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างความตระหนักร่วมกัน ในขั้นนี้ผู้วิจัยถือว่าเป็นขั้นตอนสำคัญที่จะช่วยให้การดำเนินงานราบรื่น โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้ดำเนินการสร้างและปรับแบบวัดคิดของครูให้เห็นตรงกันว่าจำเป็นต้องร่วมมือกันปฏิรูปการเรียนรู้ และครูทุกคนจะต้องทำการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้ โดยการอ้างอิงกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หรือนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ตลอดจนชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นต่อทางการศึกษา ต่อผู้เรียน สังคม ประเทศชาติ รวมถึงตัวครูเอง วิธีการที่ใช้คือ การให้ครูศึกษาจากบทความ เอกสาร ตำรา ที่ผู้วิจัยและคณะครูนำมาแล้วสรุปสาระสำคัญที่สำคัญ ฟัง หรืออาจสรุปเป็นเอกสารเพื่อเผยแพร่แก่ครู ได้ศึกษาที่ได้ การพัฒนาครูไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ที่จะต้องศึกษาค้นคว้าเพื่อพัฒนาตัวกรรม ได้แก่ ห้องสมุดคณะศึกษาศาสตร์ และหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น

กระตือรือร้นเมื่อพบปัญหาที่ปรึกษาหารือกัน คิดหาวิธีแก้ช่วยกัน สนใจศึกษานอกสาร ตำรา มากขึ้น ทำให้ผู้วิจัยเริ่มมีกำลังใจมากขึ้น บรรรยากาศในการทำงานของครูก็ไม่มีเครียด แต่ก็คิดว่าควรทำต่อไป อีกเนื่องจากมีประเด็นปัญหาที่ต้องปรับปรุงและพัฒนาหลายอย่าง ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการต่อไปภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546 เป็นรอบที่ 2 และเก็บรวบรวมข้อมูลไว้ โดยได้ปรับปรุงวิธีดำเนินการในแต่ละชั้น ดังนี้

(1) ในชั้นที่ 3 ปรับปรุงชุดเสริมประสบการณ์ความรู้สำหรับครู เรื่อง การวิจัยปฏิบัติการ ในชั้นเรียน โดยปรับเนื้อหาสาระให้กระชับ ง่ายต่อการปฏิบัติ มีคำอธิบายประกอบ พร้อมเพียงตัวอย่างในแต่ละชั้นตอนให้ชัดเจน และปรับรูปแบบการเขียนรายงานให้เป็นแนวเดียวกันพร้อมทั้งมีตัวอย่างการเขียนรายงานการวิจัย โดยควรมีองค์ประกอบของรายงานวิจัยครบคลุมประเด็นที่สำคัญ คือ ที่มาและความสำคัญของปัญหาวิจัย วัตถุประสงค์การวิจัย ปัญหาวิจัย/คำถามวิจัย แผนการดำเนินการวิจัย/วิธีการดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย และการสะท้อนความคิด

(2) ในชั้นที่ 4 ปรับปรุงการจัดคู่มือให้เหมาะสมยิ่งขึ้น โดยคำนึงถึงกลุ่มสาระวิชาที่สอนและ ช่วงชั้นที่สอนด้วย หรืออาจเป็นกลุ่มย่อยในแต่ละช่วงชั้น และเพิ่มบทบาทของแต่ละคู่มือ/แต่ละกลุ่มให้ทำหน้าที่ นวัตกรรมช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยการทำกับทักตามดูแล ช่วยเหลือของผู้บริหาร ครูวิชาการประจำช่วงชั้น และหัวหน้าช่วงชั้น

5) การวิเคราะห์ข้อมูลและผลการวิจัย
 ผู้วิจัยได้นำคะแนนทดสอบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเปรียบเทียบกับระหว่างก่อนดำเนินการพัฒนา กับหลังพัฒนา (รอบที่ 1) และระหว่างหลังพัฒนา รอบที่ 1 กับรอบที่ 2 พบว่า มีการพัฒนาขึ้นตามลำดับ เป็นที่น่าพอใจ นอกจากนี้ จากการประเมินผลงานจากรายงานวิจัย ปฏิบัติการในชั้นเรียนของครูยังพบว่าครูทุกคนสามารถทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้ตามเป้าหมายที่กำหนด มีผลการประเมินอยู่ในระดับที่น่าพอใจ และมองเห็นพัฒนาการของแต่ละคน ได้อย่างชัดเจน

ในด้านพฤติกรรมการเรียนการสอนของครูนั้น จากการสังเกตพฤติกรรมการสอนของครู จะเห็นว่าครูมีการปรับวิธีการและกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้น มีวิธีการที่หลากหลาย ใช้สื่อประกอบการเรียนการสอนมากขึ้น ส่วนพฤติกรรมการแสวงหาความรู้ของครูนั้น พบว่า มีการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง และร่วมมือกันมากขึ้น มีทีมงานที่เข้มแข็งและพัฒนาขึ้นตามลำดับ ส่วนพฤติกรรมการเรียนรู้ชั้นนี้ ซึ่งเกิดพบว่ามีผู้เรียนมีความสนใจกระตือรือร้นขึ้นให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากขึ้น

ขั้นที่ 2 สืบหาความต้องการพัฒนาของครู ว่าต้องการจะพัฒนาความรู้ ทักษะประสบการณ์ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนเกี่ยวกับเรื่องอะไร และมีจุดเน้นอย่างไร

ขั้นที่ 3 ครูและผู้บริหารตกลงร่วมกันว่าทุกคนต้องทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (School Action Research : SAR) สำหรับครู หรือ วิจัยปฏิบัติการในโรงเรียน (School Action Research : SAR) สำหรับผู้บริหาร โดยตั้งเป้าหมายไว้อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 เรื่อง รูปแบบในการเขียนรายงานการวิจัยนั้น ให้ใช้หลากหลายขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละคน ส่วนการประเมินนั้น ได้กำหนดให้มีการประเมินผลก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการ

ขั้นที่ 4 ครูและผู้บริหารร่วมกันประชุมระดมสมอง เพื่อกำหนดวิธีการที่จะทำให้อายุและผู้บริหารจัดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการทำวิจัยร่วมกัน ที่ประชุมได้เลือกใช้วิธีการปฏิบัติงานแบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นคู่ (Pair Group Co-operative Learning Approach) ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์การปฏิบัติการเรียนรู้ที่ได้กำหนดไว้ในแผน วพร. ของโรงเรียน โดยจะให้ครูจับคู่กันตามความสมัครใจ เพื่อร่วมกันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันศึกษา และฝึกปฏิบัติการวิจัยจากชุดเสริมประสบการณ์ความรู้สำหรับครู เรื่อง การสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการวิจัย (การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน) ที่โรงเรียนได้จัดทำไว้แล้วในปลายปีการศึกษา 2544

ขั้นที่ 5 ครู และผู้บริหารร่วมกันศึกษาชุดเสริมประสบการณ์ความรู้สำหรับครู เรื่อง การสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาทักษะการวิจัย (การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน) ฝึกปฏิบัติการวิจัย และดำเนินการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545

ขั้นที่ 6 ผู้บริหารร่วมกับครูวิชาการ หัวหน้าช่วงชั้น ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลก่อนดำเนินการ ระหว่างดำเนินการ และหลังดำเนินการ นอกจากนี้ยังจัดให้มีการประชุมทางวิชาการเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อติดตามผลการดำเนินงาน และนำปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างดำเนินการมาหาทางปรับปรุงแก้ไขร่วมกัน

ขั้นที่ 7 สรุปผลรายงานผลการวิจัยเมื่อสิ้นภาคเรียน แล้วนำผลไปประยุกต์ใช้ หรือปรับปรุงในวงจรรอบไป (วงจรรที่ 2 เริ่มในขั้นที่ 2)

4) ดำเนินการติดตามและรวบรวมข้อมูลรอบที่ 2 (ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2546)
 หลังจากทดลองพัฒนาครูในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2545 พบว่า ครูมีการพัฒนาทักษะการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนดีขึ้น ครูทุกคนสามารถเขียนรายงานวิจัยได้ แต่ยังมีรูปแบบที่หลากหลายส่วนใหญ่เป็นรายงานวิจัย 2-5 หน้า มีองค์ประกอบของการรายงานยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควรซึ่งต้องได้รับการปรับปรุงในวงจรรอบต่อไป แม้ประเด็นที่น่าสนใจคือทุกคนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดีขึ้น คือ มีความ

จากข้อยุตินี้หาคำตั้งกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อความคิดความพึงพอใจในการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนนั้นมีอยู่หลายประการ กล่าวคือ ประการแรก การที่ผู้บริหารมีความเข้าใจใส่เนื้อหาหรือจริงใจ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาเพื่อนร่วมงานโดยให้การช่วยเหลือ สนับสนุน เป็นผู้นำ และร่วมปฏิบัติไปพร้อมๆ กันครู จึงเกิดความร่วมมืออย่างเต็มที่ ประการที่สอง การที่ครูมีเพื่อนคิด เพื่อนทำ และมีที่ปรึกษาช่วยสร้างความรู้ความมั่นใจให้กับคณะครูมากยิ่งขึ้น ประการที่สาม การศึกษา ค้นคว้าความรู้ และทักษะการทำวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ด้วยรูปแบบวิธีการที่เหมาะสมกับสภาพความต้องการของครู เช่น ชุดเสริมประสบการณ์ ผู้มีชื่อเสียง หรือตัวอย่างการวิจัยที่ไม่ยุ่งยากเกินไปทำให้ครูสนุกกับงานวิจัยที่ทำ ไม่คิดว่าเป็นภาระเพิ่มภาระ ประการที่สี่ การมีส่วนร่วมของครูและผู้บริหารในทุกขั้นตอนจะช่วยให้เกิดความร่วมมือเป็นอย่างดี นอกจากนี้ การที่ผู้วิจัยเองเป็นคนชอบศึกษาค้นคว้าและพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน ขณะเดียวกันก็สามารถให้คำปรึกษา และทำเป็นแบบอย่างให้กับครูได้ จึงส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำวิจัยของครูมากยิ่งขึ้น

การสะท้อนความคิด

ผู้วิจัยได้พยายามทำงานวิจัยนี้ ด้วยความตั้งใจเนื่องจากเป็นสิ่งที่ทำด้วยความสามารถต้องการจะพัฒนาทักษะการทำวิจัยปฏิบัติการของครู และอยากเปลี่ยนพฤติกรรมกรมการสอนของครู ให้ใช้กระบวนการวิจัยเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถพัฒนาผู้เรียนได้ตรงกับสภาพปัญหาความต้องการ อันจะนำไปสู่การพัฒนาครูและผู้บริหารไปพร้อมๆ กัน แต่สิ่งสำคัญประการหนึ่งที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้วิจัยเองได้รับความรู้ ประสบการณ์มากมาย เกิดความสนุกกับงานที่ทำ และท้าทายความสามารถทำให้อยากทำในเรื่องต่อๆ ไปอีก ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบบางประเด็นที่น่าสนใจ คือ

1) การใช้วิธีการพัฒนาโดยเทคนิคการปฏิบัติงานแบบร่วมมือกันเรียนรู้เป็นคู่ (Pair Group Cooperative Learning Approach) ช่วยให้ครูมีความสามัคคีกัน และมีทีมงานที่เข้มแข็งขึ้น ซึ่งจะทำให้ จากครูให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เห็นอกเห็นใจ เอื้ออาทรเพื่อนร่วมงานมากขึ้น เมื่อมอบหมายงานให้ทำเป็นกลุ่มจะทำเสร็จเร็วยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้ครูมีการพัฒนาตนเองได้ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง ซึ่งจะเห็นได้จาก การทำงานเป็นระบบมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันอยู่เสมอ นำปัญหาต่าง มาถกเถียงกัน และสนใจศึกษาเอกสาร ตำราต่างๆ เป็นประจำ

2) การให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน และดำเนินการในทุกขั้นตอนช่วยให้ครูรู้สึกมีอิสระ และสนใจ ให้ความร่วมมือด้วยดี ซึ่งเห็นได้จาก การที่ครูกล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้น ครูมีความรับผิดชอบของงานมากขึ้น ครูมีความคิดเป็นอิสระสร้างสรรค์ กล้าตัดสินใจกล้าทำมากขึ้น โดยไม่ต้องรอให้ผู้บริหารสั่งการ

3) การพัฒนาครูโดยใช้ชุดเสริมประสบการณ์ความรู้สำหรับครู หรือคู่มือปฏิบัติการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนของครู ช่วยให้ครูสามารถพัฒนาความรู้ และทักษะการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนได้ ประสบผลสำเร็จได้รวดเร็วขึ้น เนื่องจากครูสามารถศึกษา ศึกษาปฏิบัติได้อย่างต่อเนื่อง หากเกิดปัญหาที่สามารถปรึกษาหารือเพื่อนร่วมงาน หรือผู้บริหาร ได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ยังมีขั้นตอนการปฏิบัติ มีตัวอย่างประกอบจึงช่วยให้ครูเห็นแนวทางและนำไปทดลองปฏิบัติได้

อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานที่ประสบผลสำเร็จดังกล่าวข้างต้นนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจาก ผู้วิจัยได้พยายามสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้ผู้วิจัยได้มีส่วนร่วมปฏิบัติอย่างเต็มที่ และสร้างให้เกิดแนวคิดที่จะพัฒนาความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเป็นผู้นำและผู้ร่วมปฏิบัติอย่างเต็มที่ หากจะนำผลการวิจัยไปใช้ให้ได้ผลควรให้ความสำคัญในการเตรียมความพร้อมของบุคลากร โดยเฉพาะการสร้างภาวะ กระหนักให้เกิดกับครูทุกคน โดยผู้บริหารจะต้องเข้าใจ เนื้อหา ทักษะที่ สึกฝน ปฏิบัติจากเรื่องง่ายไปหายาก ตลอดจนมีการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนาอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

เรื่องการทำความเข้าใจความต้องการเรียน บางวันก็มีผู้ปกครองมาคอยพบเพื่อปรึกษาหารือ และแก้ปัญหาให้เด็กมาร่วมกัน ทำให้ข้าพเจ้าไม่มีเวลาไปนั่งคุย สนทนาปรึกษาปัญหาต่างๆ กับเพื่อนร่วมงานเลย เพราะต้องไปคอยควบคุมกำกับบังคับให้เด็กทำความเข้าใจความต้องการเรียน จากการศึกษาเด็กตัวเดียว กลับมาด้วยเด็กจะฟังระยะจนถึง ห้องเรียนจะสะอาดเรียบร้อย แต่พอครูออกไปทำธุระสักครู่เดียว กลับมาห้องก็รกเหมือนเดิม แสดงว่าเด็กชอบให้ครูบังคับ

เข้าเรียนนี้เร็วเช่นกัน เมื่อใกล้หน้าเข้าไปในห้องเรียน ข้าพเจ้าก็พบกับกองขยะที่ล้นออกมาจากถังน้ำเต้า เศษกระดาษขลิบเต็มห้อง กระดาษก็ไม่ลบ หน้าค่างก็ไม่เปิด ไฟก็ไม่เปิด เด็กนักเรียนก็เล่นกันอยู่ในห้อง บางกลุ่มวิ่งไล่จับกัน บางกลุ่มคุยกันเสียงดังอย่างสนุกสนาน โดยไม่มีการสนใจเสียงระแวง พอครูถามว่าทำไมเรียนไม่ช่วยกันทำความสะอาด ก็พากันมึนงงไม่ตอบ และบางคนก็จะหลบเสี้อย่างออกไปนอกห้องเรียนทีละคน ข้าพเจ้าก็จะตะโกนบอกให้เด็กกลับเข้าห้องเดี๋ยวนี้

ข้าพเจ้าน้อยและห่อเหี่ยวมาก ต้องจับไม้กวาดทำความสะอาดช่วยเด็กทุกคน ในขณะที่มีกวาง ปากกาคู บัน คำเด็กเสียงดัง หน้าตาบูดบึ้ง เมื่อเด็กๆ กลัวเสียงอันดังแบบแก้วหูของครูก็จะรีบวิ่งแยกกันจับไม้กวาด แย่งกันไปทักขยะ ใช้เวลาไม่นานในห้องเรียนก็สะอาด

ข้าพเจ้าเคยคิดหาหนทางหาวิธีแก้ปัญหาอยู่หลายวิธี มีทั้งการคาดโทษ ทำโทษ ทั้งๆ ที่กล้า แต่ก็ไม่ค่อยได้ผล เพราะเด็กมีความเคยชินต่อพฤติกรรมการรังขยะไม่ถูกที่ จนคิดเป็นนิสัย

เมื่อเดือนตุลาคม 2545 ที่ผ่านมา ข้าพเจ้าและคณะครูทุกคนของโรงเรียนบ้านไม่ประสงค์ฯ ได้เข้าร่วมโครงการสร้างความเข้มแข็งสิ่งแวดล้อมศึกษาในประเทศไทย (SEET) ข้าพเจ้าได้รับความรู้และประสบการณ์จากการอบรมของโครงการนี้หลายครั้ง ด้วยความสนใจ ตั้งใจ และพยายามแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาตนเอง จึงตัดสินใจสมัครเป็นนักวิจัยปฏิบัติการในโครงการ SEET แบบเต็มตัว กล่าว ว่าตัวเองจะทำได้สักเรื่องหรือไม่หนอ กลัวมากกับคำว่าวิจัย คงจะยุ่งยาก ปลอดภัย เศษๆ ซึ่งข้าพเจ้าได้วิจัย 1 คน เป็นผู้ช่วยแนะนำ ให้กำลังใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้เดือนละ 1 ครั้ง

ข้าพเจ้าเลือกว่าจะแก้ปัญหา "เรื่องห้องเรียนสะอาดปราศจากขยะ" เพราะอยากให้อะไรที่สะอาดน่าอยู่ อนามัยดี...สักให้รู้จักมีความรับผิดชอบ มีวินัยในการทิ้งขยะ อยากรู้ถูกฝังฝังขยะ ความสะอาดให้เด็กในขณะที่ยังเล็กอยู่ เพื่อจะได้เป็นคนดีมีคุณภาพในอนาคต

จากบทปฏิบัติแต่ละครั้ง ข้าพเจ้าได้รับกำลังใจและคำแนะนำที่มีประโยชน์มาก ข้าพเจ้าไม่ชอบที่จะเล่าเรื่องพฤติกรรมของเด็ก และการปฏิบัติของตัวเองให้ใครฟัง แต่ได้รับคำแนะนำว่าให้แก้ตัวครูเองของโรงเรียนโดยวิธีสอน จัดกิจกรรมให้หลากหลาย แล้วให้สังเกตดูว่าเด็กจะมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปหรือไม่อย่างไร แล้วให้จดใส่ไปไดอารี่

จากคำแนะนำของโค้ช ข้าพเจ้าเริ่มมีสติ เมื่อมีสติก็เกิดปัญญา คิดมอญยอนหลังไปว่า ปัญหาการทิ้งขยะไม่เป็นที่ของนักเรียนชั้น ป.1/4 มันอาจจะมาจากหลายสาเหตุดังนี้

กรณีศึกษา
ห้องเรียนสะอาดปราศจากขยะ

ข้าพเจ้านางรัชมี แสงบุญศิริ อาจารย์ 2 ระดับ 7 โรงเรียนบ้านไม่ประสงค์ศึกษา ตำบลในเมือง อำเภอบ้านไผ่ จังหวัดขอนแก่น เป็นโรงเรียนประถมศึกษาระดับชั้นอนุบาลจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1, 160 คน ครู 54 คน นักเรียนภารโรง 2 คน อาคารโรง 6 หลัง โรงอาหาร 1 หลัง ห้องสมุด 1 หลัง ห้องประชุม 1 หลัง ห้องน้ำห้องสุขา 20 ห้อง มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 11 ไร่

จากการที่ข้าพเจ้าเป็นครูประจำชั้นป.1/4 มีนักเรียนในความรับผิดชอบ 30 คน เป็นนักเรียนชาย 14 คน นักเรียนหญิง 16 คน สอนทุกสาระการเรียนรู้ ในการสอนแต่ละวันข้าพเจ้าจะพบแต่ปัญหาเรื่องขยะ ซึ่งมีอยู่เต็มไปหมดภายในห้องเรียน เช่น ใต้โต๊ะ ตามมุมห้อง ชั้นวางหนังสือ กล่องชอล์ก เป็นต้น ทั้งๆ ที่ข้าพเจ้าจัดให้มีถังขยะที่มีฝาปิดมิดชิด 1 ใบ นึ่งได้ใช้ถังขยะ 1 อัน ไม้กวาดพื้น และไม้ถูพื้น แต่ยังมีเด็กนักเรียนหลายคนที่มีนิสัยมักง่าย ขอบทิ้งขยะในตู้โต๊ะจนเต็มตู้จนออกข้างนอกและกองอยู่ข้างถังขยะ บางคนก็ทิ้งขยะทางหน้าต่าง เมื่อถูกครูถามว่าขยะนั้นเป็นของใคร ใครเป็นคนทิ้ง ก็ไม่มีใครยอมรับ บางคนก็โยนความผิดไปให้คนอื่น เด็กบางคนไม่ได้เป็นคนทิ้งขยะ แต่ก็ต้องเป็นคนเก็บ เพราะถูกครูสั่งให้เก็บ มีหลายคนก็แสดงอาการไม่พอใจ มองหน้าครู แล้วใส่สายตาดูทว่า หนูไม่ได้เป็นคนทิ้ง แล้วทำไมต้องให้หนูเป็นคนเก็บ ข้าพเจ้านบกว่า ถึงเธอจะมีได้เป็นคนทิ้งก็เก็บไปเถอะ ห้องเรียนจะได้สะอาด

มีบางครั้งเด็กจะถูกข้าพเจ้าทำโทษ โดยการให้ยืนสาเด็ยหมดทั้งห้อง เพราะหาคนที่เป็นเจ้าของเศษกระดาษไม่ได้ ทำให้ข้าพเจ้าโกรธมาก จึงดำเด็กดั่งๆ ว่า เมื่อไม่มีคนทิ้งเศษขยะเหล่านี้ มันจะมาจากไหน ช่วยกันเก็บเดี๋ยวนี้

ข้าพเจ้าเคยถามเด็กว่าถึงขยะมีไว้ทำไม ทุกคนตอบถูกว่าเอาไว้ใส่ขยะครับ ใส่ขยะแค่ผู้ทิ้งมันให้เกิดประโยชน์ไม่เป็น เพราะเด็กเป็นคนที่รับผิดชอบ เห็นแก่ตัวเอาเปรียบเพื่อน

ช่วงเช้าของทุกวันเป็นเวลาที่ได้รับของคนที่รับราชการ โดยเฉพาะข้าราชการครู ซึ่งมีภารกิจที่จะต้องรับผิดชอบกับเด็กนักเรียนอย่างมากจนยากจะเก็บ เมื่อเดินทงไม่ถึงโรงเรียน หลังจากลงเวลาปฏิบัติราชการแล้ว ข้าพเจ้าจะตรงเข้าห้องเรียนทันที เพื่อที่จะไปดูแลกับเด็ก

เด็กด้วยความสนใจว่า เอ๊ะ เศรษฐกิจเขาเอาอยู่ เข้าหาไปไหนหนอ เด็กจะแย่งกันตอบว่าอยู่ใน
ครัวอยู่นี่ล่ะ พร้อมกับชูถุงพลาสติกทูลให้ดู

บางคนก็เอาถุงพลาสติกแขวนไว้ที่มุมโต๊ะ บางคนก็เก็บไว้ในกระเป๋ากะโปรง หรือกระเป๋ากางเกง
บางคนก็เก็บไว้ในกระเป๋าหนังสือ ทุกคนมีความรับผิดชอบต่อถุงขยะของตัวเอง เมื่อขยะเต็มถุงแล้ว ก็พากันนำถุงขยะไปที่ถังขยะใหญ่ที่ตั้งอยู่ตามจุดต่างๆ ในบริเวณโรงเรียน โดยที่
ครูไม่ได้บอกหรือออกคำสั่งเลย

พอเช้าวันใหม่ทุกคนก็นำถุงพลาสติกหิ้วมาจากบ้านอีก แต่สังเกตว่าจำนวนถุงขยะลด
ปริมาณลง เมื่อสอบถามเด็ก บอกว่า หนูเหนื่อย ก็เลยเดินนำขยะออกไปทิ้งข้างนอก บางคนก็
บอกว่า หนูไม่เอาถุงมาใส่ขยะอีกแล้วค่ะ เพราะมันทำให้โต๊ะหรือสกปรก

เมื่อข้าพเจ้าเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็นถึงข้อดีและข้อเสียของการไม่มี
ถังขยะภายในห้องเรียน พอสรุปได้ว่าต่อไปนี้จะไม่นำถุงพลาสติกมาใส่ขยะส่วนตัวอีก เพราะเสีย
ความสิ้นเปลืองไปทั้งที่ไหน เด็ก ก็บอกว่าอาจารย์ชาวพม่าหรือฝรั่งบางคนก็ไม่มีถังขยะแล้ว
นี่ขี้ขี้จะเอาขยะไปทิ้งที่ไหน เด็ก ก็บอกว่าอาจารย์ชาวพม่าหรือฝรั่งบางคนก็ไม่มีถังขยะ
เออขยะจะไปทิ้งอะไร

ต่อมาเด็ก ๆ แย่งกันยกมือขอเป็นอาสาสมัคร คอยดูแลรับผิดชอบ โดยมีเด็กชายตัวใหญ่นาม
สมมุติ เด็กชายเอิร์ท(นามสมมุติ) ซึ่งเรียนไม่เก่ง อ่านหนังสือไม่ออก คิดเลขช้า ส่งงานช้า คือ ซน
ซนดั่งลิงเพื่อน ๆ ขอสมัครเป็นคนคอยดูแลรับผิดชอบถังขยะ เมื่อเดินก็นำไปทิ้ง เวลาเดินมา
นี่ก็สอน ๆ คับนามหมอดู เด็กชายทั้งสองคนก็จะนำถังขยะไปรองรับถุงขยะมาถือเพื่อน และ
นี่ก็พาขยะอยู่ในบริเวณห้องเรียนหรือบนอกห้องเรียน เขาก็จะเก็บทันที โดยไม่มีใครบอก
และผลว่าเด็กเริ่มมีจิตสำนึกที่ดี มีความตระหนักถึงปัญหาเรื่องขยะดีแล้ว

ข้าพเจ้าพอใจและภูมิใจในการเปลี่ยนแปลงปรับปรุงพฤติกรรมตัวเอง เพราะทำให้เด็กมี
ความตระหนักในเรื่องการทำความสะอาดห้องเรียน และรู้จักรับผิดชอบในเรื่อง "ขยะ" เมื่อเด็ก ๆ มี
สุขขุมมีนิสัยชอบต่อตนเอง ได้เห็นเด็ก ๆ จะได้เป็นคนดีมีวินัย ไม่เป็นปัญหาของสังคม
ข้าพเจ้าเป็นคนใจเย็นขึ้น มีเหตุผล เข้าใจสภาพจิตใจเด็กมากขึ้น เปิดโอกาสให้เด็กมี
ส่วนร่วมในกิจกรรมมาก ให้เขาคิดเอง แก้ปัญหาเอง และลงมือปฏิบัติเอง เมื่อเขาทำได้ดีก็จะเกิด
ความภาคภูมิใจเหมือนกับตัวข้าพเจ้าที่มีความภูมิใจในตนเองอยู่ในขณะนี้ ยอมรับว่ามีความสุขใจ
ไม่ตีเทือกเขาเหมือนเมื่อก่อน

ปัญหาทุกปัญหาย่อมมีทางแก้ แต่จะได้ผลหรือไม่ ข้าพเจ้าไม่ได้คาดหวังมาก ขอให้
ข้าพเจ้าได้ลงมือปฏิบัติแก้ไข ด้วยใจจริง และไม่กลัว ผลออกมาจะเป็นอย่างไร ไม่ใช่สิ่งสำคัญ
นี่คือสิ่งที่ไม่ได้ผลก็จะไว้ใจให้ต่อไป ขอเพียงแต่เขาไม่ย่อท้อ สักวันหนึ่งเราต้องพบความสามา
ยกันแน่นอน ข้าพเจ้าจะพยายามต่อไป

เริ่มที่ตัวครูจัดกิจกรรมการสอนไม่ดี ขาดการวางแผน ความคุมตัวเองไม่ได้ ใจร้อน รับผิดชอบ
ไม่มีเหตุผล ไม่เป็นผู้ฟังที่ดี ชอบใช้การบังคับหรือการออกคำสั่งมากเกินไป ครูไม่เปิดโอกาสให้เด็ก
ได้แสดงความคิดเห็น ทั้งที่ตัวเองก็ไม่ทราบสาเหตุแห่งปัญหาเรื่อง "ขยะ" อย่างแท้จริง เด็กบางคน
ฟังตามเพื่อน หรือด้วยวัยของเด็กที่ยังเด็กอยู่ ไม่พร้อมที่จะมีความรับผิดชอบ อีกส่วนหนึ่งก็จะ
จากพื้นฐานของครอบครัว ขาดการปลูกฝังที่ดีให้ถูกๆ ข้าพเจ้าเริ่มคิดถึงเรื่องความแตกต่างระหว่าง
บุคคล ถึงเหล่านี้เคยทำให้เด็กมีนิสัยมักง่าย และชอบเอาเปรียบเพื่อน

ข้าพเจ้าเริ่มวางแผนการแก้ปัญหา โดยการจัดการเรียนการสอนให้มีเรื่อง "ขยะ" สอดแทรก
บูรณาการกับทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้วยการใช้เพลงและเกมนำเข้าสู่บทเรียนทุกครั้ง ฝึกตัวเองให้
ละเอียด รอบคอบเปลี่ยนแปลงความคิด และเปลี่ยนการกระทำ เช่น ฝึกให้เป็นคนใจเย็น ไม่โกรธง่าย รู้จัก
ควบคุมตนเอง ไม่ซู้ ไม่ด่า ไม่ออกคำสั่ง ไม่กวาดหรือเก็บขยะช่วยเด็ก พยายามค้นหาวิธีการ
หรือกิจกรรมที่ทำให้เด็กมีส่วนร่วมให้มากที่สุดๆ ปล่อยให้เด็กคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาหา
อย่างง่าย โดยที่ครูไม่ต้องออกคำสั่ง ปรากฏว่าเด็กที่เรียนเก่งเดินเดินหนีไม่สนใจ เด็กกลุ่มอ่อนมี
ความกระตือรือร้นมากขึ้น และนำมาขอตรวจ

เมื่อมีการรวบรวมขยะแล้ว ข้าพเจ้าก็ตั้งคำถาม เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เด็กคิดและกล้า
แสดงความคิดเห็นว่า

- สิ่งที่ทำเปรียบว่าอะไร
- ที่มาของภาชนะที่ขยะมาจากไหน
- ใครเป็นคนทิ้ง
- ปัญหาและผลกระทบที่เกิดจากขยะมีอะไรบ้าง
- แนวทางการกำจัดขยะที่เกิดจากขยะมีอะไรบ้าง

ข้าพเจ้าเกิดแนวคิดและออกทดลองดูว่าจะได้ผลหรือไม่ ถ้าเด็กทราบและเข้าใจความหมาย
ของขยะและวิธีการกำจัดที่ถูกต้อง แล้วจึงถามเด็กว่า ถ้าห้องเรามีถังขยะเป็นอย่างไร ห้องเรียน
จะสะอาดหรือไม่ เพราะเหตุที่เห็นว่าถังขยะไม่ชอบทิ้งขยะลงถัง แสดงว่าถังขยะหมดความจำเป็น
ไรไหม มีหลายคนตอบว่าใช่ และมี 4-5 คน ตอบว่าไม่ใช่ เป็นอันว่าต่อไป ห้องเรียนของเราจะ
ไม่มีถังขยะ เป็นเวลาหนึ่งสัปดาห์ การกำจัดขยะจะทำอย่างไร ให้นักเรียนทุกคนช่วยกันคิดและหา
ทางแก้ปัญหาของตนเอง

เช้าวันต่อมาปรากฏว่า ห้องเรียนสะอาดเรียบร้อยมาก โต๊ะและเก้าอี้ จัดวางเป็นระเบียบ
เรียบร้อย ประตูหน้าต่างเปิดเรียบร้อย นักเรียนก็นั่งเรียบร้อย ไม่ดื้อ ไม่ซน พอข้าพเจ้าเดินเข้าไป
ในห้อง นักเรียนก็พากันรีบยื่นชิ้นที่หักหายข้าพเจ้า ทุกคนมีหน้าตายิ้มแย้มแจ่มใส ทักทายเสียงแจ้ว
แจ่มแจ่ม สนุกดีค่ะคุณครู ข้าพเจ้าแปลกใจและเก็บความดีใจเอาไว้อีก ๆ พร้อมกับถาม

ต้นเงินจากเด็กวันละ 1 บาท ก็มีเสียงสะท้อนมาว่า ข้าพเจ้าน่ากินกับเด็ก เขาไม่รู้เลยว่าเงินจำนวนน้อยนิดนั้น ทำให้ข้าพเจ้าเห็นอยู่มากกว่าที่สอนโดยไม่ต้องมีกิจกรรมนี้ ข้าพเจ้าสอนให้เด็กเรียนรู้หลักการที่อาหารด้วยวิธีปฏิบัติที่ท้องถิ่นของเรามี เช่น ไม้ที่เลี้ยงไว้ ผักปลูกเอง หรือมีโดยธรรมชาติ สอนให้รู้จักตัดแปลงให้อาหารมารับประทาน และพอเพียงกับจำนวนคนหลาย ๆ คน จนมาเป็นวัฒนธรรมการกินอยู่ของโรงเรียนที่ค่อนข้างสมบูรณ์ และถูกหลักอนามัย เป็นเรื่องธรรมดาของนักเรียนที่จะได้รับประทานอาหารกลางวันด้วยกับข้าว 2 อย่างทุกวัน และมีขนมเป็นบางครั้งโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

การเรียนการสอนด้วยวิธีการปฏิบัติจริงจากโครงการอาหารกลางวันทำให้ข้าพเจ้าได้พบเห็นหลายอย่าง ซึ่งกระทบไปหมดทุกวิชา ปลูกผักนอกจากจะได้ฝึกก็เป็นการสอนวิชาเกษตรหรืออย่างไรฝึกก็จะเจริญงอกงามและได้ผล การนำเมล็ดลืตที่นักเรียนผลิตเองมาประกอบอาหารเป็นความภูมิใจของนักเรียนอย่างมาก ถ้าวันไหนเป็นผู้ทำกับข้าวด้วยผักที่ตัวเองปลูกก็ยิ่งอยากต่อทั้งเพื่อนและผู้ปกครอง ข้าพเจ้าเล่าเรื่องต่างๆ เหล่านี้ให้ครูรุ่นใหม่ๆ ฟังถึงวิธีการสอนด้วยบทให้นักเรียนปฏิบัติ ครูก็มีความคิดสอดคล้องกันว่า การให้นักเรียนเรียนรู้จากจริงเป็นเรื่องดีที่นักเรียนและผู้สอน ดังนั้นนักเรียนของเราจึงมีโอกาสได้เรียนจากแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนที่ครูทุกคนร่วมกันสร้างความภาคภูมิใจ

การใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติเป็นสื่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการของมัธยมศึกษาชั้นป.5

การเป็นผู้บริหารโรงเรียน ทำให้ข้าพเจ้ามองภาพรวมของโรงเรียนและประเด็นที่คิดตลอดภาคคือ หลักสูตรของโรงเรียน สิ่งที่ไม่มองเห็นทุกวันนี้คือสภาพของโรงเรียนที่เต็มไปด้วยแหล่งเรียนรู้ในชุมชนพยายามสร้างให้เกิดการเรียนรู้แก่นักเรียน และขยายผลไปให้ถึงชุมชน มองดูก็เห็นเป็นรูปธรรมแต่เมื่อย้อนกลับมาดูสิ่งแวดล้อมที่อยู่ใกล้ตัวที่เราไม่ได้สร้างแต่มีความสำคัญต่อสุขภาพจิต ทั้งอดีตและอนาคต เนื่องจากเป็นต้นกำเนิดแหล่งน้ำที่ทำให้เกิดอาชีพ เกิดภาพธรรมชาติที่สวยงาม และกำลังจะถูกทำลายจากคนที่ไม่สนใจแต่ประโยชน์ส่วนตน จึงทำให้คิดว่าอาชีพโรงเรียนจะสร้างองค์ความรู้ให้แก่เด็กเรียน ครู และชุมชนไปพร้อมๆ กัน เพื่อให้ทุกคนได้รู้ว่าคุณค่าของสิ่งที่มีอยู่ในความหลากหลาย ออกมาให้ทุกคนรู้ค่าของสภาพเดิมที่มีอยู่ไม่ใช่ค่าต่อเนื่องเพียงเพื่อหวังผลทำลายไปแล้ว เพราะถ้าเป็นเช่นนั้นก็คงไม่สามารถเรียกกลับคืนมาได้ ข้าพเจ้าจึงได้คิดใจว่า หลักสูตรที่เป็นของโรงเรียนจะต้องเรียนจากสิ่งใกล้ตัว การเรียนจะต้องเป็นลักษณะที่นักเรียนเรียนรู้ ง่ายต้องเสริมโดยการหาผู้รู้จากท้องถิ่น จากภูมิปัญญาชาวบ้าน และจากตัวครูผู้วิจัยเอง

กรณีศึกษา การใช้จุดศึกษาทางธรรมชาติเป็นสื่อการเรียนการสอนแบบบูรณาการ ของนักเรียนชั้น ป.5

ภูมิหลัง

ข้าพเจ้าเป็นครูคนแรกของโรงเรียนบ้านทุ่งกะเชอร์ ซึ่งเป็นความประสงค์ของพ่อที่ต้องการให้ข้าพเจ้ากลับมาดูแลครอบครัวและบ้าน เนื่องจากพ่อประกอบอาชีพทำไร่ทำสวนนี้ ส่งผลให้ลูกๆ ได้เรียนหนังสือ ในขณะที่ตัวพ่อก็มองไม่เห็นอนาคตที่ีอนาคตของเด็กที่ีอนาคตที่จะได้เรียนหนังสือ ถ้าหากจะเรียนจะต้องไปเรียนไกลถึงประจวบ ซึ่งเป็นการเดินทางเกือบ 8 กิโลเมตร

ข้าพเจ้าจบปริญญาตรี จาก มศว.ประสานมิตร ในปี 2517 สมัยนั้นการบรรจุเข้ารับราชการมีโอกาสมากกว่าปัจจุบัน ข้าพเจ้ามีความคิดอยากบรรจุวิทยาลัยครูแต่พ่ออยากให้กลับไปช่วยพัฒนาบ้านเดิม เมื่อลูกทำทำไม่ยอมกลับ พ่อไม่เข้าใจเพราะอะไรจึงไม่ยอมยกกลับมาทำให้บ้านตัวเองเจริญ ข้าพเจ้าไม่มีคำตอบที่พึงพอใจว่า มีคนเขาอยากไปสอนวิทยาลัยที่ไหนเลย แต่ไม่มีคนคิดจะมาสอนที่ทุ่งกะเชอร์ แม้แต่คนที่ได้ไปเรียนเพราะมีแผ่นดินนี้ นั่นเป็นที่มาของพ่อที่เรียนจบแค่ชั้น ป.4 ถ้าข้าพเจ้าตัดสินใจไปสอนที่อื่นมีกลายเป็นว่าข้าพเจ้าขาดความกตัญญู ถึงพ่อไม่ได้พูดคำนี้กับใครแต่ข้าพเจ้าก็รู้สึกตัวเองดี นี่จึงเป็นสาเหตุหนึ่งที่ข้าพเจ้าไม่ย้ายไปสอนที่อื่นเพราะตลอดระยะเวลา 26 ปี ข้าพเจ้ายังพัฒนาโรงเรียนนี้ไม่ได้ตั้งใจที่ข้าพเจ้าคิดไว้

ทุ่งกะเชอร์ เป็นชื่อภูเขา และเป็นภาษากระเหรี่ยง แปลว่าที่มีช้างมาก ฐานะการส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตร มีฐานะค่อนข้างยากจน และที่สำคัญคือคนมีการศึกษาในระดับต่ำเนื่องจากมองว่าการให้ลูกเรียนหนังสือเป็นเรื่องเสียประโยชน์ เรียนก็เรียนได้ไม่จบงานทำที่ทำได้ ใจบ่มีบ่ยอมก็ต้องกลับมาทำไร่ทำนาเหมือนเดิม ซึ่งภาครวันแรกก็เปิดทำการสอนที่โรงเรียนบ้านทุ่งกะเชอร์เมื่อวันที่ 4 พฤษภาคม 2520 มีนักเรียนชั้น ป.1 อายุเกือบ 10 ปี หลายคน กว่าที่จะมารวมก็ให้คนสอนโรงเรียนหนังสือ ข้าพเจ้าต้องเกณฑ์พ่อแม่ที่ไม่รู้หนังสือมารวมเวลากลางคืนเพื่อให้ทุกคนรู้เท่าทัน สังคมรอบตัวที่เอาวัดเอาเปรียบ เช่น เพียงแค่แปะตัวหิวเบื่อก็กินกลายเป็นคดกับก็ยังไม่ได้ ต้องเสียที่ดินให้แก่นายทุนจนต้องอพยพที่ทำงานไปอยู่ที่อื่นข้าพเจ้าส่งสารผู้คนคนส่วนนี้ จึงตั้งปณิธานไว้ว่าจะให้ความรู้ที่มีในสังคมที่มีให้มีความภาคภูมิใจที่ดีขึ้นให้ได้

ความคิดเป็นเพียงความหวัง แต่การปฏิบัติจริงคือภาระทำให้มีอุปสรรคมากมาย แม้แต่ตัวข้าพเจ้าเองก็คิดว่าข้าพเจ้าร้องได้ผลประโยชน์จากภาระทำนี้ ภาระกระทำที่ว่านี้คือ สอนให้บุตรหลานของเราเรียนรู้อาชีพชีวิตจริง เริ่มต้นที่อาหารกลางวันข้าพเจ้าไม่ส่งขายไปทุกครั้งแต่ได้เป็นแม่บ้านที่รับประทานอาหารกลางวัน เพราะกับข้าวที่นักเรียนห้อมล้อมเพียงแค่น้ำพริกและผักต้มขย้าน้ำพริกละลายด้วยน้ำเกลือ ข้าพเจ้าจึงมีความคิดว่าจะต้องมีโครงการอาหารกลางวัน

จากการไปสำรวจพื้นที่เมื่อวันที่ 11 ก.ย. 2546 นักเรียน ครู และเจ้าหน้าที่ป่าไม้ แวดลรอบแต่ละคนที่เล่าให้ฟังถึงประสบการณ์ของตนเองได้รับล้วนมีความตื่นเต้น ทุกคนพยายามเก็บความรู้สึก มานำเสนอให้ข้าพเจ้าได้ทราบ

- นักเรียน แอบเก็บดอกไม้บนภูเขามาถว้อข้าพเจ้า กระซิบบอกข้าพเจ้าว่า "ป่าไม่ใช่เขาทุกอย่างบนเขา แต่หุบเขาทำให้รู้สึกเห็น"
- ครูก็บอกว่าที่นักเรียนเรียนรู้กับวิทยากรมาเล่าให้ฟังว่า ได้เห็นความแตกต่างของน้ำแร่ "อย่างนี้" ก็มีการสร้างวิถีชีวิตของคนแต่ละคน
- ชุมชน มีชื่อนาผากคู่ไม่มาก ได้ถอยมาแค่หัวเดียว ป่าไม่ใช่เขาทุกอย่าง
- เจ้าหน้าที่ป่าไม้กับภาพสวยๆ มาผากข้าพเจ้า น่าจะเป็นระบบนิเวศ ความสวยงามของพื้นที่นั้น

ข้าพเจ้าเห็นความสุขของทั้งผู้สอน ผู้เรียน ผู้รวมกิจกรรมซึ่งมีแค่คำถามว่า แล้วเราจะไปเขียนบทเรียนอย่างไร

บทเรียนที่ได้จากการเรียนรู้นี้ ไม่เพียงเป็นบทเรียนของนักเรียนที่บ้านปungกะเซอร์ ชัยชุมพุงกะเซอร์ แต่จะกลายเป็นบทเรียนให้แก่ผู้สอน นักเรียนโรงเรียนใกล้เคียง หรือจากที่อื่น จะเป็นแหล่งเรียนรู้จากธรรมชาติที่เปิดโอกาสให้ผู้สนใจได้เข้ามาศึกษาหาความรู้

ข้าพเจ้าเริ่มทดลองให้นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ได้เข้าไปศึกษาบริเวณเขาปungกะเซอร์ เมื่อวันที่ 25 ก.ย. 2546 โดยเชิญนายดิษฐ์ นุชรม และนักวิชาการของป่าไม้เขตนครสวรรค์เป็นวิทยากร และเชิญกรรมการสถานศึกษา พร้อมด้วยผู้รู้ในหมู่บ้านเป็นที่เลี้ยงในการดูแลนักเรียนให้ครูหลักเป็นผู้ดูแลที่แทนข้าพเจ้า เนื่องจากสุขภาพไม่เอื้ออำนวยที่จะขึ้นไปกับนักเรียนได้ ข้าพเจ้าจึงวัตถุประสงค์ของการเรียนบนภูเขาปungกะเซอร์ในครั้งนี้ว่า

1. การกำหนดจุดศึกษาที่แน่นอน
2. บูรณาการการเรียนรู้การสอน
  1. คณิตศาสตร์
    - 1.1 เขียนแผนผังการเดินทาง
    - 1.2 คำนวณความสูงของต้นไม้
  2. สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
    - 2.1 การเรียนรู้ลักษณะของป่าไม้ ดอกไม้
    - 2.2 การนำสมุนไพรมาใช้ในครัวเรือน
    - 2.3 การนำพืชสมุนไพรมาปรับปรุงเป็นพืชเศรษฐกิจ

เป็นโอกาสหลายเรื่องมันเกิดขึ้นพร้อมๆ กัน ข้าพเจ้าได้รับเชิญให้เข้าไปนั่งจวนทำไม่จึงต้องยกให้เขาปungกะเซอร์เป็นสวนพฤกษศาสตร์ และให้ชื่อว่า "สวนพฤกษศาสตร์ศึกษาระบบธรรมชาติ" **ครูศรี**

ทั้งนั้นคณะทำงานของจังหวัด ประกอบด้วย ปลัดจังหวัด ป่าไม้จังหวัด อุตสาหกรรมจังหวัด ป่าไม้เขตนครสวรรค์ (นักวิชาการ) อบต.น้ำบอง การพูดคุยในวันนั้นเป็นการพูดคุยด้วยภาษาที่รุนแรง สร้างความอึดอัดให้แก่คนกลาง ซึ่งเพราะแบ่งคนออกได้เป็น 2 ฝ่าย อีกฝ่ายได้ประโยชน์และอีกฝ่ายเป็นตัวแทนของผู้เสียประโยชน์และข้าพเจ้าเป็นฝ่ายนี้ เมื่อจบการชี้แจง ข้าพเจ้าได้รับความเห็นใจจากหลายฝ่ายโดยสหะอย่างนักวิชาการป่าไม้ เราถามข้าพเจ้าว่า "ผมจะช่วยอะไรอาจารย์ได้บ้าง" ข้าพเจ้าบอกเขาว่า "ช่วยได้มาก" ประการแรกให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงของภูเขาปungกะเซอร์ให้ละเอียดและเป็นเชิงและประกาศที่สงัดคือ อะไรที่จะเป็นความรู้หรือให้ช่วยทำเป็นจุดศึกษา เพราะโรงเรียนบอกทำแล้วมันไม่รู้ชุมชน" เขารับปากว่าจะให้ความอนุเคราะห์

ข้าพเจ้าก็คิดว่าจะเป็นเพียงแค่ว่าผ่านไปๆ แก่น้อย แต่ผลที่สุดเราอาจจริงๆ ครั้งแรกเขาชวนดูและชุมชนให้ร่วมสำรวจภูเขาด้วยกัน ข้าพเจ้าไม่ได้มีโอกาสไปด้วยได้ ดูนสภาพถ่ายและได้ชอยกับต้นไม้ที่ดีที่สุด เขาพบอะไรมากมายมากมาย ทั้งสัตว์หายาก พืชหลากหลายชนิด ที่สำคัญที่ทางน้ำได้คืนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญที่ข้าพเจ้าต้องการให้ทุกคนช่วยกันรักษาไว้ ค่าพูดตรงๆ ว่าที่กับออกพวกเขาว่า ทางเดินของน้ำได้คืนไม่มีการเปลี่ยนแปลงคือให้บ่นผืนดินถูกกลบทางเดินของน้ำหรือเปลี่ยนแปลงอะไรก็ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงทางเดินของน้ำได้

ข้าพเจ้าเริ่มฝันว่า หลักสุตรจึงเรียนบ้านปungกะเซอร์ จะประกอบด้วยเรื่อง น้ำ ดิน หิน และต้นไม้ โดยทั้ง 4 เรื่องนี้ เรียนได้ตลอดชีวิต แต่ในช่วงชีวิตของนักเรียนแต่ละระดับชั้น จะให้แค่ไหนนี่มันดีว่า นั่นเป็นเรื่องที่ครูจะต้องเปิดหลักสูตรแกนกลางมาผสมกับหลักสูตรของโรงเรียน และจำแผนการสอนให้เกิดการเรียนรู้แบบบูรณาการให้ได้ คำว่า "ให้ได้" เหมื่อนจะเป็นตามที่นับแต่จริงๆ แล้วข้าพเจ้าคิดว่าครูทำได้อยู่แล้ว ข้าพเจ้าก็กับครูเสมอว่า "ทำไม่ได้" กับ "ไม่ได้ทำ" เป็นตัวหนังสือที่มันดีทีเดียว แต่ความหมายแตกต่างกันมาก ขอให้ทำแล้วเราก็จะมีสิ่งเหล่านี้ทุกอย่าง

การเข้าร่วมโครงการ SEET ทำให้ข้าพเจ้าได้มีโอกาสมากมาย โอกาสประกาศนาก็ได้พบผู้ ที่ทำงานล้วนมีประสบการณ์มากมาย วิธีการถ่ายทอดความรู้อาจแตกต่างกัน แต่สำหรับข้าพเจ้าถือว่าเป็นสิ่งมีค่าที่สุด ... ..สามารถนำมาใช้ในโอกาสต่างๆ

ประกาศน. 2 ได้รับการสนับสนุนเรื่องงบประมาณ มันเป็นไปไม่ได้ที่ทุกคนจะมา "เสียสละ" ใจของเขา แต่ที่ที่ WWF จัดงบประมาณมาให้ ทำให้การทำงานสะดวกมากขึ้น

ดูเข้าใจง่าย แต่ผู้ปกครองบางคนในใหญ่ บางคนมาเสียใจตอนที่ให้ มีร่องรอยให้เห็น รู้สึกเสีย

ความ" เด็กหญิงปราณี วิญญกุล เสรีว่า "ภูเขาบู่งกะเธอเป็นแหล่งค่าน้ำที่สำคัญ อากิตีชัยให้

ศุภกษุณีกักบ้านบริเวณรอบเขา มีใครเห็นทางน้ำจากที่ใดบ้าง" มีหลายคนช่วยกันตอบ เด็กชาย

ธามิต บอกว่า "เห็นที่บ้านลุงแบน น้ำไม่แห้งตลอดปี หน้าแล้ง วั วัว ควาย ค้อมมากินน้ำที่"

เด็กชายจักรพันธ์ เพ็ชรอินทร์ บอกว่า "เห็นว่าที่บ้านลุงแบนมาจากไหนไม่รู้ แต่ถนนหน้า

บ้านผม เขาต้องวางท่อมาให้ดูให้ ให้...มันไหลผ่านไป"

เด็กฯ สุภาให้ฟังว่า คุณกิตีชัยบอกว่านี่คือ สายน้ำสำคัญ ร่องน้ำจากบ้านลุงแบนทำให้

เกิด "ห้วยวังรี" ถ้ามีเวลาจะพานักเรียนเดินตามสายน้ำ จนถึงที่เขาเรียกว่า "ห้วยวังรี" ส่วนน้ำ

จากบ้านลุงแบนเป็นจุดกำเนิดค่าน้ำผู้ตเชื้อระหว่างเขาแวงรด และเขาบู่งกะเธอ ทำให้เกิด

น้ำที่หล่อเลี้ยง ทำให้ชาวบ้านมีน้ำใช้ น้ำกินในหน้าแล้งตลอดปีเหมือนกัน

ก่อนออกเดินทาง ครูวัลลภแบ่งให้ผู้ปกครองดูแลนักเรียนเป็นกลุ่ม ดังนี้

1. นายเสริม วิญญกุล ผู้ปกครอง
  - ด.ญ. ปราณี วิญญกุล
  - ด.ญ. อารีวรรณ อินทเวียง
2. นายสุุดใจ เพ็ชรอินทร์ กรรมการสถานศึกษา
  - ด.ช. จักรพันธ์ เพ็ชรอินทร์
  - ด.ญ. ปวีณา บุญยม
  - ด.ญ. สนิดา ทิพวรรณ
3. นายประชาส แกมพยัคฆ์ กรรมการสถานศึกษา
  - ด.ช. ธามิต ภูเขาทองจันทร์
  - ด.ช. ประวิทย์ คำแพง
  - ด.ช. ภูมิพร เศรษฐวิญญูหาร
4. นายเจริญ บำรุงศรี ประธาน
  - ด.ญ. สุมาลี สุวรรณศรี
  - ด.ญ. วันเพ็ญ ทิลา

ออกเดินทางเวลา 10.45 น. คุณกิตีชัย แนะนำมารยาทในการเดินป่าให้นักเรียนดังนี้

1. การเดินสำรวจจุดศึกษาจะต้องไม่เหยียบย่ำทำลายพืชพันธุ์ไม้และไม่ควรกับทุกชนิด
2. ในการเดินศึกษาจะต้องเดินแบบกลมพลงงานในวง ไม่ส่งเสียงดัง
3. ต้องตั้งใจฟังวิทยากร
4. ขณะทัศนศึกษาที่นึกคิดตัวไป ค่อนข้างลำบากทั้งที่โรงเรียน หันทั้งไปบนภูเขา

จากคำบอกเล่าของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และวิทยากร ทำให้จำได้ว่า

เป้าหมายของจำพเจ้าที่ต้องการให้การเขียนผู้เกิดได้ทุกที่และนักเรียนสามารถเขียนผู้ได้จาก

ธรรมชาติ จากผู้ปกครอง จากภูมิปัญญาท้องถิ่น และจากการสังเกตของตนเอง เป็นเรื่องที่ทำ

ได้จึง จากวิธีการแบ่งกลุ่มนักเรียนที่มีเขียนเล่าให้ฟังทำให้รู้ ว่า เด็กได้เรียนรู้เรื่องความหลากหลายทางชีวภาพ

ที่เขายกภาพ จำเจ้าให้นักเรียนเล่าเรื่องให้นักเรียนได้เขียน โดยแต่ละกลุ่มส่งตัวแทนเป็น

ผู้เขียนที่พิมพ์ และเขียนจากวิทยากรให้ฟัง ให้เพื่อน...เป็นผู้เสริมส่วนที่ขาด

ที่จะเป็นที่ลดระดับและเป็นหน้าผาสูง ถือว่าเป็นการกระทำที่ไม่ดีนัก

เด็กหญิงกิตติชัยบอกว่า มีธาตุที่สำคัญตั้งเยอะ มีทั้งแร่เหล็ก หินแกรนิต หินอ่อน อย่างนี้

ก็เห็นที่จังหวัดเลย ทำอย่างนี้เขาจะรักษาเขาของเขาเอาไว้ให้"

เด็กหญิงกิตติชัยบอกว่า มีธาตุที่สำคัญตั้งเยอะ มีทั้งแร่เหล็ก หินแกรนิต หินอ่อน อย่างนี้

ก็เห็นที่จังหวัดเลย ทำอย่างนี้เขาจะรักษาเขาของเขาเอาไว้ให้"

เด็กหญิงกิตติชัยบอกว่า มีธาตุที่สำคัญตั้งเยอะ มีทั้งแร่เหล็ก หินแกรนิต หินอ่อน อย่างนี้

ก็เห็นที่จังหวัดเลย ทำอย่างนี้เขาจะรักษาเขาของเขาเอาไว้ให้"

ดูเหมือนว่าพอฟังทุกคนพูดแล้วคนที่รู้สึกอึดอัด จะกลายเป็นข้าพเจ้า ฟังสองคนที่เขา
พูดขบขันไปใจ จนเกิดความวิตกกังวลน้ำตาไหล เห็นภาพทุกคนหลงป่าคำแหย ก็ขมขำ นึกถึง
ข้าพเจ้าเป็นต้นเองจะอดหล่นเหมือนกันไปหมด ลำดับภาพดูแล้วก็เหมือนได้เข้าไปอยู่ในเหตุการณ์
ขณะนั้นที่ระบาราทางหมัด

ในส่วนตัวของข้าพเจ้าที่เรียนนี้ ถือว่าเป็นบทเรียนสำคัญสำหรับตัวเอง การจัดการศึกษา
อันดีเยี่ยมที่บ้านบึงกะเรอร์ ถึงจะเล่นจนได้รับรางวัลตามที่เล่ามาแต่ต้นมากมายสักเพียงใดถึง
ขั้น ๓ ก็ให้อภัยตัวเอง ต่อการหลงผิดข้ามเลยความรู้ที่อยู่ใกล้ตัว เพียงหยิบของจริงมาสอน

ทุกคนก็จะเกิดความตระหนักรู้ เรียนรู้อย่างมีความสุข จำได้ไม่ลืม ทุกคนจะเห็นความสำคัญซึ่งกัน
และกัน สนับสนุนเมื่อกัน ให้ความนับถือกัน คนแก่ที่เป็นเพียงร่าวบ้านกลายเป็นคนสูง ผู้มีความรู้
สามารถถ่ายทอดความรู้ให้เด็กทุกคนได้ นักเรียนที่ไม่เคยรักทนาย "ลุงน้อย" ก็จะให้ความ
เคารพเหมือนเป็นครูคนหนึ่ง จากคนที่ไม่เคยคิดจะช่วยเหลือโรงเรียน เขาก็นำไปเล่าไปบอกกันจน
กลายเป็นว่า ทุกคนพร้อมที่จะเป็นกำลังให้แก่โรงเรียน (จึง คุณครูต้องหา) จะทำอะไรขอให้

ขอบคุณ

หลักที่สุดที่คิดถึงกันที่คิดถึง คงจะไม่ไปเรื่องที่ยาก ข้าพเจ้าจะใช้ประสบการณ์นี้จัดการเรียน
การสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ของนักเรียนและคงตามนโยบายของรัฐ

ข้าพเจ้าก็นึกในใจว่า ถามตรงไปเถิดเลย แต่จะหาใครเป็นผู้ช่วยดี มองไปรอบๆ ตัว
คุณเลยคนยอมยื่น ทำท่าก้มขาศักดิ์ให้ครูวัลลภ ช่วยตอบ ข้าพเจ้าจึงขอให้ครูวัลลภตอบคำถามนี้

"อ้าว จากที่เราได้ยื่นสำรวจครูเราครั้งนี้เป็นครั้งที่ 2 ผมเชื่อว่าชุมชน ผู้ปกครอง นักเรียน
และแม้แต่ตัวผมเองก็เห็นความสำคัญของเขาทุกๆ คน ถ้าเราแยกการได้ผลประโยชน์ระหว่างผู้
ร่ำเรียนกับกับประชาชน ผมเชื่อว่ารัฐบาลต้องเห็นความสำคัญองประชาชนมากกว่า"

หลายเสียงถามพร้อมๆ กันว่า "จริงหรือ ?"

ข้าพเจ้าจึงบอกทุกคนว่าอย่าฟังไปคิดถึงสิ่งที่ยังไม่เกิด อะไรมันจะเกิดขึ้นก็ต้องเกิด
จนทำให้พวกเขาพร้อมกันได้ ค่อยๆ หาทางแก้ไข ที่เรากำลังทำกันอยู่นี้ ก็เป็นวิธีหนึ่งของการแก้ไข
ไข ข้าพเจ้าขอให้นักเรียนเล่าถึงวิธีการเรียนรู้ ลักษณะของใบไม้ ดอกไม้ ที่คุณกิตติชัยและลุงน้อย
ปฏิบัติอยู่ข้างกันเป็นผู้สอน

เด็กหญิงวันเพ็ญ พิลลา (ยายน้ำ) บอกข้าพเจ้าว่า "เป็นการเรียนที่สนุกที่สุดในชีวิต อะไร
ที่ไม่เคยคิดว่ามีประโยชน์ ก็เป็นผมไม่ไหวได้ หนูได้เรียนรู้วิธีตัดพืช ลักษณะใบไป ประโยชน์ของพืชแต่
ละชนิด อากิตติชัยให้พวกหนูแบ่งกลุ่มศึกษาใบไม้ ต้นไม้ ไม่เหมือนกัน และทดสอบความรู้ที่ได้
ซึ่งผมไม่ได้ อากิตติชัยก็จะเสริมให้ หนูชอบวิธีการเรียนแบบนี้"

ทุกคนนำผลงานของแต่ละคนมาอวด เพราะคุณกิตติชัยได้สอนให้นักเรียนนำไปไม่ที่ได้
ศึกษามาหนักเป็นตัวอย่างพรรณไม้แห่ง โดยคุณครูวัลลภ และนำไปให้นักเรียนหากลองมองมาคิด
และไปกระดาษ A4 ลงบนกระดาษกล่อง และนำไปไปที่แต่ละคนศึกษาไปแปะติด โดยคุณกิตติ
ชัยสอนวิธีการจัดทำให้จนครบ พงงานเสร็จก็เป็นที่ชื่นชอบของทั้งตัวนักเรียนเอง ครู ผู้ปกครอง
ตัววิทยากรเอง สันน้ำดื่มมีติดจวนเห็นได้ชัด เขาบอกข้าพเจ้าว่า

"ครั้งแรกที่อาจารย์เชิญมาให้ความรู้ได้กระตือรือร้น ผมบอกตามตรงเลยว่า ค่อนข้าง
โง่งเพราะเด็กเล็กมาก แต่มาถึงเวลานี้แล้วผมยอมรับว่า พอใจ ดีใจที่ได้ร่วมงานกับคณะครู
และชุมชนเพื่อเด็กเรียน เพราะบางอย่างที่ผมไม่รู้ ก็ได้รู้จากชาวบ้าน มันเหมือนว่าได้มาแลกเปลี่ยน
เรียนรู้ซึ่งกันและกัน"

ภาคผนวก ช

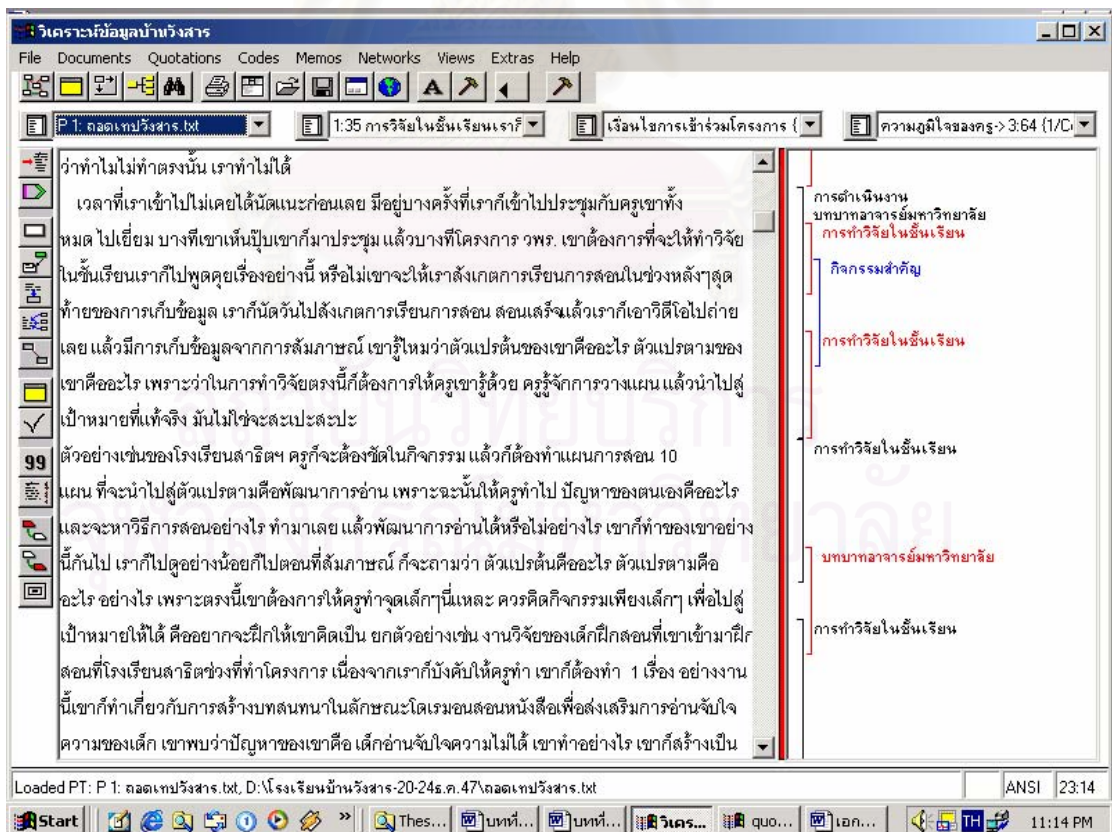
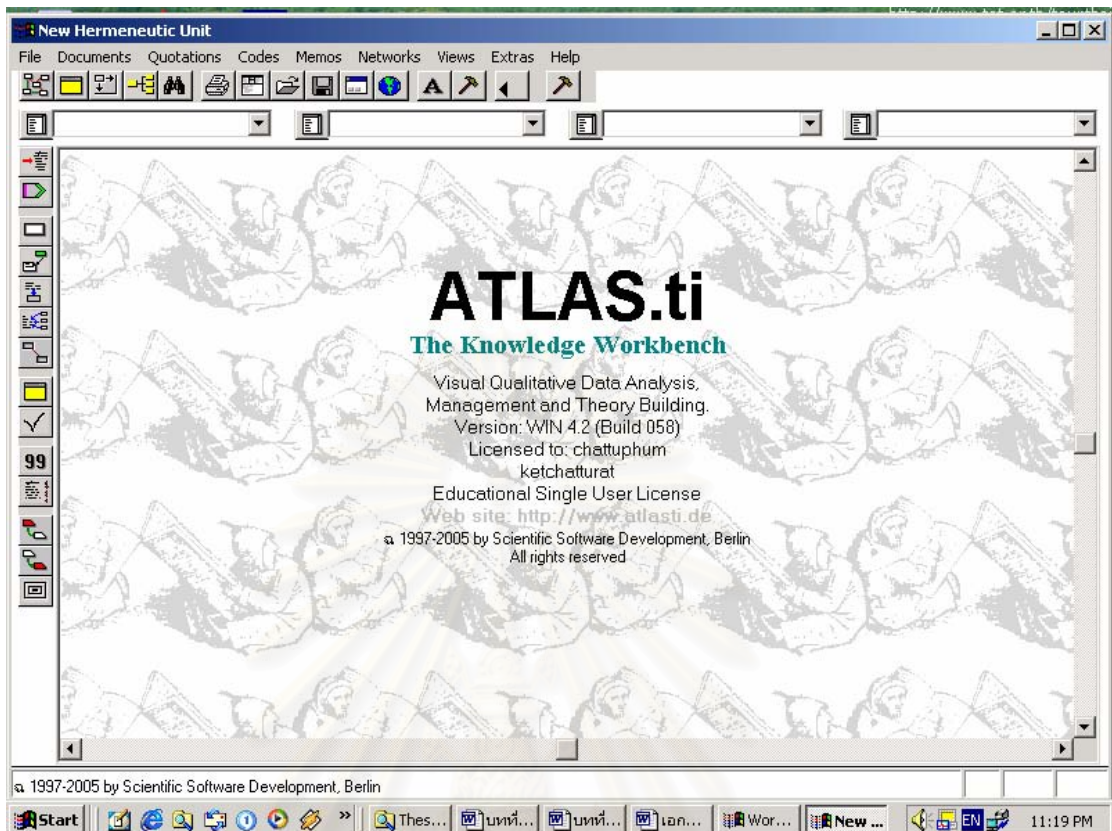
ตัวอย่างโปรแกรม ATLAS.ti Version Win 4.2

และผลการจำแนกข้อมูล

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตัวอย่างหน้าโปรแกรม ATLAS.ti Version Win 4.2

ตัวอย่างผลการจำแนกข้อมูล ในประเด็นการทำวิจัยในชั้นเรียน

HU: วิเคราะห์ข้อมูลแสงอรุณ

File: [D:\โรงเรียนแสงอรุณ-20-24ธ.ค.47\วิเคราะห์ข้อมูลแสงอรุณ]

Edited by: จตุภูมิ

Date/Time: 05/05/05 11:03:54 PM

10 Quotation for code: การทำวิจัยในชั้นเรียน

Quotation-Filter: All

P 2: รุ่งอรุณ.txt - 2:15 (25:26) (จตุภูมิ)

Codes: [การทำวิจัยในชั้นเรียน]

ทำวิจัยอยู่นะ รู้สึกจะ 4 หรือ 5 เรื่องนี้แหละ
จำได้เลยเรื่องแรกเกี่ยวกับนิสัยรักการอ่าน เรื่อง
ที่สองลายมือสวย แล้วก็อีก 2-3 เรื่อง

P 2: รุ่งอรุณ.txt - 2:23 (42:44) (จตุภูมิ)

Codes: [การทำวิจัยในชั้นเรียน]

เราก็ดูเด็กตลอดนะอย่างเขามีนิสัยรักการอ่าน ชอบอ่านหนังสือ
เวลาเขาทำอะไรมันก็ดีขึ้น
เพราะมันเป็นพื้นฐานที่จะเรียนต่อไป
เด็กๆพอโตไปเห็นหนังสืออะไรก็อยากอ่าน เราก็จะบอกเสริม
อีกว่าอ่านวันละหน้าสองหน้าก็ได้แต่ให้อ่านทุกวันก็ดี
เราทำวิจัยตรงนี้เด็กมันก็ดีขึ้นจริงๆ

P 2: รุ่งอรุณ.txt - 2:24 (45:47) (จตุภูมิ)

Codes: [การทำวิจัยในชั้นเรียน]

ตอนที่ทำวิจัยเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่ก็ทำคณิตศาสตร์ควบคู่กันไปด้วย
อย่างการบวกเลขลบเลข เรา ก็คิดว่าเด็กเรา 2-3 คนเนี่ย
อ่อนคณิตศาสตร์ เราก็จะหาทางแก้ไข
แต่ตรงนี้พี่ไม่ได้เอาส่งเขาไปด้วย นะ

P 3: รุ่งแจ้ง.txt - 3:4 (7:10) (จตุภูมิ)

Codes: [การทำวิจัยในชั้นเรียน]

เราก็มา ศึกษาหาข้อมูลย้อนหลัง
ก่อนที่จะมาถึงที่เราสอนนี้เป็นอย่างไร
เราก็ไปถามแล้วก็ดูผลสัมฤทธิ์ เอ๊ะ ผลสัมฤทธิ์ก็ต่ำ
เราก็เลยทำการวิจัยเด็กคนเนี่ย เป็นเพราะอะไร ทำไม
มันไม่ทำการบ้าน ก็สรุปว่ามัน ทำไม่ได้
มันไม่เข้าใจวิธีการตั้งแต่นั้นแรกๆมาเลย อ่านก็ตะกุกตะกัก

P 3: รุ่งแจ้ง.txt - 3:38 (108:111) (จตุภูมิ)

Codes: [การทำวิจัยในชั้นเรียน]

ที่นี้พอเราผลิตสื่อได้แล้วเราก็ลองนำมาใช้กับเด็ก เด็กป.6
ที่จบไปแล้วของปีที่แล้วนะที่ผมทำวิจัยด้วย เด็กมันอ่านไม่ได้
คิดเลขไม่ได้ แล้วก็ยอมถุกตี เป็นประจำ
ที่นี้พอเราเอาสื่อพวกนี้มาใช้
คือเหมือนที่ผมเล่าให้ฟังเมื่อเช้า ผมให้เด็กแต่งโจทย์
เด็กได้ ภาษาไทยไปโดยไม่รู้ตัว

P 4: พิสมัย.txt - 4:34 (70:73) (จตุภูมิ)

Codes: [การทำวิจัยในชั้นเรียน]

การทำวิจัยในชั้นเรียนเราก็ให้เขาเล่าสิ่งที่เขาทำ สิ่งที่เขา
วิจัยในชั้นเรียน เขาทำอะไรบ้าง ผิดๆถูกๆอย่างไร
เขาไม่ได้เป็นระบบอะไร ง่ายๆ พอเขาเสนอมา
เราก็บอกว่าการเรียนก็หาปัญหา
โดยใช้วิธีการอย่างนั้น มันก็น่าจะดีขึ้น เขาก็ได้รับความรู้
เหมือนกัน
แล้วเขาก็เกิดไอเดียขึ้นที่จะนำไปทำกับเด็กนักเรียนของเขา

P 4: พิสมัย.txt - 4:44 (95:96) (จตุภูมิ)
Codes: [การทำวิจัยในชั้นเรียน]
บางที่โครงการ วพร. เขาต้องการที่จะให้ทำวิจัย
ในชั้นเรียนเราก็ไปพูดคุยเรื่องอย่างนี้

P 4: พิสมัย.txt - 4:46 (98:100) (จตุภูมิ)
Codes: [การทำวิจัยในชั้นเรียน]
เขารู้ไหมว่าตัวแปรต้นของเขาคืออะไร ตัวแปรตามของ เขาคืออะไร
เพราะว่าในการทำวิจัยตรงนี้ก็ต้องการให้ครูเขารู้ด้วย
ครูรู้จักการวางแผน แล้วนำไปสู่ เป้าหมายที่แท้จริง
มันไม่ใช่จะสะเปะสะปะ

P 4: พิสมัย.txt - 4:48 (101:104) (จตุภูมิ)
Codes: [การทำวิจัยในชั้นเรียน]
ตัวอย่างเช่นของโรงเรียนสาธิตฯ ครูก็ต้องชัดในกิจกรรม
แล้วก็ต้องทำแผนการสอน 10 แผน
ที่จะนำไปสู่ตัวแปรตามคือพัฒนาการอ่าน เพราะฉะนั้นให้ครูทำไป
ปัญหาของตนเองคืออะไร และจะหาวิธีการสอนอย่างไร ทำมาเลย
แล้วพัฒนาการอ่านได้หรือไม่อย่างไร เขาก็ทำของเขาอย่าง
นี้กันไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ซ
ภาพกิจกรรมของนักเรียน
ภาพกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

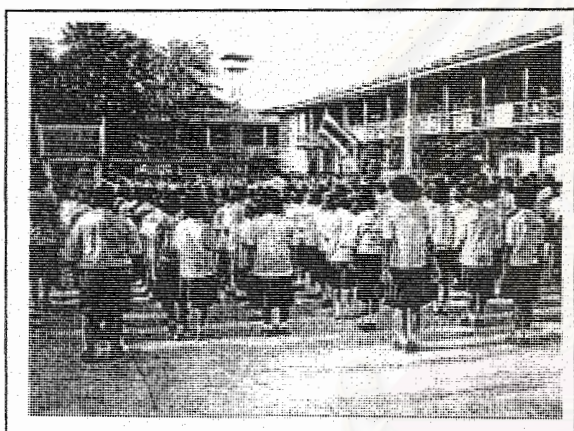
ผลจากการเปลี่ยนแปลงของครูทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนากระบวนการเรียนรู้
ด้วยวิธีการอย่างหลากหลาย ในทุกพื้นที่

นักเรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติจริง ร่วมคิด ร่วมวางแผนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน

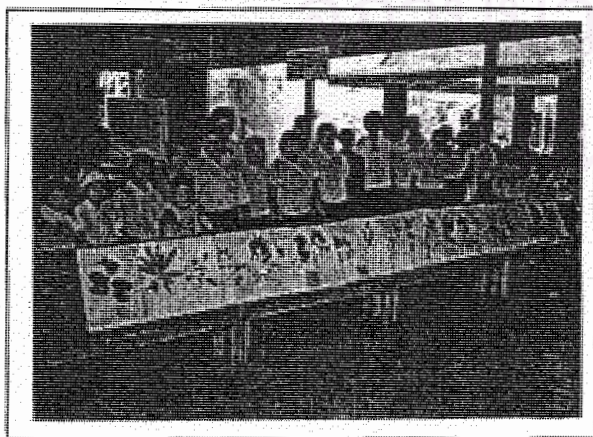
ครูและนักเรียนร่วมเรียนรู้ไปด้วยกัน จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ความรู้ชุมชน นำมาสู่การปฏิบัติในโรงเรียน

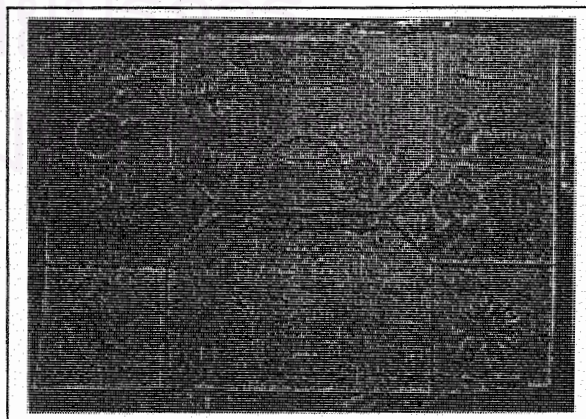
นักเรียนมีระเบียบวินัย เนื่องจากได้รับการพัฒนาตามจุดเน้นที่โรงเรียนกำหนด

นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่ครูเป็นผู้ออกแบบอย่างหลากหลายไม่เฉพาะในห้องเรียน

ผลงานของนักเรียนมีความหลากหลาย ไม่ถูกจำกัดความคิด เพราะครูได้เปิดโอกาสให้นักเรียนคิดและยอมรับศักยภาพของนักเรียนมากขึ้น

นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น เนื่องจากครูได้ปรับเปลี่ยนบทบาทของตนเอง ให้เป็นเพียงผู้เชื่อมโยงประสบการณ์ให้กับนักเรียน

บางส่วนจากกิจกรรมการเก็บรวบรวมข้อมูล

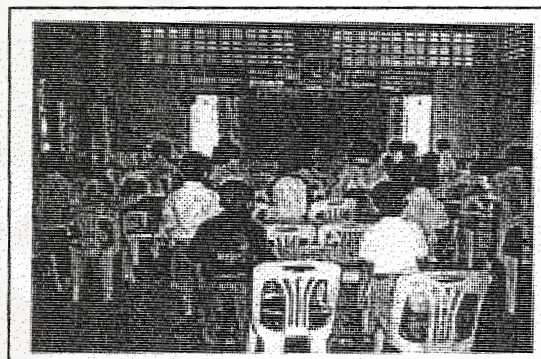
สัมภาษณ์ครูและผู้บริหาร

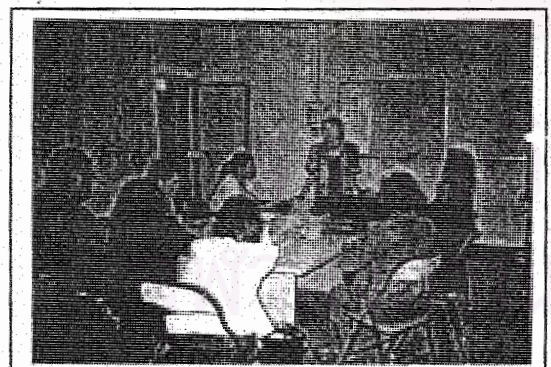
สร้างสัมพันธ์ไมตรีกับนักเรียนและครู

สัมภาษณ์คนในชุมชน

สังเกตการเรียนรู้การสอน

สังเกตการประชุมพูดคุยระหว่างครูและ
อาจารย์มหาวิทยาลัย

จัดสนทนากลุ่มระหว่างครูและ
อาจารย์มหาวิทยาลัย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นายจตุภูมิ เขตจัตุรัส เกิดวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ.2522 ณ ตำบลหนองโดน อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาการมัธยมศึกษา วิชาเอกคณิตศาสตร์ (นักศึกษาทุนโครงการ รพค.) คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เมื่อปี พ.ศ.2543 ประสบการณ์การทำงานเคยทำงานเป็นข้าราชการครู ตำแหน่งอาจารย์ 1 ระดับ 3 โรงเรียนจัตุรัสวิทยาคาร อำเภอจัตุรัส จังหวัดชัยภูมิ เป็นระยะเวลา 2 ปี ก่อนเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรปริญญาโท สาขาวิจัยการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2546 และได้รับทุนพัฒนาอาจารย์ (UDC) ในระดับปริญญาโทและเอก ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย